
150
ГОДИНАЙ YEARS

САВЕЗ ИНЖЕЊЕРА И ТЕХНИЧАРА СРБИЈЕ
UNION OF ENGINEERS AND TECHNICIANS OF SERBIA

ЈУБИЛЕЈ 150 ГОДИНА

ИЗДАВАЧ

Савез инжењера и техничара Србије
ул. Кнеза Милоша 7, 11000 Београд
www.sits.org.rs e-mail: office@sits.rs

ЗА ИЗДАВАЧА

Часлав Лачњевац

УРЕДНИК

Игор Марић

ТЕХНИЧКИ УРЕДНИК

Оливера Ђосовић

УРЕЂИВАЧКИ ОДБОР

Бранко Бојовић
Небојша Бојовић
Богдан Влаховић
Владета Вујанић
Милован Живковић
Љубиша Кузовић
Часлав Лачњевац
Бранислав Николић
Видосав Мајсторовић
Игор Марић
Снежана Урошевић

ДИЗАЈН И ПРЕЛОМ

Дизајн студио С

ПРЕВОД

Снежана Мијатовић

ЛЕКТУРА И КОРЕКТУРА

Соња Шоћ

ШТАМПА

Академска издања, Земун

ТИРАЖ

800 примерака

У припреми монографије учествовали:

Игор Марић
Оливера Ђосовић
Оља Јовичић
Часлав Лачњевац
Бранко Бојовић
Богдан Влаховић

Све чланице СИТС са достављеним материјалима

САДРЖАЈ

ПРЕДГОВОР

1	СРБИЈА У ЕВРОПСКОМ ОКРУЖЕЊУ И ПОЧЕЦИ ИНЖЕЊЕРСКИХ АКТИВНОСТИ	9
1.1	ПОЧЕЦИ РАЗВОЈА НАУКЕ И КУЛТУРЕ	12
1.2	ЗАЧЕЦИ ИНЖЕЊЕРСТВА	16
1.3	ПРВА ОСНИВАЊА СТРУКОВНИХ УДРУЖЕЊА	22
1.4	ПРИПРЕМЕ ЗА ФОРМИРАЊЕ «ТЕХНИЧАРСКЕ ДРУЖИНЕ»	25
1.5	ПОЧЕЦИ РАДА «ТЕХНИЧАРСКЕ ДРУЖИНЕ»	28
1.6	ОСНИВАЊЕ УДРУЖЕЊА СРПСКИХ ИНЖЕЊЕРА И ПОКРЕТАЊЕ «СРПСКОГ ТЕХНИЧКОГ ЛИСТА»	30
1.7	ИНЖЕЊЕРИ У СРПСКОЈ ВОЈСЦИ	34
1.8	ДОПРИНОСИ ПОЈЕДИНАЦА ИНЖЕЊЕРСКОМ РАЗВОЈУ	36
1.9	ИНЖЕЊЕРИ И АРХИТЕКТЕ ОД 1890. ДО 1919	40
1.10	ПРВИ ПОЧАСНИ ЧЛАН УДРУЖЕЊА ИНЖЕЊЕРА	46
2	ИНЖЕЊЕРИ И ТЕХНИЧАРИ ИЗМЕЂУ ДВА СВЕТСКА РАТА	49
2.1	ПРВЕ ПОСЛЕРАТНЕ АКТИВНОСТИ	50
2.2	РУСКИ ИНЖЕЊЕРИ У СРБИЈИ	53
2.3	СТРУЧНО ГЛАСИЛО «ТЕХНИЧКИ ЛИСТ»	56
2.4	СЕКЦИЈЕ УДРУЖЕЊА ЈУГОСЛОВЕНСКИХ ИНЖЕЊЕРА И АРХИТЕКАТА	58
2.5	САВЕЗ ИНЖЕЊЕРСКИХ ДРУШТАВА КРАЉЕВИНЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ	60
3.	ИНЖЕЊЕРИ И ТЕХНИЧАРИ ЗА ВРЕМЕ И ПОСЛЕ II СВЕТСКОГ РАТА	61
3.1	ИНЖЕЊЕРИ И ТЕХНИЧАРИ У II СВЕТСКОМ РАТУ	62
3.2	РАД ПОСЛЕ ОСЛОБОБЕЊА ЗЕМЉЕ	63
3.3	ДРУШТВО ИНЖЕЊЕРА И ТЕХНИЧАРА ПОЛОВИНОМ ПРОШЛОГ ВЕКА	67
3.4	ОРГАНИЗАЦИОНО ЈАЧАЊЕ ОРГАНИЗАЦИЈА ТЕХНИЧКЕ ИНТЕЛИГЕНЦИЈЕ	69
3.5	СТРУЧНИ РАД ИНЖЕЊЕРА И ТЕХНИЧАРА	71
4	САВЕЗ ИНЖЕЊЕРА И ТЕХНИЧАРА КРАЈЕМ ХХ И ПОЧЕТКОМ ХХI ВЕКА	73
5	ДОМОВИ ИНЖЕЊЕРА СРБИЈЕ	83
6	РАЗВОЈНИ ПУТ ИНЖЕЊЕРСКИХ ОРГАНИЗАЦИЈА ЧЛАНИЦА СИТС-а	93
7	ИНЖЕЊЕРСКА АКАДЕМИЈА СРБИЈЕ	275
8	ИЗДАВАЧКА ДЕЛАТНОСТ	279
9	САРАДЊА СИТС-а И ЧЛАНИЦА СА ИНОСТРАНИМ ОРГАНИЗАЦИЈАМА	301
10	ДОБИТНИЦИ ПРИЗНАЊА СИТС-а	309
11	СИТС И ЧЛАНИЦЕ СИТС-а	325
12	ПРЕДСЕДНИЦИ САВЕЗА	333
13	ОРГАНИ САВЕЗА	337
14	ЗАХВАЛНОСТ	339
15	150 ГОДИНА САВЕЗА ИНЖЕЊЕРА И ТЕХНИЧАРА СРБИЈЕ (ЕНГЛЕСКИ ПРЕВОД)	341
16	ЛИТЕРАТУРА	392

ПОКРОВИТЕЉ ОБЕЛЕЖАВАЊА ЈУБИЛЕЈА 150. ГОДИНА
САВЕЗА ИНЖЕЊЕРА И ТЕХНИЧАРА СРБИЈЕ
СРПСКА АКАДЕМИЈА НАУКА И УМЕТНОСТИ

ИЗДАВАЊЕ МОНОГРАФИЈЕ И
ОБЕЛЕЖАВАЊЕ ЈУБИЛЕЈА 150 ГОДИНА
САВЕЗА ИНЖЕЊЕРА И ТЕХНИЧАРА СРБИЈЕ
ПОМОГЛИ СУ

WIENERBERGER D.O.O. Кањижа
„ЗОРКА КЕРАМИКА“ Д.О.О. Шабац

ЈП „ЕЛЕКТРОПРИВРЕДА СРБИЈЕ“, Београд
А.Д. „ЕЛЕКТРОМРЕЖА СРБИЈЕ“, Београд
ЈУГОИМПОРТ СДПР Ј.П. Београд
СРН SRBIJA D.O.O. Поповац
ИНСТИТУТ ЗА АРХИТЕКТУРУ И УРБАНИЗАМ СРБИЈЕ, Београд
САОБРАЋАЈНИ ИНСТИТУТ ЦИП, Београд
МАШИНОРПОЈЕКТ КОПРИНГ А.Д. Београд
Ј.П. „СРБИЈАГАС“, Нови Сад
„ВИНО ЖУПА“ А.Д. Београд
ЕНЕРГОПРОЈЕКТ, Београд
ТЕХНИКА К.Б. Д.О.О. Београд
ЈУВ Д.О.О. Шимановци
СОКО ИНЖИЊЕРИНГ Д.О.О. Београд
ИНЖЕЊЕРСКА КОМОРА СРБИЈЕ, Београд
БЕОГРАДСКА ПЕКАРСКА ИНДУСТРИЈА Д.О.О. Београд
СINI Д.О.О. Чачак

CONTENTS

PREFACE

1	SERBIA IN EUROPEAN ENVIRONMENT AND BEGINNINGS OF ENGINEERING ACTIVITIES	9
1.1	BEGINNINGS OF SCIENTIFIC AND CULTURAL DEVELOPMENT	12
1.2	BEGINNING OF ENGINEERING ACTIVITIES	16
1.3	FIRST PROFESSIONAL ASSOCIATIONS.....	22
1.4	PREPARATIONS FOR ESTABLISHING THE „TECHNICIANS SOCIETY“	25
1.5	BEGINNINGS OF THE „TECHNICIANS‘ SOCIETY“ WORK	28
1.6	ESTABLISHMENT OF ASSOCIATIONS OF SERBIAN ENGINEERS	30
1.7	ENGINEERS IN SERBIAN ARMY	34
1.8	CONTRIBUTIONS OF INDIVIDUALS TO ENGINEERING DEVELOPMENT	36
1.9	ENGINEERS AND ARCHITECTS FROM 1890 TO 1919	40
1.10	FIRST HONORARY MEMBER OF THE ASSOCIATION OF ENGINEERS	46
2	ENGINEERS AND ARCHITECTS BETWEEN TWO WORLD WARS	49
2.1	FIRST POST-WAR ACTIVITIES	50
2.2	RUSSIAN ENGINEERS IN SERBIA	53
2.3	PROFESSIONAL MAGAZINE «TEHNICKI LIST»	56
2.4	SECTIONS OF THE ASSOCIATION OF YUGOSLAV ENGINEERS AND ARCHITECTS	58
2.5	UNION OF ENGINEERING SOCIETIES OF THE KINGDOM OF YUGOSLAVIA	60
3	ENGINEERS AND ARCHITECTS DURING AND AFTER THE WORLD WAR II	61
3.1	ENGINEERS AND TECHNICIANS IN THE WORLD WAR II	62
3.2	WORK AFTER LIBERATION OF THE COUNTRY	63
3.3	ASSOCIATION OF ENGINEERS AND TECHNICIANS BY THE MIDDLE OF THE PREVIOUS CENTURY	67
3.4	ORGANIZATIONAL STRENGTHENING OF THE TECHNICAL INTELLECTUAL CADRES ORGANIZATIONS	69
3.5	PROFESSIONAL WORK OF ENGINEERS AND TECHNICIANS	71
4	THE UNION OF ENGINEERS AND TECHNICIANS BY THE END OF 20TH AND BEGINNING OF 21ST CENTURY	73
5	HOUSES OF ENGINEERS OF SERBIA	83
6	DEVELOPMENT OF ENGINEERING ORGANIZATIONS MEMBERS OF THE SITS	93
7	ENGINEERING ACADEMY OF SERBIA	275
8	PUBLISHING ACTIVITIES	279
9	COOPERATION OF SITS AND ITS MEMBER ORGANIZATIONS WITH FOREIGN ORGANZATIONS	301
10	WINNERS OF THE SITS RECOGNITIONS	309
11	SITS AND ITS MEMBER ORGANIZATIONS	325
12	PRESIDENTS OF THE UNION	333
13	SITS ORGANS	337
14	EXPRESSIONS OF GRATITUDE	339
15	BIBLIOGRAPHY	392

Ten years have passed since a comprehensive monograph of the Union of Engineers and Technicians of Serbia (SITS) was published on the occasion of the 140th anniversary of the Union. Given that the current 150th anniversary is a rounded off and important jubilee, we have decided to publish a revised and supplemented monograph. As the historical facts could not be changed, we have supplemented the monograph to the minimum extent with the newly discovered data, while the volume of work has increased and more results achieved over time. Appropriate to the development of SITS and large number of its member organizations, the overviews of activities of all associations presented herein in alphabetical order have been supplemented and brought into line.

In order to point out and bring to notice that we, the engineers, have been engaged in the work of the SITS not only as a part of the social and intellectual engagement, but also as a part of immeasurable professional, research and scientific work, a special attention is dedicated to the illustrations which reproduce the achievements in economy, civil engineering, industry, agriculture, mining, new technologies, education, science, and administration. An extremely comprehensive material would require hundreds of pages, so that only a small part of it has been selected as a symbolic overview of a voluminous activity such as engineering.

The past occupies a significant part of the Monograph because this is inevitable in such summaries of the long-year activities. Today and now, we actually create the past with a look into future. A very important goal of our work is to anticipate what comes next. The look into future is actually in our products: publications, collections of papers from engineering symposiums, round tables,

competitions for best designs, as well as the development, organizational, educational and other activities.

The important symposium with the topic "The past, present and future of engineering and architecture in Serbia" has been organized for this jubilee in the Serbian Academy of Sciences and Arts which is an official patron of our celebration of jubilee.

What could be noticed by reading this Monograph is that activities of the Union and its member organizations are constantly increasing, both within Serbia and within the international cooperation. The Union is member of FEANI (the European association of representative engineering unions and other European and regional associations), while the majority of professional member organizations are linked with the international partner organizations.

In the texts in front of you, you will come across the names of engineers who have engaged themselves in the work of associations and the Union, whereby we wanted to affirm individuals and highlight the hard-working professionals. There is a huge number of those who also deserve to be mentioned, but we hope that our member organizations will, as a debt of gratitude, write their monographs with comprehensive data.

A monograph entitled "Famous Serbian Engineers" which is under preparation will help the public to get to know the work of those who have been rarely mentioned, or have not been mentioned at all.

We perceive this 150th anniversary as a station on our road to the future and we wish the jubilees to be continued as the milestones of our work, always new and with a lot of ambition.

Editor-in-Chief
Igor Maric
President of the SITS

Прошло је десет година од када је за 140. годишњицу издата опсежна монографија Савеза инжењера и техничара Србије (СИТС). Како је садашња, 150. годишњица, један заокружени и значајан јубилеј, одлучили смо се да урадим ревидирану и допуњену нову монографију. Историјске датости нису могле да буду промењене осим минимално допуњене новооткривеним подацима, док се обим рада и резултат увећао. Примерено развоју СИТС-а и његових многобројних чланица допуњени су и уједначени прикази делатности свих удружења која су представљена по азбучном реду.

Да би се указало и уочило да смо ми инжењери ангажовани у раду СИТС-а, не само као део друштвеног и интелектуалног ангажмана, већ као део немерљивог стручног, истраживачког и научног рада, посвећена је пажња илустрацијама које приказују достигнућа у привреди, грађевинарству, индустрији, пољопривреди, рударству, новим технологијама, просвети, науци и управи. Изузетно обиман материјал би захтевао стотине страна, тако да је мали део изабран као симболичан приказ, тако опсежне делатности као што је инжењерство.

Прошлост је заузела значајан део, јер је то у оваквим резимеима дугогодишњег деловања неминовно. Данас и сада ми управо стварамо прошлост са погледом у будућност. Антиципирање онога што долази је значајан циљ нашег рада. Поглед у будућност се управо налази у нашим производима: публикацијама, зборницима радова са инжењерских скупова, округлим столовима, конкурсима за најбоља решења, развојним,

организационим, едукационим и другим активностима. Значајан скуп са темом “Прошлост, садашњост и будућност инжењерства и архитектуре у Србији” смо уприличили за овај јубилеј у Српској академији наука и уметности, које је и званичан покровитељ наше прославе.

Оно што ће читањем ове монографије моћи да се уочи је стално повећање активности Савеза и његових чланица, како у оквиру Србије, тако и у оквиру међународне сарадње. Савез је чланица FEANI-а (Европског удружења репрезентативних инжењерских савеза и других европских и регионалних асоцијација), док је већина струковних чланица повезана са партнерским међународним организацијама.

У текстовима који су пред вама наћи ћете доста имена инжењера који су се ангажовали у раду удружења и Савеза, чиме смо желели да афирмишемо појединце и истакнемо као прегаоце струке. Огроман је број оних који су такође заслужили да буду поменути, али се надамо да ће и наше чланице у будућности урадити своје монографије са опсежним подацима као дуг према својим члановима.

У припреми је монографија “Знаменити српски инжењери” која ће помоћи да се јавност упозна са радом оних који нису или су ретко помињани.

Схватамо ову, 150. годишњицу, као једну станицу на нашем дугом путу у будућност и желимо да се јубилеји наставе као међаши нашег рада и ангажовања, увек нови и са пуно амбиција.

Уредник
Игор Марић
председник СИТС-а

СРБИЈА
У ЕВРОПСКОМ ОКРУЖЕЊУ
И ПОЧЕЦИ ИНЖЕЊЕРСКИХ
АКТИВНОСТИ

Београд - Панорама са Саборном црквом

Нови Београд - Стамбена насеља

ПОЧЕЦИ РАЗВОЈА НАУКЕ И КУЛТУРЕ

Срби су већ у 18. веку имали духовну зрелост и били спремни да се у следећем веку придруже бурном научном развоју у свету. Поставили су темеље модерног образовања у Кнежевини Србији. Међу њима су се зачеле и затим снажно разгранале оне дисциплине које су ушле у основе српског националног препорода – историографија и филологија. Највећи проблем био је недостатак установа у којима би појединци могли да се баве науком. Будући да није било довољно високих школа, многи су се школовали у иностранству. Услове за научни рад у Србији имала је само Велика школа у Београду и Друштво српске словесности (касније Српско учено друштво, потом Српска краљевска академија). Неки од школованих људи радили су у државној управи или странкама које су настајале у 19. веку.

Последњих деценија 19. века повећава се број стручњака и научника који се окупљају око Српске краљевске академије и Велике школе. У освит 19. века, око митрополита Стевана Стратимировића образован је круг учених Срба. Највише напредних идеја зачето је и остварено по доласку Доситеја Обрадовића у устанички Београд. Правитељствујушчи совјет је још 1807. године донео решење да се предузму све расположиве мере за ширење просвете и науке у земљи. Највећу улогу у томе одиграо је управо Доситеј Обрадовић.

Почетком 19. века објављују се прве стручне и научне књиге које су уграђене у духовне темеље српског ослободилачког покрета. За тадашњу Србију важна културна средишта били су Беч, Трст, Венеција, Будимпешта, Праг, Сремски Карловци... У ослобођени Београд, поред Доситеја, долазе и Вук Караџић, Сима Милутиновић, Вићентије Ракић и многи други. Вук почиње свој епохални рад: прикупљање и систематизацију података о народном језику, обичајима, књижевности. Када је 1830. године Србија добила аутономију већ су била објављена Вукова значајна дела

Доситеј Обрадовић
српски филозоф и просветитељ

Вук Стефановић Караџић
реформатор Српског језика и просветитељ

(*Писменица сербскога језика*. 1814; *Српски рјечник*, 1818. итд.). Године 1841. оснива се Друштво српске словесности, а учени филолози - Шафарик, Бура Даничић, Јован Стерија Поповић, Милован Видаковић и други - интензивирају рад на српском језику. Подстицај живој културној активности дао је кнез Милош који је иницирао стварање бројних културних установа. Заједно са Лицејом, оне су биле основа даљег интелектуалног развитка земље.

Захваљујући раду Лицеја и Друштва српске словесности, Београд постепено преузима водећу улогу у културном животу Срба, посебно од 1839. године када је постао српска престоница. Српска наука је напредовала а неке области образоване су према европским узорима.

Средином 19. века Владимир Јакшић уводи научне методе у метеорологију, климатологију и статистику. Јосиф Панчић обрађује флору Кнежевине Србије. Идеје кнеза Милоша, након првог периода његове владавине, наставља кнез Михаило Обреновић. Рад и обнову Друштва српске словесности подржава и кнез Александар Карађорђевић и потом, након повратка на власт 1859, поново Милош Обреновић.

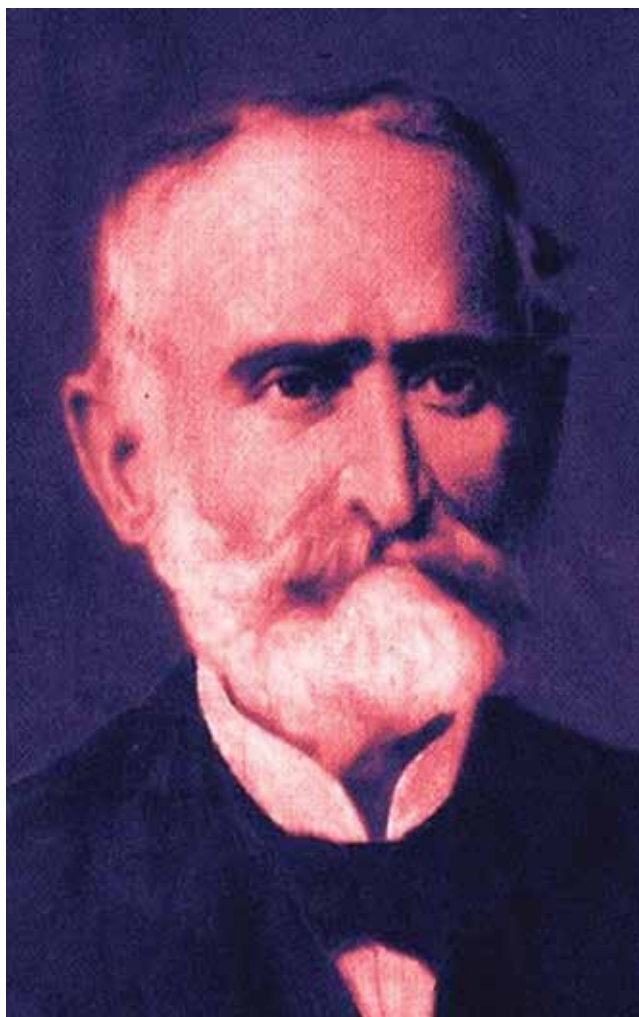
Одређену подршку српска наука нашла је у развијеним европским земљама. Проучавање историје, језика, књижевности, уметности, народног живота поступно је добило међународни карактер. Последње деценије 19.

века обележио је почетак тријумфа научне критичности и припрема великог духовног и интелектуалног узлета. Ту треба поменути Илариона Руварца, надмоћно оштроумног научника који је извојевао победу научне критичности над политичким и националним прагматизмом.

Указом краља Милана Обреновића из 1886. године, Српско учено друштво прерасло је у Српску краљевску академију. Први председник Академије био је Јосиф Панчић, а први секретар Јован Жујовић. Непосредно пред смрт, 1888. године, Панчић је оставио аманет да се Академија у свим својим радовима руководи само истином и строго научном објективношћу. Тај аманет је остао идеја водиља све до данас.

Крајем 19. и почетком 20. века, Београд је постао истакнуто средиште природно-математичких студија и научног деловања. Томе су, свакако, највише допринели резултати рада Богдана Гавриловића, Михаила Петровића Аласа, Милутина Миланковића, Косте Стојановића, Борђа Станојевића, Милана Недељковића, Симе Лозанића и многих других научника чија су дела позната и призната и ван граница Србије.

У том периоду, поред стручњака у области грађевинарства, архитектуре и урбанизма, све је више и стручњака из области машинства, електротехнике, хемије и технолошких струка, геолога и геометара, пољопривреде и шумарства.

Академик Јосиф Панчић,
оснивач и редовни члан
Друштва за пољску привреду

Михаило Обреновић,
кнез Србије
1839-1842. и 1860-1868.

1.2.

ЗАЧЕЦИ ИНЖЕЊЕРСТВА

Корени српске техничке цивилизације почињу још у доба Немањића. Зачеци инжењерства су у рударско-металуршким подухватима (Ново Брдо) и у грађењу величанствених сакралних објеката средњовековне српске државе. Ови значајни и, за то време, врло вредни подухвати, утишани су вишевековном отоманском окупацијом, када су подизани објекти за потребе турске власти који су, махом, рушени и обнављани у ратне сврхе, у време аустријских освајања (1718-1739) или у току Првог српског устанка. Међутим, после окончаних устанака српске револуције, а упоредо са мучним и поступним освајањем слободе, обнавља се техничка традиција и прикључује тадашњим европским токовима.

Обнављање техничке традиције почиње у ствари када је султановим ферманима дато ново уређење Београдског пашалука (1774. и, нарочито, 1793. и 1794. године). У српском градитељству наступио је нови замах и само до 1796. обновљено је или из темеља изграђено девет манастира, а наредних година, до 1804. године, подигнуте су три нове цркве и три манастира.

На почетку тог периода ангажовани су мајстори из јужних крајева Балкана или из Босне - мајстор Сотир, неимар Атанасије из Сарајева, зидари цинцари из околине Охрида, земунски «мауер-мајстор» Јакоб Вајни и други.

Од двадесетих година 19. века, кнез Милош је средишња фигура велике грађевинске активности. Прво раздобље његове владавине обележено је напуштањем локалног балканског неимарства и његових слабо школованих мајстора. Кнез Милош подржава тежње ка западњачким облицима и решењима у градитељству.

Михајло Пупин (1854-1935)
проналазач, професор на Универзитету Колумбија
и академик Српске краљевске академије

За њега се везује и долазак првог школованог инжењера у Србију. Словак Франце Јанке дошао је из Беча 1834. године у Београд. Те године могу се означити као почетак европеизације Србије - с пролећа 1830, Петар Цукић организује прве регулационе радове у Београду.

Прва грађевина у западњачком стилу била је царинарница на Сави. Планове је израдио Цветко Рајовић, највероватније користећи труд «државног инжињера» Франца Јанкеа. Године 1835. подижу се две важне државне зграде - Народни савет и Команда београдског гарнизона, обе у духу западњачког градитељства. Тај посао поверен је Францу Тобију, «бау-мајстор» из Панчева. За извођаче нових државних зграда именован је «мауер-мајстор» Хенгстер из Земуна. У пролеће 1837. у Србију из Панчева долази Константин Радотић коме је кнез поверио да доврши радове на репрезентативном дворцу за престолонаследника. Ова монументална зграда означава и завршетак грађевинске делатности кнеза Милоша у Београду.

Започете активности на модернизацији Србије настављају Михаило Обреновић и Александар Карађорђевић. Гради се Саборна црква у Београду (завршена 1841. године) у чијој архитектури је победило схватање блиско неимарству Карловачке митрополије. С друге стране, многи сакрални објекти у Србији сачували су дух наше средњовековне уметности, односно идеје историцизма који ће пун замах добити тек у епохи романтизма. Као карактеристичан пример овог раног романтичарског историцизма представља храм Св. Георгија у Смедереву, који је 1854. године довршио велики градитељ Андреја Дамјановић.

Током 19. века, Србијом је продефиловало око шест стотина инжењера на различитим задацима. У осамдесетогодишњем периоду, од 1834. до 1914. године, Државна управа грађевина (од 1880. године у њеном саставу је и железница) запошљавала је њих око две трећине. Међутим, за неке инжењерске послове била су надлежна и друга министарства, на пример, за рударство Министарство финансија (од 1882. Министарство народне привреде), или за образовање техничких кадрова Министарство просвете и црквених дела. Ово се односи, пре свега, на Лицеј из 1838. године: према «Устројенију јавног училишног настављенија» из 1844, на Филозофском одељењу изучавају се и предмети Чиста и практична геометрија и Виша математика и архитектура, док је 1853. године уведено посебно Јестествословно техничко одељење. Године 1863. почела је да ради Велика школа с Техничким факултетом.

Поред осамдесетак рударских инжењера (од тога педесетак странаца), било је, уз извесно преклапање са стручњацима Министарства грађевина, четрдесетак професора високог образовања, тридесетак градитеља и осамдесетак инжењера, што на другим местима запослених (на пример, Министарство војно, укључујући Војно-технички завод у Крагујевцу, или средње школе), што самосталних предузетника или инжењера без указа.

Почетак наставе на Техничком факултету Велике школе 1863. године означава прекретницу у школовању српских инжењера.

У првом периоду владавине кнеза Милоша било је покушаја индустријализације: Војно-технички завод у Крагујевцу био је, од 1853. године, прво право

Михаило Петровић Алас
(1868-1943)
српски математичар,
професор Универзитета,
академик и алас

индустријско предузеће у Србији. Средином 19. века раде и две пиваре у Београду, Вајфертова и Бајлонијева. Године 1882. Борђе Вајферт у подножју Дедиња, на тзв. Мостару, подиже велику пивару са сложеним грађевинским објектима и, за то време, савременом опремом за производњу пива и паре.

За размах инжењерства било је веома значајно приступање Србије Метарској конвенцији 1879. и Унији за заштиту индустријске својине 1884. године. За међународни промет Србије било је такође важно и усвајање правила Латинске уније (изједначавање вредности динара са француским франком) 1878. године.

Трећина од око шест стотина инжењера школована је у Србији, њих стотинак, као државни питомци, студирали су у иностранству (постоји преклапање са првом групом), а четвртина су били странци и Срби «из прека». Највећа посебна групација били су окружни инжењери (око три седмине од укупног броја). У немогућности управљања техничком оперативом из центра, Министарство грађевина их је од 1852. године, као своје подручне органе, систематски упућивало у округе.

Пред српско инжењерство у 19. веку постављено је много задатака. Случај законског текста при формирању Главне управе грађевина 1859. године, илуструје нормативно схватање о тадашњим делатним

оквирима највеће инжењерске групације у Србији. Предвиђајући у Управи три одељења - «Инжинирство», «Архитектонично» и «Рачуноводство» - одређују се и њихови домени рада. Прво, «занимаће се прављењем планова, предмера и предрачуна за грађевине на води и у води; стараће се за подизање путева, ћуприја и стоваришта; канала, регулисање река, утврђивање обала, исушивање бара, наводњавање и премеравање уобште». Друго, «стараће се о сачињавању планова, предмера и предрачуна ситуационих планова, детаља т.е. поједини частиј, кое к савршеном разумевању плана приносе и бринуће се за само њиово извршење». Коначно, треће, «занимаће се испитивањем местних грађевинских цена кое су за сочињавање предрачуна нужне држањем лицитација, проматрањем извршења грађевина (колаудацијом) и свим казначејским књиговодственим и рачуноиспитателним пословима».

Међу претпоставкама које су могле допринети професионалном инжењерском удруживању 1868. године, била је и бројност ових стручњака. У то време у Србији их је било педесетак - велика већина у Министарству грађевина, а по неколико њих у рударству и образовању; више од трећине радило је ван Београда (окужни инжењери и инжењери у рудницима). Сама бројност, ипак, не би морала да буде мотив за формално удруживање инжењера у прве облике асоцијација. Ваља идентификовати и неке друге.

Капетан - Мишино здање (1863)
архитекта Јан Неволе, некада седиште Велике школе,
данас седиште Ректората Универзитета у Београду

1.3.

ПРВА ОСНИВАЊА
СТРУКОВНИХ УДРУЖЕЊА

Узори са стране утицали су на настајање струковних удружења пола века раније. Прво је основана британска Институција цивилних инжењера. Потом су деценију, односно деценију и по, нашој Техничарској дружини претходила инжењерска друштва у Америци и Немачкој. То је и време различитих окупљања у Србији: од 1842, као претеча Српске краљевске академије наука, постоји Друштво српске словесности а потом, као његов наследник - од 1864. године - Српско учено друштво. Кнез Александар Карађорђевић доноси 1857. године указ, са 40 чланова, о формирању првог Одбора за трговину у Београду, што се сматра почетком рада привредних комора у Србији. У припреми је, надаље, било и Удружење за пољску привреду, односно Српско пољопривредно друштво (основано је нешто касније - 1869) и Српско лекарско друштво (основано 1872), а као одраз националних аспирација и жеља за просвећивањем народа оснивају се, на пример, Друштво «Нада», певачка друштва или читаонице, а такође и Уједињена омладина српска са својим критичким ставом према тадашњем режиму. Од пада уставобранитеља, просвећивање народа (оснивају се и недељне школе) и популаризација науке биле су опште карактеристике либералног покрета, чему се придружују и обе претходнице Академије. Све се то сусрело са европским школованим инжењерима - ентузијастима, као покретачима Дружине; при том су сви они који се занимају математиком, природним наукама и њиховим применама, без обзира на формалне инжењерске квалификације сматрани техничарима, тј. припадницима техничких струка.

У 19. веку пољопривреда и шумарство били су међусобно условљени, што се, поред осталог, види и из чињенице да се шумарство и административно налазило у оквиру пољопривреде. Шездесетих година 19. века није постојало ни звање агронома ни шумара, нити је постојало министарство за пољопривреду - иако је од ње живело 90 одсто становништва. У недостатку стручњака у тој области, улогу пионира

преузимају људи других професија, који су ширином свог духа и видика афирмисали значај пољопривреде и шумарства за економски и општи просперитет Србије. Један од таквих људи био је човек «из прека» инжењер - земљомер Атанасије Николић, који је предано радио на народном просвећивању. Био је и покретач два листа - *Чича-Срећков лист за српске земљоделце* (1844-1847) и *Искусни земљоделац* (1854). Његовом заслугом основана је и прва двогодишња пољопривредна школа у Топчидеру, за коју је написао уџбеник *Земљоделско газдинство*. Један од предавача у тој школи био је и Јосиф Панчић.

Крајем шездесетих година 19. века, значајан замајац пољопривредном развоју дао је и доктор филозофских наука Милован Спасић (1818-1908), рођен у Рековцу, у Јагодинском округу. Као начелник Економског одељења Министарства финансија, окупља стручњаке, привредне и јавне раднике и све угледнике добре воље и покреће оснивање Друштва за пољску привреду (11. маја 1869). Ово Друштво постаје стожер свих акција за унапређење «земљоделске - шумарске науке и праксе».

„Тежак” - Илустровани лист Друштва за пољску привреду (1869)

Стручна публикација „Индустија хладноће”, (1909), аутор, проф. др Борђе Станојевић

Октобра 1872. оснива се прва Средња пољопривредна школа у Пожаревцу, чији је професор био и др Борђе Радић (1839-1923), први Србин који је докторирао у области пољопривредних наука. Јављају се нови часописи и листови *Сељак*, *Домаћин*, *Тежак*, пишу се књиге, брошуре, календари итд.

Руководилац шумарске секције која је активно радила у оквиру Друштва за пољску привреду био је Коста Борђевић. У Друштву су врло стручно и вредно радили и Милутин Савић, који је 1900. године био председник Друштва, затим Алекса Стојковић, др Сима Лозанић, др Марко Леко, Павле Тодоровић и многи други. Позитивним претпоставкама за удруживање, међутим, могло је да се супротставља дејство

негативних околности. Пре свега, број инжењера у тадашњој бирократизованој српској чиновничкој хијерархији био је веома мали и није било довољно снаге за шири продор технике и технологије у српско друштво. Још није био утврђен статус инжењера као носилаца техничког прогреса у земљи, а привреда је била заснована готово искључиво на агркултурној производњи и примитивним занатима. Уз то, треба навести и да у време оснивања Техничарске дружине 1868. године још није било техничких асоцијација на Балкану. Оне су у Румунији формиране 1881. године, у Бугарској 1885, на територији бивше Југославије Клуб инџинира и архитектата основан је 1878. године у Загребу, а удружења у Сарајеву и Љубљани 1896, односно 1912. године.

Чланови Удружења инжењера и архитектата Секција Београд, после састанка на коме је одлучено да се изгради нови Дом у улици Кнеза Милоша бр. 7 (1920)

1.4.

ПРИПРЕМЕ ЗА ФОРМИРАЊЕ «ТЕХНИЧАРСКЕ ДРУЖИНЕ»

У 19. веку, у два маха је покретано институционално окупљање инжењерских кадрова Србије. Први пут је то урађено 1868. године, са Техничарском дружином, потом 1890. године са Удружењем српских инжењера (од 1896. године и «архитеката»). У периоду између те две акције за институционално окупљање инжењера забележена је осека њихових активности. Управо је то био основни разлог за позив на веће ангажовање.

Данас нису познати договори који су претходили оснивању Дружине. «Позив на саставу техничарске дружине» објављен је у Србским новинама 11/23. јануара 1868, у име двадесет пет, данас углавном непознатих, техничких стручњака. Потписала су га четири тадашња угледна инжењера.

Инжењер и архитекта Емилијан Јосимовић (1823-1897), истакнута фигура тога доба, дао је велики допринос архитектури и урбанизму и сматра се родоначелником урбанистичке струке и наука у Србији. По завршетку филозофских и техничких наука у Бечу, дошао је 1845. године у Београд, где је радио као професор на Лицеју, Арти-леријској школи и на Великој школи. Био је ректор Лицеја и Велике школе. Поред угледног обрасца за касније планове реконструкције градова у Србији 19. века, који је дао 1867, предлагао је изградњу кеја око Београда, базенског пристаништа ван корита Дунава и извођење тунела испод гребена града за најкраћу везу савског кеја са дунавским пристаништем. Написао је многе уџбенике, био је члан Српског ученог друштва (СУД), почасни члан Српске краљевске академије (СКА) и први председник Техничарске дружине 1868. године. Емилијан је био свестрана личност, занимали су га разне области и пружао је помоћ у успостављању и каснијем развоју многих значајних садржаја и институција. Био је члан и председник Комисије за израду пројекта закона о мерама и новцу у Србији, члан Позоришног одбора за изградњу и унутрашње уређење Народног позоришта у Београду, члан Општинске комисије у

Београду на пословима увођења комуналија у граду, члан пољопривредног друштва, члан Одбора Друштва за помагање и васпитање сироте и запуштене деце. Написао је више уџбеника и стручних радова из области физике, математике, грађевинске технике и архитектуре.

Јован Ристић (1825-1890) један је од деветорице полазника Инџинирске школе 1846-1849, потом први државни питомац који је технику студирао у иностранству. Пројектовао је Вознесенску цркву у Београду, дуго је био начелник Министарства грађевина; био је члан и одборник Друштва за пољску привреду (Српског пољопривредног друштва).

Коста Алковић (1836-1909) од 1860. до 1892. био је професор физике на Великој школи у Београду, потом министар грађевина и државни саветник. Био је члан СУД и почасни члан СКА.

Димитрије Стојановић (1801-1868) био је окружни инжењер у Крагујевцу, потом професор Техничког факултета Велике школе, па први директор Српских државних железница и члан Државног савета. Био је члан СУД и почасни члан СКА.

О намерама оснивача најбоље говори Позив: «Главна тежња данашњег века управљена је на основно изучавање природних наука, а нарочито њихове употребе... Одојче природних наука, индустрија, постала је главни... покретач у друштвеном животу...», па се констатује «... да смо ми Срби много, много заостали», и закључује: «Ако хоћемо да смо и ми ваљан члан европске фамилије... треба да се пожуримо да се надокнади што је худом прошлошћу изгубљено.» Стога «Овом мишљу руковођени, држимо да ће сама ствар по најбоље потпомагана бити удруживањем... Зато ево и ми хоћемо да саставимо техничку дружину», симболизујући тим именом припадност техници и инжењерству.

У преамбули Устројства (Статута), објављеног у истом броју *Србских новина*, дефинисан је циљ удруживања: «Ради усавршавања и бржег раширивања техничких знања у Србији, а са њима упоредо, заната, трговине и индустрије, саставља се техничка дружина.» Предмет рада «биће све теоретичне и практичне струке математичких и природних наука», а није нужно да чланови буду инжењери: «... дружина разуме под техничаром свакога, који се занима са теоријом или

потребом математике или природних наука». Као садржина рада предвиђа се «усмено договарање и измењивање мисли о предметима своје радње», надаље, «прикупљање техничарске терминологије ради лакшег споразумевања и њеног популирања», затим, «предвиђање и оригинално писање чланака и књига и то, како научних за специјалисте, тако и популарних за народ». Предвиђена је и публицистичка делатност: «Дружина ће издавати периодични лист, чим довољно грађе и материјалних средстава прибавила буде, да би у њему свеколико своју радњу објављивала». Дружина ће такође давати «вештачке савете и оцене по предметима своје радње свима уопште, који је од ње захтевали буду», а предвиђен је и одређени тржишни моменат: «Ако би се тиме који од чланова користио, онда ће од те користи уложити 20% у дружинску касу.»

Устројство предвиђа редовне и дописне чланове, с тим да чланарина износи 5 гроша месечно, а «циљ улога је да се обични друштвени трошкови подмирују, да се набаве научна средства, да дружина штампа дружинску радњу и тако даље». Редовни чланови добијају примерак сваког дружинског издања. Редовни састанци одржавају се сваких петнаест дана, а једном годиншње главни састанак.

1.5.

ПОЧЕЦИ РАДА
«ТЕХНИЧАРСКЕ ДРУЖИНЕ»

Оснивачка скупштина «Техничарске дружине», одржана је после подне 21. јануара (3. фебруара) 1868. године на Великој школи. За председника је изабран инжењер Емилијан Јосимовић, за потпредседника инжењер Михаило Г. Панић - професор Артиљеријске школе, за перовођу (записничара) инжењер Димитрије Стојановић, а за благајника инжењер Атанасије Вујић, из Министарства грађевина. Инжењер Фрањо Вшетечка, професор Артиљеријске школе, и професор Коста Алковић заступају са председником Дружину код власти. На другом састанку 1/13. фебруара одлучено је да Дружина организује јавна предавања: утврђено је да је уписано 35 редовних чланова. Осим инжењера Јована К. Ристића и шесторице функционера Дружине, нису позната имена осталих чланова; међу њима би могао бити и лекар др Јован Валента, чији је предлог о јавним предавањима био прихваћен на другом састанку. Иако су међу овом осморицом седморица инжењери, мала је вероватноћа да су то били и сви остали. По свему судећи, Дружина је у једном периоду значајно смањила своје активности.

Емилијан Јосимовић
(1823-1997)
проф, урбаниста, архитекта, први
председник «Техничарске дружине»

Милутин Миланковић
(1879-1958)
српски инжењер, геофизичар,
климатолог и астроном

1.6.

ОСНИВАЊЕ УДРУЖЕЊА
СРПСКИХ ИНЖЕЊЕРА И
ПОКРЕТАЊЕ «СРПСКОГ
ТЕХНИЧКОГ ЛИСТА»

У повољнијим околностима, условљеним, поред осталог, привредним развојем, повећањем броја инжењера у Србији (око 200), отварањем српске железнице и нараслом тражњом за инжењерским интервенцијама, иницијативе за оживљавање рада и интензивније инжењерско окупљање почиње деведесетих година XIX века.

Техничарска дружина је по свој прилици трансформисана тако да 1890. године основана инжењерска организација са новим именом. Први скуп Удружења српских инжењера одржан је у просторијама Велике школе, 23. фебруара (07. марта) 1890. године. Скуп је отворен од стране покретача целе иницијативе Јефте Стефановића и Јефте Хаџи Јефтића инжењера. Поред ректора Велике школе разумевање за одржавање скупа и жељену подршку пружио је и тадашњи министар грађевина, који је свим присутним инжењерима омогућио потребно одсуство ради присуствовања скупу. За председника Одбора изабран је Миливоје Јосимовић професор Велике школе. Формиран је и Редакциони одбор који је био задужен за израду првог Устава Удружења. Јефта Стефановић је прочитао први нацрт Устава Српског инжењерског удружења који је имао 11 одељака. На другом састанку одржаном 24 фебруара 1890. године поднет је извештај од стране Одбора за нацрт Устава, а исти је усвојен на трећем састанку одржаном 25. фебруара 1890. године.

Усвојени Устав имао је 8 одељака и 56 чланова. У њему су као основни задаци Удружења наведени „да прати савремени задатак укупне техничке науке и њезине примене, као и најближих помоћних наука, те да у циљу сопственог усавршавања као и у циљу унапређења техничке струке у Срба својим писменим и усменим саопштајима распростире успехе, постигнуте на тим пољима и да се брине о материјалном и моралном положају и унапређењу инжењерског staleжа.“ Предвиђено је постојање активних (редовних и ванредних) и неактивних (дописних,

почасних и чланова утемељивача) чланова. Редовни члан је могао бити „сваки Србин, или странац који је држављанин српски, ако има квалификацију да је свршио Технички факултет Велике школе у Београду, или ма коју техничку школу истог ранга на страни—тако исто и онај странац који није држављанин српски, али у Србији практикује најмање пет година, и има горњу квалификацију“. Као званични печат Удружења предвиђен је печат са урезаном девизом „Број и мера моја вера“ и натписом Удружење српских инжењера. По усвајању Устава изабран је привремени одбор који је примао чланове и руководио Удружењем до избора сталне управе. На овом састанку дефинитивно је решено питање оснивања Удружења. Као његов званични назив усвојен је назив Удружење српских инжењера и отпочео је активан рад на организацији и унапређењу техничке струке у Србији.

Први редовни Главни скуп Удружења српских инжењера одржан је 20. маја 1890. године и њему је присуствовало 70 инжењера. На скупу је изабрана стална Управа Удружења са председником Миливојем Јосимовићем, професором Велике школе и министром грађевина (син председника Техничарске дружине, инжењера Емилијана Јосимовића), на челу. За потпредседника изабран је инжењер Марко Бурковић, начелник Инжењерског одељења Министарства грађевине; за деловођу инжењер Андра Ј. Стевановић, професор Велике школе; за заменика деловође инжењер Јефта Т. Стефановић, инжењер Министарства грађевина; за благајника инжењер Атанасије Вујић, начелник Архитектонског одељења Министарства грађевина; за књижничара (и заступника благајника) инжењер Миша Марковић, инспектор Дирекције Српских државних железница. Чланови Управе су били и Влада Тодоровић, Љуба Николић и Никола Стаменковић. На овом скупу је између осталог одлучено и да *Српски технички лист* постане знанично издање Удружења и за његовог уредника изабран је Никола Стаменковић професор Велике школе.

Иницијатива за покретање *Српског техничког листа* се појавила готово у исто време када је покренута и иницијатива за формирање Удружења, 1890. године. Један од најеминентнијих инжењера тога времена Тоша Селесковић, инжењер Војно техничког завода у Крагујевцу је саставио проглас, у коме су изнети основни циљеви за покретање листа, а који је објављен на Св. Саву 1890. године. Већ у том прогласу је било наведено да ће у листу бити објављивани „оригинални чланци и расправе, као и преводи одличних страних радова и то из свих грана техничких наука и примењене технике, као и стручни предлози за унапређење техничке струке, стручни реферати о свим важнијим јавним грађевинама и радови из свих помоћних наука и то математике, механике, физике, хемије, геометрије, метеорологије, астрономије итд“. Први број листа изашао је у Београду у фебруару 1890. године под уредништвом Миливоја Јосимовића. Главни сарадници листа били су Тоша Селесковић, Миливоје Јосимовић и Никола Стаменковић професори Велике школе, Љуба Николић окружни инжењер и др Вукашин Панајотовић хемичар Управе Војнотехничког завода у Крагујевцу.

Већ наредне, 1891. године, одржана је друга годишња скупштина Удружења српских инжењера у Крагујевцу и на њој изабран нови Управни одбор. За председника је изабран Пера Велимировић министар грађевине, за потпредседника Милан Милашиновић, а за чланове Никола Стаменковић, Марко Бурковић, Милан Андоновић и Стеван Чађевић.

Инжењерско окупљање траје у континуитету до данас, преко проширене инжењерске асоцијације у Краљевини Срба, Хрвата и Словенаца - Југославији (Удружење инжењера и архитеката), садашњег Савеза инжењера и техничара Србије.

Имајући у виду чињеницу да је оснивање Техничарске дружине централни догађај, више се не износе појединости о даљем организовању и делатности инжењерске организације 19. века.

Не може да се не скрене пажња бар на још два посебна питања у вези са Техничарском дружином. Прво се односи на, тумачења судбине Техничарске дружине у оквиру Удружења српских инжењера. На страницама *Српског техничког листа* могу се наћи, у дискусији поводом оснивања Удружења, и три овлашна осврта на Техничарску дружину. Председавајући, професор Миливоје Е. Јосимовић, у вези са расправом о чланству (да ли друштво инжењера или инжењера и техничара) рекао је: „...

Техничко удружење образовати није пробитачно. Једно је такво друштво постојало, али је било кратког века, па није ред да и са овим тако буде...“; критичка примедба се свакако односи на широк распон стручног образовања чланства према Устројству Дружине. Инжењер Димитрије Стојановић, ранији перовођа Дружине је истакао: «Пре 22 године склопили смо друштво али, као што у нас често бива, тако је било и овде... много хтео, много започео», циљајући свакако на амбициозне задатке и програм непримерен снагама и околностима. Коначно, инжењер Атанасије Вујић, благајник раније Дружине каже: „Још пре толико година било се је образовало једно друштво слично овоме, оно је било лоше среће“. Све то указује на веома смањену активност инжењера у протеклих десетак година, до избора новог руководства 1890. године.

Проф. Никола Стаменковић
(1858-1910)
дугогодишњи главни уредник
Српског техничког листа,
председник Удружења српских
инжењера и архитеката

Проф. Миливоје Јосимовић
(1855-1911)
први председник Удружења
српских инжењера,
оснивач и први уредник
Српског техничког листа (1890)

17.

ИНЖЕЊЕРИ
У СРПСКОЈ ВОЈСЦИ

Инжењерија у српској војсци представља посебну област српског инжењерства, а овде је нешто речено само о два сектора: Географском одељењу Главног генералштаба (од 1878. године), односно Министарства војног (од 1897) и Војнотехничком заводу у Крагујевцу (од 1853).

Задатак новооснованог Географског одељења био је тригонометријски премер земље, израда и умножавање карата и других планова за војне потребе. Од 1881. до 1892. извршен је први систематски премер Србије: у тиму од 29 официра учествовали су, на почетку своје ратничке каријере, и Степа Степановић, Петар Бојовић и Живојин Мишић. До 1897. у Одељењу је израђено више карата високог квалитета, које су признали страни експерти. Последњи значајан рад Географског одељења била је карта дела Старе Србије и Македоније, завршена непосредно пред Балкански рат. Ратном организацијом Географско одељење постало је Топографско одељење српске Врховне команде и у току Првог светског рата је имало веома живу делатност. Одељење су од оснивања водили инжењеријски официри: Јован Прапочетовић (1878-1882), Радован Милетић (1882-1889), Светолик Протић (1889-1895), Светозар Месић (1895-1898), Јосиф Симоновић (1898-1901) и Стеван Бошковић (1901-1938).

У лето 1884. године, приликом доласка краља Милана и краљице Наталије у Крагујевац, била је приређена мала изложба производа Војнотехничког завода и у присуству високих гостију и других званица пуштена је у рад прва инсталација динамоелектричног осветљења у Србији. Била је то идеја младог инжењера из Завода Тодора Тоше Селесковића, пионира електрификације у Србији, са намером да се осветли погон нове чаурнице и омогући производња и у ноћним сатима.

После покушаја изливања српских топова у Београду, одлуком уставобранитељске владе, у Крагујевцу је 1853. основан Војнотехнички завод, ради снабдевања војске наоружањем и другом војном опремом. Од управника, Француза Шарла Лубрија, првог управника Србина инжењеријског официра Петра Протића Драгачевца (1825-1863) и првог српског тополивца, инжењеријског официра Милутина Јовановића (1828-1888), преко великог процвата снабдевања војске топовима за време Миливоја Петровића Блазнавца као министра војног, или инжењеријског официра Косте Коке Миловановића (1847-1905), који је развио пушку «кокинку». Међу цивилним инжењерима који у Завод долазе од 1873. године, посебно треба истаћи

машинског инжењера Тодора Тошу Селесковића (1856-1901), грађевинског инжењера Душана П. Нинковића (1858-1912) и топионичарског инжењера Живојина Димитријевића (1871-1925). Инжењер Селесковић, први српски конструктор алатних машина (израђене у Крагујевцу, добиле су високо признање на Светској изложби у Паризу 1889) и водних турбина, радио је у Заводу од 1881. до 1892, а доцније је био први директор Београдског водовода и професор технологије материјала на Техничком факултету Велике школе. Инжењер Нинковић, заслужан за барутану у Обилићеву, добио је награду за пројекат канализације у Темишвару, а 1904. израдио је пројекат београдске канализације.

Учесници редовне Главне скупштине Удружења одржане 11. и 12. јуна 1918. у Солуну

1.8.

ДОПРИНОСИ ПОЈЕДИНАЦА
ИНЖЕЊЕРСКОМ РАЗВОЈУ

Иза инжењера делатних у Србији у осамдесетогодишњем периоду 1834-1914, стајала је њихова стручна спрема коју су стекли у току инжењерског школовања. У Србији, инжењери су могли да се школују од 1846. године у Инцинирској школи, од 1853. на Јестествословно-техническом одељењу Лицеја и, што с обзиром на број и квалитет може бити значајније, од 1863. на Техничком факултету Велике школе, односно од 1905. године Универзитету.

Осим државне експлоатације рудног блага, било је у Србији у 19. веку доста приватних концесионара, али су ређе били у питању рударски инжењери. Међутим, мора се истаћи бар још један рудар, странац који је радни век провео у Србији - инжењер Феликс Хофман (1830-1914). Рођен у старој и чувеној рударској породици у Новој Молдави, доселио се у Србију 1862. године, отворио је рудник у Кучајни, али је за рачун државе радио и врло одговорне истражне радове у целој Србији. Поред осталог, геолошки је истражио целу трасу пруге Београд-Ниш пре њене градње. Остало је сећање на Феликса Хофмана као најисправнијег и највреднијег рудара у Србији 19. века.

Слично као у рударству, корени српског градитељства сежу до камених сакралних објеката државе Немањића. Затим долази вишевековни период градње турских грађевина и потом многа рушења у Аустро-турским ратовима у 17. и 18. веку. Од Франца Јанкеа, 1834. године, инжењери су углавном били запошљавани у државној служби, Одељењу/Министарству грађевина. Појединци су предавали стручне предмете на високим школама - од Лицеја до Архитектонског одсека Техничког факултета. Доста их је радило у Београдској општини, као окружни инжењери, неки у Министарству војном, а такође и као власници приватних бироа. Неколико десетина архитеката оставило је делом сачувано градитељско наслеђе у Београду

и у градовима Србије. Архитектонска остварења донела су модеран, европски изглед Београду и другим градовима. Многи, тада изграђени објекти представљају украс и данашњег Београда. У даљем тексту се именује само двадесетак градитеља (редослед по години рођења), а без посебних детаља наведен је и само по један изграђени објекат: Франц Јанке (Кућа Рајићева - данас Педагошки музеј), Јан Неволе (1812-1903) - Капетан-Мишино здање, Јован К. Ристић (1825-1890) - Вознесенска црква, Александар Бугарски (1835-1891) - Народно позориште, Коста Шрепловић (1836-1872) - Старо здање у Аранђеловцу, Драгутин С. Милутиновић (1840-1890) са Флатихом - Железничка станица, Светозар Ивачковић (1844-1924) - Министарство правде, Константин Јовановић (1849-1923) - Народна банка, Душан Живановић (1853-1937) - цркве у Јагодини и Трстенику, Јован Илкић (1857-1917) - Народна скупштина, Андра Стевановић (1859-1929), са Н. Несторовићем - Управа фондова, Димитрије Т. Леко (1863-1914) - палата Атина, Милорад Рувидић (1863-1914) - Гимназија у Пироту, Драгутин Борђевић (1866-1933) - Касарна VII пука у Београду, Милан Антоновић (1868-1929) - хотел Гранд у Београду, Никола Несторовић (1868-1957) са А. Стевановићем - Београдска задруга, Данило Л. Владисављевић (1871-1923) - Војна болница, Петар Поповић (1873-1945) - Окружно начелство у Врању, Бранко Таназевић (1876-1948) - Телефонска централа у Београду, Стојан Тителбах (1876-1916) - Двор и Јелисавета Начић (1878-1955, прва жена српски архитекта) - основна школа код Саборне цркве.

Велики значај за инжењерство у Србији су имали и данас имају великани српске инжењерске науке: Михајло Пупин, Никола Тесла, Михаило Петровић Алас и Милутин Миланковић. Техничко-технолошки развој Кнежевине и Краљевине Србије и њен успон којим се поступно приближавала развијеном европском свету у релативном кратком времену (1834-1918) понело је хиљаду техничких стручњака. Материјалне

трагове овог замашног развоја и напретка знатно су уништила ратна пустошења и људска небрига, а многа имена заслужних стваралаца темеља нове државе готово су заборављена.

Поред многих стручњака и научника из области инжењерства који су дали значајан допринос развоју Србије у протеклих 140. година, а неке од њих смо посебно навели у овој Монографији, овде желимо посебно да освежимо сећања на Милоша Т. Савчића.

Милош Т. Савчић (1865, Свилајнац - 1941, Београд), био је један од најсвестранијих инжењера свог времена, који је својим разнородним деловањем превазишао уобичајено поимање техничког стручњака и досегао заслуге националног радника. Његово градитељство, привредно, индустријско, економско, друштвено и хумано деловање оставило је дубоког трага у материјалном и духовном развоју Београда и привредном успону Србије. Отворио је и основао прву инжењерско-архитектонску канцеларију у којој је ангажовао и дао поверење многим домаћим стручњацима који су пројектовали и учествовали у градњи многих стамбених и привредних и других грађевинских објеката широм ондашње Србије. Инжењер Савчић, поред тога што је припадао малобројној групи грађевинских инжењера који су учествовали у развоју привреде, осим пројектовања и изградње нових објеката дао је видан допринос развоју банкарства и акционарства и привредно-финансијског деловања тог времена. Сliku вишеслојности Савчићеве личности, поред припадности струци, обогађује његово вишестрано друштвено ангажовање, као народног посланика (1905-1911 и 1923), министра грађевина (1908-1909) и председника Београдске општине (1929-1930).

Милош Савчић дао је посебан допринос као хуманиста и велики донатор. Дао је највећи прилог за изградњу Дома инжењера Србије у улици Кнеза Милоша бр. 7 (250.000,00 динара), активно учествовао у раду и пружао подршку секцији инжењера Србије у периоду између два светска рата.

Милош Савчић (1865-1941)
инжењер и привредник, председник града Београда

1.9.

ИНЖЕЊЕРИ И АРХИТЕКТЕ
ОД 1890. ДО 1919. ГОДИНЕ

Српски технички лист, који је почео да излази 1890. године, поред стручних чланака, објављује и детаљне податке о раду Удружења. Тадашњи чланови, којих је било свега стотинак, покрећу читав низ питања и захтевају да их надлежни решавају. На 3. и 4. састанку и, посебно на Главном скупу, одржаном у јуну 1891, критикују се, на пример, неки државни послови који се не обављају како то инжењери сматрају да би требало, а чланство позива да се јавно изјашњава о примећеним пропустима.

Из извештаја са скупа одржаног 1893. године, види се да се члански улози користе и за штампање *Српског техничког листа*, јер је «државна помоћ несигурна». Први пут је предложено да се питање прибављања страних стручних часописа обезбеди заменом са *Српским техничким листом*. Покреће се питање регулисања односа у области техничких служби. На једном састанку, Удружење претреса пројекат грађевинског закона за «варош Београд и друге вароши и варошице» у Србији. С обзиром на то да је смештај Удружења био лош, већ тада је покренуто питање градње Дома инжењера и архитеката. Ово ће питање бити на дневном реду дуги низ година, и поред тога што се одмах после донетог закључка почело са прикупљањем прилога. Какав је био однос старијих инжењера према млађима, види се из реферата који је на Главном скупу те године поднео инжењер Павлићевић. У њему се, између осталог каже «... млади човек, пун идеја и воље за рад, наилази на механизам, који га својом челичном јачином срља у нерад, апатију према свему што диже инжењерску струку; убија му вољу, удаљује од онога куда данас креће културни свет».

Доноси се одлука о оснивању стручне библиотеке Удружења. Да би се прикупила прва потребна средства за куповину књига, организована је забава - Инжењерски бал. Брига о члановима је сада, а и убудуће, једна од значајнијих активности Удружења.

Проф. Коста Главинић (1858-1938)
први председник Удружења
југословенских инжењера и архитеката

Она се те године огледа у Представци министру грађевина у којој се говори о запостављању неких инжењера приликом унапређивања, као и о потреби да се боље реши питање њихових плата. Организација покреће и занимљиву акцију, која предвиђа да окружни инжењери израде програме грађевинских радова који би се извршавали у наредних 5-6 година. У *Српском техничком листу* почиње да се објављује «грађа за српску техничку терминологију». Удружење за свој рад добија годишњу помоћ која је те године износила 2.000 динара, а 1900. године само 1.200 динара. У исто време, Српско лекарско друштво прима 5.500, Пољопривредно друштво 3.000, а Академија наука 6.000 динара.

Годишња чланарина била је 20-40 динара. У чланарину је била урачуната и претплата на *Српски технички лист*. У то време извесни инжењерски радови поверавају се иностраним предузећима, односно стручњацима. Удружење се не слаже са таквом политиком и улаже протест код општине Београд због објављивања једног таквог конкурса. Године 1895. почиње велика расправа о разним пројектима и урбанистичким решењима Београда. Она се односи у првом реду на пројекат канализације, кеја и «антрпорта» Београда. Удружење при том показује велику активност. Проф. Стаменковић поднео је реферат «О условима за стварање здравих вароши». Предлажу се три различита подручја града: за стамбене зграде, подручје у коме је забрањено подизање фабрика и подручје у коме је дозвољено да се оне подижу.

Међутим, од 1897. до 1904. године, активност Удружења се стално смањује. То се види и по обиму *Српског техничког листа*. Уместо сваког месеца, он почиње да излази као двоброј, тробој, четвороброј, па и шестоброј, а 1902, 1903, 1904. и 1905. године

изишао је само по један број, и то сваки пут тек у следећој години. У то време није било средстава да се хоноришу радови објављени у листу. Године 1898. у *Српском техничком листу* је објављена примедба да се још једино по излагању тог листа види да Удружење постоји. На Главном скупу, који је одржан 1901. године, помишља се на распуштање организације, с тим да се «остави младим снагама да раде, које би имале више воље и више енергије».

Српски технички лист објављује 1899. године, да је у Бечу основано Академско друштво Срба техничара, с циљем да држи предавања, стручне дискусије, да пружа узајамну помоћ, набавља стручну литературу итд., како би по завршетку студија техничари што боље помогли своме народу као инжењери. Исте 1899. године основано је Техничко друштво на Великој школи у Београду, које је имало циљ да обавештава чланове о техничким наукама и њиховом напретку, новостима и слично.

Удружење инжењера успоставља извесне везе са многим друштвима инжењера и архитеката. То су друштва у Хрватској, Бугарској, Чешкој и Мађарској. И поред извесне стагнације у друштвеном раду, од значаја су неке иницијативе. Тако се у 1903. години покреће питање подизања Завода за испитивање грађе, а Српско пољопривредно друштво позива да саветом притекне у помоћ како би се донело решење шта предузети да се спрече поплаве река и како да се сачувају плодни терени од засипања и одношења. У вези с тим даје се веома опширан предлог.

Године 1906, после петнаест година излагања, *Српски технички лист* штампа се у 200 примерака, а организација броји скоро сто педесет чланова. На састанцима Удружења разматрају се разна питања

и прате се сви важнији догађаји у којима треба да учествују његови чланови. Теме којима се чланови Удружења баве, поред већ поменутих, су и пловни парк, електрично осветљење, грађење јавних зграда, водовод, железничка тарифа, пристаниште за бродове и сл.

Треба поменути говор-предавање професора Борђа Станојевића «О електричној светлости» од 17. октобра 1890, у Одбору вароши Београд који је расправљао о увођењу електричног осветљења (које је заступао проф. Б. Станојевић) или гасног (заступао проф. Марко Лeko).

Проф. Милан Андоновић
(1849-1926)
један од оснивача Удружења
Југословенских инжењера и
архитеката и уредник
Српског техничког листа

Одлука је одложена за касније. Тек је Теслина посета Београду превагнула у корист електричног осветљења. Настојање наших инжењера да прате светска кретања у науци и техници можда најбоље илуструје рад професора Борђа Станојевића. Исте године, 1894. када се појавила прва књига о раду и остварењима Николе Тесле (Th. C. Martin - *The Inventions, Researches and Writings of Nikola Tesla*, New York 1894), проф. Станојевић објављује књигу *Никола Тесла и његова открића* (Београд, 1894). Убрзо, 1901. године објављује књигу *Електрична индустрија у Србији* која доноси његова предавања одржана 10, 15. и 17. јуна 1901. године на Физичком институту Велике школе у Београду. Већ 1909. године професор Станојевић објављује књигу *Индустрија хладноће*. Аутор књиге је био делегат Србије на оснивачком конгресу Међународног института за хлађење (IIR), што га је мотивисало да напише књигу и у њој детаљно извести о оснивању Института. Од тог тренутка до данас Србија је члан ове међународне организације.

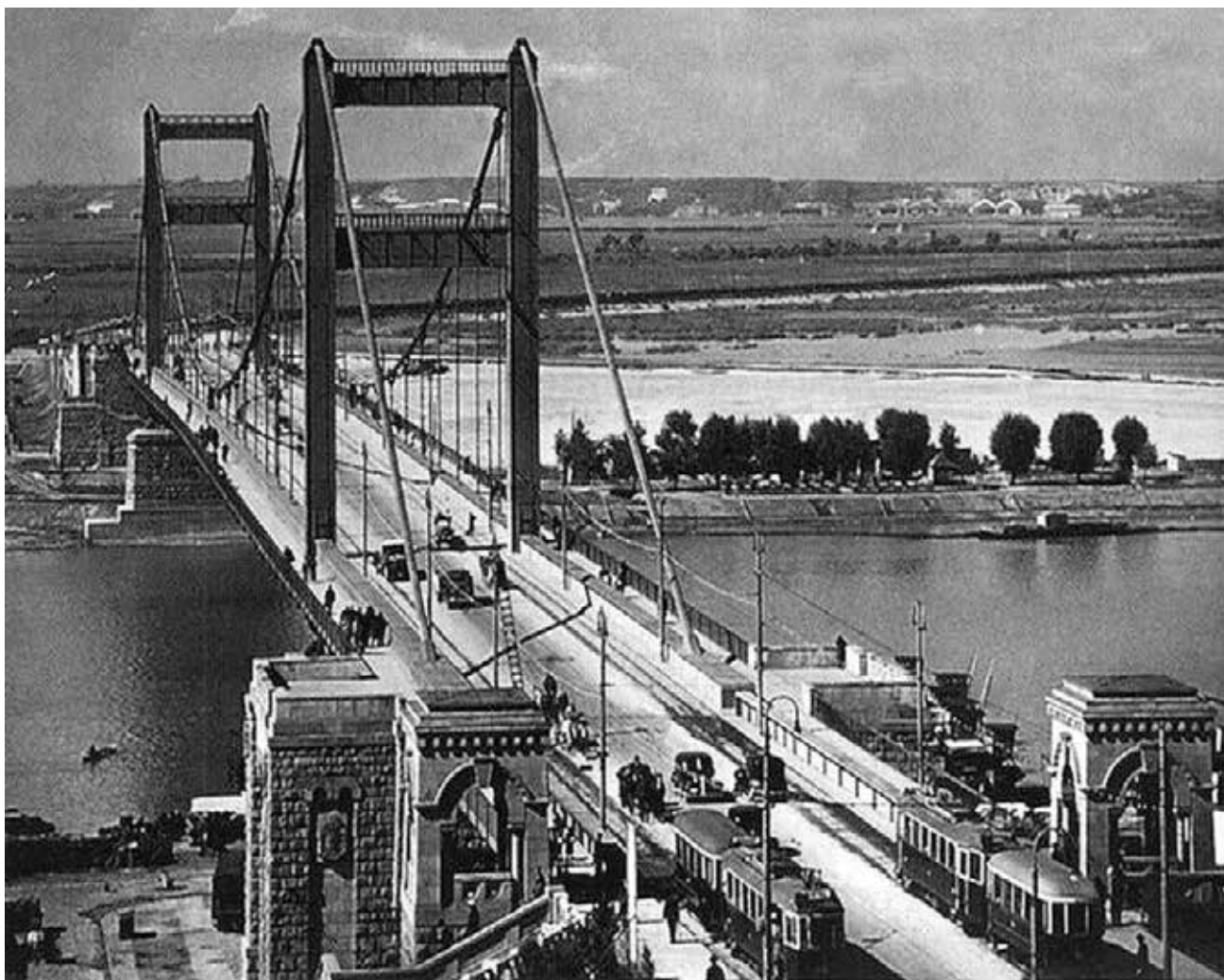
Године 1909. предузимају се акције за јачање веза са Хрватима, Бугарима, Чесима и Русима. Поново се покреће питање изградње Дома и покретања јубиларне публикације, што би требало да се оствари 1915. године. Но Балкански и Први светски рат онемогућили су ова настојања.

Удружење 1910. године доставља Народној скупштини резолуцију поводом предлога Закона о уређењу Дирекције српских државних железница, који је «пун недостатака, нејасних и недовољних прописа, који се

могу произвољно тумачити», као и да «провејава општа тежња да се техничко особље представи као несавесно, а целокупна техничка струка у Србији понизи и уназади...». Траже се одређене квалификације за директора железница и начелника одељења. У новом кривичном закону тражи се заштита титуле инжењера и архитекте.

Последњи састанак Удружења одржан је пред рат, 1914. године. *Српски технички лист* је у јуну исте године објавио да се припрема израда Споменице у којој ће бити објављени сви технички радови у Србији за последњих двадесет пет година. И овај пројекат прекинуо је Први светски рат.

Пред крај рата у Солуну излазе два броја *Српског техничког листа* (15. јула и 24. септембра 1918). Покренули су га инжењери и архитекти који су се тамо налазили. Наиме, највећи број инжењера; до краја 1915. године налазио се ван земље. Углавном су били уз војску, затим у Енглеској, Француској, Италији и Швајцарској. Први знаци оживљавања рада Удружења јављају се у априлу 1918. године. Већи састанак заказан је за 23. април у Солуну, у згради српске гимназије, а сазвао га је инжењер Сретен Бурмазовић, члан Управе пре рата. Главна скупштина одржана је 10. и 11. јуна 1918. године у Солуну. У то време, према подацима са скупштине, од 463 инжењера колико их је било, њих 328 били су чланови Удружења. У земљи је остало 79, на солунској територији био је 231, у савезничким земљама и Швајцарској 91, за 62 нема података, а умрла су 23 члана.

Мост краља Александра подигнут 1934, срушен 1941. године,
касније изграђен данашњи Бранков мост

1.10.

ПРВИ ПОЧАСНИ ЧЛАН
УДРУЖЕЊА ИНЖЕЊЕРА

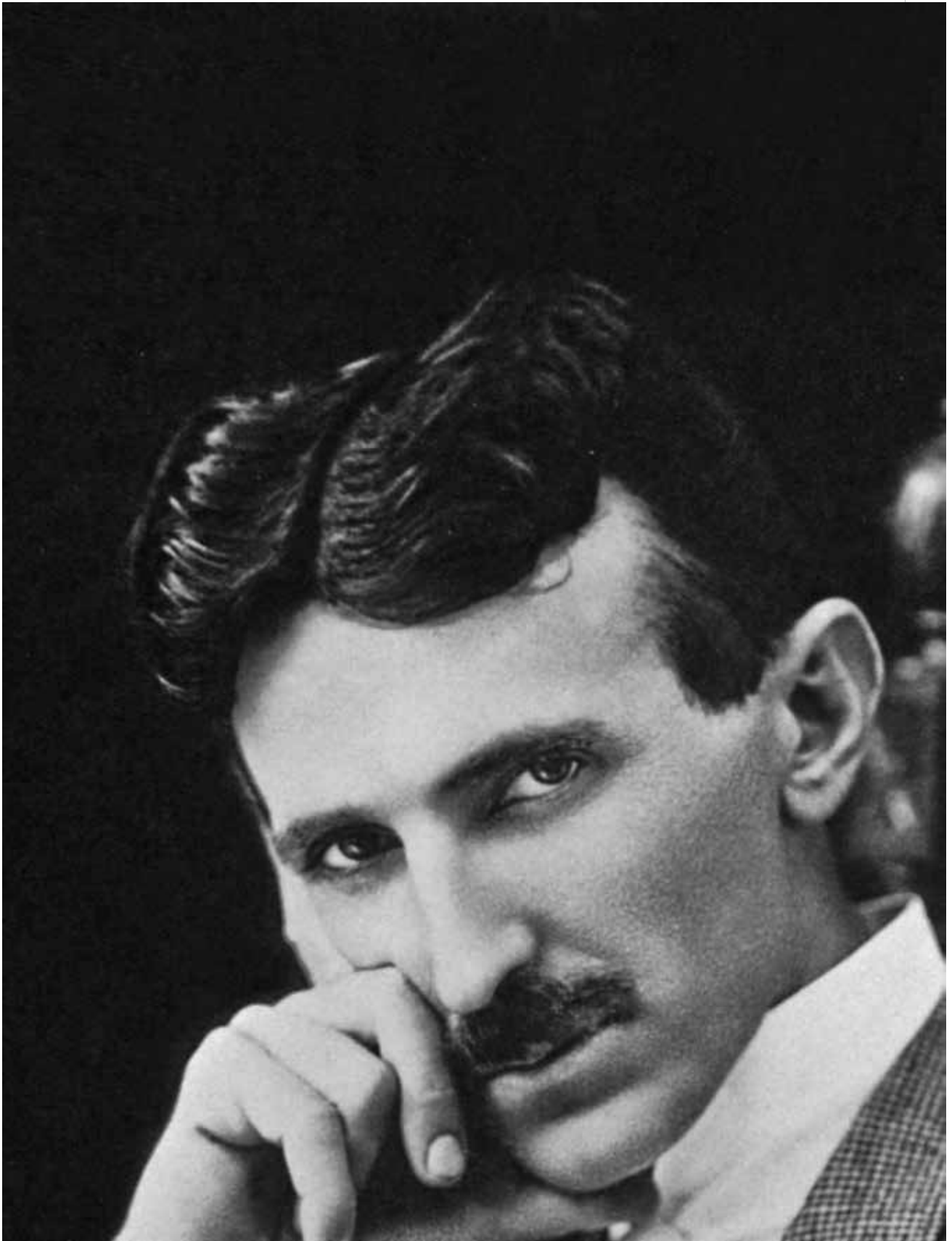
На Главном годишњем скупу Удружења српских инжењера, одржаном 1892. године, коме је присуствовало 70 чланова Удружења из свих крајева Краљевине Србије, наш научник светског гласа, Никола Тесла изабран је за првог почасног члана Удружења. Предлог за именовање Николе Тесле за почасног члана Удружења српских инжењера је потекао од Београдског одбора Удружења.

Након одласка у Америку 1884, Никола Тесла је два пута долазио у Европу. Први пут, да би посетио Светску изложбу у Паризу 1889. године, када је посетио мајку и родбину у родној Лици, док је друга посета била 1892. године.

У фебруару 1892. године, на позив Удружења електроинжењера Велике Британије за чијег је иностраног члана изабран крајем 1891. године, Тесла је одржао предавање о експериментима са наизменичном струјом високог напона и високих фреквенција, које је изводио у претходном периоду. Након боравка у Лондону, он долази у Париз где је, на заједничком скупу Француског друштва за физику и Међународног француског друштва електричара, одржао предавање о својим проналасцима.

На вест о мајчиној болести, Тесла је отпутовао у Госпић и затекао мајку на самрти. После мајчине смрти, одлази у Беч, Загреб, Вараждин и Будимпешту. У Будимпешти га посећује делегација београдске општине и позива да посети Београд. У саставу делегације која је позвала Николу Теслу били су представници Удружења српских инжењера Милан Милашиновић, потпредседник Инжењерског удружења и Стеван Чађевић, члан Управног одбора Удружења. Тесла је прихватио позив и у Београд допутовао увече 01. јуна 1892. године. Наредног дана, га је примило његово краљевско височанство Александар Обреновић, а потом је одржао предавање студентима и професорима Универзитета, обишао знаменитости тадашњег Београда, а Удружење инжењера га је примило за првог почасног члана.

Никола Тесла (1856-1943)
први почасни члан Удружења српских инжењера (од 1892)

Никола Тесла је у Београду провео тридесетак сати, али је тај кратки боравак оставио дубок траг. Позитивно је утицао на почетак електрификације земље, што је дало импулса развоју српске привреде. У разговору са професором Борђем Станојевићем разјаснио је предности наизменичних струја над једносмерним и то је имало огроман значај за почетак електрификације Теслиним системом наизменичних струја. Ужичка хидроелектрана «Под градом» ушла је у погон свега четири године после почетка рада хидроцентрале на Нијагариним водопадима – првом тријумфу Теслиних идеја и почетку продора наизменичних струја у свету.

Удружење српских инжењера је избором Николе Тесле за свог почасног члана постало прва институција у Србији која је доделила признање Николи Тесли за његов рад и остварене резултате. Остала признања су дошла касније – 1894. године постаје дописни, а 1937. године редовни члан Српске краљевске академије, 1926. године добија диплому почасног доктората Техничког факултета Универзитета у Београду, а висока државна одликовања су му додељена у периоду 1892–1936. година.

Савез инжењера и техничара Србије пригодним програмима обележава годишњице у вези с Теслом и његовим радом. На стогодишњицу Тес-линог боравка у Београду и избора за првог почасног члана Удружења инжењера, на зграду Дома инжењера Србије постављена је спомен плоча. Поводом 150. годишњице рођења великог научника Дому инжењера (Кнеза Милоша бр. 9) дато је име Дом инжењера «Никола Тесла». Лик Николе Тесле уграђен је и у одређена признања која Савез додељује поводом годишњица и јубилеја.

Споменик Николи Тесли на Нијагариним водопадима, Онтарио

ИНЖЕЊЕРИ И
ТЕХНИЧАРИ
ИЗМЕЂУ ДВА
СВЕТСКА РАТА

2.1.

ПРВЕ ПОСЛЕРАТНЕ
АКТИВНОСТИ

Одмах по завршетку Првог светског рата инжењери тадашње Југославије приступају оснивању своје организације, заједничком сарадњом на уједињењу свих инжењерских друштава у јединствено удружење за целу државу. Већ септембра 1919. године, на оснивачкој скупштини у Београду, инжењери и архитекти из свих крајева Југославије прихватају оснивање Удружења југословенских инжењера и архитеката (УЈИА). Поздравну реч имао је најстарији члан београдске секције, проф. Милан Андоновић, а за првог председника изабран је проф. Коста Главинић. На скупштини су изабрани Одбори за техничко законодавство, техничку наставу, издавање техничких списа и Одбор за техничку терминологију. Исте године упућен је меморандум министру грађевина о јавним радовима у земљи у коме је, између осталог, предложено да Министарство грађевина постане Министарство јавних радова, а за извођење радова истакнуто је начело заштите и коришћења домаћег рада и материјала. С обзиром на то да се земља налази у великој оскудици, признаје се потреба за учешћем капитала и стручњака и потреба за јавним надметањем за извођење радова. Истовремено са оснивањем Удружења, почиње да излази нови стручни часопис под називом *Технички лист*.

Удружење је водило бригу о заштити сталешких интереса својих чланова: материјалном стању инжењера у државној служби, заштити назива инжењер и архитекта, заштити пензионисаних инжењера, положају цивилних инжењера и архитеката и другом.

Међутим, ови захтеви нису били уважени ни у влади ни у парламенту. Резолуције са скупштина Удружења, предате министрима, примљене су са много љубазних речи, но даље од тога није се ишло. Тек 1924. године делимично је удовољено захтевима Удружења. У исто време, чланови Удружења су се више посветили својим инжењерским дужностима, а грађевинска делатност достиже неслућене размере.

Улица Кнеза Милоша, Београд (1937)

Инжењери, чланови Удружења, прате развој науке и технике у развијеним европским земљама. Пример за то може бити и рад др Симе Марковића, интелектуалца и носиоца напредних социјалних идеја. Он је међу првима у овом делу Европе приказао нову теорију Алберта Ајнштајна. У *Књижевном гласнику* је 1929. године објавио чланак «Ајнштајнова теорија релативитета».

Међутим, то је наставак подизања научне мисли и свести у нас, процеса започетог почетком XX века. Наиме, прекретница два века XIX и XX обележена је почетком укључења српске науке у токове светске науке. Треба поменути радове Николе Тесле, Михајла Пупина који су стварали у иностранству, али су истицали своје порекло

и везу са домовином. Ту припада и рад Милеве Марић, прве супруге Алберта Ајнштајна и његовог верне и успешне сараднице у периоду револуционарних открића и постављања темеља модерној физици.

Тада наступа и плејада научника и инжењера школованих у најпрестижнијим европским високим школама и универзитетима, који су се вратили у Србију да својим радом и залагањем поставе темеље школства, унапреде науку и технику на овим просторима и да створе наше инжењере и стручњаке који ће моћи да се укључе у привреду, индустрију и просвету. Треба поред осталих, поменути Милутина Миланковића, Михаила Петровића, Борђа Станојевића, Петра Вукићевића, Славка Бокшана.

Теразије (1937)

2.2.

РУСКИ ИНЖЕЊЕРИ
У СРБИЈИ

Снажан подстицај активностима грађевинских и других инжењера и архитеката на овим просторима, након Октобарске револуције, пружају и руски емигранти. Процењује се да је од 1919. године по основу тзв. цивилне емиграције у Југославију стигло 32.000 до 35.000 Руса; емиграната. Војних формација било је од 20.000 до 40.000, али тај број варира у зависности од извора, јер евиденција за ову групу емиграната није прецизно вођена.

Године 1920. формиран је Савез руских инжењера у Југославији, и већ 1922. имао је 460 чланова. Према проценама, 1923. године на простору тадашње Југославије било је око 1200 инжењера различитих струка, емиграната из Русије.

Руски инжењери су се овде брже запошљавали него у околним земљама. У организовању тог посла посебно су биле активне тадашње инжењерске организације. Тако је већ 1923. године у разним службама Општине града Београда било запослено 26 инжењера емиграната из Русије.

Допринос инжењера из Русије у многим секторима живота и рада, у време послератног развоја тадашње земље био је огроман. Шездесетак руских професора на југословенским техничким и пољопривредно-шумарском факултету (Фармаковски, Билимовић, Хлитчијев, Анагности и други) дали су немерљив допринос у области научно-педагошког рада и у формирању наше техничке интелигенције. Захваљујући њима и другима, на факултетима су уведени нови стручни предмети и научне дисциплине. Написали су више десетина квалитетних уџбеника, покренули многе стручне и научне часописе и објављивали радове у њима, активно су учествовали у доношењу техничких стандарда, писаних практичних упутстава за непосредни рад. и друго.

Њихов допринос у области урбанизма, пројектовања, градње и експлоатације такође је велики. Навешћемо само неке значајне грађевинске подухвате: градња привредно и стратешки веома важног пута у ком су учествовали инжењери и радна снага из структуре војних емиграната, од Кубевца код Врања до Босилеграда, дугог 83 километра, завршни радови пруге Ниш-Књажевац и изградња пута Краљево-Рашка, изградња пруге Мала Крсна - Топчидер, пута Ваљево-Осечина, моста на Тиси код Титела, на Дрини код Бајине Баште и многих других саобраћајница и објеката широм земље.

Значајан је допринос стручњака агронома, шумарских, рударских, геометара и других инжењера. Захваљујући њима почеле су да раде поједине млекаре и уљаре, покренута су истраживања у области генетике и селекције, истраживање рудног блага и минерала, премери земљишта, отворени нови погони за прераду дрвета и др.

Посебан допринос руски инжењери архитекте и грађевинци дали су у изради урбанистичких планова за више градова у Србији. Само у Београду пројектовали су и изградили преко две стотине кућа и других објеката, нових скверова, паркова. Генерални урбанистички план Београда, израђен 1925. године под руководством архитекте урбанисте Георгија Ковалевског, награђен је главном наградом у Паризу. Архитеката Николај Краснов постављен је 1925. године за руководиоца Пројектантске групе при Министарству грађевина. Према његовим плановима изграђене су зграде у којима су данас Влада Србије, Министарство иностраних послова, Архив Србије (1928), Српско

војничко гробље и маузолеј на Зејтинлику код Солуна (1936) и на острву Виду, обновљена црква Ружица на Калемегдану, ентеријери маузолеја на Опленцу, Белом двору на Дедињу, зграде Дома скупштине и др.

Поред њега велики траг оставили су и други руски градитељи: Генерал архитекта Василиј Баумгартен, који је у Србију стигао 1919. године, који остаје упамћен по пројектима за зграду Руског дома у Београду и порушену зграду Генералштаба; Архитекта Виктор Лукомски по чијим пројектима су изграђене зграда Српске патријаршије, Бели двор на Дедињу, цркве Св Саве на Врачару, Св Андрије на Дедињу, Св Василија у Жаркову; Архитекта Василиј Андросов пројектант фасаде Главне поште у Београду и више од 50 цркава широм Србије и др.

Посебну групу руских инжењера чине они који су своје образовање стекли у Србији и међу којима се издвајају: Григорије Самојлов, дипломац, а затим професор на Архитектонском одсеку Техничког факултета, пројектант великог броја приватних кућа, вила и задужбина међу којима се издвајају палата Пензионог фонда и задужбина Луке Беловића Требињца; Алексеј Алексијевич Васиљев, такође дипломац Архитектонског одсека Техничког факултета у Београду, пројектант Војног музеја на Калемегдану, Андреј Васиљевич Папков пројектант зграде Коларчеве задужбине и Хотела „Балкан“ и Александар Медведев дипломац Техничког факултета у Београду, који је живео и радио у Нишу. Међу његова најзначајнија остварења спадају зграда Шегртског дома у Нишу, данас зграда Скупштине града, зграде Берзи рада у Нишу, Крушевцу, Бајиној Башти, зграда Средње техничке школе у Нишу,

бројне предратне палате изграђење у Нишу и виле подигнуте у Нишкој Бањи. За свој запажени друштвени и стручни рад проглашен је за заслужног члана Друштва архитеката Србије, као и Друштва инжењера и техничара у Нишу, а град Ниш је по њему назвао булевар где се налази комплекс техничких факултета.

И многи други грађевинци и архитекте уткали су своја знања у бројна здања подизана широм ондашње Југославије. Свој допринос дали су и војној индустрији, и многим другим областима рада и стваралаштва. Неки њихови потомци, који су остали да стално живе на овим просторима, позната су имена у области науке, привреде, културе, просвете, медицине, спорта и других области стваралаштва.

Данашње генерације су им захвалне, због њих и њихових потомака, памте и освежавају сећања на њихов допринос и дела, између осталог, и објављивањем књиге Руски инжењери у Југославији и овим одељком у монографији.

Палата Министарства финансија Краљевине Југославије, данашња зграда Владе Републике Србије, архитекта Николај Краснов, завршена 1928. године

2.3.

СТРУЧНО ГЛАСИЛО
«ТЕХНИЧКИ ЛИСТ»

Велику пажњу Удружење посвећује и раду са својим члановима. Њихов број је знатно повећан, тако да већ 1922. године има 1435 редовних чланова. Као прилог *Техничком листу* издаје се *Југословенска техничка терминологија*, коју је обрађивао инжењер Живојин Димитријевић, у то време и председник УЈИА.

У Удружењу почиње озбиљна дискусија о електрификацији земље, на састанцима и у стручном листу. Одржана је и ванредна седница Удружења (1922. године), на којој је подржан грађевински пројекат железничке мреже за целу државу, а посебно везе с морем. Нови председник Удружења, проф. Кирило Савић, на Главној годишњој скупштини у Скопљу 1925, одржао је предавање о саобраћајним путевима, са посебним освртом на јужне крајеве земље.

У то време, у оквиру Удружења постоје Одбори за електрификацију земље и железница, за организацију техничке службе, за модификацију полагања државних техничких испита, а донете су резолуције (на годишњој скупштини 1927. године) о општем грађевинском закону, о искоришћавању водних снага, о електрификацији, о питању странаца у техничкој служби и о побољшању положаја инжењера и архитеката у државној служби.

Удружење се противи запошљавању страних инжењера на пословима у земљи. Усвојен је Грађевински закон (1931. г.), на који је своје примедбе доставило и Удружење, а очекивало се доношење закона о инжењерима. Донете су резолуције у којима се захтева да се врати самосталан положај инжењера, да се побољша њихов материјални положај и изједначе с другим службеницима са факултетском спремом.

Године 1934. Удружење доноси Резолуцију о привредној кризи и предлог о оснивању посебног привредног тела које би се старало о привредној обнови земље. Удружење се залагало за јавне радове, па је и о томе донета резолуција. Тражило је да лицитацијом за јавне радове не буду обухваћени само путеви већ и железнице. У оквиру Удружења југословенских инжењера и архитеката поставило се питање оснивања друштва за путеве, па је 1934. године изабран Главни одбор за путеве са задатком да припреми правила друштва. Касније су основана два друштва, једно у Београду. Одржано је пет редовних скупштина.

На последњој главној скупштини Удружења, одржаној 1939. године у Новом Саду, усвојено је осам резолуција о тешком положају већине инжењера и архитеката. Извођење јавних радова не постоји у оној мери колико захтева нормални привредни напредак земље. Резолуцијама се тражи повећање припадности инжењера, јавних службеника и да се јавни конкурси расписују у сарадњи са Удружењем. У једној резолуцији говори се о женама инжењерима, односно против уредбе да се жене инжењери не примају у државну службу. Седма резолуција се противи масовном отпуштању државних службеника који су, служећи се правом грађанске слободе, гласали по свом слободном уверењу.

Удружење југословенских инжењера и архитеката одржало је двадесет главних годишњих скупштина у главним градовима тадашњих бановина и бројне пленарне седнице Главне управе, на којима су решавана питања из рада Удружења. Године 1934. Удружење је имало 2.600 чланова. Важан сегмент у раду Удружења био је *Технички лист*, у коме су објављиване све одлуке и резолуције органа Удружења, а уз уредно плаћање чланарине, лист је за чланове био бесплатан. Чланови Удружења добијали су и легитимацију за повлашћену возњу.

2.4.

СЕКЦИЈЕ УДРУЖЕЊА
ЈУГОСЛОВЕНСКИХ
ИНЖЕЊЕРА И АРХИТЕКАТА

У оквиру Удружења југословенских инжењера и архитеката деловало је, приликом оснивања, пет покрајинских секција (српска, хрватска, Љубљане, Далмације и Сарајева). Секције Нови Сад и Скопље конституисане су 1920. године, а Секција Ниш 1932. године.

Секцију Београд, као општеинжењерско удружење у оквиру Србије, одликовала је велика активност. Основана је 1919. године, уз присуство 65 чланова, а за председника је изабран Душан Божић. У Секцију је тада било учлањено 370 инжењера и архитеката чија су имена објављена у *Техничком листу*. Касније се број чланова премашио хиљаду (1934. године). У почетку, за само годину дана, Секција је одржала четрдесет три скупа. Тако је било и наредних година, када је одржан већи број редовних седница и месних скупова у унутрашњости. Тако је, на пример, 1933. одржано 150 састанака, конференција и стручних скупова.

Честа тема Секције Београд били су проблеми развоја београдске општине: мањак станова и електрично осветљење, снабдевање града водом и слична питања. Јавила се потреба за оснивањем клубова уже специјалности. Тако су постојали Клуб машинских и електротехничких инжењера, Клуб грађевинско-железничких инжењера, Клуб архитеката, Клуб инжењера хемичара и технолога.

Почетком 1925. године надлежни државни органи усвојили су Уредбу којом се оснива и уређује рад Инжењерске коморе у тадашњој Југославији. Инжењерска комора је радила и развијала своје активности у сарадњи са Удружењем југословенских инжењера и архитеката све до почетка II светског рата, када је престао њен рад.

Године 1928. основани су Клуб геодетских инжењера (геометара) и Клуб инжењера хидротехничара, а много година касније и Клуб овлашћених инжењера. Истицао се плодан рад Клуба инжењера хидротехничара који је припремио пројекат Закона о искоришћавању водних снага, организовао хидротехничку службу и поставио питање оснивања Националног комитета за високе бране. При Секцији Београд постојао је Комитет за сталешка питања који се бринуо о упису и заштити домаћих инжењера и архитеката. Секција се посебно бринула о уређењу библиотеке.

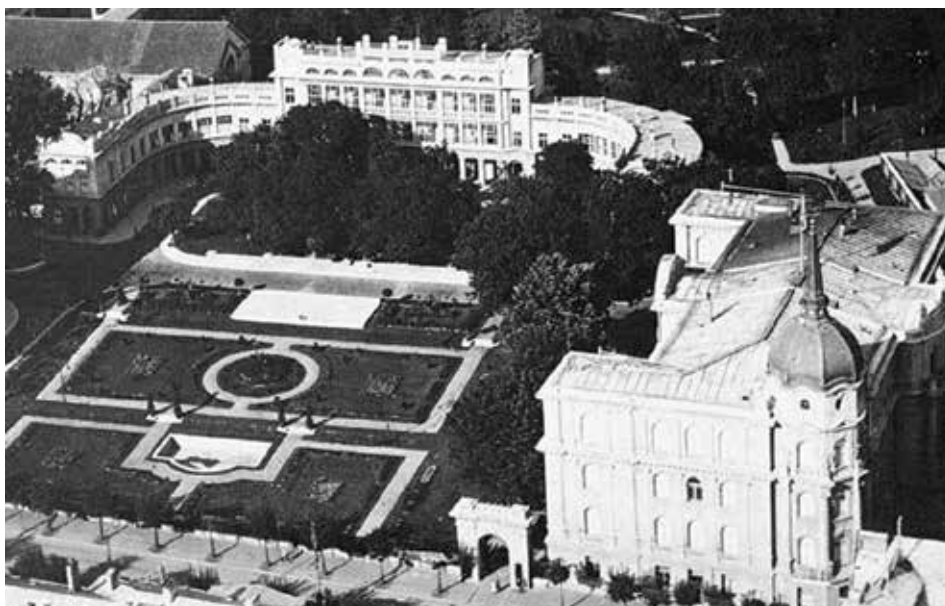
Први председник Секције Нови Сад био је Сима Шевић. Приликом одржавања годишње скупштине - конгреса УЈИА у Новом Саду, Секција је издала алманах у коме су приказани Војводина и њен живот. Оснивачкој скупштини Секције Ниш присуствовала су 54 члана, а за председника је изабран Стеван Симић. Секција Београд одржала је током свог постојања двадесет годишњих скупштина, а на последњој редовној 1939. године прославила је и двадесет година рада. За председника је тада изабран архитектата Јанко Шафарик.

Удруживање средњотехничких кадрова у друштва одвијало се много година након оснивања инжењерских друштава. У Београду је тек 1924. године основана Средња техничка школа, по захтеву Удружења инжењера и архитеката. Прва генерација дипломираних техничара оснива своје Удружење 1928. године у Београду, а касније, 1934. године, оснива се Удружење техничара целе Југославије.

2.5.

САВЕЗ ИНЖЕЊЕРСКИХ
ДРУШТАВА
КРАЉЕВИНЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

Удружење југословенских инжењера и техничара престало је да постоји под овим именом 1939. године, када је на главној годишњој скупштини у Новом Саду претворено у Савез инжењерских друштава Краљевине Југославије. Прва скупштина новог Савеза одржана је наредне године у Скопљу. За председника је изабран Боривоје Ђуричић, а за секретара Борђе Лазаревић. Треба истаћи имена неких чланова који су, у том периоду, дали допринос развоју нашег грађевинарства. То су били: Кирило Савић, Милутин Миланковић, Милан Нешић, Милан Луковић, Петар Мицић, Миладин Пећинар, Драгомир Андоновић, Мијат Тројановић, Борђе Лазич, Бранко Жежељ и многи други.

Стари и Нови двор, полукружна зграда срушена за време II светског рата (1935) Стари двор, арх. Александар Бугарски, грађен између 1882. и 1884. године. Нови двор, арх. Стојан Тителбах, завршен 1914. године

ИНЖЕЊЕРИ И
ТЕХНИЧАРИ
ЗА ВРЕМЕ И ПОСЛЕ
ДРУГОГ СВЕТСКОГ
РАТА

3.1.

ИНЖЕЊЕРИ И ТЕХНИЧАРИ
У II СВЕТСКОМ РАТУ

Поред специфичног ангажовања на одговарајућим техничким задацима и различитим пословима, велики број инжењера и техничара био је у првим борбеним редовима - као борци, командири и команданти и, у борби против окупатора, многи од њих дали су свој живот. Велики број чланова за свој допринос у рату добио је одликовања и признања, а по завршетку рата били су на одговорним пословима и функцијама у државним органима, привреди, војсци, образовању и другим радним срединама. Били бисмо неправедни ако овом приликом не поменемо носиоце највећег одликовања, оне који су проглашени народним херојима Југославије: Александар Војиновић Војин, Божидар Димитријевић Козица, Бошко Палковљевић Пинки, Бранко Крсмановић, Влада Аксентијевић, Добривоје Радосављевић Боби, Драгослав Мутаповић, Драгослав Павловић Шиља, Загорка Маливук Зага, Исидор Барух, Мијалко Тодоровић Плави, Момчило Поповић Озрен, Олга Јовичић Рита, Петар Драпшин, Петар Стамболић, Радомир Буракић, Слободан Пенезић Крцун, Сретен Младеновић Мика и Тихомир Матијевић.

Инжењери и техничари који су се налазили у окупаторским логорима, вредно су радили и састајали се у својим секцијама и у таквим отежаним условима део времена посвећивали техничкој струци и науци.

3.2.

РАД ПОСЛЕ
ОСЛОБОЂЕЊА ЗЕМЉЕ

До удруживања свих техничких струка, као и стручњака са високом, вишом и средњом школском спремом, дошло је тек после ослобођења 1945. и 1946. године и наредних година.

Организација инжењера и техничара на територији Србије почела је да ради, практично, првих дана после ослобођења Београда. Већ новембру 1944. године, на иницијативу групе инжењера и техничара, у оквиру Народног фронта организован је велики скуп инжењера и техничара, на коме је основан Јединствени народноослободилачки фронт инжењера, архитеката и техничара - ЈНОФИАТ. На том скупу закључено је да се све родољубиве снаге из редова техничке интелигенције ставе на располагање народноослободилачкој војсци и Народном фронту, у раду на обнови и изградњи земље. Седиште Јединственог народноослободилачког фронта инжењера, архитеката и техничара био је Београд, а делокруг рада била је целокупна слободна територија Југославије. Ипак, тих дана активност ове организације сводила се углавном на територију Србије која је једина била у потпуности ослобођена.

У том периоду обнављане су фабрике, давана техничка решења за градњу, поправљана оштећена машинска постројења у фабрикама на ослобођеној територији. Та помоћ је, поред материјалног, имала и морални и политички значај, с обзиром на потребу окупљања техничке интелигенције на пословима обнове и изградње ратом опустошене земље. Овако организовани ЈНОФИАТ престао је да ради маја 1945. године, али је још интензивнији рад наставио у оквиру Савеза синдиката Југославије.

Од маја 1945. до краја године радило се у оквиру Савеза синдиката привредно-управних и техничких установа.

Међутим, већ крајем тог периода показало се као нужно да је ипак неопходно формирање посебне инжењерско-техничарске организације.

Због тога су крајем 1945. године у Србији, а почетком 1946. и у осталим републикама, одржане оснивачке скупштине републичких друштава инжењера и техничара. Тако је, на иницијативу председника републичких друштава инжењера и техничара, у марту 1946. у Загребу одржан I конгрес инжењера и техничара Југославије на коме је формиран и Савез друштава инжењера и техничара народних република Југославије.

У складу са тада важећим прописима, група инжењера из Србије организовала је Оснивачки радни састанак у Београду и договорила се да поднесе захтев Министарству унутрашњих послова Србије за формирање Друштва инжењера и техничара Народне Републике Србије. Министарство унутрашњих послова Народне Републике Србије, Решењем под I бр. 18181 од 28. децембра 1945. године, даје сагласност за рад и региструје Друштво инжењера и техничара Народне Републике Србије. Наведено Решење гласи: ОДОБРАВА СЕ, према поднетим друштвеним правилима и програму, ОСНИВАЊЕ И РАД СТРУЧНО-НАУЧНОГ ДРУШТВА под именом «ДРУШТВО ИНЖЕЊЕРА И ТЕХНИЧАРА НАРОДНЕ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ» - са седиштем у Београду, а са делатношћу на подручју ФНР Србије. То решење објављено је у *Службеном гласнику Србије*.

Изборна скупштина Друштва инжењера и техничара НР Србије, одржана је у Београду 30. децембра 1945, у присуству 358 инжењера и техничара из свих крајева Републике. Тиме је и званично почео послератни рад инжењерско-техничарских организација Србије, као првог формираног Друштва инжењера и техничара у тадашњој Југославији. На овој скупштини усвојена су и прва Правила (Статут) инжењера и техничара НР Србије и за наредни период постављени следећи основни задаци:

- окупљање свих стручно-техничких снага у Републици и њихово мобилисање у остварењу задатака у изградњи и обнови;
- хитно оснивање друштава инжењера и техничара у другим градовима;
- стручно и научно уздизање чланова, њихова евиденција и упослење ради што целисходнијег коришћења њихове стручности;

- популарисање науке и технике и помоћ у оспособљавању стручних кадрова;
- помоћ свим државним органима у решавању разних проблема и активно учешће у економској и привредној обнови земље;
- сарадња са Савезом синдиката и Народним фронтом и осталим масовним организацијама у изградњи прогресивног друштва.

За првог председника Друштва инжењера и техничара НР Србије изабран је проф. Борђе Лазаревић, дипл. инж. грађевинарства. За рад Друштва у првим данима након његовог оснивања карактеристична је консолидација организација у свим регионима Републике.

По оснивању Друштва инжењера и техничара Народне Републике Србије, тадашња управа Друштва, у складу са правилима, организује подружнице на територији Републике. До краја 1948. године формирано је 25 подружница са око 2500 чланова у Београду, Бору, Ваљеву, Врању, Звечану, Јагодини, Крагујевцу, Крушевцу, Краљеву, Лесковцу, Новом Пазару, Нишу, Пожаревцу, Прокупљу, Приштини, Панчеву, Параћину, Суботици, Сомбору, Титовом Ужицу, Буприји, Чачку, Шапцу, Зрењанину, Новом Саду, као и Секретаријат Друштва за Војводину, а касније и Косово и Метохију. Уз помоћ управе Друштва инжењера и техничара Народне Републике Србије, подружница у Београду формирала је, по струкама, секције: архитектонску, грађевинску, електро-машинску, шумарску, геодетску, секцију хемичара, рудара и металурга, хидро-техничара и агронома.

Друга скупштина Друштва инжењера и техничара НР Србије одржана је 30. и 31. марта 1947. године у Београду, са 250 делегата из целе Републике. Уводно излагање на Скупштини дао је дотадашњи потпредседник, инжењер Никола Добровић. Инжењер Милентије Поповић, тадашњи председник Планске комисије НР Србије, поднео је реферат «Улога и задаци техничких стручњака у планској изградњи». На Скупштини су такође разматрани проблеми укључивања што већег броја инжењера и техничара из разних крајева Републике у рад Друштва инжењера и техничара, као и предлози за побољшање рада организација инжењера и техничара.

Из овог периода посебно су интересантне акције Друштва инжењера и техничара «Недеља технике» и учешће у изградњи задружних домова. Друштво је учествовало у издавању часописа *Техника*, *Рударство и металургија*, *Шумарски лист*, *Геодетски*

лист и *Архитектура*, које је тада почео да издаје Савез друштава инжењера и техничара Југославије. У организацији Друштва, крајем четрдесетих година одржано је 760 предавања у синдикалним подружницама, фабрикама, на градилиштима и у установама, и приређено 215 мањих изложби, а у тим акцијама учествовало је око 1500 инжењера и техничара. У том периоду нарочито су биле активне подружнице у Београду, Нишу, Приштини и Суботици. Посебно су биле активне и четири стручне секције у склопу београдске организације: грађевинаца, архитеката, хидротехничара и хемичара. У том периоду Друштво инжењера и техничара водило је евиденцију својих чланова из које се може добити права слика радних способности и искуства сваког члана Друштва.

Изградња Новог Београда

3.3.

ДРУШТВО ИНЖЕЊЕРА И ТЕХНИЧАРА ПОЛОВИНОМ ПРОШЛОГ ВЕКА

Почетком 1950. године у Друштву је било око 3450 инжењера и техничара, учлањених у тридесет организација. Од тог броја, 1850 чланова живело је и радило на територији града Београда, 500 у АП Војводини, 220 на територији АКМО, а на подручју уже Србије њих 880. У чланству Друштва инжењера и техничара НР Србије било је 110 заслужних радника, иноватора и рационализатора. Влада ФНР Југославије 1949. године наградила је више стручњака чланова Друштва инжењера и техничара НР Србије, међу којима су били инжењери: Милорад Милосављевић, Лазар Стојковић, Евгеније Гипснан, Сергије Кисловски, Божа Поповић, Јарослав Черни, Вујица Јевђевић, Слободан Добросављевић, Мирослав Несторовић, Милан Цветнић, Аза Зубакин, Јулиј Кимер, Душан Марковић, Феодор Месаревић, Иво Јамницики, Владимир Фармаковски, Кирило Савић и Петар Мицић.

До 1951. године инжењери су углавном радили у оквиру формираног Друштва инжењера и техничара Народне Републике Србије, Секретаријата Друштва за Војводину и за Косово и Метохију, и преко подружница и секција у градовима Србије.

Друштво инжењера и техничара Народне Републике Србије је на својој VI скупштини 25. фебруара 1951. године, која је проглашена преломном и значајном, донело Одлуку о формирању и организовању струковних савеза и том приликом мења име у Савез инжењера и техничара Србије. После ове седнице скупштине, руководство и управа Савеза инжењера и техничара Србије доносе нова правила и на основу њих се посебно ангажује и заједно са инжењерима формира одређена струковна друштва, удружења или савезе на републичком нивоу.

Ове историјске чињенице о настанку и формирању асоцијација инжењера и техничара у Републици Србији после Другог светског рата касније су, у континуитету, уграђиване

у одговарајућа нормативна акта, са променама јер су временом формирана нова друштва, нека су се гасила, нека обнављала свој рад и активности, све до данашњих дана, када Савез инжењера и техничара Србије у свом саставу има четрдесет две чланице широм Србије.

Значајан успех у том периоду представља додела Дома инжењера у Београду на управљање и коришћење Савезу друштава инжењера и техничара НР Србије. Народна Република Србија, Министарство унутрашњих послова донело је Решење Пов. бр. ЈВ. 93048/49 од 10. октобра 1949. године, којим се Дом инжењера у Београду у улици Кнеза Милоша бр. 7 са припадајућим земљиштем у површини од 1172 м², уписано у земљишне књиге уложак бр. 748 катастарске општине Београд 5, као парцела број 594 «Инжењерски дом» додељује на даље управљање и коришћење Друштву инжењера и техничара Народне Републике Србије са седиштем у Београду, ул. Кнеза Милоша бр. 7.

Тако је у Дому најзад ослобођен највећи део просторија за потребе инжењера и техничара Народне Републике Србије. У просторијама наведеног Дома, до изградње новог Дома инжењера у суседству постојећег (сада Дома инжењера «Никола Тесла»), био је смештен и Савез инжењера и техничара Југославије.

На скупштини Савеза 1953. године поново се уводи институција почасних чланова, како би се заслужним активним појединцима, члановима Савеза, могла доделити одређена признања. Почасни чланови Савеза инжењера и техничара Србије постали су академик Кирило Савић, проф. др Владимир Фармаковски и проф. Мирослав Несторовић.

3.4.

ОРГАНИЗАЦИОНО ЈАЧАЊЕ
ОРГАНИЗАЦИЈА
ТЕХНИЧКЕ ИНТЕЛИГЕНЦИЈЕ

Као и у претходном периоду, инжењерско-техничарска организација Србије значајну пажњу посветила је организационом јачању и омасовљењу, свесна чињенице да и од тога зависе резултати рада Савеза. За што бољи успех те акције, СИТС је сачинио типски материјал о начину формирања и рада Друштва инжењера и техничара (ДИТ), израдио типски статут и друга документа која су штампана у два броја Билтена СИТС-а.

Савез је организовао и више семинара и трибина на којима се разговарало о организовању и раду Друштава. Један од њих био је посвећен раду организација инжењера и техничара у великим градовима, а учествовали су и представници осталих републичких организација. Скупштине и седнице органа Савеза одржаване су редовно, мада не и у свим организацијама чланицама, нарочито не у појединим општинским организацијама.

Тих година значајна пажња посвећивана је раду покрајинских савеза, па су повремено одржаване заједничке седнице председништава СИТ Србије, Војводине и Косова и Метохије, или организовани заједнички стручни скупови на нивоу Републике, односно Федерације, посећивана су друштва инжењера и техничара у већим градовима и сл.

Поред помоћи у активирању раније основаних друштава, у великом броју градова Србије основани су и иницијативни одбори за оснивање нових друштава или реактивирање постојећих, тако да су основана друштва у већим радним колективима Смедерева, а потом општинско друштво Смедерева, затим ДИТ ФАП-а, па општинско друштво Прибоја, ДИТ фабрике «Гоша», затим Општинско друштво Смедеревске Паланке, ДИТ фабрике «Прва петолетка», па Општинско друштво Трстеника, «Зорке» у Шапцу и др. Основана су и друштва у Параћину, Лозници, Прокупљу,

Ваљеву, Кладову, Јагодни, Бору, Мајданпеку, Врњачкој Бањи, Пожеги, Младеновцу и другим местима.

У свом раду, посебно стручном, инжењерско-техничарска организација Србије је врло добро сарађивала са одређеним државним органима, друштвеним организацијама, привредним коморама, Савезом економиста Србије, Народном техником, Савезом за научно-техничко васпитање и образовање младих Србије који је извесно време био и члан наше организације, и другима. Успостављена је такође сарадња са Савезом проналазача и аутора техничких унапређења Србије и одржана заједничка седница председништава обе организације у Крагујевцу, а више наших чланова је било на конгресу проналазача Југославије у Ужицу 1989. године.

С обзиром на поштовање и углед који Савез ужива, више пута се разговарало с представницима највиших органа власти, комора, синдиката и друштвених организација Србије о уделу ИТ организације у техничко-технолошком развоју Србије и другим питањима од значаја за развој земље и наше организације. У једном периоду, Савез је имао и своје званичне представнике у одговарајућим одборима Привредне коморе Србије, свог представника у РК ССРНС, а представници СИТС-а су били два пута председници Конференције делегата друштвених организација и удружења грађана из области привреде, туризма и технике, у којој је било шездесетак сродних организација. СИТС је имао важну улогу и у свим програмима СИТЈ-а, а нарочито у организовању конгреса инжењера и техничара, или реализацији програма сарадње СИТЈ и ПКЈ, усвојеног 1979. године.

У жељи да се потпуније сагледа настанак, рад и допринос, улога и значај техничке интелигенције у Србији и свестраније побољша рад, услови и повећа утицај и углед Савеза, 1992. године је на Изборној скупштини СИТС-а донето више закључака са дугорочним задацима и интересима за Савез, чланице и организацију техничке интелигенције Србије у целини, који су континуирано имплементирани у годишње планове и програме рада на којима се конкретно радило и који су реализовани у последњих петнаест година. (О томе више видети у одељку V - Савез инжењера и техничара Србије крајем 20. и почетком 21. века.)

3.5.

СТРУЧНИ РАД ИНЖЕЊЕРА
И ТЕХНИЧАРА

Посебно значајно место у целокупној стручној активности има стручни часопис *Техника* који је од 1946. године излазио у оквиру СИТЈ, а последњих дванаест година овај часопис је преузео и издаје Савез инжењера и техничара Србије. Данас овај часопис има осам сепарата: Нови материјали, Наше грађевинарство, Рударство, геологија и металургија, Машинство, Електротехника, Саобраћај, Менаџмент, Квалитет-ИМС, стандардизација и метрологија са својим Редакционим одборима, као и Уређивачки одбор за часопис као целину. Часопис излази шест пута годишње, а последњих шест година публикује се и једно специјално издање часописа на енглеском језику. Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије уврстило га је међу водеће научне часописе у земљи. Часопис се индексира у страним базама, редовно доставља бројним библиотекама и размењује са око четрдесетак научних институција и асоцијација код нас и у свету.

Од 1980. године Савез је добио право да припрема и одржава стручне испите у то време предвиђене Законом о изградњи објеката, Законом о рударству и Законом о геолошким истраживањима. У настојању да се повећа стручни ниво и побољшају услови полагања стручних испита, од 1998. године, стручни испити за петнаест инжењерских струка одржавали су се у Савезу инжењера и техничара Србије. Известан број стручних испита организован је и одржан у неколико републичких струковних организација, чланица СИТС-а - у савезима архитеката, грађевинаца, машинаца и електротехничара, урбаниста и геодета. Од 1998. године до 2010. године, када су стручни испити који се полагају према Закону о планирању и изградњи, поверени Инжењерској комори Србије, стручни испит у СИТС-у положило је преко 38.000 инжењера и техничара. Упркос свим тешкоћама, испити су организовани успешно и на високом стручном нивоу, захваљујући доброј сарадњи

Стручне службе СИТС-а и наведених чланица, али и учешћу око 220 стручњака са многих факултета, института и предузећа, као председника и чланова испитних комисија. Од 2010. године у СИТС се полагају стручни испити из области рударства и геологије, као и стручни испит за лица која обављају послове у објектима за производњу, пренос и дистрибуцију електричне енергије, а на основу Уговора који је потписан између Министарства рударства и енергетике Републике Србије и Савеза. У Савезу машинских и електротехничких инжењера и техничара Србије обављају се стручни испити из области техничког руковођења, одржавања и руковоаца у објектима за транспорт и дистрибуцију природног гаса.

Поред овога у организацији Савеза се већ дуги низ година одржавају научно стручни скупови, семинари, обуке, округли столови, презентације књига и врши реализација пројеката подржаних од стране министарстава, Инжењерске коморе Србије, Центра за промоцију науке и др.

СИТС има значајан библиотечки фонд, који је сређен, на чијем допуњавању се активно ради и који се налази на услузи свим чланицама и члановима Савеза. У свом досадашњем раду делегати и функционери СИТС-а сарађивали су са многим јавним, привредним и научним радницима, предузећима и институцијама, ради утврђивања и проширивања активности и деловања инжењерских организација у привредном животу Републике.

За изванредне резултате у раду и допринос наше организације развоју Србије, велики број наших активиста добио је заслужена одликовања и многа признања у протеклом периоду. Висока државна одликовања добили су: Савез инжењера и техничара Србије, Савез машинских и електротехничких инжењера и техничара Србије, Савез пољопривредних инжењера и техничара Србије, Савез инжењера и техничара шумарства и индустрије за прераду дрвета Србије, Савез инжењера и техничара текстилаца Србије, часопис *Изградња* и други.

САВЕЗ ИНЖЕЊЕРА И
ТЕХНИЧАРА СРБИЈЕ
КРАЈЕМ 20.
И ПОЧЕТКОМ 21. ВЕКА

Веома значајан преломни тренутак за Савез инжењера и инжењерску организацију у Србији било је одржавање VI скупштине Друштва инжењера и техничара Народне Републике Србије 25. Фебруара 1951. године, када се тадашње Друштво трансформисало у Савез инжењера и техничара Србије. Тада је усвојен нови Статут, којим су обезбеђене статутарне норме које су омогућиле нову унутрашњу флексибилну и разуђену организацију и могућност формирања републичких струковних и мултидисциплинарних друштава, удружења и савеза. То је, реално и објективно, обезбедило предуслове и подстицаје за бржи развој и успешнији рад удружења и савеза инжењера у Србији.

Сличан преломни тренутак за Савез и укупну инжењерску организацију Србије и њен свестранији, убрзанији и успешнији развој, рад и активности, везан је за Изборну скупштину Савеза која је одржана 26. маја 1992. године. Изабрано је ново руководство и преовладао је нови приступ организовању и раду Савеза и чланица. Тада су донете и предочене многе одлуке, закључци, ставови и опредељења дугорочног карактера и нови конкретни садржаји који су захтевали многе и битне промене у раду и активностима. То је захтевало другачију организацију, квалитетније и јасније међусобне односе и висок степен самосталности Савеза и чланица, као стручних асоцијација и правних субјеката, уз јасну поделу послова, права и обавеза, веће међусобно уважавање, сарадњу и помоћ.

Значајне одлуке које су тада донете, закључци, ставови и опредељења у континуитету су уграђивани у годишње планове и програме рада Савеза и постепено реализовани у протеклом петнаестогодишњем периоду.

- Донета је Одлука да се радно и свечано обележи јубилеј 125. година постојања и рада Савеза инжењера и техничара Србије и чланица и да се та традиција убудуће уважава, негује и сваке године посебно обележава.
- С намером и у жељи да се вратимо сопственим историјским коренима настанка, постојања и рада од 3. фебруара 1868. године до тих дана и афирмишемо многе значајне догађаје и појединце који су допринели и обележили протеклих 125 година, тада смо донели Одлуку и 3. фебруар прогласили Даном инжењера Србије, који ће се убудуће сваке године радно и свечано обележавати. Тада је донета Одлука да се обнови и традиција одржавања Инжењерског бала, што је и учињено. Нажалост после неколико одржаних та активност се угасила, али би ту традицију требало обновити.

- Припремљен је, разматран и усвојен Етички кодекс инжењера Србије.
- Усвојено је опредељење да Савез инжењера и техничара Србије, као општи савез, пре свега, доприноси укупном развоју асоцијативног организовања техничке интелигенције Србије и сваке чланице Савеза, да афирмише овај вид удруженог деловања, као основни облик организовања и рада инжењерских организација и чланова у Србији, да развија и штити заједничке изворне принципе, именитеље и вредности инжењерске организације и инжењерског организовања и др.
- Савез подржава, помаже и доприноси раду Инжењерске академије и деловању Инжењерске коморе Србије и афирмацији њиховог рада као организовања струке на свим нивоима од заједничког интереса
- СИТС се активно укључује и помаже одржавању VIII конгреса инжењера и техничара Југославије који је одржан 29. и 30. септембра 1997. године под називом „Инжењери и техничари Југославије на прагу XXI века“. Тада је СИТС на Конгресу изложио припремљени концепт рационалног и ефикасног организовања СИТЈ, СИТС

Обележавање 125. годишњице Савеза 1993. године

и њихових чланица, стручних служби и коришћења оба Дома инжењера у Београду, у интересу веће рационалности, ефикасности и уштеда, што је и учињено и о томе је Конгрес донео посебне закључке који су касније на основу иницијативе органа СИТС-а и реализовани у последњих пет година.

- Одлука да се организационо, статутарно и функционално у складу са законом уреди и нормативно регулише рад и пословање у Савезу и чланицама и тиме обезбеди исправан и законски заснован рад и пословање, обезбеди ефикасан, стручан и пословно успешан амбијент у коме ће се Савез брже и успешније развијати и чији ће утицај и углед расти и бити од интереса члановима, чланицама и друштву у целини.
- Одлучено је да се предузму мере и изврши неопходна трансформација и реорганизација СИТЈ-а - Савеза инжењера и техничара Југославије, касније Србије и Црне Горе, и рационалније и ефикасније организује заједнички рад стручних служби општинских савеза Југославије и Србије, обезбеди јединствено управљање и газдовање имовином и пословним простором у два дома инжењера у Београду који се налазе један поред другог.
- Донета је одлука да се дугорочно уреди и побољша ниво и услови полагања стручних испита у сарадњи са надлежним републичким министарствима Србије.
- Битно је нагласити рад на унапређењу стручних садржаја, стручних и научно истраживачких часописа, публикација и издања, скупова, трибина, семинара, презентација и других активности из ове области.
- Унапређен рад и пословање треба организовати са већом ефикасношћу, рационалношћу и обезбеђивањем пословне и материјалне успешности која је у функцији развоја Савеза и чланица.

Све ове одлуке, закључци, ставови и дугорочна опредељења уграђени су у годишње програме и планове рада Савеза и, захваљујући залагању, стручном раду, знању и умећу органа Савеза, носиоца одговорних функција у Савезу и Стручних служби, из године у годину постепено и успешно реализовани.

Обележавајући јубилеј и сумирајући рад и резултате остварене у последњих двадесетак година са задовољством можемо да констатујемо да су одлуке, закључци, ставови и опредељења били добро конципирани, да су рад и напори дали добре и успешне резултате:

- Успели смо да осмислимо и реализујемо унутрашњу ефикасну, рационалну и

функционалну организацију, затим рад и пословање у складу са Законом, с нашим нормативним актима које смо штампали и објавили у једној књизи и доставили свим чланицама. Све је то у целини обезбедило исправан рад и пословање.

- Одржали смо више десетина стручних скупова, самостално или у сарадњи са појединим нашим чланицама, Инжењерском академијом, Инжењерском комором Србије и неким већим предузећима, као и већи број трибина, семинара, презентација, издали и штампали већи број зборника стручних радова, публикација, значајно унапредили укупан ниво и динамику излагања стручног часописа Техника и др
- Крајем 2002. године формирали смо Развојни центар СИТС-а који је реализовао велики број стручних скупова, тематских расправа, семинара и презентација широм Србије, реализовао одређене пројекте и штампао десетину стручних књига и публикација.
- Треба истаћи организовање годишњег конкурса за младе иноваторе, којима се за најуспешније идеје додељује Плакета „Никола Тесла“ и новчана награда. Овај вид стимулација младих талената чини да Савез успостави активан однос са будућим инжењерима.
- Успешно је трансформисан и реорганизован СИТЈ који је био оптерећен губицима, разним обавезама, неисплаћеним личним дохоцима запослених за више од осам месеци, великим бројем разних судских процеса и другим. Осим тога Србија је постала самостална држава укидањем Заједнице Србије и Црне Горе. У јуну 2003. године СИТС-у је припојен и потом саниран Дом инжењера „Никола Тесла“ у улици Кнеза Милоша број 9, Стручна служба СИТЈ-а припојена је Стручној служби СИТС-а, а у октобру 2005. године Савез инжењера и техничара Југославије, тј. Србије и Црне Горе, припојен је Савезу инжењера и техничара Србије. СИТС је истовремено морао да, сопственим средствима, покрије све губитке, измири обавезе и дугове СИТЈ-а, реши многе од њега наслеђене судске спорове. Све ово је урађено до 2008. године.
- У току 2006. и првој половини 2007. године СИТС је спровео неопходну припрему, обуку, реализацију и примену одређених процедура у складу са стандардом ЈУС ISO 9001:2001 и тиме је обезбедио неопходне услове за примену и увођење сертификације система менаџмента квалитетом и добио домаћи сертификат YU QS и међународни сертификат IQ NET.
- СИТС је постао пуноправна чланица међународних организација COPISEE и FEANI

и активно учествује у раду њихових органа. Посебно треба истаћи чланство у Европској федерацији националних инжењерских организација (FEANI) због тога што је наш Савез као национални представник инжењерских организација.

- Успели смо да сопственим радом, знањем, пословним умећем и домаћинским односом и газдовањем стабилизујемо рад и пословање Савеза и поред неподвижених и огромних финансијских трошкова које смо имали. Средства су ангажована за покриће губитака, измирење обавеза и укупно санирање стања у СИТЈ и у Дому инжењера „Никола Тесла“ затим за обезбеђење сертификата и увођење система менаџмента квалитетом, за учлањење и рад у органе међународних организација, за значајна текућа улагања и инвестиције у оба Дома инжењера, за велику финансијску помоћ чланицама, финансијска средства за рад Инжењерске академије Србије и много тога другог. И поред повећаних издатака успели смо да остваримо задовољавајуће и успешне пословне резултате, без било каквих обавеза и дугова Савеза према држави, трећим лицима и другима и са добром текућом ликвидношћу.

Свим овим и другим активностима и радом успели смо да дамо посебан допринос афирмацији СИТС-а и повећању његовог угледа.

Годишњица Савеза
у Старом двору (2004)

Све наведено, и много тога другог, урађено је и реализовано у периоду у коме је Србија пролазила кроз велике проблеме, санкције, рат у окружењу, бомбардовање и многа друга веома изражена ограничења и немаштину. Захваљујући редовном и квалитетном раду органа СИТС-а, носиоца одговорних функција и Стручне службе СИТС-а, са посебним активним учешћем и доприносом Управног одбора и радом, умећем и способностима кадрова на водећим функцијама који су последњих петнаест година били бирани и задужени да управљају, заступају и руководе Савезом инжењера и техничара Србије.

Свиме што је урађено и оствареним резултатима објективно су обезбеђени услови за даљи и успешнији рад, пословање и развој Савеза инжењера и техничара Србије. Од последњег великог јубилеја, 140 годишњице, СИТС је радио према успостављеним вредностима, критеријумима и задатим циљевима.

Делегати СИТС-а
на VIII конгресу
инжењера и техничара
Југославије (1997)

Учесници Свечане
скупштине поводом
130. годишњице
ИТ организације
Србије (1998)

Од значаја је што смо успели да укњижимо на нас највећи део припадајућег простора у Дому инжењера „Никола Тесла“ у ул. Кнеза Милоша 9, који је сада имовина СИТС-а. Предузимамо све потребне активности да и наш Дом инжењера Србије, у ул. Кнеза Милоша 7 и 7а, чији смо тренутно корисници, вратимо у наше власништво, пошто је до 1945. године био наша имовина и изградили су га инжењери сопственим средствима.

Време међународне финансијске кризе је преброђен иако, је Савез имао много мањи прилив средстава и повећање трошкова.

Значајан је резултат сарадња са FEANI, пошто смо издали већи број инжењерских картица и то је допринело и нашем међународном угледу и препознатљивости.

Највећа посвећеност Савеза је на активностима али и на одржавању Димова. Урађени су пројекти за реконструкцију конференцијских сала и оне ће фазно бити реконструисане.

Желимо да се као некад сви инжењери и привредници укључе у модернизовање постојећих Димова.

Годишњица Савеза
у Старом двору (2004)

ДОМОВИ
ИНЖЕЊЕРА
СРБИЈЕ

Посебно важан задатак Секције инжењера Београда, почетком 20. века, била је изградња Дома инжењера. То питање покренуто је још 1893. године, али је тек 1908. основан Фонд за подизање друштвеног дома. За изградњу свог дома, чланови Удружења српских инжењера и архитеката уплаћивали су добровољне прилоге, поред редовне чланарине, по 10 динара годишње. Године 1911. донета је одлука да се дом сагради у наредне четири године, до прославе годишњице Удружења (1915). Чак је освећење будућег дома унапред стављено у програм прославе, као друга тачка Дневног реда. Ратови, прво Балкански, а затим I светски, омели су извршење ове одлуке, али се зато одмах по ослобођењу и уједињењу наставља рад на изградњи. На свечаној седници Секције инжењера Београда, одржаној 23. фебруара 1920. године, образован је стални Одбор за подизање Дома, који већ следеће године купује имање у тадашњој Улици Милоша великог бр. 7, за 350.000 динара. Поред скромних средстава у Фонду (22.000), Управни одбор се прво задужује у банци, а затим 01. марта 1921. године расписује проглас члановима. Проглас је потписао тадашњи председник Секције Живојин Димитријевић, а за Управу Дома благајник Душан Божић. Чланови Секције су извештени о куповини имања и замољени за упис зајма. (индивидуалне позајмице прим. уред.) Одзив је био добар, и цео дуг је измирен. Коначна одлука о зидању Дома донета је марта 1933. године, када је Управа Секције Београд расписала Конкурс за архитектонско решење. На Конкурсу је додељена прва награда и тиме је аутор београдски архитекта Миша Манојловић стекао право на израду главног пројекта и његову реализацију. Да би градња била реализована Удружење југословенских инжењера и архитеката Секција Београд се 19. јуна исте године обратило са молбом Одељу за грађевински одбор Општине града Београда тражећи дозволу за подизање зграде. Решењем од 22. августа Секцији Београд УЈИА одобрено је подизање зграде и њена градња је почела у септембру месецу 1933. године. Свечано полагање камена темељца извршено је 10. септембра 1933. године у 11 и 30 часова. Зграда је завршена 15. октобра 1934. године, изузев ентеријера приземља и сутерена, који су завршени наредног пролећа. Коаутор првонаграђеног пројекта је највероватније био архитекта Исак Азриел, који је са Мишом Манојловићем имао заједнички атеље. Накнадно дорађен пројекат главне фасаде зграде претпоставља се да је урадио Драгиша Брашован.

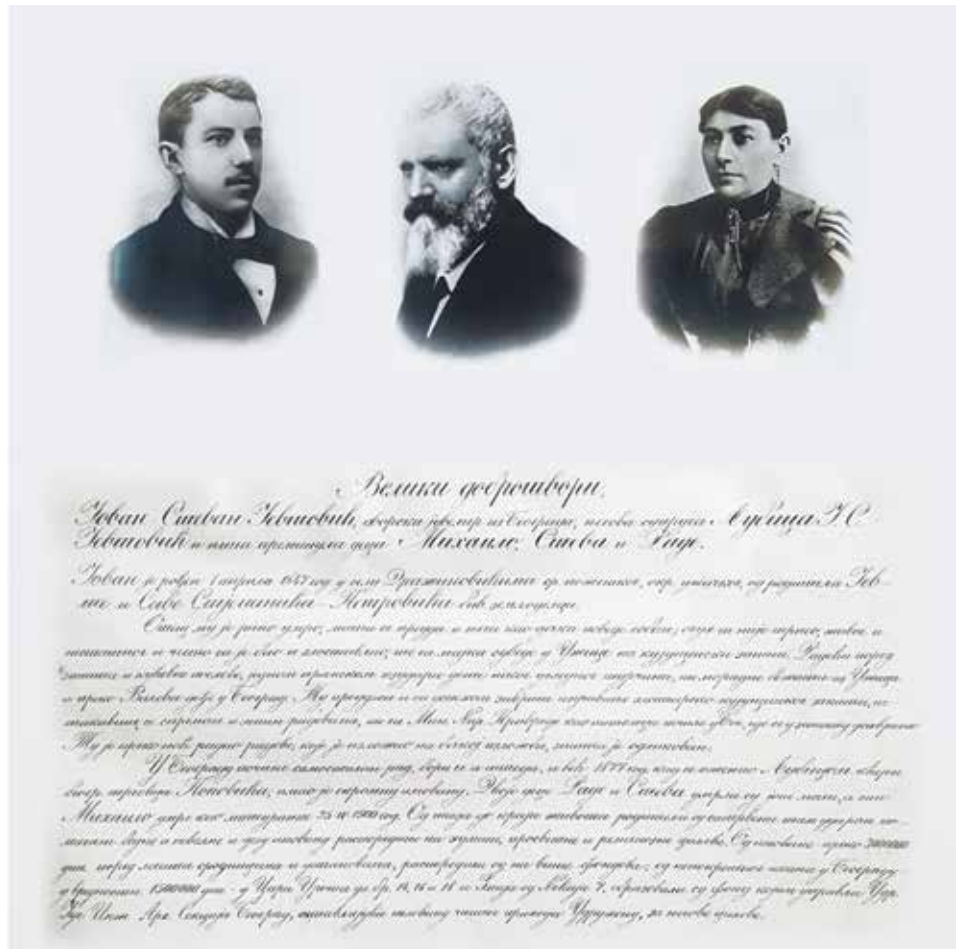
Предрачунска сума била је 3.500.000 тадашњих динара. На реализацији пројекта и прикупљању средстава за изградњу Дома били су ангажовани чланови УЈИА Секције Београд. Комплетне активности око изградње Дома надзирао је Извршни

одбор у саставу Драгутин Маслаћ председник Секције Београд, Драгиша Брашован председник Клуба архитеката, Светозар Аранђеловић, Миливоје Смиљанић, Димитрије Лeko, Душан Глишић, Станојло Величковић, Александар Ацовић, Никола Обрадовић и Карло Шанцер. Средства су добављена подизањем дугорочног хипотекарног зајма код Државне хипотекарне банке у износу од 500.000 динара, прилозима чланова, издавањем обвезница и широком акцијом прикупљања донација у новцу и грађевинском материјалу, од великог броја индустријских и занатских фирми са територије целе Југославије. Поред тога, велики број еминентних чланова Удружења је волонтерским радом и ангажовањем допринео реализацији целог пројекта. Тако је у Извештају Извршног одбора о раду на довршењу новог Дома наведено следеће „Да би рад на завршним радовима текао складно, и да би за сваки посао било све на време припремљено и потребни детаљи израђени, решено је да се ангажује надзорни архитекта. За ову дужност је умољен г. Вељко Милошевић, и он се молби одазвао и свој је посао до краја савесно, тачно и предано обавио. И за инсталације су ангажовани надзорни инжењери који су послове надгледали и давали потребна упутства и савете.

Хотел "Excelzior" и радња мушког кројача (1930). Локација на којој је сада Дом инжењера Србије

Ту дужност су вршили г. Миладин Пећинар, за канализацију и водовод, Петар Ристић за централно грејање и вентилације, а повремено Душан Томић, Никола Обрадовић и Волохов. За инсталацију осветљења Миша Марковић и Карло Шанцер. Сва ова господа колеге вршиле су своју дужност предано и са љубављу, драговољно и без икакве награде. Благодарећи овој сарадњи и помоћи посао на довршењу четири спрата са изградом лица до терена и делимичном изградом инсталација и у приземљу и у сутерену, завршен је до краја октобра”.

Књига добротвора за изградњу Дома инжењера

У поздравном говору приликом отварања Дома 1935. године и Београд. Средства и председник Секције инжењера Београда УЈИА, архитекта Светозар Ј. Генић, између осталог је рекао: „... Захвални смо задужбини почив. Јована, Стевана и Љубице Јевтовић, бив. златара из Београда, који један део прихода од исте оставише у корист Удружења и управу над Задужбином поверише Удружењу, затим инжењеру Милошу Савчићу, бив. министру грађевинарства и председнику Општине Београда, који је приложио у готовом новцу суму од 250.000 динара; Министарству грађевине и саобраћаја на новчаној и материјалној помоћи и многим другим појединцима и фирмама, који дадоше у новцу и материјалу прилоге у износу од 10 до 50.000 динара, а чија имена, услед краткоће времена, не набрајам, али која ће се урезати сва на спомен-плочу коју ће наше Удружење узидати на овај Дом.“

Дом инжењера Србије је, имајући у виду архитектонско и пројектно решење и значај ове зграде у централној зони Београда, проглашен за здање од посебног интереса и налази се под заштитом државе.

Свечаност поводом постављања камена темеља и почетка градње Дома инжењера Србије (1933)

Поред Дома инжењера Србије, 1957. године почела је припрема за изградњу федералног Дома инжењера и техничара, сада Дома инжењера „Никола Тесла“. Инвестициони програм за изградњу је урадио предузеће „Аркон“ и Комунална банка, маја 1960. године. Урбанистички завод је издао урбанистичко техничке услове за изградњу. Наредне 1961. године урађен је коначни пројектни задатак, а у предузећу „Пројектбиро“, под руководством архитекте Радивоја Томића, урађен је пројекат. Од 1957. до 1966. године све послове инвеститора водио је Савез инжењера и техничара Југославије, иако су се од 1964 укључили и други будући корисници као суинвеститори. Од 1966. године СИТЈ и конзорцијум фирми поверава послове око изградње Дирекцији за изградњу јавних објеката града Београда, која непосредну изградњу поверава предузећу „Хидроградња“.

Комплекс од две спојене зграде означене као Фаза А и Фаза Б изграђен је од 1966. до 1969. године. Изградња је завршена 22.04.1969. године, када је издао употребна дозвола. Тадашњи корисници поред СИТЈ су били Дирекција за уређење слива Велике Мораве, Завод за издавање уџбеника Београд, „SOBEX“ пословна заједница пољопривредне и прехранбене индустрије, Електроисток и Шипад. Односи су били регулисани тако да СИТЈ, као носилац права изградње, прима као суинвеститоре остале учеснике на одређеној корисној површини зграде, са којом ће ови управљати, с тим да сви суфинансирају текуће и инвестиционо одржавање.

Како је касније сва права од СИТЈ преузео СИТС, он је преузео и обавезу управљања, а што је и природно, јер поседује више од 50% зграде.

Важно је истаћи да је и овај Дом, назван по Николи Тесли, изграђен посредно од стране инжењера и инжењерских радних организација, али у другим друштвено политичким условима.

Имајући у виду да је Дом инжењера Србије усељен 1935. године, фасада је била дотрајала и руинирана, Савез инжењера и техничара Србије је 1997. и 1998. године приступио реновирању крова и прозора са делом пословног простора, целог сутерена и високог приземља и санацији фасаде. У те сврхе су уложена значајна сопствена средства и средства појединих предузећа донатора. То је био велики и одговоран посао и захтевао је додатни рад, напоре и финансијска средства у веома тешком периоду у нашој земљи.

Дом инжењера Србије, 1935. год. и Дом инжењера "Никола Тесла" 1969. год.

Због слабог рада органа и Стручне службе СИТЈ, нагомиланих пословних губитака, неизмирених обавеза и дугова према разним добављачима, неизмирених пореза, ниских и неисплаћених личних доходака запослених и укупно поремећених односа, са великим бројем судских спорова, средином 2003. године спроведене су, на иницијативу руководства и органа нашег Савеза, мере реорганизације и трансформације у Савезу инжењера и техничара Југославије, касније Савезу инжењера и техничара Србије и Црне Горе. Одлукама Скупштина СИТЈ-а и СИТС-а које су 26. јуна 2003. године Дом инжењера у Улици кнеза Милоша бр. 9, Стручна служба, сва права и обавезе преузео је Савез инжењера и техничара Србије. СИТС је сукцесивно измирио дугове и обавезе, санирао губитке и укупно лоше поремећено стање, личне дохотке и друго.

Одлуком Скупштине Савеза инжењера и техничара Србије од 03. фебруара 2006. године, а поводом 150 година од рођења Николе Тесле, првог почасног члана Удружења инжењера Србије, овај Дом носи назив „Дом инжењера Никола Тесла“.

У овом Дому поред већег броја других власника, смештено је дванаест струковних савеза, једно мултидисциплинарно друштво ИАС-Инжењерска академија Србије, сале и друге заједничке просторије.

Савез инжењера и техничара Србије, поред покрића губитака, измирења разних обавеза и дугова преузетог СИТЈ-а, морао је да уложи значајна финансијска средства у санацију, поправку и реконструкцију канцеларијског

простора, сала и помоћног простора, као и водоводних, грејних и телефонских електро-инсталација, да замени многе уређаје и опрему у Дому инжењера „Никола Тесла“.

На територији Србије, свој простор за рад и окупљање имају организације у Београду, Новом Саду и Нишу. У осталим местима, организације или деле мале и неподесне просторије са другима, или их уопште немају. Домови у Нишу и Новом Саду су легати, с тим што је Дом у Новом Саду својевремено одузет инжењерима и техничарима, али Савез инжењера и техничара Војводине улаже напоре да га врати у власништво Савеза. Дом у Нишу је у потпуности реновиран и сада га користи Друштво инжењера и техничара Ниша и Одељење Инжењерске коморе Србије за регион Ниш.

Неколико наших организација користи просторије Народне технике, као што је то случај у Пожаревцу, Краљеву, Параћину и др.; Дом графичара у Београду такође је дат другима на управљање, али Савези графичара Београда и Србије настоје да га поново добију на коришћење.

Од легата треба поменути и зграду у Прчњу, у Боки Которској, коју је пре Другог светског рата купила и реновирала Инжењерска комора Београда, али је исти нажалост ван ингеренција СИТС и са временом је отуђен.

Сале у Домовима инжењера

РАЗВОЈНИ ПУТ
ИНЖЕЊЕРСКИХ
ОРГАНИЗАЦИЈА
ЧЛАНИЦА СИТС-А

УДРУЖЕЊЕ АРХИТЕКАТА СРБИЈЕ

Основни подаци

Удружење архитеката Србије, чланица Савеза инжењера и техничара Србије, је добровољна, невладина, непрофитна, професионална, научна, интересна, ванстраначка организација архитеката, заснована на слободи удруживања, отворена за сарадњу са другима стручним, научним, комерцијалним и другим организацијама на основу узајамног поштовања, признања и независности рада, основана ради остваривања заједничких и општих интереса.

Удружење архитеката Србије (ранији назив Савез архитеката Србије) има корене свог рада у оснивању Техничарске дружине 1868. године, која касније мења име у Удружење српских инжењера (1890.) да би постало Удружење српских инжењера и архитеката

(1896.). Завршетком II светског рата дотадашња удружења се трансформишу, и формира се Друштво инжењера и техничара Народне Републике Србије (1945.) у коме су архитекти имали своју секцију. Маја 1948. године, министар унутрашњих послова Федеративне Народне Републике Југославије (ФНРЈ) одобрава оснивање и рад Савеза друштава инжењера и техничара ФНРЈ, а јуна 1951. године и Савеза архитеката Југославије. Савез архитеката Србије (САС), тада као чланица Савеза архитеката Југославије, основан је 26. јуна 1960. године да би 2011. године, при усклађивању организације и рада са новим Законом о удружењима, променио назив у Удружење архитеката Србије (УАС).

Као основно удружење архитеката на територији Србије, УАС је водећа организација у архитектонској заједници у свим протеклим годинама. Бројне

Зграда Владе Војводине, арх. Драгиша Брашован, 1939. год.

активности са циљем унапређења и афирмације архитектуре као делатности значајне за друштво и архитектонске професије: пројекти, конференције, пленуми, изложбе, догађаји, архитектонски и урбанистички конкурси организовани и спроводени од стране УАС-а оправдавају његову тренутну позицију у архитектонској заједници Централне и Источне Европе (CIE).

Током година, најугледнији архитекти, стручњаци, универзитетски наставници и академици активни учесници у раду УАС (САС) унапређивали су и промовисали рад Удружења, како у локалној средини тако и кроз регионалну и међународну сарадњу са многим асоцијацијама архитектуре и архитектонским канцеларијама, посебно европским. УАС континуирано ради на промоцији младих тимова и појединаца у циљу

укључивања у ангажмане и јачања архитектонске заједнице Србије. Ове активности су препознали и подржали Република Србије, високошколске установе у којима се образују будући архитекти као и амбасаде других земаља, заједно са својим културним центрима.

Организација

Удружење архитеката Србије (УАС) је кровно удружење архитеката које обједињује активности, рад и чланство својих конститутивних чланова – градских и регионалних друштава архитеката Србије. Конститутивни чланови УАС су: Друштво архитеката Београда, Друштво архитеката Новог Сада, Друштво архитеката Ниша, Друштво архитеката Ваљева, Друштво архитеката Пожаревца (Браничевски округ), Друштво архитеката Зрењанина, Друштво архитеката Крушевца, Друштво архитеката Вршца, Друштво

Народна библиотека Србије, архитекта Иво Куртовић, 1972. год.

архитеката Зајечара, Друштво архитеката Ужица и Друштво врањских архитеката. Представници свих градских и регионалних друштава формирају управна и радна тела Удружења архитеката Србије.

Председници Удружења архитеката Србије (ранији назив Савез архитеката Србије) били су архитекти: Милица Штерић, Урош Мартиновић, Милош Савић, Михајло Митровић, Владимир Блажин, Предраг Цагић, Светислав Личина, Бранислав Митровић, Петар Арсић, Јован Митровић и Игор Марић. Садашњи председник УАС је Милан Бурић.

Делатност и активности УАС

Последњих двадесет година рад УАС карактерише низ значајних активности на првом месту стабилизација и оживљавање рада организације након периода рада у

ограниченом капацитету током 90-их година прошлог века. У том смислу, у почетном периоду по важности и позитивним последицама се издваја утврђивање, проширење и регистрација чланова градских и регионалних друштава – чланица УАС. Низ акција које су као чланови, реализовала градска друштва архитеката, а пре свега Друштва архитеката Београда, Новог Сада, Ниша, Зајечара, Ваљева и Крушевца кроз форумске и личне контакте, низ изложби, дискусија, трибина и посебно формирање манифестације Београдска интернационална недеља архитектуре – БИНА, значајно су унапредили односа културне и остале јавности према архитектури.

Издавачка делатност

Велика пажња, време и енергија посвећени су унапређењу издавачке делатности. Од 1975. до 1988.

Музеј савремене уметности, архитекти Иван Антић и Иванка Распоповић, 1965. година

године, када је изашао последњи број, Савез архитеката Србије је самостално издавао часопис *Архитектура и урбанизам* а заједно са Друштвом архитеката Београда од 1977. године месечни *Билтен*, који је до краја 1980. године излазио под тим именом, затим под именом од 1981. под именом *Нова*, а потом *Агора*.

Од 1990. године у издању УАС (САС)/УАС излази часопис *Форум*, у коме су примарна тема архитектонско-урбанистичке активности на подручју Републике Србије. Часопису *Форум* додељена су и два признања: Повеља за најбољу публикацију године 2002. коју додељује СИТС и Посебно признање из области публицистике на 26. Салону архитектуре Музеја примењене уметности 2004. године. Иновацијом часописа *Форум*, нарочито у аспекту актуелизације савремене архитектонске мисли и идеја, покренута је комуникација са чланством кроз електронску верзију и теме од интереса за све регионе

у Србији. Друштво архитеката Београда је издавало *Билтен* до 2010. године. Друштво архитеката Новог Сада, са вишегодишњом традицијом издаје часопис *ДанС*. Друштво архитеката Ниша издаје часопис *Архитект*. Велика пажња, време и енергија посвећени су унапређењу издавачке делатности. Током 1981. Савез је покренуо и издавање Архитектонског приручника, који је изашао у четири обимне књиге у којима је више од двадесет тема обрађено на практичан и популаран начин. Између осталих активности у издавачкој делатности, САС је био и суиздавач неколико књига и публикација: *Српска позоришта*, *Водич кроз модерну архитектуру Београда*, *Знакови у камену*, *Српски архитекти у периоду 2000-2010. године* итд.

Нарочито су драгоцени каталози свих архитектонско урбанистичких конкурса спроведених у организацији

Конгресно пословни центар „Сава центар”, Београд, архитекта Стојан Максимовић, 1979. година.

УАС-а и његових чланица – градских друштава архитеката у Србији.

Медијско презентовање

Једна од активности у протеклом периоду била је усмерена на активирање и унапређење веб странице УАС-www.uas.rs. Овај домен заједно са доменима градских друштава архитеката (www.dab.org.rs; www.dans.org.rs; www.dan.org.rs) је активно поље интензивне размене информација како у Србији тако и у целом свету. Активне facebook групе градских друштава (нпр. ДАБ facebook група са преко 2000 чланова) и присуство на другим социјалним мрежама омогућава активну размену информација, ставова и мишљења како чланова УАС тако и других заинтересованих за дешавања у архитектури и око архитектуре. Осим тога, УАС има успешну сарадњу са свим медијским кућама у нашој земљи у уверењу да је таква сарадња од виталног значаја за промовисање архитектуре.

УАС сарађује и са, на жалост малобројним домаћим архитектонским часописима. УАС организује и портфолио презентације из области грађевинарства и архитектуре домаћих и страних компанија, производа, опреме и намештаја.

Велика награда архитектуре за животно дело

Савез архитеката Србије је од 1982. године установио Велику награду архитектуре САС. Велика награда архитектуре за животно дело је највише признање Савеза архитеката Србије за изузетан стваралачки и прегалачки допринос у области архитектуре. Добитници награде од 1982. године су: Алексеј Бркић, Александар Дероко, Милорад Маџура, Станко Мандић, Бранислав Којић, Петар и Бранислав Крстић, Милорад Пантовић, Бранко Максимовић, Угљеша Богуновић, Милица Штерић, Зоран Петровић, Александар Бокић, Мирослав Јовановић, Урош Мартиновић, Слободан Михајловић, Богдан Игњатовић, Иван Антић, Дејан

Стамбено пословни блок на углу Булеvara краља Александра и Милана Ракића у Београду, 2000. арх. Б. Бобић, арх. М. Бобић, арх. С. Личина, арх. М. Лојаница, арх. Д. Марушић и арх. М. Марушић

Насић, Богдан Богдановић, Аљоша Јосић, Божидар Петровић, Душан Крстић, Михаило Чанак, Михајло Митровић, Светислав Личина, Милан Лојаница, Петар Вуловић, Милош Перовић, Александар Кековић, Предраг Цагић, Бранислав Јовин, Стојан Максимовић, Александар Стјепановић, Миленија и Дарко Марушић, Љиљана и Драгољуб Бакић, Милан Палишашки, Спасоје Крунић, Владислав Ивковић, Боривоје Јовановић, Бранислав Митровић, Василије Милуновић, Горан Војводић и Зоран Бојовић. Добитници награде од 2011. године која носи назив - Награда за животно дело Удружења архитеката Србије: Димитрије Младеновић, Бранислав Миленковић, Божидар Јанковић, Бранко Бојовић, Добровоје Тошковић и Милорад Х. Јевтић. Веће Велике награде архитектуре, које чине сви добитници Велике награде је тело Удружења архитеката Србије.

Годишња награда Удружења архитеката Србије

Годишња награда Удружења архитеката Србије за најуспешније архитектонско дело из свих области архитектуре реализовано у протеклој години установљена је 1995. године. Награда се додељује сваке године за дела реализована у претходној години. Годишња награда Удружења архитеката Србије од 2017. године носи име Награда „Алексеј Бркић“. Са Годишњом наградом „Алексеј Бркић“, УАС додељује и Повељу за најуспешније дело наших архитеката које је реализовано у иностранству а од 2017. године и Награду за најуспелији студентски пројекат архитектуре студентима архитектуре, настао у току наставног процеса у протеклој години.

Организација полагања стручног испита

У периоду од 1980. до 2010. године САС је организовао

спровођење полагања стручних испита за област архитектуре. Само током 2008., 2009. и до половине јуна 2010. године у организацији Савеза архитеката Србије и СИТС-а стручни испит из области архитектуре положило је 564 кандидата. Од новембарског и спитног рока 2010. године полагање овог испита спроводи се у Инжењерској комори Србије (ИКС).

Статус репрезентативног удружења у култури

Удружење архитеката Србије је стекло одлуком Министарства културе и информисања Владе Републике Србије - Статус репрезентативног удружење у култури Републике Србије („Службени гласник РС, бр. 55/2012). На основу статуса Репрезентативног удружења у култури, УАС својим члановима додељује статус: самостални уметник - архитекта и самостални стручњак у култури - архитектонски критичар, теоретичар архитектуре, историчар архитектуре.

Препоруке за професионалну праксу

Током 2017. године УАС је припремио и објавио у електронској форми на веб страници Удружења Препоруке за професионалну праксу као скуп докумената који треба да служе као оријентир и смернице члановима при обављању стручних послова у архитектури. Препоруке обухватају Стандарде обављања стручних послова архитеката (услуга пројектовања, стручног надзора и консултантских услуга) са начином обрачуна цене услуга (ценовник услуга), Протокол стручних послова на изради техничке документације - пројекат архитектуре садржи след и контролну листу радњи при изради техничке документације и представља подсетник архитектурама при пројектовању свих фаза пројекта и Моделе техничке документације - примере израђених пројеката у складу са важећом регулативом Републике Србије.

Чланство у међународним организацијама архитектата и сарадња са иностраним асоцијацијама и институцијама

Удружење архитеката Србије је члан најзначајнијих међународних организација архитектата – Међународне уније архитектата (UIA) и Савета архитектата Европе (АСЕ).

Удружење архитектата Србије је национална секција – чланица Међународне уније архитектата (International Union of Architects – UIA) више од 40 година у коме је кроз сарадњу са регионалним организацијама унутар UIA (UIA–Регион 2, ФАБСР, МАСА, БАК, АССЕЕ) и националним секцијама UIA других земаља активно учествовао на развоју и афирмацији архитектуре на међународном пољу. Основни циљ свих ових активности односио се на развијање међународне сарадње и афирмације угледа Савез архитектата Србије и његових чланова. Ова струковна асоцијација организовано је наступила и активно учествовала на конгресима Међународне уније архитектата (UIA), са рефератима, дискусијама, запаженим изложбама архитектуре и градитељског наслеђа, презентацијама дела и остварења наших стваралаца и градитеља, радионицама младих архитектата и др.

Савез архитектата Србије био је иницијатор и потписник значајних декларација на међународним скуповима, а овде наводимо Декларацију АССЕЕ (Пловдив 1997, Братислава 1998, Минск 2002), Декларацију о унапређењу архитектонске професије (Истанбул 2003), те Апел о заштити градитељског наслеђа Балкана као интегралног дела европске градитељске баштине и Софијску декларацију балканских земаља 2004, са регионалне конференције посвећене заштити културних и просторних вредности Балкана.

Удружење архитектата Србије је од 2013. национална секција – чланица Савета архитектата Европе (Architects' Council of Europe – ACE). Представници УАС учествују у активностима и раду ACE, како у раду скупштине тако и у раду појединих тематских радних група. Ово чланство омогућава нашој националној асоцијацији архитектата и њеним члановима приступ информацијама, европској регулативи у архитектонској делатности, учешће у припреми нових директива које ће се по усвајању односити и на стручно деловање у Србији. Такође, драгоцен је размена искустава са колегама из земље у региону, које су прошле искуство придруживања и прилагођавања националних прописа и праксе ЕУ нормама, али и осталих земаља у организацији професионалне делатности, лиценцирању, увођењу професионалне одговорности и постизању ефикасније и квалитетније архитектонске праксе.

Удружење архитектата Србије као национална асоцијација, учествује кроз програм Креативна Европа (Creative Europe) на конкурсима за Европску награду за савремену архитектуру – Mies (Van Der Rohe) Award од 2007. године. Кроз националну селекцију на конкурсима за Европску награду за савремену архитектуру – Mies (Van Der Rohe) Award учествовало је до сада око 30 реализованих дела архитектуре из Србије.

Сарадња са асоцијацијама и институцијама у Републици Србији

Са многим институцијама УАС трајно и непрекидно сарађује, у првом реду то су: Влада Републике Србије, органи локалних самоуправа, Музеј примењених уметности, Министарство културе Републике Србије, Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре Владе Републике Србије,

Министарство просвете и науке Владе Републике Србије, Републички завод за заштиту споменика културе; Архитектонски факултет у Београду, и факултети у Нишу и Новом Саду; Инжењерска комора Србије; Амбасаде и Културни центри (Америке, Италије, Немачке, Француске, Пољске, Аустрије, Енглеске, Норвешке, Данске, Шведске и др). Остварена је добра и квалитетна сарадња са Савезом инжењера и техничара Србије, чији је САС активни члан, затим са Академијом архитектуре Србије (ААС), Академијом инжењерских наука Србије (АИНС) Привредном комором Србије (ПКС) и Београда и Удружењем урбаниста Србије (УУС).

Удружење инжењера консултаната Србије – АСЕС, Друштво архитеката Београда – ДАБ и Удружење архитеката Србије – УАС потписали су Декларацију о квалитету инжењерских и архитектонских услуга. Декларација се доноси у настојањима да се постигне уређена и јаснија јавна потрошња у области архитектонских и инжењерских услуга.

Удружење архитеката Србије – УАС формира Регистар архитектонских пракси: правних лица, предузетника и самосталних архитеката са циљем да се уреди понуда и квалитет пружања архитектонских услуга у Републици Србији.

Године 2002. Друштво архитеката Београда као чланица Удружења архитеката Србије, урадило је студију “Начин заштите подручја са савременом архитектуром и појединачних значајних објеката”, која је постала саставни део ГУП-а Београда и одиграла значајну улогу у садашњој заштити модерне архитектуре.

Иницијативе

Током 1985. године, Савез архитеката Србије је покренуо иницијативу за оснивање Музеја архитектуре, који је при Савезу прикупљао и бележио историјску грађу све до 1992. године, од када је припојен Музеју науке и технике при САНУ.

Управна зграда предузећа „ХЕ на Дрини“, Вишеград, Андрић град, Б и Х. Пројекат израдио тим на челу са академиком Браниславом Митровићем и коауторима Огњеном Крашном и Синишом Таталовићем, 2014. година

Крајем октобра 2006. године Савеза архитеката Србије покренуо је низ акција везаних за статусно питање Савеза у унапређење рада Инжењерске коморе Србије, оснивање секције архитеката у оквиру постојеће Коморе са циљем потпуног формирања Коморе архитеката Србије, у складу са европским и међународним принципима и праксом, као неопходног регулаторног тела за архитектонску делатност, а ради омогућавања како заштите друштвених и интереса архитеката, тако и адекватног модела међународне сарадње у области архитектуре.

У мају 2013. године, Удружење архитеката Србије је са свим градским удружењима архитеката у Србији, својим члановима, иницирало припрему Декларације о оснивању Коморе архитеката Србије. Декларацију су прихватиле и потписале све релевантне институције архитектуре у Србији: Архитектонски факултет Универзитета у Београду, Департмани за архитектуру у Нишу и Новом Саду, Академија архитектуре Србије и Удружење пејзажних архитеката Србије, такође је и Удружење урбаниста Србије подржало ову иницијативу. О питањима оснивања Коморе архитеката Србије обављени су разговори са представницима надлежног Министарства за грађевину и урбанизам са циљем имплементације Коморе архитеката Србије у нови Закон о планирању и изградњи. Иницијатива за успостављање Коморе архитеката Србије је уз активности на успостављању професије архитекта и уређење архитектонске делатности, континуиране активности УАС.

Ове иницијативе засноване су и на усаглашавању регулативе у области архитектуре са регулативом

Европске уније а подржале су их и међународне организације архитеката, високошколске институције које образују архитекте у Републици Србији као и Привредна комора Србије (ПКС) и Национална алијанса за локални економски развој (НАЛЕД).

Сарадња са органима државне управе

Представници УАС – а активно учествују у радним групама за израду нацрта Закона, правилника и других докумената из области архитектуре и урбанизма, као и на усаглашавању домаће регулативе са регулативом и Директивама Европске уније.

У циљу унапређења активности и рада архитеката у Републици Србији, представници Удружења архитеката Србије су учествовали, кроз радне групе Министарства грађевинарства, у припреми законских докумената и подзаконских аката који се односе на област архитектуре.

Представници УАС и ДАБ су учествовали у припреми Правилника о начину и поступку за расписивање и спровођење урбанистичко-архитектонског конкурса као и Правилника о условима и нормативима за пројектовање стамбених зграда и станова током 2010. године.

У циљу афирмације професије архитекта и унапређења области архитектуре у регулативи РС, представници УАС-а и ДАБ-а су током 2013. и 2014. узели активно учествовали у радним групама за припрему нацрта Закона о изменама и допунама, Закона о планирања и изградњи као и подзаконских аката донесених на основу овог Закона. Измене и допуне Закона и

подзаконски акти изменили су и унапредили нарочито процедуре и поступак обављања стручних послова архитеката као и садржај техничке документације (увођење Пројекта архитектуре) као и усаглашавање са међународним класификацијама (ЕУРОСТАТ).

Кроз припрему одредби Закона и других прописа представници УАС-а су сарађивали са свим институцијама и организацијама које учествују у припреми нацрта Закона: Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре Владе Републике Србије, USAID - ВЕР - Пројекат за боље услове пословања и НАЛЕД.

Изложбе

Важан сегмент у раду Удружења архитеката Србије је и организација изложби из области архитектонског стваралаштва у земљи и иностранству.

Организација и продукција Међународне изложбе архитектуре - Бијенале у Венецији

Једна од најзначајнијих активности УАС/САС од 2009. године је учешће САС/УАС у организацији и продукцији Међународне изложба архитектуре - Бијенале у Венецији, националног представљања у павиљону Републике Србије у Бардинима, Венеција (Giardini Di Castello, Venezia).

Удружење архитеката Србије је организовало продукцију свих наступа Републике Србије на Бијеналима у Венецији и то од XII Међународне изложбе архитектуре - Бијенале у Венецији 2010. године до XVI Међународне изложбе архитектуре - 2018. године.

Организација и спровођење конкурса из области архитектуре и урбанизма

Организовање, припрема, расписивање и спровођење конкурса су једна од најзначајнијих активности УАС-а у сарадњи са ДАБ-ом и осталим градским друштвима у Србији. Јавне изложбе радова/веб изложбе, резултати конкурса, израда штампаног и дигиталног каталога као и дискусије стручне јавности са члановима Жирија припадају редовном поступку организације. Комплетни Извештаји о раду Жирија са образложењем и фотографијама свих радова који су конкурисали по годинама се налазе на интернет страницама Удружења архитеката Србије и Друштва архитеката Београда. Међу награђеним и откупљеним радовима су се појавила, као добитници награда, многа нова имена чиме је архитектонска сцена значајно освежена.

Савез архитеката Србије и Друштво архитеката Београда од 1974. до 1998. године организовали су и спровођење више од 130 архитектонско-урбанистичких конкурса за добијање идејних решења за поједине значајније објекте и урбанистичко-архитектонске целине. У овом периоду, на територији Србије без Београда, Савез је организовао осамнаест конкурса за урбанистичка и архитектонска решења низа објеката, као и урбанистичко-архитектонских целина и градских простора.

УАС и ДАБ су иницирали израду јавних конкурса за све инвестиције јавног сектора - локације од јавног значаја за градове у Београду и Србији.

Током 2010. године, у сарадњи са Друштвом архитеката Београда, САС је организовао два врло значајна међународна архитектонско - урбанистичка

конкурса и то за: Архитектонско концептуално решење и просторно програмску анализу доградње Народног музеја у Београду, на који је пристигло 62 рада из Србије и региона и Међународни конкурс за идејно архитектонско решење Центра за промоцију науке у Блоку 39 на Новом Београду. Овај конкурс је организован под покровитељством Међународне

уније архитеката (УИА) на који је пристигло 232 рада из 40 земаља света. Међународни Жири био је састављен од седам чланова, од којих су три домаћа а четири инострана члана.

У периоду од 2011. до 2017. године УАС је спровео више од двадесет архитектонских конкурса.

Скупштина Удружења архитеката Србије одржана у Нишу 2011. године

САВЕЗ ГРАЂЕВИНСКИХ ИНЖЕЊЕРА СРБИЈЕ

Историјат

Савез је основан 23. новембра 1952. године, када је одржана Оснивачка скупштина Савеза друштвава инжењера и техничара грађевинске струке ФНРЈ. Први председник Савеза био је Милутин Максимовић, дипл. инж. На Оснивачкој скупштини донет је и први Статут Савеза, који је допринео његовом бржем развоју.

Први Конгрес Савеза одржан је од 11. до 13. новембра 1956. године. На њему је сумиран рад чланства и оцењен рад и развитак организација. Донет је и нови Статут Савеза, који ће омогућити даљи свестрани развој истог. За председника Савеза изабран је Василије Драговић, дипл.инж. Изложено је и продискутовано и пет веома исцрпних реферата: „Развој и успеси грађевинарства у протеклом десетогодишњем периоду“; „Формирање и улога грађевинских кадрова код нас“; „Научноистраживачки рад у области грађевинарства“; „Мере за унапређење грађевинарства и проблеми економичне градње“, и „Хидросистем Дунав - Тиса - Дунав“.

Други Конгрес Савеза одржан је 21. и 22. фебруара 1960. године у Скопљу. На њему је усвојен назив Савез грађевинских инжењера и техничара Југославије (СГИТЈ). За председника је изабран Хасан Шиљак. Од тада СГИТЈ све више добија улогу координирања рада и иницијатор је заједничких стручних акција општег значаја за чланство и грађевинарство у целини.

Период између Другог и Трећег конгреса карактерише активност Савеза на доношењу закона, уредби и прописа из домена грађевинарства. У овом периоду активно делује шест специјализованих друштва у земљи

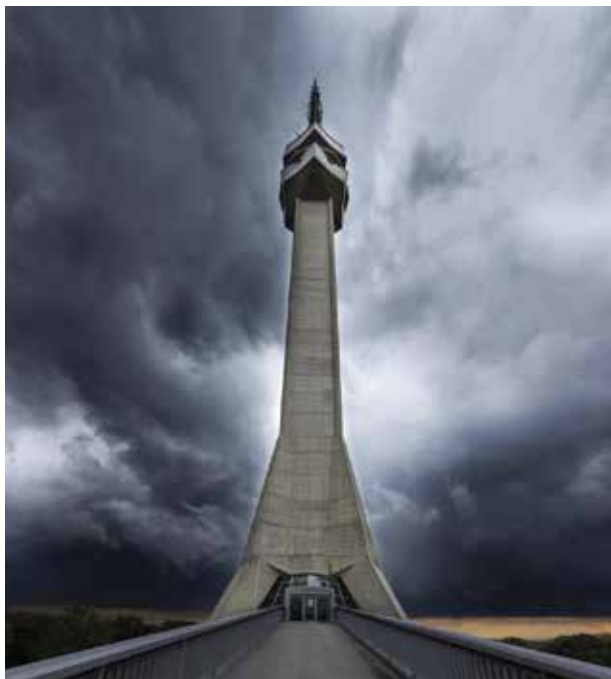
и на међународним конгресима: Савез југословенских лабораторија за испитивање и истраживање материјала и конструкција, Југословенско друштво грађевинских конструктора, Југословенско друштво за механику тла и фундације (сада за механику тла и геотехничко инжењерство Србије), Југословенски комитет за високе бране, Југословенско друштво за хидрауличка истраживања и Национална секција за пловидбу.

Трећи Конгрес Савеза одржан је децембра месеца 1965. године у Београду. За председника је изабран Божидар Митровић, дипл.инж. После овог Конгреса одржаване су Скупштине, уместо Конгреса.

Четврта Скупштина Савеза одржана је маја месеца 1969. године у Скопљу. За председника је изабран Антун Берки, дипл.инж. Исте година отпочело је издавање годишњака *Грађевински календар*. Ова публикација је широко прихваћена у стручној јавности и имала је финансијску подршку великог броја предузећа и других институција из целе земље. Одлуком Скупштине СИТЈ *Грађевински календар* проглашен је за најбољу публикацију организација инжењера и техничара у Југославији за 1979. годину. На четвртој Скупштини разматране су, као тада веома актуелне, теме: Грађевински електронски рачунски центар; теоретски основи рада, практичне примене и економски аспекти у грађевинарству. И остале Скупштине Савеза биле су пропраћене стручном тематиком. Исто руководство је било и на петој Скупштини.

На шестој Скупштини СГИТЈ одржаној септембра 1977. године за председника је изабран Љубомир Филиповић, дипл.инж. Период између 6. и 10. Скупштине СГИТЈ обележило је разматрање нацрта Резолуције о економској

политици у области грађевинарства. Савез формулише начелне и конкретне примедбе и доприноси побољшању Резолуције. Указано је на проблеме цена и кредитно монетарну политику, који битно утичу на пословање грађевинских радних организација. На десетој Скупштини 25. априла 1983. године у Цавтату за председника је изабран проф. др Милорад Милорадов, дипл.инж. На 12. Скупштини СГИТЈ одржаној 18. фебруара 1988. године за председника изабран је проф. др Веселин Симовић, дипл.инж., који је ту дужност обављао све до 14. октобра 1994. године, када је за председника изабран Радојко Лукић, дипл.инж. Лукић је на функцији председника остао до 20. априла 2004. године, када је за председника изабран проф. др Радомир Фолић, дипл. инж, који је и сада председник Савеза грађевинских инжењера Србије.

После одвајања Црне Горе, 03. марта 2006. године СГИТЈ се трансформише у Савез специјализованих друштава у грађевинарству и инжењерству заштите животне средине. Већ на Изборној скупштини овог Савеза и Савеза грађевинских инжењера и техничара Србије одржаној 21. децембра 2006. године донета је одлука о спајању два Савеза у Савез грађевинских инжењера и техничара Србије. Ово спајање није реализовано, јер за Скупштину Савеза грађевинских инжењера и техничара Србије није дата сагласност из процедуралних разлога (није имала делегате из свих структура које су у Статуту регистроване, као нпр. ГП „Рад“, ГП „Трудбеник“ и др. који су престале да постоје). С друге стране Савез специјализованих друштава у грађевинарству и инжењерству заштите животне средине одржао је регуларно своју Скупштину. Из тог разлога није успела регистрација СГИТС у СУП-у.

Ово спајање је било покушај рационалнијег организовања. Савез специјализованих друштава у грађевинарству и инжењерству заштите животне средине, био је принуђен да промени име у Савез грађевинских инжењера Србије и под тим именом је регистрован 27. новембра 2007. године. Разлог за изостављање техничара из назива је њихово занемарљиво укључивање, а у Зрењанину су формирано Друштво грађевинских техничара.

Нови Авалски торањ постављен на месту старог срушеног у бомбардовању 1999. године. Стари торањ завршен 1964. године архитекти Угљеша Богуновић и Слободан Јањић, конструктор академик Милан Крстић.

Нови торањ завршен 2009. године, одговорни пројектанти бетонског дела конструкције проф. др Шериф Дуница и Бранислав Животић, одговорни пројектант челичне конструкције Александар Бојовић

Чланице СГИТС и најважније активности

Чланице СГИТС су специјализована удружења и то: Друштво за испитивање и истраживање материјала и конструкција Србије, Друштво грађевинских конструктора Србије, Српско друштво за велике бране, Српско друштво за хидрауличка истраживања СДХИ и Српско друштво за хидрологију, Српско друштво за механику тла и геотехничко инжењерство, Друштво за земљотресно инжењерство Србије, Југословенско друштво за пловидбу, Друштво за организацију и технологију грађења Србије, Српско друштво за одводњавање и наводњавање, Југословенско друштво за преднапрезање.

Друштво за испитивање и истраживање материјала и конструкција Србије, ДИМК Србије тесно сарађује са

институтима и факултетима, као и другим организацијама које се баве испитивањем и истраживањем материјала и конструкција са простора република бивше Југославије. Тесно сарађује и са Интернационалним друштвом за испитивање и истраживање материјала и конструкција (RILEM), као и све националне чланице RILEM-а. Године 1957. почело је публиковање часописа *Материјали и конструкције*, којем је због процедуралних разлога промењено име у *Грађевински материјали и конструкције*. Овај часопис је у категорији М24, према одлуци Министарства за просвету, науку и технолошки развој. Часопис је закључно са бројем 2 за 2009. годину публикован на српском, а од броја 2/2009 надаље на српском и енглеском језику, за ауторе из региона, а за остале иностране ауторе само на енглеском језику. Часопис *Грађевински материјали и конструкције* је

Мост на Ади, конструктор Виктор Маркељ и архитекта Петер Габријелчич, отворен 2012. године

2016. године уврштен на Emergene Sources Citation Index (води се под Gradevinski M i K) једини часопис из области грађевинарства и архитектуре у Србији. Публикује се квартално, тј. четири пута годишње.

ДИМК Србије (раније Југославије) је радио веома активно на организовању Конгреса сваке четврте (сада сваке треће) године и симпозијума, дуго година националних, сада конференција са међународним учешћем.

Југословенско друштво за заштиту вода формирано је на Оснивачкој скупштини одржаној 28.06.1966. год.

у Београду. Дана 03.01.2008. године Југословенско друштво за заштиту вода регистровано је под новим називом Српско друштво за заштиту вода. Српско друштво за заштиту вода је правни следбеник Југословенског друштва за заштиту вода. СДЗВ од 2011. године објављује научно-стручни часопис *Water Research & Management* (четири броја годишње) на енглеском језику у штампаној и дигиталној верзији. У издавање часописа су укључене еминентне домаће и међународне институције и појединци. СДЗВ је члан Међународне асоцијације за воде (IWA) и Европске асоцијације за воде (EWA). Са обе асоцијације СДЗВ редовно размењује информације и прослеђује их својим члановима. Број индивидуалних чланова је преко 120, а број колективних чланова друштва је 80. Сваке године Друштво организује годишње конференције о актуелним проблемима коришћења и заштите вода – „ВОДА 2017“ је била 46. по реду.

Када се ради о **Друштву грађевинских конструктора Србије** Прво саветовање југословенских инжењера конструктора одржано је у Загребу, децембра 1953. год. Други конгрес Југословенског друштва грађевинских конструктора, одржан је у Опатији, маја 1958. године. Трећи конгрес Југословенског друштва грађевинских конструктора у Сарајеву, септембра 1964. године.

Лучна брана „Мратиње“ на реци Пиви, завршена 1976. године. Пројект бране израдио „Енергопројект, шеф пројекта Т. Тричковић, одговорни пројектант за конструкцију Д. Васић.

Четврти конгрес у Порторожу, јуна 1969. године
 Симпозијум „Грешке, санације и искуства у
 инвестирању, пројектовању, грађењу и експлоатацији
 грађевинских објеката” одржан је у Цавтату, у новембру
 1976. године. Пети конгрес одржан је у Будви,
 септембра 1974. године. Симпозијум „Иновације
 југословенских прописа за бетонске, металне и
 спрегнуте конструкције – искуства и нова сазнања”,
 одржан је у Трогиру, маја 1980. године. Шести конгрес,
 на Бледу 1978. године. Седми конгрес у Цавтату
 1983. године. Симпозијум 85, у Дубровнику, априла
 1985. године. Осми конгрес у Цавтату 1987. године.
 Симпозијум 89, у Дубровнику, априла 1989. године.
 Девети конгрес, у Цавтату, априла 1991. године. Прво
 саветовање „Еврокодovi и југословенско грађевинско
 конструкторство”, у Београду, јуна 1995. године,
 Друго саветовање о еврокодovима, у Београд, априла
 1997. године. После распада Југославије 1994. године
 Друштво се трансформише у Друштво грађевинских
 конструктора Србије. Десети конгрес Друштва одржан
 је у Врњачкој Бањи, јуна 1998. године. Симпозијум
 2000, у Врњачкој Бањи, новембра 2000. године.
 Једанаести конгрес, у Врњачкој Бањи, септембра
 2002. године. Симпозијум 2004, у Врњачкој
 Бањи септембра–октобра 2004. године. Семинари
 „Еврокодovi за конструкције” одржани су у Београду,

Новом Саду, Нишу и Подгорици у марту 2006. године.
 Дванаести конгрес, у Врњачкој Бањи, септембра
 2006. године. Симпозијум 2008 на Златибору,
 септембра 2008. године. Семинар о еврокодovима
 за конструкције, у Београду новембра 2009. године.
 Тринаести конгрес, на Златибору, септембра 2010.
 године. Друштво, на Скупштини одржаној 19.04.2011.
 године, доноси одлуку о промени назива у Удружење
 грађевинских конструктора Србије. Након промене
 назива, у организацији Удружења одржани су
 Симпозијум 2012, у Врњачкој Бањи, септембра 2012.
 године и Четрнаести конгрес у Новом Саду, септембра
 2014. године.

Водоторњеви у Кувајту 1979. година, Извођач радова
 Грађевинско предузеће „Рад” Београд

Српско друштво за велике бране делује као правни следбеник Југословенског друштва за високе бране од 25. маја 2007. године и негује сарадњу с другим стручним организацијама у интересу реализације заједничких и општих циљева. Члан је Међународне организације за велике бране (ИЦОМД). Стручни рад СДВБ одвија се кроз Стручне одборе и то: за изучавање утицаја брана и акумулација на околину; за осматрање и ревитализацију брана; за грађење, коштање и одржавање брана; за хидраулику брана и за прорачуне, пројектовање и сигурност брана. Друштво је одржавало Конгресе сваке четврте године уз публикување обимних зборника радова.

Српско друштво за хидрауличка истраживања СДХИ и **Српско друштво за хидрологију СДХ** објединили су рад на издавању Зборника радова са 17. Саветовања СДХИ и СДХ. Припремљен је зборник са 80 радова који

представљају допринос 130 аутора из Србије и из дијаспоре. Организовано је више предавања еминентних стручњака из хидротехнике и водопривреде у организацији друштва или уз подршку, као што су предавања проф. Зорана Војиновића са Универзитета у Делфту, Холандија, проф. Слободана Симоновића са Универзитета Western Ontario у Лондону, Канада, др Дејана Коматине из Међународне комисије за слив реке Саве, проф. Драгана Савића и Зорана Капелана у Питсбургу проф. Бојана Гузине са Универзитета у Минесоти, САД. Припрема за учешће на Генералној скупштини Међународне асоцијације за хидролошке науке која ће се одржати у Јужној Африци. Др Јасна Плавшић, председник СДХ, на овој Конференцији учествује као сопвеног за сесију „Екстремни догађаји – веза између науке и праксе“.

Српско друштво за механику тла и геотехничко инжењерство – Чланови овог Друштва су учествовали на

Београдски сајам 1954-1957, архитекта Милорад Пантовић, конструкција академици Милан Жежељ и Милан Крстић

Седмом саветовању словеначког друштва за геотехнику „Улога геотехнике у пројектовању и изградњи критичне инфраструктуре“. У оквиру Саветовања, присуствовали су и предавањима на Дану Шукљеа. Чланови Друштва су присуствовали предавању проф. Пола Мајна у организацији Хрватског геотехничког друштва, одржаном на Рударско-геолошко-нафтном факултету у Загребу. Друштво је, заједно са Савезом, организовало предавање проф. др Бориса Јеремића на Грађевинском факултету Универзитета у Београду под називом „Динамика конструкција и тла при земљотресима, непоуздани модели, непоуздани параметри и теорија вероватноћа“.

Друштво за земљотресно инжењерство и инжењерску сеизмологију СР Југославије, касније Србије и Црне Горе формирано је 1993. године са седиштем у Подгорици. Председник Друштва био је Божидар С.

Павићевић, који је на тој дужности био до 2005. године. Друштво је било учлањено у Светску асоцијацију (од 1992. г.) и Европску асоцијацију (од 1994. године). Друштво за земљотресно инжењерство и инжењерску сеизмологију Србије формирано је 2005. године, а за председника Друштва изабран је проф. др Петар Анагности, који је и сада председник. Представник у Светској асоцијацији је проф. др Борђе Лађиновић, а у Европској проф. др Радомир Фолић. Од значаја је да је ово Друштво, иако најмање одржало шест саветовања са запаженим међународним учешћем. Планирано је и одржавање седмог Саветовања у јуну 2018. године.

Југословенско друштво за пловидбу је било веома активно све до 2015. године, након чега делује са смањеним интензитетом активности. Ранији председник је био Радивоје Јонић из „Пловпута“, из Београда, а наследио га је Љубиша Михајловић из истог предузећа.

Жежељев мост - железничко друмски лучни мост на Дунаву у Новом Саду. Пројектант Бранко Жежељ. Изграђен 1961. године, срушен у бомбардовању 1999. године

Друштво за организацију и технологију грађења Србије формирано је као Секција у ранијем Савезу давне 1985. године, а за председника је изабран проф. др Живојин Прашчевић, који је и сада председник. Савез је организовао мноштво саветовања у ондашњој држави СФРЈ. Са ових скупова су публиковани зборници радова и дистрибуирани факултетима, институтима и, тада, великим грађевинским предузећима. Распадом СФРЈ активности су усмерене на састанке представника Катедри за организацију и технологију грађења Грађевинских факултета СР Југославије. После 2000. године активности су биле у области управљања пројектима и грађењем, при различитим интервенцијама на објектима, укључујући и употребу савремених информационах технологија. Саопштења чланова Друштва су публикована у зборницима радова скупова посвећених "Процени стања, одржавању и санацијама грађевинских објеката и насеља", које организује наш Савез.

Српско друштво за одводњавање и наводњавање – Година 1969. у којој је основан часопис *Водопривреда* и изашао његов први број, била је врло значајна за сектор вода тадашње Југославије. После дужих и темељних припрема одржан је у Београду Конгрес о водама Југославије. Часопис је замишљен као југословенско гласило за цео сектор вода, те је добио прикладан назив часопис *Водопривреда*. Часопис *Водопривреда* се посебно може подичити чињеницом да је један од веома ретких научних гласила које од 1969. године до данас има пун континуитет у издавању. Часопис је излазио чак и у време најтеже економске кризе током ратних година, пре свега захваљујући помоћи и разумевању тадашњег Фонда за воде Србије, који је ту издавачку активност третирао као врло важну у области вода.

Замишљен као двомесечни часопис *Водопривреда* је током 42 године издавања имао укупно 248 бројева. Најчешће су издавани двоброји, касније и троброј, јер је на тај начин концентрисан већи број чланака. Часопис је регионално гласило у области вода.

Дуго година на челу овог друштва је био Петар Пантелић, дипл.инж.грађ. из предузећа ДТД Нови Сад, који је активно учествовао у раду до 2011. године, а после њега за председника је изабран Милан Божић, дипл.инж.грађ.

Југословенско друштво за преднапрезање формирано је 1992. године уз подршку Института ИМС Београд. Дуго година председник Друштва био је академик Бошко Петровић, а од 2006. године за председника је изабран Зоран Поповић, дипл.инж.грађ. Ово Друштво је заједно са Институтом ИМС организовало неколико саветовања посвећених преднапрезању, а од 2007. године надаље чланови су свој рад и активности усмерили на учешће на саветовањима које је организовао СГИС. Када се ради о активностима Савеза грађевинских инжењера Србије, као најважније се издвајају, издавачка делатност и организација научних скупова.

У оквиру издавачке делатности посебно треба истаћи публикацију *Грађевински календар* која излази једном годишње, почев од 1969. године. Уређивачка политика *Календара* је да се домаћој стручној јавности презентирају радови који ће превасходно бити на линији примене научно-стручних достигнућа у свакодневној пракси пројектовања и извођења грађевинских објеката. У *Календару* се настоји да његов садржај, уз праћење кретања у широј области грађевинарства, буде актуелан и да *Календар* представља својеврстан

инжењерски приручник. У СФРЈ, а и неколико година после одвајања Србије и Црне Горе, ово гласило је публиковано у хиљаду примерака и имало је подршку мноштва грађевинских предузећа и пројектних бироа. Из године у годину тираж је смањиван, а дистрибуција је отежана из, углавном оправданих разлога. Присутна су и размишљања да се пређе на публиковање само у електронском облику.

Када се ради о скуповима треба истаћи: Научно стручно међународно саветовање „Оцена стања, одржавање и санација грађевинских објеката и насеља“, Научно стручно међународно саветовање „Геотехнички аспекти грађевинарства“ и Научно стручно међународно саветовање „Земљотресно инжењерство и инжењерска сеизмологија“.

Научно стручно међународно саветовање „Оцена стања, одржавање и санација грађевинских објеката и насеља“, одржава се сваке друге године, почев од 1999. године Циљеви Саветовања су широка размена искустава стручњака различитих профила: грађевинских инжењера различитих смерова: геотехничара, архитеката, урбаниста, просторних планера, економиста, правника и осталих стручњака који раде у грађевинарству на прегледу, испитивању и процени стања објеката и на пројектовању и извођењу радова у области одржавања и санација објеката и насеља. Примарни циљ ових саветовања је унапређење одржавања грађевинских објеката и методологија пројектовања и извођења радова на интервенцијама на објектима (санације и појачавања). Последњих неколико скупова усмерено је на унапређењу платформе за примену Европских норми (Еврокодова) у нашој пракси. Ова саветовања су до сада била

најпосећенија, а наилазе на интерес и у иностранству, како укључивањем иностраних учесника у рад и писање радова, тако и интересом библиотека из неких земаља Европе за зборнике радова.

Научно стручно међународно саветовање „Геотехнички аспекти грађевинарства“, одржава се сваке друге године почев од 2005. године. Разноликост геотехничких услова у нашој земљи и социо-економски односи у друштву, као и положај наше земље у свету током последњих двадесет година, довели су до заостајања за развијенијим земљама света у области грађевинске геотехнике.

Због тога постоји потреба да се резимирају досадашњи резултати и достигнућа у овој важној области у широком спектру сегмената и то од метода примењених геотехничких теренских истражних радова, лабораторијских испитивања, примене савремених теоријских и нумеричких поступака, методологије анализе и пројектовања, као и у области практичне грађевинске оперативе. Очекује се да се овом приликом размене искуства стручњака различитих профила и специјалности који се баве геотехником као што су: грађевински инжењери – геотехничари, инжењерски геолози, конструктори, хидроинжењери и инжењери који се баве саобраћајницама. Саветовање треба да укаже на оријентацију главних праваца развоја ове струке који би одговорили условима и потребама у овој фази изградње наше земље. Поред тога, то је прилика да се размотри и стање наше регулативе у овој области и потребе њеног усаглашавања са најновијим документима Еврокодова који се од недавно примењују у земљама Европске уније.

Научно стручно међународно саветовање „Земљотресно инжењерство и инжењерска сеизмологија“, одржава се

сваке друге године, почев од 2008. године. Циљеви Саветовања су да се окупе грађевински инжењери, истраживачки сеизмолози и стручњаци других струка који се баве сеизмологијом и земљотресним инжењерством у нашој земљи и окружењу, ради размене искустава и резимирања резултата истраживања и праксе у овој области. Циљ Саветовања је да се у овој области створе услови за доношење докумената са националним параметрима и усвајање Европских норми и пратеће регулативе који важе у земљама Европске уније. Поред тога, циљ је да се омогући широка размена искустава и методологија рада стручњака различитих профила који се баве

истраживањем, пројектовањем и грађењем сеизмички отпорних конструкција, и да укаже на главне правце развоја земљотресног инжењерства и инжењерске сеизмологије у нашој земљи и региону. На овим скуповима, као и на остала два саветовања које организује наш Савез последњих година доминирају теме о увођењу и примени Евро-кодова у нашу пројектантску праксу.

За поменуте активности Савез инжењера и техничара Србије је Савез грађевинских инжењера два пута прогласио за најуспешнију инжењерско техничку организацију Србије.

Конгрес Друштва за испитивање и истраживање материјала и конструкција Србије

САВЕЗ ГРАФИЧКИХ ИНЖЕЊЕРА И ТЕХНИЧАРА СРБИЈЕ

Историјат

Савез графичких инжењера и техничара Србије, скраћено СГИТС, основан је 18 јула 1976. године у Београду, са седиштем у згради Дома графичара у Цетињској 3 и регистрован по тадашњим прописима. Променом законске регулативе, Статут Савеза је усклађен са истом и обновљена је његова регистрација у Агенцији за привредне регистре 09. маја 2011. године.

Поред тога што је колективни члан СИТС-а, СГИТС је члан међународних стручних организација БПФ Балкан принт форум и организације InPEQ, која се бави едукативним програмима за графичаре.

Од почетка 2012 године СГИТС нема приступ свом седишту у згради Дома графичара због спора око власништва. Иако је зграда легат графичких радника, изграђена пре Другог светског рата, а судски спор о праву на управљање између Синдиката Београда и Удружења графичара није правоснажно окончан, згради је промењена превобитна намена. Самим тим је значајно отежано функционисање Савеза, као добровољног непрофитног струковног удружења.

Од самог почетка Савез је своју активност усмерио на стручну афирмацију графичких предузећа у Србији и унапређивање школовања и специјализације графичких стручњака. С тим циљем повремено су организовани стручни скупови и саветовања, и то у сарадњи са Привредном комором Србије њеним Одбором за графичку делатност, Катедром за графичку технологију

Технолошко металуршког факултета у Београду, Вишом политехничком школом, Графичким школским центрима у Београду и Новом Саду.

Скупови, саветовања и друге стручне активности у организацији Савеза

Међу најзначајнијим саветовањима одржаним у организацији Савеза, издваја се саветовање одржано 1995. године у Смедереву на тему „Графичка индустрија данас“. Саветовање је окупило велики број графичких стручњака, инжењера и техничара из значајнијих графичких предузећа, као и представнике Више политехничке школе и Графичке школе из Београда. На Саветовању је покренута иницијатива и изабрана Радна група за измену програма Средње графичке школе и отварање више и високе школе за образовање кадрова, који ће одговарати савременим потребама графичке струке. Закључци усвојени на том Саветовању су имали конкретне задатке, рокове и извршиоце обавеза, а односили су се, на наставне планове и програме средњих графичких школа у Београду и Новом Саду, Више политехничке школе у Београду и Више техничке школе у Новом Саду.

Балкан принт форум

Посебан акценат треба ставити и на велики међународни скуп, одржан у организацији Савеза: Балкан принт форум. Балкан принт форум чине представници графичких организација 11 балканских земаља. Овај скуп се одржава сваке године у другој земљи чланице. СГИТС је био домаћин-организатор шестог БПФ и то уз подршку Привредне коморе Србије и спонзорство познатог немачког произвођача штампарских машина "Manroland". Форум је одржан 27. и 28.10.2011. године у великој сали ПКС у

Београду, На скупу су узели учешћа 183 представника организација из земаља Балкана, стручни менаџери и чланови Националних штампарских федерација Албаније, Босне и Херцеговине, Бугарске, Хрватске, Бивше Југословенске Републике Македоније, Грчке, Мађарске, Румуније, Србије, Словеније и Турске, као и стручњаци и менаџери из штампарске индустрије, националних организација Русије, Украјине и Молдавије, представници универзитета, штампе и медија из земаља Балкана, Немачке, Русије, Украјине и других европских земаља; чланови Intergrafa, Међународне конфедерације за штампу и сродне индустрије. Скуп је отворио председник СГИТС Душан Павићевић, уводним излагањем о трендовима пословања графичке индустрије Србије. Први дан БПФ-а био је посвећен статистичким трендовима у графичкој индустрији Европе, које је приказала представница Intergrafa из Брисела. Ову презентацију су следила предавања посвећена ISO стандардима, квалитету графичких производа, репроматеријала, еколошким аспектима и мерама заштите околине, следљивости материјала и начину усклађивања законских регулатива графичке производње, који постоје у ЕУ, а што за нас тек постаје неопходност. Предавачи и учесници на панел дискусији су били представници: Manroland ag, Muller Martini, OCE, DRUPA, UPM, AGFA, SAPPI, Cofely, M-real, PrintCity, Zentrum fur Druck und Medien, Intergraf, ABB и колега Никола Маринковић из штампарије „Политика а.д.“. Arben Graphic Sistem је учесницима приказао занимљиве и иновативне информације под мотом Б. БПФ-а: „Технолошка компетентност и иновације за диференцијацију производа и обезбеђивање квалитета“. Други дан скупа, први пут под називом InPEQ, био је посвећен едукативним методама и искуствима из области графичког средњег

и високог образовања. На овом скупу учествовали су представници 13 графичких, медијских високих школа и универзитета из 10 европских земаља. Размена информација и искустава се одвијала под слоганом: „Професионално образовање и стручно усавршавање за дугорочни успех“. Професори атинског ТЕИ-а, Отвореног универзитета Хеленик, Политехнике из Београда, Техничког факултета за медије из Букурешта, Минхенског универзитета примењених наука, Универзитета Обуда из Будимпеште, Штутгарт Медија Универзитета, Украјинске академије за штампу, Универзитета у Љубљани, Универзитета из Новог Сада, Универзитета Св. Климент Охридски из Битоља и Универзитета из Загребу дискутовали су о активностима својих институција и о различитим могућностима за сарадњу и размену знања и искуства из области образовања графичке струке.

Представници Савеза редовно учествују у раду Организационог одбора сајма „Графима“ као и у раду његовог Жирија за оцењивање квалитета графичких производа. У организацији Савеза реализоване су и посете сајмовима у иностранству, посебно сајму DRUPA у Дизелдорфу.

Издавачка делатност

Издавачка делатност Савеза обухвата стручне публикације намењене чланству и осталим графичким стручњацима. Савез је издавао и часопис *Графичар*, који је из финансијских разлога, али и предности које нове технологије попут интернета захваљујући својој брзини и доступности имају, престао да излази. Почетком 2018. године у издању Савеза публикована је и монографију под називом *Биографски лексикон графичких радника Србије*. Ова публикација обухвата

пригодан приказ историје штампарства у Србији, историју књиге као историју цивилизације, настанак и развој најзначајнијих штампарија у Србији и биографије прегаоца графичке струке који су оставили траг у времену од почетака српског штампарства. ницијатори и главни аутори биографских и дела историјских текстова су наше старије колеге од којих тројица данас нису са нама: Бранко Пајић, др Драгутин Фуруновић и Милојица Поповић.

Суочен са дужим периодом болне транзиције друштва као целине, Савез као струковно удружење, опстаје заваљујући ентузијазму стручњака окупљених у далеко мањем броју у односу на ранији период. Извршни одбор који сачињавају Душан Павићевић председник, Жељко Корица заменик председника, Никола Маринковић секретар, Михало Стојков и Миодраг Тодоровић као чланови, је најзаслужнији за опстанак СГИТС-а у претходних 10 година.

Балкан принт форум 2011. Београд

Штампарска машина 19. век

Штампарска машина 21. век

САВЕЗ ГЕОДЕТА СРБИЈЕ

Историјат

Почетак оснивања инжењерско техничких струковних удружења у Републици Србији, којима припада и Савез геодета Србије, датира од оснивања Техничарске дружине, 21. јануара 1868. године. На свом развојном путу, инжењерско техничка интелигенција, већ 1890. године из Техничарске дружине прераста у Друштво српских инжењера и архитеката које покреће и свој први лист под називом: *Српски технички лист*. Први председник Друштва био је Милан Андоновић, геодетски инжењер и професор на Великој школи Универзитета у Београду.

Трансформацијом Друштва инжењера и техничара (ДИТ) 1951. године, формира се Друштво геодетских инжењера и геометара Србије, које 1960. године прераста у Савез геодетских инжењера и геометара Србије (ГИГ Србије). Одлуком Скупштине, на заседању у Великој Плани 2002. године, Савез геодетских инжењера и геометара Србије врши статутарне промене, у складу са насталим друштвеним променама, и између осталог мења и свој назив у Савез геодета Србије.

Савез геодета Србије према Статуту из 2011. године је добровољна, невладина, непрофитна, стручно-научна, интересна, професионална, ванстраначка организација геодета и њихових организација у Републици Србији, заснована на слободи удруживања и отворена за сарадњу са другим научно-стручним, привредним и осталим организацијама, на бази међусобног уважавања, узјамног поштовања и самосталности у раду, организована ради остваривања заједничких и општих интереса и циљева.

У Социјалистичкој Федеративној Републици Југославији (СФРЈ 1945–1992) геодетска струковна удружења била су организована на савезном нивоу, у оквиру Савеза геодетских инжењера и геометара Југославије (СГИГЈ). У саставу СГИГЈ били су организовани републички и покрајински савези: СГИГ Србије, СГИГ Црне Горе, СГИГ Босне и Херцеговине, СГИГ Македоније, ДГ Хрватске, ЗГ Словеније, СГИГ Војводине и СГИГ Косова. Председници Председништва СГИГЈ у овом периоду бирани су из појединих савеза геодета са републичког или покрајинског нивоа, према тада постојећем кључу. У оквиру Савеза геодетских инжењера и геометара Србије, у овом периоду, организована су регионална друштва геодетских инжењера и геометара. У оквиру регионалних друштава геодетских инжењера и геометара Србије биле су организоване подружнице геодетских инжењера и геометара.

У Савезној Републици Југославији (СРЈ) (1992–2003.), геодетска струковна удружења била су организована на савезном нивоу, у оквиру Савеза геодетских инжењера и геометара Југославије (СГИГЈ). У саставу СГИГЈ били су организовани републички и покрајински савези: СГИГ Србије, СГИГ Црне Горе, СГИГ Војводине и СГИГ Косова. Председници Председништва СГИГЈ у периоду 1987–1991. година били су: Борис Пауновски (СГИГ Македоније) изабран 12.02.1987. године на VI седници Председништва, Јанез Кобилица (ЗГ Словеније) изабран 20.02.1988. године на IX седници Председништва и Павле Глишић (СГИГ Србије) изабран 23.02.1989. године на XII седници Председништва.

У Београду 18.06.1992. године, у Дому инжењера и техничара Југославије, одржана је XXIV седница

Председништва Савеза геодетских инжењера и геометара Југославије на којој је одлучено да СГИГЈ задржи континуитет из претходног периода. На изборној скупштини Савеза ГИГ-а Србије, одржаној у октобру 2001. године у Бањи Вруци, донете су измене и допуне Статута Савеза геодетских инжењера и геометара Србије и обављен је избор нових органа. На овој скупштини изабрани су за председника Савеза геодетских инжењера и геометара Србије Милан Арсеновић, инж. геод, а за потпредседника Драгомир Стојићевић, дипл. инж. геод. Одлуком Скупштине, на заседању у Великој Плани 2002. године, Савез геодетских инжењера и геометара Србије врши статутарне промене, у складу са насталим друштвеним променама и, између осталог, мења свој назив у Савез геодета Србије. Савез геодета Србије је према Статуту из 2002. године добровољна, стручна, ванстраначка друштвена организација, која окупља и обједињује геодете и њихове организације у Републици Србији. Скупштина је била састављена од представника-делегата из свих подружница, по принципу: на сваких 20 чланова - 1 делегат и бројала је 192 делегата. У овом периоду у оквиру Савеза геодета Србије било је организовано 11 друштава и 154 подружнице.

У релативно кратком периоду од 2004-2006. године у оквиру Савеза геодетских инжењера и геометара Србије и Црне Горе (СГИГ СиЦГ) организовани су Савез геодета Србије и Удружење геодета Црне Горе. Последња Изборна скупштина Савеза геодетских инжењера и геометара Југославије (СГИГЈ) одржана је 15. маја 2004. године у Дому инжењера Србије у Београду. Иницијативу за ову скупштину дали су председник Савеза геодета Србије г-дин Милан Арсеновић и председник Удружења геодета Црне Горе

г-дин Борђе Бакоч. На скупштини је донет нови Статут СГИГ СиЦГ, Програм рада, изабрани нови органи и Председништво. Усвајањем новог Статута СГИГ СиЦГ, који је био усаглашен са Статутом Савеза инжењера и техничара Србије и Црне Горе (2003), извршена је промена назива СГИГЈ у Савеза геодетских инжењера и геометара Србије и Црне Горе (СГИГ СиЦГ), у складу са називом Уставне повеље државне заједнице Србије и Црне Горе. Председник Председништва Савеза геодетских инжењера и геометара Србије и Црне Горе (СГИГ СиЦГ) у периоду 2004-2006. година био је проф. др Иван Р. Алексић, дипл.инж.геод, СГС, а потпредседници доц. др Бранко Божић, дипл.инж.геод, СГС и Борђе Бакоч, дипл.инж.геод, Удружење геодета Црне Горе.

На Изборној скупштини Савеза геодета Србије, одржаној у мају 2006. године у Београду, извршене су измене и допуне Статута Савеза геодета Србије и изабрани су нови председник и потпредседник. За председника је изабран Драгомир Стојићевић, дипл. инж.геод, а за потпредседника Милан Петровић, дипл. инж.геод, који те функције обављају све до јануара 2011. године, када је на Изборној скупштини Савеза геодета Србије донета одлука о изменама и допунама Статута Савеза геодета Србије и када су изабрани нови председник и потпредседник. За председника је изабран проф. др Иван Р. Алексић, дипл.инж.геод, а за потпредседника мр Мирослав Кубурић, дипл.инж. геод. (период 2011-2013. година). У периоду од 2013. до 2017. године функцију председника Савеза геодета Србије обављао је доцент др Мирослав Кубурић, дипл. инж.геод. а потпредседника Бане Вујанац, дипл.инж. геод. Од 2017. године функцију председника Савеза геодета Србије обавља Лазо Саковић, дипл.инж.

геод. а потпредседника Миодраг Крстић, дипл. инж. геод. У оквиру Савеза геодета Србије организовано је 6 удружења. Савез геодета Србије је члан Савеза инжењера и техничара Србије (СИТС) и преко делегата има учешће у раду скупштине СИТС а преко њега остварује и сва општа права у одговарајућим међународним удружењима.

Стручне активности Савеза

У периоду 1987–2001. године, стручне активности СГИГЈ огледају се у организацији националних саветовања посвећених актуелним темама развоја геодетске струке. За сва национална саветовања штампани су зборници радова у издању СГИГЈ. Савез геодетских инжењера и геометара Србије у овом периоду организује низ саветовања и сабора.

У циљу подршке развоју геодезије и геофизике и укључења у рад Међународне геодетске и геофизичке

уније, у оквиру СГИГЈ формиран је Комитет за геодезију и геофизику 1987. године. У оквиру међународне активности потписан је 1987. године

Протокол о сарадњи СГИГЈ и Научно–техничког савеза за геодезију и уређење земљишта Бугарске.

У периоду 2002–2017. година, Савез геодета Србије организовао је више успешних и важних конференција, саветовања и сабора у сарадњи са Републичким геодетским заводом и другим домаћим и међународним институцијама. Савез геодета Србије је у Кладову 2011. године, у сарадњи са научним и професионалним институцијама организовао у оквиру XXIV Сабора геодета Србије и Међународну научну конференцију под називом „Професионална пракса и образовање у геодезији и сродним областима“ (International scientific conference - Professional practice and education in Geodesy and related fields). Организатори Међународне научне конференције били

су Универзитет у Београду, Грађевински факултет и Универзитет у Новом Саду, Факултет техничких наука, уз подршку институција: Министарство за образовање и науку, Републички геодетски завод, Инжењерска комора Србије, Међународна асоцијација геодета FIG, Универзитет у Љубљани, Факултет природних наука и инжењерство и Висока грађевинско–геодетска школа. На овој Међународној научној конференцији било је 30 аутора и коаутора из 10 различитих земаља Света а зборник радова садржао је 70 публикованих радова. У организацији Савеза геодета Србије од 2005. године једном годишње одржава се научно– стручни скуп ГеоИНФО.

Сајт Савеза геодета Србије

Стручни испити

Од 2002. до 2010. године, по одлуци Министарства урбанизма и грађевина, Савез геодета Србије организовао је пред својим комисијама полагања стручног испита за стицање овлашћења за пројектовање и извођење геодетских радова у инжењерско-техничким областима. Од 2011. године полагања стручног испита обављају се у Инжењерској комори Србије.

Међународна сарадња

Савез геодета Србије је у периоду од 2002. до 2017. имао успешну међународну сарадњу са геодетским асоцијацијама и институцијама из иностранства. Савез геодета Србије организовао је својим члановима присуство на XX Конгресу Међународног удружења за фотограметрију и даљинску детекцију - International Society for Photogrammetry and Remote Sensing (ISPRS), који је одржан у јулу 2004. године у Инстанбулу.

У организацији Друштва геодетских инжењера и геометара Републике Српске, а у сарадњи са Савезом геодета Србије и Савезом геодетских инжењера и геометара Србије и Црне Горе, одржани су Стручни сусрети геодета од 21. до 23. октобра 2005. године на Јахорини у Републици Српској.

Најзначајнија остварена сарадња је са Међународном асоцијацијом геодета - FIG-ом. На Генералној скупштини и XXIII Међународном конгресу FIG-е, одржаним у Минхену 2006. године, Савез геодета Србије постао је стални члан ове организације. Сарадња са геодетским асоцијацијама земаља из

окужења започета је у 2008. години. На Сабору геодета Југа Србије у марту 2008. године остварени су контакти са представницима геодета Бугарске, када је покренута иницијатива за формирање струковног удружења геодета Балкана. На скупу представника геодетских асоцијација балканских земаља одржаном у Кладову у мају 2008. године утврђени су принципи сарадње између балканских геодетских асоцијација.

Почетком 2009. године, на Сунчевом Брегу, Бугарска, одржана је Оснивачка скупштина Балканске геодетске асоцијације БГА, чије су чланице савези геодетских асоцијација на нивоу држава Србије, Бугарске, Румуније, Грчке, Турске и Македоније. На XXII Сабору геодета Србије одржаном у Суботици, јуна 2009. године, усаглашена су сва битна питања око регистрације БГА. БГА је регистрована јуна 2011. године у Софији у Бугарској. Органи управљања су Скупштина и Управни одбор, а чланови ових тела су представници геодетских асоцијација из Бугарске, Македоније и Србије.

Издавачка делатност

Перманентно информисање о активностима и раду Савеза геодета Србије обавља се преко званичне интернет странице СГС-а. Савез геодета Србије је и издавач часописа и зборника радова. Часопис Савеза геодета Србије под називом *Геодетски журнал* излазио је од 2003. године и бавио се темама везаним за геодетску струку, али и за све струке које су на неки начин везане за геодезију и свим оним што геодезија обухвата. Устаљене тематске целине часописа су активности, законодавство, догађаји везани за геодетску струку, стручно-научни радови, интервјуи

са колегама, занимљивости и култура. Поводом јубилеја 5 година одржавања саветовања ГеоИНФО, Савез геодеата Србије *Геодеетски журнал* издао је 2009. године ГеоИНФО зборник 2005-2008. са CD-ом у којима се налазе сви радови и презентације који су били на скуповима од 2005 до 2008. године. Други по реду *ГеоИНФО зборник 2009-2011.* издат је 2011. године и садржи радове са скупова који су одржани у том периоду.

Посета представника Немачког друштва за геодезију, геоинформације и управљање земљиштем СГС-у

ДРУШТВО ГЕОЛОШКИХ ИНЖЕЊЕРА И ТЕХНИЧАРА СРБИЈЕ

Друштво геолошких инжењера и техничара Србије - ДГЕИТС је непрофитно удружење инжењера и техничара геолошке струке чији су циљеви окупљање и организовање геолошких инжењера, геолога и техничара Србије ради остваривања научних и стручних интереса, увећања научног и стручног знања, обезбеђења одговарајућег статуса у заједници, на бази стручног доприноса у привредном, економском, научно-технолошком и укупном развоју Републике Србије, пружање помоћи геолошким инжењерима и техничарима у научном и стручном усавршавању и организовању одговарајућих облика перманентног образовања и рад на регулативи у области геологије (закони, прописи и стандарди), обезбеђујући њену савременост, адекватност, актуелност и функционалност. ДГЕИТС је колективни члан Савеза инжењера и техничара Србије.

Историјат

Историјат рада ДГЕИТС-а сеже у прве године после II светског рата, почев од 1945. године, када је у оквиру Друштва инжењера и техничара Србије формирано десет секција, при чему су чланови рударско-топионичарске секције били и геолози. Друштво инжењера и техничара рударско металуршке струке формирано је на Оснивачкој скупштини, одржаној 25. фебруара 1952. године, и његови чланови били су и геолози. Рад Друштва се одвијао кроз низ самосталних активности, као и заједничких у оквиру СИТС и Савеза инжењера и техничара Југославије (СИТЈ). У оквиру СИТЈ формиран су одговарајући савези и на конгресима СИТЈ I (1953) и II (1957) изабрани су

њихови Управни одбори, у чијем су саставу били и геолози. У оквиру III конгреса СИТЈ (Београд, 1962) Савез чији чланови су били и геолози добија пуно име: Савез инжењера и техничара рударске, геолошке и металуршке струке Југославије (СИТРГМЈ), а чине га одговарајући републички струковни савези. Од 1950. године у оквиру часописа *Техника* излази часопис-сепарат *Рударство, геологија и металургија*.

У оквиру геолошког дела СИТРГМ основани су Комитет за лежишта минералних сировина и Комитет за хидрогеологију и инжењерску геологију. У периоду 1972-1990. година одржано је 8 скупштина СИТРГМ: II (1972, Охрид), III (1976, Херцег Нови), IV (1980), V (198?), VI (198?), VII (1985, Београд), VIII (1988), IX (1990). Промене државне организације почетком деведесетих година двадесетог века (формирање СРЈ) довеле су и до организационих трансформација геолошке струке у оквиру СИТЈ и СИТС. У 1992-3. години уместо СИТРГМЈ формирају се Савез инжењера рударства и геологије Југославије и Савез инжењера металургије Југославије, а 10.02.1995. године формира се Савез геолошких инжењера и техничара Србије (СГЕИТС). Скупштина СГЕИТС-а, одржана 10.05.2010. године, усвојила је нови Статут којим је удружење, у складу са новим законским прописима, добило садашње име - Друштво геолошких инжењера и техничара Србије.

У 2011. години реактивиран је рад комитета и сада у оквиру ДГЕИТС-а раде следећи комитети: Комитет за минералологију, кристалографију, петрологију и геохемију; Комитет за регионалну геологију и палеонтологију; Комитет за лежишта минералних сировина; Комитет за инжењерску геологију и

геотехнику; Комитет за хидрогеологију; Комитет за геофизику; Комитет за геологију животне средине и Комитет за геолошке карте.

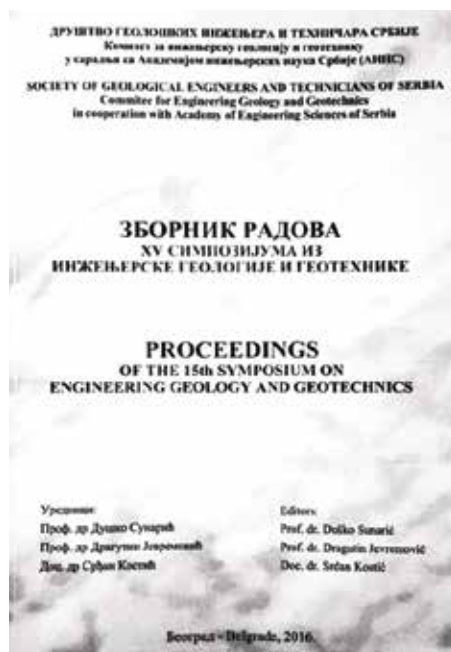
Председници Савеза/Друштва од 1952. године били су: (ФНРЈ/СФРЈ) Савез инжењера и техничара рударства, геологије и металургије: Евгеније Костић, дипл.инж. од 1952. до 1964. године, Миодраг Драговић, дипл.инж. од 1964. до 1976. године, проф. др Боривоје Мишковић, дипл.инж. од 1976. до 1980. године, Сеад Балвановић, дипл.инж. од 1980. до 1984. године, Влада Вукмировић, дипл.инж. од 1984. до 1988. године, Кузман Шпановић, дипл.инж. од 1988. до 1991. године, (СФРЈ – Савезна Република Југославија) проф. др. Радомир Симић, дипл. инж, од 1991. до 1992. године, Савез инжењера рударства

и геологије проф. др. Радомир Симић, дипл.инж, од 1992. до 1995. године, Савез геолошких инжењера и техничара Србије проф. др Станимир Путник, дипл.инж. од 1995. до 2003. године; Радољуб Марковић, дипл. инж. од 2003. до 2009. године; в.д. председника проф. др Адам Дангић, дипл.инж. од 2009. до 2010. године; Друштво геолошких инжењера и техничара Србије проф. др Адам Дангић, дипл.инж. од 2010. године.

Најважнији резултати Друштва

Удружење је организовало или било суорганизатор бројних научних и стручних скупова – конференција, симпозијума, саветовања, округлих столова, предавања из области геологије и публиковало је материјале са тих скупова. Организовањем значајног броја ових скупова руководили су комитети Удружења, као на пример Комитет за лежишта минералних сировина и Комитет за хидрогеологију и инжењерску геологију. Значајна је улога Удружења и као суорганизатора геолошких конгреса наше земље – Југославије (I–XIII конгрес), Србије и Црне Горе (XIV) и Србије (XV–XVI). Кроз све ове активности Удружење остварује добру сарадњу са привредом.

Посебно значајан резултат Удружења је установљење и одржавање 13 југословенских симпозијума о хидрогеологији и инжењерској геологији, у периоду 1971–2002. година, и наставак њиховог одржавања као српских симпозијума, од 2012. године (2 симпозијума, посебно за хидрогеологију, посебно за инжењерску геологију и геотехнику), и публикавање зборника радова са свих симпозијума. Инжењерска геологија и хидрогеологија су геолошке дисциплине које су 1970–тих година започеле снажан развој код нас и у свету и ови симпозијуми су били значајна подршка том развоју.

Насловна страна Зборника радова са симпозијума у организацији ДГЕИТС

Значајан резултат за Удружење је и публиковање гласила Удружења под насловом *Билтен ДГЕИТС-а*, и едиције под насловом *Посебна издања Билтена ДГЕИТС-а*, који се дистрибуирају члановима и пријатељима ДГЕИТС-а. *Билтен* доноси актуелне информације о раду органа и чланова ДГЕИТС-а, вести из СИТС-а, новости из геологије код нас и у свету. Покренут је 2011. године, публикује се квартално, у електронској, а неки бројеви и у папирној форми. *Посебна издања Билтена ДГЕИТС-а* се публикују повремено.

Удружење је веома активно учествовало у припремама преднацрта и нацрта закона и подзаконских аката о геолошким истраживањима и јавним расправама о њима дајући значајне доприносе подизању њиховог квалитета. Посебно је активно у погледу проблематике увођења и регулисања проблематике геолошких лиценци. Један од важних резултата Удружења је одржавање стручних испита за инжењере геологије/геологе заједно са Савезом инжењера и техничара Србије.

Издаваштво

Удружење је издало значајан број публикација, везаних како за научно-стручне скупове, тако и монографског карактера, а од 2011. године издаје и *Билтен ДГЕИТС-а*, као информативно гласило за чланове и пријатеље Удружења. По правилу, за научно-стручне скупове публиковани су зборници радова, а за неке и посебне публикације са закључцима скупова. Публикације се односе на генералну геолошку проблематику и на поједине геолошке дисциплине. Значајан број публикација се односи на конференције, саветовања, симпозијуме и округле столове са проблематиком истраживања минералних сировина чијим је организовањем руководио Комитет за лежишта минералних сировина СИТРГМЈ,

као на пример: Прво југословенско саветовање о олово-цинковој минерализацији у СФРЈ Косовска Митровица, 1973. Зборник радова 1-2. СИТРГМЈ; Реферати са саветовања „Резултати досадашњих и правци даљих истраживања нуклеарних сировина“, Београд, 1983, СИТРГМЈ и Геоинститут; „Рудничка рента и накнада за коришћење минералних сировина“ – Округли сто, Бор, 1991, СИТРГМЈ и РФ, Београд; „Истраживање минералних сировина и заштита животне средине“, научни скуп Аранђеловац, 1991, Тематски зборник I и II, СИТРГМЈ и РФ, Београд; International Conference Investigation of Mineral Raw Materials and Environmental Protection „Igalo 92“ (изабрани радови са међународног научног скупа одржаног у организацији СИТГРМ 1992. у Игалу) СИТРГМЈ, Београд.

Насловна страна *Билтена ДГЕИТС*

Посебан значај имају зборници радова публиковани за све симпозијуме из хидрогеологије и инжењерске геологије, две геолошке дисциплине чији је снажан развој започео 1970-тих година. Публиковани су под следећим називима: Југословенски симпозијум о хидрогеологији и инжењерској геологији - Зборник радова (симпозијуми I -XIII), СИТРГМЈ 1971- 2002; Симпозијум из инжењерске геологије и геотехнике - Зборник радова: (симпозијуми XIV-XV), ДГЕИТС 2012-2016.

Веома значајна публикација за историју геолошке науке и струке у Србији и југославији је Монографија 90 година наставе инжењерске геологије на Универзитету у Београду и 40 година Смера за геотехнику, ДГЕИТС, 2012.

Билтен ДГЕИТС-а се публикује од 2011. године квартално у електронској форми а поједини бројеви и у папирној форми, а дистрибуира се члановима и пријатељима Удружења. *Билтен* је обима 12 страна А4 формата, публикује се у колору доноси приказ рада органа ДГЕИТС-а, новости из СИТС-а, информације о законодавној регулативи из области геологије, приказе интересантних геолошких објеката и процеса (вулкани, земљотреси, клизишта, фосили, минерали ...), нова геолошка открића, презентује корпоративне чланове ДГЕИТС-а, доноси календар интересантних геолошких скупова у земљи и свету. У едицији Посебна издања *Билтена ДГЕИТС-а* публикован је у јуну 2014. године број посвећен геолошким стихијама и штетама које је у Србији изазвао циклон Тамара, и то у тиражу од 1.000 примерака. *Билтен* је широко дистрибуиран, укључујући и све посланике Народне скупштине и Сектор за ванредне ситуације, са циљем да се законодавцима и широј јавности приближе и

објасне појмови и процеси везане за геолошке стихије и њихове последице и укаже на мере превенције.

Скупови

Удружење је организовао велики број научно-стручних скупова, самостално или са суорганизаторима, и то саветовања, конференција, симпозијума, округлих столова, предавања, међу којима се издвајају: Саветовање инжењера и техничара рударске и металуршке струке Југославије, 1957; Саветовање Друштва рударских инжењера и техничара НР Србије, Београд 1959; Конференција „Потенцијали минералних сировина и могућности њиховог коришћења као фактор дугорочног развоја привреде СФРЈ“ 1975; „Конференција о продуктивности рада у рударству, геологији и металургији“, Херцег Нови, 1976; „Конференција о кадровима у рударству, геологији и металургији“, Шибеник, 1979; Научна и техничко-технолошка истраживања у геологији, рударству и металургији“, Неум, 1980; „Стратегија научно-технолошког развоја у геологији, рударству и металургији“, Опатија, 1988; Конференција „Унапређење и рационализација технолошких процеса у геологији, рударству и металургији“, Београд, 1990; Научни скуп „Истраживање лежишта минералних сировина и заштита животне средине“, Аранђеловац 1991; International Conference Investigation of Mineral Raw Materials and Environmental Protection „lgalo 92“ (СИТРГМЈ), 1992. године.

У периоду 1971-2002. године у организацији СИТРГМЈ, под руководством Југословенског комитета за хидрогеологију и инжењерску геологију, одржано је 13 научних симпозијума. Све симпозијуме су организовали или били главни суорганизатори

кадрови из Београда. Симпозијуми су имали наслов „Југословенски симпозијум о хидрогеологији и инжењерској геологији“ а носили су ознаке од I до XIII, и то: I ЈСХИГ (1971., Херцег Нови), II ЈСХИГ (1972., Сарајево), III ЈСХИГ (1974., Опатија), IV ЈСХИГ (1976., Скопље), V ЈСХИГ (1978., Београд), VI ЈСХИГ (1980., Порторож), VII ЈСХИГ (1982., Нови Сад), VIII ЈСХИГ (1984., Будва), IX ЈСХИГ (1987., Приштина), X ЈСХИГ (1994., Кикинда), XI ЈСХИГ (1996., Будва), XII ЈСХИГ (1999., Нови Сад), XIII ЈСХИГ (2002. Херцег Нови). У оквиру свих симпозијума штампани су зборници радова. У 2011. години ДГЕИТС је реактивирао рад Комитета за инжењерску геологију и хидрогеологију, и то као два посебна комитета, под називима Комитет за инжењерску геологију и геотехнику и Комитет за хидрогеологију, и од 2012. године настављено је одржавање научних симпозијума из ових научно-стручних области.

У организацији ДГЕИТС-а, под руководством Комитета за инжењерску геологију и геотехнику, одржана

су два симпозијума под насловом „Симпозијум из инжењерске геологије и геотехнике“: XIV СИГГ (2012., Београд), XV СИГГ (2016, Београд). ДГЕИТС, са Комитетом за хидрогеологију, је био суорганизатор Рударско-геолошком факултету у организовању два симпозијума под насловом „Српски симпозијум о хидрогеологији“: XIV ССХ (2012, Златибор), XV ССХ (2016, Копаоник).

У периоду 1971–2005. година у организацији СИТГРМЈ, под руководством Југословенског комитета за лежишта минералних сировина, одржан је већи број научних и стручних скупова - конференција, саветовања, округлих столова, из области геолошких истраживања лежишта минералних сировина. Скупове су организовали или били главни суорганизатори кадрови из Београда. Организовани су скупови са генералним приступима проблематици истраживања лежишта минералних сировина као и скупови посвећени ужим областима ове проблематике, као на пример саветовања о олово-цинковој минерализацији у

XIV симпозијум из инжењерске геологије и геотехнике септембар 2012. године, Београд

Југославији (I саветовање, 1973, Косовска Митровица, ... III саветовање, 1983, Сребреница), о истраживању нуклеарних сировина (1983, Београд), Округли сто о рудничкој ренти (1991, Бор); истраживању лежишта минералних сировина и заштите животне средине (1991, Аранђеловац, 1992, Будва).

Међународна сарадња и уговори

До промена у источној Европи деведесетих година прошлог века чланови Удружења су били веома активни у оквиру научне сарадње на пољу геологије са СЕВ-ом. СИТРГМ је 1990. године био суорганизатор, са Геолошким заводом Словачке (Чехословачка), Научно-стручног скупа одржаног у Братислави под насловом „Геологија и заштита животне средине“.

У 1992. години СИТРГМ је, са словачким партнером, организовао International Conference Investigation of Mineral Raw Materials and Environmental Protection

„Igalo 92“ у Игалу. Изабрани радови са Конференције су публиковани у монографији на енглеском и руском језику. Преко Комитета за инжењерску геологију и геотехнику ДГЕИТС је члан Међународне асоцијације за инжењерску геологију и животну средину – The International Association for Engineering Geology and the Environment (Комитет ИГГ представља Националну групу IAEGE за Србију).

По уговорима са канадским државним фондом Canadian Fund for Local Initiatives (CFLI), у оквиру Министарства иностраних послова, трговине и развоја Канаде (преко Амбасаде Канаде у Београду) и канадском компанијом у Србији Balkan Exploration and Mining (BEM), ДГЕИТС је у периоду 2014–2015. година реализовао пројекат „Ургентни одговори на геолошке стихије изазване циклоном Тамара у локалним заједницама у Западној Србији и њихова превенција у будућности.“

Учесници XIV симпозијума из инжењерске геологије и геотехнике септембар 2012. године, Београд

СРПСКО ДРУШТВО ЗА ГОРИВА И МАЗИВА

Друштво ЈУГОМА, под различитим називима егзистира више од 40 година, од када је основано у Загребу, у доба СФРЈ као Савез друштава за примјену горива и мазива Југославије, и под тим називом опстајало до деведесетих година прошлог века.

Након тог периода променило је назив у Друштво за примену горива и мазива Србије, под којим је радило у почетном периоду тадашње државе СРЈ деведесетих година. До тог периода ЈУГОМА је активно радила преко својих подружница у Новом Саду, Крушевцу, Крагујевцу, Београду и Секцији металопрерађивача Београда.

Друштво је у том периоду било веома активно, а посебно у организацији саветовања из области горива

и мазива, под називом ЈУГОМА. Последње саветовање под тим називом одржано је у октобру 1994. године у Новом Саду.

Априла 1995. године оснива се Југословенска асоцијација за нафту и гас (ЈУНГ), са жељом да се Друштво ЈУГОМА трансформише у асоцијацију ЈУНГ-а. Та замисао није остварена и многе до тада веома активне подружнице повукле су се из ЈУГОМЕ и приступиле ЈУНГ-у. Тадашње руководство није прихватило припајање ЈУНГ-у, а још мање евентуално гашење друштва, па је наставило рад и у наредним годинама, у знатно тежим, али изазовним условима.

Израдом и усвајањем новог Статута, 08. априла 2003. године Друштво се регистровало под називом Српско друштво за горива и мазива, и под тим називом ради и данас, као члан Савеза инжењера и техничара Србије.

Рафинерија Панчево

Српско друштво за горива и мазива је добровољна друштвена, научно-стручна организација инжењера и техничара, специјалиста, научних радника, корисника и њихових организација, који су добровољно удружили делатност ради размене остварених и стицања нових знања и искустава из области производње, прераде, пласмана и примене горива и мазива, као и из других делатности које су на било који начин повезане са наведеном облашћу.

Друштво има знатан број чланова из области, углавном, машинске, хемијске, технолошке, саобраћајне, организационе, електро струке, менаџмента. Чланови Српског друштва за горива и мазива су из многобројних предузећа и институција.

Српско друштво за горива и мазива је и суиздавач монографије *Интеракција мотора и моторних уља*, са пет веома актуелних поглавља: трибологија, контаминација, дијагностика, екологија и стандарди, аутора др Предрага Петровића, диплинж.маш и Љубише Марковића, диплинж.маш, која је изашла из штампе јуна 2007. године.

Дешавања у нашој земљи у последње скоро две деценије веома деструктивно су деловала и на нафтно-петролејски комплекс са много аспеката: организационог и функционалног профила, реформских и транзиционих промена, репродуктивних прогреса, истраживања и развоја макро и микро економског амбијента и др. Српско друштво за горива и мазива, са својим чланством - инжењерима, техничарима, специјалистима, научницима и њиховим организацијама, интензивно делује у области производње, прераде, примене и промета горива и мазива, као и у другим областима које су на било који начин директно или индиректно повезане са наведеним делатностима.

НАУЧНО СТРУЧНО ДРУШТВО ЗА ЗАШТИТУ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ СРБИЈЕ «ECOLOGICA»

Историјат

Југословенско друштво за ширење и примену науке и праксе у заштити животне „ECOLOGICA“ основано је 16. јуна 1993. године као невладина, добровољна, друштвена и научно стручна организација заинтересованих за развој еколошке науке и практичне примене знања у заштити животне средине. Том приликом је усвојен Статут и донета одлука о издавању научно стручног часописа за екологију и заштиту животне средине *ECOLOGICA*. Значајан допринос оснивању Друштва дао је проф. др Петар Радичевић. Друштво „ECOLOGICA“ је своје активности обављало на територији Србије и Црне Горе, и имало развијену билатералну и мултилатералну сарадњу са сродним организацијама других земаља. Име Друштва је, у складу са променама у држави, промењено 19. маја 2006. године на Скупштини Друштва, тако да данас гласи: Научно-стручно друштво за заштиту животне средине Србије „ECOLOGICA“.

Од оснивања до данас председници Друштва били су: проф. др Петар Радичевић, проф. др Гордана Бурић, проф. др Мара Букановић, проф. др Иван Гржетић, проф. др Зорка Закић и проф. др Лариса Јовановић, која ту дужност обавља од 2003. године.

Основни циљеви Друштва

Поред појединачних чланова, Друштво има и колективне чланове, еколошка друштва која су донела одлуку о организованом повезивању са Друштвом „ECOLOGICA“. Основни циљеви Друштва су, редовно издавање

часописа *ECOLOGICA*, затим проширење стручних и научних знања, размена информација, и одговарајућа валоризацију знања и утицаја на образовни, друштвено-економски, привредни и научно-технички развој земље, јачање утицаја друштвених фактора на развој науке и праксе у заштити животне средине. Поред изнетих активности Друштво обезбеђује стручне, технолошке и пословне информације члановима Друштва, помоћ надлежним државним органима и организацијама у решавању питања из области екологије и заштите животне средине. Ради реализације наведених циљева и задатака Друштво „ECOLOGICA“ поред издавања часописа организује научне и стручне скупове, трибине, округле столове на којима се излажу достигнућа из области екологије и са њом повезаних наука, инжењерства и технологије у пракси заштите животне средине. Друштво организује послове везане за информисање и издавачку делатност, сарадњу са сродним организацијама из земље и иностранства, као и другим организацијама када је то од интереса за чланство и организацију. Као облици деловања постоје Научни одбори, Редакциони одбори, Организациони одбори и разне секције.

Признања

Успешан рад Друштва је препознат и од стране руководства Савеза инжењера и техничара Србије. Друштву „ECOLOGICA“ додељена је Повеља за рад и допринос у раду и развоју активности у Савезу инжењера и техничара Републике Србије. Проф. др Драгану Веселиновићу и проф. др Лариси Јовановић, додељене су Повеље за почасног и заслужног члана Савеза инжењера и техничара Србије. Проф. др Лариса Јовановић изабрана је за Дописног члана Југословенске инжењерске академије.

Издавачка делатност

Када се ради о часопису *ECOLOGICA*, у складу са основном оријентацијом Друштва, у њему се објављују научни, стручни и прегледни радови из различитих мултидисциплинарних и интердисциплинарних области које су везане за заштиту животне средине и то: управљање природним ресурсима, технологије заштите животне средине, анализа стања животне средине, глобални еколошки проблеми, анализа фактора ризика у животној средини, ублажавање последица природних и техногених катастрофа, адаптација на климатске промене, енергетска ефикасност, планирање и уређење простора, одрживи развој у многим областима привреде, одржива енергетика, зелена економија и правни аспекти у заштити животне средине. Поред тога у часопису *ECOLOGICA* објављују се и прегледи нових библиографских издања, прикази научних и стручних скупова у земљи и иностранству, обавештења о најновијим техничким достигнућима и друге информације од интереса за заштиту животне средине. Часопис је намењен свим стручњацима у домену заштите животне средине, истраживачима, просветним и научним радницима свих професија који имају одговоран однос према очувању животне средине. Од 1993. године објављено је 86 бројева часописа. Динамика излагања је била четири броја годишње, изузев у кризним периодима. Штампано је и 16 посебних тематских бројева, у којима су публиковани радови са научних и стручних скупова. Главни и одговорни уредници часописа били су: проф. др Петар Радичевић, проф. др Видојко Јовић, члан Српске академије наука и уметности. Године 2009. за главног уредника изабрана је проф. др Лариса Јовановић. Одговорни уредници за поједине области у часопису су: проф. др Видојко Јовић, редовни члан САНУ,

проф. др Славко Ментус, редовни члан САНУ, проф. др Драган Веселиновић, проф. др Владан Јолцић. Часопис *ECOLOGICA* се уредно размењује са више часописа у земљи и иностранству, с тим што је максималан број земаља у које је часопис дистрибуиран био 47.

Поред редовног издавања часописа *ECOLOGICA* Друштво је објавило и следеће монографије под покровитељством Министарства просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије: проф. др Лариса Јовановић, *Еколошки менаџмент*, 1998. године, проф. др Лариса Јовановић, *Технолошки развој*, 1998. године, проф. др Лариса Јовановић, *Управљање технолошким развојем*, 2001. године, проф. др Видојко Јовић и проф. др Лариса Јовановић, *Геохемијске основе еколошког менаџмента*, 2004. године, проф. др Лариса Јовановић, др Драгана Пешић Микулец, др Иван Павловић, *Примена НАССР у производњи и дистрибуцији хране*, 2007. године, проф. др Лариса Коломејцева-Јовановић, *Проучавање југословенских метеорита у функцији заштите националног научног наслеђа*, 2007. године, Коломејцева-Јовановић Лариса, *Хемија и заштита животне средине* 2010. године, Коломејцева-Јовановић Лариса, *Принципи одрживог развоја у решавању глобалних еколошких проблема*, 2011. године, Јовановић Лариса, Пешић-Микулец Драгана, Павловић Иван, *Грански стандарди квалитета и безбедности у прехранбеној индустрији и примарној производњи*, 2012. године, Чајка Зоран, Јовановић Лариса, *Одрживи маркетинг менаџмент*, 2014. године, Јовановић Лариса, Јовановић Борђе, *Стратегијски значај и примена Архуске конвенције у Републици Србији*, 2014, Јовановић Лариса, Јолцић Владан, Јовановић Борђе, *Архуска конвенција и демократизација у области животне средине*, 2015. године.

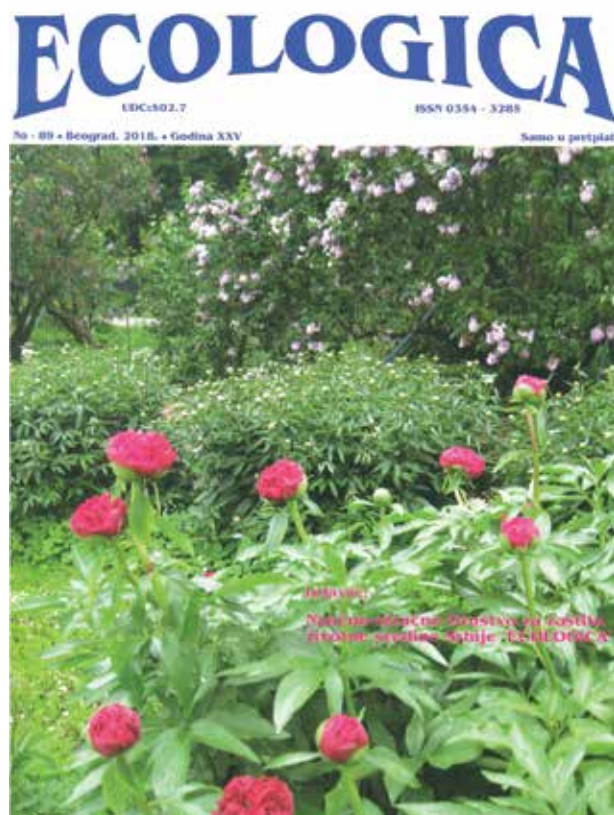
Организација скупова

Од оснивања Друштва „ECOLOGICA“ готово сваке године организован је најмање један научно-стручни скуп, углавном са међународним учешћем. У Научном и Организационом одбору, поред наших научника и стручњака, били су укључени и научни радници из иностранства. У припреми и организацији међународних научних скупова нарочито је развијена сарадња са Асоцијацијом научних радника Бугарске, Бугарским националним удружењем инжењера у пољопривреди, Балканском еколошком асоцијацијом (В.Е.Н.А.), институцијама Руске академије наука, и Московског државног универзитета „Ломоносов“. Као пленарни или секцијски предавачи на скуповима су учествовали научни радници из више земаља – Русије, Аустрије, Шпаније, Бугарске, Украјине, САД, Румуније, Турске, Грчке, Црне Горе, Босне и Херцеговине, Киргистана, Казахстана, Македоније, Словеније, Хрватске и др. У организацији међународних научних скупова плодна сарадња је успостављена са Привредном комором Србије, Привредном комором Београда, Градским секретаријатом за заштиту животне средине, Институтом економских наука, Београдским универзитетом, АЛФА БК Универзитетом и Универзитетом УНИОН „Никола Тесла“.

С обзиром на широку проблематику у области животне средине, сваки од научних скупова је имао кључну тему која се одражавала у називу научног скупа, при чему нису занемариване ни друге теме и разматрање осталих проблема везаних за заштиту животне средине, као на пример, анализа и ремедијација ваздуха, вода и земљишта, Миленијумски развојни циљеви, природни ресурси туризма и заштита здравља, међународни стандарди и инструменти одржавања квалитета воде

и хране, еколошко инжењерство у Југославији и заштита на раду, еколошке последице рата у животној средини, глобални еколошки проблеми, глобализација и одрживи развој.

На међународним конференцијама научна саопштења имали су истакнути научници из Србије и више земаља света, као што су академици Миомир Вукобратовић, Видојко Јовић, Славко Ментус, Зоран Максимовић, Александар Капица (Русија), шеф Департмана за биогеохемију на Институту геохемије и аналитичке

Насловна страна часописа *ECOLOGICA*

хемије Руске академије наука проф. др Вадим Ермаков, уредник часописа *Journal of Geochemical Exploration* проф. др Бич Боррас, директор Департмана минералогije у бечком Природњачком музеју др Франц Бранштетер, директор киргизског Института за земљишта проф. др Бекмамат Дженбаев и др.

Реализовани пројекти

Поред пројеката у којима чланови Друштва учествују индивидуално, чланови Председништва Друштва урадили су 2 пројекта под покровитељством Министарства пољопривреде и заштите животне средине Републике Србије: „Развој еколошке свести и информисаности јавности у Републици Србији о питањима животне средине у складу са Архуском конвенцијом“, Пројекат Министарства пољопривреде и заштите животне средине

Републике Србије, 2015. година и „Промоција и јачање капацитета на примени Архуске конвенције у Републици Србији“, Пројекат Министарства пољопривреде и заштите животне средине Републике Србије, 2014. година.

Међународна сарадња и сарадња са другим институцијама и удружењима

На међународном плану Научно-стручно Друштво „ECOLOGICA“ развија активну сарадњу с колегама из Бугарске, Русије, Аустрије, Украјине, Грчке, Румуније, Црне Горе, Босне и Херцеговине, као и из других земаља, а по основу рада на организацији међународних скупова и пленарних и других врста предавања на научним конференцијама које организује Друштво „ECOLOGICA“ сваке године у оквиру прославе Међународног дана планете Земље.

Конференција Друштва „ECOLOGICA“, 2015. год.

САВЕЗ ЗАШТИТЕ НА РАДУ СРБИЈЕ

Историјат

Престанком рада Савеза заштите на раду Југославије и његовом трансформацијом у Савез заштите на раду Србије и Црне Горе, који није одговорио захтевима струке, рођена је идеја да се формира Савез заштите на раду Војводине. Јануара 2003. године покренута је иницијатива за формирање Савеза заштите на раду Војводине, коју су подржала сва удружења заштите на раду из Војводине и делом удружења из Србије, стручне установе које се баве пружањем услуга из области заштите на раду, као и велики системи (НИС, Електропривреда, Србијагас...). Потписивањем Споразума, који су потписали Удружења заштите на раду Сремског, Севернобачког, Јужнобачког и Банатског округа, октобра 2003. године регистрован је Савез заштите на раду Војводине. Почетак рада Савеза су пратиле бројне потешкоће везане за обезбеђивање пословног простора, финансирање, организацију састанака као и неразумевање некадашњих чланова Савеза СЦГ. Године 2004, Председништво једногласно доноси одлуку о одржавању Првог стручног скупа о заштити на раду „ТАРА 2004“. Великим одзивом, преко 150 учесника у раду скупа, Савез скреће пажњу на своје постојање, добија подршку и амбициозно креће у нове активности.

Најава доношења новог Закона, који је поред промене имена – Закон о заштити на раду у Закон о безбедности и здрављу на раду, имао и низ неразјашњених и недефинисаних одредби, довела је до покретања иницијативе за одржавање скупа, који би био посвећен примедбама на најављени Закони и где би стручна јавност из целе Србије имала могућност да изнесе своје мишљење о томе. Скуп је одржан у згради

Скупштине Војводине и истом је присуствовало више од 300 учесника. Усвојени закључци су у највећој мери били иницирани од стране Савеза заштите на раду Војводине, иако нажалост нису прихваћени од ресорног министарства.

Најзначајније активности

Године 2005, Савез заштите на раду Војводине организује Други скуп „ТАРА 2005“ који је био посвећен новом Закону и подзаконским актима, који су у међувремену донети. У раду истог учешће је узело преко 200 учесника и скуп је довео до успостављања чвршће сарадње са покрајинском администрацијом, која нажалост, није трајала дуго.

Године 2006. Савез заштите на раду Војводине постао је чланица Савеза инжењера и техничара Србије и усагласио је свој Статут са Статутом Савеза инжењера и техничара Србије. Потписан је Споразум о пословно техничкој сарадњи са Факултетом техничких наука из Новог Сада и остварена чврста веза и сарадња и са Факултетом заштите на раду из Ниша. Склопљен је Споразум и са Удружењем заштите на раду „28. април“ из Скопља. У рад Савеза укључују се бројни научни радници и професори са различитих факултета. На Трећем стручном скупу, поред учесника из Србије, учешће узимају и учесници из Македоније, Републике Српске и Црне Горе. Покренута је иницијатива, на основу које се Савез обратио Инжењерској комори Србије, са захтевом да се скуп акредитује и да се испита могућност увођења лиценци за стручна лица која се баве заштитом на раду. Ова иницијатива је подржана од стране Факултета заштите на раду, Факултета техничких наука и Савеза инжењера и техничара Србије. Покренута иницијатива није реализована, али

стратешки циљ Савеза и даље остаје реализација ове иницијативе и стварање могућности да се инжењери заштите на раду изједначе са осталим инжењерима техничке струке у погледу добијања лиценци.

У периоду од 2006–2010. година, Савез углавном спроводи активности које су усмерене ка omasовљавању чланства, пружајући консултативне услуге многобројним привредним субјектима у изради акта о процени ризика, као и припреми кандидата за полагање стручног испита. Процена ризика и губитци по запослене, који могу настати због нарушавања њихове безбедности или здравља, битно утичу на капацитет организација у којима раде, и уједно представљају и губитке за послодавца. Савез стоји на становишту да проблем процене ризика није само проблем запослених, већ жели да укаже да је у интересу свих да се он решава на најстручнији начин.

Фебруара 2007. године, Савез је проглашен за најбољу

ИТ организацију у Србији и добио је Повељу Савеза инжењера и техничара Србије. Поред части, признање додељено Савезу, носи и нове обавезе и одговорности.

Истовремено Савез је веома активно учествовао у анализама подзаконских аката која су се доносила у том периоду и давању препорука. Важан сегмент активности су представљали и учествовање на свим важнијим трибинама из предметне области, као и активности усмерене на јачање саме асоцијације, које су се огледале кроз посете чланицама и давање смерница за даље активности.

Године 2008. одржана је изборна Скупштина, делимично је подмлађено руководство Савеза и јасно дефинисани даљи циљеви.

За председника је изабран Драгослав Радисављевић. Донета је и одлука, којом је установљено највише

признање Савеза Повеља „Момчило Мома Здравковић“ која ће се додељивати у јубиларним годинама, за изузетан допринос у заштити на раду.

Од 2010. до 2015. године и поред свих потешкоћа, одржан је континуитет у раду, и настављено са свим активностима у вези са одржавањем стручног скупа, који прераста у националну конференцију са међународним учешћем.

Године 2013. одржава се Изборна скупштина, на којој је изабрано ново Председништво. За председника је изабран Слободан Чепић. Због стагнације у раду и постизања лошијих резултата у односу на претходни период, 2015. године одржана је Ванредна изборна Скупштина на којој је изабрано ново Председништво са два потпредседника и десет чланова. За председника је изабран идејни творац Савеза и његов приви председник Драгослав Радисављевић.

У току 2015. године, ново руководство Савеза је своје активности усмерило на обнову сарадње са ранијим партнерима, проширено је деловање и Савез узима учешћа на међународном скупу у Бугарској (Бањско) где представља свој рад, који је врло добро оцењен. Успостављају се везе са удружењима из Бугарске и Републике Српске. Покреће се иницијатива за формирање Савеза Републике Српске и договарају правци заједничког деловања. Шири се и успоставља сарадња са осталим републикама бивше Југославије. Поверење у националну конференцију се враћа, број учесника је све већи, а као суорганизатори се укључују Факултет техничких наука Нови Сад, Факултет заштите на раду Ниш, Удружење заштите на раду „28.април“ Скопље.

Година 2016. била је обележена бројним потешкоћама. Пословне просторије Савеза су поплављене и велики део опреме, документације и стручне библиотеке је

Конференција у организацији СЗНРС, Тара 2015. год.

уништен. Захваљујући средствима добијеним од Савеза инжењера и техничара Србије, ситуација је делимично санирана. Савез организује и одржава 13 Националну конференцију, и даље учествује у раду многобројних трибина, и ради на успостављању боље сарадње са ресорним министарством, Привредном комором, синдикатима и привредним субјектима.

Године 2017. Савез заштите на раду Војводине је по други пут проглашен за најбољу ИТ организацију Србије и постаје добитник Повеље Савеза инжењера и техничара Србије. У мају 2017. године, Савез заштите на раду Војводине прерастао је у Савез заштите на раду Србије. Исте године, у његовој организацији, одржана је 14. Међународна конференција из заштите на раду „Дивчибаре 2017“. Уведене су новине у раду Конференције и отворена нова поглавља за што успешније деловање. Учешће у раду Конференције узело је више од 190 учесника, од чега 63 из Македоније, Републике Српске, Словеније, Хрватске и Црне Горе. По многим оценама 14. Међународна конференција је у потпуности одговорила изазовима. Њен успех представља и обавезу Савезу да настави зацртаним путем и указује да је руководство Савеза у потпуности одговорило изазовима и задацима, као и зацртаним циљевима.

Радам Савеза руководи Председништво које чини 13 чланова и Извршни одбор. Председник СЗНР Србије је Драгослав Радисављевић, а заменици председника Предраг Недељковић и Александра Бауков. Председник Извршног одбора је доц. др Владимир Мученски, а

председник Надзорног одбора Божидар Стоилковић. Дужност секретара обављају Драгана Латас и Ивана Максимовић

Циљ Савеза је да га сваки његов члан доживи као своју струковну организацију, где ће моћи да користи колективно искуство и да својим ангажовањем допринесе проширивању колективног искуства. То колективно искуство у имплементацији циљева заштите на раду у живим организацијама, оптерећеним бројним проблемима, представља највећу вредност коју Савез може да пружи сваком члану. Више него икад људима који се баве заштитом на раду потребно је удружење које ће им омогућити да брзо и ефикасно, размењују искуства са својим колегама без обзира да ли се лично познају, као и да имају могућност комуникације са широким спектром стручњака који се баве разним аспектима заштите на раду. Истовремено, чланови Савеза, анализирајући заједничка искуства, су у позицији да, институцијама које се баве законодавством, дају врло значајне ставове о проблемима у имплементацији разних решења и сугестије о потреби за њиховом променом.

Савез је функционално организован и спреман да својим чланицама пружи помоћ у имплементацији свих елемената заштите на раду у складу са Законом Републике Србије, као и са примерима добре праксе која се примењује у свету. Истовремено се залаже за системско и ефикасно вршење надзора у области заштите на раду, пружа помоћ у образовању, даје техничке савете и предлоге у инжењерским активностима, негује и развија етику инжењерског позива.

УДРУЖЕЊЕ „ИЗГРАДЊА“

Историјат

Удружење инжењера грађевинарства, геотехнике, архитектуре и урбаниста „Изградња“ – скраћени назив Удружење „Изградња“, основано је 06. априла 2011. године. Удружење је у чланство Савеза инжењера и техничара Србије примљено 18. септембра 2012. године. Оснивање Удружења „Изградња“ имало је за сврху да се обезбеди континуитет излагања часописа *Изградња*, који је један од наших најстаријих техничких часописа. Основан је као *Грађевински билтен* 1946. године, а под називом *Изградња* излази од 1947. године у континуитету. Током времена мењали су се оснивачи и непосредно пре оснивања Удружења „Изградња“, часопис *Изградња* је имао четири оснивача и то Савез грађевинских инжењера и техничара Србије, Савез архитеката Србије, Друштво за механику тла и фундаирање Србије и Удружење урбаниста Србије. Будући да је организациони модел са оснивачима превазиђен, часопис *Изградња* је наставио да излази као основна делатност новоформираног Удружења „Изградња“.

Први председник Удружења био је проф. др Мирко Аћић, који је ту функцију обављао до своје смрти 14. маја 2016. године. Њега је наследио доцент др Борко Булајић, који је ступио на место председника Удружења по одлуци Скупштине од 23. маја 2016. године. Председник Скупштине од оснивања до данас је др Игор Марић, дипл.инж.арх.

Удружење „Изградња“ делује у три основна правца: издавачка делатност, одржавање научних и стручних скупова и одржавање стручних трибина.

Издавачка делатност

Издавачка делатност Удружења „Изградња“ обухвата, пре свега, објављивање часописа *Изградња*, који излази у 12 бројева годишње, с тим што се број свезака прилагођава материјалним могућностима Удружења.

Други вид издавачке делатности је објављивање књига, уџбеника и алтернативних уџбеника. Када се ради о часопису, од оснивања Удружења „Изградња“ па до данас он је објављиван у 12 бројева годишње. Када се ради о књигама у времену од оснивања па до данас објављени су следећи наслови: *Спрегнуте конструкције*

Насловна страна часописа *Изградња*

у пракси, аутора проф. Мирослава Дебељковића, *Мостови*, аутора проф. др Миленка Пржуља, IV издање књиге *Геостатички прорачуни*, аутора проф. др Слободана Ђорића.

Научно стручни скупови и саветовања у организацији Удружења

Када се ради о организовању научно-стручних скупова и саветовања Удружење „Изградња” је наставило и завршило серију скупова о сеизмичком инжењерству

Од оснивања Удружења 2011. године одржано је 6 скупова о сеизмичком инжењерству и 2 саветовања у сарадњи са Грађевинским факултетом у Београду, и то: V Научно-стручни скуп „Искусства и поуке стечене након земљотреса у Краљеву од 03.11.2010. године” - Краљево 02. и 03. јун 2011. године, Саветовање заједно са Грађевинским факултетом Универзитета у Београду: „Зидане конструкције зграда и техничка регулатива - савремена грађевинска пракса у Србији и Европи”- Београд 16. мај 2012. године, VI Научно-стручни скуп: „Пројектовање линијских инфраструктурних система у сеизмички активним подручјима”, Београд, 15. јун 2012. године, VII Научно-стручни скуп „Пројектовање, прорачун и изградња сеизмички отпорних зиданих зграда”, Београд, 12. јун 2013. године, Саветовање заједно са Грађевинским факултетом Универзитета у Београду: „Савремени материјали и поступци санације грађевинских објеката”, Београд, 26. новембар 2013. године, VIII Научно-стручни скуп: „Надоградња зиданих зграда у сеизмички активним подручјима - конструктерски аспекти”, Београд, 20. јун 2014. године, IX Научно-стручни скуп: „Узроци и последице катастрофалних појава у Србији 2014. године - падавине, ерозија, бујице, поплаве, клизишта, земљотреси”, Београд, 25. јун 2015. године, X Научно-стручни скуп: „Мере за смање ризика од последица екстремних падавина”, Београд, 11. децембра 2015. године, XI Научно-стручни скуп: „Дефинисање пројектног сеизмичког оптерећења за Србију - истраживања и примери”, Београд, 05. август 2016. године.

Трибина „Српски неимар”

Почев од 2013. године у оквиру Удружења делује Трибина „Српски неимар” у оквиру које је закључно

Насловна страна часописа *Изградња*

са мајом месецом 2017. године одржано 12 трибина, предавања и презентација књига и то: предавање „Генералштаб Николе Добровића - догађаји, идеје, будућност“, 21. јуна 2013. године предавање „Пројекат Захе Хадид као урбанистички и заштитарски проблем“, 24. јуна 2013. године Трибина „Штетне материје у становима - утицај на људско здравље“, 12. фебруара 2015. године, Трибина „Милорад Унковић - градоначелник“, 17. марта 2015. године, Презентација монографије Тање Дамљановић, Мирјане Ротер-Благојевић, Гордане Милошевић, Катарине Митровић, Андреја Вујновића и Владимира Макоа „Валтровић и Милутиновић I - III“, 14. маја 2015. године, Трибина „Меморијални комплекс другог српског устанка у Такову“, Београда, 26. маја 2015. године, презентација монографије аутора Бранислава Војиновића, Иване Стекић Јаковљевић и Славке Лазић Војиновић

„Пантелија - Панта Јаковљевић - живот и дело“, 09. јуна 2015. године, презентација књиге Александре Мокрањац „Град и храм“ 02. децембра 2015. године Београд, СИТС, презентација књиге др Мирјане Лукић „Архитектура подземља“ 30. новембра 2015. године, презентација књиге проф. др Димитрија Младеновића „Обликовање простора“ 12. априла 2017. године, предавање на тему „Избор оптималне конструкције горњег строја путра за градске шинске системе“, 26. априла 2017. године, презентација књиге проф. др Велимира Беримовића „Пејзажна архитектура“ 23. маја 2017. године.

Када се ради о међународној сарадњи Удружење је формирало Међународну редакцију часописа и у том смислу одржава контакт са групом иностраних чланова Редакционог одбора.

ИНФОРМАЦИОНО ДРУШТВО СРБИЈЕ

Историјат

Информационо друштво Србије–Друштво за информационе системе и рачунарске мреже је, непрофитна, невладина, професионална организација коју чине стручњаци из рачунарских и телекомуникационих области, као и представници водећих домаћих ИТ компанија.

Друштво за информационе и рачунарске мреже основано је 28.12.1995. године. Друштво су основали професори факултета који раде у области информационих система и рачунарских мрежа, као и стручњаци из привреде и државних органа. Циљ Друштва је унапређење ИТ делатности у окружењу, као и њихова популаризација и промоција.

У априлу 2005. године, Друштво мења свој назив у Информационо друштво Србије и Црне Горе, да би

ЦЕР 10 први дигитални рачунар направљен у СФРЈ, 1949–1959. Институт „Михајло Пупин“, Београд. Дизајнер проф. др Тихомир Алексић, инж.ел. Тим: академик др Рајко Томовић, др Вукашин Масникова, др Ахмед Манџић, инж. Душан Христовић, инж. Петар Врбавац, др Милојко Марић

две године касније променило назив у Информационо друштво Србије. Чланови Друштва су еминентни стручњаци из ове области, ИТ експерти из пословних, академских и научних кругова, као и стручњаци из сектора државне управе. Друштвом управља Управни одбор који чине: председник УО проф. др Миодраг Ивковић заменик председника проф. др Јелица Протић, чланови УО проф. др Зора Коњовић, дипл.инж. Игор Павлица, доцент Комлен Лаловић. Председник Скупштине је мр Душан Коруновић. Председник Друштва је проф. др Миодраг Ивковић.

Бавећи се стручним радом у ИСТ, Друштво учествује у раду на пројектима како у земљи, тако и у свету и бави се ширењем информација из ове области, организовањем симпозијума, конференција и различитих начина обуке. Активно напредује, и својим радом доприноси напреску ИТ –а у Србији.

YU INFO конференција

Почетак рада Друштва обележило је покретање YU INFO конференције, која се од 1995. године редовно одржава. Уз подршку и сарадњу ИТ стручњака из државних органа од 1997. Друштво организује IS DOS конференцију (Информациони системи државних органа Србије), једну од најзначајнијих конференција из ове области, која је са годинама постала национална е-Government конференција. Развојем интернета и информационог друштва у Европи, Друштво део својих активности усмерава и у ову област у смислу популаризације ИТ сектора, интернета, електронског пословања и учења на даљину.

YU INFO конференција је једна од водећих конференција из области ИТ –а. Од оснивања до данас Конференција је

присуствовало преко 10 000 учесника – IT стручњака, професора, аутора научних радова, менаџера из области информационих и комуникационих технологија из земље и иностранства, који доприносе новим технолошким иновацијама и достигнућима у овој области, као и развојку научне и бизнис заједнице у нашој земљи. Од 2000. године одржавају се и сесије посвећене савременом IT бизнису. На Конференцији су узеле учешће и најзначајније домаће и стране компаније, међу којима су: Cisco, IBM, Microsoft, Asseco SEE, SAGA, TeleGroup, Comtrade, Algotech, HP...

Главне теме YU INFO конференције су: еДруштво, информациони системи, развој софтвера и алати, вештачка интелигенција и рачунарска симулација, заштита и сигурност података, рачунарске мреже и телекомуникације, рачунарски хардвер и системи, правни аспекти и приватност података, рачунарске примене...

У време YU INFO конференције одржава се и међународна ICIST конференција. Реномирана међународна научна конференција окупља стручњаке из IT сектора који се баве истраживањима и овом области науке. У последње три године, високо котирани међународни часописи, објавили су специјална издања са радовима са ове Конференције.

Друге конференције и саветовања у организацији Друштва

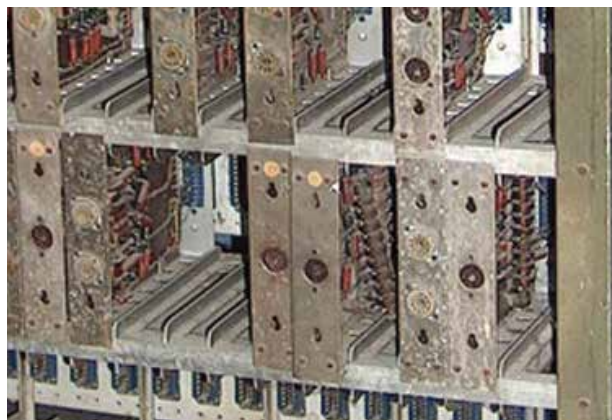
Конференција „Информациони систем државних органа Републике Србије“, IS DOS конференција покренута је 1997. године са идејом да окупи стручњаке који се баве развојем и истраживањима у области е-управе. IS DOS представља централни догађај у области

истраживања и примене е-Government у Србији. Идеја за Конференцију потекла је од запослених IT стручњака у државној управи, самим тим и данас више од 60% учесника ове Конференције представљају IT стручњаци запослени у владином сектору. Конференцију IS DOS карактеришу стручне панел дискусије на теме актуелних догађаја и примене IT технологија у државним институцијама и организацијама, као и процедуре које подржавају систем е-управе. IS DOS конференција окупља представнике министарстава, органе јавне управе и локалне самоуправе, IT професионалце и истраживаче са универзитета који се баве развојем и имплементацијом е-Government система.

Конференција има за циљ да успешно унапреди комуникацију Владе и локалне самоуправе са истраживачким организацијама и компанијама које се баве израдом решења за е-Government системе.

Реализовани пројекти

Информационо друштво Србије учествовало је на више од десет домаћих и шест европских пројеката.

FP6 TRISTAN IST 2003 IST 201-37676 Subcontractor Euroconsultants SA, Solun, FP6 SEE Innovation Projekat, Бр. 23318, 2006, FP6 SCORE Бр. 045384, 2007, FP7 OPEN SME Бр. 243768, 2009. FP7 W3TV Пројекат Бр. 286632, 2012-2014. FP7 MODUS Пројекат Бр. 286583, 2012-2014, Millennium Projekat, Vašington, node for Serbia, Пројекат „Рачунарски систем за интернет комуникацију особа са инвалидитетом“, Пројекат „Обука жена у области програмирања – курсеви основе и Јава програмирања“ 2017.

Информационо друштво Србије, пратећи и развијајући технолошке трендове, тежи да подстакне раст броја ИТ стручњака и мотивише их за рад у овој области, како би на тај начин допринели прогресу и развоју, јер је ИТ сектор један од кључних носилаца привредног развоја Србије. Својим континуираним радом Друштво наставља да активно учествујемо у промоцији ИТ сектора и подстицају развоја е-Пословања у Србији, и да се залаже за циљеве ИТ индустрије пред државним институцијама.

Учесници YUINFO конференције у организацији Информационог друштва Србије

ЈЕДИНСТВЕНО УДРУЖЕЊЕ СРБИЈЕ ЗА КВАЛИТЕТ

Историјат ЈУСК-а

Јединствено удружење Србије за квалитет - ЈУСК формирано је у мају 1962. године. Тих година, квалитет је на Далеком истоку био стратешка пословна оријентација. У Северној Америци и Европи, он је био производна функција, чији задатак је био да спречи појаву шкарта. Изузетак је представљала војна индустрија, где је имао и превентивну улогу - обезбеђење квалитета. ЈУСК је био пета национална организација, формирана у Европи у то време, која се бавила овом проблематиком. Иницијатива за формирање Југословенске организације за стандардизацију и квалитет ЈУСК је потекла од Војне контроле квалитета, тј. од стручњака из тадашње Југословенске народне армије (ЈНА), нарочито оних који су се бавили поузданошћу и били школовани у војним школама западних земаља.

Припреме за формирање Југословенског удружења за стандардизацију и квалитет ЈУСК су почеле у јануару 1962. године. Основни циљ је био да се формира удружење које ће организовано да ради на унапређењу и пропагирању квалитета, стандардизације и поузданости, како би те делатности почеле да утичу на привреду земље. Циљ је био и да се што пре крене са обуком и специјализацијом стручњака из привреде у једној, тада још новој, али веома пропульзивној области, која је у свету већ имала значајно место и висок углед. Према примерима са Далеког истока (JUSE - Japanese Union of Scientists and Engineers) и Северне Америке (ASQ - American Society for Quality), ЈУСК је већ тада дефинисан као професионална, неполитичка и непрофитна организација и тај принцип се поштује и данас.

ЈУСК је последњу деценију 20-тог века обележио низом системских активности које су имале за циљ развој и унапређење националног покрета за квалитет, и то: успостављање на годишњем нивоу Националне конференције за квалитет (од 1992. године, организује се редовно - до тада је организована спорадично); у сарадњи са Министарством за науку технологију доношење Националног програма за унапређење квалитета, који је уз финансијску подршку Владе Републике Србије омогућио да око 300 предузећа сертифициује свој QS (ISO 9001/2 или 3); успостављање ЈУСК Националне награде за квалитет, као подршке организацијама за увођење и примену стандарда ISO 9001/2 или 3; развој међународне сарадње - успостављање ЈУСК Међународног конгреса, на двогодишњем нивоу и системско приспитување и унапређење Националне стратегије за унапређење квалитета - ЈУСК Национално саветовање „Развој и реализација националне стратегије унапређења квалитета“, као места где су привреда, владине институције, коморе и стручњаци за квалитет размењивали искуства и знања и дефинисали правце развоја ових процеса.

Прва деценија 21-ог века је за ЈУСК била период интензивног развоја, посебно међународне сарадње и научно-стручних активности, које су уобличене кроз успостављање Националне академије за квалитет и дефинисање Научно-техничких комитета (НТК-а) ЈУСК-а. Академија за квалитет је почела са одржавањем годишњих конференција, где се излажу резултати научних истраживања из шире области квалитета и то по правилу од стране младих истраживача. ЈУСК НТК, њих осам, је од 2004. године почело са одржавањем својих годишњих конференција, изузев НТК за фармацију

који има дугу традицију научно-стручног рада. ЈУСК је поред НТК организовао и специјалне конференције које се односе на ову област, као и на развој и унапређење националне инфраструктуре квалитета (метрологија и акредитација).

Оно чиме се ЈУСК поноси је и чињеница да све ове конференције воде наши највећи стручњаци за поједине области менаџмента квалитета (универзитетски професори, експерти и стручњаци из института, државне управе и привреде). На овај начин је обезбеђено да се, по први пут у нашој земљи, модели менаџмента квалитета, стручно разматрају из различитих аспеката (развој, примена, усавршавање) у свим друштвеним сферама. И то је и једини начин да се почне да гради култура квалитета пословања, као стратешки национални циљ, у другој деценији овог века.

Радам Удржења, од његовог оснивања до данас, руководили су: Срђан Брујић, дипл.маш.инж, генерал-мајор ЈНА, начелник Службе за контролу квалитета и поузданост (ВККП) ЈНА, Београд од 1962. до 1968. године, Милосав Николетић, дипл.маш.инж. из Србије од 1968. до 1970. године, Младен Ровешњак, дипл. стр.инж. из Хрватске од 1970. до 1972. године, Крешимир Варљен, дипл.стр.инж. из Словеније, од 1972. до 1975. године, Блажо Марковић, дипл.маш. инж, генерал-мајор ЈНА, начелник Службе за контролу квалитета и поузданост (ВККП) ЈНА од 1975. до 1978. године, Бранислав Иконић, дипл.елект.инж. председник Владе СР Србије, од 1978. до 1980. године, Ристо Џунов, члан СИВ-а (Владе Југославије), из Македоније од 1980. до 1984. године, Раде Павловић, дипл.стр. инж, министар у СИВ-у, из Хрватске, од 1984. до 1987. године, Милош Синђић, дипл.еџц, директор Савезног завода за план, из Србије, од 1987. до 1989.

године, др Бранимир Лолић, дипл.елект.инж, научни саветник, из Србије, од 1989. до 1998. године, проф. др Ратко Узумовић, дипл.маш.инж, помоћник министра за науку и технологију Владе Србије, од 1998. до 2002. године, др Видомир Парезанин, дипл.маш. инж, директор Мобтела од 2002. до 2005. године, проф. др Драгутин Станивуковић, Факултет техничких наука, Нови Сад, од 2005. до 2009. године, проф. др Видосав Мајсторовић, Машински факултет, Београд, од 2009. до 2017. године, проф. др Валентина Маринковић, Фармацеутски факултет, Београд од 2017. године. За почасне председнике ЈУСК изабрани су др Бранимир Лолић, ЈУСК, Београд 2000. године, Зоран Миливојевић, ЗС, Београд 2007. године, проф. др Драгутин Станивуковић, Факултет техничких наука, Нови Сад 2009. године.

Најважнији резултати ЈУСК-а

- Национална годишња Конференција о квалитету, 2017. године одржана је 44. по реду.
- Национални часопис о квалитету Почео је да излази 1973. године, 2017. године обележено је 45. година његовог редовног излажења.
- Ве - annual International USAQ Congres, 2016. године одржан је 11. Конгрес.
- ISQ као скуп националних и међународних конференција о квалитету редовно се одржава од 2004. године, 2017. године одржана је 14. ISQ манифестација.
- Европска недеља квалитета (EQW) се одржава од 2004. године, 2017. године одржана је 14. EQW.

Издавачка делатност

ЈУСК је посебну пажњу посветио образовању у области квалитета. Из тих разлога је 1973. године

покренут часопис *Квалитет и поузданост*. Часопис је касније мењао име, прво у *Квалитет, стандардизација и метрологија*, а затим у *Менаџмент тоталним квалитетом и извршност*. Од 2011. године носи назив *International Journal of Advanced Quality*. Од 2017. године часопис се објављује online, користећи Open Journal System платформу за издаваштво научних часописа. Часопис *International Journal of Advanced Quality*, је часопис са највећом традицијом из области квалитета на Западном Балкану. Од 2004. године часопис добија међународни карактер, будући да су у Уређивачки одбор часописа поред домаћих ушли и инострани научници и експерти за квалитет. У часопису се објављују радови и са међународних конференција које подражавају CIRP, EOQ, JUSE, ASQ, IFIP и IFAC, напознатије светске научне и стручне асоцијације из области квалитета.

Ово се посебно односи на CIRP - Светску научну академију из области производног инжењерства, која окупља научнике и истраживаче од највећег угледа у свету. Она има 165 редовних чланова, од чега је, када се ради о земљама Западног Балкана, њен члан само проф. др Видосав Мајсторовић. Тематика часописа је следећа: Стандардизовани менаџмент системи - развој, примена, унапређење; Интегрисани менаџмент системи - развој, примена, унапређење; Развој пословне стандардизације; Пословна извршност; Менаџмент тоталним квалитетом; QM нивои у сертификованим организацијама; Развој система акредитације и сертификације; Моделирање процеса за IMS, ICT као подршка IMS-у; Истраживачки пројекти у области квалитета (примењена, развојна, основна истраживања); Квалитет у фармацији - савремени трендови; ISO 22000 стандарди и унапређење

квалитета у пољопривреди и ветерини; QM модели у здравственој заштити, QET/Примена у унапређењу квалитета; Унапређење квалитета јавних услуга; Шест сигма; Примена и унапређења QMS-а у акредитованим лабораторијама; Примена директива новог приступа у српској привреди; Унапређење квалитета у туризму; Лидерство и лидери у QM-у; Унапређење квалитета у ауто индустрији; Национална стратегија и политика унапређења квалитета; Taguchi метод и напредне технике инжењерства квалитета; ICT и унапређење квалитета; Квалитет материјалних ресурса у војној индустрији и други. Поред часописа, ЈУСК је издавач великог броја монографија из области квалитета.

Скупови у организацији ЈУСК

ЈУСК чини широку мрежу експерата за квалитет, који се њиме баве са различитих аспеката истраживања,

Насловна страна часописа *International Journal of Advanced Quality*, издања ЈУСК

развоја и примене у свим областима. Ту диверсификацију модела и њихове примене најбоље осликавају различите конференције, које се у оквиру ЈУСК ICQ International Convention on Quality одржавају сваке године, а обухватају 18 домаћих/међународних конференција. ЈУСК сваке године обележава и Европску недељу квалитета EQW, и то у другој недељи новембра, одржавајући шест међународних/националних конференција.

ЈУСК свој научно-стручни рад базира на активностима научно-техничких комитета (укупно 10), који припремају и организују International Convention on Quality – ICQ и Европску недељу квалитета EQW.

Завршно са 2017. годином ЈУСК је, у оквиру ICQ, реализовао: The 9th International Working Conference

„Total Quality Management – Advanced and Intelligent Approaches“ with Special Conference: Fifth Special Conference „Manufature in Serbia 2017“, 11th UASQ International Congress „Business Excellence“, The 7th Balkan Conference on Quality „The Balkan as a Region of Quality“, 44-ту годишњу Националну конференцију ЈУСК-а „Ка интегрисаним системима“ са седам специјалних конференција: 13-та Специјална конференција „QM (IMS) ниво у сертифицираним организацијама“, 7-та Специјална конференција „Национални систем акредитације – стање и будући развој“, 13-та Специјална конференција – „Моделирање процеса за IMS“, 14-та Специјална конференција „ЕУ директиве и њихова примена у Србији“, 10-та Специјална конференција „Послована изврсност и конкурентност домаћих предузећа“, 8-ма Специјална конференција „Национални метролошки систем – стање и будући развој“, 2 Специјална конференција „Оцењивање усаглашености“, Прва Специјална конференција „Стандардизација и њен будући развој“; 31-ва Годишња конференција НТК за фармацију „Квалитет у фармацији – будући изазови“; 15-та Годишња конференција НТК за унапређење квалитета у пољопривреди и ветеринарској медицини „Стандарди серије ISO 22000 и унапређење квалитета у пољопривреди и ветерини“; 13-та Годишња конференција НТК за унапређење квалитета у здравственој заштити „QM модели у здравственој заштити“; 12-та Годишња конференција НТК за унапређење квалитета у Војној индустрији „Унапређење квалитета у војној индустрији“; 13-та Годишња конференција НТК за унапређење квалитета у јавним услугама „Унапређење јавних услуга применом QM модела“; 13-та Међународна годишња конференција НТК за „Шест сигма - What is six sigma?“; 13-та Годишња конференција НТК за акредитоване

Насловна страна монографије у издању ЈУСК

лабораторије „Развој и примена ФМ у акредитованим лабораторијама“; 11-та Годишња конференција НТК за менаџере квалитета „Лидерство и лидери у ФМ-у“.

У оквиру EQW - 2017. године реализоване су: 21st International Annual UASQ Conference „National Strategy for Quality Improvement“; 14th Special Conference „Integrated Management Systems“; 14th Conference of UASQ Committee for Quality Improvement in Process Industry „Q/E/O M in Process Industry“; 14th Annual Conference National Academy for Quality „Current Research in Quality Field - State of the Art“; 10th Conference STC for IT „Q and IT“

Међународна сарадња и уговори

Од свог оснивања, 1962. године, ЈУСК је систематски радио на успостављању и реализацији међународне сарадње са организацијама које се баве квалитетом широм света. Године 1967. ЈУСК је постао члан Европске организације за квалитет (EQO, Brussel). 1972. године постаје члан IFAN (Међународна федерација корисника стандарда). Од 1995. године ЈУСК има контакте и сарадњу са следећим организацијама из области квалитета: ASQ, JUSE, CIRP, IFIP, IFAC, IMEKO. Она се огледа пре свега у организовању међународних конференција, које су подржане од стране ових организација.

ISQ конференција одржана 2017. године у организацији ЈУСК

ИНЖЕЊЕРСКО ДРУШТВО ЗА КОРОЗИЈУ

Историјат

Инжењерско друштво за корозију је, као правни следбеник Савеза инжењера и техничара за заштиту материјала Југославије, друштвено-стручна, непрофитна, ванстраначка организација инжењера заснована на личном опредељењу чланова и отворена за сарадњу са другим удружењима, савезима, научно-стручним организацијама, привредним друштвима, на бази међусобних уважавања и самосталности у раду. Друштво је колективни члан Савеза инжењера и техничара Србије. Почети деловања Савеза инжењера и техничара за заштиту материјала Југославије, везују се за 1952. годину и рад Комисије за заштиту од корозије. Ова Комисија је функционисала у оквиру Друштва хемичара и технолога ДИТ-а, мада се неки корени заштите од корозије помињу и пре Другог светског рата. Иницијатори формирања ове Комисије били су др. инж. Франо Подбрежник, проф. др. Блажон, проф. др. Милан Пајевић и Света Живановић. Комисија је имала 15 активних чланова и радила је у три поткомисије.

Јануара 1953. године Комисија прераста у Центар за заштиту од корозије са основним задатком да ради на антикорозиционој заштити свих материјала, уређаја, опреме и инсталација. Већ у првој години постојања овај Центар је образовао своју сервисну радионицу за фосфатирање и приступио издавању стручних публикација. Јануара 1954. године штампан је први број часописа *Заштита материјала*, који је наставио да излази до данашњих дана. У првом Уредништву били су др. Подбрежник, проф. Благојевић и проф. Блажон. Даљи рад Центра, до прерастања у Друштво,

а касније у Савез, одвијао се кроз комисије и сервисне радионице, преко којих се интензивно радило на одржавању разних курсева и предавања из области корозије материјала и заштите од ње, као и на изради пројеката за корозиону заштиту објеката и опреме за бројна предузећа.

Осмог маја 1954. године Центар за заштиту од корозије прераста у Друштво за заштиту материјала ФНРЈ. Прва скупштина Друштва за заштиту материјала ФНРЈ је одржана 09. јуна 1957. године у Београду. Друга скупштина је одржана 25. јуна 1959. године у Љубљани, а трећа скупштина 28. октобра 1962. године у Загребу. Први председник Управног одбора Друштва за заштиту материјала ФНРЈ био је проф. Благојевић, а први председник Извршног одбора био је проф. др. Мирослав Каршулин. У наредном периоду функцију председника Друштва обављали су и др. Подбрежник, проф. Блажон, проф. Каршулин и проф. Пајевић. У периоду од 1973. до 1976. године за председника Савеза изабран је проф. др. Сретен Младеновић, који је ту функцију обављао и у периоду од 1993. до 2004. година, када дужност председника преузима проф. др. Часлав Лачњевац. Функцију председника су вршили и проф. др. Михајло Петровић у периоду од 1976. до 1985. године проф. др. Иван Есих од 1985. до 1989. године и Милорад Мирковић а од 1989. до 1992. године.

Основни задаци Друштва били су: да окупља стручњаке, организације, установе и предузећа који раде по питањима заштите разних материјала од корозије и да теоријским и практичним деловањем решава проблеме из целокупне области заштите материјала од корозије у свим условима; да пружа саветодавну

помоћ и услуге индустрији и привреди на проблему заштите материјала; да ради на популаризацији заштите материјала путем предавања, саветовања, курсева, разних стручних публикација, штампе, итд; да сарађује са лабораторијама и институтима који се баве проблематиком корозије и заштите од корозије; да организује контролну и сервисну службу заштите материјала, да оснива предузећа за израду и промет заштитних материјала.

Након оснивања, Друштво за заштиту материјала ФНРЈ формира Централну лабораторију за заштиту од корозије, која касније прераста у Завод за заштиту материјала, и предузеће „Антикор“ за производњу средстава за заштиту од корозије и препарата за термичку обраду. Друштво интензивира и рад на издавачкој делатности штампањем популарних публикација, разних стручних књига и часописа *Заштита материјала*. Успешно организује семинаре, предавања и курсеве, на којима се обучавају инжењери и техничари разних струка о последицама корозије и могућностима заштите од ње. Развија се интензивна сарадња са привредним организацијама на територији целе Југославије. На тај начин дошло је до окупљања великог броја инжењера и техничара око Друштва и до његовог омасовљења.

У току 1955. године доноси се одлука о организовању конференције под називом „Корозија и заштита дрвета, метала и другог материјала од корозије“, која ће се од тада традиционално одржавати сваке треће године. Прва конференција под тим називом одржана је у Београду 1956. године. У периоду од 1956. до 1968. године одржано је 16 различитих саветовања у различитим градовима Југославије са различитим темама из области корозије и заштите материјала:

Корозија и заштита у производњи и транспорту нафте и гаса; Корозија и заштита предмета и опреме од различитих полимерних материјала; Заштита материјала металним и неметалним превлакама; Савремени поступци заштите материјала конверзионим, металним и органским превлакама; Заштита од корозије опреме и објеката у рударству и металургији; Савремене методе и средства превентивно–техничке заштите материјалних добара од корозије; итд.

Јубиларна, 20. Конференција, одржана је 2006. године у Подгорици. Овом Конференцијом завршено је једно поглавље у постојању Савеза инжењера и техничара за заштиту материјала Југославије, односно, Србије и Црне Горе. Предавачи на овим конференцијама, у почетку, су били махом врло угледни професори, научници и стручњаци из земље и иностранства. Касније, са подизањем популарности конференције међу стручњацима, инжењерима и техничарима из привреде, појављују се реферати у којима се описују теме из праксе. Носиоци тих реферата су били инжењери који су свој радни век посветили раду у фабрикама и индустрији, решавању разних проблема и примени нових достигнућа и поступака у решавању заштите од корозије. Зборници са ових конференција, дуги низ година, представљали су основну стручну литературу на нашем језику из области корозије и заштите материјала. Кроз ова конференције прошло је више хиљада инжењера и техничара који су дали значајан допринос подизању угледа конференције међу стручном елитом у земљи и иностранству.

Седамдесетих година прошлог века Друштво мења своје назив и постаје Савез инжењера и техничара за заштиту материјала. У оквиру ове организације

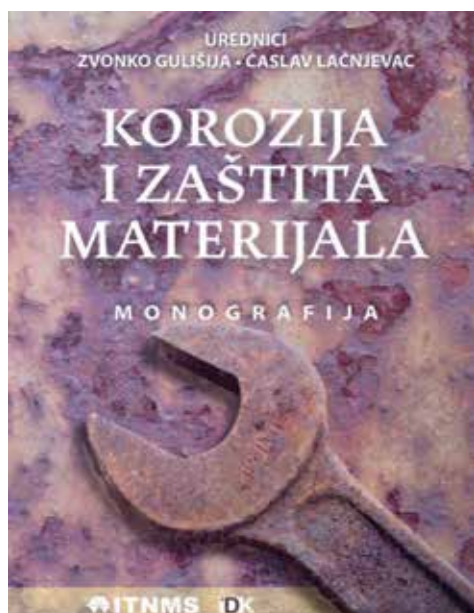
постојало је пет чланица: СИТЗАМ Србије, СИТЗАМ Хрватске, СИТЗАМ Словеније, СИТЗАМ БИХ и СИТЗАМ Македоније. Крајем седамдесетих година оснива се и СИТЗАМ Црне Горе.

Најзначајније активности

Стручни рад Савеза одвијао се и одвија се и данас преко Комисија за: металне и конверзионе превлаке, органске превлаке, заштиту од пожара, корозију и заштиту у индустрији, заштиту грађевинских објеката, заштиту дрвета. Чланови Савеза инжењера и техничара за заштиту материјала Југославије односно, Инжењерског друштва за корозију, имали су великог удела у развоју привреде, учествујући у разним комисијама и одборима где су доношени разни прописи, уредбе и стандарди из области заштите материјала. Активно учешће чланови Инжењерског

друштва за корозију имали су и у комисијама за полагање стучног испита и држању разних семинара и курсева за стицање додатних квалификација из области корозије и заштите од ње. Чланови овог Друштва урадили су велики број пројеката и елабората за разна предузећа у којима су решавали проблеме из праксе. Били су укључени у подизање великог броја фабрика и предузећа, примену разних технологија и поступака и пуштању у рад нових постројења и уређаја. Неки од већих пројекат су били: Главни пројекат катодне заштите водоводног система Макиш II у Београду; Главни пројекат катодне заштите топоводног система у Нишу; Главни пројекат катодне заштите водоводног система у термоелектрани „Пљевља“; Пројекат заштите резервоара за смештај хемикалија „Галеника-Фитофармација“, Београд; Пројекат заштите резервоара за смештај хемикалија „Жупа“ Крушевац; Пројекат катодне заштите топоводног система у Ужицу; Пројекат заштите цевоводног система око фабрике воде „Барје“, Лесковац; Елаборат изведеног стања катодне заштите цевовода у Сурдулици; Пројекат катодне заштите топоводног система у Пожаревцу; Елаборат о санацији система катодне заштите водоводног система у Ваљево; Елаборат изведеног стања катодне заштите резервоара „Чардак“, Нови Сад; Елаборат изведеног стања катодне заштите цевовода у Цетињу; Поступак заштите унутрашњих површина топлотних пумпи од корозије; Пројекат хидроизолације Дома културе, Александравац; Поступак примене анода Ti/Pt у систему заштите од корозије подземних објеката; Проблем заштите челичних делова машина и опреме у поступку производње пластичних картица.

У последњих двадесетак година било је тешких тренутака у раду Инжењерског друштва за корозију.

Монографија у издању ИДК

Захваљујући упорности чланова и доброј организацији, Друштво је успело да преброди критичне тренутке постојања, узроковане дешавањима у друштву и губитком стабилних извора финансирања. Стална сарадња са Савезом инжењера и техничара за заштиту материјала Србије и већа ангажованост чланова, довели су до тога да су пронађени нови облици деловања и сигурнији начини финансирања. У том периоду, заједно са Савезом за заштиту материјала Србије, утемељена је научно-стручна манифестација под називом „YU-CORR“, која обрађује уске теме из области корозије и заштите материјала, металних, конверзионих и органских превлака, заштите дрвета, термо и хидроизолације објеката, противпожарне заштите објеката и материјала, заштите животне средине, итд. Велики број учесника, научних радника са факултета и института и стручњака из различитих предузећа, који су присуствовали овим манифестацијама и суделовали у њиховом раду, јасно указује да су ова окупљања била потребна и веома успешна, како у смислу организовања тако и у смислу осећености.

Издавачка делатност

Инжењерско друштво за корозију има развијену издавачком делатност. Штампан је велики број књига и монографија из области деловања Друштва. У издавачкој делатности посебан значај има редовно излажење научно-стручног часописа *Заштита материјала*. Часопис *Заштита материјала* је научно-стручни часопис који у издању Инжењерског друштва за корозију и Савеза инжењера и техничара за заштиту материјала Србије, континуирано излази 62 године и представља јединствену публикацију за упознавање чланства са научним, технолошким и привредним информацијама из земље и света из свих области заштите материјала.

Према мишљењу Министарства за науку Републике Србије сврстан је у категорију водећих националних часописа ове врсте (M24). Часопис се дистрибуира у земљи и иностранству (у 20 земаља) путем претплате или размене са сродним часописима.

У протеклих десетак година издато је доста публикација из области деловања Савеза: Борђе Чечовић, *Приручник за фарбаре и лакирере*, Радмило М. Иванковић *Векови класичне физике*, Бранислав А. Бошковић, Радмило М. Иванковић *Мерне јединице и славни физичари*, група аутора, монографија *Корозија и заштита материјала*, Радмило М. Иванковић, монографија *Великани српске науке*, Бранислав Гргур монографија *Алтернативни извори енергије*, Радмило М. Иванковић монографија *Век титана у природним наукама*, Радомир Ковачевић монографија *Истина о урану*.

Међународна сарадња

Савез инжењера за заштиту материјала Југославије је пре, а Инжењерско друштво за корозију сада придаје

Саветовање о корозији и заштити материјала 1987. год.

велики значај у свом раду међународној сарадњи. Године 1956. СИТЗАМЈ је, као члан-оснивач, учествовао у формирању Европске федерације за корозију, ЕФЦ, која данас броји 29 чланова из 24 земаља. Европска федерација за корозију је организатор скуп под називом EUROCORR на коме се обрађују теме из разних области корозије и заштите материјала. Инжењерско друштво за корозију има плодну сарадњу и са Комитетом за корозију Русије.

Даљи рад Инжењерског друштва за корозију требало би да се одвија у правцу омасовљавања друштва и пријему млађих чланова различитих струка. Тиме би се ово Друштво припремило за још бољи рад на савладавању проблема из области корозије и заштите материјала. Теме из корозије и заштите материјала биће у наредних десет година доминантне и потребно је пронаћи нове поступке за заштиту материјала и спречавање раста корозије.

У оквиру ове монографије поводом 150 година постојања и деловања СИТС и преко 60 година постојања Инжењерског друштва за корозију потребно је подсетити се и нашег великог стручњака из области корозије и учитеља многих генерација студената Технолошко-металуршког факултета у Београду, као и студената у другим местима Србије, професора Сретена Младеновића. Данашње постојање Инжењерског друштва за корозију и редовно издавање часописа Заштита материјала (главни и одговорни уредник од 1981-2002. године), у највећој мери се везује за лично ангажовање и ентузијазам професора Сретена Младеновића. Био је пун љубави према послу којим се бавио и жељан да своје знање и умеће подари новим генерацијама стручњака и решавању проблема из корозије, којих је било пуно.

УДРУЖЕЊЕ ИНЖЕЊЕРА СРБИЈЕ ЗА КОРОЗИЈУ И ЗАШТИТУ МАТЕРИЈАЛА

Историјат

У оквиру Савеза инжењера и техничара Југославије, 1951. године основана је Комисија за заштиту материјала од корозије. Иницијатори су били др инж. Франо Подбрежник, проф. Блажон, проф. Милан Пајевић и Света Живановић. Ово прво језгро почело је да делује знатно касније него у развијеним индустријски земљама, где су центри за заштиту имали већ одређено место. Комисија је везала своје деловање у оквиру организације хемичара и технолога. Почетком 1952. године имала је око 15 активних чланова и радила је у три поткомисије.

„Организована активност на заштити материјала од корозије у Југославији почиње 1952. године, радом Комисије за заштиту од корозије у оквиру Друштва хемичара и технолога, мада се радови ове врсте помињу и пре почетка Другог светског рата. Одлуком Друштва хемичара и технолога, јануара 1953. године, Комисија за заштиту од корозије, прераста у Центар за заштиту од корозије, са основним задатком да ради на заштити од корозије свих инсталација, уређаја, апарата и машина.

Осмог маја 1954. године Центар постаје Друштво за заштиту материјала ФНРЈ. На пленуму Друштва, одржаном 26. марта 1954. године, одлучено је да се Друштво децентрализује, односно да друштва у републикама постану самостална, а да савезно друштво буде координатор рада стручних комисија републичких друштава. На скупштини Друштва, одржаној 05. маја 1955. године, усвојен је предлог за оснивање

републичких друштава за заштиту материјала у оквиру Друштва за заштиту материјала Југославије, па је оснивачка скупштина Друштва за заштиту материјала Србије одржана 21. маја 1955. године“. Формиране су основне Комисије, према доменима заштите (за фосфатирање, метализовање, за заштитне неметалне премазе итд.), као и према гранама примене: саобраћај, грађевинарство, машиноградња, метална индустрија, рударство, енергетика и металургија. Приступило се најпре организовању саветовања по гранама индустрије, сагледавања проблематике итд.

Формирани Центар за заштиту од корозије одредио је следеће циљеве свога рада: окупљање стручњака, организација, установа и предузећа, у раду на заштити материјала од корозије; теоретско и практично решавање проблема заштите од корозије; пружање помоћи индустрији и привреди у решавању заштите од корозије; рад на популарисању борбе за заштиту од корозије путем предавања, курсева и другим активностима; руковођење радом своје и координирање рада осталих опитних станица; организовање лабораторије и института који ће се бавити проблемима заштите од корозије; организовање контролних и сервисних служби заштите од корозије; популарисање мера за негу, заштиту и одржавање индустријских инсталација и опреме; стално проучавање нових метода и унапређивање одржавања инсталација, остале опреме и материјала, као и рад на њиховом увођењу у праксу; сарадња са сличним организацијама у земљи и иностранству.

Паралелно са саветовањима приступило се издавању *Информационог билтена* Центра за заштиту од корозије, који је излазио два пута месечно, а такође и месечног часопис *Корозија и заштита*. Оба гласила су почела да излазе 1953. године.

Јануара 1954. појавио се и први број часописа *Заштита материјала* који и данас излази. Оснивачи овог часописа су били Милан Пајевић и Милорад Арсенијевић, редовни професори Технолошко-металуршког факултета у Београду, а издавач Савез инжењера и техничара за заштиту материјала Југославије. У првом Уредништву су били др Подбрежник, проф. Благојевић и проф. Блажон. Са формирањем Центра истовремено је основан и Централни лабораторијум за заштиту материјала, који ће касније да прерасте у Завод за заштиту материјала (предузеће „Протекта“). Овај лабораторијум је под руководством др Подбрежника интензивно радио. Најпре је припремио оснивање предузећа „Антикор“, које и данас постоји, а које је тада веома развило своје производе за заштиту и

препарате за термичку обраду. Лабораторијум је припремио и проверио, а затим предао предузећу „Антикор“, првих 10 рецептура за израду средстава за заштиту од корозије. Акт о конституисању предузећа „Антикор“ је донет на основу Инвестиционог елабората који је израдио Центар за заштиту материјала.

Развој Центра био је брз, па је то налагало да се припреми оснивање самосталне организације, учлањене у Савез инжењера и техничара Југославије (СИТЈ). У ту сврху је пленарни састанак 08. маја 1954. године проглашен за Оснивачку скупштину Друштва за заштиту материјала ФНРЈ, на којој је изабран Управни одбор, на челу са председником проф. Благојевићем. Друштво, а затим Савез, интензивно је радило за привреду и војну индустрију. Оснивањем Савеза друштава за заштиту материјала Југославије, 05. маја 1955. године, створени су услови за оснивање републичких друштава па је тако 21. октобра 1955. године основано Друштво за заштиту материјала Србије. Оснивачка скупштина Савеза друштава за заштиту материјала ФНРЈ одржана је 06. новембра 1955. године у Београду и изабран Извршни одбор на челу са проф. Мирославом Каршулином, као председником.

Савез се одмах након оснивања укључио у међународну сарадњу. Већ 1965. године Савез је као члан-оснивач суделовао у формирању Европске федерације за корозију (European Federation of Corrosion, EFC), која данас има више од 30 земаља чланица, односно организација сродних овој. Стручњаци Савеза учествовали су са рефератима на бројним европским и светским скуповима. Савез такође има изузетно плодносну сарадњу са Комитетом за корозију Русије.

Насловна страна монографије у издању УИСКОЗАМ

У монографији која је издата поводом 130 година Савеза инжењера и техничара Србије (1868-1998), прва реченица која је написана у вези са развојним путем организација Савеза инжењера и техничара Србије (СИТС), а која се односи на Савез инжењера и техничара за заштиту материјала Србије (СИТЗАМС), гласи: „Савез инжењера и техничара за заштиту материјала Србије је друштвено-стручна организација која је члан Савеза инжењера и техничара Србије, Савеза инжењера и техничара за заштиту материјала Југославије и Савеза инжењера и техничара Југославије“. С обзиром на политичке прилике и дешавања која су захватила просторе претходне Југославије, Савез инжењера и техничара Југославије је првобитно прерастао у Савез инжењера и техничара за заштиту материјала Србије и Црне Горе (2003. године), а потом овај Савез (2005. године), мења свој назив у Инжењерско друштво за корозију, које је уједно и правни наследник Савеза инжењера и техничара за заштиту материјала Србије и Црне Горе. 06. априла 2011. године Скупштина Савеза инжењера и техничара за заштиту материјала Србије, мења име у Удружење инжењера Србије за корозију и заштиту материјала (УИСКОЗАМ).

Најзначајније активности

Треба истаћи да су републичка друштва у оквиру Савеза инжењера и техничара за заштиту материјала Југославије (СИТЗАМЈ) од оснивања до распада СФРЈ 1991. године, међусобно блиско сарађивала и то пре свега у организацији научно-стручних манифестација. Са ових манифестација СИТ за заштиту материјала Југославије и републичких Савеза, увек су издаване опсежне књиге радова. Те књиге су и данас актуелне, као богат извор информација за стручњаке из техничке праксе.

Године 1955. доноси се одлука о организовању конференције под називом „Корозија и заштита материјала“, која ће се од тада традиционално одржавати сваке треће године. Прва таква конференција одржана је у Београду 1956. године, а јубиларна, двадесета конференција одржана је 2006. године у Подгорици. Тиме је завршено једно поглавље у постојању Савеза инжењера и техничара Југославије односно, Србије и Црне Горе.

Друштво инжењера и техничара за заштиту материјала Србије, а касније Савез инжењера и техничара за заштиту материјала Србије, од оснивања до данас, често уз симболичну помоћ неких предузећа и Министарства за науку и технолошки развој Републике Србије, ради успешно на организовању предавања, семинара, саветовања и симпозијума, сарађује са привредом у области заштите материјала од корозије у свим крајевима Србије и претходне Југославије, у заједници са многобројним институтима, факултетима и привредним организацијама, окупљајући велики број инжењера. Добро сарађује са Европском федерацијом за корозију и Комитетом за корозију Русије.

Научни и стручни рад Удружења одвија се преко Комисија за: хемијску и електрохемијску заштиту метала, композитних материјала и неметала, контролу квалитета нанетих превлака (методе испитивања и стандарди), премазна средства, термичку обраду метала, заштиту животне и радне средине, заштиту дрвета, корозију и заштиту бетона и армираног бетона, термодифузионе превлаке и сарадњу са привредом. На научним и стручним манифестацијама овог Савеза учествовало је више хиљада инжењера, а предавачи су увек били угледни стручњаци,

професори универзитета и академици из наше земље и иностранства. Често се занемарује чињеница да се проблеми корозије и заштите материјала могу решавати само интердисциплинарним приступом инжењера различитих струка. С тим у вези, у рад Савеза су укључени и: хемичари, физичари, технолози, машински, електро и грађевински инжењери, архитекте, економисти, правници, као и лекари специјалисти. На пример, уколико се довољно не познају корозиони процеси, какве би биле последице имплантата у живим бићима (медицина, стоматологија и ветерина), односно интеракција између живих бића и имплантата, које минимална негативна интеракција може имати на живо биће итд.

Чланови Удружења учествовали су и учествују и у изради више стандарда и других прописа из области корозије и заштите материјала. Захваљујући упорности чланова УИСКОЗАМ и његовој доброј организацији, преброђени су критични тренуци постојања узроковани дешавањима у друштву, губитком стабилних извора финансирања. Стална сарадња са другим Удружењима и већа ангажованост чланова, довели су до тога да су пронађени нови облици деловања и сигурнији начини финансирања. У периоду (од 1996–2017. године), утемељена је међународна научно-стручна манифестација под називом: „Сарадња истраживача различитих струка на подручју корозије, заштите материјала и животне средине - YUCORR“. Ова манифестација окупља значајан број истакнутих научних и стручних радника из већег броја земаља. У мају 2018. године одржаће се XX јубиларни YUCORR. Хиљаде научника и стручњака који су посетили ове манифестације јасно указују да ово Удружење окупља водеће организације из ове области, како у смислу организовања тако и у смислу посећености. Рад на

успостављању и сталном унапређивању међународне сарадње одвија се према програмима усвојеним од стране Управног одбора УИСКОЗАМ, што је захтевало предузимање акција ради обезбеђења финансијских средстава за учествовање делегата овог Савеза на значајним манифестацијама у свету.

Поводом прославе 50. годишнице Савеза инжењера и техничара за заштиту материјала Србије 2005. године, Савезу је додељена повеља „Најбоља ИТ организација Србије“, за учињени значајан допринос у циљу афирмације рада у инжењерско-техничарској организацији Србије.

За сво време постојања овог Савеза посебан значај има редовно излагање научно-стручног часописа *Заштита материјала*, који је у суштини гласило УИСКОЗАМ и Инжењерског друшта за корозију. Часопис *Заштита материјала* је једини научно-стручни часопис у Србији из области техничких наука и струка, који континуирано излази од јануара 1954. године и представља јединствену научно-стручну трибину за трансфер научних, технолошких и привредних информација из земље и света из свих области заштите материјала. Према мишљењу Министарства за науку и технолошки развој Републике Србије, сврстан је у прву категорију часописа ове врсте. Сви објављени радови обавезно пролазе кроз научну и стручну рецензију чиме је обезбеђен висок научни и стручни ниво.

Европска федерација за корозију (ЕФЦ) сматра овај часопис званичним гласилом за публикавање информација и извештаја Федерације. Радови објављени у часопису *Заштита материјала*, се рецензирају и класификују према децималној класификацији (UDC).

Овај часопис је реферисан у српском цитатном индексу - SCIndex, који развија и одржава Центар за евалуацију у образовању и науци (СЕОН) у сарадњи с Народном библиотеком Србије.

На крају треба указати на огроман допринос који је дао својим вишегодишњим радом, преминули и дугогодишњи председник Савеза, од 1970. до 1986. године, и уредник часописа *Заштита материјала*, проф. др Сретен Младеновић, као и досадашњи председници Савеза односно Удружења: др инж. Франо Подбрежник,

Завод за заштиту материјала, председник од 1954. до 1958. године, проф. др Александар Дедијер, Технолошко-металуршки факултет, Београд, председник од 1962. до 1966. године, проф. др Спасоје Борђевић, Технолошко-металуршки факултет, Београд, председник од 1966. до 1970. године, Сава Богвић, дипл.хем, Институт за бакар, Бор, председник од 1986. до 1990. године, Милорад Мирковић, дипл.инж, Дуга-Индустрија боја и лакова, Београд, председник од 1990. до 1998. године и проф. др Миомир Павловић, ИХТМ -Центар за електрохемију, Београд председник од 1998. године.

Отварање Научно-стручног скупа YUCORR 2004. год.

САВЕЗ МАШИНСКИХ И ЕЛЕКТРОТЕХНИЧКИХ ИНЖЕЊЕРА И ТЕХНИЧАРА СРБИЈЕ

Историјат

Оснивачка скупштина Одмах након Шесте скупштине Друштва инжењера и техничара НР Србије (ДИТ НРС), 26. фебруара 1951. године у Београду је одржана скупштина Секције електромашинаца ДИТ а НРС, ради оснивања Друштва електромашинских инжењера и техничара НР Србије. Присутствовала су јој 22 делегата са територије Србије. Ти делегати су били изабрани представници више индустријских колектива у Београду и Србији. Пре доласка на Скупштину, делегати су упућени у жеље и потребе својих колега и колегиница које би се могле остварити у новој, самосталној, струковној организацији.

Скупштина је усвојила Правила (статут), изабрала Пленум од 24 члана, 3 члана Надзорног одбора и делегате у организацијама и органима са којима је Друштво имало намеру да сарађује. Једногласно је одлучила да Друштво ступи у Савез друштава инжењера и техничара НР Србије - из кога је формално и произишло.

Тако је формирано Друштво електромашинских инжењера и техничара НР Србије.

Назив „електромашинац“ је у ствари звање које су пре 2. светског рата добијали дипломирани студенти Техничког факултета, на истоименом одсеку. Новоосновано Друштво је оставило у називу то звање, али је Извршни одбор Друштва на седници 07. маја 1952. године одлучио да се назив организације промени у Друштво машинских и електротехничких

инжењера и техничара Србије, из више разлога, како стоји у записнику са те седнице: због профила техничара, а и због чланских карата, које су у педесетим и шездесетим годинама поред симболичног значаја, представљале и једну врсту документа о личном идентитету.

Програм рада Друштва Учесници Скупштине су имали много идеја које су износили у жељи да организација што пре добије своју праву физиономију. А предлози и идеје су и тада, као и данас, били израз разумљиве и логичне намере да Друштво окупи што више инжењера и техничара машинске и електротехничке струке, али и других струка ако раде на пословима које обављају наши стручњаци; затим, да се редовно одржавају предавања, курсеви и семинари; да се организује стручна библиотека, приказују филмови, изложбе, организују стручна путовања итд.

Оснивање подружница Након скупштине у фебруару, Извршни одбор заказује седницу већ у марту, са бројним текућим питањима на дневном реду. Током педесетих година - година најинтензивнијег рада на omasовљењу организације у историји ове организације - управни органи су поштовали одредбе Правила - да Извршни и Управни одбори, а по потреби и Пленум - званично примају у Друштво новоосновану подружницу. Одлука о пријему је садржавала и начин деобе чланарине, имена делегата подружнице у органима Друштва и име благајника подружнице.

Већ у другој половини 1952. години број подружница Друштва достигао је 14, а укупан број чланова 1.750. Подружнице су биле означене редним бројем. Први број - 10 - носила је подружница при Друштву, у коју су

се учлањивали појединци у чијим колективима није било услова за формирање подружнице. Затим су следили бројеви и називи подружница, да би почетком 1954. списак подружница изгледао овако: 10 - Подружница при Друштву, 11 - Генерална дирекција ПТТ, Београд, 12 - Градско саобраћајно предузеће, Београд, 13 - Предузеће „Енергопроект“, Београд, 14 - Војна пошта 8634, Београд, 16 - ЖТП, Београд, 17 - „Иво Лола Рибар“, Железник, 18 - Подружница општине Земун, 20 - Предузеће „Крушик“, Ваљево, 21 - Подружница општине Крагујевац, 22 - Фабрика „14. октобар“, Крушевац, 23 - „Петар Драпшин“, Младеновац, 24 - Фабрика аутомобила, Прибој на Лиму, 25 - „Прва петолетка“, Трстеник, 26 - „Слобода“, Чачак, 27 - ФАГРАМ, Смедерево, 28 - Фабрика шамота, Аранђеловац, 29 - Индустија мотора, Раковица, 30 - Машински факултет (ТВШ), Београд, 31 - Фабрика каблова, Светозарево, 32 - Предузеће „Термоелектро“, Београд, 33 - Подружница општине Ниш, 34 - Војна пошта 5467 2, Београд, 35 - Индустија трактора и машина, Београд, 36 - Рудници и електране, Костолац, 37 - Трпача, Звечан, 38 - Тимочко електрично предузеће, Зајечар, 39 - „Милан Благојевић“, Лучани, 40 - Фабрика вагона, Ранковићево (Краљево), 41 - Електрана, Лесковац, 50 - Фабрика „Победа“, Петроварадин, 51 - Предузеће „Потисје“, Ада, 52 - Ливница железа и темпера, Кикинда.

Стручни одбори У 1952. години упоредо са радом на окупљању у Друштво што већег броја машинаца и електротехничара (већ се деценијама не мења ред речи: „машинци и електротехничари“, а не „електротехничари и машинци“; разлог томе, бар у овом Друштву односно Савезу, био је далеко већи број машинаца од електротехничара), сви органи и форуми радили су на формирању стручних одбора (секција)

и довођењу у те одборе познатих стручњака. И ту су прве године новог Друштва биле међу најуспешнијим периодима: у 1951. и 1952. основано је 5 одбора: за електропривреду, за електричну вучу, за организацију рада, за телекомуникације, за моторе и моторна возила. Ови одбори су радили на основу Правилника о раду стручних одбора који је Пленум Друштва усвојио крајем 1952. Састави одбора су били различити, али су имали између 10 и 20 чланова. Сви одбори су одржавали редовне састанке, разматрали најважнија питања из свога делокруга и одржавали саветовања на којима су присуствовали и представници органа власти, привредних комора и других колегијалних организација.

Дужност председника СМЕИТС обављали су Милан Буља, дипл.инж.маш. од 1951. до 1953. године, Стеван Чонкић, дипл.инж.маш. од 1953. до 1961. године, Душан Зарић, дипл.инж.маш. од 1961. до 1963. године, Предраг Бурђевић, дипл.инж.маш. од 1963. до 1965. године, Драган Бошковић, дипл.инж.маш. од 1965. до 1971. године, проф. др Бранислав Баковић од 1971. до 1981. године, проф. др Драгутин Кнежевић од 1981. до 1983. године, мр Стеван Шамшаловић од 1983. до 1987. године, проф. др Мартин Богнер од 1987. до 1995. године, проф. др Ненад Бајић од 1995. до 2003. године, мр Рајко Дотлић од 2003. до 2007. године, проф. др Миодраг Стојиљковић од 2007. до 2011. године и др Милован Живковић од 2011. године.

Најважнији резултати рада СМЕИТС-а

Најважнији резултати рада СМЕИТС-а јесу богата издавачка делатност и традиционални скупови. Од свог оснивања, СМЕИТС је издао преко 120 књига и издаје два часописа. Већ од оснивања Друштва, примена одредаба његових Правила (статута) које

су се односиле на редовно обавештавање чланства о раду органа и секција, друштава и подружница, о њиховим плановима и резултатима рада и о свему што се у организацији догађало - ослањала се пре свега на писану реч као значајно средство за рад организације. Поред редовне и обимне преписке између централе и свих делова организације, која је постајала незаменљива у раду Друштва, потреба за штампањем посебних, пригодних публикација, као што су билтени, годишњаци, зборници, а онда и издања посвећена одређеним стручним питањима и дисциплинама - постала је неопходан начин повезивања чланова са организацијом.

Билтен Нагло повећање броја чланова Друштва крајем 1951. и касније у 1950 им и 1960 им, који је варирао између 2500 и 3500, и велики број основаних подружница у скоро свим већим местима Србије -

захтевали су неки вид гласила организације којим би се о динамичном раду Друштва могао детаљно обавестити сваки његов члан. Жеља да се та потреба оствари издавањем билтена, остварена је нажалост тек почетком 1954. када излази први број *Билтена* Друштва, у 3000 примерака. После једногодишње паузе, трећи број је штампан 1957, а онда по један број у 1958, 1959, 1980, 1984. и 1985. године. У сваком броју је било за чланство вредних информација и аката које би они тешко упознали да нису били штампани (закључци форума, статuti, правилници, спискови чланова, програми рада стручних секција и подружница, вести и др.).

Годишњаци Иако су издавани поводом одржавања скупштина Друштва, односно Савеза, годишњаци су својим допуњеним садржајем представљали значајан

Хидроелектрана "Бердан"

извор података и информација и користан приручник у друштвеном раду. Као засебне свеске, штампани у просечном тиражу од 800 примерака, изашли су годишњаци поводом III годишње скупштине (1953), IV (1954), V (1955), VI (1956), VII (1957), VIII (1958), X (1965), па после дуже паузе, поводом XVIII (2003) и XX скупштине (2009). За скупштине за које нису штампани годишњаци, умножавани су скупштински материјали намењени делегатима у којима су детаљно образложена сва питања из дневног реда скупштине.

Часопис *КГХ* Друштво за КГХ, које је основано октобра 1970. године на семинару о системима климатизације високог притиска, у Београду, на Једанаестој скупштини СМЕИТС а, фебруара 1971. године, примљено је у Савез и одобрен му је рад у саставу Савеза као стручном Друштву без својства правног лица. Оно је имало право да користи просторије и Стручну службу Савеза, попут других стручних секција, па је одмах после оснивања одредило амбициозан програм рада. На једном од састанака Управног одбора Друштва, члан Одбора, Стеван Шамшаловић, предложио је издавање стручног часописа посвећеног техници грејања, хлађења и климатизације, изражавајући спремност да се заузме у фабрици у којој је био запослен - „Југостроју“ - да Фабрика додели потребна средства за почетак издавања. Предлог је прихваћен и већ у пролеће 1972, уз помоћ „Енергоинвеста“ - ФРУ „Раковица“, ФКРУ „Југострој“ и Инжењеринга за расхладна постројења, уклоњена је једина препрека на путу ка издавању првог часописа у овој струци на српском језику у Југославији. Управни одбор Савеза је прихватио предлог Управног одбора Друштва за издавање часописа названог *КГХ* - скраћеницом назива три основне дисциплине којима ће се часопис

бавити - климатизацијом, грејањем и хлађењем.

Први Редакциони одбор је имао следећи састав: проф. др Благоје Андреевски, дипл.инж, Скопље, проф. др Бранислав Баковић, дипл.инж, Београд, Александар Борђевић, дипл.инж, Београд, мр Станимир Лазић, дипл.инж, Нови Сад, Драго Момчиновић, дипл.инж, Сарајево, Слободан Нинић, дипл.инж, Београд, Петер Новак, дипл.инж, Љубљана, мр Бранко Раос, дипл.инж, Загреб, Александар Стефановић, дипл.инж. Београд, др Бранислав Тодоровић, дипл.инж. Београд, Ладислав Вичек, дипл.инж. Суботица, проф. Сава Вујић, дипл.инж. Београд.

У 2018. години часопис је ушао у 47. годину редовног издавања. Током пет деценија, часопис је само једном изашао као двоброј: у време бомбардовања НАТО -а, у пролеће 1999. штампарија је прекинула рад, па су

Хидроелектрана "Бердап" - Агрегати

зато пролећни и јесењи бројеви (2 и 3) морали бити спојени у двоброј. Све време је изразио на време, 4 пута годишње, не мењајући своју програмску оријентацију, сем формално, у обиму свезака и графичкој опреми, која се из године у годину побољшавала. Деценијама се неговала усвојена физиономија свезака и поштовао основни концепт праћења рапидног развоја техника и технологија у грејању, климатизацији и нарочито хлађењу. У току 5 деценија излажења, најдужи стаж у својству главног и одговорног уредника стекао је проф. Бранислав Тодоровић, који је на тој дужности наследио свога професора Урошевића и на којој је остао све до данас. У том дугом периоду, само 3 године је на тој дужности био Стеван Шамшаловић, док је Бранислав Тодоровић деvedесетих година боравио у САД. Као озбиљна и стручно профилисана едисија, *КГХ* је 1975. године покренуо Библиотеку посебних издања „Вадемекум“, у којој су излазили приручници, монографије и студије из области термотехнике. Библиотека је доживела близу 20 наслова, веома популарних издања у великим тиражима, међу којима је и петојезични речник из *КГХ*, који је имао два издања. Савез инжењера и техничара Србије је ову Библиотеку наградио Повељом најбоље публикације 1995. године. Поводом 46 година излажења, сви бројеви *КГХ* постављени су на www.izdanja.smeits.rs - веб-платформу која задовољава све стандарде претраге и цитирања научних и стручних текстова. Министарство просвете, науке и технолошког развоја категорисало је *КГХ* са М51.

Часопис *Процесна техника* Идеја за покретање часописа који би обрађивао специфичне теме везане за област процесне технике, настала је из тесне сарадње управних одбора секција за *КГХ* и за

процесну технику и Редакције часописа *КГХ*. У ствари, међу радовима које је Редакција *КГХ* примала од домаћих и страних аутора, поред оних који су били тематски и сижејно у складу са карактером часописа *КГХ*, стизали су и радови који су били ближи области процесне технике него *КГХ*. Предузимљиви члан Редакције *КГХ* и председник нове Секције за процесну технику, формиране 1984. године, др Мартин Богнер, са Машинског факултета у Београду, стаје на чело групе која је решила да искористи могућност да, поред *КГХ*, Савез буде издавач и часописа за струку процесне технике. За све време двадесетогодишњег излажења (1985-2004), часопис никада није бринуо о радовима за своје рубрике. У Редакцији је увек било више радова

Све корице часописа *КГХ* на изложби у оквиру 47. Конгреса о *КГХ*

који су чекали свој ред, што је разумљиво с обзиром на развијеност струке процесне технике и да је то био једини часопис из домена процесне технике у Југославији.

Електронско издање *Процесне технике* Почетком 2008. године, четири године након престанка изласка часописа *Процесна техника*, идеја инж. Илије Ковачевића, председника обновљене Секције за процесну технику о покретању нове *Процесне технике* али у електронском облику, добила је подршку целог Управног одбора Секције и први главни уредник био је проф. др Србислав Генић. Наследио га је проф. др Дејан Радић. Сва годишта електронског часописа *Процесна техника* постављени су на веб-платформу www.izdanja.smeits.rs која задовољава све стандарде претраге и цитирања научних и стручних текстова. У току је постављање свих штампаних издања овога часописа. Министарство просвете, науке и технолошког развоја категорисало је *Процесну технику* са М53 за 2015. и 2016. годину.

Електронске комуникације Могућности које су пружили електронски медији биле су попут остварења сна о најприснијем повезивању људи и о најнепосреднијем слању и преношењу порука и информација сваке врсте. СМЕИТС није пропустио ту дуго чекану прилику па је већ 2004. године поставио свој први веб сајт (smeits.org.yu). Фирма "ФИЛТЕР ФРИГО" из Београда, као главни покровитељ, покренула је иницијативу и сама финансирала израду овог сајта (www.kgh.kongres.rs), чије је уређење и одржавање поверено колеги Живојину Перишићу. Сајт је званично постављен 14. новембра 2007. године. Паралелно са сајтом конгреса развијан је и сајт Друштва, www.kgh.drustvo.rs и званично постављен на интернет 10. марта 2009. године. Сајт Друштва за КГХ је на ћирилици, док су на енглеском само вести

мреже ЕСА. Након активирања сајтова конгреса и Друштва за КГХ, приступило се редизајнирању сајта СМЕИТС а. Сајт Савеза www.smeits.rs (org.rs) активиран је 2009. године са структуром која је у потпуности покривала све активности чланица друштава, секција и подружница. сајт СМЕИТС а се ради двојезично, на српском (ћирилицом и латиницом) и на енглеском језику, тако што се на енглеском дају само скраћени прикази интересантни иностраним колегама. Сви сајтови који се организују у оквиру Савеза међусобно су повезани јединственом базом података. Велику пажњу СМЕИТС посвећује представљању на друштвеним мрежама, јер је то медиј са многобројном и врло важном публиком која може имати користи од активности СМЕИТС-а.

Електронски билтен СМЕИТС-а СМЕИТС је пажљиво прикупљао електронске адресе учесника својих активности (припрема и најава предавања, скупова и конгреса, информације о књигама и сл.). База података од преко 11.000 домаћих и преко 2.000 страних адреса, што омогућује свакодневно контактирање са свим члановима и пријатељима СМЕИТС а. Године 2014. уведен је електронски билтен СМЕИТС-а који једном месечно објављује вести из активности СМЕИТС-а и његових друштава, али и вести из додирних струка. Ванредни билтени се емитују по потреби и то само одређеним групама читалаца.

Међународна сарадња и уговори

Од 1955. године, уз помоћ предузећа и установа у којима су наши представници радили, омогућено је њихово учешће на значајним међународним конгресима и заседањима. Бројна су била и предавања и презентације које су представници страних фирми у Југославији у свим годинама друге половине прошлог века одржавали

у организацији Савеза. Веома приступачан и изузетно вредан вид међународних веза чланова Савеза са светом у разним областима технике и науке били су - и остају - стручни семинари, конференције, а последњих деценија конгреси које СМЕИТС организује. Студиозним приступом третману тема и садржаја приредби које се редовно одржавају више деценија, као и зналачким избором аутора и примереном организацијом скупова, оне су стекле углед коме не одолева ни један страни стручњак од имена када буде позван на домаћи конгрес.

Осим драгоцених усмених излагања на скупу, личних сусрета и разговора гостију и домаћина током трајања конгреса - у зборницима радова, часописима па и на сајтовима остају трајно забележене информације које у сваком случају представљају вредно штиво.

Савез односно Друштво за КГХ је члан двеју угледних међународних организација: Америчког друштва инжењера за грејање, хлађење и климатизацију (ASHRAE), од 1985, и Европске федерације друштава за грејање, вентилацију и климатизацију (REHVA). Веома корисна сарадња са REHVA-ом почиње већ након две године од оснивања Друштва, 1973. У обема организацијама представници Друштва за КГХ имају високе положаје и стална задужења. За стручни допринос тим организацијама, добили су и њихова висока признања. Друштво за КГХ је 2005. године са румунским колегама основало Дунавски огранак ASHRAE-а.

У једној од најстаријих и веома цењених институција у свету - Међународном институту за хлађење, Србија има дуже од једног века званичног представника. У тој међувладиној институцији, коју су 1909. године основали делегати 33 земље света, међу којима је био

и делегат Србије, професор Борђе Станојевић, нашу земљу у Институту последњих 30 година заступају чланови Друштва за КГХ. Професора Симончића, као делегата, наследио је професор Бранислав Тодоровић. Од 2016. године Савез односно Друштво за КГХ редован је члан IIR-а, а бројни чланови Друштва активно учествују у раду комисија IIR-а.

Свој углед у IIR-у Друштво за КГХ Србије потврдила је дозвола да се на српски преведе књига *Сто година технике хлађења и IIR-а* која је објављена у часопису *КГХ 4/2008* и као посебна књига.

У оквиру Монреалског протокола, UNEP и надлежно министарство од 2012. године сарађују са Друштвом за КГХ, које је члан UNEP-ове мреже ЕСА. На конгресу се сваке године организује форум „Побољшање енергетске ефикасности у новим технологијама хлађења погодним за очување климатских услова и озонског омотача“ који сваке године окупља најзначајније светске стручњаке из ове области. На изложби у оквиру конгреса UNEP и надлежно министарство имају заједнички штанд, у сваком броју „КГХ“ објављују се двојезичне *Озонске стране* и на сајту Друштва се објављују вести мреже ЕСА.

Америчко друштво инжењера за грејање, хлађење и климатизацију (ASHRAE) у 2017. години оснива Европски регион који ће окупити све огранке из Европе. Оснивачки састанак новог региона ASHRAE-а одржан је у Београду, у склопу 48. Међународног конгреса и изложбе о КГХ.

Конгреси, конференције, семинари, предавања

Током скоро седам деценија постојања СМЕИТС је одржао велики број конгреса, конференција, семинара, предавања. Огроман труд волонтера у бирању тема и организацији

скупова награђен је поверењем учесника који слушају излагања и учествују у дискусијама након њих.

Најдуговечнији је Међународни конгрес и изложба о КГХ који се ове године организује 49. пут, без прекида. Ширином тема и бројем излагања, величином изложбе, то је највећи скуп машинске науке и струке у овом делу Европе. Све је више страних учесника и предузећа који почетком децембра долазе у Београд. Радује чињеница да расте број студената који организовано долазе у Сава центар, што гарантује будућност овом скупу.

На сличан начин организује се и Међународни конгрес о процесној индустрији - Процесинг, који ће свој 31.

рођендан прославити 2018. у Бајиној Башти.

Најмлађа је Међународна конференција о обновљивим изворима електричне енергије која ће се у 2018. одржати шести пут. Иако је област овог скупа веома узана, скоро педесет изложених радова и скоро 200 учесника сваке године - знак су да је Друштво за обновљиве изворе електричне енергије на правом путу и да су теме скупа актуелне.

За разлику од других организатора, у периодима између скупова СМЕИТС организује семинаре, стручна предавања, прати догађања у струци кроз часописе *КГХ* и *Процесна техника* и електронским билтеном окупља велики број стручњака у земљи и региону.

Председник Организационог одбора, др Б. Тодоровић, отвара 39. конгрес о КГХ, 3. 12, 2008, у београдском Сава центру

28. Међународни конгрес о процесној индустрији, Инђија 2015

САВЕЗ ИНЖЕЊЕРА МЕТАЛУРГИЈЕ СРБИЈЕ

Историјат

Друштво инжењера и техничара рударско металуршке струке оформљено је на Оснивачкој скупштини која је одржана 21. фебруара 1952. године. Скупштини је присуствовало 38 чланова и делегата. На истој је у Друштво примљено 238 нових чланова, од чега 123 инжењера геолошке, рударске и металуршке струке и 115 техничара, новатора и рационализатора. По оснивању Друштва, 24. августа 1955. године сачињен је Уговор о изградњи Дома металурга (зграда у саставу палате „Албанија“). Оснивачи и финансијери ове инвестиције били су: Народни одбор Београда, Удружење рудника и топионица обојених метала, Удружење југословенских железара, РТБ Бор, Ваљаоница бакра Севојно, Фабрика каблова Светозарево, Пројметал и Рудник на Руднику.

У оквиру Конгреса Савеза инжењера и техничара Југославије (СИТЈ) који је одржан 1953. године, организовано је Саветовање рударске и металуршке струке Југославије. На том Саветовању изабран је Савет ових струка, а за председника Евгеније Костић. На Другом конгресу, који је одржан 1957. године изабран је нови Савет, такође на челу са Евгенијем Костићем, а испред металуршке струке члан Савета је постао Федор Шлајмер. Од тада па до 1992. године постојала је организација Друштво инжењера и техничара рударске геолошке и металуршке струке, а онда су формирана два одвојена Савеза: Савез инжењера рударства и геологије Југославије и Савез инжењера металургије Југославије.

На Оснивачкој скупштини која је одржана 1993. године у Сартиду АД формиран је Савез инжењера металургије СР Југославије. Том приликом изабран је Управни орган са 25 чланова, са председником проф. Боривојем Мишковићем на челу. Такође је изабрано и 20 чланова Главног одбора представника привреде, стручних и научних радника из предузећа, института и факултета. Формиране су Секције за обојену, црну металургију, материјале и развој. Паралелно с тим формиране су и Комисије за образовање, екологију и информатику. Савез (СИМЈ) је у оваквом облику деловао практично докле је постојала заједничка држава СРЈ а онда од 2006. године постаје Савез инжењера металургије Србије (СИМС).

Иако је при оснивању Друштва била донета одлука о изградњи Дома тај објекат је променио намену и активности су се одвијале у оквиру простора који је наменски опредељен за Савез инжењера и техничара у ул. Кнеза Милоша. Последњих година СИМС за своје активности претежно користи простор ТМФ-а. У почетку је рад Друштва финансиран у складу са принципима планског буџета. У периоду постојања заједничке државе средства за рад обезбеђивана су делом по кључу и делом подршке од стране ресорних министарстава као подршка за издаваштво стручни и научни рад. Тренутно се финансирање рада одвија путем волонтерског рада руководства и активних чланова Савеза кроз организацију традиционалних научно-стручних скупова и материјалну помоћ донатора.

Првобитни облик евиденције чланства регулисан је био и обавезним чланством. У периоду осамдесетих година прошлог века било је покушаја организовања

подружница по регионима и већим предузећима, али то није добило трајнији статус. Савез тренутно има око 200 чланова и најмање једном годишње организује велики скуп чланова Савеза.

У условима ратом разрушене земље свака струка дала је свој немерљиви допринос развоју. Посебан значај имала је техничка струка, а без озбиљних удружења није могло се могло рационалније искористити расположиво знање бројчано скромног кадра. У раздобљу од 1952 па до 1992. године у оквиру Савеза инжењера и техничара рударске, геолошке и металуршке струке Југославије, одвијала се значајна друштвено стручна и научна активност. Тај период карактерише и значајан утицај ове струке на економију и привредну политику и стратегију развоја рударских и металуршких капацитета у земљи.

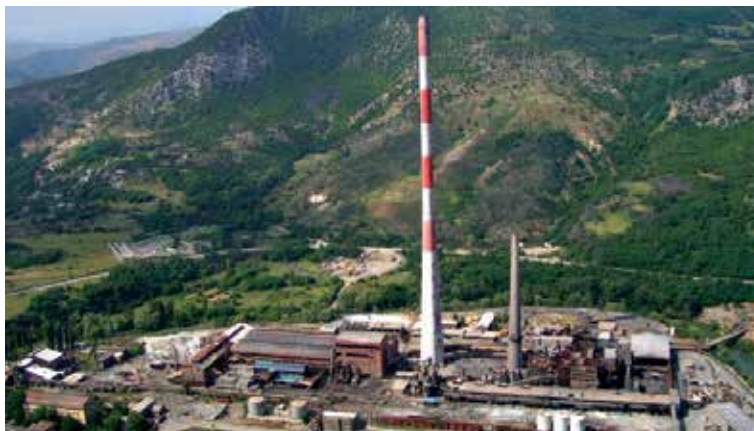
Обзиром на на трансформације организација у којима се налазила металуршка струка у току свог постојања, треба споменути следеће личности које су обављале

дужност председника: Евгеније Костић, председник од 1952. до 1964. године, Миодраг Драговић, председник од 1964. до 1976. године, Боривоје Мишковић, председник од 1976. до 1980. године, Сеад Балвановић, председник од 1980. до 1984. године, Влада Вукмировић, председник од 1984. до 1988. године, Кузман Шпановић, председник од 1988. до 1991. године, Радомир Симић, председник од 1991. до 1992. године, Боривоје Мишковић, председник од 1993. до 2005. године, Жељко Камберовић председник од 2006. године.

Што се тиче позиције црне металургије Србије у првој половини XX века, мора се напоменути да се радило о скромним количинама, јер је непосредно пред Други светски рат укупна производња сировог челика била нешто већа од 200.000 тона. У првом петогодишњем плану, до 1951. године остварена је интензивна изградња на свим локацијама посебно у Зеници где се гради интегрална железара с циљем производње масовних челика, односно профила свих

РТБ Бор

Рудник Трпча

врста. У том периоду модернизоване су железаре у Јасеницама, Шторама и Равнима и изграђени су и нови погони у Сиску. Из тог периода потиче изградња железаре у Скопљу и у Никшићу. Због неусклађености између планова и реализације, Савезни секретеријат за привреду је 1973. године започео активност на плану израде Друштвеног договора о развоју црне металургије са циљем да Републике и Покрајине доставе своје развојне планове. Понуђени развојни планови били су далеко већи од стварних потреба. Тек 1989. године закључено је на нивоу Удружења црне металургије да се мора ангажовати независна институција која би програмом реструктурирања понудила најбоље решење без оптерећења о локацијама. Тај посао је поверен British steel consultants limited институцији са задатком да се покрије период до 2015. године. Познати догађаји у вези распада земље нису пружили прилику да се овај програм имплементира иако је у доброј мери био окончан. У свим горе поменутих дешавањима у значајној мери цењена су мишљења и ставови тадашњег Савеза.

Савез инжењера металургије (СИМС) је био место за сублимацију стручности и искуства за одлучивања по стратешки важним привредним и економским опредељењима. По крупним питањима, као што су минералне сировине, савремене технологије и њихова продуктивност, образовање и кадрови, научна истраживања у рударству, геологији и металургији организовани су тематски конгреси на којима је учествовало 500–700 стручних, научних радника и истакнутих привредника. Расправе и закључци са тих конгреса били су у значајној мери коришћени од стране стручних и научних институција као и државних органа задужених за развој привреде.

Савез је организовао и округле столове по питању транзиције и приватизације металуршког комплекса у Србији. Када је реч о образовању а нарочито реформи високог школства Савез је врло активно и успешно имао удела у предлагању решења која су била у функцији потреба струке. Део чланова је био укључен и у рад на програмима средњег образовања.

Многи проблеми привреде, пре свега технолошке природе, били су врло често на дневном реду Савеза и та пракса траје и даље. У циљу свеобухватног деловања струке, СИМС има врло добру сарадњу како са привредним субјектима тако и са факултетима и научним институтима. У том смислу су представници ових институција директно укључени у рад Главног одбора Савеза.

НАЈЗНАЧАЈНИЈЕ АКТИВНОСТИ

Издавачка делатност

Од свог оснивања Савез је посебну пажњу посвећивао издавачкој делатности и она се у периоду 1952–1993. година одвијала у два правца: издавање зборника са конференција и саветовања и издавање сепарата *Рударство, геологија и металургија* (РГМ) у часопису *Техника*. Од 1993. године Савез инжењера металургије издаје свој часопис *Metallurgical & Materials Engineering* (до 2012. *Металургија*) са 4 свеске годишње. Часопис се издаје на енглеском језику, а преко 50% аутора су из иностранства. Исти је класификован као М24 (часопис изузетног националног значаја) и укључен је у EMERGING SOURCES CITATION INDEX - Thomson Reuters. По својим карактеристикама часопис је у 2006. години добио повељу за најбољу ИТ публикацију. Зборници са традиционалних саветовања и симпозијума СИМС-а су редовно публиковани. У

протеклом периоду публикован је и значајан број стручних и научних књига, као и пригодних стручних публикација од значаја за струку. Уређивачка политика је прилагођена члановима СИМС-а и ауторима радова што би укупно требало да допринесе промоцији научноистраживачког рада.

Саветовања и конгреси у организацији Савеза

Активности Савеза током његовог постојања биле су усмерене и на организовање већег броја саветовања, симпозијума и конгреса од којих су нека била међународног карактера. Значајнијим саветовањима металурга СРЈ сматрају се она која су одржана 1994, 1995, 1997, 1998, 1999, 2001. године затим Интернационални симпозијум „Лаки метали и композитни материјали“ 1999, 2005, 2008, Међународна конференција „Деформација и структура метала и легура“ 2002, 2005, 2007, 2010, Балканска конференција о металургији 2006, Конгреси о металургији и материјалима Југоисточне Европе 2013, 2015, 2017. године. У оквиру активности на усаглашавању са ЕУ регулативом, 2011 је одржана

радионица „Металургија и интегрисана дозвола – поступак прибављања, обука оператера са посебним освртом на постројења у Србији“.

Међународна сарадња

Међународна сарадња је увек заузимала посебно место у активностима Савеза инжењера металургије, па је тако СИМС у сарадњи са инжењерским организацијама Бугарске и Македоније, оснивач Балканског савеза металурга. Унапред осмишљене и припремљене манифестације одржане су по два пута у Варни, Букурешту, Истанбулу и по једном у Атини, Скопљу и Охриду.

Одређена активност усмерена је и на билатералну сарадњу са инжењерским организацијама како оним из Балканских земаља тако и оним из земаља бивше велике државе. На снази су и билатерални споразуми са одговарајућим организацијама Немачке и Италије, а остварена је и одређена сарадња и са организацијама ЕУ у области научних истраживања, енергетике и екологије.

Трећи конгрес металуршког и инжењерства материјала југоисточне Европе Београд 2017. год.

СРПСКО ДРУШТВО ЗА МЕХАНИКУ

Историјат

Српско друштво за механику (СДМ) регистровано је 01. децембра 2006. године, решењем Министарства за државну управу и локалну самоуправу Владе Републике Србије и члан је Савеза инжењера и техничара Србије.

Циљеви и задаци постојања Друштва у најкраћем су: окупљање и удруживање научних и стручних радника који се баве теоријском и примењеном механиком, залагање за подстицање, развијање и унапређивање теоријске и примењене механике као стручне дисциплине; помоћ члановима СДМ-а у научном и стручном усавршавању; старање о подизању научног подмлатка; издавање, подстицање и омогућавање објављивања научних књига, часописа и других публикација; развијање свих облика међусобне сарадње са СИТС и са Инжењерском комором Србије. СДМ успоставља везе са одговарајућим међународним удружењима и сродним друштвима у иностранству и стара се да омогући својим члановима учешће на међународним скуповима. Организује радне и друге групе за истраживање и проучавање појединих проблема и стара се о обезбеђивању потребних средстава за овај рад.

Органи СДМ су: Скупштина, Управни одбор, Надзорни одбор, председник и секретар. Колективни чланови СДМ-а су Друштво за интегритет и век конструкција (ДИВК) и Друштво за рачунску механику Србије. За првог председника СДМ-а изабран је проф др Драгослав Шумарац, Грађевински факултет, Београд, за копредседника др Милош Недељковић, Машински факултет, Београд, а за секретара СДМ-а др Драгослав

Кузмановић Саобраћајни факултет, Београд. Садашњи председник СДМ-а је проф. др Михаило Лазаревић, Машински факултет, Београд.

СДМ је утемељен на Југословенском друштву за механику (ЈДМ) и Друштву за механику Србије, основаном 15. маја 1968. у Београду, и у континуитету наставља њихову традицију, рад и активности.

ЈДМ је основано 13. фебруара 1954. године, али његова стварна историја почиње фебруара 1952. године, када је на Бледу одржан Први југословенски конгрес рационалне и примењене механике. Рад Друштва огледао се у конгресима, симпозијумима, семинарима. После Првог, одржаног 1952. године на Бледу, и Други југословенски конгрес теоријске и примењене механике одржан је од 6. до 14. фебруара 1954. године, такође на Бледу. Трећи конгрес на Бледу одржан је 1956. године, а потом се конгреси одржавају сваке друге године у другом месту - Опатија, Блед, Сплит... до 25 Конгреса одржаног у Новом Саду 2005. године.

Друштво за механику Србије организовало је пет међународних скупова, као и шест одржаних од 1975. до 1985. године. У организацији ДИВК одржано је девет међународних летњих школа Механике лома, под називом ИФМАСС.

Под патронатом ЈДМ постојао је Семинар за реологију. Он је представљао трансформисани облик Групе за реологију, коју је 1962. године основао професор Растко Стојановић.

Приликом оснивања Српског друштва за механику одлучено је се настави са одржавањем конгреса

сваке друге године, као одговарајући континуитет са југословенским конгресима теоријске и примењене механике, одржаваним у организацији ЈДМ.

Конгреси СДМ

Тако је Први међународни конгрес СДМ-а одржан од 10. до 13. априла 2007. године на Копаонику (1st ICSSM-2007), (26th YU). На Конгресу је било пријављено 209 радова, са 115 присутних аутора, где су били заступљени аутори из више од 10 земаља. На Конгресу је било 10 пленарних предавања, 4 секције и 5 минисимпозијума. Копредседници Организационог одбора првог Конгреса СДМ-а били су др Драгослав Шумарац и др Драгослав Кузмановић.

Други међународни конгрес СДМ-а, одржан је од 01. до 05. јуна, 2009. године на Палићу (27th YU). На Конгресу је било пријављено преко 130 радова, при чему је Програм Конгреса реализован кроз: 8 пленарних предавања, 4 секције и 2 тематска минисимпозијума. Председник Организационог одбора био је др Теодор Атанацковић. На редовној скупштини СДМ-а изабрани су за (ко)председнике СДМ-а Стеван Максимовић, Војнотехнички институт, и Томислав Игић, Грађевински факултет, Ниш, а за секретара СДМ-а др Борислав Гајић.

Трећи међународни конгрес СДМ-а одржан је од 05. до 08. јула 2011. године на Власинском језеру (28th YU). На Конгресу је било пријављено 137 радова, где су били заступљени аутори из више од 15 земаља. Програм Конгреса је реализован кроз: 5 пленарних предавања, 4 секције и 2 тематска минисимпозијума. Копредседници Организационог одбора били су др Стеван Максимовић и др Томислав Игић. На редовној

скупштини СДМ-а поново су изабрани за председника СДМ-а Стеван Максимовић, Војнотехнички институт и Томислав Игић, Грађевински факултет, Ниш.

Четврти међународни конгрес СДМ-а одржан је од 04. до 07. јуна 2013. године у Врњачкој Бањи (29th YU). На овом Конгресу је било пријављено 139 радова од стране аутора из преко 12 земаља. Програм Конгреса је укључивао 8 пленарних предавања, 4 секције и 2 тематска минисимпозијума. Председници Организационог одбора били су др Стеван Максимовић и др Томислав Игић. На редовној скупштини СДМ-а изабрани су за председника СДМ-а др Драган Т. Спасић, ФТН, Универзитет у Новом Саду, Нови Сад, и за секретара СДМ-а др Михаило П. Лазаревић, Машински факултет, Универзитета у Београду, Београд.

Пети међународни конгрес СДМ-а одржан је од 15. до 17. јуна 2015. године у Аранђеловцу (30th YU). На Конгресу је било пријављено 95 радова, где је било заступљено преко 240 аутора и коаутора из више од 10 земаља. Програм Конгреса је реализован кроз: 6 пленарних предавања, 6 секција и 1 тематски минисимпозијум. Копредседници Организационог одбора били су др Драган Т. Спасић и др Михаило П. Лазаревић. На скупштини СДМ-а изабрани су за председника СДМ-а др Михаило П. Лазаревић, Машински факултет, Универзитета у Београду, Београд и за секретара СДМ-а др Дамир Мађаревић, ФТН, Универзитет у Новом Саду, Нови Сад.

Шести међународни конгрес СДМ-а одржан је од 19. до 21. јуна, 2017. године на Тари. (The 6th International Congress of Serbian Society of Mechanics). На Конгресу је било пријављено 99 радова, са 95 учесника, где

је било заступљено преко 250 аутора и коаутора из више од 10 земаља. Председник Организационог одбора био је др Михаило П. Лазаревић. Програм Конгреса је реализован кроз: 7 пленарних предавања, 6 секција и 3 тематска мини-симпозијума. На Конгресу је за почасног члана СДМ-а изабран академик проф. др Feliks Chernousko. Поново су изабрани за председника СДМ-а др Михаило П. Лазаревић, Машински факултет, Универзитета у Београду, Београд, а за секретара СДМ-а др Дамир Мађаревић, ФТН, Универзитет у Новом Саду, Нови Сад.

У оквиру научног програма последња четири Конгреса механике Српског друштва за механику одржани су успешно осам мини-симпозијума и то: четири Мини-симпозијума: Nonlinear Dynamics (организатор: Катица (Стевановић) Хедрих), три Мини-симпозијума: Biomechanics/Bioengineering (организатори: Милош Којић и Ненад Филипковић)

као и један Мини-симпозијум који се односио на Механику флуида: Turbulence (организатор: Борђе Чантрак). Када се ради о учешћу на интернационалним конгресима теоријске и примењене механике (ICTAM) у организацији Интернационалне уније теоријске и примењене механике (IUTAM) чланови Српског друштва за механику су узели учешћа са својим радовима и то по два истраживача са националних пројеката (руководилац Катица (Стевановић) Хедрих) на конгресима ICTAM Adelaide 2008, ICTAM Beijing 2012 и ICTAM Montreal 2016, при чему је било учешћа у категорији секцијских предавања.

Члан СДМ-а, Анђелка Хедрих добила је 2011. године, престижну награду за младе истраживаче из области Нелинеарне динамике биосистема, од две које, сваке треће године, додељује Европско друштво за механику (European Society of Mechanics).

Индустрија мотора Раковица, Београд

Издавачка делатност

На основу одлуке Управног одбора ЈДМ, од 1974. године објављује се, једном годишње, часопис *Теоријска и примењена механика*. Часопис је издаван у сарадњи са Математичким институтом САНУ. До 1995. године објављен је двадесет један свезак. Након распада бивше Југославије, од 1995. године, промењена је концепција часописа. У периоду 1995- 2001. година објављено је пет свезака (бр. 22-26). Године 2002. објављени су бројеви посвећени професору Растку Стојановићу. Часопис је 2003. године почео да излази квартално па је Vol. 30 објављен са 4 броја, а 2004. године у Vol. 31, број 3, објављен је 400. рад.

Од 2006. године издавач часописа је Српско друштво за механику. На редовној скупштини СДМ-а јуна 2015. године одлучено је да суиздавач поново буде Математички институт САНУ. Часопис је од 2016.

године почео да излази два пута годишње. Часопис се налази у режиму отвореног приступа и излази под именом *Theoretical and Applied Mechanics*. Од 2016. године часопис се налази у SCOPUS бази.

Од оснивања часописа дужност главног и одговорног уредника обављали су: Вељко Вујичић од 1975. до 1995. године, Теодор Атанацковић, од 1996. до 2001. године, Борђе Шукић од 2001. до 2002. године, Милан Мићуновић од 2002. до 2014. године и Владимир Драговић од 2014. године.

Српско друштво за механику је наставило традицију ЈДМ и чланством у Интернационалној унији теоријске и примењене механике - International Union for Theoretical and Applied Mechanics - UITAM.

На Конгресу Српског друштва за механику, Тара 2017. год.

УДРУЖЕЊЕ ПЕЈЗАЖНИХ АРХИТЕКАТА СРБИЈЕ

Историјат

Удружење пејзажних архитеката Србије УПАС је струковно удружење, чији је основни циљ афирмација, унапређење и заштита статуса пејзажне архитектуре као професије у Србији. Удружење окупља око 260 индивидуалних чланова и 15-так чланова-правних лица, који су активни у различитим интердисциплинарним областима пејзажне архитектуре, као што су: заштита природе и животне средине, планирање и уређивање предела, планирање и пројектовање отворених градских простора, вртни и пејзажни дизајн, пејзажни инжењеринг, комунално одржавање зеленила и сл.

Удружење се бави организовањем скупова, изложби, радионица и предавања, у циљу размене искустава и информација о савременим достигнућима у струци. Сарађује са другим сродним организацијама у земљи и иностранству, заступа интересе струке у креирању законске регулативе од значаја за струку, учествује у пројектима за невладине организације и бави се другим делатностима струковног удружења.

Корени пејзажне архитектуре као делатности уређивања околине у Србији сежу у далеку прошлост. У Лепенском виру (9.500-5.500 год. пре Нове ере) налазе се први знаци активног односа човека према пејзажу у Србији. Ипак, први прави креирани пејзажи „у малом“ јесу манастирски и народни вртови у Србији. Први јавни паркови су створени тек у XIX веку – у Вршцу и у Београду, као и у бањам Србије. Њихови творци су били чешки вртлари, као и француски аутори. Значајна личност за историју

пејзажне архитектуре Србије био је Емилијан Јосимовић (1823-1897), први урбаниста у Србији и аутор првог урбанистичког плана и плана система зеленила Београда (1867). Први и једини образовани српски пејзажни архитекта пре Другог светског рата био је Александар Крстић (1902-1980), који је своје стручно образовање стекао у Прагу. Први послератни пејзажни архитекта у Србији био је Стеван Милинковић (1926-1992), који је студије пејзажне архитектуре завршио у ХанOVERу, а касније био професор пејзажне архитектуре на Универзитету у Београду. На Шумарском факултету у Београду, 1960. године основан је студијски програм „Озелењавања насеља“, као зачетак пејзажне архитектуре у Србији и прве студије те врсте у бившој СФРЈ. Касније су основане студије за Крајинску архитектуру у Љубљани и студије за Вртларство и обликовање пејзажа (крајобразну архитектуру) у Загребу. Данас у Србији, поред Шумарског факултета у Београду, студије пејзажне архитектуре постоје и на Пољопривредном факултету у Новом Саду. Овај програм започео је 2005. године. У Србији је од 1964. до 2017. дипломирало око 2.350 пејзажних архитеката, а процена је да их у Србији живи око 1800.

Дуго се осећала потреба за удруживањем стручњака овог профила, па је прво Удружење пејзажних архитеката настало на нивоу СФРЈ, 21.09.1983. године, као организација са седиштем у Дубровнику. Председник је био Душан Огрин, професор пејзажне архитектуре из Љубљане. Након распада СФРЈ, основано је ново Удружење пејзажних архитеката Југославије, на Оснивачкој скупштини на Копаонику 29.03.1996. године. Активан рад Удружења започео је избором новог руководства на скупштини одржаној

25.10.2003. године. Током наредних година, Удружење се организује, одржавају се стручна предавања, изложбе, ради се на кориговању законских предлога активира се сарадња са Инжењерском комором Србије, где представници Удружења учествују у доношењу струковних правила и у дефинисању стручних лиценци, као и сарадња са другим организацијама и др.

Удружење 2005. године организује Први Салон пејзажне архитектуре у Србији - међународну бијеналну изложбу. Те исте године Удружење постаје и члан IFLA - International Federation of Landscape Architects - Међународне федерације пејзажних архитеката и IFLA Europe.

Крајем 2006. године Удружење је пререгистровано и од тада носи свој данашњи назив - Удружење пејзажних архитеката Србије - УПАС. У колективно чланство Савеза инжењера и техничара Србије УПАС је примљен 09.11.2007. године. Од 2010. године на факултетима у Београду и Новом Саду делују студентске организације - Подмладак Удружења пејзажних архитеката - ПУПА БГ и ПУПА НС.

Председник Председништва првог Удружења пејзажних архитеката Југославије, основаног 1983. године, био је Душан Огрин, професор из Љубљане, а чланови Председништва били су: Стеван Милинковић и Надежда Пејовић, Београд, Бруно Шишић, Дубровник, Соња Јурковић, Загреб, Драган Шојлевски, Скопје и Бранка Вукичевић, Сарајево.

У периоду 1996-2000. година, председница новог Удружења пејзажних архитеката Југославије, основаног 1996. године, била је проф. др Јасминка Цвејић. Од

2000. до 2003. године ту функцију обављао је Зоран Корјак, од 2003. до 2013. године Анђелка Јевтовић, а од 2014. до 2016. године Душан Тодоровић. Актуелна председница УПАС, који ту дужност обавља од 2017. године, је Весна Шабановић.

НАЈЗНАЧАЈНИЈЕ АКТИВНОСТИ

Салон пејзажне архитектуре

Једна од најзначајнијих тековина Удружења пејзажних архитеката Србије је Салон пејзажне архитектуре - међународна бијенална изложба радова из области пејзажне архитектуре - планова, пројеката, студија и истраживања, публикација и сл. До сада је одржано седам Салона у Београду 2005, 2007, 2009, 2011, 2013, 2015, 2017. године, као и њихове ретроспективе у Бања Луци, Херцег-Новом, Шапцу, Неготину, Кикинди, Сурдулици, Суботици и Новом Саду. За излагање на досадашњим Салонима конкурисало је укупно 575 радова, а изложено је 396. Додељене су 64 плакете. Још од првог Салона, на изложбама су излагани и радови из иностранства. Поред учесника из Србије, присутни су били излагачи из још 19 земаља: Словеније, Шпаније, Грчке, Хрватске, Италије, Холандије, Ирске, Аустрије, Црне Горе, Мађарске, Бугарске, Босне и Херцеговине, Белгије, Јужноафричке Републике, Марока, Нигерије, Кине, Индије и Јужне Кореје. Укупно су изложена 134 инострана рада, што је Салону дало међународни карактер.

Салон пејзажне архитектуре у Београду постао је један од најзначајнијих струковних догађаја у југоисточном делу Европе. Циљ Салона је афирмација пејзажне архитектуре и утицај на политику, праксу и културу уређивања простора у Србији.

Пројекат „Урбани џепови“

Током 2011, 2012. и 2013. године је у организацији УПАС реализовано 20-так „Урбаних џепова“ на територији Београда. Урбани џепови су идеја студената из организације ПУПА – Подмладак удружења пејзажних архитеката, са циљем уређења малих, запуштених простора у Београду. Реализацију идеје је прво подржала општина Врачар, а затим и Секретаријат за заштиту животне средине Београда, који је финансирао пројекте и изградњу. УПАС је заједно са ПУПА помогао реализацију идеје у организационом и стручном смислу.

Током 2011. и 2012. године Удружење је израдило део стандарда за послове у пејзажној архитектури. Овај пројекат је подржао Секретаријат за заштиту животне средине. Израђени су стандарди за кровне вртове и стандарди за садњу и заштиту стабала.

Издавачка делатност

Најзначајнија издања Удружења су каталози изложби свих Салона пејзажне архитектуре које је организовао УПАС,

укупно седам каталога. Каталогни су двојезични (српски/енглески) и дају приказ свих аутора и радова који су излагани на изложбама Салона, као и детаљније приказе награђених радова кроз извештаје Жирија.

Током 2012. године Удружење је помогло у организацији мини-митинга Европске асоцијације студената пејзажне архитектуре (ELASA - European Landscape Architecture Students Association). Тим поводом издата је публикација о одржаним радионицама студената у Београду и Новом Саду: „Elasa Србија 2012. - Ресимболизација / Elasa Serbia 2012 - Resymbolising“.

Значајно издање Удружење је *Водич ка одрживим зеленим површинама* из 2014. године, приручник који је реализован заједно са Секретаријатом за заштиту животне средине Београда. Водич је намењен градским и општинским управама, еколошким удружењима и другим организацијама које желе да реализују пројекте за формирање нових зелених простора или обнову и одржавање постојећих.

Први реализован „Урбани џеп“ - ул. Браничевска (Врачар)

Урбани џеп - ул. Баба Вишњина (Врачар)

Међународна сарадња и сарадња са другим институцијама

УПАС је колективни члан Међународне федерације пејзажних архитеката - IFLA (International Federation of Landscape Architects) и IFLA Europe (International Federation of Landscape Architects - European Region), од 2005. године. Мр Андреја Тутунџић, представник УПАС у IFLA, је у периоду 2007-2011. био потпредседник IFLA Europe, а од 2014. је члан Управног одбора светске IFLA. Захваљујући међународним активностима УПАС има добру сарадњу са удружењима и колегама из Грчке, Словеније, Хрватске, Шпаније, Русије. IFLA је прогласила април месецом пејзажне архитектуре у свету. Повод за ово проглашење су два значајна датума: Дан Земље 22. април и датум рођења Фредрика Олмстеда, утемељивача пејзажне архитектуре као професије, 26. април. У складу с тим, Удружење пејзажних архитеката Србије од 2010. сваке године обележава „Април - светски месец пејзажне архитектуре” организовањем изложби, предавања, трибина и сл.

Регионална сарадња УПАС је такође веома успешна. У Београду је 05. јуна 2015. године потписан међународни Меморандум о сарадњи три струковна удружења из региона и то Друштва крајинских архитектов Словеније ДКАС, Хрватског друштва крајобразних архитеката ХДКА и Удружења пејзажних архитеката Србије УПАС. Овај споразум је допринео чвршћем повезивању удружења, размени искустава, међусобној подршци и организовању заједничких скупова.

Удружење је организовало велики број предавања, скупова и сусрета стручњака, самостално, затим у оквиру Салона пејзажне архитектуре, или заједно са Инжењерском комором Србије. Успостављањем сарадње са удружењима

пејзажних архитеката Словеније ДКАС и Хрватске HDKA, сваке године се одржава заједнички стручни скуп под називом „Пејзаж-Крајина-Крајобраз”. Овај скуп се од 2014. године наизменично организује у Хрватској, Словенији или Србији, са различитим темама. Одржани су следећи скупови: 1. скуп: Крајобраз-Пејзаж- Крајина (мај, 2014 - Загреб), тема: „Планирање, пројектовање и одржавање објеката пејзажне архитектуре”; 2. скуп: Пејзаж- Крајина - Крајобраз (јун, 2015 - Београд), тема: „Однос образовања и праксе у пејзажној архитектури”; 3. скуп: Крајина - Крајобраз -Пејзаж (април, 2016 - Љубљана), тема: „Зелена инфраструктура”; 4. скуп: Крајобраз-Пејзаж-Крајина (април, 2017 - Ровињ/Пула), тема: „Туризам и крајобразна архитектура”.

Удружење наступа и на међународним сајмовима заштите животне средине и Сајму хортикултуре у Београду. На Сајму хортикултуре се обележава и Дан пејзажне архитектуре, којом приликом се одржавају тематска предавања и округли столови.

Додела награде победницима Салона 2017

САВЕЗ ПОЉОПРИВРЕДНИХ ИНЖЕЊЕРА И ТЕХНИЧАРА СРБИЈЕ

Историјат

Савез пољопривредних инжењера и техничара Србије (СПИТС; Union of Agricultural Engineers and Technicians of Serbia) је најстарија и кровна национална организација пољопривредних стручњака у Републици Србији.

СПИТС је правни следбеник Друштва за пољску привреду (ДПП) основаног 1868. а регистрованог 1869. године у Књажевини Србији, које је 1881. године променило назив у Српско пољопривредно друштво (СПД - престало са радом 1945. године), затим обновљено 1951. године као Друштво пољопривредних стручњака Србије (ДПСС), које је 1960. године променило назив у Друштво пољопривредних инжењера и техничара Србије (ДПИТС), а 1964. године у садашњи Савез пољопривредних инжењера и техничара Србије (СПИТС).

СПИТС је колективна чланица Савеза инжењера и техничара Србије.

Формирању ДПП претходило је оснивање прве Земљоделске школе у Топчидеру 1853. године у двогодишњем трајању, која је Србији подарила првих 200 сеоских економа/агронома. Веома је индикативно да су наставници и ученици сваког дана пролазили кроз школску капију на којој је писало: „Агрономи да уче народ како се ради и да га надзиравају!“ А то су два (едукација и мониторинг) од пет данашњих постулата модерног менаџмента.

Такође, од 1853. до 1868. године наставу из пољопривреде на Великој школи у Београду држао је

Јосиф Панчић, лекар по струци, оснивач ДПП (1869). О значају Друштва за пољску привреду (ДПП) указује и његов први Устав (Статут) у којем је стајало да „председника поставља лично књаз, на предлог министра финансија.“ Први председник ДПП био је др Милован Спасић, који је ту дужност обављао 13 година (1869-1881), а са њим је било и осам оснивача: проф. др Јосиф Панчић, Коста Црногорац, Чеда Мијатовић, Сергије Станковић, Милован Миловук (уредник првих 10 бројева часописа Тежак), Арса Ристић, Чедомир А. Поповић, Фрања Вшетечка и Алекса Стојковић.

Међу оснивачима и члановима ДПП био је већи број чланова претеча данашње Српске академије наука и уметности (САНУ), односно тадашњег Друштва српске словесности (ДСС), Српског ученог друштва (СУД) и три председника и више чланова Српске краљевске академије (СКА): др Милован Спасић (ДСС - 1845, СУД - 1864, СКА - 1892), проф. др Јосиф Панчић (ДСС - 1850, СУД - 1864. и први председник СКА 1887-1888), Коста Црногорац (СУД - 1874, СКА - 1892), Атанасије Николић (професор и први ректор Лицеума у Крагујевцу - 1839, ДСС - 1842, СУД - 1864; уредник земљорадничког листа Чича Срећко и аутор првог и тада веома актуелног уџбеника Земљоделско газдинство у четири књиге: Ратарство - 1853, Сточарство - 1854, Винарство - 1854. и Воћарство са шумарством - 1857), др Јосиф Пецић (СУД - 1883, СКА - 1892) и Адам Богосављевић - студент филозофије и задружни посленик. Чланови ДПП од 1872. године постали су и један од „првих просветитеља српског села и његове пољопривреде“ - оснивач и професор Земљоделскошумарске школе у Пожаревцу (1872) и Ратарске школе у Краљеву (1882) др Борђе Радић (први српски доктор пољопривреде - докторат

филозофије са пољопривредном расправом - 1867, Беч; СУД - 1870, СКА - 1892) и агроном Гаја Матић (секретар ДПП - 1872-1874, аутор *Опште и Посебне науке о пољоделству, Речника пољопривреде, Читанке за пољопривреднике*, ...), а од 1874. године проф. др Сима Лозанић (СУД - 1873, члан и у два мандата председник СКА 1899-1900. и 1903-1906, доживотни председник Главног савеза српских земљорадничких задруга, ректор Велике школе и први ректор Универзитета у Београду, министар привреде) и професор Земаљско-шумарске школе у Пожаревцу и оснивач и професор Школе за винодеље и воћарство у Букову (1904) Милутин Савић - председник СПП (1900).

Члан СПД од 1882. године био је Благоје Тодоровић (уредник часописа *Тежак* 1896-1897. и *Пољопривредног календара* - 1914), од 1885. године проф. др Јован Жујовић (СУД - 1883, члан 1890. и председник СКА 1915-1921) и Мирко Миљковић, ...

ДПП и његови следбеници су оснивачи-власници и издавачи бројних часописа и публикација: *Тежак* - први илустровани часопис за пољску привреду (први број штампан је 10. фебруара 1869. године и излазио је 10. и 25. у месецу до 1945. године), годишњи *Пољопривредни календар* (1883-), *Архив за пољопривредне науке* (оснивач и издавач Министарство пољопривреде и шумарства ФНРЈ 1946-1948; СПИТЈ - Савез пољопривредних инжењера и техничара Југославије, *Journal of Scientific Agricultural Research*, Пољопривреда (1953), *Економика пољопривреде* (оснивач и издавач СПИТЈ - Савез пољопривредних инжењера и техничара Југославије 1954-2006; од јуна 2010. часопис међународног значаја *Economics of Agriculture - M24*),...

Председници Српског пољопривредног друштва (СПД) су били: Милутин Савић (1900), Милош Х. Поповић (1905), академик проф. др Младен Јосифовић (1935-1945) - када је СПД престало са радом. У том периоду основана је и Окружна пољопривредна школа у Ваљеву (1912), а 1919. године и Пољопривредни факултет у Београду.

У активностима СПД посебно су се истакла тројица знаменитих професора Пољопривредног факултета Универзитета у Београду:

- проф. Доброслав Тодоровић - објављивао радове у часописима *Тежак*, *Пољопривредни гласник* и *Пољопривредни календар* (1912-1945), касније дописни члан САНУ;
- проф. Драгиша Николић - члан Управног одбора СПД (1933-1945) и уредник *Пољопривредног календара* (1938. и 1939) и
- академик Младен Јосифовић - председник Управног одбора СПД (1935-1945), родоначелник српске фитопатологије.

Председници обновљеног Друштва пољопривредних стручњака Србије (ДПСС) били су: Борислав Костић, дипл.инж. (1951), Милан Доновић, дипл.инж. (1952), Драгослав Мутаповић, дипл.инж. (1953), Брана Милосављевић, дипл.инж. (1954) и проф. Властимир Борђевић, дипл.инж. (1955-1960). ДПСС је радило по секцијама за ратарство, воћарство, виноградарство и заштиту биља.

Председници Друштва пољопривредних инжењера и техничара Србије (ДПИТС) били су: проф. Властимир Борђевић, дипл.инж. (1960-1962) и Бранко Турудија, дипл.инж. (1962-1964).

Председници Савеза пољопривредних инжењера и техничара Србије (СПИТС) били су: Бранко Турудија, дипл.инж. (1964-1969), Недељко Милутиновић, дипл.инж. (1970), проф. др Будимир Милојић (1971-1981), др Влада Трифуновић (1982-1985), др Бранко Јовановић (1986-1989), Жарко Секулић, дипл.инж. (1990-1999), проф. др Виден Ранђеловић (2000-2001), проф. др Живорад Гајић (2002-2008), др Милован Пушић (2008-2009) и проф. др Миладин М. Шеварлић (2009-).

У периоду разбијања СФРЈ (1991) и СРЈ (2006), а нарочито у току процеса постсоцијалистичке транзиције наступиле су бројне негативне последице у пољопривреди, прехранбеној индустрији, задругарству и селу, које су веома неповољно деловале и на активности СПИТС-а.

Решењем Агенције за привредне регистре (АПР) Републике Србије број 14302/2011 од 24.05.2011. године, СПИТС је свој Статут ускладио са Законом о

удружењима грађана (2009) и, по Закону о класификацији делатности (2010) и Уредби о класификацији делатности (2010) регистрован за шифру 9412 - Делатност струковних удружења. Такође, Решењем АПР, СПИТС је регистровао и основну привредну делатност: шифра 7219 - Истраживање и развој у осталим природним и техничко-технолошким наукама.

Чланови СПИТС-а су струковне асоцијације из области пољопривреде и руралног развоја као колективне чланице, пољопривредни стручњаци као физичка лица и подружнице незапослених агронома - којих је, према стању од 6. децембра 2016. године, чак 5.513 незапослених агронома и ветеринара, међу којима је 46 доктора наука и 418 магистара, мастера и специјалиста!

Међу члановима СПИТС-а био је и академик САНУ проф. др Јован Белић, професор Пољопривредног факултета Универзитета у Београду, који је првог доктора пољопривредних наука у Србији - др Борђа

СПИТС Најбоља ИТ организација 2014. год

Радића назвао „просветитељем српског села“ и „за то доба најобразованији човек у домену пољопривреде, у правом смислу речи комплетна личност, оспособљена како за научни, тако исто и за стручни, популарно-пропагандни, наставнички, организаторски и уређивачки рад“

Најзначајније активности

СПИТС је у 2014. години реализовао и први пројекат прекограничне сарадње: EU Cross-border project on cooperation between Serbia and Bulgaria: The Bee-keeping as an Alternative to the Unemployment Steady Base and for a Sustainable Development in the Bulgarian-Serbian Cross-Border Region, Contract number 2007CB16IPO006-2011-2-96-SERVICE-TD1 Realization: Union of Agricultural Engineers and Technicians of Serbia, UAETS, 21.05.-20.10.2014, Project Manager - Professor Miladin M. Sevarlic.

Од 2011. године СПИТС је суорганизатор најзначајнијег националног скупа са међународним учешћем „Храна

за Европу“, који организују Економски институт из Београда и Друштво аграрних економиста Србије - национално и међународно најпризнатија колективна чланица СПИТС-а.

СПИТС је од 2017. године, са Међународном асоцијацијом студената пољопривредних и сродних наука из Србије (IAAS - International Association of Students in Agricultural and related Sciences) и Привредном комором Србије, организатор и конференције „За корак испред у агробизнису“ - на којој еминентни стручњаци из различитих области додатно образују најбоље студенте и средњошколце о иновацијама у области пољопривреде и наука значајних за развој агробизниса.

СПИТС је добитник бројних државних и друштвених признања у свим досадашњим етапама његовог рада, укључујући и признање за најбољу колективну чланицу СИТС-а за 2013. и за 2014. годину.

Са отварања једног од скупова у организацији СПИТС

САВЕЗ ПРОНАЛАЗАЧА СРБИЈЕ

Историјат

У широкој лепези друштвено-стручних организација у Републици Србији, јуна 1956. године отпочела је са радом организација у области проналазаштва и рационализаторства – Савез проналазача и аутора техничких унапређења Србије.

Оснивање ове организације су, са ентузијазмом и задовољством, прихватили бројни самостални ствараоци, проналазачи запослени у привредним предузећима и институцијама у Републици, научно-истраживачке организације, факултети, организације материјалне производње и сви субјекти, који су у својој делатности стварали и примењивали иновације и нове технологије.

Као прва друштвено-стручна организација у области организовања инвентивне делатности у Србији, Савез је стварао јединствену проналазачку платформу за друштвену и привредну климу у примени иновација и коришћењу стваралачког потенцијала радних људи у свим областима живота и рада.

Тако су остварени најзначајнији програмски задаци као што су: нормативно регулисање примене проналазака створених у радном односу у смислу обавезујућих аката предузећа – правилника, комисија и слично; едукација путем семинара и курсева о патентном систему и инструментима трансфера проналазака и технологија. 1970. године је установљена и први пут у Србији додељена награда „Михаило Пупин“ за проналазаштво појединцима, предузећима и установама. Основан је Актив младих проналазача Србије, који је омогућио

организовано повезивање младих талената, ученика и студената 1971. године.

Током 61 годину рада Савеза, проналазачи Србије су дали привреди стотине вредних иновативних решења и уштедели огромна материјално-финансијска средства. Проналазаштво је постало свакодневна брига у пословању наших привредника, научно-истраживачких тимова и развојних служби. Знање и стваралачке способности наших људи постали су признати у свету. Бројне међународне изложбе и сајмови потврђују ово, награђујући наше ауторе и фирме као учеснике њихових манифестација.

Чланство у Савезу проналазача Србије је индивидуално и колективно, исказано кроз активно учешће у реализацији програмских манифестација У 2017. години укупан број чланова је износио 1.100. Део чланства је организован у 12 организационих јединица, које су као удружења, савези или друштва, регистрована као посебна правна лица. Млади ствараоци делују у оквиру Организације младих проналазача Србије.

Изложбе, трибине, издавачка делатност, пројекти

Активности Савеза проналазача су бројне. Међу најзначајније, реализоване у последњих десет година, спадају: 10 изложби проналазака, нових технологија и индустријског дизајна, „ЕКСПО-ИНВЕНТ“ одржаних на Београдском сајму у оквиру манифестације Сајам технике, затим 10 међународних манифестација Фестивал иновација, знања и стваралаштва „Тесла фест“ која се одржава од 12. до 15. октобра сваке године у Новом Саду; 6 изложби проналазака спремних за производњу на Београдском сајму; одржавање сајма „Бизнис база“ у 2008, 2009, 2010, 2011, 2012,

и 2013. години; „Смотра домаћих изума“ одржана 12. и 13. марта 2014. године у Дому омладине у Београду, Изложба у Бачкој Паланци, одржана 19. и 20. марта 2015. године, Изложба проналазача Србије на Сајму „INOCOOP 2015“ у Зрењанину од 27. до 29. августа 2015. године; Изложба „Идеја“ одржана од 03. до 05. октобра 2015. године у Бечеју; презентација проналазачких програма на Београдском сајму у оквиру „Године предузетништва“ одржана 19. маја 2016. године. Истом приликом је у свечаној сали Београдског сајма одржана промоција иновативних програма привредника из осам општина Србије. Овај програм организован је у оквиру обележавања јубилеја 60 година Савеза проналазача Србије и 160 година од рођења Николе Тесле. Своја достигнућа су на изложби и промоцији представили привредници из општина и градова: Зрењанина, Старе Пазове, Лознице, Сремске Митровице, Осечине, Бачке Паланке, Мионице, Крагујевца, Новог Сада и Чачка; Изложба одржана у Бачкој Паланци и Челареву у априлу 2016. године; Изложба и свечана академија поводом обележавања јубилеја 60 година рада Савеза проналазача Србије у згради „Прогрес“, 18. и 19. јануара 2017. године; Учествовање на Пољопривредном сајму у Новом Саду од 13. до 19. маја 2017. године; Изложба и свечана академија Организације проналазача железничара Србије поводом 32 године рада 2017. године; „Дани Николе Тесле“ одржани 14. и 15. јула 2017. године у Суботици; Изложба и саветовање у сарадњи са Друштвом инжењера и техничара Пожаревца у Пожаревцу 2014. године; учешће у манифестацији „Ноћ музеја“ у Бачкој Паланци, 20. јула 2017. године; Изложба „ЧИБ ЕКСПО“ у Челареву од 15. до 17. септембра 2017. године; Манифестација „INNO-VA Бечеј“ 20. октобра 2017. године; учествовање на

манифестацији „SERBIAN VISIONS“ у Београду на тему „Домаће иновације и технолошка решења у области екологије, алтернативних извора енергије и медицине“. 25. и 26. новембра 2017. године. Поред овога у периоду од 2008-2017. године одржане су изложбе са промоцијама и у Новом Саду, Београду, Смедереву, Крагујевцу, Шапцу, Старој Пазови, Трстенику, Краљеву, Бору, Крушевцу, Горњем Милановцу, Чачку, Зајечару, Ваљеву.

Када се ради о трибинама и конференцијама одржано је 10 међународних конференција о интелектуалној својини на „Тесла фесту“ у Новом Саду. 2013. године Савез је учествовао у манифестацији Секретаријата за привреду Града Београда „Дани европске баштине у Србији“. У организацији Савеза су одржане и следеће трибине: „Трибина о интелектуалној својини“ 17. маја 2012. године на Београдском сајму, Трибина „Иновациони и интелектуални потенцијал у Србији“ 15. маја 2015. године у Привредној комори Србије и „Систем заштите права интелектуалне својине-патентни систем“ у Заводу за интелектуалну својину.

Представници Савеза су узели учешћа и у раду Међународног конгреса „Никола Тесла - историја будућности“, одржаног у Сава центру, од 24. до 26. априла 2015. године. Учествовали су у јавној расправи о нацрту Закона о иновацијама 2015. године, а у току 2014. и 2015. године је реализована и сарадња са медијском кућом ТВ Пинк, где је у Јутарњем програму у оквиру „Разговора са иноваторима“ представљено 140 иновативних решења аутора чланова Савеза.

Када се ради о издавачкој делатности Савеза, публиковано је 10 каталога са „Тесла фест“, 10 каталога

изложби „ЕКСПО ИНВЕНТ“, као и зборници радова. Савез проналазача Србије посебну пажњу посвећује и стваралаштву младих. Поред изложби младих на „Тесла фесту“, „ЕКСПО ИНВЕНТУ“, „ЧИБ-ЕКСПО“, „INNOVA“ Бечеј, Изложбе у Пожаревцу, Изложбе у Крагујевцу и локалних изложби, Савез је кроз пројекте ствараштва младих афирмисао и едуковао младе за развој сопствених иновативних способности.

Од пројеката који су реализовани издавају се следећи пројекти: ЕКСПО ИНВЕНТ младих 11-15. мај „Промоција и вредновање стваралаштва младих“, 2011. година; „Образовање младих о проналазаштву“ 2012. година, „Млади на Теслином путу“ 2013. година сарадња са Електротехничким факултетом у Београду, садржај: изложбе у градовима Србије, „Развој талената кроз примену науке“, 2014. година, „Млади таленти на путу наших славних научника и проналазача“ 2016.

година, „Допуна развоја креативних способности ученика иновативним образовањем“ 2015. година, пројекат „Дани едукативности и такмичења младих за предузетништво и иновације“ 2016. и 2017. година, пројекат још траје. Пројекат је намењен ученицима средњих и основних школа до 17 година. Реализује се уз подршку локалних самоуправа и општина, а под покровитељством Министарства за државну управу и локалну самоуправу, Министарства пољопривреде и Министарства за рад и социјална питања, а уз сарадњу Европске пословне школе у Београду. Пројекат је до сада реализован у градовима и општинама: Бач, Бачка Паланка, Бечеј, Бачки Петровац, Темерин, Тител, Врбас, Челарево, у београдским општинама Палилула, Врачар, Звездара, Савски Венац, Сурчин. Пројекат су подржали и Покрајинска влада Војводине, Покрајински секретаријат за образовање Војводине и Градски секретаријат за омладину и спорт града Београда.

Учешће Савеза проналазача Србије на Изложби „ИДЕЈА 2015“ у Бечеју

Учешће Савеза проналазача Србије на Сајму иновација „INOCOOP 2015“ у Зрењанину

САВЕЗ ИНЖЕЊЕРА РУДАРСТВА И ГЕОЛОГИЈЕ СРБИЈЕ

Историјат

Савез инжењера и техничара рударске, геолошке и металуршке струке Србије основан је и почео са радом 1952. године. Иницијативу прве генерације дипломираних инжењера рударства и геологије, који су завршили Рударски факултет у Београду 1950. године, да се формира сопствена инжењерска организација снажно су подржали рудници и геолошке институције у Србији.

Данас се са поносом може рећи да је током 65 година свог рада Савез инжењера рударства, геологије и металургије Србије, дао видан допринос заштити сталешких интереса својих чланова, унапређењу рударске технике у Србији и постављању темеља за школовање рударских стручњака, који данас одржавају рударство Србије на завидном технолошком нивоу.

За рударске инжењере, који се баве површинском експлоатацијом посебан значај има јубилеј 45 година од оснивања Комитета за површинску експлоатацију. Почетком седамдесетих година, због великог интересовања рударских и геолошких стручњака за рад у Савезу инжењера и техничара рударства, геологије и металургије Југославије, почело је да се размишља да се у оквиру поменутог Савеза уз постојеће комитете, формира и Комитет за површинску експлоатацију, који би координирао активност рударских стручњака у области површинске експлоатације лежишта минералних сировина. Иницијатива о формирању Комитета, која је покренута на новооснованом Смеру за површинску експлоатацију Рударско-геолошког

факултета у Београду, имала је снажну подршку водећих рударских стручњака, који су радили у површинској експлоатацији.

Оснивање Комитета за површинску експлоатацију обављено је 1972. године у току „Првог југословенског симпозијума о површинској експлоатацији“, који је, уз присуство више стотина учесника одржан у Београду. Комитет је са успехом обављао и све више преузимао водећу улогу у раду СИТРГМЈ. Томе је доприносила велика подршка стручњака који су радили у површинској експлоатацији, која је, већ тада била најважнија рударска технологија у рударству Југославије. Развој југословенске површинске експлоатације на угљу, бокситу, бакарној руди, железној руди, магнезиту, кварцном песку, кречњаку, доломиту и другим неметаличним минералним сировинама, носио је у себи бројне техничке, технолошке, организационе, инвестиционе и кадровске проблеме, на које је требало пружати квалитетне и благовремене одговоре.

Због тога је Комитет за површинску експлоатацију постао један од најважнијих стубова у том развоју. Прихваћен од привреде, добро организован, постаје место договора о свим стратешким питањима која карактеришу површинску експлоатацију. Почетни ауторитет који је проф. Борислав Спасојевић дао функцији председника Комитета, задржан је до данас, тако да су на челу Комитета били веома афирмисани и цењени стручњаци. Председници су бирани из скоро свих република ондашње Југославије и то на мандат од четири године. После проф. Борислава Спасојевића, председници су били Мехмед Џиндић, мр Коста Прстић, проф. др Радомир Симић и др Миодраг Гомилиновић, а сада је проф. др Владимир Павловић,

који је рад Комитета подигао на највиши, научни, стручни и професионални ниво.

Конгреси, импозијуми, конференције, научни скупови и издаваштво

Веома је тешко побројати све активности Комитета за површинску експлоатацију, јер је период од његовог оснивања до данас, био испуњен бројним домаћим симпозијумима, научним и стручним конференцијама, стручним расправама, међународним симпозијумима, конференцијама, саветовањима и конгресима, као и бројним студијским путовањима у земљи и иностранству. О свим овим активностима старало се Председништво Комитета, које се састајало веома често и то, по правилу, на већим површинским коповима широм Југославије. Главна пажња Комитета била је усмерена на организовање Југословенских симпозијума о површинској експлоатацији. Укупно је одржано осам таквих симпозијума у периоду од 1972. до 1992. године. Осим југословенских симпозијума о површинској

експлоатацији организовани су и пољско-југословенски симпозијуми, Први југословенско-чехословачки симпозијум, 1990. године у Тузли и Први совјетско-југословенски симпозијум, 1991. године у Москви. Када се говори о раду Комитета не могу се заборавити бројна студијска путовања у Пољску, Грчку, Аустрију, Чехословачку, Мађарску и Италију.

У периоду од 1992. до 2016. године, након југословенских симпозијума, одржано је девет Међународних конференција о површинској експлоатацији, седам Међународних конференција „Угаљ“, као и пет тематских симпозијума везаних за експлоатацију неметаличних минералних сировина у организацији Савеза инжењера рударства и геологије, Југословенског комитета за површинску експлоатацију, који бележи 25 година од оснивања, и Рударско-геолошког факултета Универзитета у Београду.

Такође, у овом периоду организовани су и веома значајни међународни скупови чији су домаћини били

Музеј Сењских рудника, арх. Михајло Тимотијевић и Мирослава Петровић Балубић

Савез инжењера рударства и геологије, Југословенски комитет за површинску експлоатацију и град Београд: UN/ECE Coal Committee/Meeting of Experts on Opencast Mines, Belgrade, 1990, 6th European Coal Conference Belgrade, 2005, SOMP 2007 - 18th Annual General Meeting of Society of Mining Professors, Belgrade, 2007, 13th International Symposium Continuous Surface Mining, Belgrade, 2016.

Велики значај за развој техничке теорије и праксе има и часопис *Техника*, који је 2015. године обележио 70 година од изласка првог броја из штампе. Часопис је од 1946. године излазио у оквиру Савеза инжењера и техничара Југославије, а последњих седам година часопис преузима Савез инжењера и техничара Србије. Данас овај часопис има осам сепарата из различитих области технике. Излази годишње у шест бројева, увршћен је у водеће часописе у Србији, а остварује размену са тридесетак водећих библиотека и институција у свету. Радови из рударске проблематике у часопису „Техника“ у оквиру сепарата „Рударство, геологија и металургија“ појављују се 1953. године, да би до данас било објављено преко хиљаду научних и стручних радова и претходних саопштења. То је драгоцен материјал који на десетине хиљада страница показује не само укупан развој рударске технике и технологије већ и битне аспекте научноистраживачког рада у овој области. У часопису *Техника* су објављивани и прикази конгреса, саветовања, стручне литературе значајне за ову област. Часопис *Техника* је у целини посматрано забележио широки регистар научних и стручних проблема који су у претходном периоду били присутни у области рударства. Са развојем рударске технике развијао се и квалитет радова објављених у *Техници*, а укупна анализа показује да су тим радовима аутори

пратили присутан развој светске рударске технике и технологије, чиме је обезбеђиван и одговарајући ниво у производним, пројектантским и научно-истраживачким институцијама у Србији.

Године 2017. обележено је и 35 година од одржавања Светског рударског конгреса, који је 1982. године одржан у Београду. На непосредним припремама Конгреса веома активно је радило преко стотину најистакнутијих рударских стручњака, чије је активности синхронизовао и усмеравао Организациони комитет, формиран од стране Југословенског комитета за светске рударске конгресе. Сматра се да је велики напор тих стручњака, широко учешће скоро свих рударских радних организација, потпуна подршка рударских инжењера и техничара Југославије и наравно, већ признати реноме Конгресног центра Сава у организовању сличних манифестација, омогућио да се обаве све потребне припреме, како би огромна река светских и наших рударских стручњака, у максимално повољним условима, извршила размену искустава и одредила даље правце развоја рударске струке, технике, технологије и науке. Светски рударски конгрес је оставио трајне позитивне ефекте на све сфере наше рударске привреде и значајно допринео, не само афирмацији нашег рударства, већ и наше земље у целини.

На саветовањима, који се и даље континуално одржавају, наставља се традиција Савеза инжењера и техничара Србије, у оквиру којег рударска професија има посебан значај. У питању је велика рударска породица, која има снаге и знања да преброди све присутне тешкоће и да наше рударство води ка најсавременијој техници и технологији. Заједништво које је створено буди понос у укупној инжењерској струци, која притиснута

бројним тешкоћама и друштвеним ограничењима, схвата да се излази из кризе могу обезбеђивати само заједништвом, још већом оданошћу струци и ексклузивним инжењерским знањем.

Такође, треба истаћи да су активности на успостављању међународне сарадње један од стратешких циљева Савеза. У том смислу потписани су Споразуми о

сарадњи са одговарајућим рударским струковним удружењима Македоније и Немачке, а успостављена је одли настављене су ове активности и у 2014. години. У априлу месецу је потписан Споразум о срадњи са Савезом инжењера рударства и геологије Македоније и успостављена је комуникација са струковним Савезом Бугарске са којим се очекује потписивање Споразума о сарадњи.

Рудник лигнита у Костоцу

САВЕЗ ИНЖЕЊЕРА И ТЕХНИЧАРА ТЕКСТИЛАЦА СРБИЈЕ

Историјат

У историји окупљања стручњака текстилаца важно је прво Друштво дипломираних текстилних техничара, основано у Новом Саду 1935. године, па потом и у Београду и Лесковцу. Већ 1937. године, покренут је први стручни лист *Дипломирани техничар* у коме се као аутори појављују текстилни техничари са својим стручним чланцима о текстилној производњи, организацији и технологији у текстилним фабрикама. У периоду након оснивања 1935. године, по свом доприносу, издавају се текстилни техничари Илија Михајловић, Оскар Келнер, Милорад Гроздановић. Та малена група текстилних техничара је радила у текстилној индустрији наше земље све до 1941. године, односно до рата са Немачком. За време Другог светског рата, од 06. априла 1941. године, па све до 1945. године, престаје активност свих друштава текстилаца, који су се расули по заробљеничким логорима, деловали као револуционари, а неку су се повукли из сваке јавне делатности.

Друго раздобље почиње после ослобођења, 1945. године. Материјални губици предратне текстилне индустрије у току II светског рата били су огромни, а цео терет обнове текстилних предузећа пао је на текстилне инжењере и техничаре, што доводи до њиховог великог ангажовања. Они се одмах по завршетку рата укључују у рад на ревитализацији текстилне индустрије преко друштвено-политичких организација, као и државне управе.

Друштво хемичара и технолога Србије, а у њиховом склопу и Секција текстилаца, формирано је 1949. године. Први председник Секције текстилаца, у склопу

Друштва хемичара и технолога Србије, био је Оскар Келнер. Повећање броја чланова, као и специфични задаци текстилних техничара и инжењера, полако су текстилце одвајали од Друштва хемичара, па је 30. јула 1953. године у Београду одржана оснивачка скупштина Друштва инжењера и техничара текстилаца Србије. Изабрана је прва управа и одређени су задаци чланству, који је је у том моменту бројало 580 активних чланова. Управу су чинили: председник Илија Михајловић, потпредседник Душан Букић, секретар Бранко Вешовић, затим Наталија Павловић, Милорад Гроздановић и Коста Винокић. Следили су бројни научни скупови, саветовања, конгреси инжењера и техничара текстилаца, сарадња са осталим друштвима и савезима, издавање *Билтена* до 1953. године, а од тада до данашњих дана, издавање научно стручног часописа *Текстилна индустрија*, који ове године прославља свој мали јубилеј, 65 година непрекидног публиковања.

Од оснивања 1953. године одржаване су редовне скупштине Друштва, бирани нови млађи чланови у управне одборе, а председници су били еминентне личности из текстилне бранше. Својим примером они су покретали чланове у подружницама и друштвима инжењера и техничара текстилаца, који су обједињавали регионе, у којима је било више текстилних фабрика, текстилних школа и подружница. Све је било у успону. Стручни скупови, размене искуства и стручна саветовања много су допринели стручном уздицању чланова, што је несумњиво утицало на рад текстилних фабрика.

Најзначајније активности

Друштво инжењера и техничара текстилаца у Београду је маја 1957. године образовало своју сталну Комисију за школство, са задатком да проучи

проблем кадрова и школске мреже за стварање нових и унапређење постојећих стручњака у текстилној индустрији. Комисија за школство је израдила Предлог за оснивање Више текстилне школе који је поднела Савету за школство Народне Републике Србије у Београду. Предлог Комисије је подржан од предузећа текстилне индустрије, Републичке привредне коморе Србије и Привредне коморе Града Београда, и 30. јуна 1958. године основана је Виша техничка текстилна школа.

Средином 1970 тих година, Савез је део својих активности посветио и јубилејима и прослави 30. годишњице СИТТС. Чланови Савеза, у многим организацијама текстилне и одевне индустрије и образовним установама, активно су учествовали у обележавању јубилеја. Овде треба напоменути да се по својој активности издвајало Друштва инжењера и техничара текстилаца Лесковца и његове подружнице. Поред тога значајне резултате су остваривале и организације ДИТТ-а Суботице, Новог Сада и Београда. Савез је, уз то, радио и на детаљном упознавању чланова са техничко-технолошким достигнућима у свету, због чега су организоване стручне посете светским изложбама текстила ИТМА сваке четврте

Музеј текстилне индустрије у Строковцу код Лесковца. Објект прве фабрике гајтана из 1884. год

године. Изложби „Инглегмак“, која се редовно одржавала у Москви. Стручна саветовања су одржавана сваке године и она су окупљала велики број чланова Савеза. Симпозијуми страних фирми су често одржавани у Београду, Загребу, Љубљани, Марибору и Лесковцу. Такав интезиван рад несумњиво је доносио користи. Повећао се број чланова Савеза (преко 2000), као и број читалаца часописа *Текстилна индустрија* (преко 1500 примерака је био тираж) и може се рећи да је све било у успону.

Савез инжењера и техничара текстилаца Србије (СИТТС) у том периоду има видљиве резултате, о чему говоре и велики број захвалница, повеља, плакета које је добио. Споменућемо највеће текстилно признање – „Златни Пушманов атлас“, Повељу најбоље публикације у Југославији у 1983. години и велико признање Савезу – Орден рада са златним венцем.

Период 80-их година прошлог века, по мишљењу многих стручњака се памти као „Златно доба текстилне индустрије“. Текстилна индустрија у Србији је бројала преко стотину компанија, већином великих предузећа и запошљавала је преко 250.000 радника. У периоду од 1975. године до 1990. године се све кретало узлазном линијом, али је од 1990. године до 1998. године производња текстилних фабрика била скоро заустављена. Пре 1991. године текстилна индустрија је учествовала са 11% у бруто националном доходу Србије, у извозу са 20%, са позитивним салдом од 450 милиона долара и у запослености са око 16%. Углавном се радило о дорадним пословима за тадашње иностране партнере (чак 90%). Због интензивне спољнотрговинске размере предузећа текстилне индустрије су годинама пословала у складу са светским стандардима и тенденцијама на тржишту.

Деведесетих година 20. века, почела је приватизација домаћих предузећа. Током кризе деведесетих година, велики део радне снаге изгубио се кроз различите социјалне програме, а текстилна индустрија се уситнила на мање производне погоне. Промене које су се десиле у погледу власничке трансформације погодиле су и организацију Савеза инжењера и техничара текстилаца Србије. Таква ситуација је захтевала да се Савез на погодан начин реорганизује, па и преорјентише. Показало се, да су уместо бројних текстилних инжењера и техничара стучњака за предење, ткање, плетење, бојење и дораду, у таквој специфичној ситуацији потребни стручњаци за текстилну конфекцију и трикотажу.

У Београду је 25. јула 2005. године одржана Скупштина Савеза, донет је нови Статут и изабрано је ново руководство. Нови председник Савеза текстилаца је постао човек из привреде, приватник, Небојша Мартиновић. Савез и часопис *Текстилна индустрија* окрећу се стварности. У свему томе учествују нови партнери који имају другачији приступ презентацији и који у сарадњу уносе нове идеје и иницијативе. Почетак те сарадње био је семинар о величинским бројевима одевних предмета. Чланови Савеза су остваривали сарадњу са текстилним школама у покушају да покрену окупљања и стручна деловања. Наставници школа такође учествују у окупљању чланова, али и све више активно учествују у писању стручних радова који се штампају у стручном и научном часопису *Текстилна индустрија*. Наставља се стара пракса да се посећују иностране изложбе текстилних машина и опреме. Тако је 2006. години су 75 текстилаца путовало у Истанбул, где се одржавала изложба текстилних машина ИТМА. Следеће године је, по петнаести пут,

организована посета изложби текстилних машина ИТМА, која је одржана у Минхену. У току 2008. године одржано је више седница Управног одбора и организована је посета чланова Савеза текстилаца Сајму текстилних машина, опреме и хемијских средстава у Истанбулу у мају месецу 2008. године. Савез текстилаца је испуњавао своје основне циљеве, у складу са циљевима садржаним у Статуту СИТТС, из којих се могу издвојити: Окупљање инжењера и техничара текстилаца ради увећавања њиховог стручног знања, обезбеђења одговарајућег статуса у друштву, на бази њиховог доприноса друштвено-економским, научно-технолошком и привредном развоју Републике Србије; Пружање помоћи инжењерима и техничарима у научном и стручном усавршавању и организовању одговарајућих облика перманентног образовања; Праћење савременог развоја технике и технологије и указивање на токове збивања и промене у текстилној индустрији; Припрема и одржавање скупове чији је циљ непрекидно стручно образовање и усавршавање инжењера и техничара; Пружање помоћи у развоју и унапређењу технике и привреде чији су циљеви слични циљевима инжењерско-техничарске организације; Сарадња са одговарајућим друштвено стручним и привредним ресором.

Његовом успешном раду и опстанку свих ових година значајно је допринело и руководство Савеза. Од оснивачке скупштине ДИТТ Србије, одржане у Београду 30. јула 1953. године, до Савеза инжењера и техничара текстилаца Србије, председници Савеза текстилаца су били: Илија Михајловић, Љубомир Тасић, Радисав Лукић, Димитрије Цветковић, Живослав Ристић, Слободан Вукосављевић, Драгослав Јанковић, Ратко Рошчић, Живадин Андрић, Милорад Шарбајић,

Риста Трајковић, Небојша Мартиновић, Горан Савановић и Станко Киш, садашњи председник СИТТС.

Савез инжењера и техничара текстилаца Србије је у 2013. години обележио 60 година свога постојања и успешног рада. Том приликом је и часопис обележио 60 година непрекидног излагања.

Дана 26.12.2013. године одржана је Свечана седница Скупштине Савеза којој је присуствовало 80 званица и извршено је уручење признања за допринос и дугогодишњи рад у раду Савеза инжењера и техничара текстилаца Србије.

Савез инжењера и техничара текстилаца Србије се од свог оснивања ослањао на велике текстилне комбинате којих више нема. Данас углавном постоје мала и средња текстилна предузећа, претежно конфекцијска и трикотажна, која су често у власништву људи који нису из струке и који немају разумевања за рад и активности СИТТС. У том смислу Савез текстилаца је прихватио стварност и усмерио своју активност на тај начин да у сваком моменту буде користан својим члановима, сада претежно стручњацима у текстилној конфекцији.

Часопис *Текстилна индустрија*

У том смислу је препознато да се највећи део активности и Статутарно постављених циљева може да реализује кроз издаваштво, путем научно стручног часописа *Текстилна индустрија*. Часопис *Текстилна индустрија*, од свог оснивања 1953. године, излази у континуитету, размењује се са иностраним стручним и научним текстилним часописима, може се наћи у светским библиотекама, и добитник је бројних признања. Треба нагласити да је часопис *Текстилна индустрија* између осталог добитник и Повење „Најбоља ИТ публикација

Србије“ за 2001. годину Савеза инжењера и техничара Србије (СИТТС). Оствареним резултатима су значајно допринели и Редакција и уредници часописа. Први и главни уредник часописа био је Душан Ђукић, а технички уредник Бранко Вешовић, који од 1958. године постаје и главни и одговорни уредник часописа. У то време, технички уредник је по први пут постало лице са сталним радним односом, новинар Милутин Вујовић, који је у часопису био ангажован само те године. Од 1959. године, дужност главног уредника обавља Сулејман Чичић, један од оснивача часописа, који на тој дужности остаје само годину дана. Од почетка 1960. године ту дужност преузима мр Бранко Илић, који је обављао све до краја 2009. године. Од 2009. до 2017. године главни и одговорни уредник часописа била је др Гордана Чоловић, а од почетка 2017. године ту дужност обавља проф. др Снежана Урошевић.

Данас су напори главног и одговорног уредника и чланова Редакције усмерени на праћење савремених кретања у текстилној технологији, а данас се све више окреће модерној одевној индустрији и ресурсима који их прате, кроз дизајн, технологију и менаџмент. Редакција и главни и одговорни уредник покушавају да бољим садржајем и већим обимом часописа, повећају квалитет и категоризацију часописа. Часопис *Текстилна индустрија* излази у утврђеним роковима, четири пута годишње и остао је веран начелима да је веома важна информација о новим збивањима у свим процесима текстилне производње, организацији процеса производње, као и на тржишту текстила. Часопис је успео да нађе начина да буде видљив, постојан и савремен.

Поводом обележавања 150 година Савеза инжењера и техничара Србије, затим поводом 65 година постојања

Савеза инжењера и техничара текстилаца Србије и 65 година непрекидног излажења научно-стручног часописа *Текстилна индустрија*, Савез текстилаца ће у току 2018. године организовати Конференцију са међународним учешћем. Тема ове Конференције је „Савремени трендови у текстилној индустрији“. Конференција ће бити одржана у Београду и то ће бити прилика да научни радници, али и стручњаци из праксе, из предузећа текстилног сектора из Србије и земаља у окружењу, презентују своје научне и стручне радове.

Друштво инжењера и техничара текстилаца Лесковачког басена

Почетком 1953. године лесковачки текстилци почели су да приступају Друштву хемичара и технолога Србије, да би после прве скупштине СИТТ-а Србије 17. јула 1953. године, одржали Скупштину којој је присуствовало четрдесет чланова, инжењера и техничара лесковачког басена, у циљу оснивања подружнице ДИТТ-а у Лесковцу.

Јубиларна Скупштина Савеза инжењера и техничара текстилаца поводом 25 година постојања. Учеснике Скупштине поздравља Драган Васиљевић председник СИТТ-а (1976)

На III годишњој скупштини ове подружнице, одржаној 19. јуна 1955. године, закључено је, између осталог, да у Лесковцу треба основати Институт за техничка и технолошка истраживања у текстилној индустрији, да се стручном усавршавању текстилаца посвети већа пажња и да убудуће ДИТТ у Лесковцу обавља преглед и даје сагласност на планове и пројекте за реконструкцију, модернизацију и изградњу нових капацитета.

На V скупштини ДИТТ-а у Лесковцу, 1957. године, иницирано је отварање Више техничке текстилне школе у Лесковцу. Покренут је стручни часопис *Текстил и пракса*, чији је први број изашао 1962. године. Ради усавршавања текстилаца организована су стручна предавања, саветовања, симпозијуми и семинари. Може се рећи да је период од 1953. године до 1973. године био испуњен веома богатим садржајем и активностима. У периоду од 1981–1985. године усвојен је нови Статут ове организације према коме дотадашње организације-подружнице постају друштва инжењера и техничара текстилаца у фабрикама и радним организацијама.

Године 1978. године поводом 25. година рада ДИТТ-а овог басена, и 10. годишњице деловања Фонда „Вилем Пушман“, одржана је свечана академија Друштва инжењера и техничара текстилаца лесковачког басена. О свему шта се дешавало на бројним скуповима, опширно је писано у часопису *Текстил и пракса*, који има велике заслуге за редовно информисање чланства широм наше земље. Детаљније о текстилцима лесковачког басена документовано је у монографији *Текстилци лесковачког басена* штампаној 1998. године.

ДРУШТВО ИНЖЕЊЕРА И ТЕХНИЧАРА ЗА УПРАВЉАЊЕ РИЗИЦИМА У ЖИВОТНОЈ СРЕДИНИ СРБИЈЕ

Историјат и најважније активности Друштва

Решењем Министарства унутрашњих послова Републике Србије од 24. јануара 2002. године почиње са радом невладина и непрофитабилна организација Друштво инжењера и техничара за управљање ризицима у животној средини ДИТУР. Први састанак Главног одбора ДИТУР-а одржан је 4. фебруара 2002, у сали удружења, у Београду, Кнеза Милоша 7а и тај датум узима се као дан оснивања Друштва.

Први контакти са CFPA Europe – Confederation of Fire Protection Associations, успостављени су 1986. године у Паризу, да би од 1996. године и заседања Генералне скупштине CFPA-E у Риму, Србија добила статус посматрача. На Генералној скупштини CFPA Europe, одржаној 2002. године у Хелсинкију, ДИТУР

је званично постао пуноправни члан те асоцијације, са статусом националне чланице. Самим тим, ДИТУР је постао и члан Светске конфедерације CFPA-I (CFPA International).

ДИТУР ради на унапређењу сазнања и разумевања материје везане за науку о пожару, превенцији и заштити од пожара, што обухвата: Размену информација између чланица о свим питањима у вези са пожарном безбедношћу, осигурањем и заштитом живота и имовине; Сарадњу чланица ради предузимања заједничких програма и спровођења активности за које се определила Генерална скупштина; Спровођење или одређивање истраживачких пројеката и студија ради повећања знања; Комуникацију са европским организацијама чије активности обухватају пожарну безбедност, осигурање и сродне области; Унапређивање пожарне безбедности и сродних области у Европи и на светском нивоу и подстицање размене информација и гледишта са међународним организацијама. Чланови ДИТУР-а су инжењери и техничари из

Генерална скупштина CFPA у Пекингу

области заштите од пожара, национални институти за пожарна испитивања, Завод за стандардизацију, произвођачи опреме, пројектне организације и представници осигуравајућих друштава. Самим тим, ДИТУР представља организацију за безбедност од пожара на националном нивоу.

Међународна сарадња и Европска диплома СФРА

ДИТУР је 2004. године, добио лиценцу СФРА да може да организује курсеве за „Европску диплому СФРА“, према специфичним потребама корисника, а у складу са програмом који је усаглашен за чланице СФРА. Друштво је обавезно да програм курсева, ниво наставе и начин испита усаглашава са одговарајућим курсевима у земљама СФРА-Е. То посебно важи за курсеве који се завршавају СФРА-Е дипломама. Значајан део ових садржаја прилагођен је регулативи организација и пракси земаља ЕУ. Предавачи, инструктори и ментори ДИТУР-а дужни су да се држе јасно дефинисаних усвојених програма и процедура. Комбинују се савремене методе обуке користећи

практичну наставу, компјутерску технологију, видео-материјале и Интернет. Током курсева кандидати су у обавези да ураде семинарске радове и студије на задате теме, да би стекли услов да полажу испит.

ДИТУР је 2007. године организовао Генералну скупштину СФРА-Е и саветовање у Београду. То је била прилика да се, први пут у историји, европски експерти (25) упознају са Србијом и Београдом. Прва идеја, током организације саветовања, била је да се направи упоредна анализа стања заштите од пожара и безбедности у Европи и код нас, а друга, да се Београд постави у центар пажње Југоисточне Европе. Из тог разлога, ДИТУР је као организатор, позвао и представнике свих суседних земаља да узму учешћа на скупу. Скуп је био одлично посећен. Теме, које су биле на програму првог дана, имале су добар одјек и неподељено је мишљење да је овакав скуп био потребан Србији. Наставак скупа, с циљним предавањима другог дана, показао је да, што се тиче познавања проблематике, пратимо Европу, али да каснимо када је

Стручна екскурзија у организацији ДИТУР у Немачку

у питању регулатива. Током Саветовања искоришћена је прилика да упознамо експерте из Европе, али и да они упознају Србију и Београд. Преставници организација из европских земаља имали су прилику да посете Музеј „Никола Тесла“, Оплепац, Авалу и Калемегдан, а организовано је и посматрање Београда са река. Чланови ДИТУР-а су експертима из Немачке и Шпаније, Михаелу Шнелу и Мигелу Салдани, доделили плакете „Никола Тесла“ за заслуге у раду и сарадњи са Србијом. Немачки експерт је по позиву, долазио да држи предавања нашим стручњацима, а г-дин Салдана је после тридесет година рада у CFPA, отишао у пензију. Представници ДИТУР континуирано учествују у раду органа CFPA-E и CFPA-I. Последње учешће је било на Генералној скупштини CFPA-I, одржаној у септембру 2017. године у Пекингу, када су представници ДИТУР подржали пријем Израела у CFPA-I.

Сарадња са другим институцијама

Поред активности око реализације курсева и међународне сарадње, ДИТУР је у претходном периоду успоставио и сарадњу и са акредитованим лабораторијама. Резултат ове сарадње су биле екскурзије наших експерата за Немачку, Енглеску, Француску, Кину и Русију са организованим посетама тамошњим лабораторијама. На тај начин је омогућено да преко 500 експерата из Србије упозна начине пожарних испитивања, који се реализују у тамошњим акредитованим лабораторијама, а који не постоје у Србији.

Одржана је и серија предавања за поједине институције као што су ПТТ и Народни музеј. Успостављена је сарадња и са осигуравајућим кућама из Србије и региона и у оквиру те сарадње одржана је серија предавања о пожарним ризицима. Сарадња ДИТУР-а,

успостављена са Аеродромима Србије, била је везана за добијање лиценци у области заштите од пожара.

ДИТУР има и дугогодишњу успешну сарадњу са Привредном комором Србије, у оквиру које се врши обука полазника у области техничког управљања ризицима од пожара. Као важан сегмент сарадње треба навести и сарадњу са Министарством унутрашњих послова Србије у области заштите од пожара и ванредних ситуација. У оквиру научно стручних активности издваја се и Међународна конференција, која се у организацији ДИТУР-а, одржава сваке друге године у Сава центру, уз присуство великог броја гости из целог света.

Наравно, Друштво инжењера и техничара за управљање ризицима у животној средини Србије наставља своју мисију освајања знања, унапређења пожарне безбедности и приближавања Србије Европи и свету.

Председник ДИТУР-а
проф. др Милован Видаковић у Пекингу

УДРУЖЕЊЕ УРБАНИСТА СРБИЈЕ

Историјат

Удружење урбаниста Србије организовано је као јединствена струковна, стручна и друштвена организација урбаниста Србије. Током 62 године свог постојања Удружење је мењало називе. Основано је као Друштво урбаниста Србије, да би прерасло у Урбанистички савез Србије и на крају у Удружење урбаниста Србије.

Оснивачка скупштина Друштва урбаниста Србије одржана је 20. маја 1955. године. Педесет ентузијаста, на челу са архитектом Николом Добровићем, основало је Друштво као друштвено-стручну организацију, чији циљ је био окупљање свих снага непосредно или посредно укључених у урбанистичку делатност у Србији.

За првог председника Друштва изабран је арх. Никола Добровић, професор урбанизма на Архитектонском факултету у Београду. У периоду до 1966. године председници Друштва су били: арх. Жива Борђевић, арх. Борко Новаковић, арх. Јосип Слобода и арх. Велимир Остојић.

Године 1966, Урбанистичко друштво Србије се трансформише у Урбанистички савез Србије. Смисао ове промене била је тенденција да се активност пренесе на локалне градске организације урбаниста, а да се у Савезу координира укупна активност. У том периоду промене су се одвијале и на нивоима републичких, покрајинских и општинских органа. Основан је Републички секретаријат за урбанизам, стамбене и комуналне делатности и одговарајући органи покрајина, донета је Резолуција о основама

политике урбанизације у СР Србији, Одлука о издвајању буџетских средстава за израду просторних планова Републике и покрајина, афирмишу се локалне градске и општинске планерске организације, урбанистички заводи и слично. Функцију председника Урбанистичког друштва Србије до његове трансформације у Удружење урбаниста Србије обављали су проф. др Димитрије Перишић у периоду 1966-1972. година, проф. др Димитрије Младеновић 1972-1974. година, проф. др Миодраг Јанић 1974-1977. година и арх. Милутин Главички 1977-1980. година. Од 1980. године уведен је избор председника на једногодишњи мандат и до 1991. године ту функцију обављали су мр Милица Јакшић, Јован Мишковић, мр Миша Давид, мр Михаило Медведев, мр Милош Бојовић, Оливера Бурић, Боривоје Цвејић, мр Константин Костић, мр Љубодраг Вељовић и проф. др Владимир Маџура.

На ванредној скупштини Урбанистичког друштва Србије, одржаној 24. новембра 1990. године у Сремским Карловцима, усвојен је нови Статут и промењен је назив Друштва у Удружење урбаниста Србије. На скупштини је промовисана и Платформа за израду новог Закона о урбанизму. Након усвајања новог Статута и промене назива Друштва, на Изборној скупштини одржаној 31. марта 1991. године за председника Удружења урбаниста Србије изабран је проф. др Владимир Маџура. Њега је на тој функцији наследио проф. др Борислав Стојков, који је дужност председника обављао од 1995. до 1999. године, када је председник постао проф. др Миодраг Ралевић. Проф. Ралевић је на тој дужности остао до 2008. године. У периоду 2009-2017. година, у два узастопна мандата, председник Удружења био је Душан Минић. Актуелни председник Удружења је др Александар Јевтић, изабран

на Изборној скупштини Удружења одржаној 01. јуна 2017. године у Вршцу.

Удружење урбаниста Србије чини мрежа институција и појединаца из области урбанизма, просторног планирања, уређења грађевинског земљишта, заштите животне средине и сродних области. У оквиру Удружења, као саставни део, делују и организационе целине – јединице: Војвођанско удружење урбаниста, Друштво урбаниста Београда и Друштво урбаниста Ниша.

Данас Удружење урбаниста окупља значајан број индивидуалних чланова – архитекти, грађевински

инжењери, просторни планери, економисти, правници, еколози, геодети, саобраћајни инжењери, машински инжењери, географи, електроинжењери, шумарски инжењери, информатичари и инжењери хортикултуре. Поред индивидуалних чланова Удружење урбаниста има и колективне чланице – јавна и приватна предузећа за израду урбанистичких планова, просторних планова и студија, предузећа за урбанизам, грађевинско земљиште и изградњу, факултети, институти и др.

Међународна сарадња

У циљу повезивања и размене искуства и знања са мрежама признатих и квалификованих европских стручњака, УУС је од 2009. године постало пуноправни члан Европског савета урбаниста – СЕУ (27 европских држава). Маја 2011. године у Београду је, у организацији Удружења урбаниста Србије, а уз свесрдну помоћ Архитектонског факултета Универзитета у Београду, одржана и редовна седница Скупштине Европског савета урбаниста (ЕСТР). Удружење је носилац највиших домаћих јавних/друштвених и професионалних признања и награда.

Признања

Указом Председништва СФРЈ број 113 од 31. децембра 1980. године, поводом 25-те годишњице постојања Удружења, а за нарочите заслуге на унапређењу урбанизма и ширењу урбанистичке културе, као и за значајан допринос усавршавању стручних кадрова Удружење је одликовано Орденом заслуге за народ са сребрним зрацима.

У просторијама Ректората Универзитета у Београду, јуна 2010. године, а у оквиру пројекта „Пут ка врху“ од стране Медиа-Инвент из Новог Сада, Факултета

План реконструкције Београда у Шанцу,
Емилијан Јосимовић 1867. године

техничких наука Нови Сад и Регионалне привредне коморе Београд Удружењу урбаниста Србије додељена је, за развој урбанизма, Повеља са златником „Капетан Миша Атанасијевић“.

Савез инжењера и техничара Србије, у фебруару 2011. године, Удружењу урбаниста Србије доделио је Повељу Најбоља IT организација Србије.

Најважније активности

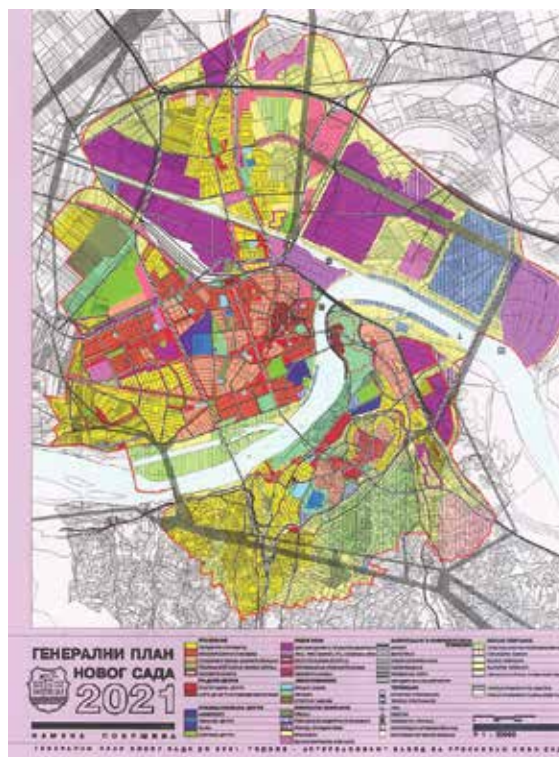
Основи циљеви Удружења урбаниста Србије су: развијање делатности урбанистичког и просторног планирања; неговање професионалне етике; остваривање међународне сарадње на ширем простору, посебно кроз размену искустава, развој струке и заједничку организацију одређених манифестација и урбанистичко-архитектонских конкурса; значајније учешће у припреми законских одредби, прописа и програма који се односе на урбанизам, просторно планирање, изградњу и грађевинско земљиште и континуирано унапређивање сопственог статуса и достигнутог реномеа Удружења урбаниста Србије. У реализацији тих циљева Удружење има бројне активности међу којима се издвајају Међународни салон урбанизма, Међународни научно-стручни скуп - Летња школа урбанизма и Урбанистичко-архитектонски конкурси.

Међународни салон урбанизма

Међународни салон урбанизма представља смотру најзначајнијих, актуелних остварења у области просторног и урбанистичког планирања, урбанистичког пројектовања и реализација. Већ 26 година у континуитету, сваког 08. новембра, одржава се премијерна поставка Међународног салона урбанизма. Учесници Салона су чланови УУС и заинтересоване

организације, предузећа и појединци из Србије и иностранства. Почев од првог Салона урбанизма, одржаног у Нишу 1991. године, Салон је првих 10 година своју премијерну поставку имао у Нишу, да би након тога био одржан парних година у Крагујевцу, Бања Луци, Новом Саду, Бијељини, Шапцу, Лесковцу, Београду и Сремској Митровици, а непарних у Нишу. Са премијерном поставком се не завршава изложба радова, већ Салон урбанизма у току целе године гостује у градовима Србије и иностранству.

Број изложених радова на Међународном салону урбанизма последњих година кретао се у интервалу

ГУП Новог Сада

од 150 до 180 радова. Број учесника Салона на премијерним поставкама достигао је од 500 до 600 излагача. Поред домаћих аутора били су заступљени и радови из иностранства и то из Словеније, Аустрије, Италије, Чешке, Мађарске, Бугарске, Сједињених Америчких Држава, Аустралије, Федерације Босне и Херцеговине, Црне Горе, Хрватске, Македоније, Грчке, Кипра, Мексика, Велике Британије и још неколико држава.

Радови на Салону излажу се у следећим категоријама: Просторни планови; Генерални урбанистички планови; Планови генералне регулације; Планови детаљне регулације; Урбанистички пројекти и реализације; Конкурси; Истраживања и студије из области урбанизма; Заштита животне средине кроз студије и планове; Примена информатичке технологије; Публикације; Студентски радови.

Награде Салона су: Велика награда Салона и награде за најбоље радове у категоријама. За сваки Салон се

Конкурс за Блок 18 на Новом Београду, 2017. године

штампа Каталог радова. Салон урбанизма је достигао висок реноме и постао је институција која има међународни карактер и масовност радова и учесника.

Летња школа урбанизма

Међународни научно-стручни скуп Летња школа урбанизма има своју традицију као облик перманентног образовања урбаниста у нашој земљи. Осамдесетих година прошлог века Школа урбанизма је радила у Дубровнику, тада седишту Савеза урбаниста Југославије. После распада бивше Социјалистичке Федеративне Републике Југославије, деведесетих година успешно је организована Летња школа у Шипову - Република Српска. Почетком 21. века Удружење урбаниста Србије отвара нову активност организацијом Летње школе у мају 2005. године, са темом „Инвестиције на Западном Балкану“, Велика Плана-Покајница, 23-25. мај.

Наредних година теме Летње школе урбаниста биле су: „Планирање, инвестиције и реализација ка европском законодавству“, Врњачка Бања, 19-21. јун 2006. године; „Инвеститори-инвестиције -Место и значај у изради стратегије просторног и урбаног развоја Србије“, Тара, јун 2007. године; „Како до стратегије просторног и урбаног развоја на националном и локалном нивоу Републике Србије“, Крагујевац, јун 2008. године; „Место и улога учесника у новом Закону о планирању и грађењу као и Закону о државном премеру и катастру непокретности“, Златибор, 08-10. јун 2009. године; Мониторинг и конверзија“, Тара, 2010. године; „Процеси легализације и усвајање и реализација урбанистичких и просторних планова“, Кладово, 2011. године; „Нови инструменти планирања простора у тржишним условима и Процена вредности непокретности“, Тара, 29-31. мај 2012. године; „Нови

и актуелни закони о уређењу простора и њихово спровођење. Приоритетни инвестициони програми и објекти“, Тара, 30.05- 01.06.2013. године; „Актуелни прописи у планирању простора, урбанизму и изградњи. Комплементарни закони. Реиндустријализација“, Врњачка Бања, 25-27. јун 2014. године; „Плански основи. Урбане политике. Измене и допуне Закона о планирању и изградњи и Закона о државном премеру и катастру“, Крагујевац, 14-16. мај 2015. године; „Статус урбанизма и урбанистичких институција. Геоинформатика. Спровођење нових комплементарних закона и прописа“, Јагодина, 17-19. мај 2016. године; „Урбанистичко и просторно планирање у последњој деценији. Управљање геопросторним подацима - РГЗ. Издавање грађевинских дозвола - Е-дозвола. Спровођење новог закона о становању“, Вршац, 01-03. јун 2017. године.

Сва саопштења-писани радови штампају се у Зборнику радова. Летња школа урбанизма је изузетно посећена. Број учесника се креће од 250 до 300 и она све више поприма међународни карактер. Предавачи на истој долазе из Републике Српске, Црне Горе, Хрватске, Немачке, Словеније, Мађарске, Македоније, Федерације Босне и Херцеговине и Аустрије.

Урбанистички и урбанистичко-архитектонски конкурси

Удружење урбаниста Србије има дугу традицију и велико искуство и у организацији и расписивању урбанистичких и урбанистичко-архитектонских конкурса, самостално или у сарадњи са другим организацијама. Међу најважније спадају: Међународни конкурс за урбанистичко-архитектонско решење дела старог центра у Сремским Карловцима и непосредног

окружења, 2003; Конкурс за урбанистичко-архитектонско решење уређења дела центра Куршумлије са градским парком, 2014; Конкурс за урбанистичко-архитектонско решење уређења старог дела града „Занатска чаршија“ у Аранђеловцу, 2006; Међународни конкурс за урбанистичко-архитектонско решење централног трга у Бечеју, 2009; Међународни конкурс за урбанистичко-архитектонско решење средишње зоне града „Продор“ у Крагујевцу, 2003; Конкурс за урбанистичко-архитектонско решење централног трга „Трг партизана“ у Ужицу, 2000; Конкурс за урбанистичко-архитектонско решење централног трга у Шапцу, 2000; Конкурс за урбанистичко-архитектонско решење централног трга у Чачку, 2001; Конкурс за урбанистичко-архитектонско решење централног трга у Лозници, 2001; Конкурс за урбанистичко-архитектонско решење централног блока у Кикинди; Конкурс за урбанистичко-архитектонско решење централног трга у Рашкој, 1997. године.

Завод за урбанизам града Београда, арх Брана Јовин

Издавачка делатност

У богатој шездесетогодишњој историји Удружења урбаниста Србије у просеку је одржавано 2-3 скупа на годишњем нивоу. Везано за скупове издаване су различите врсте публикација, зборника радова и каталога. Припремане су и посебне публикације и билтени. Из богате активности УУС могу се издвојити следећи симпозијуми, скупови и публикације: *Предмет и метод израде Урбанистичког програма и Генералног урбанистичког плана; Проблематика утврђивања политике урбанизације у Србији; Методолошко упуство за примену Закона о планирању и уређењу простора; Реконструкција града, континуитет, традиција, савременост, будућност; Град између плана и стварности; Урбанизација приградског подручја великих и средњих градова; Истраживање и планирање регионалног развоја; Бесправна изградња -*

стање, узроци и последице; Декларација о урбанизму и мере за унапређење урбанизма у Србији (Платформа за разговор са Министром грађевина); Стратегија развоја и уређења насеља у новим условима; Преглед урбанистичког законодавства Србије, Пројекат одрживог урбаног стила живота 2007-2008; Интегрални приступ решавања саобраћаја са аспекта одрживог развоја 2004-2005; Хроника Удружења урбаниста Србије 1955-2005; Салони урбанизма Удружења урбаниста Србије 1991-2006; Имплементација Просторног плана Републике у градовима Србије; Научни скуп Подунавље у Србији - планирање одрживог развоја и коришћења ресурса; Градови на прагу новог миленијума: Одрживи урбанизам и обнова разрушених насеља и инфраструктуре; Урбани менаџмент, урбани маркетинг и предузетништво у функцији (квалитативног) развоја урбаних

Учесници 25 Међународног салона урбанизма одржаног у Сремској Митровици

агломерација; Регионализација Србије и Црне Горе - пут у европске интеграционе процесе; Урбанизам Европе и Нова урбаност-глобализација-транзиција; Регулациони план, урбанистички пројекат и план парцелације; двадесетшест Каталога Међународног салона урбанизма. У периоду 1991-2017. година у каталозима је представљено укупно око 3.000 радова; тринаест Зборника радова као прилог Међународном научно-стручном скупу - Летња школа урбанизма.

Удружење урбаниста Србије је једна од најстаријих струковних и професионалних организација на подручју Републике. Свих шездесет година, Удружење је окупљало изузетно стручне и квалитетне људе и деловало у процесима урбанизације и развоја. Крупне промене које су се догађале у нашој земљи - бурни процес урбанизације и „експлозивни“ раст

градава, прерастање сеоског у градско становништво, које је било међу најбржим у свету, период кризе па опет благи опоравак и тежња ка стабилизацији и прикључивању Европској унији одражавале су се и на токове урбанизације, а истовремено њихово дејство је обострано и мултипликативно и било је у нераздвајој интеракцији становништва, делатности и просторно-физичке средине.

Кроз сталне промене у прошлости и садашњости, урбанисти су се сусретали и сусрећу се са бројним тешкоћама. Велики број визија је остварен, али има и визија које су оправдано или неоправдано неостварене. У наредном периоду, основни циљ Удружења урбаниста Србије је развој урбанистичке и просторне делатности, професионализам, као и у континуитет у унапређење сопственог статуса и достигнутог реномеа.

26 Међународни салон урбанизма 2017. године одржан у Нишу у организацији Удружења урбаниста Србије

УДРУЖЕЊЕ ХЕМИЧАРА И ТЕХНОЛОГА СРБИЈЕ

Историјат

Непосредно по завршетку Првог светског рата, формирана је техничка организација са називом Удружење југословенских инжењера и архитеката, са секцијом у Београду. Почетком 1931. године, у оквиру те секције формиран је Клуб инжењера хемичара и технолога. Први председник овога Клуба, који се сматра претечом данашњег Удружења, био је Миодраг Кановић, који је ту дужност обављао све до почетка Другог светског рата. Највећим остварењем овог Клуба сматра се организовање Првог југословенског конгреса примењене хемије и технологије 1933. године у Београду. По ослобођењу земље и завршетку Другог светског рата, 30. децембра 1945. године настављен је рад инжењера и техничара хемијско-технолошке струке у оквиру новоформираног Друштва инжењера и техничара НР Србије. Друштво хемичара и технолога НР Србије основано је 1951. године и за председника је изабран Глигорије Мундрић. На скупштини Друштва, одржаној 28. марта 1954. године, изабрани су нова Управа и председник Драгомир Пејчић. Друштво је у то време, на територији Србије, имало девет подружница. У периоду 1951-1960. година Друштво хемичара и технолога НР Србије организовало је за своје чланове двадесетак саветовања и 6-8 предавања годишње посвећених актуелним проблемима струке.

Средином 1960. године, Друштво је трансформисано у Савез инжењера и техничара, технолога и хемичара Србије (СИТТХ), чији је први председник био дипл. инж. Драгомир Нешић, који је значајно допринео организационом учвршћењу новоформираног Савеза.

Године 1982. почео је нови период у раду Савеза, чије су главне активности биле усмерене на учешће у реализацији пројеката од националног значаја на плану технолошког/производног развоја процесних индустрија и заштите животне средине, организовање научно-стручних манифестација, издавачку делатност и међународну сарадњу. Истовремено Савез мења назив у Савез хемичара и технолога Србије (СХТС). У периоду, у коме је струковно удружење функционисало под називом СХТС, председници Савеза су били мр Лука Кнежић, дипл.инж. 1982-1988, мр Љубомир Секулић, дипл.инж. 1989-2001. и мр економ. Зоран М. Поповић, дипл.инж. 2002-2010. година. Средином 2010. године, у смислу усаглашавања легалног статуса струковних организација са новом законском регулативом, СХТС мења назив у Удружење хемичара и технолога Србије-УХТС. За првог председника УХТС изабран је мр економ. Зоран М. Поповић, дипл.инж. који ову функцију врши и данас.

Најзначајније активности

Од свог оснивања 1931. године, преко периодичних трансформација па све до формирања УХТС, главне активности су биле усмерене на неколико подручја. Почев од почетка осамдесетих година прошлог века активности су организоване и реализоване по стручним одборима и то: Одбор за технолошки развој, Одбор за организацију научно-стручних манифестација и Одбор за издавачку делатност.

У оквиру делатности Одбора за технолошки развој СХТС и УХТС, почев од 1982. године, учествовали су у реализацији:

- стратешких пројеката од националног интереса:
- стратегија производног и технолошког развоја

крузијалних привредних субјеката у оквиру процесне индустрије у Републици Србији

- делатности специјализованих секција Одбора за технолошки развој

- пружања консултантских услуга државним институцијама, институтима, факултетима, пројектантским и инжењеринг компанијама у области технолошких и маркетиншких анализа на различитим развојним пројектима.

Пројекти

Када се ради о стратешким пројектима од националног интереса издвајају се: Пројекат циљева и стратегије средњерочног и дугорочног развоја хемијске индустрије и индустрије гуме СР Србије ван САП, наручиоци: Републичка заједница науке Србије, Фонд за привредни развој недовољно развијених подручја Србије и Привредна комора Србије, 1987-1988; Израда Стратегије технолошког и привредног развоја Србије до 2010. године (у делу хемијске и гумарске индустрије), наручилац: Влада Републике Србије, 2002-2003; Програм развоја водонепропусног материјала врхунских особина за изградњу депонија отпада на бази домаћих сировина, наручилац: Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије, 2013; Израда Извештаја о сигурности снабдевања енергентима у Републици Србији у периоду 2011-2013 - Сепарат: нафта, нафтни деривати и природни гас, наручилац: Влада Републике Србије (за потребе Energy Community, Беч, Аустрија), 2014 и Пројекат припреме савремених технолошких решења за третман и обраду чврстог и течног отпада из постројења хемијске индустрије Републике Србије, наручилац: Влада Републике Србије, 2016.

У оквиру стратегија производног и технолошког развоја

крузијалних привредних субјеката у оквиру процесне индустрије у Републици Србији издвајају се: Тржишна и техноекономска анализа стратешких планова развоја компаније „ХИП-Петрохемија“ Панчево до 2012. године у контексту ограничења везаних за заштиту животне средине, 2007-2008; Scouting Study on Production of Renewable Diesel within NIS Refinery Novi Sad (у сарадњи са „Ludan Engineering d.o.o“. Београд и француском компанијом „Axens“), 2013; Стратегија средњерочног развоја ЈП „Транснафта“ Панчево за период 2016-2021. година, 2015-2016; Стратегија средњерочног и дугорочног развоја компаније „Метанолско-сирћетни комплекс“ Кикинда са унапређењем операционе ефикасности“, 2017.

У оквиру делатности специјализованих секција Одбора за технолошки развој посебно се издвојила Секције за управљање акредитацијом лабораторија (AcroLab), која је основана 2002. године да би се бавила: активностима на плану реализације Програма обуке кадрова за интерне провере, које су током фебруара или марта сваке године извођене на специјализованим тродневним курсевима (овај програм укључује и испуњава актуелне захтеве Европске акредитације за подручје изабране категорије лабораторија и Акредитационог тела Србије - АТС); пружањем консултантских услуга у процесу припремања сертификовања према ISO, HACCP и OHSAS стандардима; активностима на остваривању сарадње домаћих лабораторија у процесу акредитације и међулабораторијских испитивања.

Када се ради о пружању консултантских услуга државним институцијама, институтима, факултетима, пројектантским и инжењеринг компанијама у области технолошких и маркетиншких анализа на различитим

развојним пројектима само у протеклих 25 година је реализовано преко 30 пројеката оваквог типа.

У реализацији многих напред неведених активности Одбора за технолошки развој остваривана је блиска сарадња са научном установом Институт за хемију, технологију и металургију Универзитета у Београду (ИХТМ) и Технолошко-металуршким факултетом (ТМФ) из Београда (а посебно са Иновационим центром ТМФ-а).

Иначе, Одбор за технолошки развој већ више од 15 година одржава презентацију нафтне, хемијске и гумарске индустрије Србије на интернет сајту УХТС.

Научно стручни скупови, саветовања, семинари

Одбор за организацију научно-стручних манифестација је имао значајне резултате у организовању многобројних скупова домаћег и међународног значаја. Као најзначајнији се издвајају: „Југословенски симпозијум за површински активне материје“, Нови Сад, 19-21.09.1973, Саветовање „Услови развоја хемијске индустрије у Србији“, Београд, 24-26.02.1982, Саветовање „Потребе и могућности даљег развоја индустрије агрохемикалија у Југославији“, Доњи Милановац, 05-07.11.1985, „Саветовање о материјалима“ Аранђеловац, 1985, Међународно саветовање „Заштита животне средине у процесној индустрији“, Дубровник, 22-24.03.1989, Друго југословенско саветовање „Заштита животне средине у процесној индустрији“, Дубровник, 27-29.03.1991, Семинар „Коришћење база података у нафтној, хемијској, фармацеутској и индустрији полимера“, Београд, 1996, Семинар „Пројектовање технолошких система“, одржан је у месецу јануару сваке

године у периоду 2002-2010. година, Семинар „Информациони и експертски системи у процесној индустрији“, Београд, октобар 2003, Међународна конференција „Отпадне воде, комунални чврсти отпад и опасан отпад“, Крушевац, април-мај 2005, 2006 и 2007. године, Симпозијум „Животна средина ка Европи“ („Environment for Europe“) са међународним учешћем, Београд, 05-08.06.2005. године, Саветовање „Вода у прехранбеној и фармацеутској индустрији“, Сомбор, 21-23.10.2006, Семинар „Енергетски менаџмент у индустрији прераде нафте“, Панчево, 13-23.06.2016. године.

Издавачка делатност

Када се ради о делатности Одбора за издавачку делатност, по устаљеној пракси, у оквиру стручних манифестација у организацији СИТТХ, СХТС и УХТС, публиковани су зборници радова.

Почев од средине деведесетих година прошлог века, међутим, интензивнијано је и издавање научних и стручних монографија тематски везаних за хемијску и сродне процесне индустрије. Међу значајније наслове спадају: мр Зоран Поповић, Александра Михајловић, мр Љубомир Секулић, Владислав Јанковић: *Нафта-хемија-гума*, 1995; др Мића Јовановић: *Нове технологије у процесној индустрији: пројектовање управљачких система*, 1998; др Мића Јовановић: *Инжењерско управљање у процесној индустрији: основи индустријског хемијског инжењерства*, 2002; др Мића Јовановић, мр Зоран Поповић: *Развој процеса: процесна економика са студијама случаја хемијске технологије*, 2003; мр Зоран Поповић, Драган Настовић, др Далибор Маринковић: *Производња и прерада пластичних маса у Србији*, 2012; проф.

др Мића Јовановић, др Јован Јовановић: *Основи технолошког пројектовања*, Београд 2013.

Међународна сарадња и сарадња са другим институцијама и удружењима

На успостављању и сталном унапређивању међународне сарадње радило се према програмима које је усвојио Савез инжењера и техничара Србије. Наведеним активностима треба додати успостављене контакте и сарадњу са хемијским друштвима у Пољској, Мађарској, Бугарској, Русији, Румунији и Чехословачкој, која се састојала у размени делегација, учесовању на стручним манифестацијама, размени часописа и др.

Успостављена је уска сарадња и размена информација са европском асоцијацијом за хемијску индустрију CEF-IC (European Chemical Industry Council) и међународном невладином организацијом The Regional Environmental Center for Central and Eastern Europe (REC), чије је седиште у Будимпешти.

Велика пажња посвећена је укључивању инжењера и техничара хемијско технолошке струке у бројне активности СХТС и УХТС. УХТС је већ више година носилац иницијативе за оснивање Одељења инжењера технологије у структури Подсекције Остале техничке струке унутар Инжењерске коморе Србије (ИКС).

Хемијска индустрија Прахово

УДРУЖЕЊЕ ШУМАРСКИХ ИНЖЕЊЕРА И ТЕХНИЧАРА СРБИЈЕ

Оснивање, развој и делатност Удружења

У Србији је, после њеног ослобођења 1833. године, развој шумарске струке текао споро. Није било школованих стручњака. Бригу и послове у вези са шумама обављале су кнежеве канцеларије (Карађорђа и кнеза Милоша). Уставом из 1835. године, старање о шумама прешло је у надлежност Министарства унутрашњих послова. Наредбом из 1836. године постављено је прво шумарско особље да чува шуме од бесправне сече. Уставом из 1838. године, старање о шумама додељено је Министарству финансија и у његовој надлежности остаје пуних 35 година, све до 1882. године. Уредбом из 1861. године, први пут се дефинише подела шума према врсти власништва и прописује да општине морају поставити шумара и плаћати га из свог буџета.

Србија у 19. веку је била обрасла густим и непроходним шумама. Њена шумовитост износила је око 80%. У другој половини 19. века уништавање шума у Србији узело је маха, тако да се јавила потреба за редовним одржавањем и обнављањем постојећих шума, као и за школовањем одговарајућих стручних кадрова. Влада Србије шаље своје прве питомце на школовање у Европу. Први шумарски инжењер Алекса Стојковић, после завршених студија у Таранту код Дрездена, 1859. године враћа се на службу у Србију. Шумарске студије, након завршених студија права, завршавају и враћају се у Србију 1872. године Јеврем Новаковић, у Нансију, а 1874. године Коста Борђевић, у Тарантеу. У Србији се школују први стручни кадрови у двогодишњој земљорадничкој школи у Топчидеру,

од 1853. до 1859. године укупно 100 ученика, а од 1872. до 1882. године – 6 генерација од 38 ученика завршава средњу земљорадничку школу у Пожаревцу.

Прво друштвено деловање шумарских стручњака у Србији датира од оснивања Друштва за пољску привреду Србије, које је основано 1869. године. Основали су га пољопривредни и шумарски стручњаци који су школовани у иностранству. Касније је понело назив Српско пољопривредно друштво. Активност шумара у Српском пољопривредном друштву је допринела постављању темеља српског шумарства. Већ 1881. године, покренута је иницијатива за формирање Министарства народне привреде које би бринуло и о шумама, доношење Закона о шумама и разграничење шума. Након 10 година доношењем закона иницијативе и представљају темељ новог односа према шумама у Србији и шумарској струци у целини. Крајем 1889. године, одржан је први збор окружних шумара Србије, на којем је учествовало 14 окружних шумара. Разматрана су врло значајна питања: организација шумарства, правила за рад шумарског особља, подела шума на шумске округе, утврђивање броја и седишта шумских управа.

На збору одржаном 04. маја 1905. године расправљало се о оснивању „нарочитог удружења“. Решењем Министарства народне привреде од 01. јануара 1909. године, Шумарско удружење Краљевине Србије је практично почело да живи и ради. Правила и Статут који су били предложени, одобрени су 11. марта 1907. године.

Фебруара 1909. године изабран је Управни одбор на челу са др Борђем Јовановићем. Убрзо се појавио

и први двоброј *Шумарског гласника*, као званичног гласника новоформираног Удружења. Српско шумарско удружење је нормално функционисало до почетка Првог светског рата. За време рата рад Удружења и излажење *Шумарског гласника* је обустављено. По завршетку рата, 1919. године обновљен је рад Удружења у Београду, као и излажење листа *Шумарски гласник*.

Представници четири шумарска удружења (шумари Србије, Словеније, Босне и Херцеговине и Хрватске) су се, 25. маја 1920. године, договорили да се оснује Шумарско друштво Срба, Хрвата и Словенаца, са седиштем у Загребу. Јуна 1921. године, одржана је конститутивна скупштина на којој је промењен назив и утврђена правила која су одобрена и од септембра 1921. године званично настаје Југословенско шумарско удружење са седиштем у Загребу. Удружење је издавало *Шумарски лист*. Са формирањем овог Удружења престала су са радом ранија удружења. Године 1932. донета је одлука о формирању подружница на територијалном принципу. Тада је формирана подружница и у Београду у којој су били учлањени инжењери, шумари из старе Србије и Војводине. Југословенско шумарско удружење радило је до 1939. године, када запада у кризу.

Период од 1939. године до 1951. године у предратним, ратним и поратним условима, карактеришу честе промене. Године 1940. Југословенско шумарско удружење се реорганизује и постаје Савез шумарских друштава Југославије са седиштем у Загребу. Марта 1941. године поново се формира Српско шумарско друштво у које улазе подружнице из Београда и Скопља. Током 1944. године организују се инжењери и техничари свих струка, укључују се као пододбор и

инжењери и техничари шумарства. Фебруара 1946. године у оквиру Београдске подружнице ДИТ-а Србије, шумарски стручњаци оснивају Секцију шумарских инжењера и техничара, у оквиру које су спроведене све активности у вези са струковном организацијом, све до 1951. године. У то време све шумарске секције Југославије су се договориле да *Шумарски лист* буде гласило свих инжењера и техничара ФНРЈ. Оснивачка скупштина Друштва инжењера и техничара шумарства Србије одржана је 25. фебруара 1951. године. Изабрана је нова Управа, усвојена су правила и донет је Програм рада, да би 07. априла 1952. године била организована прва редовна скупштина. Касније су, у континуитету, одржаване редовне и изборне Скупштине, на којима су утврђивани програми рада и бирана управљачка тела, руководства Друштва шумарских инжењера и техничара Србије и Редакциони одбори и уредништва часописа Шумарство. Друштво шумарских инжењера и техничара Србије је на осмој редовној скупштини у Врњачкој Бањи, одржаној 22. и 23. априла 1963. године, променило назив у Савез инжењера и техничара шумарства и индустрије за прераду дрвета Србије и то представља период почетка интеграције шумарства и дрвне индустрије. Статут је у Београду, 26. фебруара 1996. године, измењен и поново је враћен назив из 1907. године, под којим и данас постоји, Удружење шумарских инжењера и техничара Србије.

У оквиру Друштва за пољску привреду Србије, на челу Секције за шумарство до 1903. године су били: Алекса Стојковић, Јаков Марковић и др Миливоје Васић. Од оснивања Шумарског удружења, 1907. године на челу су, поред осталих, др Д. Јовановић (после оснивања) и др Миливоје Васић у једном периоду до 1921. године. Радом Друштва односно Удружења од 1951. године на

овамо руководили су председници: Коста Смиљанић у периоду 1951 - 1952. година, Душан Благојевић од 1952. до 1954. године, Драгољуб Мирковић од 1954. до 1955. године, Јефта Јеремић од 1955. до 1956. године, Миодраг Кутлешић од 1956. до 1958. године, Јован Стојановић од 1958. до 1962. године, Милутин Кнежевић од 1962. до 1964. године, Владимир Стефановић од 1964. до 1968. године, Ненад Петровић од 1968. до 1970. године, Богдан Петровић од 1970. до 1974. године, Предислав Стаматовић од 1974. до 1976. године, Обрад Обрадовић од 1976. до 1980. године, Радован Пешић од 1980. до 1981. године, Михаило Стоиљковић од 1981. до 1989. године, Светозар Мирановић од 1989. до 1997. године, Слободан Вучићевић од 1997. до 2003. године, Владан Живадиновић од 2003. године.

Делатност Удружења је била врло широка, а може се свести на две основне: решавање сталешко-економских питања и стручно-друштвену активност. Она је обухватала и обухвата: Давање предлога надлежним министарствима и другим државним органима за унапређење шума и шумарства, ловства и других делатности везаних за газдовање шумама; Иницијативе и учешће у изради предлога закона о шумама (почев од првог, 1891. године), Закона о ловству и других закона и пратећих аката за те законе; Иницијатива за прво разграничење шума, 1881. године, и решавање питања власништва над шумама; Оснивање и издавање стручних и научних часописа (*Тежак*, 1903, *Шумарски гласник*, 1909, и *Шумарство*, 1948); Издавање стручних књига, приручника, зборника радова са бројних саветовања и других стручних публикација; Предлагање оснивања образовних и научних институција за шумарску струку (Земљоделско-шумарске школе,

Пољопривредног, а касније и Шумарског факултета, Ниже и Средње шумарске школе, Института за шумарство, Института за тополарство и др.) и учешће у састављању образовних програма; Организација, самостално или у сарадњи са другим институцијама, саветовања, симпозијума и других научних и стручних скупова везаних за шумарство, ловство, заштиту природе, пејзажну архитектуру, заштиту од ерозије и прераду дрвета; Припрема шумара Србије и организација њиховог учешћа на ИУФРО конгресу у Љубљани, 1986. године, и организација екскурзија у Србији за део учесника; Организовање разних курсева за шумарске стручњаке; Учесће у предлагању и решавању актуелних питања струке, као што су: организација шумарства, интеграциони процеси, подела шума на просторне целине, оснивање, интеграција и укидање шумских управа, шумских газдинастава, јавних предузећа, националних паркова и других субјеката за газдовање шумама; Организовање и учешће у акцијама пошумљавања, од рамско-голубачког локалитета, осамдесетих година XIX века, до обимних пошумљавања у Србији, крајем XX века; Иницијатива за оснивање Покрета горана Србије (1960) који је основан 1961. године; Организовање стручних екскурзија у земљи и иностранству; Помоћ у организовању обављања стручно-техничких послова у шумама приватних власника; Припрема програма и организација полагања стручних државних испита; Друштвени живот чланова, зближавање подружница и појединаца у циљу размене искустава, међусобне сарадње, дружења и других активности.

Организовање саветовања и семинара, издавачка делатност

Струковна организација је била важан чинилац у

организовању саветовања, семинара, симпозијума и других научно-стручних скупова у Србији. Мали број ових је организован, а да Удружење шумарских инжењера и техничара Србије није исти иницирало, учествовало у његовој организацији и јавном публиковању материјала и закључака са таквих скупова. У просеку је организовано два скупа годишње, што даје бројку од око 200 научно-стручних скупова са врло различитим темама из бројних области, као што су: законодавство, организација, уређивање, гајење, подизање и заштита шума, семенска и расадничка производња, коришћење шума, шумски путеви, приватне шуме, ловство, заштита природе, економика шумарства, трговина дрветом, пејзажна архитектура, ерозија, прерада дрвета и друге области и питања у вези са шумом и шумарством. Са највећег броја скупова су објављене публикације које су омогућиле упознавање мноштва стручњака са одређеним стручним питањима и предлозима мера за решавање истих. Многе публикације из ранијег периода су и данас добра литература за стручњаке који раде у предметној струци.

Издавачка делатност спада у најзначајније активности и огледа се у издавању часописа научно-стручног карактера, стручних књига, монографија, приручника, разних публикација, образаца за пословање у шумарству и друго. У богатој историји Удружења издат је велики број наслова. Шумари Србије су пре оснивања свог удружења, радове објављивали у часописима *Тежак*, *Пољопривредни календар*, *Пољопривредни гласник*, *Задружни календар* и др. Оснивањем Српског шумарског удружења, покренут је *Шумарски гласник* који је био стручно-технички лист и гласило Удружења. Први број изашао је 1909. године, а први главни

уредник је био Бока Јовановић. У периоду од 1912. до 1913. године уредник је био Јован Буковала. Часопис је престао је да излази 1913. године. Обновљен је 1919. године - уредник М. Фирковић. Коначно је угашен 1921. године. Часопис *Шумарство*, данас гласило Удружења шумарских инжењера и техничара Србије, први пут је изашао 1948. године као гласило Министарства шумарства ФНРЈ, а његов први уредник је био Б. Јовић, дипломирани инжењер.

Одлуком Друштва шумарских инжењера и техничара Србије, од 25. фебруара 1951. године, часопис *Шумарство* постаје гласило Удружења. Током свог постојања, на страницама часописа Шумарство је третирана проблематика шумарства, ловства, пејзажне архитектуре, ерозије и прераде дрвета. Највећи број објављених радова је научно-истраживачког карактера, али је објављен и већи број приказа, коментара и чланака везаних за активност Удружења. Према предлогу Матичног научног одбора и важећем Правилнику о категоризацији и рангирању научних часописа Министарства просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије, надлежно за научно-истраживачку делатност, категорисало је *Шумарство* као водећи часопис националног значаја (М51), на основу досадашњих резултата библиометријске и прелиминарне категоризације". Поводом обележавања јубилеја Друштва инжењера и техничара Србије, 2000. године, часопис *Шумарство* је проглашен најбољим научно-стручним часописом Савеза инжењера и техничара Србије. Тираж часописа у наведеном периоду се кретао од 500 - 800 примерака по броју и двоброју. У њему, поред домаћих научних и стручних радника, сарађују и научници из више страних земаља. У протеклом периоду дужност

главног и одговорног уредника часописа обављали су: Јован Бурђевић, диплинж. бројеви часописа 1/1948 - 1/1950, Борђе Јовић, диплинж. бројеви часописа 2-3/1950 - 6/1950, др Душан Симеуновић, бројеви часописа 1/1951 - 1/1953, др Албе Урбановски, бројеви часописа 2/1953 - 6/1954, др Душан Симеуновић, бројеви часописа 7-8/1954 - 1-2/1958, др Радован Ивков, бројеви часописа 3-4/1958 - 10-12/1962, др Драгољуб Мирковић, бројеви часописа 1-2/1963 - 1-2/1966, Милош Јевтић, диплинж. бројеви часописа 3-4/1966 - 7-8/1968, др Стеван Јовановић, бројеви часописа 9-10/1966 - 7-8/1968, др Милутин Јовановић, бројеви часописа 5-6/1974 - 3-4/1974, др Прибислав Маринковић, бројеви часописа 4/1980 - 5-6/1985, др Сретен Николић бројеви часописа 1-2/1986 - 4-5/1996, др Зоран Томовић, бројеви часописа 6/1996 - 4-6/2002, др Љубивоје Стојановић, бројеви часописа 1-2/2003 - и даље.

Када говоримо о издавачкој делатности последњих година, посебно се истичу и два капитална дела: монографије *Буква у Србији* (2005) и *Храст китњак у Србији* (2007).

Рад Подружница

Подружница Ветерани организовала је више стручних екскурзија: посету шумском газдинству Сремска Митровица, Шумској управи „Купиново“ и обилазак Обедске баре, посету Шумском газдинству Београд, Шумској управи „Авала“ обилазак Космаја и насеља Бабе, посету Шумском газдинству Борања - Лозница, посету Шумском газдинству Панчево и обилазак Делиблатске пешчаре и Плантаже ружа „Буро Киш“. Организовали су више стручних предавања на тему: „Сертификација шума“, Реорганизација ЈП „Србијашуме“, „Болоњска декларација“, „Имплементација националног законодавства у шумарству“ и др.;

Подружница „Крушевац“ организује свечану прославу „Дан планете“ (22. април). Тим поводом се организује изложба хортикултуре и шумских садница са циљем промене културе понашања и односа према животној средини. Обележили су и Међународни дан паркова (24. мај) у сарадњи са крушевачким еколошким центром. Изведена је садња „Запис храста“ у Пионирском

парку. Ова културно еколошка манифестација била је првенствено намењена едукацији деце и омладине. Поводом „Светског дана заштите човекове средине“ (05. јун) организовали су на Копаонику манифестација под називом „Учинимо нешто“, где је око 50 малишана учествовало у пошумљавању; Поводом 100 година постојања и рада шумске управе Брус, организовали су ЕКО ДАН на Јастребцу;

Подружница „Рашка“ организовала је пошумљавање голети у непосредној близини НП „Копаоник“ Газдинске јединице Велики Влах-Јадовник-Треск;

Подружница „Лесковац“ организовала је пошумљавање на око 2 ha површине садницама смрче из сопственог расадника у Власотинцу;

Подружница „Голија“ учествовала је на „Мајским сусретима радника СЦГ“ који се одржавају последње недеље маја у Чању. Средства за потребе ове активности обезбеђују радећи викендом на пошумљавању голети и чишћењу култура на подручју њиховог газдинства;

Сарадња са другим институцијама

Сарадња са државним институцијама, посебно министарствима која су била надлежна за шумарство, пружала је могућност да струковна организација утиче на доношење политике и законских прописа у шумарству.

Сарадња с образовним и научним институцијама, посебно Шумарским факултетом, шумарским школама, Институтом за шумарство, Институтом за тополарство и другим, омогућила је утицај струковне организације на програме за образовање кадрова. Посебно је значајно што су са овим установама организована бројна саветовања, симпозијуми и семинари. Професори, научни радници и њихови сарадници су својим радовима чинили основу издавачке делатности.

Сарадња са организацијама које су газдовале и газдују шумама, од окружних шумарских управа почетком двадесетог века, до данашњих шумских управа, шумских газдинстава, односно јавних предузећа за газдовање шумама „Србијашуме“, „Војводинашуме“, националних паркова и других субјеката који газдују шумама. У њима је био и данас је највећи број чланова организованих у подружнице широм Србије.

Сарадња је реализована и са бројним другим организацијама, као што су: Покрет горана Србије, Ловачки савез Србије, Завод за заштиту природе Србије и другима. Удружење је деловало у оквиру ДИТ-а Србије, па је сарадња са другим удружењима, нарочито блиским по делатности, била такође заступљена.

Удружење данас

Удружење шумарских инжењера и техничара је нестраначка и непрофитна струковна организација и део је Савеза инжењера и техничара Србије. Удружење има својство правног лица и права и обавезе које му припадају на основу Устава, Закона и Статута Удружења шумарских инжењера и техничара Србије. Учлањење је добровољно, а чланови могу бити инжењери и техничари шумарства, прераде дрвета, пејзажне архитектуре и еколошког инжењеринга. Оно наставља светле традиције великог броја генерација шумара који су у њему деловали од оснивања 1907. године. Деловало је у различитим друштвено – економским условима, најчешће са мало материјалне подршке, али је успело да своју шумарску мисију спроводи све време, пуних 110 година.

УДРУЖЕЊЕ ИНЖЕЊЕРА БЕОГРАДА

Историјат

На подручју Србије и Београда више од 148 година постоји и делује техничка интелигенција - инжењери и техничари који су организовали своје сталешке савезе, удружења, друштва и секције и били ангажовани на градњи људских станишта намењених за рад и битисање, истовремено обезбеђујући све људске потребе - средства за производњу и потрошњу.

Удружење инжењера Београда, је настало у окриљу Савеза инжењера и техничара Србије. Формирано је 05. фебруара 1959. године, на иницијативу Савеза. Удружење инжењера Београда, раније Савез друштава инжењера и техничара Београда, је од оснивања пратио бурни период снажног развоја града - изградња бројних нових стамбених и других објеката у разним деловима града, нових привредних капацитета, развој градске инфраструктуре, а посебно изграђених јавних објеката. Огроман је допринос инжењерско-техничког кадра таквом развоју града.

Удружење инжењера Београда је добровољна, невладина, непрофитна, стручна, интересна, професионална, ванстраначка организација инжењера Београда заснована на личном опредељењу и учлањењу чланова и отворена за сарадњу са другим удружењима и савезима, научно-стручним организацијама, привредним друштвима и институцијама на бази међусобног уважавања, узајамног поштовања и самосталности у раду.

Основни циљеви и задаци УИБ-а су: Формирање и развијање опште техничке културе, кроз најразличитије форме организације; Конкретно ангажовање на разрешењу најактуелнијих горућих проблема града Београда, као и бављење проблемима његовог урбаног и привредног развоја; Сарадња са друштвеним организацијама и другим струковним организацијама и телима, и мобилисање свог чланства у остваривању постављених задатака и циљева.

Територијално рад Удружења ограничен је на подручје Београда, одакле су технички кадрови и

Астрономска опсерваторија на Звездари у Београду, арх. Јан Дубови, 1932. год.

техничка интелигенција, поред још невеликог броја градова у Србији били носиоци активности раних инжењерско - техничких организација и касније Савеза, односно Удружења. Удружење функционише на основу рада, односно слободног удруживања различитих инжењерских струка, организованих кроз своје секције. Удружење има свој Статут, Скупштину, Управни одбор, Надзорни одбор, Суд части, и др. неопходна нормативна и управна акта..

Од оснивања Удружења, састав руководећих органа био је следећи: период 1960-1961. година председник Вељко Видаковић, дипл.инж, потпредседници: Миленко Јовакарић, дипл.инж. и Андрија Менделсон, дипл.инж, секретари: Милојко Чикара, дипл.инж. и Наташа Васовић, дипл.инж; период 1961-1962. година председник Вељко Видаковић, дипл.инж, потпредседници: Момир Кушић, дипл. инж. и Стеван Чокан, дипл.инж, секретари: Милојко Чикара, дипл.инж.и Владимир Стевановић, дипл.инж, период 1962-1966. година председник Стеван Чокан, дипл.инж, потпредседници: Вељко Видаковић, дипл. инж. и Вук Радевић, дипл.инж, секретари: Марко

Лековић, дипл.инж. и Владимир Стевановић, дипл. инж, период 1966-1970. година председник Живота Перишић, дипл.инж, потпредседници: Јован Тодоровић, дипл.инж. и Момир Бабовић, дипл.инж. секретари: Мирко Жагар, дипл.инж. и Александар Комненовић, дипл.инж, период 1970-1978. година председник Александар Комненовић, дипл.инж, потпредседници: Живота Перишић, дипл.инж, Јован Тодоровић, дипл. инж. и секретар: Мирко Жагар, дипл.инж. период 1978-1984. година председник Жарко Војиновић, дипл.инж, потпредседници: Радослав Драгач, дипл.инж. и Бранислав Гајић, дипл.инж. секретари: Владимир Симић, дипл.инж. и Александар Комненовић, дипл. инж. период 1984-1989. година председник Крешимир Мартинковић, дипл.инж, потпредседници: Раде Башовић, дипл.инж. и Шпиро Поповић, дипл. инж, секретар Владимир Симић, дипл.инж. период 1989-1994. година председник Бранко Докмановић, дипл.инж, потпредседници: Раде Башовић, дипл. инж. и Миролуб Беочанин, дипл.инж, секретар Вера Краинчанић, правник, период 1994-1998. година председник Војин Грковић, дипл.инж, потпредседници:

Природно-математички факултет

Институт за нуклеарне науке Винча, Београд

академик Павле Савић
(1909-1994)

Миша Ивановић, дипл.инж. и Владета Вујанић, дипл. инж. секретар Вера Краинчанић, правник, период 1998-2009. година председник Владета Вујанић, дипл. инж, потпредседници: Весна Златановић-Томашевић, дипл.инж. и Бранислав Божовић, дипл.инж, секретар Вера Краинчанић, правник, период 2009-2014. година председник проф. др Весна Златановић-Томашевић, дипл. инж, потпредседник мр. Новица Стевановић, дипл.инж. и секретар: Вера Краинчанић, правник, 2014- и даље председник проф. др Весна Златановић - Томашевић, дипл.инж, потпредседник мр Новица Стевановић, дипл. инж, Управни одбор: Владета Вујанић, дипл.инж, Борис Мићић, дипл. инж, доц. др Ранка Гајић, дипл. инж, Бранко Јелисавца, дипл.инж, Олга Ђирић, дипл.инж, Надзорни одбор: проф. др Иван Матић, дипл.инж, Небојша Чубрило, дипл.инж, Рајко Продановић, дипл.инж, Суд части: Милован Јотић, дипл. инж, Милијана Цветић, дипл.инж, др. Марија Вукић, дипл.инж.

Из досадашњег рада Удружења инжењера Београда може се констатовати да су инжењери и техничари

у различитим етапама развоја друштва давали значајан допринос и да су били свесни чињенице да су пратеће кризе последица, пре свега, и наших сопствених слабости, како појединачна, тако и целог друштва, укључујући и наше струковно удружење, па и СИТС у целини, који морају да постану један од значајних носиоца техноекономског развоја и промена, од промена у привредној структури до повећања и побољшања продуктивности рада, организације пословања и промене фундаменталне и промењене науке и технике.

Удружење инжењера Београда има 70 чланова од којих је, сагласно Статуту Удружења, 20 ванредних чланова – студента Архитектонског факултета Универзитета у Београду, Архитектонско-грађевинско-геодетског факултета Универзитета у Бањалуци и Високе грађевинско-геодетске школе струковних студија из Београда. Многи од наведених колега, као и већи број других истакнутих чланова УИБ-а, током рада Удружења, су постали носиоци бројних признања, као

Институт "Никола Тесла", Београд

Технички факултети, Београд, арх. Никола Несторовић, арх. Бранко Таназевић, 1931. год.

што су почасни и заслужни чланови УИБ-а и СИТС-а, те других повеља и плаката.

Најзначајније активности

У складу са циљевима и задатцима УИБ-а, од његовог настанка до данас, установљен је принцип рада путем организовања научно-стручних скупова (симпозијума, саветовања, конференција и сл.) а посебно кроз организовање Техничких трибина, односно округлих столова, на којима се бави, најживотнијим проблемима града Београда и шире.

Од оснивања Друштва инжењера и техничара Београда 05. фебруара 1959. године, у првом периоду рада ДИТБ-а одржаване су Техничке трибине Београда: I Трибина: „Проблеми саобраћаја Београда“; II Трибина: „Снабдевање Београда“ са 12 тематских области у дужем временском периоду 1. Снабдевање грађевинским материјалима за монтажну грађење; 2. Снабдевање града хлебом и инвестиције у трговини; 3. Материјално-техничка база Београдске трговине;

4. Перспективно и садашње напајање Београда електричном енергијом; 5. Складишта и стовариша; 6. Снабдевање Београда водом и хидрогеолошка проблематика водоснабдевања Београда; 7. Снабдевање града шљунком и песком; 8. Топлификација Београда; 9. Објекти снабдевања града као део мреже пратећих објеката стамбене зоне; 10. Улога ТТ веза у снабдевању Београда; 11. Превоз робе до потрошачких центара; 12. Ванградски путеви на подручју Београда; III Трибина: „Проблематика аерозагађења Београда“ и IV Трибина: „Проблематика зеленила у Београду.“

У низу одржаних научно-стручних скупова (затим, трибина и округлих столова) и великог броја тема, које они обрађују, издвајају се следећа саветовања, конференције и симпозијуми: „Перспективе и могућности коришћења пловидбеног система Рајна - Мајна - Дунав“ (1979); „Перспективе, актуелни проблеми савремене технологије бетона и примена нових материјала у грађевинарству“ (1979); „Планирање, организација, технологија, управљање

Енергопројект холдинг АД, Београд

Институт „Михајло Пупин“, Београд

и економија грађења у условима индустријализоване производње објеката нискоградње“ (1980); „Промена законских мерних јединица“ (1980); „Топлотна енергија и зградарство“, (1981) Семинар о новим методама за мерење масе, запремине и густине“ (1982), „Извођење инвестиционих радова у иностранству (1982); „Технологија и организација извођења инвестиционих радова у иностранству“ (1983); „Геолошка истраживања у привредном и просторном развоју Београда“ (1984); „ГУП Београда“ (1986) у два циклуса; „Снабдевање Београда водом“ (1985 и 1987); „Подземна изградња Београда“ (1987); „Примена нових мерних јединица и метода мерења“ (1988); „Савремена механизација и опрема код комуналне инфраструктуре и подземне изградње“ (1989); „Југословенски симпозијум за механику стена и подземне радове“ (1989); „Еколошки проблеми Београда“ (1990); „Утицај термоенергетских објеката у зони Београда на квалитет ваздуха“ (1991); „Третман градског отпада у Београду“ (1991); „Градска комунална инфраструктура“ (1992); „Енергетика Београда“ (1993); „Зеленило у урбанистичком развоју града Београда“ (1994); „Интензивирање развоја бродоградње у СР Југославији“ (1995); „Третман градског отпада“ (1996); „Подземни простор у развоју Београда“ (1997); „Инжењерски ризик и hazard у урбаном систему Београда“ (2002); „Инжењерске активности и обавезе у заштити животне средине“ (2005); „Саобраћај и животна средина у урбаним системима“ (2009), „Заштита животне средине и енергетска ефикасност“ (2012); „Заштита животне средине у планској и пројектној документацији“ (2013). „Заштита природних ресурса кроз заштиту животне средине“ (2014); „Глобализација, климатске промене и еколошки аспекти заштите простора у урбаним системима“ (2015); „Закони и прописи у свету и код

нас у области планирања, уређења, изградње и заштите простора“ (2016); „Саобраћајни и инфраструктурни системи, природни ресурси и еколошки аспекти заштите животне средине“ (2017).

У оквиру IV Научно-стручне конференције УИБ-а: „Заштита животне средине и енергетска ефикасност“, која је организована 2012. године, у склопу IV тематске области Млади истраживачи, приказани су радови студената, младих истраживача (везано за ову тематику) са Архитектонског факултета Универзитета у Београду и студената Архитектонско-грађевинско-геодетског факултета Универзитета у Бањалуци.

У оквиру VIII Научно-стручне конференције УИБ-а: „Закони и прописи у свету и код нас у области планирања, уређења, изградње и заштите простора“ 2016. године, у склопу IV тематске области Млади истраживачи, приказани су радови студената, младих истраживача (везано за ову тематику) Високе грађевинско-геодетске школе струковних студија из Београда, студијског програма основних студија Архитектура и специјалистичких студија Урбана реконструкција, наgraђени на Салонима Урбанизма Удружења урбаниста Србије. Представљен је и дипломски рад студента дипл.инж.арх. Милице Буровић-„Између рата и мира – Between War and Peace“, на Università IUAV-Instituto Universitario di architettura di Venezia: ментор проф.др. Siviero Enzo и ко-ментори проф. Петар Арсић Архитектонски факултет Београд и проф.др. Весна Златановић-Томашевић, Висока-грађевинско-геодетска школа струковних студија, Београд

У оквиру IX Научно-стручне конференције УИБ-а: „Саобраћајни и инфраструктурни системи, природни ресурси и еколошки аспекти заштите животне

средине“ 2017. године, у склопу IV тематске области Млади истраживачи, приказани су радови студената, младих истраживача (везано за ову тематику) радови студената друге године Саобраћајног факултета Универзитета у Београду класе доцента др. Ранке Гајић, диа. и дипломских и специјалистичких радова студената, Високе грађевинско-геодетске школе струковних студија из Београда, студијског програма основних студија Архитектура и специјалистичких студија Урбана реконструкција, класе проф. др Весне Златановић-Томашевић, диа. Сви радови са конференција Удружења инжењера Београда су штампани у зборницима конференција са ЦД/ДВД.

Удружење је колективни члан Савеза инжењера и техничара Србије и сагласно томе, међусобна сарадња се константно одвија а у складу са Статутом и Етичким кодексом СИТС-а. Одржавање научно-стручних конференција и саветовања Удружења инжењера Београда финансијски је подржано од стране Министарства просвете, науке и технолошког развоја

Србије и Инжењерске коморе Србије. Реализацију активности УИБ-а су годинама, својим донацијама, помогли и Градски завод за јавно здравље Београда, Институт за саобраћај ЦИП, ЈП ТЕНТ, ЈП „Електродистрибуција“ Београд, ЈП „Електропривреда Србије“, ETF TRADE.

Сарадња са другим институцијама

Удружење инжењера Београда је, у току свог дугогодишњег рада и обављања делатности струковних удружења и рада на унапређењу струке, сарађивало и сарађује са Скупштином града Београда, Управом града Београда, надлежним институцијама града Београда, Друштвом урбаниста Београда, ЈП „Урбанистичким заводом“, ЈП „Дирекцијом за грађевинско земљиште“, Секретаријатом за заштиту животне средине, Секретаријатом за комунално-стамбене делатности, Секретаријатом за саобраћај, Секретаријатом за привреду, и осталим институцијама града, ЈП „Институтом за путеве“, Институтом за архитектуру и урбанизам Србије ИАУС.

Научно стручна конференција УИБ 2015. год.

Научно технолошки парк Звездара, арх. Предраг Јаковљевић, 2012. год.

САВЕЗ ИНЖЕЊЕРА И ТЕХНИЧАРА ВОЈВОДИНЕ

Савез инжењера и техничара Војводине је добровољна, невладина, ван и над-страначка, недобитна, стручно-научна, интересна, професионална организација инжењера и техничара и њихових удружења са подручја Аутономне Покрајине Војводине, основана на неодређено време. СИТВ је заснован на слободи удруживања, отворен за сарадњу са другим научно-стручним, привредним и другим организацијама и удружењима на бази међусобног уважавања и самосталности у раду, основан с циљем остваривања заједничких стручних интереса и циљева својих чланова, у складу са Законом.

Савез инжењера и техничара Војводине је основан пре II светског рата као интересно удружење инжењера и техничара различитих струка и своје активности остваривао је до почетка рата. Након ослобођења до данас СИТВ је своје циљеве и активности остваривао у правном и фактичком континуитету на основу Статута од 01.06.1985. године и на основу Статута

од 19.09.2008. године, а у Регистар друштвених организација и удружења грађана уписан је Решењем ГСУП Нови Сад од 16.12.1985 године. Дужност председника Савеза инжењера и техничара Војводине обављали су Слободан Јовановић, дипл.инж.арх. у периоду 1995–2003. година, Јово Смиљанић дипл. грађ.инж. у периоду 2006–2014. година. Актуелни председник СИТВ је Мирјана Манић, дипл.грађ.инж, која ту дужност обавља од 2014. године.

СИТВ је од оснивања своје циљеве остваривао самостално, кроз рад и активности својих чланова и чланица, као и кроз колективно чланство у раду Савеза инжењера и техничара Србије (СИТС), а путем тих Савеза и кроз колективно чланство у Привредној комори Србије и у међународним асоцијацијама: С.О.Р.І.С.Е.Е – Стална конференција инжењера Југоисточне Европе и FEANI – Европска федерација националних инжењерских удружења).

СИТВ има своју покретну и непокретну имовину. Непокретну имовину Савеза чини стамбена зграда у

НИС, Нови Сад, арх. Александар Кековић, 1998. год.

Индустрија меса "Матијевић" и хотел "Центар", академик Бранислав Митровић

ул. Максима Горког бр. 39 у Новом Саду, а стечена је у својину између I и II светска рата изградњом као „Дом инжењера“ из средстава од добровољних прилога, донација и добровољним радом инжењера, техничара и грађевинских предузећа. Непокретну имовину, СИТВ као правни следбеник предратне инжењерско-техничарске организације Војводине, користи у континуитету у складу са наменом изградње из донаторских средстава-као Дом инжењера и то делом као закуподавац станова, а делом као своје седиште и седиште чланица СИТВ које делују на подручју Града Новог Сада.

Значајан део времена и ангажмана, у неколико мандата руководство СИТВ-а је провело у истраживању могућности враћања објекта СИТВ Дом инжењера у власништво СИТВ-а како би се она користила за оно због чега је и изграђена Дом инжењера. Зграда је саграђена 1939. године за потребе Инжењерске коморе и до почетка Другог светског рата је и служила тој намени. Изграђена је средствима општине, тадашње Бановине, Инжењерске коморе и

донаторским средствима предратних индустријалаца инжењера. После рата, зграда је национализована и претворена искључиво у стамбени простор.

Сав расположиви простор, осим малог стана у сутерену је издат превасходно инжењерским друштвима и на тај начин се СИТВ издржава и сервисира своје месечне трошкове и активности. У току 2016. године извршена је адаптација дела простора у којем су канцеларије СИТВ-а.

СИТВ је колективни члан - чланица Савеза инжењера и техничара Србије. СИТВ данас броји 5 колективних чланица: ДАНС Нови Сад, ДГИНС Нови Сад, ДИТ Суботица, ЖИД Нови Сад, ДИТ Врбас.

Чланице које су данас активне, показују завидну истрајност у свакодневној борби за опстанак. Све чланице су веома активне у областима које су примарне области њихових удружења.

Зграда Ректората Универзитета у Новом Саду, архитекти; И. Мараш, Ј. Атанацковић, М. Коштреш, М. Тодоров, М. Дорић, Д. Реба, 2013

Новосадски сајам, арх. Борђе Грбић

ДРУШТВО ИНЖЕЊЕРА И ТЕХНИЧАРА ВРБАСА

Историјат

Почетком 2013. године, група инжењера и техничара из Врбаса, тежећи да обезбеди себи, али и својим колегама из Врбаса и околине перманентну едукацију, као и организовано праћење савремених токова и развоја струке, одлучила је да направи струковну организацију. Оснивачка скупштина Друштва инжењера и техничара Врбаса ДИТВ одржана је 11. јуна 2013. године. За првог председника Друштва изабран је Игор Миловић дипл.инж.грађ.

На оснивачкој скупштини ДИТВ усвојен је Оснивачки акт и Статут Друштва инжењера и техничара Врбаса и изабрани органи Друштва. Извршни одбор Друштва је састављен од председника, потпредседника ДИТВ и још десет чланова и у његов састав су ушли: Миловић Игор, дипл.инж.грађ, председник ДИТВ, Жељко Зечевећ, дипл. инж.ел, потпредседник ДИТВ, Сања Кораћ, дипл.инж. грађ, руководиоца Секције инжењера грађевинарства,

Дарко Међедовић, дипл.инж.ел, руководиоца Секције инжењера електротехнике, Никола Вујовић, дипл.инж. маш, руководиоца Секције инжењера машинства, Драгана Костић, дипл.инж.арх, руководиоца Секције инжењера архитектуре, Велибор Вуковић, машински техничар, руководиоца Секције техничара, Тамара Јакшић, дипл. инж.грађ, Светлана Јанковић, дипл.инж.арх, Славко Недић, дипл.инж.маш, Предраг Божић, дипл.инж.ел, Веско Вучетић, дипл.инж.маш.

За чланове Надзорног одбора изабрани су: Мирјана Петковић, дипл.инж.ел, Дијана Мајер, дипл.инж.грађ, Светлана Докнић, грађ.техничар, а за чланове Суда части изабрани су: Буро Башић, дипл.инж.ел, Драгиша Ђосовић, дипл.инж.ел, Андреј Хирјоватиј, дипл.инж.арх. За техничког секретара ДИТВ, изабрана је Вишња Букић, дипл.инж.арх.

Стручне активности у организацији Друштва

Организацијом предавања из области свих техничких струка, ДИТВ је омогућила својим члановима са територије општине Врбас, али и околних места Кула,

“Витал”, фабрика уља и биљних масти

Србобран, Бечеј, Мали Иђош, упознавање са новим трендовима, али и прописима из области техничких наука. За више од четири године постојања организовано је више десетина предавања из разних области, која су држали реномирани домаћи и страни стручњаци. Сва предавања су испраћена од стране локалних писаних и електронских медија, а снимак предавања емитован је на локалној кабловској мрежи у ударном термину. На тај начин, не само да је промовисан рад ДИТВ, већ су и сви становници Врбаса и околине, могли да се упознају са новостима из области техничких наука.

Бирањем тема из области које се тичу највише самог локалног окружења (проблеми загађења Великог бачког канала, енергетске ефикасности, примене нових технологија у области развијања и изградње комуналне инфраструктуре, одрживог транспорта, стандардизације, ...), чланови Друштва покренули су низ иницијатива и активности на решавању проблема, али и побољшања квалитета живота свих становника Врбаса. Општина Врбас је као једна од првих локалних самоуправа у Европи имплементирала и сертифицирала међународни

стандард за менаџмент енергијом ISO 50001 и приступила у неколико међународних организација као што је CIVITAS Форум (иницијатива ЕУ за промоцију одрживог транспорта).

Сарадња са другим институцијама

Данас, Друштво инжењера и техничара окупља преко 200 активних чланова, не само из Врбаса и околних места, већ и наших суграђана и колега који живе и раде у Канади, САД и земљама ЕУ. Предавања посећују и наше будуће колеге из Средње техничке школе „4. Јули“ из Врбаса.

Остварена је одлична сарадња и са локалном самоуправом, уз чију подршку ДИТВ успешно функционише, на обострано задовољство.

Основна водила у раду Друштва остаје да само са проширивањем знања, разменом стручних искустава, али и стицањем нових пословних контаката, може допринети не само свом стручном усавршавању, већ и развоју фирми и средине у којој делује.

Индустрија меса "Carnex"

Оснивачка скупштина Друштва инжењера и техничара x
Врбаса јун 2013. године

ДРУШТВО ИНЖЕЊЕРА И ТЕХНИЧАРА ГРОЦКЕ

Историјат

Друштво инжењера и техничара Гроцке основано је 29.12.2013. године, а регистровано у АПР 20. јануара 2014. године. На седници Скупштине Савеза инжењера и техничара Србије, одржаној 21. фебруара 2014. године, Друштво је званично примљено у колективно чланство СИТС.

Основни циљеви и задаци Друштва су: сарадња са локалном самоуправом и јавним комуналним предузећима чији је она оснивач, сарадња са другим организацијама цивилног друштва на територији градске општине Гроцка, првенствено оних која се баве екологијом и енергетском ефикасношћу, организовање семинара, округлих столова и јавних расправа од интереса за локалну самоуправу и за привредне,

образовне и здравствене институције на територији Општине Гроцка, организовање радних група према стручним областима и интересовањима чланова, рад на оснивању еколошке коалиције на подручју општине Гроцка са јавним комуналним предузећима, локалном самоуправом, школама, здравственим установама и организације цивилног друштва (ОЦД), остваривање сталне сарадње са СИТС, стални рад на анимирању нових чланова.

Најзначајније активности

Мајски талас обилних киша у 2014. години имао је катастрофалне последице у Гроцкој. Ово је подстакло руководство Друштва да анализира неопходне активности на стварању подлога за дефинисање пројеката за заштиту животне средине на територији општине. Чланови Друштва активно су учествовали на отклањању ових последица и организовали неколико запажених хумантарних акција.

Винарија у Југову

Друштво је развило тесну сарадњу са Развојним центром СИТС, са којим је организовало и реализовало неколико семинара међу којима и „ISO 14000 за децу“, који је одржан у великој сали Основне школе „Илија Гарашанин“ у Гроцкој, а коме су присуствовали директори и помоћници директора основних школа са територије Општине Гроцка; „Обавезе и задаци локалне самоуправе (ЛС) у заштити животне средине у поступку пријема Србије у ЕУ“, који је одржан у великој сали Градске општине Гроцка за ОЦД које делују на територији Гроцке.

Поједини чланови Друштва у сарадњи са РЦ СИТС редовно присуствују скуповима које организују: Канцеларија за сарадњу са цивилним друштвом, разна министарства Владе Републике Србије, скупштински одбори Народне скупштине Републике Србије, Канцеларија за европске интеграције, Национални конвент о Европској унији (НКЕУ), Национална алијанса за локални економски развој (НАЛЕД), Привредна комора Србије и Привредна комора Београда, а који су посвећени изградњи капацитета ОЦД ради: укључења у активности везане за реализацију захтева које Србија мора да реализује у процесу пријема у ЕУ; предлагања и учествовања у реализацији пројеката који се финансирају из претприступних фондова ЕУ.

Радом Друштва руководе председник Душица Николић и потпредседник Предраг Стојановић, док је председник Надзорног одбора мр Зоран Пендић.

Оснивачка скупштина ДИТ Гроцка, 2013. год.

ДРУШТВА ИНЖЕЊЕРА ЗРЕЊАНИН

Историјат

Друштво инжењера Зрењанин (ДИЗ) основано је 1986. године у препуној сали Дома омладине у истоименом граду, под именом Друштво инжењера и техничара Зрењанин. За првог председника Друштва изабран је Милан Мандић, а за секретара Милан Александровић. Друштво је убрзо примљено у чланство СИТ-а Војводине и СИТ-а Србије, где је члан до данашњих дана. ДИТ Зрењанин је био организован по секцијама. Постојале су секције за машинство, грађевину, електротехнику, саобраћај, екологију. Све секције су имале своје чланове и комплетно руководство. У то време, у стварању имиџа Друштва, велики допринос дали су Милан Зечар, Стеван Михајловић, Слободан Пештерац, Милана Бошан, Надежда Прохорова, Љиљана Маруна, Вукоман Максимовић, Лазар Марков, Милан Димитријевић, Мирослав Ламбић и други.

Друштво инжењера и техничара Зрењанин је убрзо постало препознатљиво и веома популарно на локалном нивоу. Одржаване су научне трибине и предавања из

различитих области науке и технике, са актуелном и интересантном тематиком. Гостовали су стручњаци и експерти из различитих области. Посебно треба истаћи да се Друштво бавило и изработом пројеката за потребе привреде. Привреда града Зрењанина и региона је у том периоду била веома развијена и разноврсна. Успешно су пословали велики комбинати, али и средња и мала предузећа у области пољопривредне, прехранбене, текстине, машинске, фармацеутске, хемијске индустрије, као и мала привреда.

Активности Друштва су се разгранале и расле, све до почетка кризе у држави. Тада је наступио период стагнације, што нарочито долази до изражаја после 2000. године, када долази до промена у власничкој структури привреде и нестајања великог броја, до тада успешних, фирми. У периоду који је следио, Друштво се одржало само захваљујући ентузијазму неколико чланова. Почетак озбиљне обнове инжењерске организације у Зрењанину почео је 2013. године, када је уз помоћ СИТС-а извршена поновна регистрација Друштва. Посебно треба истаћи ангажовање Милорада Ранчића, Милана Зечара и Николе Адамовића, који

Стара пивара Дунђерски, Зрењанин

Болница у Зрењанину

нису дозволили да се Друштво угаси, већ су уложили велике напоре да се исто обнови. Оно није могло бити регистровано као ДИТ, већ као Друштво инжењера Зрењанин (ДИЗ) и ово име носи и данас. Управни одбор, поред наведене тројице чланова, чине и Горан Маринковић, Данило Поповић, Слободан Пештерац и Вукоман Максимовић. Захваљујући руководству и осталим члановима, ДИЗ се веома брзо реafirмисао, обновио старе активност и покренуо читав низ нових.

Данас је Друштво инжењера Зрењанин струковно удружење које има зачајно место у својој средини и игра важну улогу у афирмацији и ширењу утицаја инжењерске струке на окружење и друштво. Успеху и угледу Друштва значајно су допринели и досадашњи председници: Милан Мандић, Слободан Пештерац, Никола Адамовић, Душко Милошевић и Милорад Ранчић, који је и актуелни председник.

За свој досадашњи рад Друштво и чланови Друштва добили су већи број награда и признања. СИТ Србије је за своје заслужне чланове прогласио Милана Мандића, Милана Зечара, Николу Адамовића и Милорада Ранчића. Часопис *ДИТ* је проглашен за „Најбољу публикацију у

Србији“ у 1996. години. Друштво инжењера Зрењанин је такође, у посебним приликама, додељивало повеље, захвалнице и признања својим заслужним члановима, сарадницима и институцијама.

Издавачка делатност

Од свог оснивања до данас Друштво инжењера Зрењанин реализовало је велики број различитих активности. Неке од најзначајних се односе на издавачку делатност, организовање стручних трибина, предавања и сарадњу са другим институцијама.

У оквиру издавачке делатности посебно место заузима научно стручни часопис *ДИТ*. Научно-стручно-информативни часопис *ДИТ* произишао је из информативног гласила Друштва инжењера и техничара Зрењанин, *ДИТ - Билтена*. *Билтен* је био средство за међусобну комуникацију инжењера и начин да се презентују привредни потенцијали Зрењанина и његовог региона. *ДИТ-Билтен* је публикован у неколико бројева, након чега је процењено да се презентовање интелектуалних, научних и стручних потенцијала локалне средине, може подићи на квалитативно виши ниво. Тако је крајем 1994. године иницирано

Фабрика радијатора, Зрењанин

покретање стручно-информативног, а нешто касније научно-стручно-информативног часописа *ДИТ*. Предвиђено је да часопис буде мултидисциплиниран и отворен за све идеје и предлоге који би помогли у решавању различитих техничко-технолошких проблема, и омогућили адекватно презентовање појединаца, организација, еснафа, нових производа, иновација. Први број часописа је изашао у децембру 1995. године.

Тиме је Друштво инжењера и техничара Зрењанин, као оснивач и издавач Научно-стручно-информативног часописа *ДИТ* подигло лествицу свог деловања на виши ниво. Ово је био начин да Друштво као струковна, мултидисциплинарна, техничка организација квалитетно испуњава своје основне задатке. А они су бројни: вредновање и валоризација уложеног рада, памети и знања, обједињавање, јачање, анимирање и организација међусобне сарадње појединаца и асоцијација. Постављени су амбициозни циљеви: увећање стручног и научног знања, усавршавање и образовање, побољшање сталешког интереса и статуса, друштвеног угледа и заштита чланова. На овај начин би Друштво инжењера и техничара Зрењанин ефектно

и успешно доприносило научно-техничком, економском и привредном развоју региона и земље. Први главни и одговорни уредник часописа био је један од оснивача *ДИТ*-а Зрењанин Милан Зечар, дипл.инж. нафтног рударства. Заменик главног и одговорног уредника био је проф. др Мирослав Ламбић, технички уредник Петар Лазичић, а преводилац на енглески Марија Аврамов. Чланови првог Уређивачког одбора били су: проф. др Борислав Никин, др Бранислав Марковић, проф. др Золтан Бармати и мр Борислав Никић. Први председник Издавачког савета био је тадашњи председник *ДИТ*-а Зрењанин Никола Адамовић, дипл. инж.ел, потпредседник био је проф. др Милорад Ранчић и они су са групом угледних привредника Града Зрењанина водили издавачку политику часописа.

Часопис *ДИТ* уписан је у Регистар средстава јавног информисања Министарства за информисање Републике Србије 24.11.1994. године под редним бројем 1807. Први број је штампала штампарија ГП „Будућност“ Зрењанин у тиражу од 1000 примерака. Часопис је објављиван на ћириличном писму. Наслови и резимеи свих радова и

Спортска хала, Зрењанин, Биро АГМ, архитекти: Марјан Булинац, Борислав Петровић, Иван Рашковић, Александар Томић, Нада Јелић, 2009. год.

прилога имали су преводе на енглески језик. По свом концепту и садржају научно-стручно-информативни часопис *ДИТ* имао је више специфичности. Пратио је мултидисциплинарну организацију и делатност ДИТ-а Зрењанин, те су објављивани радови из области енергетике, машинства, електротехнике, пољопривреде, физике, математике, грађевинарства, архитектуре, телекомуникација, маркетинга, менаџмента, екологије. У информативном делу појављивали су се интересантни и занимљиви прилози, чланци и информације намењени широј техничкој јавности. У оквиру рубрике „Мој град јуче, данас, сутра“ пружена је прилика грађанима да укажу на проблеме и промашаје у развоју града и средине у којој су живели и радили, као и да предложе решења за превазилажење истих. Сваки број часописа *ДИТ* посвећен је неком од великана српске науке, који су оставили дубок траг и у европским и светским размерама. На тај начин је стављано на увид јавности њихово огромно дело као залог потомству. Тако је већ први број часописа био посвећен изузетном човеку, научнику и патриоти Михајлу Пупину, Србину из Баната, почасном грађанину Зрењанина. Следиле су посвете генијалном Николи Тесли, затим председницима САНУ Јосифу Панчићу, Сими Лозанићу, Јовану Жујовићу, светски признатом научнику Милутину Миланковићу, првом доктору пољопривредних наука Борђу Радићу, рођеном у Зрењанину. Након првих пар бројева издавачу часописа *ДИТ* активно су се прикључили Технички факултет „Михајло Пупин“ и Виша техничка школа из Зрењанина, као саиздавачи. У овим институцијама ДИТ Зрењанин је нашао значајну подршку у даљем издавању часописа.

Као отворена организација, Друштво је успостављало контакт са многим сродним међународним асоцијацијама,

што је резултирало објављивањем доста радова иностраних аутора. Вредности и специфичности часописа *ДИТ* су врло брзо препознате у активностима СИТ Србије. Поводом Дана инжењера и техничара Србије, 03.02.1997. године, часопис је добио највеће признање: Повељу за најбољу ИТ публикацију Србије у 1996. години.

У периоду кризе у раду ДИТ-а Зрењанин, делом због организационих, а још више финансијских разлога, часопис није публикован. У последње четири године, након потписивања Уговора о саиздавању са Високом техничком школом у Зрењанину и уз анимирање чланства, створене су претпоставке за редовно издавање часописа. Данас је *ДИТ* угледан научно стручни часопис, који објављује стручне и научне радове не само младих истраживача, него и многих угледних научних радника, како из наше земље, тако и из иностранства.

Паралелно са издавањем научно стручног часописа ДИТ, Друштво је покренуло и часопис за ученике основних школа под називом *Маје новине*. Намера је била да један део листа буде посвећен дечијим радовима из области опште културе, а други популаризацији науке и технике. Часопис је публикован два до три пута годишње. Прву Редакцију часописа чинили су: Соња Вујин, Драган Кнежевић, Боро Никић, Петар Лазичић и други. Часопис је покретао и разне акције, као што су наградна такмичења, ликовне изложбе, квизови. Након дуже паузе, Друштво инжењера Зрењанин, обновило је издавање и овог часописа. Данас он излази у тиражу од 1000 примерака и у њему се налазе бројни прилози едукативног карактера из области физике, хемије, заштите животне средине,

роботике, информатике, као и рубрике посвећене нашим великим научницима, савременим занимањима, најновијим занимљивим вестима из технике и науке, енигматским проблемима итд.

Организација предавања, трибина, округлих столова.

Пратећи актуелне прилике и дешавања у техници и науци, привреди, друштву и окружењу, Друштво редовно организује стручна предавања, јавне трибине и округле столове. Ангажују се угледни стручњаци и експерти из актуелних и атрактивних области. Неке, од бројних тема које су разматране, биле су: регулација саобраћаја у граду, алтернативни извори енергије, суперпроводност, теорија свести, сигурност металних конструкција, генетски модификована храна, утицај електромагнетног зрачења на здравље, пољопривреда и село, енергетска ефикасност итд. На пригодан начин, путем предавања и изложби, обележаване су годишњице наших научних великана: Тесле, Пупина, Миланковића, Костовића и др.

Поводом Дана инжењера, сваке године се, поред редовне седнице Скупштине Друштва, приређује и пригодан програм. У сећању су остале и организације неколико изузетно популарних и посећених Инжењерских балова, који су одржани у Каштелу Ечка.

Признање „Инжењерске легенде Зрењанина“

Од 2014. године Друштво је започело са реализацијом још једне активности. За посебан и изузетан допринос развоју инжењерске струке ДИЗ врши избор и проглашава „Инжењерске легенде Зрењанина“. До данас су за носиоце овог изузетно угледног признања проглашени: проф. др Борислав Микин у области електротехнике, проф. др Мирослав Ламбић у области машинства, дипл. инж. Драган Баста у области менаџмента, др Милица

Миловац у области пољопривредне технологије, др Золтан Бармати у области хемијске технологије и мр Срђан Каменковић у области фармацеутске технологије.

Сарадња са другим институцијама

Бројне су институције и организације са којима је Друштво, од свог оснивања до данас, сарађивало. Међу најважније се убрајају: СИТ Србије – чланство у Извршном одбору (Никола Адамовић), чланство у Скупштини (Милорад Ранчић, Милан Зечар), СО и Град Зрењанин, Висока техничка школа струковних студија у Зрењанину, Технички факултет „Михајло Пупин“, Зрењанин, Културни центар Зрењанин, Средња електротехничка школа „Никола Тесла“, привредне радне организације из Зрењанина и региона.

У оквиру досадашњег рада Друштва реализоване су и друге активности као што су: израда стручних пројеката и елабората за потребе привредних организација, хуманитарне акције и помоћи, израда web site–а Друштва, учешће на сајмовима и изложбама, учешће у „Ноћи истраживача“, припрема пројеката за конкурсе и др.

Оснивачи Удружења инжењера Зрењанин, слева надесно Милан Зечар, др Милорад Ранчић и Никола Адамовић

ДРУШТВО ИНЖЕЊЕРА И ТЕХНИЧАРА ОПШТИНЕ КОВАЧИЦА

Друштво инжењера и техничара општине Ковачица, је колективна чланица СИТС основана 12.06.2014. године. Оснивачкој скупштини Друштва, која је подржана од стране СИТС и органа локалне самоуправе, је присуствовало преко 50 инжењера и техничара са територије Општине Ковачица. Председник Друштва је г-дин Александар Жјак дипл.инж.арх.

У колективно чланство СИТС Диток је примљен на седници Скупштине СИТС одржаној 31.01.2015. године.

Области остваривања циљева Друштва су пре свега заштита, очување и унапређивање животне средине, подизање нивоа еколошке свести, унапређење квалитета живота и пословања. У оквиру својих

активности успешно су реализовали неколико пројеката, међу којима се издвајају „Превенција ризичног понашања младих у саобраћају“ (реализован 2015. године) у оквиру кога је остварена и сарадња са образовних институцијама на територији општине Ковачица и реализован циклус предавања за ученике основних и средњих школа и Пројекат изградње дечијег игралишта у Ковачици (реализован 2016. године).

Представници Друштва су активно учествовали и у изради Стратегије одрживог развоја општине Ковачица за период 2016-2025. година.

Ради реализације Статуом зацртаних циљева Друштво је већ потписало и Споразуме о сарадњи са релевантним институцијама на регионалном нивоу, као што су ЕКОП - Еколошки покрет из Падине и Гимназија „Михаило Пупин“ из Ковачице.

Реализација пројекта „Изградња дечијег игралишта у Ковачици“, Пројекат реализован 2016. године од стране Друштва инжењера и техничара Општине Ковачица

ДРУШТВО ИНЖЕЊЕРА И ТЕХНИЧАРА КРАГУЈЕВЦА

Историјат и најзначајније активности

Друштво инжењера и техничара Крагујевца је основано 21. децембра 1962. године. Пре овог Друштва у Крагујевцу је, као форма асоцијативног организовања инжењера и техничара, постојало Друштво инжењера и техничара среза, основано 1956. године. Исто је престало је са радом 1967. године, по укидању срезова. Иницијатори и оснивачи новог ДИТ-а Крагујевца били су појединци запослени пре свега у Заводу „Црвена застава“ и Техничкој школи.

У периоду 1962-1964. година ДИТ је успоставио успешну сарадњу са Скупштином општине. Учествовао у решавању питања комуналне привреде и производње и радио на omasовљењу организације. Од 1964. године индивидуално чланство Друштва било је расподељено на седам струковних друштава, насталих из претходних подружница, и то: машинских и електротехничких,

грађевинских, архитектонских, шумарских, геодетских и саобраћајних инжењера и техничара.

У том периоду ДИТ Крагујевац бавио се разматрањем перспективних планова развоја и годишњих друштвених планова општине и развијањем сарадње са привредом, Техничким факултетом, Друштвом економиста. Организована су бројна саветовања међу којима се издваја Саветовање ио регулацији тока Велике Мораве, реализовано у сарадњи са СИТС-ом Успостављени су и одржавани корисни контакти и сарадња са делегацијама инжењера и техничара СССР-а.

На ванредној скупштини 1970. године, донета је одлука о оснивању посебне француске, пољске и мађарске услужне јединице - „Пројект-бироа“, уместо раније основаног Сервиса, чији је циљ био обезбеђивање потребних извора финасирања. Разматрајући методе даљег рада ДИТ-а, на седници Скупштине одржаној 1974. године, закључено је да треба да се формирају активи инжењера и техничара у предузећима. Исти би се

Стара управна зграда Завода “Застава”, Крагујевац

бавили проблематиком везаном за саму радну средину, с циљем да се подстакну стручњаци и остваре бољи резултати. Након 1976. године, струковне активности ДИТ Крагујевац су, због разних ограничења, биле сведене на минимум. Развијена индустрија и велики број припадника техничке интелигенције, у Крагујевцу, као и потреба за решавањем радне и статусне проблематике, били су предуслов за поновно активирање асоцијације. Године 1997 је, под покровитељством СИТС, одржана Оснивачка скупштина данашњег ДИТ Крагујевца. За председника је изабран г-дин Радисав Срећковић дипл. инж.маш, који је и актуелни председник ДИТ.

ДИТ Крагујевац се као непрофитна организација превасходно бави одржавањем струковних активности и то организовањем струковних трибина из области архитектуре и грађевинарства, развоја, роботике, аутомобилизма, софтверских технологија, индустријског дизајна, система квалитета, примене нумеричких метода за решавање практичних проблема агрономије, биомедицинског а и промоцијом књига.

ДИТ је имао и има веома успешну сарадњу са привредним организацијама, школама, институтима и техничким факултетима, међу којима су Заводи „Црвена застава“, Институт за воћарство Чачак, Институт за повртарство Смедеревска Паланка, Институт „Михајло Пупин“ Београд, Машински факултет Крагујевац и др.

Признања

За успешан рад добио је највише признање СИТС-а „Најбоља ИТ организација Србије“ 2002. и 2010. године. Више појединаца, чланова Друштва, за успешан рад, добило је награде ДИТ-а Крагујевца и СИТС-а. Награђени чланови ДИТ - а Крагујевца, који су примили награде од СИТС, су академик проф. др Милош Којић, дипл.маш.инж, златна плакета, проф. др Србобран Стојановић, дипл.инж.агр, заслужни члан, проф. др Душан Симић, дипл.маш.инж, почасни члан, проф. др Ненад Филиповић, дипл.маш.инж, заслужни члан, доц. др Миљко Кокић, дипл.маш.инж, заслужни члан и Зоран Стошић, дипл.маш.инж, заслужни члан.

Фабрика "Fiat", Крагујевац

УДРУЖЕЊЕ ИНЖЕЊЕРА И ТЕХНИЧАРА „ДОБРИВОЈЕ БОЖИЋ“ КРАЉЕВО

Историјат

Савез инжењера и техничара Општине Краљево основан је 1953. године. Исте године усвојен је први правилник и Савез је примљен у чланство Савеза инжењера и техничара Србије. Статут организације усвојен је тек 1958. године и Савез је тада и регистрован код надлежног органа у СУП-у Краљево. Оснивачи асоцијације су били ДИТ Фабрике вагона, ДИТ „Магнохрома“, ДИТ „Јасена“, Актив проналазача Фабрике вагона, Друштво „Никола Тесла“ Краљево и Народна техника Краљево, која је основана 1948. године. СИТ Краљево био је један од њених асоцијација - чланица. Године 1969. седиште СИТ-а Краљево је пресељено у зграду Дома технике „Никола Тесла“ у Краљеву, где се и данас налази. Дом је, као велелепна грађевина, грађен у периоду од 1966. до 1969. године, када је и стављен у употребу.

СИТ Општине Краљево чинило је двадесет друштава инжењера и техничара, Савез проналазача и Подружница проналазача и иноватора ЗТП. Међу најзначајнијим пословима Савеза су били сарадња са органима Општине Краљево и Дирекцијом за изградњу Краљева, организовање саветовања, семинара, актуелних предавања, такмичења радника свих струка и занимања, сарадња са Народном техником Краљево, учешће на сајмовима, конгресима и организовање стручних екскурзија. Посебна пажња посвећена је раду на ширењу техничке и информатичке културе и образовања код школске деце и омладине, што је био и повод и за успостављање дугогодишње сарадње са основним и средњим школама. Чланови Удружења

били су ментори и чланови стручних жирија на општинским, регионалним и републичким такмичењима из разних техничких и информатичких дисциплина.

За свој рад, ангажовање и постигнуте резултате СИТ-а Општине Краљево проглашен је за најбољу ИТ организацију у Југославији 1984. године и том приликом му је уручена Повеља. СИТ Општине Краљево је 2000. године проглашен за Најбољу ИТ организацију у Државној заједници Србије и Црне Горе, а 2009. године проглашен је за Најбољу ИТ организацију у Републици Србији, за шта су му уручене Повеље и Признања СИТ-а Србије.

Године 2011, на седници Скупштине СИТ-а Краљево, донета је одлука да се поред усклађивања Статута са Законом о удружењима грађана, новом организацијом удружења, промени и његов назив у Удружење инжењера и техничара „Добривоје Божић“ Краљево (УИТ „Добривоје Божић“ Краљево) у знак сећања на инжењера Добривоја С. Божића (1886. - 1967.) изумитеља бројних светских патената, који је једно време живео у Краљеву. Под тим именом Удружење и данас послује као правни следбеник СИТ-а Општине Краљево. Рад СИТ Краљево и Удружења „Добривоје Божић“ одвијао се под руководством председника г-дина Звонимира Книвалда, дипл.инж.маш. у периоду 1996-2002. година, г-дина Милутина Вучинића, дипл.инж.маш. у периоду 2002-2011. година, г-дина Бранка Радомировића, дипл.грађ.инж. у периоду 2011-2015. година и г-дина Ненада Нерића, дип.грађ.инж од 2015. године до данас.

Катастрофални земљотрес, који је 2010. године погодио Краљево, имао је за последицу и оштећење

делова Дома технике „Никола Тесла“, где се налази седиште Удружења. Чланови Удружења су се ангажовали на пописивању оштећења и изради плана и програма санације објеката. Покренут је поступак за реконструкцију Дома технике „Никола Тесла“, урађен идејни пројекат и сагласно добијеним техничким условима извршена реконструкција инфраструктурне мреже (електричног прикључка и инсталације, водоводне и канализационе инсталације, топловодног прикључка на градски топовод). Чланство Удружења било је ангажовано и знатно допринело и раду разних комисија за процену и санацију објеката оштећених у замљотресу, захваљујући и искуству стеченом учешћем у санацији последица претходних земљотреса у реону Копаоника и Брзећа.

Најзначајније активности

Саобраћајна секција Удружења у сарадњи са Ауто-мото клубом Краљево, чланицом Народне технике

Краљево, покренула је иницијативу за организацију Ауто - мото трке „Велика награда Краљево“. Трка се, као традиционална, успешно организује још од 1973. године. Одржава се у августу сваке године на Аутодрому Берановац, а 1976. године вожене су и прве трке класе Формуле 3.

У том периоду биле су активне и секције пољопривредних и шумарских инжењера. У Краљеву су постојале средња Пољопривредна школа (основана 1882. године) и средња Шумарска школа, па су у сарадњи са привредним организацијама, организована општинска, републичка и савезна такмичења орача (пољопривредника) и секача (шумских радника).

Секција машинских инжењера је, у сарадњи са привредом, организовала општинска, републичка и савезна такмичења металских радника, чији су домаћини традиционално били Фабрика вагона

Фабрика "Магнохром", Краљево

Краљево и Прва петолетка Трстеник. То је било од великог значаја имајући у виду да је у Краљеву постојала Средња индустријска школа, као и Средња техничка школа са машинским, хемијским и електротехничким смером.

Треба истаћи и активност клубова младих техничара, клубова младих задругара и секција наставника технике у основним школама, као и клубова техничара и задругара у средњим школама, а који су били везани за секције Удружења, и постизали изванредне резултате и освајали медаље на регионалним и републичким такмичењима из области технике и информатике.

У току 2009. године, у сарадњи са Удружењем „Академик Милутин Миланковић“ из Београда, а поводом 50 година од смрти овог академика, организована је изложба под називом: „Милутин Миланковић - Путник кроз векове и васиону“ у Народном музеју у Краљеву.

Аеро east Europe, производња ултра лаких авиона

У току 2012. године, у сарадњи са Музејом „Никола Тесла“ из Београда организована је изложба под називом: „Никола Тесла - Чудесни свет електрицитета“ која је грађанима Краљева, техничкој интелигенцији, школској деци, омладини и студентима била представљена и у оквиру Манифестације „Ноћ музеја“. Изложба је поред редовне поставке обухватала и изложбу портрета Николе Тесле, као посебну изложбу и изложбу фотографија сачињених за време његовог јединог боравка у Београду - Србији 01. - 02. јуна 1892. године, када је проглашен за првог почасног члана Удружења инжењера и техничара.

У току 2013. године чланови УИТ-а „Добривоје Божић“ Краљево учествовали су на Међународном научном тематском скупу у Струги, Република Македонија, који је организован поводом обележавања 50 година од катастрофалног земљотреса у Скопљу (1963-2013.). Учешћем на скупу успостављена је

Ауто мото трка „Велика награда Краљева“ реализована од стране Саобраћајне секције Удружења

сарадња са члановима удружења из Скопља, Подгорице, Будве, Бањалуке, Љубљане, а ради сарадње и размене искустава у обнови и санацији објеката након земљотреса и сеизмичког инжењерства.

Удружење има успостављене контакте и сарадњу са удружењима инжењера и техничара братимљених градова и то Ријека (од 1960. године), Марибор (од 1965. године), Нови Сад (од 1966. године), Приштина (од 1966. године), Скопље (од 1967. године), Бања Лука (од 1968. године), Беране (од 1970. године), Прилеп (од 1972. године) и Зелена Гора - Пољска (од 1972. године), са којима се организују наизменична годишња окупљања.

Имајући у виду традицију грађевинарства у Краљеву, Удружење је покренуло иницијативу, и заједно са Машинским факултетом у Краљеву, учествовало у покретању основних академских студија грађевинарства на овом Факултету, које су акредитоване априла 2012. године. Те јесени уписана је прва генерација студената основних академских студија грађевине, а Факултет је променио име у Факултет за машинство и грађевинарство у Краљеву, Универзитета у Крагујевцу. Ове јесени Факултет уписује 46. генерацију редовних студената машинства, 6. генерацију редовних студената грађевине и обележава 57 година студија машинства у Краљеву. На предлог чланства Удружења на Факултету је покренута иницијатива за оснивање нових програма основних академских студија из области животне средине и заштите на раду, а у складу са захтевима и стандардима у индустрији и екологији.

У току 2016. године, поводом 130 година од рођења инжењера Добривоје С. Божића (1886-1967.) чије

име ово Удружење носи, организован је у сарадњи са Факултетом за машинство и грађевинарство у Краљеву, Национални научни тематски скуп под називом „Добривоје С. Божић - изумитељ савременог система кочења воза“. Након одржаног скупа издат је *Зборник радова Добривоје С. Божић - изумитељ савременог система кочења воза*, који је исте године проглашен за Најбољу ИТ публикацију СИТ-а Србије. Скуп и Зборник радова су били прилика да се шира јавност подсети његовог рада и изума (62 патента регистрована у 18 земаља света) а и да се дође до нових сазнања, као што је оно да је 1939. године предао патентну пријаву Заводу за патенте Краљевине Југославије, а исту је 1940. године пријавио Заводу за патенте у Француској, где је 1941. године и регистрована као Патент првог млазног мотора, као погон за авионе и ракете тј. летеће бомбе како је он то називао.

УИТ „Добривоје Божић“ Краљево као правни слобеник СИТ-а Краљево преузело је и Славу Савеза инжењера и техничара Града Краљева, Св. Симеона Мироточивог, коју обележава сваког 26. фебруара, и то почев од 1996. године, славским обредом и славским доручком у својим просторијама, а увече се организује Бал инжењера и техничара Града Краљева, који је постао традиција и који ће се 2018. године одржати по јубиларни двадесети пут. Сваке године бира се домаћин наредне славе. Обзиром на транзиционе промене у нашем друштву наизменично се смењују као домаћини, јавна предузећа и приватне фирме, као колективне чланице Удружења. Домаћинима се уручује Славско писмо, икона и постер плакати Свете лозе Немањића и Задужбине Немањића у знак сећања на домаћинство славе.

Признања

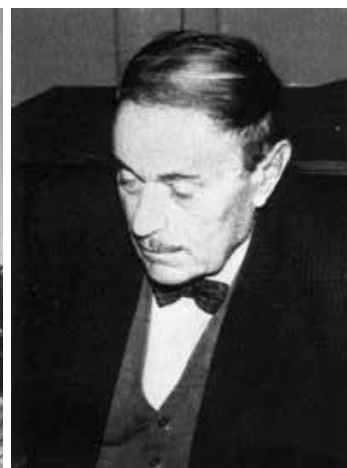
Значајне активности удружења, резултати и ангажовање чланова у разним областима доказује и избор УИТ-а „Добривоје Божић“ Краљево за најбољу организацију – чланицу СИТ-а Србије 2000. и 2009. године што значи два пута у новом миленијуму а то је и образложење што је Удружење предложило своје чланове за заслужне и почасне чланове СИТ-а Србије као и носиоце „Златне плакете ИТ“.

Заслужни чланови: проф. др Новак Недић дипл.маш.инж, проф. др Миломир Гашић дипл.маш.инж, проф. др Миле Савковић дипл.маш.инж, мр Стаменко Урошевић дипл. инж.саоб, Првослав Новаковић дипл.маш.инж, Ненад Нерић дипл.грађ.инж, Бранко Радомировић дипл.грађ.инж, Милутин Вучинић дипл.маш.инж, Зоран М. Јовановић дипл.маш.инж, Звонимир Книвалд, дипл.маш.инж и Слободан Окошановић, грађ.тех. Почасни чланови: мр Драган Вукановић дипл.маш.инж, др Томислав Симовић, дипл. маш.инж, мр Јован Спасојевић дипл.маш.инж, мр Милош Нешовић дипл.инж.орг. наука, Дојчило Радојевић дипл.ел.инж, Славољуб Лабовић грађ.инж, Крсто Миловић, ел.инж и Радоња Савићевић дипл.инж.гео.

Носиоци „Златне плакете ИТ“: проф. др Зоран Петковић, дипл.маш.инж, проф. др Новак Недић, дипл.маш.инж.

Дом технике у Краљеву, седиште Удружења инжењера и техничара „Добривоје Божић“ Краљево

Добривоје Божић, (1885-1967) српски научник и изумитељ

УДРУЖЕЊЕ ИНЖЕЊЕРА И ТЕХНИЧАРА ЛЕСКОВЦА

Историјат

Савез инжењера и техничара Лесковца основан је 30. јуна 1973. године. Исте године регистрован је и примљен у колективно чланство Савеза инжењера и техничара Србије. Оснивачи Савеза су били: Подружница хемичара и технолога Лесковац, Друштво инжењера и техничара текстилаца Лесковац и Општинска конференција ССРН Лесковац. За првог председника Савеза изабран је Цветковић Душан, дипл.инж.тех. Он је ту дужност обављао до 1985. године. Од 1985. до 1993. године на челу Савеза налазио се др Стојиљковић Станиша, дипл.инж.маш, од 1993. до 1998. године Пешић Драган, дипл.инж.тех, а од 1998. до 2011. године Борђевић Слободан, дипл.инж.маш.

На редовној седници Скупштине СИТ Лесковац, одржаној 25. фебруара 2011. године, усвојене су измене Статута Савеза и име Савеза је промењено у Удружење инжењера и техничара Лесковца. Актуелни председник Удружења је Борђевић Слободан, дипл.инж.маш.

У саставу Удружења инжењера и техничара Лесковца делује десет струковних друштава, међу којима и Савез проналазача и техничких унапређења Лесковац.

Најзначајније активности

Најважније активности Удружења су: административно вођење организације, стручна предавања, семинари, саветовања и симпозијуми, размена знања и искустава са колегама сродних струка, издавачка делатност (часописи, стручни програми, уџбеници) и др.

Од оснивања Савеза до 1998. године највећи успеси су постигнути у изради стручних програма и делатности у решавању привредних и других проблема у производним предузећима. Основан је Клуб инжењера и техничара текстилаца, организовани бројни културни програми, приказивање научно-популарних филмова, учествовано у организацији покрета „Наука младима“, организован обилазак сајмова у земљи и иностранству и др.

Године 1988. организовано је обележавање јубилеја 15 година постојања и успешног рада СИТ Лесковац (1973–1988). Тим поводом, СИТ Лесковац је заслужним члановима и друштвено политичким организацијама доделио повеље за трајан допринос развоју СИТ-а. У октобру 1998. године, СИТ Лесковац је прославио 25 година постојања и рада, заједно са ДИТ-ом текстилаца Лесковачког базена, који је том приликом прославио 45. годишњицу свог рада и 35 година излажења стручног часописа *Текстил и пракса*. Тим поводом заслужним члановима су уручена признања.

Основни извор прихода организације су донације и спонзорство појединих привредних организација, из чега се финансира издавање стручног часописа *Текстил и пракса* и осталих издања: монографија, сепарата, уџбеника, скрипти за средње и основне школе и факултете и др.

Од оснивања па до 1990. године, СИТ Лесковац је посебно добру сарадња, која се огледала у организацији стручних екскурзија и размени знања и искустава остварио са инжењерским асоцијацијама из Чехословачке и Бугарске и то на бази реципроцитета, као и са колегама из Суботице Зрењанина, Младеновца и Пожаревца.

Од бројних активности организованих у претходном периоду могу се издвојити: Предавање „Потребе и реалне могућности за осетнији раст ефикасности привређивања“ предавач Милан Нонковић, директор Центра за производни менаџмент А.Д. Нови Сад, реализација у сарадњи са Регионалном привредном комором и Општинском управом 2001. година; Предавање „Хемијско и биолошко инжењерство, прошлост, садашњост и будућност“, предавач проф. др. Влада Вељковић, Технолошки факултет у Лесковцу, 2002. година; Предавање „Конопља-биљка прошлости њена ренесанса или опасност од гајења“, предавач: проф. др. Драган Тодоровић, Виша пољопривредна школа у Прокупљу, 2003. година; Предавање „Научне основе сушења“, предавач проф. др Станиша Стоиљковић, Технолошки факултет у Лесковцу, 2003. година; Предавање „Значај и начин верификације знања стручним испитом и лиценцом“, предавач проф. др Мартин Богнер, Машински факултет у Београду, 2004. година; Предавање „Примена

природних сорбената у технологијама“, предавач проф. др Станиша Стоиљковић, Технолошки факултет Лесковац, 2004. година; Предавање „Пречишћавање индустријских отпадних вода“ предавач: проф. др. Влада Вељковић, Технолошки факултет Лесковац, 2005. година; Предавање „Примена интегрисаних менаџмент система - основни захтев за успешну транзицију привреде Јабланичког округа“ предавач: мр Зоран Пендић, 2006. година; Предавање „Проналазаштво у техници и шта још све може да се пронађе у техници“ предавач проф. др. Владан Петровић, Крагујевац, 2006. година; Трибина поводом 150 година рођења Николе Тесле „Технолошки аспекти заштите интелектуалне својине“, проф.др Сениша Борђевић, Технолошки факултет у Лесковцу; Предавање „Интегрисани менаџмент системи - IMS (ISO 9001:2000, ISO 14001:2004, ISO 22000:2005, OHSAS 18001:1999, SA 8000:2001), предуслов за успешно привређивање, са посебним освртом на законе, стандарде, директиве, прописе, уредбе и

Фабрика текстила "Астер"

Управна зграда Фабрике сапуна, парфимерије и козметике "Калодерма", 1927. год.

институције које се баве безбедношћу и здрављем на раду“ предавач мр Зоран Пендић, председник ИО Друштва Србије за квалитет и стандардизацију, 2007. година; Предавање „Биообновљиви извори енергије – нова достигнућа“ предавач академик Влада Вељковић, мр Оливера Стаменковић и Марија Тасић, дипл.инж, Технолошки факултет у Лесковцу, 2008. година; Једнодневни семинар, на којем су представници привредних организација из Лесковца и Јабланичког региона упознати са основним захтевима стандарда за системе менаџмента; основним захтевима наших законских прописа везаних за: безбедност и здравље на раду и безбедност хране у ланцу исхране, поступком и значајем међународне сертификације система менаџмента (ISO 9001, ISO 14001, OHSAS 18001 и ISO 22000) и HACCP-а. предавачи на семинару: мр Зоран Пендић, директор Eurosystems-а и председник ИО ДСКС-а, Зоран Миливојевић, дипл.инж. председник ДСКС-а и члан ГО Савеза инжењера Србије, Софија Бурђевић, дипл.инж, директор ЈУФС-а, 2008 година; Предавање „Заштита површинских изворишта од загађења са посебним освртом на акумулације у Јабланичком округу“ предавач Света Борлијески дипл. инж, члан владине Комисије за пријем објекта Барје, 2010. година; Предавање „Ефекти уградње катодне заштите магистралних цевовода од челика“ предавач проф. др. Часлав Лачњевац, Пољопривредни факултет у Београду и председник СИТ-а Србије, 2010. година; Предавање „Одређивање хидропотенцијала МХЕ са освртом на Јабланички округ, укључујући еколошки аспект“ предавач: проф. др. Снежана М. Петровић, извршни директор Екоенерго инжењеринг, Београд, 2010. година; Дит машинаца и електро струке узео учешће на трибини регионалне Конференције „Интелигентно коришћење енергије и енергетска

ефикасност“ која је одржана у оквиру пројекта „Подршка одрживом регионалном развоју општина Јабланичког и Пчињског округа“, 2011. година; Предавање „Прорачун чврстоће цевовода“, предавач: др Милован Живковић, председник СМЕИТС-а, 2013. година; Предавање „Прорачун чврстоће цевовода“, предавач др Милован Живковић, председник СМЕИТС-а, 2013. година; Предавање „Практична примена топлотних пумпи вода-вода за климатизацију стамбених објеката и пластеника“ предавач Јован Јовић, главни пројектант у предузећу Алфа Клима, предавање реализовано у сарадњи са СМЕИТС, 2016. година.

Поред ових активности, активисти из УИТ Лесковац су 10.06.2014. године, на дан рођења Николе Тесле, са Удружењем „Теслин Торањ у Србији“ и Научном фондацијом „Никола Тесла“ узели учешћа у организацији „Теслиног дана“ у Лесковцу. На прослави су представници Научне фондације „Никола Тесла“ из Филадилефије уручили бисту овог великог српског научника Удружењу „Теслин торањ“ у Лесковцу, које је исту уступило Граду Лесковцу. Договорено је да реплика Теслиног торња, која се ради у организацији Удружења „Теслин торањ“ из Лесковца, буде подлога за урбано уређење простора испред Народног музеја у Лесковцу и да се то реализује у сарадњи са урбанистима из Дирекције града и активистима Удружења инжењера и техничара Лесковца. 02. јуна 2015. године активисти ДИТА-машинске и електро струке су учествовали у манифестацији „Теслин народ“, када је у кући краља Петра, пред многобројним званицама и медијима из Србије и дијаспоре, Хидроелектрани „Вучје“ додељено велико признање Теслине научне фондације The Tesla Science Foundation из Филаделфије под називом „Tesla Spirit Award“.

Активисти из ДИТ-а машинске и електро струке су са Удружењем „Теслин торањ у Србији“ а у сарадњи са средњошколским установама промовисали лик и дело Николе Тесле у Лесковцу и активно учествовали у организацији прославе „Теслин дан“. 2015. године.

У оквиру својих активности Савез инжењера и техничара Лесковца је у склопу заједничког пројекта „Мрежа за усклађенији развој Јабланичке и Перничке области“ 2007. године организовао у Лесковцу сусрете: Општина: Лесковац – Перник, Власотинце–Радомир, Црна Трава-Ковачевац, као и сусрет и сарадњу по 15 предузећа са обе стране границе. У оквиру истог пројекта уприличена је и сарадња невладиних организација из Перника и Лесковца. Најзначајнији део овог пројекта је био Бизнис форум, који је организован у Пернику од 12-16. новембра 2007. године. Учествовало је педесет представника предузећа и невладиних организација из Србије и представника локалних самоуправа из Лесковца, Власотинца и Црне Траве. Највећи успех ове манифестације је потписивање Протокола о сарадњи

општине Лесковац и општине Перник, од стране председника општине Лесковац, Владе Маринковића и кметике Росица Јанакијева града Перника.

Удружење инжењера и техничара Лесковац и Удружење „Теслин торањ у Србији“ је на Конкурсу за финансирање и суфинансирање пројеката из области културе у 2017. расписаном од стране Градске управе за друштвене делатности Града Лесковца конкурисало са два пројекта и то: „Мотивисање ученика за вредновање знања и учење упознавањем са ликом и делом Николе Тесле“, „Теслини дани“ (Дружење са Теслом). Пројекти, предложени од стране Удружења инжењера и техничара Лесковца, су прошли на конкурс и прихваћени за финансирање.

Признања

Рад Удружења и активност његових чланова су препознати и од Савеза инжењера и техничара Србије, тако да су Драгану Пешићу дипл.инж.тех, Момчилу Петровићу тек.тех. и Слободану Борђевићу дипл.инж. маш. додељене Повеље заслужни чланови СИТС.

Фабрика "Falke", Лесковац

САВЕЗ ДРУШТАВА ИНЖЕЊЕРА И ТЕХНИЧАРА ЛОЗНИЦЕ, КРУПЊА, ЉУБОВИЈЕ И МАЛОГ ЗВОРНИКА

Историјат

СДИТ у Лозници организован је субрегионално за општине Лозница, Крупња, Мали Зворник и Љубовија. Његови оснивачи и чланови су: ДПИТ - Друштво пољопривредних инжењера и техничара, основано 1951. године; ДИТ текстилаца „Вискоза“, основан 1961. године као подружница општег ДИТ-а „Вискоза“; ДИТ шумара, основан је 1963. године; ДИОР, Друштво инжењера организације рада, основано 1985. године; Удружење заштите и унапређења радне и животне средине Општине Лозница, основано 1988. године и ДИТ-МЕС, Друштво машинских и електроинжењера и техничара основано 15. јула 1998. године.

Друштво пољопривредних инжењера и техничара основано је 15.09.1951. године. Захвалност за оснивање Друштва припада пољопривредним инжењерима и техничарима запосленим у Пољопривредном добру „Гучево“, земљорадничким задругама, Воћном расаднику и у општини Лозница. На Оснивачкој скупштини Друштва одржаној 15.09.1951. године у просторијама ПД „Гучево“ у Лозничком Пољу, изабрани су Извршни одбор и председник Друштва инжењера и техничара. За чланове Извршног одбора изабрани су: Мићановић Васо, председник, Павловић Александар секретар, Милутиновић Александар, Станојевић Саво и Јаковљевић Милисав, чланови. Друштво је, као струковна организација, имало пре свега образовни карактер. Чланови Друштва су држали предавања пољопривредним произвођачима из области ратарства, сточарства, воћарства и виноградарства и др.

Изградњом Фабрике целулозних производа „Вискоза“ у Лозници 1957. године, која је у свом саставу имала следеће фабрике: Фабрику целулозе, Фабрику свиле, Фабрику корда, Фабрику амбалаже „Центрофан“, Фабрику пропиленских фолија „Боп“, затим своју Термоелектрану на угаљ, своју „Цвећару“, где су радници у стакленицима производили разно цвеће од каранфила, салвије па до ружа, као и Фабрику за пречишћавање отпадних вода. створени су услови за формирање ДИТ „Вискоза“.

Савез друштава инжењера и техничара имао је, поред секције пољопривредних инжењера и техничара, и секције: машинских и електротехничких инжењера и техничара, затим шумарских, грађевинских, технолошких, текстилних и геодетских инжењера и техничара. Потребно је истаћи да се изградњом „Вискозе“ имајући у виду чињеницу да је у „Вискози“ радило преко три хиљаде инжењера и техничара, појавила и потреба за изградњом Дома инжењера и техничара. Исти је изграђен 1957. године.

Савез друштава инжењера и техничара Лознице, Крупња, Љубовије и Малог Зворника успешно ради већ 67 година. Председници СДИТ-а били су: дипл.инж. пољ. Васо Мићановић, дипл.инж.пољ. Душан Катанић, магистар Милорад Деспотовић, дипл.инж.пољ. Миролуб Јаковљевић и садашњи председник дипл.инж.пољ. Радмило Борђевић.

Најзначајније активности

Најважније активности Савеза друштава инжењера и техничара у протеклом периоду биле су: предавања по селима из области: пољопривреде, ветерине, осигурања пољопривредне производње, значаја задругарства, удруживања пољопривредних произвођача, као и

других питања везаних за унапређење пољопривредне производње. Поред пољопривреде, предавања су одржана и из других области као што су: шумарство, машинство, грађевинарство, економија и друге области привреде. Стручна предавања се одржавана у домовима културе по селима, у основним школама и просторијама месних заједница и била су веома запажена и посећена. На истим је поред делења штампаног материјала везаног за проблематику предавања, слушаоцима било омогућено да се укључе и дискусију и изнесу проблеме са којима се сусрећу у пракси.

Чланови СДИТ - инжењери машинске, електротехничке, грађевинске и геодетске струке, дали су значајан допринос и изградњи две мини хидроелектране на подручју општине Мали Зворник и општине Крупањ. Прва мини хидроелектрана урађена је на реци Ликодри у селу Красава у Општини Крупањ. Миниелектрана је урађена 1984. године. Производио је струју 4 године. Друга мини хидроелектрана урађена је на Радалској реци 1995. године. Целокупна производња киловата

електричне енергије пребацује се у електроенергетски систем Хидроелектране у Малом Зворнику, која је подигнута 1955. године на реци Дрини. Миниелектрана на Радалској Реци ради, без престанка, од 1995. године. Поред наведене две мини хидроелектране, урађена је и трећа мини хидроелектрана на Соколској реци 2009. године, која има функцију да производи струју за потребе Соко града. Наведена миниелектрана у функцији је од 2009. године и налази се у општини Љубовија.

Савез друштава инжењера и техничара био је суорганизатор акција као што су: Сусрети села, Знање - имање, Сусрети рекордера у ратарској, сточарској и воћарској производњи, Дани малине у Љубовији, Драгинцу и Коренити, Дани кромпира у Крупњу и Дани лековитог биља у Малом Зворнику.

Поред наведеног СДИТ је више деценија организовао и Републичко саветовање о сточарству уз помоћ СИТ-а и СПИТ-а Србије, Министарства за пољопривреду, шумарство и водопривреду, Пољопривредних факултета

Хидроелектрана Зворник, 1955. год.

из Београда и Новог Сада, града Лознице и АИК „Лозница“. Укупно је, од 1978. до 2004. године, одржано 23 Републичка саветовања о сточарству у Бањи Ковиљачи. Предавачи на саветовањима су били професори Пољопривредног факултета из Београда и Новог Сада. За учеснике саветовања организоване су посете културно-историјским знаменитостима, као и напредним и робним пољопривредним произвођачима: Лознице, Малог Зворника, Љубовије и Крупња.

Потребно је истаћи да је мало Друштва инжењера и техничара пољопривредне струке која могу да се похвале са тако богатом издавачком делатношћу, као Друштво које функционише у оквиру СДИТ. Наиме поред штампања свих реферата са сваког од 23 одржана Републичка саветовања о сточарству, који су објављени у *Пољопривреди* - стручном часопису Савеза пољопривредних инжењера и техничара Србије, који су затим дељени учесницима Саветовања и слати општинама, регионима, задругама и задружним савезима. Као вид програмске активности СДИТ,

организоване су и трибине од стране свих удружења, из области пољопривреде, машинства, електротехнике, грађевинарства, шумарства и др. Тај вид програмских активности и даље је заступљен у раду СДИТ. Предавања су држали професори Универзитета у Београду и Новом Саду и стручњаци пројектанско-извођачких предузећа.

Чланови СДИТ су посећивали и посећују сајмове из области грађевинарства, машинства, пољопривреде и других грана привреде, у земљи и иностранству. СДИТ обележава и датуме рођења великана наше науке и уметности: Николе Тесле, Михаила Пупина, Вука Караџића, Јована Цвијића, Миће Поповића и других значајних личности. СДИТ је био и суорганизатор два конгреса заједно са Југословенским друштвом за проучавање и сузбијање корова. Први конгрес о коровима одржан је у Бањи Ковиљачи од 12. до 14. јуна 1980. године, и Шести конгрес о коровима одржан је такође у Бањи Ковиљачи од 19. до 22. јуна 2000. године.

Стрижевски и Сондермајер по слетању у Боронгај крај Загреба

Дом културе „Политика“ у Крупњу, арх. Иван Антић, 1981. год.

Савез друштава инжењера и техничара Лознице, Крупња, Љубовије и Малог Зворника издао је монографију поводом 45 година постојања и рада под називом *Бескрајни зелени круг* аутора магистра Милорада Деспотовића. Магистар Деспотовић је поводом 50 и 55 година постојања и рада Друштва издао књиге *Зелени хоризонт* и *Изазов природе*.

Савез друштава инжењера и техничара има веома успешну сарадњу са: СИТ-ом Србије, Министарством за науку и технологију, Задружним савезом Србије, Пољопривредним, Машинским, Електротехничким и Грађевинским факултетом у Београду и Факултетом техничких наука у Новом Саду, као и са другим научним и стручним институцијама.

Признања

Савез друштава инжењера и техничара општина Лозница, Крупња, Љубовија и Мали Зворник, који у свом саставу има 7 струковних удружења, за свој дугогодишњи рад у трајању од 67 година, добило је следећа признања: Поводом 14. априла Дана инжењера и техничара, Скупштина Савеза инжењера и техничара Југославије доделила је дана 14.04.1988. године Повељу Друштву пољопривредних инжењера и техничара општине Лозница у знак признања за изванредан рад и остварене резултате, као најбољем Друштву инжењера и техничара Југославије у 1988. години.

Монографија Друштва под називом *Бескрајни зелени круг*, награђена је Повељом Савеза пољопривредних

инжењера и техничара Србије, као најбоља публикација у 1988. години.

Поводом Дана општине Лозница, Скупштина општине Лозница доделила је Плакету Друштву пољопривредних инжењера и техничара из Лознице за дугогодишњи предан и истрајан рад и стваралачки допринос развоју трајних друштвених вредности општине Лозница.

Поред признања које је добио СДИТ, један мањи број чланова Савеза друштава инжењера и техничара Лознице, Крупња, Љубовије и Малог Зворника добио је признања од СПИТ-а Југославије, СИТ-а Србије и СПИТ-а Србије, кроз повеље, захвалнице и признања почасног и заслужног члана СИТ-а Србије.

Треба истаћи да је СДИТ из својих редова дао и једног савезног министра за пољопривреду академика Ратка Лазаревића и два републичка министра за пољопривреду, шумарство и водопривреду дипл.инж. пољ. Недељка Неђу Милутиновића и проф. др Јована Бабовића.

Указом Председништва Социјалистичке Федеративне Републике Југославије за заслуге и постигнуте успехе у раду од значаја за социјалистичку изградњу земље, одликовани су следећи чланови Друштва инжењера и техничара: др Ратко Лазаревић, Орденом рада са златним венцем, дипл.инж.пољ. Мирољуб Јаковљевић и дипл. економиста Драгослав Бајић, одликовани су Орденом рада са сребрним венцем, и мр Милорад Деспотовић, Орденом заслуге за народ са сребрном звездом.

САВЕЗ ИНЖЕЊЕРСКО ТЕХНИЧАРСКИХ ОРГАНИЗАЦИЈА НИША

Историјат

Месно нишко удружење српских инжењера основано је 1891. године. Оно је настало као део Удружења српских инжењера и архитеката, које је формирано годину дана раније. Оснивање Удружења у Нишу представљало је природно ширење струковне организације по Србији. За првог председника нишког Удружења изабран је арх. Светозар Ивачковић, а за деловођу инж. Душан Сабовљевић. Удружење је бројало петнаест чланова. У то доба, у целој Србији, било је тек нешто више од педесетак инжењера. На оснивачком састанку Удружење у Нишу доноси амбициозну резолуцију о реорганизацији техничких факултета и техничких школа у Србији. Историјске околности биле су такве да је удруживање високообразованих људи тога времена било прави подвиг. У граду Нишу, тек десетак година ослобођеном од Турака, био је присутан велики ентузијазам обнове, али и огромно наслеђе опште друштвене и урбане запуштености. Нажалост, из тог периода нема много података о непосредној активности нишког Удружења. Зна се да је Удружење српских инжењера и архитеката функционисало и током Првог светског рата, када је у Солуну издало два броја *Српског техничког листа*, као и да је одржана Скупштина Друштва са 463 члана, који су били у српској војсци. Са правом се претпоставља да су у томе имали удео и нишки инжењери, чланови Удружења.

Од оснивања до данас, Удружење, о чијем раду данас има мало података, делило је судбину српског Удружења и променљиве државне организације. Тако је после Првог светског рата, септембра 1919. године,

формирано Удружење југословенских инжењера и архитеката (УЈИА). Нешто касније, 11. децембра 1931. године, формирано је Удружење инжењера и техничара за Ниш и Моравску бановину. У неким изворима стоји да је Секција Ниш, у оквиру УЈИА, конституисана 1932. године. Да је реч о Удружењу са великим ауторитетом, говори и чињеница да је у његовој организацији, 05. марта 1933. године, у Нишу одржана редовна скупштина Удружења југословенских инжењера и архитеката. До тог тренутка инжењери и архитекти су деловали одвојено. Југословенско удружење 1939. године мења свој назив и постаје Савез инжењерских друштава Краљевине Југославије. У новом преименовању непозната је позиција нишког Удружења.

После Другог светског рата, 18. априла 1946. године, основано је Друштво инжењера и техничара Ниша, као подружница ДИТ-а НР Србије. Међу важнијим акцијама Друштва, у том периоду, наводи се израда пројекта за оспособљавање и укључивање електричне централе 1950. године, радови на ревитализацији нишке Тврђаве, израда пројекта летње позорнице и стадиона, пружање помоћи приликом оснивања Пројектантског бироа, изложбе урбанистичких планова и др. У то време чланови су радили у оквиру подружница машинских и електроинжењера, грађевинара, архитеката, пољопривредних и текстилних инжењера и техничара.

У оквиру ДИТ-а, од 1959. године постоји Подружница архитеката и архитектонских техничара општине Ниш, која је већ следеће године имала 59 чланова. Значајније активности Друштва из тог периода су стручне расправе о уређењу Трга ослобођења и другим архитектонско-урбанистичким пројектима, о формирању парка „Чаир“, значају историјске матрице

Ниша на простору Душанове улице, и сл. После извесног застоја у ангажману, крајем седамдесетих и почетком осамдесетих година прошлог века, са више или мање елана, ДИТ Ниша наставља свој рад.

Априла 1976. године у Нишу се одржава редовна скупштина Савеза друштава архитеката Србије, а октобра исте године организује се Изложба „Стамбена архитектура града“, прва такве врсте у Нишу. Организују се и „Дани архитектуре Југославије“, 1983. и 1985. године посвећени планирању и изградњи тржних центара. Поред осталог, ДИТ је иницијатор и ширег социјалног окупљања у граду, у оквиру кога се организују чувени балови инжењера и техничара. Године 1982. ДИТ добија нови назив, Савез инжењера и техничара општине Ниш.

Велику заслугу за нови почетак Савеза у том периоду има тадашњи председник, арх. Иван Реди. Уз његов ангажман и уз помоћ градских власти, тада се Савезу враћа зграда – легат из 1927. године, задужбина

нишког трговца Наума Фермила, формално додељена још 1955. године. У том периоду, у Савезу ради више подружница различитих струка: грађевински, саобраћајни, машински, електро и текстилни инжењери, енергетичари, пољопривредни инжењери и техничари, инжењери заштите на раду, компјутерски инжењери, ИТ шаховски клуб.

У другој половини 80-их и првој половини 90-их година, као најактивнији члан Савеза, Друштво архитеката Ниша настоји да се што више отвори према јавности. У Изложбеном павиљону у Тврђави организује се репринт-изложба београдског Салона архитектуре и изложба посвећена изградњи Храма Св. Саве. Треба поменути и изложбу „Бечка стамбена архитектура“, која је пропраћена изванредним каталогом. Покреће се серија предавања на тему актуелне архитектуре, у оквиру које доминира проф. Ранко Радовић. Организује се изузетно значајан Конкурс за Трг ослобођења и пешачку зону у центру Ниша. У другој половини 90-тих, ДАН ради у складу

Зграда Универзитета у Нишу

Дуванска индустрија Ниш

са друштвеним приликама, одржавајући минимум функционисања. Најзначајније активности

Последња фаза рада Савеза, које функционише до данашњег дана, одвија се под именом Савез инжењерско-техничарских организација Ниша (СИТОН), установљеним 10. 03. 1998. године. Међу колективним члановима је био и Регионални центар за иновације. После 2000. године најактивнији члан СИТОН-а је поново Друштво архитеката Ниша, чијим се ангажовањем у највећој мери одвија рад Савеза, у оквиру кога је још само УГИН Удружење грађевинских инжењера Ниша.

Нови програмски и организациони заокрет води новоизабрани Управни одбор, конституисан на иницијативу проф. Хранислава Анђелковића. У рад се укључују и млађи чланови, повезивањем са Грађевинско-архитектонским факултетом. Сарадња се успоставља и са градским институцијама, као и са сродним удружењима у Србији. Покрећу се нове

активности: годишњи „Дани архитектуре“, са изложбама, трибинама, предавањима и стручним излетима. Сваке треће године, у оквиру „Тријенала“, нишки архитекти имају своју смотру радова. Оснива се гласник *Друштва Архитект* који ове године има двадесетогодишњи континуитет. ДАН сада има преко 280 чланова, као и свој сајт www.dan.org.rs

Посебну погодност за рад Савеза ствара обновом и реконструкцијом своје зграде, која је трајала од 2004. до 2008. године. Поред уређења свих радних просторија, у подруму се формира галеријски простор, један од најатрактивнијих у граду, који је ушао у Атлас галерија и излагачких простора у Србији, као и у редовни програм „Ноћи музеја“.

Председници ДИТ Друштва инжењера и техничара општине Ниш, касније СИТОН Савез инжењера и техничара општине Ниш били су инж. Славољуб Митић од 1959. до 1961. године - председник Извршног одбора, мр инж. Радић Мијајловић 1974. - председник

Електротехнички факултет Ниш

Извршног одбора, виши тех. Благоје Костадиновски 1975, арх. Иван Реди од 1977. до 1981. године, арх. Никола Цекић од 1983. до 1985. године, инж. Јован Радмиловић од 1985. до 1997. године, Слободан Аранђеловић од 1998. до 2004. године, и Миомир Живковић од 2005. до 2017. године.

На челу ДАН Друштва архитеката Ниша односно раније Друштва архитеката и архитектонских техничара града Ниша, као једне од најјачих колективних чланица СИТОН. били су арх. Славољуб Митић од 1959. до 1964. године, председник Управног одбора, арх. Мома Митровић од 1965. до 1968. године, арх. Љубиша Милошевић од 1968. до 1973. године, арх. Иван Реди од 1973. до 1978. године, арх. Слободан Вучковић од 1979. до 1981. године, арх. Никола Цекић од 1982. до 1983. године, арх. Мирјана Анђелковић од 1984. до 1986. године, арх. Сима Гушић од 1986. до 1994. године, арх. Борђе Цанић од 1995. до 1998. године, арх. Драгослав Вучковић од 2000. до 2003. године, арх. Миомир Живковић од 2003. до 2009. године,

арх. Миодраг Медар од 2009. до 2017. године, арх. Бранимир Бирић од 2017. године.

Као најважнији резултати у раду сматрају се: реконструкција зграде и уређење дворишта 2004. до 2008. године. Зграда СИТОН-а је 2011. године уписана у Катастар непокретности; Годишњи „Дани архитектуре“ и трогодишња „Тријенала архитектуре“, почев од 2000. године; Издавање гласника ДАН *Архитект*, који ове године има двадесетогодишњи континуитет; Оснивање Галерије ДАН, 2006. године са сталним програмима: изложбе (архитектонске, ликовне, студентске, конкурси, фотографије, ретроспективе), предавања, трибине, промоције књига, студентске радионице, музичке вечери. комерцијалне промоције. У Галерији је током дванаест година одржано преко 100 изложби, око 30 предавања, 20 комерцијалних презентација, 10 студентских радионица, 5 музичких скупова, 10 трибина, 10 промоција књига, више организационих скупова итд. У значајне резултате се убрајају и

Електронска индустрија Ниш

урбанистичко-архитектонски конкурси у Нишу и то за: Трг ослобођења, Комплекс Душанове улице, Парк на Тргу војске Србије, Споменик Краљу Александру, Споменик Цару Константину, Уређење десне обале Нишаве, Реконструкција Дома војске Србије, Уређење централне зоне Нишке Бање, Реконструкција зграде СИТОН-а, Градски парк и црква у Алексинцу, затим формирање архиве ДАН (пројекти, књиге и периодика, ЦД-тека, аудио-видео материјал), као и гостовања архитектонских изложби у Београду, Новом Саду, Прагу.

Признања

За рад и резултате у раду нишка асоцијација је добитник следећих признања: Повеља СИТ Југославије Друштву инжењера и техничара Општине Ниш 1971. године, Повеља СИТ Југославије Друштву машинских и електротехничких инжењера и техничара Општине Ниш 1986. године, Повеља СИТС-а Друштву архитеката Ниша као најбољој ИТ организацији Србије, 2002. године, Захвалница Савеза архитеката Србије Друштву архитеката Ниша,

2006. године, Повеља часопису *Архитект* за најбољу ИТ публикацију Србије, 2007. године, као и разних захвалница Друштву архитеката Ниша (Грађевинско-архитектонски факултет у Нишу, Есперантско удружење Ниш, Друштво српско-руског пријатељства, Удружење фото-аматера, и др.).

Сарадња са другим институцијама

СИТОН има сарадњу са Инжењерском комором Србије и бројним невладиним организацијама, док ДАН има успостављену сарадњу са Друштвима архитеката Београда, Новог Сада, Ваљева, Врања, Скопља, Институтом за архитектуру и урбанизам Србије, Архитектонским факултетима у Нишу и Београду, институцијама културе Ниша (Народни музеј, Завод за заштиту споменика културе, Историјски архив, Галерија савремене ликовне уметности, Факултет уметности,.....), локалном самоуправом (Управа за културу, Градске општине, Дирекција за изградњу, Завод за урбанизам, Завод за заштиту природе Србије, градоначелник).

NISSAL Фабрика алуминијумских профила

У оквиру издавачке делатности издавају се: *Годишњак стручних радова*, 1968, публикација *Наука и пракса*, 1972., гласник ДАН Архитект, 2000-2017. (18 година, 58 бројева), убиларне монографије - *Друштво архитеката Ниша 2000-2004*, 2004. *Нишко тријенале архитектуре-прва деценија*, 2010.), стручне монографије Едиција *Архитектура града Књига I: Модерна Ниша 1920-1941.*, 2006, Књига II: *Савремена архитектура Ниша 1945-1965*, 2010, Књига III: *Пројекти и архитектура инж. Александра И. Медведева, овл.арх.*, 2012, Књига IV: *Архитекта Јулијан Л. Дупон, нишки период*, 2013, Књига V: *Нишка Јагодин-мала, историја и архитектура*, 2016. каталози изложби Тријенале архитектуре Ниша (2000., 2003., 2006., 2009., 2012., 2015.), каталози годишњих изложби Дана

архитектуре Ниша, каталози архитектонских конкурса у Нишу (2001., 2003., 2004., 2007.....), каталози стручних изложби (2006., 2008., 2012., 2013.,.....).

Када се ради о међународној сарадњи СИТОН има успостављену сарадњу са Савезом инжењера и техничара Бугарске из Великог Трнова и потписан Уговор о сарадњи са Удружењем српске дијаспоре „Св. Сава“ у Чешкој Републици, а у његовој организацији и организацији његових чланица организоване су и изложбе Бијенале македонске архитектуре БИМАС 2006, 2012, Изложба чешког архитекте Олега Хамана, изложба Бечка стамбена архитектура, ликовне изложбе (Марија Дубин-САД, Е. Аулман-Немачка, Н. Хашимото-Јапан) и Изложба кубистичке архитектуре Прага.

Зграда СИТОН (ДАН) у Нишу

Управни одбор и колектив ДИТ-а 1981. год.

УДРУЖЕЊЕ ИНЖЕЊЕРА И ТЕХНИЧАРА ОПШТИНЕ ПАРАЋИН

Историјат

Удружење инжењера и техничара општине Параћин ове године обележава значајан јубилеј, 70 година од његовог формирања. Почети рада Удружења се везују за 1948. годину и формирање Друштва инжењера и техничара Фабрике цемента Поповац, Српске фабрике стакла Параћин и Индустрије текстила – Фабрике штофа Параћин. Ова друштва су у континуитету била носиоци развоја техничке културе у општини.

У Поповцу је 1956. године подигнут Дом технике, који је био опремљен савременим алатима, машинама и уређајима. Управо у том Дому Народна техника Србије 1961. године била је домаћин делегацији Јапана и том приликом је Народној техници уручена значајна новчана донација. Спајањем Општине Поповац са Општином Параћин 1962. године Друштва инжењера

и техничара и Народна техника Поповац формирали су Народну технику Параћин. На Скупштини је за председника изабран Бошко Иванковић, дотадашњи председник Народне технике Поповац. Народна техника Параћин је до 1971. године, када јој је додељена посебна зграда од стране Скупштине општине Параћин, била смештена у просторијама Српске фабрике стакла и Електродистрибуције. Ново додељени објекат је у потпуности адаптиран од стране предузећа „Прогрес“ из Параћина, док је реконструкцију електромереже урадило Друштво инжењера и техничара Српске фабрике стакла. Радове на водоводу, канализацији и санитарном чвору извело је Друштво инжењера и техничара Фабрике цемента, а Народна техника Србије финансијски је помогла опремање простора.

Дом технике је свечано отворен и предат на коришћење 13. октобра 1972. године, на дан ослобођења Општине Параћин у Другом светском рату. Општина је, као власник објекта, сваке године помагала рад Народне

Фабрика стакла Параћин

технике и Друштава инжењера, носећи материјалне трошкове и финансирањем програма све до 2000. године.

Дана 27.07.1987. године Друштво инжењера и техничара је на Изборној скупштини формирало Савез инжењера и техничара општине. Скупштини су присуствовали мр Саво Пантовић дип.инж. тадашњи генерални секретар Савеза инжењера и техничара Србије и проф. Стјепан Хан, који је поздравио чланове Скупштине и говорио о значају иновација и техничких унапређења за развој привреде.

Оснивачи Савеза су ИТ организације - друштва и колективни чланови - Фабрике цемента „Нови Поповац“, Српске фабрике стакла, Индустије текстила „Бранко Крсмановић“ и Друштво пољопривредних инжењера и техничара општине Параћин.

Данас Удружење инжењера и техничара општине Параћин са својих пет Друштава има преко стотину

чланова инжењера и техничара. Колетивне чланице Удружења су Друштво машинских и електротехничких инжењера, техничара и енергетичара, Друштво грађевинских и архитектонских инжењера и техничара, Друштво за заштиту животне средине, Друштво наставника техничког и информатичког образовања, Друштво за иновације и техничко-технолошки развој. Председник Удружења је Бошко Иванковић дипл.инж.

Најзначајније активности Удружења

Међу најважније послове на којима је Савез/Удружење радио у претходном периоду спадају припрема стручних скупова, јавних трибина и предавања; оснивање нових организација и повећање броја чланова; окупљање инжењера и техничара ради унапређивања стручног знања и расправљања о важним техничким и привредним питањима у општини; иницијатива за увођење стандарда ISO 9000 у свим производним организацијама; покретање иницијативе за формирање истраживачко-развојних јединица у привреди општине; припреме за одржавање стручних испита итд.

Транспортно предузеће "Полет", Параћин

У Дому технике инжењери и техничари су одржали 4 изложбе уз учешће проналазача, иноватора и рационализатора, које су изазвале велико интересовање и биле веома посећене. На Београдском сајму технике, одржаном 1988. године, Савез инжењера и техничара општине Параћин имао је свој штанд из области проналазаштва и иновација. Организоване су и две републичке смотре Народне технике Србије - Омладинских клубова технике и Клубова младих техничара, са више од 1000 ученика, који су се такмичили у 18 дисциплина, у трајању од два дана. Дом технике, Фабрику цемента Поповац и Фабрику штофа у Параћину у организацији Народне технике Југославије и Србије посетиле су 1980. године делегације из 27 земаља са разних континената.

Од осталих активности, у организацији Савеза инжењера и техничара Параћин, издваја се веома посећена Трибина „Пловни пут“ одржана 18.09.2002. године, у оквиру које је приказан филм о Николи Тесли, чиме је обележено 145. година од његовог

рођења и 110 година од његовог избора за почасног члана Удружења инжењера Србије и презентован рад „Привредни развој Србије изградња канала Дунав-Морава-Вардар-Егејско море“ аутора проф. др Ненада Милеуснића диплинж, члана Одбора за економске науке САНУ. Дана 12. августа 2003. године у Дому технике одржана је и Стручна трибина на тему „Нови програми у грађевинарству“ на којој су присуствовали сви директори грађевинских предузећа са бројним сарадницима. Од 2009. године до данас одржано је 17 предавања и трибина у оквиру перманентног усавршавања лиценцираних инжењера, као и инжењера и техничара без лиценци.

Чланови Савеза су узели учешћа и на бројним међународним стручно научним скуповима, међу којима се издвајају скупови одржани 2002. године у Врњачкој Бањи, где је г-дин Бошко Иванковић презентовао рад „Пројекат гасификације општине Параћин“ и скуп одржан 2005. године на коме су са радом „Ревитализација воде и ваздуха природним

Хотел „Петруш“, арх. Малиша Миленковић

јонизатором WF+ утицај на уређаје и домаћинства због велике тврдоће воде" учествовали Милан Иванковић дип.маш.инж. из Савеза инжењера и техничара Параћин и мр Милан Младеновић дип. маш.инж, власник предузећа COMCORDE ENGINEERING-Београд.

Највећи допринос ширењу техничке културе у Параћину дали су: проф. др Ненад Милеуснић, члан Српске академије наука и уметности проф. др Марија С. Тодоровић дипл.инж, проф. др Бранислав Тодоровић дипл.инж, председник Друштва за климатизацију, грејање и хлађење, др Милован Живковић, председник Савеза машинских и електротехничких инжењера и техничара Србије, мр. Бранислав Вујиновић, дипл.инж, председник Савеза инжењера и техничара Србије, мр. Стеван Шамшаловић, дипл.инж, проф. др Часлав Лачњевац, генерални секретар Савеза инжењера и техничара Србије и Драган Ковачевић – еколог.

У периоду од 11. до 13. маја 2017. године одржан је „Технички дан“. Организована је изложба о нашем значајном научнику, академику проф. др Милутину Миланковићу, коју су посетили бројни припадници техничке интелигенције из Параћина и околних градова, као и ученици основних и средњих школа.

Дана 12.05.2017. године приказан је, у амфитеатру Машинско електротехничке школе, филм о животу и делу Милутина Миланковића - „Путник кроз васиону и векове“ уз присуство великог броја инжењера и техничара и ученика Машинско електротехничке школа. После пројекције филма одржана су 4 научно – стручна предавања: „Потрошња свих облика енергије у стамбеним и индустријским објектима у Србији и

свету“, проф. др Бранислав Тодоровић, „Обновљиви извори енергије, енергетска ефикасност, моделирањем предвиђајућа контрола и паметне мреже за одржив урбан развој у сенци Миланковићеве теорије о промени климе“, проф. др Марија С. Тодоровић, Веа-INVI доо, Београд, гостујући професор на School of Energy & Environment, Southeast University, Nanjing, China, „Примена активне заштите као додатног поступка за заштиту цеви и других укопаних челичних конструкција од корозије“, проф. др Часлав Лачњевац, „Технички прописи и стандарди у термотехници“, др Милован Живковић, председник СМЕИТС-а.

Од 10. до 20. јула 2013. год. у просторијама Дома технике одржана је изложба о нашем и светски непревазиђеном научнику Николи Тесли. Изложба је била посећена од чланова Радио клуба, инжењера и техничара општине Параћин, суседних општина, школа и грађана То је била одлична прилика да се посетиоци упознају са делима нашег научника – проналазача. Године 2017. обележено је 160 година од рођења Николе Тесле Удружење је, циљу ширења техничке културе, поклонило комплет дискова са биографијом и радовима Николе Тесле свим основним и средњим школама, као и председнику општине, члановима Скупштине Удружења и присутнима на заседању, Удружењима инжењера и техничара из Лесковца, Крупња, Љубовије и Малог Зворника и Пожаревца, тројици оснивача Друштва машинских и електротехничких инжењера и техничара у Нишу и Машинском факултету у Нишу.

Сарадња са другим удружењима и институцијама

У протеклом периоду остварена је сарадња: са Музејом „Никола Тесла“, Фондацијом Младен Селак-Проф. др.

Михајло Пупин и у оквиру те сарадње организована је посета родном месту Михајла Пупина Идвору и Фондацијом "Милутин Миланковић."

Чланови Удружења су дали значајан допринос и изградњи моста на Великој Морави, када је замењена скела за превоз, коришћена вековима. Радовима на пројектовању и изградњи моста дужине 258 x 10.4 m руководио је Бошко Иванковић, диплинж, председник Удружења, тада Председник Комитета за привреду и финансије Општине Параћин.

Потребно је посебно истаћи одличну сарадњу коју Удружење има са Савезом инжењера и техничара Србије и Савезом машинских и електротехничких инжењера и техничара Србије, који осим пружања финансијске помоћи за реализацију програма рада Удружења, донирају и сва годишња издања књига и CD-ова за новоформирану библиотеку Удружења, коју користе инжењери и техничари из Параћина и околине.

Делегација 27 земаља која је посетила Параћин у организацији Народне технике и Друштва инжењера и техничара

УДРУЖЕЊЕ ИНЖЕЊЕРА ПИРОТСКОГ ОКРУГА

Формирање Удружења

У складу са Законом о удружењима, а на основу слободне воље групе грађана окупљених у Оснивачком одбору, приступило се 25.01.2018. године одржавању Оснивачке скупштине Удружења инжењера Пиротског округа, која је одржана у сали Пиротског управног округа. Оснивачки одбор Удружења деловао је у саставу: Златомир Јовановић, Весна Миленковић, Ивана Џунић-Антић и Славиша Тошић. Поред чланова Оснивачког одбора Оснивачкој скупштини је присуствовало 28 чланова који су потписали приступнице. На седници су усвојени Статут Удружења инжењера Пиротског округа, Пословник о раду Скупштине, Етички кодекс, и изабрани чланови органа Удружења.

Према Статуту Удружење је дефинисано као добровољна, невладина, недобитна, стручно-

научна организација инжењера и удружења сродних струка у Пиротском округу, заснована на слободи удруживања ради остваривања заједничких и општих циљева струке, а који нису забрањени Уставом или Законом. Превасходни циљ делатности Удружења инжењера Пиротског округа је унапређивање знања стручњацима из инжењерских области. Удружење инжењера негује сарадњу и са другим стручним, научно-истраживачким, образовним, привредним и сличним организацијама, на основу узајамног поштовања, уважавања и самосталности у раду у интересу реализације заједничких и општих циљева.

За чланове Управног одбора Удружења Оснивачкој скупштини изабрани су: Златомир Јовановић, Милорад Спасић, Ивана Џунић-Антић, Иван Марков, Михајло Најдановић. За чланове Надзорног одбора изабрани су: Весна Миленковић, Зоран Спасић и Славиша Тошић. За председника Управног одбора, који је истовремено

Фабрика "Тигар", Пирот

Хидроелектрана Пирот

и заступник Удружења, изабран је Златомир Јовановић, дипл.инж.грађ., а за потпредседника Управног одбора изабрана је је мр Милорад Спасић, дипл.инж.грађ.

Удружење инжењера Пиротског округа је у чланство Савеза инжењера и техничара Србије примљено је на седници Скупштине СИТС одржаној 16.03.2018. године. На свечаној седници скупштине СИТС -а поводом 150 година председник удружења Златко Јовановић је, за посебна достигнућа у струци, добио звање почасни члан

Делатност, циљеви и стручне активности Удружења

Ради остваривања циљева и задатака утврђених Статутом, Удружење инжењера Пиротског округа је прецизирало да обавља следећу делатност: 9412 - делатности струковних удружења (удруживање у оквиру професије и техничких области, укључујући и удружења специјалиста ангажованих у научној делатности); Приређивање сајмова и изложби и организовање стручних изложби из области деловања УИПО, научно-техничких манифестација домаћих и иностраних произвођача опреме и средстава, као и презентација нових производа и технологија; Образовање одраслих (образовање на семинарима, научно-стручним скуповима, специјалистичким курсевима и сл.); Делатност струковних удружења (удруживање у оквиру професије и техничких области, укључујући и удружења специјалиста ангажованих у научној делатности);

Као основни циљеви и задаци Удружења дефинисани су окупљање и организовање инжењера ради остваривања њихових интереса, увећања њиховог стручног знања, обезбеђења одговарајућег статуса у заједници, на бази њиховог стручног доприноса у

привредном, економском, научно техничком и укупном развоју Пиротског округа; обједињавање, јачање и омасовљавање инжењерских организација, развијање међусобне сарадње и сарадње са одговарајућим међународним организацијама инжењера; развијање свих облика добре међусобне сарадње са Инжењерском комором и Инжењерском академијом у интересу својих чланова, који кад испуне услове ових наведених институција могу постати и њихови чланови; пружање помоћи инжењерима разних профила у научном и стручном усавршавању и организовању одговарајућих облика перманентног образовања из области деловања друштва; побољшавање сталешког интереса, угледа и заштите чланова инжењерско-техничарске организације Србије и пружање помоћи својим члановима и чланицама; да организацијама струковних инжењера, односно свом чланству обезбеди одговарајући статус у друштву, који одговара њиховој улози и доприносу друштвено-економском и просторном развоју земље; да учествује у припреми и утиче на доношење законских и подзаконских прописа из инжењерских области и животне средине; неговање и развијање етике инжењерско-техничарског позива, људских права и слобода; да подстиче и помаже активности и иницијативе које су усмерене на очување човекове околине и уређење простора, уштеду и рационализацију потрошње свих врста материјала и енегије и др.; потстицање, организовање научно-стручних скупова, објављивање научних и стручних радова, часописа и других публикација од интереса за инжењерску организацију и техничку интелигенцију из области корозије и заштите материјала; да правремено обезбеди свом чланству научне, технолошке и пословне информације неопходне ради омогућавања њиховог саветодавног учешћа у процесу

одлучивања код надлежних органа; УИПО ће се залагати за учешће у формирању законских прописа и услова за стицање и остваривање професионалних права, одн. овлашћења и лиценци за рад у струци инжењера; да успоставља облике повезивања и сарадње са државним органима и да те везе одржава и унапређује; да успоставља и негује сарадњу са удружењима, научно-истраживачким и образовним организацијама других струка; давање доприноса на изради техничке регулативе (закони, правилници, стандарди), обезбеђујући њену савременост, адекватност, актуелност и функционалност; да пружа помоћ чланицама у циљу њиховог бољег организовања и рада, и др.

Планом рада Удружења за 2018. годину предвиђено је ангажовање на едукацији инжењера. У том смислу прво саветовање одржано је 05. априла 2018. године на тему „Савремене хидроизолације у грађевинарству“ На Саветовању је посебна пажња посвећена изолацијама за израду „зелених кровова“. Планирано је да се реализује серија од 21 саветовања са презентацијом материјала.

Оснивачка скупштина Удружења инжењера Пиротског округа, 2018. год

САВЕЗ ДРУШТАВА ИНЖЕЊЕРА И ТЕХНИЧАРА ГРАДА ПОЖАРЕВЦА

Историјат

Организовано наступање техничке интелигенције у Општини Пожаревац почиње од 1954. године у Костоцу, када је формирана Подружница инжењера и техничара рударске и геолошке струке Србије. У раду ове Подружнице били су ангажовани првенствено стручњаци који су били запослени у рудницима и копу Костолац. Са развојем привредне делатности повећавао се и број упослених по појединим струкама. У периоду педесетих и шездесетих година долази до експанзије пољопривреде, грађевинарства и енергетике, па се као последица убрзаног развоја појављује све већи број инжењера и техничара у овим делатностима. Услед таквог тренда привредног развоја и због потреба удруженог и синхронизованог струковног деловања инжењерско техничког кадра, крајем педесетих и почетком шездесетих година формиране су Подружнице инжењера и техничара: пољопривредне, архитектонске и грађевинске струке.

Године 1962. формирана је Подружница електро машинских инжењера и техничара Србије у Пожаревцу. Почетком седамдесетих година формирано је Друштво инжењера и техничара у Пожаревцу. За председника ДИТ-а изабран је Богосављевић Драган, дипл.инж. маш. Средином седамдесетих година долази до обнављања рада Подружнице електро машинских инжењера и техничара, на чијем је челу председник у то доба Колесников Димитрије, дипл.инж.маш. Све ове подружнице и друштва инжењера и техничара, радила су са променљивим успехом. Сама чињеница да су оснивана и да су постојала, говори у прилог

констатацији да је техничка интелигенција у овој средини настојала и да настоји да добије своје место у друштву и да свој допринос његовом развоју.

Самостално деловање подружница и друштава испољава недостатке када је у питању организован, повезан мултидисциплинаран рад при разматрању и решавању појединих питања. Како превазићи овакве проблеме, је питање које се све више наметало?

Долази се на идеју да се формира Савез друштава инжењера и техничара Пожаревац (СДИТ Пожаревац). Формирању Савеза предходио је низ састанака инжењера и техничара са друштвено политичким структурама, представницима општине Пожаревац и са представницима СИТС-а из Београда. Савез друштава инжењера и техничара Пожаревац формиран је на Оснивачкој скупштини одржаној 23. новембра 1979. године у Пожаревцу у просторијама Општинског већа „Народне технике“. Оснивачком Скупштином је председавао Колесников Димитрије дипл.инж.маш, са члановима радног Председништва: Симић Тихомиром, Нацић Зораном, Стевић Милошем и Шијан Јеленом; записничар је био Илић Драгомир, а оверачи записника: Савић Живорад и Цвијановић Михајло. Скупштини су, као гости, присуствовали: председник СИТ-а Србије Стефановић Милован, члан Извршног одбора СИТС-а Ивић Драгомир, секретар СО Пожаревац, председник Извршног савета СО Пожаревац, председник Суда удруженог рада Пожаревац, председник Регионалне привредне коморе и други гости. Скупштини је присуствовало 115 делегата и чланова ИТ организације. На тој Скупштини донета је одлука о оснивању Савеза друштава инжењера и техничара Пожаревац (СДИТ Пожаревац) и усвојен је Статут СДИТ-а Пожаревац.

Савез ради у просторијама које се налазе у „Дому технике“ у улици Вељка Дугошевића 14 у Пожаревцу. СДИТ је једна од чланица организације „Народна техника“ Пожаревац. Унутрашња организација, рад и функционисање СДИТ-а, уређени су Статутом који је усклађен са важећим законом о удружењима и са Статутом СИТС-а. У оквиру СДИТ-а удружено је осам друштава организованих по струковном принципу у складу са законом и Статутом СДИТ-а. СДИТ Пожаревац, делује првенствено на подручју града Пожареваца и Браничевског округа.

СДИТ у садашњем тренутку чини осам друштава: Друштво инжењера и техничара рударске и геолошке струке (ДИТ-РГ), Друштво инжењера и техничара архитеката, грађевинаца и геометара (ДИТ-АГГ), Друштво инжењера и техничара пољопривредне струке (ДИТ-П), Друштво инжењера и техничара електро, машинске, саобраћајне струке и организације рада (ДИТ-ЕМОС), Друштво инжењера и техничара шумарске струке (ДИТ-Ш), Друштво инжењера

и техничара одржавалаца средстава рада града Пожаревац (ДОСРОП), Друштво инжењера и техничара хемијске, технолошке и металуршке струке (Д-ХТМ) и Удружење „Инфраструктура града Пожаревац“.

Дужност председника Савеза друштава инжењера и техничара града Пожареваца од његовог оснивања до данас обављали су: Жарко Секулић, дипл.инж.пољ, први председник од 1979. до 1980. године, Димитрије Колесников, дипл.инж.маш, од 1980. до 1989. године, Драгиша Ивковић, дипл.инж.маш, од 1989. до 1994. године, др Новица Грујић, дипл.инж.маш, од 1994. до 1995. године, Јован Гундељ, дипл.инж.руд, од 1995. до 1997. године, Мирослав Црнчевић, дипл. инж. маш, од 1997. до 1999. године, Миодраг Тодоровић, дипл. инж.маш, од 1999. до 2001. године, др Добривоје Јовановић, дипл.инж.маш, од 2001. до 2004. године, Срђан Филиповић, дипл.инж.маш, од 2004. до 2008. године, Мирослав Ивковић, дипл.инж.руд, од 2008. до 2012. године, Милутин Станковић, дипл.ел.инж, од 2012. године.

Термоелектрана Костолац

Дужност секретара Савеза друштава инжењера и техничара града Пожаревца, од његовог оснивања до данас, обављали су: Симић Тихомир, арх. техн, први секретар Савеза; Грујић Миодраг, маш. техн; Стојадиновић Раша, ел. техн; Халиловић Сидик, инж; др Јовановић Добривоје, дипл. инж.маш; Илић Зоран, дипл. инж. маш; Марковић Милош, дипл.инж.грађ; др Грујић Новица, дипл.инж.маш; Трифуновић Мирољуб, дипл инж.мет; Китановић Влада, грађ.техн; Матић Жива, дипл.ел.инж; Вера Влајовић, маш.техн; Трифуновић Мирољуб, дипл.инж.мет, актуелни секретар.

Најважнији резултати СДИТ-а

Савез, у досадашњем раду, има низ реализованих активности, којима може у сваком тренутку да се поноси. Најбројније активности су оне које обрађују локалну проблематику по различитим основама, а имају додирних тачака са техничким и организационим питањима. Пре 2000-их година реализоване су активности везане за области: обновљивих извора енергије, одржавање средстава рада и техничке

дијагностике, реализације Програма топлификације Пожаревца, увођења кабловске телевизије, израде урбанистичких планова и просторног планирања, оснивања Регионалног центра за младе таленте, формирање Фонда за младе таленте „Павле Савић“, формирање предузећа СДИТОП-Проект. После 2000-тих година реализоване активности углавном су везане за следеће области: заштита животне средине, водоснабдевање града Пожаревца, примена пепела у грађевинарству, корозија и заштита материјала, енергетска ефикасност и обновљиви извори енергије, савремени материјали, методе техничке дијагностике, инфраструктура Града Пожаревца и друге активности а које по свом значају превазилазе локални ниво.

Због бројности и разноврсности активности није лако вршити њихово рангирање по важности, али би се могло рећи да су то активности Савеза у домену: струковних активности, сарадње са другим институцијама и појединцима, издавачке делатности, уређења унутрашње организације, побољшања услова

Љубичевске коњичке игре

Концерн "Бамби"

за рад, посебних активности и рада органа СДИТ-а. Ипак, потребно је издвојити неке активности које по свом значају превазилазе локални ниво, а везане су за области: енергетска ефикасност и обновљиви извори енергије; реализација Програма Топлификације Пожаревца и Костолца; животна средина и одрживи развој; активности предузећа СДИТОП-Пројект; водоснабдевање Града Пожаревца; савремени материјали; савремене методе техничке дијагностике; инфраструктура Града Пожаревца; сарадња са различитим субјектима и институцијама, посебно са Савезом инжењера и техничара Србије, ИКС и локалном управом Града Пожаревца.

Издаваштво

Поводом активности СДИТ-а и друштава издавани су периодични билтени, саопштења, плакати, зборници радова и урађени други информативни садржаји, као што су презентације, аудио и видео записи, билтени монографског карактера поводом 30. и 35 година постојања и рада СДИТ-а, постери и слично. СДИТ има запажену издавачку делатност, јер је своје активности публиковао у зборницима радова, са сопственим уређивачким концептом (чији су кључни креатори у последњих неколико година чланови Δ-ХТМ и ΔОСРОП-а), који су привукли пажњу медија и информативних гласила. Више публикација СДИТ-а је проглашено за „Најбоље публикације“ СИТС. Зборници радова и други информативни садржаји су достављени у СИТС и постављени на сајт СИТС-а. Поред објављивања радова у зборницима, поводом међународних и националних скупова, чланови СДИТ-а су објавили више радова у националним и међународним часописима, о чему постоје подаци у архиви СДИТ-а.

Саветовања, скупови, симпозијуми у организацију
Савез у досадашњем раду има низ реализованих активности којима може у сваком тренутку да се поноси. Најбројније активности су оне које обрађују локалну проблематику по различитим основама, а имају додирних тачака са техничким и организационим питањима. Као активности, које по свом значају превазилазе локални ниво, издавају се: Саветовање: „Могућности коришћења сунчеве енергије“, одржано 1983. године; Скуп на тему „Одржавање средстава рада“ одржан 1985. године. Овај Скуп је окупио стручњаке из бивших република СФРЈ. Одржан је у три града: Пожаревцу, Смедереву и Смедеревској Паланци. Саопштени радови штампани су у двотомном зборнику радова; Одвијање активности на реализацији програма топлификације Пожаревца и Костолца, 1986. године; Разматрање шире проблематике локалних питања као и просторног плана Србије са посебним освртом на локално окружење. Организован је стручни скуп: „Проблематика воде, животне средине, енергетике, пољопривреде, планерских захвата, активности и инвестиције на подручју Општине Пожаревац“, 1995. године; Оснивање Регионалног центра за младе таленте у Пожаревцу од стране СДИТОП-а, који је окупљао младе таленте кроз припреме за такмичења и сама такмичења до 2000, 1996. године; Формирање фонда за младе таленте „Павле Савић“ од стране СДИТОП-а и постављање споменика академику Павлу Савићу, некада ћаку Пожаревачке гимназије (1997-2000), 1997. године; Формирање предузећа СДИТОП-ПРОЈЕКТ (1997-2007) које је требало да задовољи потребе окружења преко пројеката, елабората и других интелектуалних услуга, да омогући чланству СДИТОП-а да исказа своје могућности и способности кроз пројектовање и

друге послове, и да једним делом помаже финансирање Савеза, 1997. године; Рад школе за рачунаре: путем курсева оспособљен је већи број полазника за рад на рачунарима са различитим програмима од 1997. до 2005. године; Саветовање: „Енергетски комплекс Костолац и животна средина“. Ово Саветовање окупило је стручњаке из бивших република СФРЈ, одржано 2002. године; Саветовање о примени пепела у грађевинарству, одржано у Костолцу 2003. године; Једнодневно Саветовање о водоснабдевању Пожареваца – издат је зборник радова са осамнаест радова, одржано у Пожареvcу 2003. године; У периоду од 2003. до 2009. године СДИТОП и друштва у његовом саставу су на директан, односно посредан начин реализовали бројне активности као што су: стручна расправа о предложеном идејном решењу Генералног пројекта водоснабдевања (2007); уштеда енергије у индустријским постројењима расвети и домаћинствима (2007); Коришћење пепела из термоелектрана Костолац А и Б; Корозија и заштита материјала-учешће стручњака из Савеза (2008); гасификација подручја града Пожареваца (2008); Савремени трендови развоја и примене механизације у пољопривреди-учешће стручњака из Савеза (2009) и др; Семинар на тему „Утицај технолошких производних процеса на животну средину“ организатор: СДИТ-ДОСРОП; суорганизатор: ВТШСС Пожаревац, одржан афитеатру ВТШСС, 25.06.2010. године; Саветовање на тему „Композитни материјали и могућности њихове примене“, организатор СДИТ-Друштво ХТМ, одржано у амфитеатру ВТШСС Пожаревац, 27.08.2010. године; Саветовање на тему „Улога рециклаже и хијерархији управљања отпадом“, организатори СДИТ-Друштво ХТМ и ВТШСС ПО, одржано у Центру за културу Пожаревац, 03.12.2010.

године; Трибина на тему „Утицај исхране и физичке активности на здравље човека“ у СДИТ-ДХТМ; ВТШСС ПО, одржана 23.06.2011. године; Семинар на тему „Мини хидроелектране-могућности изградње у сливовима реке Мораве и Млаве“, организатори СДИТ-ДОСРОП и ВТШСС ПО, одржан у амфитеатру ВТШСС Пожаревац, 24.06.2011. године; Семинар на тему „Примена савремених метода дијагностике у одржавању техничких система производње“, организатори СДИТ-ДОСРОП; ВТШСС ПО, одржан у амфитеатру ВТШСС ПО, 16.12.2011. године; Саветовање на тему „Напредни материјали и могућности њихове примене“, организатори СДИТ Друштво ХТМ и НТ, одржано у Центру за културу Пожаревац, 21.12.2011. године; Учешће мр Митић Звонимира, проф. ВТШСС Пожаревац у реализацији трибине на тему „Утицај исхране и физичке активности на здравље човека“ СДИТ-ДХТМ, ВТШСС ПО, 07.12.2011. године; Семинар на тему „Енергија ветра-могућности коришћења у Браничевском округу“, организатори СДИТ-ДОСРОП, ВТШСС ПО, одржан у амфитеатру ВТШСС, 21.12.2012. године; Учешће мр Митић Звонимира, проф. ВТШСС Пожаревац у реализацији Трибине на тему „Утицај исхране и физичке активности на здравље човека“, СДИТ-ДХТМ, ВТШСС ПО, 27.12.2012. године; Саветовање на тему „Могућности коришћења биомасе у општини Пожаревац“, организатори СДИТ-ДОСРОП, ВТШСС ПО, одржано у у амфитеатру ВТШСС, 25.01.2013. године; Учешће два професора ВТШСС Пожаревац у реализацији Трибине на тему: „Одговор на ГМО“, СДИТ-ДХТМ, ВТШСС ПО, 29.01.2013. године; Први Сајам енергетске ефикасности – ОИЕ“ 21. 06. 2013. године; Свечана седница Председништва СДИТ-а поводом 145. година постојања Савеза инжењера и техничара Србије, 120. година електрификације Србије

и 70 година од смрти Николе Тесле, одржана је 25.10.2013. године у свечаним салонима Градске управе; Изложба Музеја Николе Тесле под називом „Фотографије из Теслиног албума“ (поставка изложбе: од 25. октобра до 01. новембра 2013. године, у Градској галерији); Семинар на тему „Савремене методе техничке дијагностике“, организатори СДИТ-ДОСРОП, одржан у амфитеатру ВТШСС у Пожаревцу, 06. 12. 2013. године; Други сајам енергетске ефикасности одржан 27.06.2014. године; Изложба проналазака, нових технологија, индустријског дизајна, и техничког стваралаштва младих одржана 24.10.2014. године; Саветовање на тему: „Могућности и значај наводњавања на подручју Браничевског округа“, организовао СДИТ у сарадњи са ВТШСС Пожаревац, одржано у амфитеатру ВТШСС Пожаревац, 20.02.2015. године; Саветовање на тему: „Одводњавање на подручју Браничевског и Подунавског округа“ организатор СДИТ у сарадњи са Регионалном привредном комором Пожаревац и ВТШСС Пожаревац, одржано у амфитеатру ВТШСС Пожаревац, 15.05.2015. године; Трећи „Сајам енергетске ефикасности и обновљивих извора енергије“, организатор СДИТ у сарадњи са Инжењерском комором Србије и Регионалном привредном комором Пожаревац, а под покровитељством града Пожаревца. Саветовање у оквиру Сајма је одржано 11.09.2015. године у скупштинској сали града Пожаревца, а изложба експоната на платоу испред зграде града Пожаревца; Саветовање на тему „Савремени материјали и могућности њихове примене“ организатор СДИТ – Друштво хемичара, технолога и металурга Пожаревац, у сарадњи са Инжењерском комором Србије, а под покровитељством града Пожаревца, одржано у малој сали Центра за културу Пожаревац, 06.11.2015. године; Трибина на тему „Вода коју пијемо“ организатор СДИТ

Пожаревац у сарадњи са ВТШСС Пожаревац, одржана у амфитеатру ВТШСС Пожаревац, 16.12.2015. године; Округли сто на тему „Цена испоруке топлотне енергије у Пожаревцу“ организатори СДИТ – Друштво Инфраструктура града Пожаревца одржан у просторијама СДИТ Пожаревац, 24.12.2015. године; Трибина на тему „Примена информационог ГИС система у ЈП ПТТ саобраћаја Србија“ организатор СДИТ – Друштво електро, машинске, саобраћајне струке и организације рада, одржана у просторијама СДИТ Пожаревац, 24.12.2015. године; Предавање на Webu путем интернета на тему: „Електронски потпис у издавању грађевинских дозвола“ организатор СДИТ у сарадњи са Инжењерском комором Србије, одржано у Конгресној сали ПД ТЕ-КО у Костолцу, 28.01.2016. године; Трибина на тему „Стање шума у Браничевском округу“ организатор СДИТ – Друштво шумарске струке, одржана у просторијама СДИТ-а, 10.03.2016. године; Саветовање на тему „Термотехнички системи који се интегришу у грађевински објекат и аспект енергетске ефикасности“ организатор СДИТ је у сарадњи са ИКС и ВТШСС Пожаревац, одржано у амфитеатру ВТШСС, 15.04.2016. године; СДИТ – Друштво шумарске струке учествовало је у организовању „Изложбе цвећа“ у Пожаревцу од 07. до 09. маја 2016, у сарадњи са Туристичком организацијом Пожаревца; Трибина на тему „Утицај исхране и физичке активности на здравље човека“ организатор СДИТ – Друштво ХТМ у сарадњи са ВТШСС Пожаревац, одржана у просторијама СДИТ-а, 01.07.2016. године; Предавање на Webu путем интернета на тему: „Implementation of the BIM technology in the construction industry“, организатор СДИТ у сарадњи са ИКС и ВТШСС Пожаревац, одржано у амфитеатру ВТШСС Пожаревац, 15.09.2016. године; Презентација на тему „Актуелне LED светиљке“

организатор СДИТ, одржана у просторијама СДИТ-а, 18.10.2016. године; Презентација на тему „Европске директиве за губитке у дистрибутивним и енергетским трансформаторима“ организатор СДИТ, одржана у просторијама СДИТа, 21.10.2016. године; Саветовање на тему „Примена закона о рударству у пројектовању електро енергетских објеката“ организатор СДИТ, одржано у просторијама СДИТа, 25.10.2016. године; Четврти сајам енергетске ефикасности, организатор СДИТ Пожаревац у сарадњи са Инжењерском комором Србије и Регионалном привредном комором Пожаревац, а под покровитељством града Пожаревац, одржан у Малој сали Центра за културу Пожаревац, 28.10.2016. године; Презентација на тему „Индустријска опрема за пројектовање и извођење различитих електро система“ организатор СДИТ Пожаревац, одржана у просторијама СДИТ-а, 18.11.2016. године; Саветовање на тему „Примена нових материјала у технологијама и конструкцијама“, организатор је СДИТ – Друштво хемичара, технолога и металурга Пожаревац, у сарадњи са ВТШСС Пожаревац и ИКС, а под покровитељством града Пожаревац, одржано у амфитеатру ВТШСС ПО, 24.11.2016. године; Саветовање на тему „Савремене методе техничке дијагностике“, организатор СДИТ – Друштво одржавалаца средстава рада града Пожаревац, у сарадњи са ВТШСС Пожаревац и Инжењерском комором Србије, а под покровитељством града Пожаревац, одржано у амфитеатру ВТШСС Пожаревац, 16.12.2016.године; Стручни скуп „Паметан град – први дан у будућности“, одржан у скупштинској сали Града Пожаревац, 07. 04. 2017. године; Трибина „Увод у нову физику“, одржана у амфитеатру ВТШСС ПО, 16. 06. 2017. године; Округли сто „Животна средина и одрживи развој - пут у будућност“, одржан

у Клубу ИТ у Пожаревцу, 09.06.2017. године; Пети сајам енергетске ефикасности и обновљивих извора енергије, одржан је у Центру за културу Пожаревац. Сајму су присуствовали и чланови скупштине СИТСа и органа СИТСа, који су пре тога у Скупштинској сали Града Пожаревац одржали скупштину СИТСа, 20.10.2017. године.

Међународна сарадња и уговори

Међународну сарадњу СДИТ је углавном остварио кроз учешће представника појединих организација и институција из непосредног окружења са простора некадашње Југославије, у активностима Савеза.

СДИТ је у току свог постојања и рада остварио значајну сарадњу са многим субјектима: образовним установама са подручја Града Пожаревац и ширег подручја, привредним друштвима, градском управом, са Министарствима, са бројним институтима и факултетима, са ИТ организацијама из других места и са другим организацијама.

СДИТ је током реализације својих бројних и разноврсних активности, остварио сарадњу са својим чланицама, Савезом инжењера и техничара Србије, Инжењерском комором Србије, Високом техничком школом струковних студија Пожаревац, Регионалном привредном комором Пожаревац, Техничком школом „Никола Тесла“ Костолац, медијима, као и многим другим субјектима и појединцима.

СДИТ је о току својих активности информисао СИТСа, а у којима су по позиву учествовали и представници СИТСа-а. Најновији пример је одржавање Скупштине СИТСа у Пожаревцу, на дан одржавања 5. сајма ЕЕ, и

долазак чланова Скупштине и органа СИТС на Сајам уз активно учешће у раду Сајма на челу са председником СИТС. На сајту СИТС-а у дужем временском периоду, почев 2012. године, до данашњих дана, постављене су информације о активностима СДИТ-а и његовим

друштвима: о стручним скуповима, о зборницима радова, извештајима са реализованих манифестација, најавама стручних скупова, и такође, већи део тих информација су као вест СИТС-а презентоване широј јавности.

Први ред, седе (с десна на лево): Таџић Мирослава, дипл. инж. архитектуре, члан СДИТ; Станковић Милутин, дипл. инж. електротехнике, председник СДИТ, председник Друштва одржавалаца средстава рада града Пожареваца (ДООСРОП); Влајковић Вера електро техничар, члан СДИТ; Милић Драгана, матурант гимназије (ССС), технички секретар СДИТ;

Други ред, стоје (с десна на лево):

Груја Милош, дипл. инж. шумарства, председник ДИТ шумарске струке; Лазаревић Славомир, дипл. инж. електротехнике, председник Удружења Инфраструктура града Пожареваца (УИГП); Трифуновић Мирољуб, дипл. инж. металургије, секретар СДИТ, председник Друштва хемичара, технолога и металурга Пожаревац (Друштво ХТМ); Војислав Пајић, дипл. инж. архитектуре, председник ДИТ, архитеката, грађевинаца и геодета (ДИТ АГГ); Николић Горан, дипл. инж. електротехнике, председник ДИТ електро, машинске, организације рада и саобраћајне струке (ДИТ ЕМОС).

ДРУШТВО ИНЖЕЊЕРА И ТЕХНИЧАРА СОКОБАЊА

Прво Друштво инжењера и техничара основано у Сокобањи регистровано је 27. јуна 2005. године и колективна је чланица Савеза инжењера и техничара Србије.

Делокруг рада ДИТОС-а је да: прати и проучава развој и однос науке и технике; сарађује на питањима од заједничког интереса са другим стручним и друштвеним организацијама, привредним коморама и сродним институцијама; ради на унапређивању и стицању нових знања инжењера и техничара, организовањем стручних семинара и других видова перманентног образовања.

На основу наведеног ДИТОС је регистрован за следеће делатности: издавање књига, брошура, истраживања, развојне услуге у привредним делатностима, технолошке услуге, формирање база података, израда идејних

решења и пројеката, организовање сајмова и изложби из области технике домаћих и страних произвођача опреме, презентација производних програма домаћих и иностраних организација и институција, услуге рекламе и пропаганде као и организовање и координирање стручних скупова, научних и других саветовања.

Друштво инжењера и техничара је добитник прве награде Туристички град будућности на нивоу Србије.

Циљеви и задаци у наредном периоду су афирмисање струке, стручна надградња чланова, подстицање развоја техничких делатности, развијање техничке науке и праксе и примена у организовању производње ради постизања високе продуктивности рада и савремене производње. Осим наведеног, циљ Друштва је и помагање и подстицање уређења простора и очување човекове околине, неговање и развијање струке инжењерско-техничког позива, сарадња са одговарајућим стручним организацијама у земљи и иностранству.

Специјална Болница Соко Бања

ДРУШТВО ИНЖЕЊЕРА И ТЕХНИЧАРА СУБОТИЦЕ

Историјат

У Радничком дому у Суботици, 18. марта 1945. године, формирана је од стране управе Друштва инжењера и техничара Народне Републике Србије подружница инжењера и техничара, која је касније прерасла у Друштво инжењера и техничара Суботице, као једна од првих друштвено-стручних организација те врсте у нас. Друштво се од почетка посветило извршавању обимних задатака у обнови и изградњи привреде Суботице. На Оснивачкој скупштини формирано је осам посебних секција: грађевинска, архитектонска, машинска, електротехничка, шумарска, хемијска, геодетска и саобраћајна. Оснивачи ДИТ-а поставили су следеће задатке: техничко-технолошко унапређивање пољопривреде; изградња, подизање и регулација градског језгра и околине; санација, мелиорација и премер земљишта; унапређење шумарства, воћарства, вртларства; електрификација града и околине; изградња савремене путне мреже; решавање

проблема железничког и друмског саобраћаја; подизање индустријских погона и фабрика; организовање стручно-техничких школа и наставе за технички подмладак и др.

Радам Друштва, од његовог оснивања до данас, руководили су председници: Балтазар Дулић, дипл. инж.арх, од 18. марта 1945. до 1954, Борислав Путник, геодета од 1954. до 1956, Милан Станачев, електротехничар од 1956. до 1962, Антун Башић-Палковић грађ.инж. од 1962. до 1966, Ладислав Чапо дипл.инж.техн. од 1966. до 1968, Станислав Сигулински, дипл.инж.техн. од 1968. до 1972, Петар Неорчић, текстилни инж. од 1972. до 1974, Силвија Дерфлер, грађ.тех. од 1981. до 1982, Драгомир Стојшић, графички инж. од 1982. до 1983, др Јожеф Варга, дипл.инж.елект. од 1983. до 1987, Ладислав Пеић, текстилни инж. од 1987. до 1991, Ерне Јегеш, инж.саоб. од 1991. до 2012, Имре Керекеш, дипл.инж. саоб. од 2012. до данас.

Најзначајније активности у организацији Друштва Друштво инжењера и техничара Суботице се у протеклим деценијама бавило више него разнородном

Фабрика "SWAROVSKI", Суботица

Слободна зона Суботица

проблематиком. Друштво пољопривредних инжењера и техничара је већ 1955. године разрадило основну концепцију за увођење крупне механизације у пољопривреди, као и битне елементе технолошких линија производње ратарских, сточарских, виноградарско-воћарских и повртарских производа. Посебна пажња у раду Друштва посвећена је и малој привреди и приватном предузетништву у Суботици, производњи накита, информатици као битном фактору развоја привреде и друштвене делатности, развоју иновационе делатности и проналазаштва у Суботици, заштити животне средине и производњи хране на еколошким принципима, техничко организационом развоју индустрије, развоју, производњи и потрошњи електричне и топлотне енергије, јавној расвети у Суботици, хемијској индустрији Суботице, штампарству, геодезији и урбанизму у Суботици, развоју и резултатима стамбеног задругарства у Суботици, развоју саобраћаја, друмског и железничког, јавног превоза, немоторизованих кретања, обуци возача и саобраћајној сигнализацији, водоснабдевању, путној привреди, оптимализацији услова за рад слободне зоне у Суботици, шумама-зеленом заштитном појасу Суботице, као и позицији Суботице у будућности.

Чланови Друштва били су увек на располагању и активно су учествовали у креирању и у реализацији великог броја развојних пројеката у Суботици, као и у припадајућој регији.

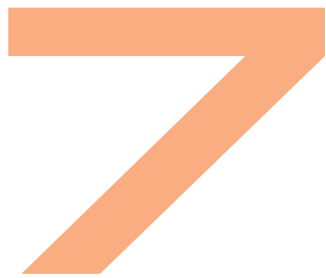
У циљу реализације програмско-развојних циљева и задатака ДИТ-а је организовао стручна предавања и стручно-научне скупове посвећене разним темама везаним за стручну проблематику на локалном и националном нивоу, као и за прекограничну сарадњу, са одговарајућим техничким партнерима.

У оквиру активности Друштва треба истаћи успешну међународну сарадњу, као и сарадњу са другим сродним организацијама. Развијена међународна сарадња омогућила је континуиран проток и размену информација о бројним питањима технике и технологије. Организована је размена стручњака, активним учествовањем на разним семинарима, конгресима, предавањима на актуелне теме из области техничких новина. Нагласак је увек био на унапређењу знања чланства разних струка из области техничко-технолошког развоја производње, техничке културе и личног усавшавању појединаца. ДИТ-а Града Суботице и даље настоји да у своје активности укључи младе људе различитих профила техничке струке. У том смислу Друштво одржава добру сарадњу са локалном самоуправом Града Суботице и са установама које образују кадрове техничких струка. Активно учествује и у раду Савеза инжењера и техничара Србије и ИТ Војводине, а има развијену сарадњу и са Саветом за безбедност саобраћаја Града Суботице и органима Министарства унутрашњих послова у Суботици.

Визија које се Друштво придржава је да су инжењери носиоца развоја – без искусних инжењера нема просперитета ни квалитетних студија-пројеката. У инжењерски кадар треба свесно улагати, јер само то омогућава правилан развој било које регије у будућности.

У протеклим деценијама, благодарећи активности свих струковних друштава, постигнути су завидни успеси у техничко-технолошком развоју привреде Суботице, што је истакнуто у посебној монографији о ДИТ-у Суботице, објављеној поводом 50 година рада Друштва инжењера и техничара Суботице (од 1945. до 1995. године).

ИНЖЕЊЕРСКА
АКАДЕМИЈА
СРБИЈЕ-ИАС

Основна идеја за формирање Инжењерске академије заснована је на попуњавању празнине, у научно-стручном простору, између практично оријентисаних инжењерских кадрова, који делују у реалним процесима (материјалне производње и услужних инжењерских делатности) и фундаментално оријентисаних научно-истраживачких учесника у процесима рада САНУ. Инжењерска академија Србије – ИАС је основана ради остваривања циљева и задатака из техничко-технолошких делатности, развоја и унапређења инжењерске струке, примене савремених техничко-технолошких знања, унапређења стандарда и садржаја у науци, образовању, привреди, заштити животне средине и другим привредним сферама живота и рада. Идеја о оснивању Академије датира још из 1993. године, када је у Статут Савеза инжењера и техничара Југославије унета одредба о њеном оснивању. Предлог за њено оснивање је добио пуну подршку на 8 Конгресу СИТЈ одржаном 1997. године, а њена Оснивачка скупштина је одржана 26.02.2000. године. Академија је добила назив Југословенска инжењерска академија и њеним оснивањем је окончан вишемесечни рад Матичне комисије, која је формирана ради обављања свих активности око оснивања исте. Оснивачи Академије су били Савез инжењера и техничара Југославије – СИТЈ, Савез инжењера и техничара Србије – СИТС и Савез инжењера и техничара Црне Горе – СИТЦГ, као и седам струковних савеза инжењера и техничара Југославије. Осим Савеза инжењера и техничара Србије – СИТС, који је од формирања Академије до данас обезбедио простор и значајна материјална и финансијска средства, као и стручну помоћ за рад Академије, остали оснивачи су престали да постоје или не врше, нити су вршили функцију оснивача. На

Оснивачкој скупштини Академије изабрано је првих 14 чланова и руководство које су чинили председник: академик проф. др Драгутин Зеленовић, дипл.инж, потпредседник Богдан Ђосовић, дипл.инж. и секретар др Небојша Радуловић, дипл.инж.

Академија је под именом Југословенска инжењерска академија деловала до 25.01.2010. године, када је усвојен нови Статут и промењено њено име у Инжењерска академија Србије. Руководство изабрано на Оснивачкој скупштини је ту дужност вршило до 2003. године. Од 2003. до 2007. године радом Академије руководили су председник др Милутин Пенчић, дипл.инж, потпредседници: проф. др Вујадин Вешовић, дипл.инж. и Богдан Ђосовић, дипл.инж, од 2007. до 2010. године председник проф. др Радомир Фолић, дипл.инж, потпредседници: проф. др Нада Ђалић, дипл.инж. и проф. др Љубиша Кузовић, дипл.инж, а од 2010. године до данас председник проф. др Љубиша Кузовић, потпредседници: проф. др Бранислав Николић, дипл.инж, мр Бранислав Вујиновић, дипл.инж. и од 2018. године проф. др Наташа Госпић дипл.инж.

Стални облици рада, који постоје у оквиру Инжењерске академије Србије, су Институт ИАС и Одељења ИАС и то: Одељење за архитектуру, грађевинарство и геодезију; Одељење за рударство и геологију; Одељење за технологију и металургију; Одељење за машинство; Одељење за биотехнику; Одељење за електротехнику и Одељење за саобраћај.

Ради остваривања циљева и задатака Академије, основни облици њених активности су: побољшање образовања и усавршавања инжењера за нова знања и стваралаштва; Организовање повремених стручних

семинара; Организовање округлих столова, јавних трибина, саветовања, симпозијума и конгреса по одређеним стручним темама; Издавање сталних и повремених публикација из области техничких занимања; Израда научно-истраживачких и инвестиционо-развојних пројеката; Консултантске услуге у инжењерству; Промовисање својих резултата рада и резултата рада свих инжењера Србије.

Активности Академије у реализацији Статутом утврђених циљева и задатака, у протеклом периоду, могу се глобално поделити у неколико етапа. У почетном периоду, Академија је своје активности углавном усмеравала на кадровско јачање, организационо профилисање, формирање одељења као радних облика деловања, израду одговарајућих правилника и пословника, као и формирање критеријума за избор академика. Након организационог конституисања, остварене су неке од најзначајнијих активности из садржаја основних циљева и задатака Академије. Организовани су научно-стручни симпозијуми и стручна саветовања по значајним питањима инжењерске науке и струке, као што су: „Генетички модификовани организми“, „Стратегија развоја саобраћаја“, „Управљање инжењерским пословима у нашем привредном амбијенту“, „Отпадне воде“, „Отпадни фосфогипс и могућност његове примене“, „Рационално коришћење енергије у металургији и процесној индустрији“ и др. Одржано је више стручних скупова - округлих столова, са одговарајућим Зборницима радова, посвећених реалним инжењерским пројектима, као што су: „Пројекат аутопута Београд-Јужни Јадран“, „Пројекат аутопута Појате-Прељина“, „Пројекат аутопута на обилазници Београда“, „Укључивање аутопута Београд - Јужни Јадран у

ПАНЕВРОПСКЕ коридоре, у склопу будућег крака коридора IV по правцу Темишвар-Вршац-Београд-Бар“; „Одрживи развој државних путева Србије, са посебним освртом на мрежу аутопутева“; „Проблеми путне мреже Пештерске висоравни и планине Голије“, „Повезивање ауто-пута Београд - Јужни Јадран са Коридором 10 и основном саобраћајном мрежом Београда“; „Ауто-пут на правцу од границе Републике Српске до Појата“. Академија има и своју издавачку делатност у оквиру које се издавају следећи наслови где је Академија била издавач или коиздавач: Војислав Кујунџић, Жикица Рекић, Саша Борђевић, *Савремени системи дрвених конструкција*, 2004, Милош Рајковић са сарадницима, *Отпадни фосфогипс и могућности његове примене*, монографија, 2004, *Приручник за воду*, Ф. Крамер, превод са енглеског, за издаваче: М. Пенчић, В. Вујиновић, С. Пехалић, Б. Босовић, 2005, Милутин Пенчић, *Биљни генетички ресурси*, 2005. Бранислав Николић са сарадницима, *Рационално коришћење енергије у металургији и процесној индустрији*, монографија, 2006, Михаило Милојевић, Радомир Фолић, Љубомир Лукић, Драгутин Зеленовић и др. *Управљање инжењерским пословима у нашем привредном амбијенту*, 2007, Зоран Петковић, Надежда Ђалић, Дејан Миловановић, *О геологији, рударству и металургији, Georgh Agricola, 1555*, превод са руског, 2007, Љубиша Кузовић, Боривоје Алексић, Илија Албрехт, Драженко Главић, Владета Вујанић, Бранко Јелисавац, Петар Миртовић, Зоран Радмиловић и др. *Повезивање Ауто-пута Београд - Јужни Јадран са коридором 10 и саобраћајном мрежом Београда*, монографија 2010, проф. др Петар Јовановић, *Рударство на тлу Србије, књига прва: од палеолита до средина 20. века*, 2007; Књига друга: *Рудници у обновљеној Србији (1806-1945)*, 2008; *Рударски*

инжењери Србије у 19. и 20. веку, 2009; *Школовање рударских инжењера у Србији, од идеје до болоњског процеса (1387-2010)*, 2010, Недељко Магдалиновић, *Стање и перспективе припреме минералних сировина у Србији*, монографија, 2011; Звонко Гулишија, Часлав Лачњевац и сарадници: *Корозија и заштита материјала*, 2012, Војислав Кујунџић, *Дрвене конструкције у мајој архитектонској пракси* 2014, Вукоман Јокановић, *Инструменталне методе - кључ за разумевање нанотехнологије и наномедицине*, 2014, Љубиша Кузовић, Слободан Станаревић, Боровоје Алексић, *Вредновање пројеката путева*, монографија, 2015.

Данас Инжењерска академија Србије има 67 редовних чланова, 33 дописна, 23 иностарана и 9 почасних чланова, као и 26 индивидуалних и 11 колективних придружених чланова. Ослањајући се на драматично убрзан развој информационе технологије

и дигитализације активности ИАС уз унапређење сарадње са својим оснивачем СИТС-ом, придруженим члановима ИАС и истакнутим инжењерским институтцијама и у наредном периоду ће усмеравати своје активности ка остварењу циљева и задатака за који је и основан. С обзиром на објективне околности у окружењу (глобализација, политика, тржиште капитала и др.) одлуке о улагању саобраћајну инфраструктуру (посебно путну), после 2000. године често се доносе на бази стратешко-политичких фактора, што представља опасност опадања стручности у изради студија оправданости пројеката (визибилити студија). У циљу неговања струке ИАС је у план активности за 2018. годину предвидео публикавање Методологије за израду студија оправданости пројеката обилазница и одржавање научно-стручног скупа посевећеног анализи трошкова и користи на којима се заснива кост-бенефит метода у изради визибилити студија.

ИЗДАВАЧКА
ДЕЛАТНОСТ

Издавање стручних и техничких часописа и књига у Србији, од самог почетка рада инжењерско-техничарских организација, било је у директној вези са радом тих удружења. Већ при формирању Техничарске дружине, у њен Статут је унета издавачка делатност, као изузетно важна за развој инжењерске струке. Одмах након оснивања Удружења српских инжењера, 1890. године, покреће се гласило Удружења Српски технички лист, који је излазио до 1918. године. Од 1919. до 1939. године гласило Удружења југословенских инжењера и архитеката био је Технички лист. Лист је штампан у 3.000 примерака, ћирилицом, латиницом и на словеначком језику. После формирања Савеза инжењерских друштава Краљевине Југославије, до 1941. године излазио је часопис Инжењер.

Издавање стручних књига потребних чланству, представљало је уобичајени садржај рада ИТ организација у првој половини XX века, али је после Другог светског рата та делатност интензивирана и развијена. Библиотеке самосталних издања појединих ИТ организација, а нарочито републичких струковних савеза и друштава, расле су све већом брзином, да би последње две деценије постале „услов без кога се не може“. У питању су стотине књига из свих техничких области и струка, чија је вредност неоспорна, а тематска оригиналност јединствена. Књиге - а то значи монографије, студије, приручници, зборници радова и др. - остале су незаменљиви медијум сазнавања свих достигнућа у науци и техници, најприступачније средство преношења знања и информација неопходних у било каквом стручном раду.

Стручна периодика је имала, и има, изванредно важну улогу у развоју струка и организација инжењера и техничара. Након првог гласила СИТС-а, Гласа, који је излазио до 1951, покренуто је више научно-стручних часописа који су, упркос тешким временима и оскудицама, редовно излазили до данас: Техника, Изградња, Шумарство, Текстилна индустрија, Текстил и пракса, Заштита материјала, ECOLOGICA, КГХ (Климатизација, грејање, хлађење), Процесна техника, Грађевински материјали и конструкције као и билтени СИТС-а, Савеза архитеката Србије, ДИТ-а Зрењанин и др. - деценијама зналачки, ауторитативно и редовно обавештавају своје верне читаоце о најважнијим тековинама у струкама и доменима којима су та гласила посвећена. Издавачи ових часописа су струковни савези и друштва - чланице СИТС-а - којима треба одати признање за истрајност у том озбиљном и важном послу, као и за успешност која тај посао прати.

Све ове часописе одликује светски стандард презентације, одго-варајући научни и стручни садржаји и неопходна двојезичност (српски и најчешће енглески). Њих добијају, поред појединаца и институција у нашој земљи, и многе угледне светске библиотеке, факултети, институти и фирме, а њиховом разменом са часописима колегијалних издавача и организација у свету, обезбеђује се минимални фонд стране периодике који се чува у просторијама струковних савеза - издавача наших часописа - и који је чланству на располагању.

ИЗДАЊА САВЕЗА ИНЖЕЊЕРА И ТЕХНИЧАРА СРБИЈЕ

Заиста је било тешко побројати све наслове књига које су издале чланице СИТС-а крајем XX и почетком XXI века. Зато су се уређивачи монографије определили за мањи преглед издања из последњих пар деценија.

Зборник радова, Енергетика Србије 1980, 1980.

Зборник радова, Пројектовање и изградња склоништа, 1984.

Зборник радова, Стратегија дугорочног развоја енергетике СР Србије ван територија САП до 2020, 1984.

Зборник радова, Одржавање и техничка контрола склоништа, 1986.

Зборник радова, Склоништа 1988, 1988.

Група аутора, Приручник за припрему општег дела стручног испита за раднике који раде на пословима израде техничке документације и градње објеката, у рударству и на геолошким истраживањима, 1989.

Група аутора, Збирка савезних прописа из геологије (са коментарима), 1989.

Група аутора, Збирка савезних прописа из рударства (са коментарима), 1989.

Група аутора, Збирка прописа из геологије и рударства у СР Србији (са коментарима), 1989.

Зборник радова, Бањска и климатска места Југославије, зборник, 1995.

Зборник радова, Заштита података у рачунарским системима, 1995.

Милан Милошевић, Интернет, 1995.

Зборник радова, Вештачење саобраћајних незгода на путевима, 1996.

Зборник радова, Безбедност у железничком саобраћају, 1996.

Зборник радова, Саобраћајно-техничко вештачење, 1996.

Закон о рударству (са коментаром), 1996.

Закон о геолошким истраживањима (са коментаром), 1996.

Таблице за саобраћајно-техничко вештачење, 1996.

Група аутора, Приручник за припрему стручног испита из рударства - републички прописи из рударства, 1997.

Зборник радова, НОТЕС '97 - Нове технологије у урбаном саобраћају, 1997.

Тома Миленковић, Руски инжењери у Југославији, 1919-1941, 1997.

Група аутора, РС у слици и речи, 1997.

Монографија 130. година Савеза инжењера и техничара Србије, 1998.

Зборник радова, Развој планинског подручја, стручни скуп, 2002.

Прерада отпадних оловних акумулатора у еколошки повољним условима, 2004.

Милан Стаматовић, Казимир Куриј, Увод у стратешки менаџмент, 2004.

Казимир Куриј, Градитељски пројект менаџмент: Планирање, управљање и руковођење, 2005.

Налков приручник за воду, 2005.

Никола Тесла и његови изуми, 2006.

Збирка прописа из рударства у Републици Србији, 2006.

Слободан Отовић, Технологија грађења армиранобетонских конструкција, 2007.

Саша Милетић, Примена отпадног муља од сечења и обраде архитектонско-грађевинског камена у грађењу, 2007.

Збирка прописа из геологије у Републици Србији, 2007.

Саша Милетић, Марина Илић, Коришћење летећег пепела у грађењу и грађевинским материјалима, 2007.

Управљање инжењерским пословима у нашем привредном амбијенту, у сарадњи са Југословенском инжењерском академијом и Инжењерском комором Србије, 2007.

Слободан Отовић, Саша Милетић, Грађевински материјали у пракси, III издање, 2007.

Предраг Петровић, Љубиша Марковић, Интеракција мотора и моторних уља, 2007.

Оља Јовичић, уредник, Збирка прописа из геологије у Републици Србији, 2007.

Зборници радова са стручно-научног скупа са међународним учешћем „Водовод и канализација“ (2003-2017).

Монографија 140. година Савеза инжењера и техничара Србије, 2008

Милош Рајковић, Мирјана Стојановић, Гордана Пантелић, Индиректна метода одређивања елемената (метала и неметала) у води за пиће испитивањем каменца, 2009.

Предраг Петровић, Генерисање буке дизел мотора, 2009

Лариса Коломејцева Јовановић, Хемија и заштита животне средине, 2010.

Оља Јовичић, уредник, Збирка прописа из рударства, 2015.

Оља Јовичић, уредник, Збирка прописа за полагање општег дела стручног испита из области рударства и геологије, 2017.

ИЗДАЊА УДРУЖЕЊА АРХИТЕКАТА СРБИЈЕ

Група аутора - Архитектонски приручник, 1982, 1983, 1984/85, 1986/87.

Алексеј Бркић, Знакови у камену, 1992.

Александар Миленковић, Architectura, politica, ultra, 1996.

Алдо Роси, Архитектура града, 1996.

Предраг Вертовшек, Из бележнице архитектуре, 1996.

Предраг Милошевић, Архитектура у Краљевини Југославији, 1997.

Јован Крунић, Београд имајући бити, 1998.

Жорж Поповић, Српска позоришта, 2003.

Ивица Млађеновић, Антологија текстова, 2003.

Александар Миленковић, Салонска визура, 2001.

Александар Миленковић, Свици у бетону, 2003.

Часопис Форум укупно 58 бројева

Дијана Марић Милашиновић, Водич кроз модерну архитектуру Београда, 2002.

Ана Ковенц - Вујић, Српски архитекти 2000-2010, 2011.
13 годишњих каталога манифестације Београдске интернационалне недеље архитектуре БИНА од 2006. до 2018.

Каталози за архитектонско-урбанистичких конкурса на територији Србије у организацији УАС-а и ДАБ-а.

Часопис Архитект издање Друштва архитеката Ниша

Часопис ДаНС издање Друштва архитеката Новог Сада

ИЗДАЊА САВЕЗА ГРАЂЕВИНСКИХ ИНЖЕЊЕРА СРБИЈЕ

Александар Букић, уредник, Зборник радова са првог научно стручног саветовања Оцена стања, одржавање и санација објеката у грађевинарству, 1999.

Александар Букић, уредник, Зборник радова са другог научно стручног саветовања Оцена стања, одржавање и санација грађевинских објеката, 2001.

Александар Букић, уредник, Зборник радова са трећег научно стручног саветовања Оцена стања, одржавање и санација грађевинских објеката, 2003.

Радомир Фолић, Александар Букић, уредници, Зборник радова са четвртог научно стручног саветовања Оцена стања, одржавање и санација грађевинских објеката и насеља, 2005.

Радомир Фолић, Александар Букић, уредници Зборник радова са првог научно стручног саветовања Геотехнички аспекти грађевинарства, 2005.

Радомир Фолић, Александар Букић, уредници, Зборник радова са петог научно стручног саветовања Оцена стања, одржавање и санација грађевинских објеката и насеља, 2007.

Радомир Фолић, уредник Зборник радова са другог научно стручног саветовања Геотехнички аспекти грађевинарства, 2007.

Радомир Фолић, уредник, Зборник радова са првог научно стручног саветовања Земљотресно инжењерство и инжењерска сеизмологија, 2008.

Радомир Фолић, Александар Букић, уредници, Зборник радова са шестог научно стручног саветовања Оцена стања, одржавање и санација грађевинских објеката и насеља, 2009.

Радомир Фолић, уредник, Зборник радова са трећег научно стручног саветовања Геотехнички аспекти грађевинарства, 2009.

Радомир Фолић, уредник, Зборник радова са другог научно стручног саветовања Земљотресно инжењерство и инжењерска сеизмологија, 2010.

Радомир Фолић, уредник, Зборник радова са седмог научно стручног саветовања Оцена стања, одржавање и санација грађевинских објеката и насеља, 2011.

Радомир Фолић, уредник, Зборник радова са четвртог научно стручног саветовања Геотехнички аспекти грађевинарства, 2011.

Властимир Радоњанин, уредник, Зборник радова Међународни симпозијум о истраживањима и примени савремених достигнућа у грађевинарству у области материјала и конструкција, 2011.

Радомир Фолић, уредник, Зборник радова са трећег међународног научно стручног саветовања Земљотресно инжењерство и инжењерска сеизмологија, 2012.

Зоран Грдић, уредник, Зборник радова Међународна конференција поводом обележавања 60 година рада ДИМК Србије, 2012.

Радомир Фолић, уредник, Зборник радова са осмог међународног научно стручног саветовања Оцена стања, одржавање и санација грађевинских објеката и насеља, 2013.

Радомир Фолић, уредник, Зборник радова са петог научно стручног међународног саветовања Геотехнички аспекти грађевинарства, 2013.

Зоран Грдић, уредник, Зборник радова Фасаде и кровови у зградарству, 2013.

Радомир Фолић, уредник, Зборник радова са четвртог међународног научно стручног саветовања Земљотресно инжењерство и инжењерска сеизмологија, 2014.

Зоран Грдић, уредник, Зборник радова Међународни симпозијум о истраживањима и примени савремених достигнућа у грађевинарству у области материјала и конструкција, 2014.

Радомир Фолић, уредник, Зборник радова са деветог међународног научно стручног саветовања Оцена стања, одржавање и санација грађевинских објеката и насеља, 2015.

Драгица Јевтић, уредник, Зборник радова Савремени материјали у градитељству, национална конференција, 2015.

Радомир Фолић, уредник, Зборник радова са шестог научно стручног међународног саветовања Геотехнички аспекти грађевинарства, 2015.

Радомир Фолић, уредник, Зборник радова са петог међународног научно стручног саветовања Земљотресно инжењерство и инжењерска сеизмологија, 2016.

Драгица Јевтић, уредник, Зборник радова Савремени материјали и конструкције са регулативом, национална конференција, 2016.

Радомир Фолић, уредник, Зборник радова са десетог међународног научно стручног саветовања Оцена стања, одржавање и санација грађевинских објеката и насеља, 2017.

Радомир Фолић, уредник, Зборник радова са седмог научно стручног међународног саветовања Геотехнички аспекти

грађевинарства, 2017.

Драгица Јевтић, Радомир Фолић, уредници, Зборник радова Међународни симпозијум о истраживањима и примени савремених достигнућа у грађевинарству у области материјала и конструкција, 2017.

Приручник Грађевински календар континуирано излази већ више деценија у тиражу од 1.500 до 7.000 примерака годишње.

Српско друштво за заштиту вода од 1972. године редовно годишње одржава своје стручне конференције под називом „Заштита вода“ са великим бројем учесника и штампа публикације стручних радова са одржаних конференција. Редовно издаје тромесечни часопис на енглеском језику Water Research & Management од 2011. године.

Друштво грађевинских конструктора Србије одржава сваке четврте године конгресе, а сваке друге, симпозијуме и редовно штампа зборнике радова изложених на њима.

Друштво за испитивање и истраживање материјала и конструкција Србије (ДИМК) редовно одржава конгресе и симпозијуме и штампа зборнике радова. Редовно издаје часопис Грађевински материјали и конструкције.

Српско друштво за одводњавање и наводњавање повремено одржава стручне скупове и штампа зборнике радова, редовно издаје часопис Водопривреда.

Српско друштво за високе бране сваке четврте године одржава конгрес, а сваке друге стручне скупове и редовно штампа зборнике радова.

Српско друштво за хидрологију и Српско друштво за хидрауличка истраживања повремено одржавају стручне скупове.

Српско друштво за механику тла и геотехничко инжењерство и Друштво за земљотресно инжењерство Србије сваке друге године одржавају саветовања у сарадњи са Савезом грађевинских инжењера Србије.

Друштво за организацију и технологију грађења Србије сваке друге године одржава саветовање са Савезом грађевинских инжењера Србије.

ИЗДАЊА САВЕЗА МАШИНСКИХ И ЕЛЕКТРОТЕХНИЧКИХ ИНЖЕЊЕРА И ТЕХНИЧАРА СРБИЈЕ

Душан Николић, уредник, Пнеуматика у малој аутоматизацији, 1967.

Зборник радова, Климатизација високог притиска и регулисање постројења климатизације, 1970.

Зборник радова, Актуелни проблеми производње зупчаника, 1973.

Зборник радова, Гасовита горива у индустрији и широкој потрошњи, 1974.

Зборник радова, Индустриска пнеуматика са примерима у области прераде дрвета, 1974.

Зборник радова, Флуидичке компоненте и системи, 1975.

Зборник радова Опрема у процесној индустрији '78, 1978.

Франо Билић, Дизалице тоpline, 1979.

Бранислав Тодоровић, Енергетика Београда, 1980.

Димитрије Вороњец, Борђе Козић, Влажан ваздух, 1980.

Бранислав Тодоровић (уредник), Пнеуматички органи управљања климатизационим системима, 1980.

Група аутора, Научно-технички петојезични речник из грејања, хлађења и климатизације, 1981.

Зборник радова, СОЛАР '84, 1984.

Зборник радова, СОЛАР '85, 1985.

Драго Голи, Аутоматизација климатизационих уређаја, 1989.

Борис Слипчевић, Размењивачи тоpline са примјерима из расхладне технике, 1989.

Емин Кулић, Принципи пројектовања система гријања, 1990.

Срђан Раичковић, Компресибилни механички заптивачи, 1990.

Прорачун расхладног оптерећења климатизованих посторија (ВДИ 2078), са коментарима, 1991.

Родољуб Вучетић, Здравље животна средина & промена климе, 1992.

Слободан Фирић, Цепни приручник о грејању, хлађењу и

климатизацији, 1992.

Владимир Петровић, Принципи пројектовања гасних инсталација, 1993.

Мартин Богнер, Александар Петровић, Процена услуга у инвестиционој изградњи, 1993.

Слободан Фирић, Од котларнице до топлотнопредајне станице, 1993.

Стеван Шамшаловић, Технологија хлађења и смрзавања хране, 1994.

Живојин Перишић, Вентилација породичних и комерцијалних кухиња, 1994.

М. Маркоски, Ланци хлађења у СР Југославији, 1995.

Ненад Бајић, Централизоване системи снабдевања енергијом, 1995.

Слободан Шкундрић, Драган Ковачевић, Електромеханичке ваге - мерење масе мерним претварачима силе на бази тензометарских трака, 1995.

Марија Тодоровић, Сунчева енергија - нове методе, материјали и технологија, 1995.

Владимир Бекавац, Вентилација и климатизација, 1995.

Небојша Граховац, Приручник за влажан компримовани ваздух, 1995.

Светислав Зарић, Приручник из индустријске пнеуматике, 1995.

Мартин Богнер, Миодраг Исаиловић, Технички прописи о грејању, климатизацији и хлађењу (са комен-тарима), 1995.

Мартин Богнер, Миодраг Исаиловић, Технички прописи о гасној техници (са коментарима), друго издање, 1995.

Гојко Дотлић, Александар Соколов, Гордана Спаић, Технички прописи из електроенергетике (са коментарима), 1995.

Каталог предузећа из области грејања, хлађења и климатизације за 1996. годину

Драган Вуковић, Мартин Богнер, Техника пречишћавања, 1996.

Иван Бучевац, Одржавање машина и опреме, 1996.

Бранислав Јаћимовић, Србислав Генић, Миха Нађ, Јоан Лаза, Проблеми из топлотних операција и апарата, 1996.

Миодраг Исаиловић, Технички прописи о заштити од пожара и експлозија (са коментарима), 1996.

- Достана Симовић, Збирка пречишћених текстова прописа о планирању и уређењу простора и насеља, изградњи објеката, грађевинском земљишту, комуналним делатностима и стамбеној области, 1997.
- Милош Кубуровић, Мирослав Станојевић, Биотехнологија, 1997.
- Бранислав Тодоровић, Милица Милинковић, Развод ваздуха у системима климатизације, 1997.
- Родољуб Вучетић, Приручник о уравнотежавању цевних мрежа у грејању, вентилацији и климатизацији, 1997.
- Љиљана Рашајски, Гојко Дотлић, Мали електроенергетски приручник (МЕП), 1997.
- Прорачун потребне количине топлоте за грејање (ДИН 4701) (са коментаром), 1997.
- Бранислав Тодоровић, Климатизација, 1998.
- Гојко Дотлић, Електроенергетика кроз стандарде, законе, правилнике и техничке препоруке - тумачења, коментари, примери, 1998.
- Мартин Богнер, Пројектовање термотехничких и процесних система, 1998.
- Милета Бокић, Стеван Вукотић, Приручник за припрему општег дела стручног испита за раднике техничких струка, 1998.
- Миодраг Исаиловић, Мартин Богнер, Прописи о изградњи објеката, 1998.
- Закон о изградњи објеката (са коментарима), 1998.
- Закон о заштити животне средине (са коментарима), 1998.
- Закон о заштити на раду (са коментарима), 1998.
- Група аутора, Заваривање, 1999.
- Иван Бучевац, Одржавање машина и опреме, 1999.
- Миодраг Исаиловић, Мартин Богнер, Технички прописи о посудама под притиском, 2000.
- Богосав Миленковић, Приручник за мерење протока флуида, 2000.
- Милан Рикаловић, Добошаста размењивачи топлоте, 2002.
- Бранислав Живковић, Зоран Стајић, Мали термотехнички приручник, 2003.
- Светислав Зарић, Приручник из индустријске хидраулике, 2004.
- Марија Мрђанов, Каблови, самоносећи каблови, ужад и кратки спој, 2006.
- Марија Мрђанов, Збирка закона и правилника о планирању и грађењу објеката, 2006.
- Ко је ко у КГХ (климатизацији, грејању, хлађењу), 2006-2017
- Драгана и Стеван Шамшаловић, Водич кроз стандарде и прописе о грејању, хлађењу и климатизацији, 2007.
- Марија Мрђанов, Правилници из електроенергетике, 2007
- Драган Вићовић, Зоран Хаџић, Електричне инсталације ниског напона, 2007.
- Милован Живковић, Ташко Манески, Термомеханички напони цевовода и посуда, 2007.
- Борис Слипчевић, Размењивачи топлоте (друго издање), 2009
- Стеван Шамшаловић, Топлотна пумпа, технологија одрживе производње енергије, 2009.
- Драган Вићовић, Зоран Хаџић, Заштита објеката од атмосферског пражњења, 2008.
- Група аутора, Сто година технике хлађења, 2008.
- Љиљана Рашајски, Гојко Дотлић и Марија Мрђанов, Мали електроенергетски приручник (МЕП) (IV издање), 2009.
- Бранислав Тодоровић, Климатизација (III издање), 2009.
- Бранислав Тодоровић, Милица Милинковић, Развод ваздуха у климатизационим системима (III издање), 2010.
- Драгана Шамшаловић, Чисте собе - увод у проблематику пројектовања, 2010.
- Група аутора, Техника и технологија у функцији заштите животне средине, 2010.
- Бранислав Живковић, Зоран Стајић, Мали термотехнички приручник (II допуњено издање), 2011.
- Велимир Радуловић, Регулациони вентили у системима даљинског грејања, 2012.
- Стеван Шамшаловић, Расхладни уређаји и инсталације - монтажа, пуштање у рад, одржавање и поправка, 2012.
- Слободан Бирић, Котларнице, топлотне мреже и топлотнопредајне станице, 2012.
- Гојко Дотлић, Електроенергетика кроз стандарде, законе, правилнике, одлуке и техничке препоруке (VI издање), 2013.
- Марија Мрђанов, Збирка закона и правилника о планирању и грађењу објеката (II издање), 2014.

Радивоје М. Топић, Сушење и сушаре, 2014.
 Србислав Б. Генић, Бранислав М. Јаћимовић, Марко С. Јарић, Никола Ј. Будимир, Својства процесних флуида, 2014.
 Србислав Генић, Бранислав Јаћимовић, Срђан Митић, Петар Колендић, Економске анализе за потребе процесног инжењерства, 2015.
 Зборници радова са конгреса о КГХ, 1970–2017.
 Зборници радова са научно-стручних скупова под називом ХИПНЕФ (хидраулика, пнеуматика, флуидика)
 Зборници радова са Процесинга
 Часописи КГХ, од 1971. до данас, четири пута годишње.
 Часопис Процесна техника, од 1986. (два пута годишње)

ИЗДАЊА УДРУЖЕЊА „ИЗГРАДЊА“

Група аутора, Грађење на турском подручју, 1962.
 Група аутора, Рационална стамбена изградња - домаћи системи грађења, 1963.
 Група аутора, Рационална стамбена изградња - приказ изабраних иностраних система стамбене изградње, 1963.
 Група аутора, Рационална стамбена изградња, 1966.
 Група аутора, Савремене армиранобетонске конструкције, 1968.
 Група аутора, Бетонске преднапрегнуте конструкције, 1969.
 Група аутора, Геомеханика и фундаирање, 1972.
 Слободан Гавриловић, Инжењеринг о бујициним токовима и ерозији, 1972.
 Група аутора, Значајне конструкције од преднапрегнута бетона у Југославији, 1974.
 Група аутора, Спрегнуте конструкције, 1976.
 Група аутора, Савремене скеле и оплате, 1977.
 Милена Цветковић, Реолошка својства кохерентног тла са посебним освртом на вискозне и тиксотропне особине, 1977.
 Група аутора, Челичне конструкције, 1978.
 Група аутора Значајне конструкције од преднапрегнута бетона - Југославија '74–78, 1978.
 Група аутора, Стан и становање, 1979.
 Алексеј Бркић, Инверзија дијалектике облика, 1979.
 Душанка Божиновић, Геотехничке особине терена у подручју Београда које изграђују кохерентни горњеоцеански

седименти, 1979.
 Лујо Шукље, Објашњење Правилника о техничким нормативима за пројектовање и извођење радова код темељења грађевинских објеката, 1979.
 Милисав Петровић, Монтажне армиранобетонске конструкције, 1981.
 Душан Хераковић, Савремена технологија грађења подземних објеката, 1982.
 Бао Зхи Фанг, Изградња туристичких објеката у Југославији, 1983.
 Група аутора, 40 година изградње Београда, 1984.
 Живан Миладиновић, Бетон - особине и технологија, I издање, 1985.
 Ивица Млађеновић, Избор пројеката породичних кућа, 1985.
 Крешимир Мартинковић, Инсталациони радови у зградарству, 1985.
 Крешимир Мартинковић, Основи зградарства I, 1985.
 Крешимир Мартинковић, Основи зградарства II, 1985.
 Живан Миладиновић, Бетон - особине и технологија, II допуњено издање, 1986.
 Група аутора, 40 година грађевинарства Социјалистичке Републике Србије, 1987.
 Крешимир Мартинковић, Снабдевање зграда водом и одвод отпадних вода из њих, 1988.
 Крешимир Мартинковић, Основи зградарства III, 1988.
 Крешимир Мартинковић, Основи зградарства IV-1, 1989.
 Крешимир Мартинковић, Основи зградарства IV-2, 1989.
 Вероника Вујшевић, Систем градова и регионални развој Србије, 1989.
 Крешимир Мартинковић, Основи зградарства V, 1990.
 Крешимир Мартинковић, приручник Припрема и извођење радова, 1992.
 Крешимир Мартинковић, Припрема и реализација архитектонских објеката књига I, 1994.
 Крешимир Мартинковић, Припрема и реализација архитектонских објеката књига II, 1994.
 Момир Краставчевић, Примена монтажног грађења - јавни и индустријски објекти од бетона, 1996.
 Ратко Митровић, Техничко-технолошко моделирање организационих структура грађевинских предузећа, 1997.

- Ратко Вујновић, Динамика изградње града - Једна етапа у изградњи и реконструкцији Београда, 1997.
- Радоје Вукотић, Испитивање конструкција применом оптичких метода, монографија, 1997.
- Радоје Вукотић, Испитивање конструкција, 1998.
- Група аутора, Грађевински материјали у пракси, 1998.
- Љубивоје Костић, Мостови причају, 1998.
- Монографија Савеза грађевинских инжењера и техничара Србије поводом 130. годишњице инжењерске организације Србије (на српском и руском језику), 1998.
- Жарко Пешикан, Пирамидо, пирамидо, 1998.
- Стеван Стевановић, Фундирање грађевинских објеката - књига I, 1999.
- Александар Прокић, Матрична анализа танкозидних конструкција, 1999.
- Казимир Куриј, Градимир Крстић, Како до грађевинске дозволе, 1999.
- Ратко Спаић, Миодраг Бинђић, Управљање изградњом градске комуналне инфраструктуре, 1999.
- Група аутора, зборник радова, Сто година хидроенергетике у Србији, 2001.
- Група аутора, Монографија ГП Хидротехника-Хидроенергетика - 55 година постојања и 35 година рада у Тунису, 2001.
- Љубивоје Костић, Мостови причају, друго допуњено издање, 2001.
- Душанка Борђевић, Извођење радова у високоградњи, 2001.
- Владимир Новаковић, Квантитативни методи у грађевинском менаџменту, 2002.
- Владимир Новаковић, Менаџмент у савременом грађевинарству, 2003.
- Група аутора, зборник радова посвећен животу у делу академика Борђа Лазаревића 1903-2003 Материјали и конструкције, 2003.
- Љубивоје Костић, Мостови причају треће допуњено издање, 2004.
- Градмир Крстић, Законска регулатива у градитељству, 2004.
- Душан Д. Калић, Квалитет звучне заштите зграда, 2004.
- Чедомир Д. Ковачевић, Минерски радови у пракси грађења, 2005.
- Душанка Борђевић, Извођење радова у високоградњи, II издање, 2005.
- Стеван Стевановић, Фундирање грађевинских објеката - књига I- II издање, 2006.
- Слободан Борић, Геостатички прорачуни, друго допуњено издање, 2006.
- Мирослав Дебељковић, Бункери и силоси у челичној конструкцији, 2008.
- Група аутора, Зборник радова са V конгреса цигларске индустрије Србије са међународним учешћем, 2008.
- Стеван Стевановић, Фундирање грађевинских објеката - књига I- III издање, 2009.
- Слободан Борић, Геостатички прорачуни, треће издање, 2009.
- Драган Ч. Лукић, Петар В. Анагности, Геотехника саобраћајница, 2010.
- Мирослав Дебељковић, Спрегнуте конструкције у пракси, 2012.
- Група аутора, зборник радова, Зидане конструкције зграда и техничка регулатива - Савремена грађевинска пракса у Србији и Европи, 2012.
- Група аутора, зборник радова, Савремени материјали и поступци санације грађевинских објеката, 2013.
- Миленко Пржуљ, Мостови, 2014.
- Слободан Борић, Геостатички прорачуни, четврто издање, 2017.

ИЗДАЊА САВЕЗА ПОЉОПРИВРЕДНИХ ИНЖЕЊЕРА И ТЕХНИЧАРА СРБИЈЕ

- Зборник радова, Нове технологије за унапређење сточарства у Србији, Пољопривреда, 1991.
- Зборник радова, Наука и пракса у сточарству Србије, Пољопривреда 1992.
- Зборник научних и стручних радова, Оптимализација квалитета грозђа и вина, Пољопривреда, 1995.
- Зборник научних и стручних радова, Унапређење примарне производње у сточарству и пчеларству, Пољопривреда, 1996.
- Зборник научних и стручних радова, Интензификација производње грозђа и вина сорти Каберне Совињон, Каберне

Фран и Мерло, Пољопривреда, 1996.

Зборник прегледних радова, Производња и искоришћавање стоног грождја у Југославији, Пољопривреда, 1997.

Зборник прегледних, научних и стручних радова, Селекција и интродукција сорти и подлога винове лозе, Пољопривреда, 1998.

Зборник научних и прегледних радова, Наука у функцији унапређења виноградарства и винарства, Пољопривреда, 2002.

Од Друштва за пољску привреду до Савеза пољопривредних инжењера и техничара Србије, Пољопривреда, 2004.

Природне минералне сировине и могућности њихове употребе у пољопривредној производњи и прехранбеној индустрији, монографија, 2006.

The Beekeeping as an Alternative to the Unemployment and a Steady Base for a Sustainable Development in the Bulgarian-Serbian Cross-Border Region:

- Analysis on the state of beekeeping in the Nis and Pirot districts. Study I, 2014.
- Analysis of the melliferous flora in the Nis and Pirot districts. Study II, 2014.
- Analysis of the potential of development of organic beekeeping in the Nis and Pirot districts. Study III, 2014.

ИЗДАЊА УДРУЖЕЊА ШУМАРСКИХ ИНЖЕЊЕРА И ТЕХНИЧАРА СРБИЈЕ

Драгољуб Петровић, Рад у шумским расадницима, 1952.

Павле Косонгов, Запреминске таблице за букву на Старој планини, 1957.

Жарко Димитријевић, Приносне и запреминске таблице за храстове високе шуме, лисничке шуме и лисничарска стабла, 1958.

Вишејезички речник шумарских термина, 1958.

Послератни развој шумарства НРС, 1959.

Развој и рад Савеза ИТ шумарства, 1978.

Приручник о четинарима Дебазака, 1981.

Мелиорација деградираних шума, 1982.

Извозна оријентација као основ даљег развоја прераде дрвета СРС, 1983.

Правци развоја шумарства и прераде дрвета до 2000. с посебним освртом на развој до 1990. године, 1984.

Стеван Коларовић, Шуме СР Србије - фото-монографија, 1985.

Унапређење газдовања шумама на које постоји право својине и реализација друштвеног договора за период 1986-1990, 1986.

Појава и узроци сушења шума, тематски број часописа Шумарство, 1987.

Проблеми унапређења производње дрвне индустрије СРС у функцији повећања извоза, 1988.

Сушење шума, тематски број часописа Шумарство, 1990.

Савремене методе пошумљавања, неге и заштите у очувању и проширењу шумског фонда Србије, 1990.

Репринт првог Закона о шумама Србије, 1991.

Прошлост, садашњост и будућност српског шумарства као чиниоца развоја Србије, 1992.

Шумарство и прерада дрвета у Србији кроз векове, монографија, 1992.

Григорије Масан, Шумска хидрологија, 1994.

Милан Вукићевић, Организација производње у дрвној индустрији, 1994.

Шумско-хидролошка студија Гвоздичке реке, 1995.

Зборник радова са саветовања Шума, дрво и животна средина, стање, перспективе и могућности, 2000.

Зборник радова са Саветовања Пројекција организовања шумарства Србије, 2002.

Зборник радова са IV Међународног симпозијума Делиблатска пешчара, 2003.

Тематски број часописа Шумарство, поводом семинара Газдовање буковим шумама, 2003.

Тематски број часописа Шумарство, поводом семинара Мелиорација издавачких букових шума, 2004.

Тематски број часописа Шумарство, поводом семинара Газдовање шумама храста китњака, 2005.

Тематски број часописа Шумарство, поводом семинара Узгојна проблематика у шумама храста (китњак; сладун и цер) са посебном наменом, 2006.

Монографија Буква у Србији, група аутора са Шумарског факултета Универзитета у Београду, 2005.

Милун Крстић, Гајење шума, монографија, 2006.
 Монографија Храст китњак у Србији, група аутора са Шумарског факултета Универзитета у Београду, 2007.
 Зборник радова са саветовања Помозимо Србији да лакше дише, 2006.
 Споменице за генерације 1948/49, 1949/50, 1950/51, 1951/52, 1952/53, 1953/54, 1954/55, 1955/56, 1956/57, 1957/58, 1958/1959, 1959/1960, 1960/1961, 1961/1962.
 Љубивоје Стојановић, Милун Крстић, Гајење шума I - методи природног обнављања и неговања шума, 2008.
 Зборник радова, Помозимо Србији да дише, 2011.
 Ана Тонић, Двојезични речник енглеско српски, српско енглески шумарских термина, 2013
 Зборник радова, Обнављање храстових шума - обнављање шума слава и цера, 2013.

ИЗДАЊА САВЕЗА ИНЖЕЊЕРА И ТЕХНИЧАРА ЗА ЗАШТИТУ МАТЕРИЈАЛА СРБИЈЕ И ИНЖЕЊЕРСКОГ ДРУШТВА ЗА КОРОЗИЈУ

Зборник радова Површинска обрада и заштита материјала од корозије, 1976.
 Зборник радова, Савремени поступци заштите материјала премазима боја и лакова, 1977.
 Зборник радова Напредак у технологији металних и конверзионих превлака, 1978.
 Зборник радова Савремени поступци заштите материјала органским превлакама, 1979.
 Зборник радова Савремена средства и методе заштите производа дрвне индустрије, 1979.
 Зборник радова Савремени поступци термичке обраде и оцене металних материјала, 1980.
 Савремени поступци заштите материјала од корозије органским и металним превлакама, зборник, 1981.
 Зборник радова Корозија и заштита у производњи и трансферу нафте и плина, 1982.
 Зборник радова, Савремени системи заштите производа дрвне индустрије и трендови развоја, 1983.
 Зборник радова Савремени поступци заштите материјала од корозије конверзионим, металним и органским превлакама, 1983.

Зборник радова, Нове технологије заштите материјала металним, конверзионим и органским превлакама и обрада отпадних продуката из тих процеса, 1987.
 Средства, методе и опрема површинске заштите производа дрвне индустрије - трендови развоја, 1988.
 Зборник радова 12. југословенско саветовање Нове технологије заштите материјала, 1989.
 Савремена површинска обрада у функцији заштите производа дрвне индустрије, 1990.
 Зборник радова 13. саветовање Нове технологије заштите материјала, 1991.
 Сузбијање корозионих процеса у нафтној, петрохемијској и хемијској индустрији, 1991.
 Зборник радова 14. саветовање Заштита материјала органским, металним и конверзионим превлакама, 1993.
 Зборник радова 15. саветовање Корозија и заштита материјала, 1995.
 Савремена површинска обрада финалних производа од дрвета, 1996.
 Зборник радова 16. саветовање са међународним учешћем Корозија и заштита материјала, 1997.
 Зборник радова YUCORR 98 За дужу експлоатацију, опреме уређаја и конструкција од челика, 1998.
 Зборник радова YUCORR 99 Наша галванотехника, 1999.
 Весна Мишковић-Станковић, Органске заштитне превлаке, 2001.
 Зборник радова YUCORR 2001 Савремени поступци заштите материјала премазним средствима, бојама и лаковима, 2001.
 Зборник радова, Југословенски симпозијум о корозији и заштити материјала са међународним учешћем, 2002.
 Зборник радова YUCORR 2002 Савремена премазна средства, 2002.
 Зборник радова Научно-стручни скуп YUCORR 2003. Хидроизолациони, термоизолациони и противпожарни материјали и њихова примена, 2003.
 Зборник радова Симпозијум о корозији и заштити материјала са међународним учешћем, 2004.
 Интердисциплинарни приступ проблематици заштите конструкционих материјала, 2005.
 Зборник радова Научно-стручни скуп YUCORR 2006.

Корозија и заштита материјала у индустрији и грађевинарству, 2006.

Зборник радова Научно-стручни скуп YUCORR 2007. Сарадња истраживача различитих струка на подручју корозије и заштите материјала, 2007.

Весна Б. Мишковић-Станковић, Органске заштитне превлаке, издавач СИТЗАМС, 2008.

Сретен Младеновић, Миомир Г. Павловић, Душан Станојевић, Корозија и заштита бетона и армираног бетона, издавач СИТЗАМС, 2008.

Јелена Б. Бајат, Превлаке легура цинка-електрохемијско добијање и корозиона стабилност, издавач СИТЗАМС 2009.

Миомир Г. Павловић, Душан Станојевић, Сретен Младеновић, Корозија и заштита материјала, издавач УИСКОЗАМ, 2011.

Васо Бојанић, Миомир Г. Павловић, Златна честица издавач УИСКОЗАМ и Пољопривредни факултет у Бања Луци, 2015.

Зборници радова са Конференција YUCORR 2008. до 2017. године

Удружење инжењера Србије за корозију и заштиту материјала је суиздавач часописа Заштита материјала, заједно са Инжењерским друштвом за корозију.

Борђе Чечовић, Приручник за фарбаре и лакирере, издавач Инжењерско друштво за корозију, 2010.

Група аутора, Монографија Корозија и заштита материјала, издавач Инжењерско друштво за корозију, 2012.

Радмило М. Иванковић, Векови класичне физике, издавач Инжењерско друштво за корозију, 2014.

Бранислав А. Бошковић, Радмило М. Иванковић, Мерне јединице и славни физичари, издавач Инжењерско друштво за корозију, 2014.

Радмило М. Иванковић, Великани српске науке, издавач Инжењерско друштво за корозију, 2015.

Бранислав Гргур, Монографија Алтернативни извори енергије, издавач Инжењерско друштво за корозију, 2017.

Радмило М. Иванковић, Монографија Век титана у природним наукама, издавач Инжењерско друштво за корозију, 2017.

Радомир Ковачевић, Монографија Истина о урану, издавач Инжењерско друштво за корозију, 2017.

ИЗДАЊА ДРУШТВА ГЕОЛОШКИХ ИНЖЕЊЕРА И ТЕХНИЧАРА СРБИЈЕ

Зборник радова XIV Симпозијум из инжењерске геологије и геотехнике, 2012

Душан Сунарић и Драгутин Јевремовић уредници, 90 година наставе инжењерске геологије и геотехнике, 2012
Зборник радова XV Симпозијум из инжењерске геологије и геотехнике, 2016

Билтен ДГЕИТС, квартална периодична публикација, излази од 2011.

Билтен Дгеитс Посебна издања бр. 1, посвећен геолошким стихијама и штетама изазваним циклоном "Тамара", публикован у електронској форми на српском и енглеском и у папирној форми на српском у 1.000 примерака 2014.

ИЗДАЊА САВЕЗА ИНЖЕЊЕРА МЕТАЛУРГИЈЕ СРБИЈЕ

Татјана Волков-Хусовић, Термостабилност материјала, 2005.

Звонимир Поповић, Карло Раић, Пећне атмосфере, 2006.
Ендре Ромхањи, Милош Мићић, Ламинарни композит челик-месинг, производња и особине, 2006.

Жељко Камберовић, Илија Илић, Марија Кораћ, Алуминијум и магнезијум предлегује и легирање, 2007.

Илија Белић, Загорка Аћимовић-Павловић, Технологија израде делова од металног праха, 2007.

Татјана Волков-Хусовић, Ватростални материјали својства и примена, 2007.

Жељко Камберовић, Драган Синадиновић, Марија Кораћ, Металургија злата и сребра, 2007.

Ненад Радовић, Термомеханичка прерада микролегираних челика, 2008.

Мирјана Филиповић, Очвршћавање метала, 2008.

Никола Мајински, Одрживи маркетинг технолошког развоја предузећа, 2008.

Татјана Волков-Хусовић, Карло Раић, Горива и сагоревање, 2008.

Загорка Аћимовић-Павловић, Заштитни премази у ливарству, 2009.

Милутин Бурчић, Загорка Аћимовић-Павловић, Хладно синтеровање, 2009.

Мирослав Сокић, Бранислав Николић, Жељко Камберовић, Прерада полиметаличних сировина и међупродуката обојених метала, 2009.

Марко Ракин, Локални приступ живом лому металних материјала, 2009.

Јасмина Достанић, Марија Димитријевић, Радмила Јањић-Хајнеман, Примена анализе слике у карактеризацији материјала, 2009.

Рајко Врачар, Теорија и пракса добијања обојених метала, 2010.

Миљана Поповић, Алуминијум - магнезијум легуре структура, својства и деформације, 2010.

Љиљана Трумбуловић-Бујић, З. Аћимовић-Павловић, Кордијеритна керамика у ливарству, 2010.

Татјана Волков-Хусовић, Карло Раић, Металуршке пећи, 2010.

Вукоман Јокановић, Ватросталство данас и сутра, 2013.

Мирјана Филиповић, Утицај хемијског састава и услова очвршћавања на микроструктуру и својства легирних белих гвожђа отпорних на хабање, 2013.

Ања Терзић, Љубица Павловић, Карактеризација нових врста ватросталних бетона: састав и перформансе, 2014.

ИЗДАЊА ЈЕДИНСТВЕНОГ УДРУЖЕЊА СРБИЈЕ ЗА КВАЛИТЕТ - ЈУСК

Јелена Ркаловић, Управљање тоталним квалитетом - мотивација и квалитет, 1994.

Зоран Пендић, Љубиша Ковачевић, Систем квалитета - европски приступ, 1994.

Група аутора, Систем квалитета - практични примери, 1995.

Сигурност функционисања - стандарди ИЕС ТС 56, 1995.

Душанка Радивојевић, Акредитовање лабораторија - практичан приступ, 1995.

Група аутора, Спецификација пројектних захтева за израду квалитетног софтвера, 1995.

Група аутора, Систем квалитета - европски приступ - услуге, 1996.

Управљање квалитетом и обезбеђење квалитета у вршењу услуга, зборник, 1996.

Група аутора, Обука за интерне провераваче система квалитета - приручник за слушаоце курса, 1998.

Татјана Шибалија, Развој модела интелигентног пројектанта производног процеса на бази TAGUCHI метода, 2010.

Видосав Мајсторовић, Татјана Шибалија, Производња без шкарта, 2012.

Видосав Мајсторовић, Валентина Маринковић, Квалитет у Србији - јуче, данас, сутра, 50 година националне организације за квалитет, 2012.

Валентина Маринковић, Видосав Мајсторовић, Интегрисани менаџмент системи за фармацеутски ланац снабдевања, 2013.

Видосав Мајсторовић, Срђан Живковић, Интеграција производних и информационих технологија у дигиталном окружењу, 2015.

Менаџмент тоталним квалитетом, стручни часопис који сада излази под називом International Journal Advanced Quality

ЈУСК међународна конвенција или међународни конгрес стручни скупови од 1997. до 2017. године

Стручни скуп Европска недеља квалитета одржан више година.

ИЗДАЊА УДРУЖЕЊА ХЕМИЧАРА И ТЕХНОЛОГА СРБИЈЕ

Мића Јовановић, Алемпије Вељовић, Нове технологије у процесној индустрији - пројектовање управљачких система, 1998.

Љубиша Милосављевић, Стојан Јевтић, Борђе Милосављевић, Зоран Поповић, Обновљиве сировине: производња и могућности коришћења у хемијској индустрији, 1999.

Мића Јовановић, Инжењерско управљање у процесној индустрији: основи индустријског хемијског инжењерства, 2002.

Мића Јовановић, Зоран Поповић, Развој процеса: процесна економика са студијама случаја хемијске технологије, 2003.

Озрен Оцић, Енергетски менаџмент у индустрији прераде нафте, 2010.

Зоран Поповић, Драган Настовић, Далибор Маринковић, Производња и прерада пластичних маса у Србији, 2012.

Мића Јовановић, Јован Јовановић, Основи технолошког пројектовања, 2013.

ИЗДАЊА УДРУЖЕЊА ПЕЈЗАЖНИХ АРХИТЕКАТА СРБИЈЕ

Каталог радова 3. салона пејзажне архитектуре 2009, 2009.

Каталог радова 4. салона пејзажне архитектуре 2011, 2011.
Стандард СУ-01.00.03 - Уређење и озелењавање у области пејзажне архитектуре, електронско издање стандарда, 2012.

Стандард СУ-01.00.04- Кровни вртови и вртови тераса, електронско издање стандарда, 2012.

Elasa Србија 2012.- Ресимболизација/Elasa Serbia 2012 - Resymbolising - публикација радионице мини-митинга ELASA, 2012.

Каталог радова 5. салона пејзажне архитектуре 2013, 2013.

Водич ка одрживим зеленим површинама, 2014.

Каталог радова 6. салона пејзажне архитектуре 2015, 2015.

Каталог радова 7. салона пејзажне архитектуре 2017, 2017.

ИЗДАЊА УДРУЖЕЊА УРБАНИСТА СРБИЈЕ

Миодраг Јанић, Верољуб Трифуновић, Миодраг Ралевић, уредници, Зборник радова Инвеститори-инвестиције/ Место и значај у изради стратегије просторног и урбаног развоја Србије, 2007.

Миодраг Ралевић, Верољуб Трифуновић, Душан Минић, уредници, Зборник радова Како до стратегије просторног и урбаног развоја на националном и локалном нивоу Републике Србије, 2008.

Верољуб Трифуновић, Душан Пајовић, Драгутин Радосављевић, уредници, Зборник радова Место и улога учесника у новом Закону о планирању и грађењу као и Закону о државном премеру и катастру непокретности, 2009.

Верољуб Трифуновић, Драгутин Радосављевић, Миодраг

Ралевић, уредници, Зборник радова Мониторинг и конверзија, 2010.

Верољуб Трифуновић, Драгутин Радосављевић, Миодраг Ралевић, Душан Минић, уредници, Зборник радова Процеси легализације и усвајање и реализација урбанистичких и просторних планова, 2011.

Верољуб Трифуновић, Драгутин Радосављевић, Миодраг Ралевић, Ненад Тесла, Душан Минић, уредници, Зборник радова Нови инструменти планирања простора у тржишним условима и Процена вредности непокретности, 2012.

Верољуб Трифуновић, Душан Минић, Зоран Крејовић, уредници, Зборник радова Нови и актуелни закони о уређењу простора и њихово спровођење. Приоритетни инвестициони програми и објекти, 2013.

Верољуб Трифуновић, Душан Минић, Зоран Крејовић, уредници, Зборник радова Актуелни прописи у планирању простора, урбанизму и изградњи. Комплементарни закони. Реиндустријализација, 2014.

Верољуб Трифуновић, Душан Минић, Зоран Поповић, уредници, Зборник радова Плански основи. Урбане политике. Измене и допуне Закона о планирању и изградњи и Закона о државном премеру и катастру, 2015.

Верољуб Трифуновић, Душан Минић, Борко Драшковић, уредници, Зборник радова Статус урбанизма и урбанистичких институција. Геоинформатика. Спровођење нових комплементарних закона и прописа, 2016.

Верољуб Трифуновић, Душан Минић, Борко Драшковић, уредници, Зборник радова Урбанистичко и просторно планирање у последњој деценији. Управљање геопросторним подацима - РГЗ. Издавање грађевинских дозвола - Е-дозвола. Спровођење новог закона о становању, 2017.
Једанаест (11) Каталога међународног салона урбанизма у периоду 2007-2017. године у каталозима је презентовано укупно око 1.500 радова.

Пројекат одрживог урбаног стила живота 2007-2008.

Интегрални приступ решавања саобраћаја са аспекта одрживог развоја 2006-2007.

ИЗДАЊА САВЕЗА ИНЖЕЊЕРА И ТЕХНИЧАРА ТЕКСТИЛАЦА СРБИЈЕ

- Бранислав Гајић, Однос тела и одела, 1970.
Миша Јовановић, АБЦ - инострана текстилна терминологија, 1977.
Зборник радова Саветовање о примени законских мерних јединица СИТТС, 1980.
Миодраг Цекић, Светско и југословенско тржиште вуне, 1980.
Каталог машина и помоћних уређаја за одевну индустрију, 1981.
Станко Савић, Текстил, стандардизација и прописи, 1982.
Бранко Илић, Технологија апретуре текстила, 1987.
Стојан Шуњка, Приручник за преидоничаре памука, 1991.
Миланка Николић и др, Дизајн и текстилна технологија, 1992.
Стојан Шуњка, Приручник за преидоничаре вуне, 1992.
Бранко Илић, Acta Textilica, 1993.
Миланка Николић, Уметност и техника ручног ткања, 1999.
Нова филозофија означавања величинских бројева одевних предмета, 2007.
Стручни часопис Текстилна индустрија, од 1953. излази четири пута годишње
Текстил и пракса, стручни часопис Друштва текстилаца Лесковац

ИЗДАЊА НАУЧНО-СТРУЧНОГ ДРУШТВА ЗА ЗАШТИТУ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ СРБИЈЕ „ECOLOGICA“

- Лариса Јовановић, Душко Бајин, уредници, Зборник радова Глобални еколошки проблеми и одрживи развој, 2003.
Јовић Видојко, Јовановић Лариса, Геохемијске основе еколошког менаџмента, 2004.
Лариса Јовановић, Видојко Јовић, уредници, Зборник радова Conference on Environmental problems of cities with international participation, 2004.
Лариса Јовановић, Видојко Јовић, уредници, Зборник радова International conference Criteria and instruments of the treatment of drinking water in conformity with the directives of the European Union, 2004.
Лариса Јовановић уредник, Зборник радова Conference on

Environment and human health with international participation, 2005.

Лариса Јовановић, уредник, Зборник радова Conference on Natural resources - basis of tourism with international participation, 2006.

Лариса Јовановић, уредник, Зборник радова Conference on Natural resources - basis of tourism with international participation, 2006.

Лариса Јовановић, уредник, Зборник радова International conference on Environment and Sustainable Development, посебна издања 13 и 14, 2007.

Коломејцева-Јовановић Лариса, Проучавање југословенских метеорита у функцији заштите националног научног наслеђа, 2007.

Јовановић Лариса, Пешић-Микулец Драгана, Павловић Иван, Примена НАССР у производњи и дистрибуцији хране, 2007.

Лариса Јовановић, уредник, Зборник радова International conference on Environment Today, посебна издања 15 и 16, 2008.

Лариса Јовановић, уредник, Зборник радова International scientific conference on Globalization and Environment, Ecologica 54 и 55, 2009.

Лариса Јовановић, уредник, Зборник радова International scientific conference on Environment and Biodiversity, Ecologica 58 и 59, 2010.

Лариса Јовановић, уредник, Зборник радова International scientific conference on Sustainable Development in the Function of Environment Protection, Ecologica 62 и 63, 2011.

Лариса Јовановић, уредник, Зборник радова International scientific conference on Energy Efficiency of Railways in Terms of Sustainable Development, Thematic Collection of Papers, 2011.

Коломејцева-Јовановић Лариса, Принципи одрживог развоја у решавању глобалних еколошких проблема, 2011.

Лариса Јовановић, Драгана Пешић-Микулец, Иван Павловић, Грански стандарди квалитета и безбедности у прехранбеној индустрији и примарној производњи 2012.

Лариса Јовановић, уредник, Зборник радова International scientific conference on Innovative Strategies and Technologies

in Environment Protection, Ecologica 66 и 67, 2012.

Зоран Чајка, Лариса Јовановић, Одрживи маркетинг менаџмент, 2014.

Лариса Јовановић, Борђе Јовановић, Стратегијски значај и примена Архуске Конвенције у Републици Србији, 2014.

Лариса Јовановић, Владан Јолчић, Борђе Јовановић, Архуска Конвенција и демократизација у области животне средине, 2015.

Живота Радосављевић, Лариса Јовановић, Вадим Ермаков, Маја Анђелковић, уредници, Challenges of green economy, International Monograph, 2018.

Књиге апстраката са конференција одржаних од 2004. до 2017. године

ИЗДАЊА УДРУЖЕЊА ИНЖЕЊЕРА БЕОГРАДА

Зборник радова Саветовање Перспективе и могућности коришћења пловидбеног система Рајна - Мајна - Дунав, 1979.

Бранислав Гајић, уредник Зборник радова Саветовање Промена законских мерних јединица, 1980.

Бранислав Гајић, уредник Зборник радова Семинар о новим методама за мерење масе, запремине и густине, 1982.

Жарко Војиновић, уредник Зборник радова Саветовање Извођење инвестиционих радова у иностранству 1982.

Зборник радова Саветовање Геолошка истраживања у привредном и просторном развоју Београда, 1984.

Миодраг Јањић, уредник, Зборник радова Саветовање ГУП Београда у два циклуса, 1986.

Зборник радова Саветовање Снабдевање Београда водом, 1984 и 1987.

Предраг Пејовић, уредник, Зборник радова Саветовање Подземна изградња потребе могућности и перспективе, 1987.

Зборник радова Саветовање Примена нових мерних јединица и метода мерења 1988.

Зборник радова Саветовање Савремена механизација и опрема код комуналне инфраструктуре и подземне изградње, 1989.

Дамњан Гојгић, уредник, Зборник радова Саветовање Југословенски симпозијум за механику стена и подземне

радове 1989.

Дамњан Гојгић, уредник, Зборник радова Саветовање Еколошки проблеми Београда 1990.

Зринка Жбогар, уредник, Зборник радова Саветовање Утицај термоенергетских објеката у зони Београда на квалитет ваздуха 1991.

Нада Чанак, уредник, Зборник радова Саветовање Третман градског отпада у Београду, 1991.

Душан Ђузовић, уредник, Зборник радова Саветовање Градска комунална инфраструктура, 1992.

Предраг Васић, уредник, Зборник радова Саветовање Енергетика Београда, 1993.

Драгана Туцовић, уредник, Зборник радова Саветовање Зеленило у урбанистичком развоју града Београда, 1994.

Зборник радова Саветовање Интензивирање развоја бродоградње у СР Југославији, 1995.

Чедомир Манасијевић, уредник, Зборник радова Саветовање Третман градског отпада, 1996.

Зборник радова Саветовање Подземни простор у развоју Београда, 1997.

Весна Златановић Томашевић, Бранислав Божовић, уредници, Зборник радова I Саветовање Инжењерски ризик и hazard у урбаном систему Београда, 2002.

Зборник радова II Стручна конференција Инжењерске активности и обавезе у заштити животне средине, 2005.

Весна Златановић Томашевић, Бранислав Божовић уредници, Зборник радова III Научно стручна конференција Саобраћај и животна средина у урбаним системима, 2009.

Весна Златановић Томашевић, Наташа Крстић, Владимир Кулашевић, уредници, Зборник радова IV Научно стручна конференција Заштита животне средине и енергетска ефикасност, 2012.

Весна Златановић Томашевић, Новица Стевановић, Славица Петровић, уредници, Зборник радова V Научно стручна конференција Заштита животне средине у планској и пројектној документацији, 2013.

Весна Златановић Томашевић, Ранка Гајић, уредници, Зборник радова VI Научно стручна конференција Заштита природних ресурса кроз заштиту животне средине, 2014.

Весна Златановић Томашевић, Ранка Гајић, Новица

Стевановић, уредници, Зборник радова VII Научно стручна конференција са међународним учешћем Глобализација, климатске промене и еколошки аспекти заштите простора у урбаним системима, 2015.

Весна Златановић Томашевић, Ранка Гајић, Новица Стевановић, уредници, Зборник радова VIII Научно стручна конференција са међународним учешћем Закони и прописи у свету и код нас у области планирања, уређења, изградње и заштите простора, 2016.

Весна Златановић Томашевић, Ранка Гајић, Новица Стевановић, уредници, Зборник радова IX Научно стручна конференција са међународним учешћем Саобраћајни и инфраструктурни системи, природни ресурси и еколошки аспекти заштите животне средине, 2017.

ИЗДАЊА ДИТ-А ЗРЕЊАНИНА

ДИТ - научно-стручно информативни часопис

Моје новине, часопис за унапређење опште и техничке културе ученика

ИЗДАЊА ДИТ-А ЛЕСКОВАЦ

Текстил и пракса - стручни часопис, излази од 1962.

Група аутора, Текстилиц лесковачког басена, 1998.

ИЗДАЊЕ ДРУШТВА ПОЉОПРИВРЕДНИХ ИНЖЕЊЕРА И ТЕХНИЧАРА ЛОЗНИЦЕ, КРУПЊА, ЉУБОВИЈЕ И МАЛОГ ЗВОРНИКА

Милорад Деспотовић и др, Бескрајни зелени круг, монографија, 1997.

ИЗДАЊА САВЕЗА ДРУШТАВА ИНЖЕЊЕРА И ТЕХНИЧАРА ПОЖАРЕВЦА

Зборник - закључци Саветовање Могућности коришћења сунчеве енергије, 1983.

„ПЛАВА КЊИГА“ Саветовање Проблематика воде, животне средине, енергетике, пољопривреде, планерских захвата, активности и инвестиције на подручју општине Пожаревац, 1995.

„БЕЛА КЊИГА“ Стручни скуп Проблематика воде, коришћења, уређења и очување шума, на подручју општине

Пожаревац, 1995.

Новица Грујић, уредник, Зборник радова Саветовање Енергетски комплекс и животна средина, 2002.

Зборник радова Саветовање Водоснабдевање у општини Пожаревац, 2003.

Зборник радова Семинар Уштеда енергије у индустријским постројењима расвети и домаћинствима, 2007.

Мирољуб Трифуновић, уредник, Зборник Билтена са трибина Друштва ХТМ (2006 - 2008),

Зборник радова Семинар Гасификација подручја града Пожареваца, 2008.

Бранислав Шухартовић уредник Зборник радова Саветовање Коришћење пепела из термоелектрана Костолац А и Б, 2008.

Мирољуб Трифуновић, уредник Зборник радова Саветовање Корозија и заштита материјала у току експлоатације, 2008.

Зборник радова Семинар Савремене методе техничке дијагностике, 2009.

Зборник радова Семинар Алтернативни извори соларна енергија-могућности коришћења у Браничевском округу, 2009.

Мирољуб Трифуновић, уредник, Зборник радова Саветовање Методологија израде локалног еколошког плана града Пожареваца, 2009.

Мирољуб Трифуновић, уредник, Зборник радова Саветовање Савремени трендови развоја и примене механизације у пољопривреди, 2009.

Мирољуб Трифуновић, уредник БИЛТЕН 30 година Савеза друштава инжењера и техничара општине Пожаревац (1979 - 2009), 2009.

Мирољуб Трифуновић, уредник, Зборник радова Саветовање Напредни материјали и могућности њихове примене, 2011.

Новица Р. Грујић, Утицај технолошких производних процеса на животну средину, 2010

Мирољуб Трифуновић, уредник, Зборник радова Саветовање Композитни материјали и могућности њихове примене, 2010.

Мирољуб Трифуновић, уредник, Зборник радова Саветовање Улога рециклаже у хијерархији управљања комуналним отпадом, 2010.

Зборник радова Семинар Утицај технолошких производних процеса на животну средину, 2010.

Зборник радова Семинар Мини хидроелектране-могућности изградње у сливовима реке Мораве и Млаве, 2011.

Зборник радова Семинар Примена савремених метода дијагностике у одржавању техничких система производње, 2011.

Мирољуб Трифуновић, уредник, Зборник радова Саветовање Напредни материјали и могућности њихове примене, 2011.

Зборник радова Семинар Енергија ветра-могућности коришћења у Браничевском округу (БО), 2012.

Мирољуб Трифуновић, уредник, Зборник радова Саветовање Примена савремених материјала у технологијама и конструкцијама, 2012.

Славомир Лазаревић, уредник Зборник радова Семинар Могућности коришћења био-маса у општини Пожаревац, 2013. године.

Зборник радова Семинар Савремене методе техничке дијагностике, 2013.

Мирољуб Трифуновић, уредник, Зборник радова Сајам енергетске ефикасности Обновљиви извори енергије, 2013. године

Мирољуб Трифуновић, уредник, Зборник радова Саветовање Актуелни прописи у области безбедности и здравља на раду и могућности унапређења њихове практичне примене, 2013.

Мирољуб Трифуновић, уредник, Зборник радова други Сајам енергетске ефикасности Обновљиви извори енергије, 2014.

Мирољуб Трифуновић, уредник, БИЛТЕН 35 година Савеза друштва инжењера и техничара града Пожареваца (1979 - 2014) 2014.

Мирољуб Трифуновић, уредник, Зборник радова Трећи сајам енергетске ефикасности Обновљиви извори енергије, 2015.

Мирољуб Трифуновић, уредник, Зборник радова Саветовање Савремени материјали и могућности њихове примене, 2015.

Мирољуб Трифуновић, уредник, Зборник радова Саветовање Одводњавање на подручју Браничевског и Подунавског округа, 2015.

Мирољуб Трифуновић, уредник, Зборник радова Четврти сајам енергетске ефикасности обновљиви извори енергије, 2016.

Мирољуб Трифуновић, уредник, Зборник радова Саветовање Примена нових материјала у технологијама и конструкцијама, 2016.

Мирољуб Трифуновић, уредник, Зборник радова Саветовање Савремене методе техничке дијагностике, 2016.

Мирољуб Трифуновић, уредник, Зборник радова Пети сајам енергетске ефикасности Обновљиви извори енергије, 2017.

Мирољуб Трифуновић, уредник, Зборник радова Саветовање Нови материјали и могућности њихове примене, 2017.

Мирољуб Трифуновић, уредник, Зборник радова СаветовањеСавремене методе техничке дијагностике, 2017.

Часописи у издању Савеза и инжењерских организација - чланица СИТС-а

Техника, научни часопис са традицијом дугом 73 године Има осам сепарата (Нови материјали, Наше грађевинарство, Рударство, геологија и металургија, Машинство, Електротехника, Саобраћај, Менаџмент, Квалитет, стандардизација и метрологија) и покрива готово све области технике. Часопис излази двомесечно. Главни и одговорни уредник проф. др Небојша Бојовић.

КГХ (Климатизација, грејање, хлађење), српски научно-стручни часопис. Издаје га Савез машинских и електротехничких инжењера и техничара Србије (СМЕИТС). Излази тромесечно, од 1972. године. Главни и одговорни уредник проф. др Бранислав Тодоровић.

Изградња, часопис Удружења „Изградња“. Излази од 1947. године. Главни и одговорни уредник арх. Бранко Бојовић.

Грађевински календар, издавач Савез грађевинских инжењера Србије, излази сваке године од 1969. године у више хиљада примерака. Главни и одговорни уредник проф. др Михаило Мурављов.

Материјали и конструкције, сада *Грађевински материјали и конструкције*, издавач ДИМК, излази од 1958. године, четири пута годишње. Главни и одговорни уредник проф. др Радомир Фолић

Водопривреда, часопис Српског друштво за одводњавање и наводњавање, излази од 1969. године, два пута годишње. Главни и одговорни уредник проф. др Бранислав Борђевић. *Water Research and Management* мултидисциплинарни

часопис Српског друштва за заштиту вода, излази од 2011. године, четири пута годишње. Главни и одговорни уредник проф. др Милан Димкић

Менаџмент тоталним квалитетом, стручни часопис, који сада излази под називом *International Journal of Advanced Quality*, издавач Јединствено удружење Србије за квалитет, излази четири пута годишње. Главни и одговорни уредник проф. др Видосав Мајсторовић.

Процесна техника, српски научно-стручни часопис. Издавач Савез машинских и електротехничких инжењера и техничара Србије (СМЕИТС). Од 1985. године до 2004. године излазио у штампаној форми, а од 2009. године излази у електронској форми, два пута годишње. Главни и одговорни уредник проф. др Дејан Радић.

Шумарство, часопис за шумарство, технологије, менаџмент и пројектовање намештаја и производа од дрвета, пејзажну архитектуру и хортикултуру и еколошки инжењеринг у заштити земљишних и водних ресурса ерозије. Издавач Удружење шумарских инжењера и техничара Србије. Излази двомесечно, од 1948. године. Главни и одговорни уредник проф. др Љубивоје Стојановић.

Текстилна индустрија, стручни часопис текстилне и одевне индустрије. Издавач Савез инжењера и техничара текстилаца Србије. Излази четири пута годишње, од 1953. године. Главни и одговорни уредник проф. др Снежана Урошевић.

Металургија, сада *Metallurgical & Materials Engineering* научни часопис, издавач Савез инжењера металургије Србије, излази четири пута годишње, од 1995. године. Главни и одговорни уредник проф. др Жељко Камберовић.

Теоријска и примењена механика, сада *Theoretical and Applied Mechanics*, научни часопис Српског друштва за механику, излази од 1974. године, два пута годишње. Главни и одговорни уредник је проф. др Владимир Драговић.

Ecologica, стручни часопис Научно-стручног друштва за заштиту животне средине Србије *Ecologica*, излази од 1993. године. Главни и одговорни уредник часописа проф. др Лариса Јовановић.

Архитект, стручни часопис Друштва архитеката из Ниша, излази од 2000. године два пута годишње. Главни и

одговорни уредник Зоран Чемериќић.

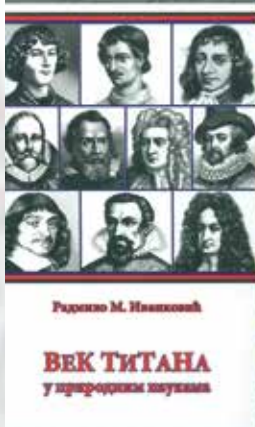
Заштита материјала, стручни часопис, издавач Инжењерско друштво за корозију, излази од 1959. године, четири пута годишње. Главни и одговорни уредник проф. др Часлав Лачњевац.

Текстил и пракса, стручни часопис Друштва текстилаца Лесковац, излази од 1962. године. Главни и одговорни уредник др Драгомир Радовановић.

ДАНС, часопис Друштва архитеката Новог Сада. Излази тромесечно, од 1982. Главни и одговорни уредник Слободан Јовић.

ДИТ, научно-стручно-информативни часопис Друштва инжењера и техничара Зрењанина. Излази три пута годишње, од 1995. године. Главни и одговорни уредник Милан Зечар.

Моје новине часопис за унапређење опште и техничке културе ученика Друштва инжењера и техничара Зрењанина. Излази два пута годишње, од 1995. године. Главни и одговорни уредник проф. др Милан Ранчић.

САРАДЊА СИТС-а
И ЧЛАНИЦА СА
ИНОСТРАНИМ
ОРГАНИЗАЦИЈАМА

Удружење југословенских инжењера и архитеката успоставило је међународну сарадњу са чешким инжењерима већ 1920. године, на Свесоколском слету у Прагу. Главна управа Удружења је (од 1923. године) у сталном контакту са Међународним савезом за грађевине и јавне радове, а на првом Међународном конгресу за научну организацију рада у Прагу, суделује седам чланова Удружења. У исто време, у Лондону је одржана прва Светска конференција о енергији, на којој Удружење представљају четири делегата са стручним рефератом о природним снагама Југославије и могућностима њиховог коришћења. Удружење је имало представнике и на Железничком конгресу у Берлину и на Конгресу за путеве у Риму. Представници Удружења учествовали су на Међународном конгресу Савеза за изградњу зграда и уређење градова (Беч, 1926), затим на II Конгресу за мостове (Беч, 1928) и на Међународном конгресу за научну организацију рада (Париз, 1929).

Удружење југословенских инжењера и архитеката било је веома активно у Савезу словенских инжењера (ССИ), односно Федерацији словенских инжењера (ФСИ). Идеја о стварању овог Савеза настала је током јубиларног конгреса Чехословачког удружења инжењера 1925. године у Прагу. Савез је основан у Варшави 1926. године, а на оснивачком конгресу учествује тадашњи председник УЈИА, проф. Кирило Савић. У саставу овог Савеза били су инжењери Пољске, Бугарске, Чешке, Југославије и руских емиграната. Други конгрес одржан је у Загребу 1927. године, а њиме је председавао тадашњи председник УЈИА Ранислав Аврамовић. На Конгресу су основане четири комисије: за јединствену нормализацију и терминологију, за положај инжењера и њихову улогу у јавном животу, за техничку библиографију и за сарадњу и акцију Савеза на међународном пољу, за чије вођство је била задужена Југославија. На наредном конгресу основане су још две комисије: за техничке проналаске и за научну организацију рада. Савез је 1933. године окупао 17.000 инжењера, од којих 2.200 из Југославије. Одржано је једанаест конгреса овог Савеза у главним градовима чланица, укључујући и Париз (два пута). Југославија је три пута била домаћин годишњих скупова, и том приликом руководство југословенског Удружења преузимало је представништво Федерације и администрацију.

Удружење југословенских инжењера и архитеката годинама је било укључено у рад на оснивању Федерације европских инжењера, па је Душан Томић, тадашњи председник УЈИА, био предложен за потпредседника нове Федерације, на Оснивачкој скупштини (Рим, 1934), али до стварног рада ове Федерације није дошло. Радило се и на оснивању Светског савеза инжењера, па је Ранислав Аврамовић, тадашњи председник УЈИА,

учествовао на I светском конгресу у Јапану 1929. године. Већ тада је била развијена свест о потреби међународне сарадње инжењера, не само у стручним питањима већ и на успостављању међусобних веза. Наши стручњаци су стога учествовали на низу међународних конгреса, између осталог и на Конгресу за мостове (Берлин, 1936), Словенском конгресу за путеве (Праг, 1936), Конгресу удружења електричних мрежа високог напона (Париз, 1938), Конгресу архитектуре за стамбена питања, Светској конференцији о енергији и многим другим.

Активност СИТС-а, републичких струковних савеза и специјализованих организација, градских друштава и подружница на међународном плану одвијала се и у оквиру програма и планова међународне сарадње, преко веза инжењерско-техничарских организација на југословенском нивоу и реализацијом сопствених програма.

На пример, Савез машинских и електротехничких инжењера и техничара Србије је у периоду 1960-1975. година веома успешно сарађивао са колегијалним струковним организацијама у Мађарској и Пољској, са којима је организовано више научно-стручних скупова у Будимпешти, Кракову, Варшави и Београду.

Основ сарадње са националним инжењерским и научно-техничким организацијама били су споразуми, односно протоколи о међусобној сарадњи, закључивани на југословенском, републичком и градском нивоу, као и између појединих предузећа. До 1991. године, сарадња са сродним организацијама СССР, Чехословачке, Пољске, Мађарске, Румуније, Бугарске, Грчке, Италије, Француске, Источне Немачке, Индије, Палестине, Сирије и Кубе била је веома интензивна.

Сарадња стагнира у периоду 1991-1994. године, када због склапања договора на одређени рок од 2 + 2 године, овим документима престаје важност. Од марта 1994. године, до данас, потписана су документа о сарадњи са колегијалним организацијама Румуније, Мађарске, Русије, Словачке, Кине, Македоније и Бугарске. Сарађивало се, и данас се сарађује, са организацијама са којима нису потписивани споразуми, као нпр. из Немачке, Велике Британије, Швајцарске, Аустрије, Турске, Шведске, Финске, САД, Јапана, Канаде, Аустралије, Украјине, Сингапура, Индије и других земаља.

Остали облици сарадње:

- Учешће на научним и стручним скуповима у иностранству и позивање иностраних експерата на домаће скупове;

- Организовање билатералних, мултилатералних и скупова међународних организација;
- Размена публикација, чланака и информација;
- Учешће у раду редакцијских или уређивачких тела иностраних часописа и иностраних стручњака у овим телима наших издања;
- Учешће у изради међународних препорука, техничких прописа и стандарда;
- Организовање студијских путовања и стручног дела програма групних посета нашим организацијама, те студијских посета наших стручњака иностранству;
- Организовање изложби и презентација у иностранству и страних у нашој земљи;
- Размена делегација са партнерским организацијама;
- Израда заједничких пројеката, спровођења међународних конкурса и друго.

Представници инжењерских организација Србије учествовали су на бројним састанцима управних и стручних радних тела и скупова које су широм света организовале међународне светске и регионалне невладине научне и инжењерске организације, у које су СИТЈ, СИТС и друге чланице биле учлањене. Према подацима из 1971. године инжењерске организације из Југославије биле су чланице 35 међународних организација, између осталог, Светске федерације научних радника, Светске федерације инжењерских организација, Међународне уније архитеката, Међународног удружења за хортикултуру, Међународног института за хлађење, Европске федерације друштава за грејање, хлађење и климатизацију, Међународне конфедерације пољопривредних инжењера, Европске федерације за крмно биље, Међународне федерације геометара, Међународног друштва за фотограметрију, Друштва за индустријску хемију, Европске федерације за хемијско инжењерство, Међународног савета за електротермију, Међународне конференције за високонапонске електричне мреже, Међународне комисије за осветљење, Светске конференције за енергију, Међународног савеза за вакуумску технику, Међународног савеза за радио, Међународне електротехничке комисије, Међународног комитета за електрична мерења, Међународног савеза за аутоматску контролу, Међународног савеза за примењену мехнику, Међународног друштва за механику стена, Европске федерације за контролу квалитета, Међународне комисије за високе бране, Међународног друштва за сеизмичко грађевинарство, Европског комитета за бетон, Међународне комисије за иригацију и дренажу, Међународне федерације за преднапрезање, Међународног удружења за конгрес о пловидби, Међународног удружења лабораторија за испитивање и истраживање материјала, Међународног друштва за заштиту вода од загађивања, Међународног удружења за мостове и конструкције, Међународне асоцијације за инжењерску геологију, Међународне асоцијације хидрогеолога и других.

Од 1971. године Савез је постао члан још осам међународних организација: COPISEE - Сталне конференције инжењера Југоисточне Европе, Регионалног савета за координацију инжењерских организација Централне и Источне Европе, Међународног картографског удружења, Европског удружења за земљотресно инжењерство, Европске асоцијације за заштиту вода од загађења, Међународног савета за корозију, Европске федерације за корозију и FEANI - Европске федерације националних инжењерских удружења.

У многим од ових организација представници Савеза и чланица били су, и сада су на високим функцијама у управним органима и стручним радним телима.

Добар пример угледа наших стручњака и организација, јесте стално представништво Друштва за грејање, хлађење и климатизацију (КГХ) и Савеза машинских и електротехничких инжењера и техничара Србије (СМЕИТС) у Европској федерацији друштава КГХ (RENVA), чији је председник у вишегодишњем мандату од 1990. године био наш представник, академик проф. др Бранислав Тодоровић.

Он је био и званични представник Србије у Међувладином институту ИИР, члан Управног одбора Америчке асоцијације ASHRAE која броји 50.000 чланова на свим континентима.

Чланство међународног организационог комитета непосредно после свечаног затварања XI светског рударског конгреса у Београду (1982)

Због укупне ситуације на подручју бивше Југославије, од 1990. године међународна сарадња Савеза и чланица била је сведена на минимум, све до 2000. године. У том периоду постојали су извесни облици сарадње СИТС-а и појединих чланица са сродним организацијама у Русији, Грчкој, Бугарској, Румунији и, делимично, у Немачкој, Француској, САД, Италији, Енглеској и другим земљама.

После 2000. године обнавља се или интензивира међународна сарадња са многим организацијама, пре свега из Европе.

Савез инжењера и техничара Србије наставио је уместо СИТЈ сарадњу са COPISEE - Сталном конференцијом инжењера Југоисточне Европе, и његови представницима учествовали су на неколико сесија у Грчкој, Турској и Румунији.

СИТС је предузео посебне активности везано за кандидатуру за чланство у FEANI - Европској федерацији националних инжењерских удружења. После припремних разговора, упознавања представника FEANI са радом Савеза и посете њихове делегације, на Скупштини FEANI, одржаној у Прагу 2006. године, Савез је примљен за пуноправног члана, као национална чланица ове организације из Србије. FEANI је водећа инжењерска асоцијација у Европи, која окупља националне чланице из 34 земље и заступа интересе више од 3,5 милиона европских инжењера. Један је од оснивача Светске федерације инжењерских асоцијација и има консултативни статус при УНЕСКО, УНИДО и Савету Европе. Оснивач је и ENAEE Европске мреже за акредитацију инжењерског образовања. FEANI-у је од стране Евроске комисије признат статус званичног репрезента инжењерске професије у Европи. Основни циљ FEANI је рад на афирмацији професионалног идентитета инжењера и тежња ка јединственом гласу инжењерске професије.

У оквиру FEANI, посебан значај има рад EMC - Европске комисије за мониторинг. Европска комисија за мониторинг је тело FEANI које је, на европском нивоу, одговорно за садржај FEANI INDEX-а, листе институција високог образовања за инжењере и њихових програма из земаља чланица, а које задовољавају посебно установљене критеријуме FEANI, као и за додељивање титуле EUR ING. Ова професионална титула је осмишљена као гаранција компетентности инжењера и одређени облик званичне међународне верификације њихових квалификација, ради лакшег кретања и бављења професијом у земљама које су чланице FEANI, али и изван њих. У циљу поспешивања мобилности инжењера и њиховог лакшег бављења професијом изван граница своје

земље FEANI је лансирао и пројекат EngineerING Card или инжењерска картица. Инжењерска картица је професионална картица која се издаје у складу са прописаним процедурама FEANI, на енглеском језику на добровољној основи и која важи 10 година, а на основу које се могу добити информације о појединцу инжењеру имаоцу картице, његовим квалификацијама стеченим кроз формално образовање и каснијим усавршавањима, као и радном искуству у виду Извода из Националног регистра инжењера. Имаоцу картице се на тај начин гарантује да су образовни програми које су завршили у складу са одговарајућим стандардима које је усвојио FEANI. Савез је формирао свој Национални комитет од представника Савеза и његових чланица, као и Националну комисију за мониторинг, чијим посредовањем се наши високообразовни програми уврштавају у FEANI INDEX.

Ушао је и у реализацију пројекта Инжењерска картица у Србији и у том циљу су склопљени одговарајући уговори са FEANI и са Националним саветом за високо образовање Србије, као овлашћеним државним органом.

И колективне чланице СИТС су ангажовањем у сродним међународним асоцијацијама наставиле са разменом искустава и примера добре праксе и учвршћивањем старих

Заседање Генералне скупштине FEANI
у Бечу 2017. године

и успостављањем нових облика сарадње. Савез геодета Србије је заједно са геодетским асоцијацијама из Бугарске, Румуније, Грчке, Турске и Македоније 2009. године формирао Балканску геодетску асоцијацију. Своју сарадњу са међународним асоцијацијама наставили су и Савез машинских и електротехничких инжењера и техничара Србије чланством у Америчком друштву инжењера за грејање, хлађење и климатизацију ASHRAE и Европској федерацији за грејање вентилацију климатизацију RENVA, Удружење архитеката Србије чланством у Међународној унији архитеката Српско друштво за механику чланством у Интернационалној унији теоријске и примењене механике UITAM, ДИТУР чланством у CFPA Europe-Confederation of Fire Protection Associations, Удружење пејзажних архитеката чланством у IFLA International Federation of Landscape Architects, ЈУСК чланством у Европској организацији за квалитет ЕОФ и Међународној федерацији корисника стандарда IFAN и др

Активним партиципирањем у раду међународних асоцијација, као и потписивањем билатералних споразума о сарадњи СИТС и његове чланице настоје да својим члановима омогуће увид у европска и светска кретања, да им пруже могућност да учествују у међународним пројектима, унапреде своја знања и на прави начин стекну свест о квалитету и месту које инжењерска професија у Србији има у односу на кретања у Европи и свету.

Сарадња између СИТС и ФНТС - Федерације научно техничких друштава Бугарске

10

ДОБИТНИЦИ
ПРИЗНАЊА
СИТС-а

У складу са Правилником о признањима СИТС-а, органи Савеза доносе одлуке о додели признања на основу предлога Савеза и чланица. Поред признања:

- Повеља „Најбоља ИТ организација Србије“,
- Повеља „Најбоља ИТ публикација Србије“,
- Почасно чланство у Савезу инжењера и техничара Србије,
- Заслужено чланство у Савезу инжењера и техничара Србије,

Органи СИТС-а су 1994. године донели Одлуку и уведено је ново и највише признање СИТС-а:

Златна плакета ИТ.

Златна плакета ИТ додељује се као највише признање организацији или појединцу за изванредне резултате, доприносе и заслуге у развоју и унапређењу привреде, науке, технике, технологије и образовања и инжењерско-техничарске организације Србије у претходној години.

После Другог светског рата признања су додељивана повремено и пригодним приликама. Када је 1993. на седницама органа ОЗ. фебруар утврђен као Дан инжењера, а поводом формирања Техничарске дружине ОЗ. фебруара 1868. године, признања се додељују сваке године за време обележавања те годишњице.

• ЗЛАТНА ПЛАКЕТА ИТ

Академик др Александар Деспић	1995.
Проф. др Бранислав Ивковић	1996.
Проф. др Михајло Милојевић	1997.
Академик проф. др Миомир Вукобратовић	1998.
Милутин Мркоњић, дипл. инж.	1999.

Проф. др Милош Којић	2000.
Академик проф. др Бранислав Тодоровић	2001.
Друштво за КГХ - чланица СМЕИТС-а	2002.
Мр Бранислав Вујиновић	2002.
Академик проф. др Драгутин Зеленовић	2003.
Мр Стеван Шамшаловић,	2008.
БИНА Београдска интернационална недеља архитектуре	2014.
Бранко Бојовић, дипл.инж.арх.	2014.
Проф. др Зоран Петковић	2016.
Владимир Денић, дипл.инж.тех.	2016.
Проф. др Стеван Прохаска	2016.
Проф. др Миле Шиљак	2017.
Проф. др Новак Недић	2017.
Александар Бојовић, дипл.инж.грађ.	2017.

НАЈБОЉА ИТ ОРГАНИЗАЦИЈА СРБИЈЕ

Друштво грађевинских инжењера и техничара Ваљева	1989.
ДИТ машинске, електро, саобраћајне и текстилне струке и организационих наука Пожаревца	1989.
Савез грађевинских инжењера и техничара Србије	1995.
Савез друштава инжењера и техничара општине Пожаревац	1997.
Друштво инжењера и техничара ЕПС ЈП «Електросрбија» Краљево	1998.
Савез машинских и електротехничких инжењера и техничара Србије	1999.
Савез инжењера и техничара Краљева	2000.
Друштво архитеката Ниша	2001.
Савез грађевинских инжењера и техничара Србије	2002.
Савез инжењера и техничара Крагујевца	2002.
Савез инжењера и техничара за заштиту материјала Србије	2004.
Савез заштите на раду Војводине	2006.

- Инжењерско друштво за корозију 2007. Монографија *Бескрајни зелени круг*, издање Савеза инжењера и техничара Лознице 1998.
- Научно стручно друштво за заштиту животне средине Србије „ECOLOGICA“ 2007. Слободан Отовић, *Технологија грађења*, издање Грађевинских инжењера и техничара Србије 1999.
- Савез инжењера и техничара Краљево 2008. Часопис *Заштита материјала*, издање Савеза инжењера и техничара за заштиту материјала Србије 2000.
- Друштво инжењера и техничара Крагујевца 2009. Часопис *Текстилна индустрија*, издање Савеза инжењера и техничара текстилаца Србије 2001.
- Удружење урбаниста Србије 2010. Часопис *Форум*, издање Савеза архитеката Србије 2002.
- Савез грађевинских инжењера Србије 2010. *Енергетски комплекс Костолац и животна средина*, издање Савеза друштава инжењера и техничара општине Пожаревац 2002.
- Друштво за КГХ (грејање, хлађење и климатизацију) 2011. Часопис *Пољопривреда*, издање Савеза пољопривредних инжењера и техничара Србије 2004.
- Јединствено удружење Србије за квалитет - ЈУСК 2012. Часопис *Геодетски журнал*, издање Савеза геодета Србије 2005.
- Савез проналазача Србије 2012. Часопис *Техника*, издање Савеза инжењера и техничара Србије 2005.
- Савез инжењера и техничара Пожаревац 2013. Часопис *Металургија*, издање Савеза инжењера металургије Србије 2006.
- Савез пољопривредних инжењера и техничара Србије 2013. Часопис *Архитект*, издање Друштва архитеката Ниша 2006.
- Савез пољопривредних инжењера и техничара Србије 2014. Слободан Отовић, Саша Милетић, *Грађевински материјали у пракси*, издање Савеза грађевинских инжењера и техничара Србије 2007.
- Српско друштво за осветљење ДОС 2014. Драган Вицовић, Зоран Хаџић, *Електричне инсталације ниског напона*, издање Савеза машинских и електротеничких инжењера и техничара Србије 2007.
- Друштво за процесну технику 2015. *Приручник за полагање стручног испита у области технологије и организације грађења и управљања изградњом грађевинских објеката*, издање Савеза грађевинских инжењера и техничара Србије 2008.
- Савез заштите на раду Војводине 2016.
- Савез грађевинских инжењера Србије 2017.
- Удружење инжењера и техничара општине Параћин 2017.
- НАЈБОЉА ИТ ПУБЛИКАЦИЈА СРБИЈЕ**
- Слободан Отовић, *Технологија грађења армирано-бетонских конструкција*, издање Савеза грађевинских инжењера и техничара Србије 1989.
- Едиција ВАДЕМЕКУМ, издање Савеза машинских и електроинжењера и техничара Србије 1995.
- Стручни часопис *Нафтагас*, издање Друштва инжењера и техничара «Нафтагас» Нови Сад 1996.
- Часопис *Изградња*, издање Савеза архитеката Србије и Савеза грађевинских инжењера и техничара Србије 1997.

- Слободан Отовић, *Технологија и организација грађења армирано бетонских конструкција*, издање Савеза грађевинских инжењера и техничара Србије 2009.
- Љубивоје Костић, *Мостови причају*, издање Удружења грађевинских инжењера Србије 2010.
- Бранислав Живановић, Зоран Стојић, *Мали термотехнички приручник*, издање Савеза машинских и електроинжењера и техничара Србије, 2011.
- Публикација *Напредни материјали и могућности њихове примене*, издање Друштва хемичара, технолога и металурга Пожаревац 2011.
- Часопис *Техника*, издање Савеза инжењера и техничара Србије 2012.
- Монографија *Корозија и заштита материјала*, издање Инжењерског друштва за корозију 2012.
- Часопис *Изградња*, Удружење „Изградња“ 2013.
- Часопис *Advanced Quality*, издање Јединственог удружења Србије за квалитет 2014.
- Радмило М. Иванковић, Бранислав А. Бошковић *Мерне јединице и славни физичари*, издање Инжењерског друштва за корозију 2014.
- Радивој Топић, *Сушење и сушаре*, издање Савеза машинских и електроинжењера и техничара Србије 2014.
- Радмило М. Иванковић, *Великани српске науке на размеђи XIX и XX века*, издање Инжењерског друштва за корозију 2015.
- Зборник радова, Добривоје С. Божић, *Изумитељ савременог система кочења*, издање Удружења инжењера и техничара „Добривоје Божић“ Краљево 2016.
- Бранимир Гргур, *Алтернативни извори енергије: Принципи конверзије и складиштења*, издање Инжењерског друштва за корозију 2016.
- Радомир Ковачевић, *Истина о урану*, издање Инжењерског друштва за корозију 2016.
- Зборник радова, *Саобраћајни и инфраструктурни системи*, природни ресурси и еколошки аспекти заштите животне средине издавач Удружење инжењера Београда 2017.
- Зборник радова, *Савремене методе техничке дијагностике*, издавач Друштво одржавалаца средстава рада града Пожареваца 2017.
- Часопис *Грађевински материјали и конструкције*, издање Друштва за испитивање и истраживање материјала и конструкција Србије 2017.

ДОБИТНИЦИ ПЛАКЕТЕ СИТС-а ПОВОДОМ 125. ГОДИНА

- Академик проф. др Борђе Лазаревић
- Београдски универзитет
- Српска академија наука и уметности
- Привредна комора Србије

ДОБИТНИЦИ ПОВЕЉЕ СИТС ПОВОДОМ 140 ГОДИНА

- Српска академија наука и уметности
- Ректорат универзитета у Београду
- Министарство рударства и енергетике Републике Србије
- Министарство за инфраструктуру Републике Србије
- Министарство науке Републике Србије

ЗАСЛУЖНИ ЧЛАНОВИ

Аврамов Лазар	1995.
Аврамовић Зоран	2008.
Аврамовић Немања	1984.
Адамовић Никола	2003.
Аксентијевић Александар	1976.

Алексић Гаврило	1973.	Богдановић Игор	2014.	Вуковић Драгољуб	1976.
Алексић Мирослав	1973.	Богнер Мартин	1980.	Вукосављевић Слободан	1965.
Анагности Петар	2011.	Борисављевић Ружица	1976.	Вуксановић Милош	1984.
Анђелић Бојана	1973.	Боровњак Мирослава	1973.	Вулетић Иванка	1989.
Анђелковић Драган	2007.	Бркић Алексеј	1976.	Вурдеља Ранко	1963.
Анђелковић Милосав	2010.	Бубало Слободан	1998.	Вучинић Милутин	2000.
Анђелковић Хранислав	2001.	Буљугић Сретен	1973.	Вучковић Гвозден	1973.
Анђић Миомирка	2003.	Бурић Милан	1989.	Вучуровић Душан	1973.
Антонијевић Милан	1999.	Бучић Милутин	1973.	Гавриловић Чедомир	1965.
Арежина Бранко	1973.	Ваја Војислав	1980.	Гајић Бранислав	1973.
Арсенијевић Миро	1965.	Варади Лоранд	1973.	Гајић Јован	1980.
Арсеновић Милан	2005.	Варга Јожеф	1989.	Гајић Младен	1963.
Арсић Петар	2003.	Василић Војин	1963.	Гашић Миломир	2012.
Атанацковић Витомир	1973.	Васиљевић Драган	1963.	Гвозденовић Милица	2017.
Аћимовић Милан	2004.	Васиљевић Станко	1976.	Генчић Мирјана	1973.
Аћић Мирко	1999.	Васић Александар	1980.	Герзић Драган	1973.
Бабић Миховил	1965.	Васић Ранко	2006.	Грујић Новица	2000.
Бабић Раде	1984.	Васић Светолик	1984.	Грујић Милојко	2005.
Баковић Анђелко	1973.	Васовић Наталија	1973.	Грујић Радисав	1980.
Банић Милош	1989.	Верецкеи Калман	1973.	Гудало Бранко	1998.
Банковић Михаило	1973.	Весковић Божидар	1973.	Давидовић Боривоје	1976.
Банковић Радован	1973.	Весковић Милоња	1980.	Давинић Миодраг	1965.
Бачаревић Милан	1976.	Весковић Светислав	1976.	Дамјановић Сретен	1965.
Бејтовић Селма	1980.	Вешовић Бранислав	1965.	Дангић Адам	2008.
Бекчић Драгољуб	1973.	Вешовић Вујадин	2003.	Декански Александар	2016.
Бенедитић Ружица	1976.	Видојевић Нада	1976.	Делчев Биљана	2010.
Беочанин Мирољуб	1998.	Видојковић Миодраг	1989.	Демид Лазар	1973.
Бешић Загорка	2005.	Винокић Коста	1965.	Денегри Фрањо	1973.
Бикицки Момчило	2007.	Вичек Ладислав	1980.	Дерфлер Виктор	1976.
Благојевић Василије	1973.	Владисављевић Светислав	1998.	Дерфлер Силвија	1973.
Благојевић Драган	2015.	Вујанић Владета	2002.	Деспотовић Милорад	1998.
Благојевић Душан	1976.	Вуков Мирослав	1973.	Димкић Милан	2010.
Благојевић Звонимир	2014.	Вујичић Владимир	2015.	Динић Родољуб	1965.
Блажин Владимир	1976.	Вујовић Драгош	1980.	Дмитријевић Славко	1980.
Блажић Веселин	1965.	Вукановић Смиљан	2015.	Дојчиновић Драган	2005.
Богданов Душан	1976.	Вукићевић Душан	1980.	Дојчиновић Живојин	1976.

Домановић Радисав	1976.	Живковић Боровоје	1973.	Јарић Милош	1976.
Драгач Радослав	1995.	Живковић Милован	2013.	Јарић Никола	1973.
Драгић Милорад	2003.	Живковић Миодраг	1984.	Јевтић Милош	1976.
Драговић Василије	1973.	Закић Нада	1989.	Јеленковић Владимир	2011.
Драшковић Александар	1965.	Заплотник Мирјана	1973.	Јеремић Јефта	1963.
Драшковић Драгољуб	1976.	Зарић Светислав	1995.	Јерговић Жељко	2016.
Дудаш Геза	1976.	Зечар Милан	2002.	Јефтић Бранислав	1965.
Дукаи Јанош	1976.	Зечевић Момир	1965.	Јефтић Стојан	2002.
Дулић Никола	1989.	Зечевић Радоје	1998.	Јованић Родољуб	1976.
Думељић Благоје	1984.	Зрнић Владимир	1980.	Јовановић Бора	1973.
Дупланчић Вјекослав	1963.	Зрнић Борђе	1980.	Јовановић Василије	1976.
Ђајић Душан	1976.	Иванковић Бошко	2002.	Јовановић Властимир	1963.
Ђаковић Бранислав	1976.	Ивановић Александар	1973.	Јовановић Гвозден	1973.
Ђеви Борош Вендел	1976.	Иванчевић Рајко	1965.	Јовановић Добривоје	1998.
Ђекић Милић	2002.	Ивањин Зоран	2010.	Јовановић Зоран	2015.
Ђокић Милан	1980.	Ивић Драгомир	1965.	Јовановић Мића	2009.
Ђоковић Милан	1980.	Ивић Никица	2016.	Јовановић Стеван	1973.
Ђонић Синиша	1984.	Игњатовић Богдан	1963.	Јовановић Миломир	1973.
Ђорђевић Александар	1980.	Игњатовић Милутин	2001.	Јовановић Петар	1976.
Ђорђевић Спасоје	1973.	Игњатовић Милутин	2008.	Јовановић Лариса	2006.
Ђорђевић Радмило	2001.	Игњатовић Милутин	2016.	Јовановић Славко	1963.
Ђорђевић Славољуб	1973.	Игњатовић Лазар	1965.	Јовичић Милан	1973.
Ђорђевић Слободан	2002.	Илић Дарко	1980.	Јојкић Дина	1963.
Ђорђевић Чедомир	1965.	Илић Добривоје	1965.	Јолџић Владан	2007.
Ђукић Бранко	2012.	Илић Бранко	1973.	Калијадис Душан	2004.
Ђукић Душан	1965.	Илић Бранко	2006.	Каличанин Видоје	1965.
Ђукић Милорад	1976.	Илић Бранко	2008.	Карахода Неџад	1980.
Ђуковић Батрић	1984.	Илић Миомир	2011.	Кековић Александар	2007.
Ђурановић Жарко	1973.	Исаиловић Миодраг	2000.	Келменди Базим	1980.
Ђурђевић Јован	1989.	Исаков Бранка	1976.	Кесеровић Зоран	2017.
Ђурић Милан	2014.	Иштван Шандор	1976.	Кепџија Славко	1980.
Ђуровић Радоман	1963.	Јанаћковић Нада	1973.	Керавица Петар	1976.
Ђежељ Милан	2016.	Јанковић Драгослав	1965.	Кешељ Угљеша	1973.
Живанић Јерослав	2008.	Јанковић Игњат	1976.	Кикић Сава	1973.
Живановић Станислав	1976.	Јанковић Стеван	1980.	Киш Мирољуб	1984.
Живачнчевић Горан	2002.	Јањић Томислав	1976.	Клеут Никола	2007.

Кнежевић Владимир	1973.	Лазаревић Љубомир	1980.	Милановић Радомир	2003.
Кнежевић Драгутин	1980.	Лазовић Димитрије	1976.	Миленковић Душан	1973.
Кнежевић Милун	1980.	Лазовић Љубинка	1980.	Миленковић Мирко	1965.
Кнежевић Ранко	1973.	Лакићевић Драгутин	1980.	Миленковић Радивој	1963.
Кнежић Лука	1976.	Лачњевац Часлав	2001.	Милетић Љубодраг	1976.
Книвалд Звонимир	2000.	Лепосавић Момчило	1976.	Милетић Саша	2007.
Кобрехел Јанош	1976.	Литвинов Михаило	1965.	Милеуснић Ненад	1980.
Ковачевић Дејан	1998.	Личина Светислав	1998.	Милић Милорад	2012.
Ковачевић Илија	2007.	Лукић Радисав	1976.	Миливојевић Дејан	2016.
Ковачевић Милорад	1973.	Љубисављевић Стаја	1976.	Миливојевић Зоран	2010.
Ковачевић Олга	1973.	Мајкић Singh Нада	2012.	Миливојевић Милан	1984.
Ковачевић Петар	2004.	Мајсторовић Аврам	1980.	Миловановић Момир	1984.
Ковчин Мирослав	1976.	Мајсторовић Урош	1973.	Милојевић Милоје	2007.
Кокић Миљко	2007.	Максимовић Милан	2011.	Милосављевић Светлана	1989.
Константиновић		Мандић Добривоје	1973.	Милошевић Миодраг	1973.
Добривоје	1965.	Мандић Милан	2001.	Милошевић Рада	1976.
Кончар - Бурђевић		Манојлов Манојло	1976.	Милутиновић Живомир	1976.
Слободан	1976.	Маринковић Бранислав	1963.	Милутиновић Никола	1976.
Копривица Богдан	1973.	Маринковић Милинко	1963.	Миљевић Гордана	2004.
Кораћ Слободан	1973.	Марић Игор	2003.	Миљковић Благоје	1965.
Костадиновски Благоје	1984.	Марић Милорад	2004.	Миљковић Бора	1976.
Костир Василије	1999.	Марић Михаило	1963.	Миљковић Живојин	1976.
Костић Добросав	1980.	Маричић Александар	1973.	Минић Станислав	2002.
Костић Младен	1989.	Марјановић Борисав	1984.	Миражић Живојин	1976.
Костић Светлана	1984.	Марковић Стеван	1965.	Мирковић Драгољуб	1965.
Костић Хранислав	1963.	Марковић Душан	1976.	Мирковић Милорад	1980.
Котлајић Живојин	1973.	Марковић Милисав	1976.	Митић Драган	2016.
Коцкар Младен	1965.	Марковић Радољуб	2010.	Митић Драгица	1976.
Кпуска Есад	1980.	Мартиновић Урош	1980.	Митић Радисав	1976.
Красојевић Милорад	1976.	Матић Војислав	1976.	Митровић Александар	1976.
Крстић Петар	1980.	Маџура Милорад	1976.	Митровић Емилија	1973.
Кртинћ Никола	1976.	Миалковић Славољуб	1973.	Митровић Милан	1980.
Куриј Казимир	2007.	Мијајловић Радић	1976.	Митровић Михајло	1976.
Лабовић Славољуб	1999.	Мијатовић Иван	1976.	Митровић Момчило	1976.
Лазаревић Давидовић		Мијин Милорад	1973.	Митровић Никола	1973.
Љиљана	2017.	Миладиновић Живан	1973.	Михајловић Марија	2017.

Мићановић Васа	2017.	Новаковић Бранко	1973.	Петровић Милисав	1980.
Мићић Груја	1963.	Новаковић Миодраг	1973.	Петровић Михаило	1976.
Мићић Јован	1976.	Новаковић Првослав	2006.	Петровић Момчило	1976.
Михајловић Илија	1965.	Новаковић Првослав	2011.	Петровић Ненад	1973.
Михајловић Ненад	1980.	Новичић Љубисав	1976.	Петровић Нинослав	2007.
Михајловић Слободан	1976.	Обрадовић Живота	1976.	Петровић Олга	1989.
Михаљевић Слободанка	1976.	Обрадовић Чеда	1976.	Петровић Петар	1980.
Мицић Радољуб	1976.	Обреновић Живослав	1980.	Петровић Предраг	2011.
Мишковић Боривоје	1973.	Окошановић Слободан	2016.	Пешић Драган	1998.
Младеновић Лела	2009.	Отовић Слободан	1998.	Пешић Борђе	1963.
Младеновић Сретен	1976.	Оцокољић Миодраг	2002.	Познановић Миленко	1963.
Молнар Иван	1989.	Павићевић Никола	1973.	Полићевић Михаило	1998.
Момчиловић Хранислав	1963.	Павловић Љубисав	1965.	Попесков Мита	1980.
Мостарлић Милутн	1965.	Павловић Љубомир	1980.	Поповић Бора	1973.
Мраваљевић Невенка	1973.	Павловић Миомир	2000.	Поповић Зоран	2002.
Мученски Владимир	2017.	Павловић Мирослав	2016.	Поповић Петар	1965.
Назми Мустафа	1984.	Пајић Бранко	1984.	Поповић Радан	2016.
Недељковић Драгутин	1973.	Палигорић Риста	1980.	Поповић Томислав	1976.
Недељковић Љубомир	1984.	Панић Владимир	2009.	Поповић Шпиро	1973.
Недељковић Михаило	1980.	Пантић Драгиша	1973.	Постников Алексеј	2002.
Недељковић Предраг	2014.	Пантић Живорад	2003.	Прашчевић Живојин	1999.
Недић Томислав	2008.	Пантић Јован	1965.	Продановић Душан	2007.
Ненадовић Владимир	1973.	Пантовић Миланко	2010.	Продановић Рајко	2017.
Нерић Ненад	2014.	Пантовић Саво	1980.	Радивојевић Предраг	1973.
Неорчић Петар	1973.	Пачански Бошко	1963.	Радивојевић Светислав	1973.
Нешић Слободан	1980.	Пејић Воја	1984.	Радивојевић Станислав	1976.
Николајевић Стана	1989.	Пејић Ладислав	1989.	Радисављевић Драгослав	2008.
Николић Властимир	2007.	Пејушковић Живојин	1973.	Радмиловић Јован	1976.
Николић Драган	2017.	Пенић - Мандић Милена	1976.	Радовановић Небојша	2012.
Николић Драгиша	2005.	Пенчић Милутин	2003.	Радовић Миодраг	2016.
Николић Живко	1965.	Перић Радиша	2010.	Радојичић Томислав	1984.
Николић Зоран	2014.	Перишић Живојин	2007.	Радомировић Бранко	2009.
Николић Миодраг	1976.	Петковић Војислав	1973.	Радосављевић Живорад	1973.
Николић Миланка	1998.	Петровић Владимир	1973.	Рајинац Платон	1998.
Николић Небојша	2010.	Петровић Драган	2012.	Рајнвајн Јелена	1976.
Николић Сретен	1998.	Петровић Јова	1989.	Ракићевић Милорад	1965.
Николић Станислав	1976.	Петровић Љубомир	1965.	Ралевић Миодраг	2010.

Ранђеловић Видоје	1973.	Станисављевић Живота	1980.	Таушановић Никола	1976.
Ранковић Славко	1989.	Станисављевић Предраг	2013.	Тодоровић Бранислав	1980.
Ранчић Милорад	2006.	Стонишић Зорица	1998.	Тодоровић Бранко	1973.
Реди Иван	1976.	Станковић Допбросав	1980.	Тодоровић Миодраг	1997.
Риза Франк	1973.	Станковић Милутин	2009.	Томашевић Златановић	
Ристић Живослав	1965.	Станковић Синиша	1976.	Весна	2002.
Ристић Љубомир	1976.	Станковић Томислав	1989.	Томашевић Јосип	1998.
Ристић Милорад	2016.	Станчевић Асен	1965.	Томић Радивоје	1976.
Росић Милан	1973.	Стевић Душан	1980.	Томовић Радивој	1973.
Савић Радован	1980.	Степановић-Јовић Јелица	1965.	Тотовић Александар	2006.
Савковић Миле	2013.	Стефановић Александар	1965.	Тошовић Небојша	1965.
Савчић Миљинка	1976.	Стефановић Владимир	1965.	Тошовић Светозар	1963.
Секулић Жарко	1998.	Стефановић Славољуб	1973.	Траживук Раде	1984.
Секулић Златибор	1973.	Стојадиновић Радослав	1973.	Трајковић Цветко	1999.
Секулић Љубомир	2004.	Стојановић Миодраг	2002.	Трајковић Риста	2002.
Секулић Миљивоје	1980.	Стојановић Јован	1973.	Трбојевић Богдан	1984.
Сеферовић Бранко	1973.	Стојановић Миодраг	1973.	Тривунић Милан	2006.
Сивачки Слободанка	1965.	Стојановић Мирјана	2013.	Трифунковић Љубиша	1965.
Симић Бранка	1976.	Стојановић Олга	1980.	Трифунковић Љубиша	1984.
Симеуновић Миломир	1998.	Стојановић Петар	1973.	Трифунковић Мирољуб	2008.
Славковић Владимир	1965.	Стојановић Селибор	1973.	Тркуља Вера	1965.
Славковић Радослав	1973.	Стојановић Србобран	2005.	Трнинић Драган	1997.
Слепчевић Борђе	1973.	Стојић Зоран	2011.	Бирић Славољуб	1973.
Слепчевић Јелена	2006.	Стојиљковић Милутин	1989.	Бирковић Стеван	1973.
Слепчевић Славко	1973.	Стојиљковић Миодраг	2007.	Булибрк Урош	1973.
Смиљанић Слободан	1973.	Стојковић Лазар	1976.	Угриновић Нада	1973.
Спасић Драган	2010.	Стојшић Милан	1989.	Урошевић Слободан	1973.
Спасић Љиљана	1984.	Стојшић Драгомир	1976.	Урошевић Снежана	2017.
Спасић Љубомир	1963.	Стошић Зоран	2014.	Урошевић Стаменко	2007.
Спасојевић Борислав	1973.	Стратимировић Татјана	2017.	Фејсов Никола	1973.
Спасојевић Павле	1989.	Студовић Мирко	1984.	Фелдић Драган	1998.
Спонза Анте	1976.	Субота Анте	1963.	Ференц Славица	2017.
Срдић Владимир	2006.	Сунарић Душко	2017.	Филиповић Будимир	1998.
Срећковић Радисав	2001.	Суши Херман	1976.	Филиповић Ненад	2012.
Стаматовић Предислав	1976.	Сучевић Илија	2011.	Флашар Александар	1995.
Стамболић Милун	1973.	Тасић Љубомир	1965.	Хрушка Владимир	1963.
Станивуковић Драгутин	2009.	Татовић Радисав	1973.	Цагић Предраг	2002.

Цвејић Предраг	1976.	Андраш Ковач	1973.	Галебовић Милош	2007.
Цветковић Дамњан	1976.	Андрић Живадин	1976.	Гирић Предраг	2007.
Цветковић Димитрије	1980.	Андријанић Веселин	1973.	Глигоријевић Душан	1973.
Цветковић Драган	1989.	Андријевић Људмила	1995.	Глишић Живорад	1980.
Цветковић Драган	2005.	Анђић Миомирка	2016.	Грашић Митја	1976.
Цветковић Драгољуб	1980.	Антић Живојин	1973.	Грубовић Риста	1973.
Цекић Никола	1998.	Антонијевић Драгослав	1965.	Грујић Драгослав	1973.
Цихабер Бура	1976.	Антонијевић Милан	2013.	Гостовић Марко	1989.
Цојкић Јованка	1996.	Арсенијевић Миро	1980.	Гундељ Јован	1997.
Црнчевић Мирослав	2002.	Бала Ласло	1973.	Данчевић Десимир	1976.
Чабаркапа Миланко	2013.	Батали Сејфедин	1980.	Делић Дејан	1965.
Чабровић Љубинко	1976.	Бачиловић Мирко	2012.	Дервишевић Реџа	1980.
Чејовић Љубомир	1973.	Башић-Палковић Антун	1973.	Димитријевић Борђе	1976.
Чеперковић Миодраг	1963.	Белобрк Момчило	1976.	Димитријевић Милија	1980.
Чкребић Анка	1976.	Бешић Борислав	1980.	Динић Стојан	2007.
Чобић Сава	1973.	Бојанић Слободан	1976.	Домошљан Сава	1976.
Чолић Раде	1976.	Богдановић Богдан	2008.	Дракулић Јован	1973.
Чолић Недељко	1980.	Божич Миља	2008.	Драшковић Драган	2017.
Чолић Петар	1984.	Бојовић Агапије	2011.	Дрезгић Петар	1963.
Чортановачки Бранко	1965.	Браун Гавра	1973.	Дулић Балтазар	1973.
Чортановић Миодраг	1984.	Бркић Алексеј	1980.	Дулић Павле	1973.
Џаџић Драгољуб	1965.	Васиљевић Драган	1976.	Дупланчић Вјекослав	1965.
Шашаловић Стеван	1980.	Васовић Наталија	1976.	Ђајић Ненад	2007.
Шеловић Љубивоје	1973.	Величковић Димитрије	1973.	Ђаковић Бранислав	1980.
Шерцер Никола	1976.	Веселиновић Драган	2006.	Ђекић Рајица	1963.
Шимундић Славко	1984.	Верецкеи Калман	1976.	Ђокић Лазар	1995.
Шкара Гојко	1976.	Весковић Божидар	1976.	Ђоковић Милан	2002.
Шљивовачки Светислав	1965.	Влаховић Миладин	1976.	Ђорђевић Властимир	1963.
Шпаравело Мирко	1973.	Вребалов Тихомир	1989.	Ђорђевић Војислав	1999.
Шумарац Драган	1984.	Вукановић Драган	2012.	Ђорђевић Драган	2017.
Шупић Обрад	1984.	Вучетић Драшко	2011.	Ђулизибарић Атанасије	1976.
		Вучковић Берислав	1976.	Ђурић Раденко	1973.
		Вучковић Милорад	1965.	Џикић Стеван	1973.
		Вујовић Владимир	1963.	Живојиновић Драгутин	1973.
		Гајић Младен	1976.	Жунић Раденко	1976.
		Гајић Стеван	1973.	Зечевић Радоје	2001.
ПОЧАСНИ ЧЛАНОВИ					
Аврамовић Зоран	2017.				
Алексић Гаврило	1976.				
Алексић Олга	1980.				

Зиројевић Драгутин	1976.	Коларевић Стеван	1976.	Милојић Будимир	1976.
Ивић Блашко	1973.	Константиновић Љубомир	1965.	Милојић Мирослава	1980.
Иванковић Бошко	2012.	Кораћ Слободан	1976.	Милошевић Драган	2011.
Ивић Драгомир	1973.	Косановић Бура	1976.	Милошевић Милутин	1980.
Ивковић Драгиша	1989.	Костић Драгољуб	2016.	Милошевић Миодраг	1976.
Ивковић Милорад	1995.	Костић Мирослав	1973.	Минић Станислав	2006.
Иконић Бранислав	1973.	Костић Јован	1976.	Мирић Станко	1973.
Илић Добривоје	1973.	Костић Петар	1980.	Мирковић Драгољуб	1976.
Илић Јован	1965.	Коцкар Младен	1973.	Митић Љубиша	2016.
Илчић Радослав	2002.	Кулешевић Блашко	1973.	Митић Никола	1980.
Јаковљевић Мирољуб	2008.	Кулунџић Богдан	1989.	Митић Новица	1980.
Јанићијевић Драган	1980.	Куртовић Светомир	1973.	Митровић Михајло	1998.
Јањић Сава	1973.	Лазаревић Раденко	1973.	Михаиловић Марија	2017.
Јанчетовић Коста	1980.	Лајко Лајош	1965.	Михајловић Бранислав	1980.
Јарић Милош	1984.	Левата Стјепан	1973.	Михајловић Крунослав	1997.
Јевђевић Нада	2007.	Максимовић Драгољуб	1965.	Михајловић Слободан	1980.
Јегеш Ерне	2017.	Максимовић Тома	1973.	Михајловић Стеван	1973.
Јелинек Карло	1976.	Манојловић Селимир	2010.	Мишковић Боривоје	2006.
Јенић Чедомир	1973.	Марковић Драгослав	1973.	Мостарлић Милутин	1973.
Јовановић Ненад	1996.	Матковић Душко	1998.	Мурављов Михајло	2007.
Јовановић Божин	1973.	Мацура Милорад	1980.	Мушкатиновић Драгутин	1989.
Јовановић Златко	2017.	Мачковић Рајко	1973.	Недељковић Јордан	1965.
Јовановић Лариса	2007.	Медведев Александар	1973.	Недић Новак	2008.
Јовановић Марија	2017.	Миладиновић Бранислав	1989.	Неорчић Петар	1976.
Јовановић Милутин	1980.	Миладиновић Живан	1976.	Несторовић Мирослав	1953.
Јовановић Миодраг	1973.	Миладиновић Најдан	1965.	Нешић Драгомир	1965.
Јовин Бранислав	1989.	Миленковић Милош	1973.	Нешић Србислав	2014.
Јовић - Степановић Јелица	1976.	Миленковић Радивоје	1973.	Нешковић Божидар	1965.
Јордовић Бранка	2000.	Милетић Љубодраг	1973.	Нешовић Милан	2013.
Капелер Никола	1976.	Милетић Милан	1980.	Николић Драгиша	1973.
Каћански Младен	1976.	Милетић Радмила	1965.	Нинић Слободан	2007.
Кашиковић Богдан	1973.	Миланов Димитрије	1973.	Новаков Радован	1973.
Кијаметовић Светислаб	1965.	Миловановић Дејан	1984.	Обрадовић Обрад	1973.
Клиска Станко	1963.	Миловановић Стеван	1973.	Обуђина Александар	1973.
Кнежевић Драгутин	2007.	Миловић Трајко	2007.	Отовић Слободан	2007.
Ковачевић Дејан	1998.	Милојевић Живомир	1963.	Павићевић Никола	1976.

Павловић Владимир	2006.	Савићевић Радоња	2011.	Фирић Бранислав	1989.
Павловић Живадин	1976.	Сеферовић Бранко	1976.	Фирић Јован	1976.
Пантелић Гордана	1976.	Сигулински Станислав	1973.	Форић Слободан	2017.
Пантовић Радован	1973.	Симић Душан	2007.	Форлука Илија	1976.
Паркаић Озрен	1976.	Симојловић Драгољуб	1989.	Ухларик Стеван	1976.
Пачански Бошко	1980.	Симивић Томислав	2015.	Фармаковски Владимир	1953.
Пачански Бошко	2007.	Симоновић Момчило	1984.	Филиповић Љубомир	1973.
Пејић Андрија	1976.	Симоновић Тома	2011.	Фолић Радомир	2002.
Пејковић Слободан	2012.	Симоновић Милутин	1998.	Хајдин Никола	1998.
Перишић Марко	1976.	Sinanis Sjrastos	2007.	Хашами Шабан	1980.
Петковић Душан	1965.	Смиљанић Слободан	1976.	Цагић Предраг	2007.
Петковић Мирко	2014.	Софронијевић Грујица	1999.	Цакић Бранислав	1980.
Петров Зоран	2015.	Спасић Малиша	1976.	Цинклер Јулије	1989.
Петровић Богдан	1973.	Спосојевић Јован	2009.	Цветковић Десанка	1980.
Петровић Драгољуб	1976.	Срећковић Радисав	2006.	Цветковић Драган	1996.
Петровић Љубомир	1973.	Станишић Зорица	2007.	Цветковић Драган	2009.
Петровић Светислав	2017.	Станковић Срђан	2014.	Цветковић Живојин	1965.
Пешић Бранко	1973.	Стевановић Јован	1976.	Чампраг Душан	1989.
Плазинић Радул	1963.	Стефановић Александар	1984.	Чкребић Душан	1973.
Плескоњић Душан	2015.	Стипић Јосип	1973.	Швабић Михајло	1984.
Поповић Борислав	1976.	Стојановић Богољуб - Тина	1973.	Шљивовачки Сава	1973.
Прстић Коста	1980.	Стојановић Миодраг	1976.	Шолаја Владимир	1995.
Путник Борислав	1973.	Стојановић Олга	1984.	Шпановић Теодор	1973.
Путник Бранислава	1976.	Стојановић Сретен	1965.	Штерић Милица	1976.
Путник Станмир	1999.	Стојиљковић Божидар	2013.	Шујица Борђе	1963.
Радовановић Небојша	2015.	Стојковић Божидар	1973.	Wauters Philippe	2007.
Радосављевић Живорад	1976.	Стојсављевић Радослав	2006.		
Радојевић Дојчило	2016.	Тасић Милутин	1965.		
Радуловић Миладин	1963.	Тибор Тили	1973.		
Радуновић Божа	1973.	Тлачинац Мирослав	2009.		
Ракић Новица	1998.	Тодоровић Бранислав	1999.		
Раичевић Драгољуб	1998.	Томанић Отон	1973.		
Реди Иван	1980.	Тошић Бранко	2007.		
Ристић Милорад	1984.	Трајковић Чедомир	1989.		
Сабљић Стеван	1976.	Тркуља Вера	1976.		
Савић Кирил	1953.	Туцаков Јоза	1998.		
Савић Сава	1976.	Бахун Карло	1976.		

ДОБИТНИЦИ ОДЛИКОВАЊА**Сретењски орден трећег степена**

Савез инжењера и техничара Србије (2018)

Орден Републике са сребрним венцем

Проф. Стјепан Хан (1986)

Орден заслуга за народ са златном звездом

Савез инжењера и техничара Србије (1974)

Академик Борђе Лазаревић (1986)

Орден заслуга за народ са сребрним зрацима

Друштво инжењера и техничара Суботице (1976)

Савез пољопривредних инжењера и техничара Србије (1977)

Часопис Изградња (1981)

Савез грађевинских инжењера и техничара Србије (1982)

Драган Васиљевић (1974)

Миладин Влаховић (1974)

Милан Пајевић (1974)

Живомир Милутиновић (1986)

Олга Стојановић др (1986)

Орден заслуга за народ са сребрном звездом

Сретен Дамјановић (1974)

Драгомир Нешић (1974)

Боривоје Поповић (1986)

мр Стеван Шамшаловић (1986)

Орден рада са црвеном заставом

др Ненад Милеуснић

Антон Пожлеп

Орден рада са златним венцем

Савез машинских и електротехничких инжењера и техничара Србије (1986)

Савез геодетских инжењера и геометара Србије (1986)

Будић Живојин (1974)

Илић Радосав (1986)

Коларевић Стеван (1986)

Колесников Димитрије (1986)

Мартинковић др Крешимир (1986)

Мијин Милорад (1986)

Мостарлић Милутин (1974)

Пантовић мр Саво (1986)

Пачански Бошко (1986)

Симојловић Драгољуб (1986)

Спасојевић Павле (1986)

Стефановић Александар (1974)

Тасић Љубомир (1974)

Тошовић Небојша (1974)

Турудија Бранко (1974)

Орден рада са сребрним венцем

Васовић Наталија (1974)

Гајић Бранислав (1974)

Левата Стјепан (1974)

Мирковић Милорад (1986)

Реди Иван (1986)

Цекић др Никола (1986)

Шарбајић Милорад (1986)

Поред државних одликовања, у протеклом периоду Савезу инжењера и техничара Србије додељен је велики број других признања – златне плакете, повеље, захвалнице, плакете и друга признања од великог броја сродних организација чланица Савеза, предузећа, образовних и научних институција, локалних органа и других радних средина.

САВЕЗУ ИНЖЕЊЕРА И ТЕХНИЧАРА СРБИЈЕ, ПОВОДОМ ОБЕЛЕЖАВАЊА ЈУБИЛЕЈА 150 ГОДИНА ПОСТОЈАЊА, ДОДЕЉЕН СРЕТЕЊСКИ ОРДЕН ТРЕЋЕГ СТЕПЕНА

Поводом Дана државности Републике Србије додељена су одликовања заслужним институцијама и појединцима.

Указом председника Републике Србије г-дина Александра Вучића од 11. фебруара 2018. године, Савез инжењера и техничара Србије одликован је Сретењским орденом трећег степена за нарочите заслуге и постигнуте резултате у унапређењу инжењерских наука и струка, а поводом 150 година постојања.

Орден је од председника г-дина Вучића у име Савеза инжењера и техничара Србије примио др Игор Марић, председник Савеза, а додели Ордена присуствовао је и проф. др Часлав Лачњевац, генерални секретар Савеза.

Образложење за доделу Ордена прочитао је председник Комисије за одликовања проф. др Сима Аврамовић. У свом образложењу он је узнео основне подакте из богатог историјата асоцијације и указао на разлоге који су определили Комисију да се одлучи на доделу овог високог признања СИТС.

Иначе Сретењски орден је установљен Законом о одликовањима Републике Србије из 2009. године и предвиђено је да се додељује за нарочите заслуге за Републику Србију и њене грађане у областима јавних, привредних, културних, просветних, спортских и хуманитарних делатности.

На свечаности, приликом доделе ордена, председник Републике Србије г-дин Александар Вучић је изјавио да истицањем појединаца и институција који су живот посветили напретку и грађењу Србије показујемо прави пут и правимо систем вредности којем тежимо. Према његовим речима они који су одликовани умели су да дају, помажу, трпе, вредно и марљиво раде, воле и буду ту за све око себе.

На овај начин је јавно препознат и признат рад Савеза инжењера и техничара Србије, као асоцијације која је током век ипо свога постојања, што својим радом и активностима, што радом и активностима њених чланица и чланова дала важан допринос развоју и напретку целе државе.

Златна ИТ плакета највише признање које СИТС додељује од 1994. године

Плакета «КГХ», коју је 1979. установио часопис КГХ као признање за изузетна достигнућа у струци климатизације, грејања и хлађења, додељује се појединцима и колективима

Сретењски орден III реда додељен СИТС-у, поводом обележавања Јубилеја 150 година постојања

Добитници признања СИТС за 2017. годину

Добитници признања поводом Дана Државности Републике Србије 2018. године

СИТС
И ЧЛАНИЦЕ
СИТС-а

Носиоци одговорних функција
и адресе Савеза и чланица Савеза.

САВЕЗ ИНЖЕЊЕРА И ТЕХНИЧАРА СРБИЈЕ

11000 Београд, Кнеза Милоша 7,
тел. 011/3230-067
www.sits.org.rs, e-mail: office@sits.rs

Председник, др Игор Марић, дипл. инж.
Београд, Крунска 26 063-307-437
Институт за архитектуру и урбанизам,
Београд, Бул. краља Александра 73, тел. 337-00-91
Потпредседник, др Милован Живковић, дипл. инж..
Београд, Ресавска 38, тел 063-256-011
Генерални секретар, проф. др Часлав Лачњевац, дипл. инж.
Београд, Његошева 82 тел. 063-8339-184

Струковни и мултидисциплинарни републички савези,
удружења и друштва Србије

Удружење архитеката Србије
11000 Београд, Кнеза Милоша 7
тел. 3230-059
e-mail: sas-dab@eunet.rs
Председник, проф. Милан Бурић

Савез грађевинских инжењера Србије
11000 Београд, Кнеза Милоша 9
тел. 3241-656
e-mail: sgisrbije@open.telekom.rs
Председник, проф. др Радомир Фолић

**Савез графичких инжењера и
техничара Србије**
11000 Београд, Цетињска 3
тел. 063/483-018
e-mail: ravicevic.dusan@gmail.com
Председник, Душан Павићевић, дипл.инж.

Савез геодета Србије
11000 Београд, Кнеза Милоша 7
тел. 3233-693
e-mail: savezgeodetasrbije@gmail.com
Председник, Лазо Саковић, дипл.инж.

**Друштво геолошких инжењера
и техничара Србије**
11000 Београд, Кнеза Милоша 9
тел. 3241-613
e-mail: adangic@eunet.rs
Председник, проф. др Адам Дангић

Српско удружење за горива и мазива
11000 Београд, Кнеза Милоша 7
Председник, Владица Чудић, дипл.инж.

**Научно стручно друштво за заштиту
животне средине Србије „Ecologica“**
11000 Београд, Кнеза Милоша 7
тел. 3244-248
e-mail: ecologica@open.telekom.rs
Председник, проф. др Лариса Јовановић

Савез заштите на раду Србије
21000 Нови Сад, Карађорђева 39
e-mail: officesaveznrs@gmail.com
тел. 066/9537-973
Председник, Драгослав Радисављевић, дипл.инж.

Удружење „Изградња“
11000 Београд, Кнеза Милоша 7
тел. 3243-563
e-mail: izgradnja@sezampro.rs
Председник, доц. др Борко Булајић

**Друштво за информационе системе и
рачунарске мреже -
Информационо друштво Србије**
1000 Београд, Кнеза Милоша 9
e-mail: office@informacionodrustvo.org
Председник, проф. др Миодраг Ивковић

Јединствено удружење Србије за квалитет
11000 Београд, Кнеза Милоша 9
тел.3236-266
e-mail: jusk@eunet.rs
Председник, проф. др Валентина Маринковић

Инжењерско друштво за корозију

11000 Београд, Кнеза Милоша 9
 тел. 3230-028
 e-mail: idk@idk.org.rs
 Председник, проф. др Часлав Лачњевац

Удружење инжењера Србије за корозију и заштиту материјала

11000 Београд, Кнеза Милоша 7
 тел. 3230-028
 e-mail: sitzams@eunet.rs
 Председник, проф. др Миомир Павловић

Савез машинских и електротехничких инжењера и техничара Србије

11000 Београд, Кнеза Милоша 7
 тел. 3230-041
 e-mail: office@smeits.rs
 Председник, др Милован Живковић

Савез инжењера металургије Србије

11000 Београд, Технолошко металуршки факултет, Карнегијева 4
 тел. 3303-607
 e-mail: info@metalurgija.org.rs
 Председник, др Мирослав Сокић

Српско друштво за механику

11000 Београд, Кнеза Милоша 9
 тел. 3242-273
 e-mail: ssm@mas.bg.ac.rs
 Председник, проф. др Михаило Лазаревић

Удружење пејзажних архитеката Србије

11000 Београд, Кнеза Милоша 7
 тел. 3234-487
 e-mail: office@upa.org.rs
 Председник, Весна Шабановић, д.и.п.а.

Савез пољопривредних инжењера и техничара Србије

11000 Београд, Кнеза Милоша 7,
 тел. 3230-119
 e-mail: spits.office@gmail.com
 Председник, проф. др Миладин Шеварлић

Савез проналазача Србије

11000 Београд, Тимочка 18
 тел. 2835-361
 e-mail: ljubicakampus@yahoo.com
 Председник, Предраг Пешовић

Савез инжењера рударства и геологије Србије

11000 Београд, Кнеза Милоша 9
 e-mail: tomislav.subaranovic@rgf.bg.ac.rs
 Председник, проф. др Томислав Шубарановић

Савез Србије за системе, аутоматско управљање и мерење

18000 Ниш, Машински факултет Ниш, Александра Медведева 14,
 тел. 018/500-606
 e-mail: v.nikolic@masfak.ni.ac.rs
 Председник, проф. др Властимир Николић

Савез инжењера и техничара текстилаца Србије

11000 Београд, Кнеза Милоша 9
 e-mail: saveztekstilacasrbije@gmail.com
 Председник, Станко Киш, дипл.инж.

Друштво инжењера и техничара за управљање ризицима у животној средини Србије

11000 Београд, Османа Бикића 11,
 тел. 2762-867
 e-mail: vidakovic.m@sbb.rs
 Председник, проф. др Милован Видаковић

Удружење урбаниста Србије

11000 Београд, Кнеза Милоша 9
 тел. 3347-418
 e-mail: urbanist@eunet.rs
 Председник, др Александар Јевтић

Удружење хемичара и технолога Србије

11000 Београд, Кнеза Милоша 7
 тел. 3230-455
 e-mail: z.popovic@shts.org.rs
 Председник, мр Зоран Поповић

Удружење шумарских инжењера и техничара Србије
11000 Београд, Кнеза Милоша 7
тел. 3232-327
е-mail: sumarstvo@open.telekom.rs
Председник, Владан Живадиновић, дипл.инж.

Покрајински, градски, регионални и општински савези, удружења и друштва

Удружење инжењера Београда
11000 Београд, Кнеза Милоша 7
тел. 3241-456
е-mail: uib_beograd@ptt.rs
Председник, проф. др Весна Златановић Томашевић

Савез инжењера и техничара Војводине
21000 Нови Сад, Максима Горког 39
тел. 021/457-668
Председник, Мирјана Манић, дипл.инж.

Друштво инжењера и техничара Врбаса
21460 Врбас, Маршала Тита 89
е-mail: ditvrbas@gmail.com
Председник, Игор Миловић, дипл.инж.

Друштво инжењера и техничара Гроцка
11307 Болеч, Цвијићева 1,
е-mail: duborovic@gmail.com
Председник, Душица Николић, дипл.инж.

Друштво инжењера и техничара Зрењанина
23000 Зрењанин, Македонска 11
тел. 023/531-0703241-456
е-mail: diz.zr@outlook.com
Председник, др Милорад Ранчић

Друштво инжењера и техничара општине Ковачица
26210 Ковачица, Првомајска 1
е-mail: ditok.kovacica@gmail.com
Председник, Александар Жјак, дипл.инж.

Друштво инжењера и техничара Крагујевца
34000 Крагујевац, Белодримска 23
тел. 063/572-602
е-mail: sreckovicradisav@mts.rs
Председник, Радисав Срећковић, дипл.инж.

Удружење инжењера и техничара „Добривоје Божић“ Краљево
36000 Краљево, IV краљевачки батаљон 4
тел. 036/371668
е-mail: sitkraljevo@gmail.com
Председник, Ненад Нерић, дипл.инж.

Удружење инжењера и техничара Лесковца
16000 Лесковац, Стојана Љубића 12/45
е-mail: uitleskovac@gmail.com
Председник, Слободан Борђевић, дипл.инж.

Савез друштава инжењера и техничара Лознице, Крупња, Малог Зворника и Љубовије
15330 Лозница, 27. марта 11
тел. 015/883-018
Председник, Радмило Борђевић, дипл.инж.

Савез инжењерско-техничарских организација Ниша
18000 Ниш, Генерала Милојка Лешјанина 52
тел. 018/520-608
е-mail: drustvoarhitekata@yahoo.com
Председник, Миомир Живковић, дипл.арх.

Удружење инжењера и техничара општине Параћин
35 250 Параћин, Дом технике, Бранка Крсмановића 55
Тел. 064/1926-360
е-mail: pnudruzenje.it@gmail.com
Председник, Бошко Иванковић, дипл.инж.

Удружење инжењера Пиротског округа
18300 Пирот, Бранка Радичевића 20
тел. 063/421-451
е-mail: zlatkopiroto@gmail.com
Председник, Златомир Јовановић, дипл.инж.

Савез инжењера и техничара
општине Пожаревац
12 000 Пожаревац, Вељка Дугошевића 14
тел. 012/543-485,
е-mail: sditop@mts.rs
Председник, Милутин Станковић, дипл.инж.

Друштво инжењера и техничара Сокобања
18230 Сокобања, Св. Саве 23
е-mail: soko.napredak@mts.rs
в.д. Председник, Саша Дрљача, дипл.инж.

Друштво инжењера и техничара Суботице
24 000 Суботица, Бајмочка 108
тел. 024/576-840
е-mail: kerekesi@tippnet.rs
Председник, Имре Керекеш, дипл.инж.

PROFESSIONAL AND MULTIDISCIPLINAR
REPUBLICAN UNIONS, ASSOCIATIONS AND
SOCIETIES OF SERBIA

Association of Architects of Serbia
11000 Belgrade, Kneza Miloša 7,
tel. +381/11/3230-059
е-mail: sas-dab@eunet.rs
President
Prof. Milan Đurić

**Union of Civil Engineers and
Technicians of Serbia**
11000 Belgrade, Kneza Miloša 9
tel. +381/11/3241-656
е-mail: sgisrbije@open.telekom.rs
President
Prof. Radimir Folić, Ph.D.

**Union of Graphic Engineers and
Technicians of Serbia**
11000 Belgrade, Cetinjska 3
tel. +381/63/483-018
е-mail: pavicevic.dusan@gmail.com
President
Dušan Pavićević, B.Eng.

Serbian Surveyors Union
11000 Belgrade, Kneza Miloša 7,
tel. +381/11/3233-693
е-mail: savezgeodetasrbije@gmail.com
President
Lazo Saković, B.Eng.

**Society of Geological Engineers
and Technicians of Serbia**
11000 Belgrade, Kneza Miloša 9
tel. +381/11/3241-613
е-mail: adangic@eunet.rs
President
Prof. Adam Dangić, Ph.D.

**Serbian Association for Fuels
and Lubricants**
11000 Beograd, Kneza Miloša 7
President
Vladica Čudić, B.Eng.

**Scientific Professional Society for
Environmental Protection of Serbia
– "Ecologica"**
11000 Belgrade, Kneza Miloša 7
tel. +381/11/3244-248
е-mail: ecologica@open.telekom.rs
President
Prof. Larisa Jovanović, Ph.D.

Union for Protection at Work of Serbia
21000 Novi Sad, Karađorđeva 39
е-mail: efficesavezznrs@gmail.com
tel. +381/66/9537-973
President
Dragoslav Radisavljević

Association "Izgradnja"

11000 Belgrade, Kneza Miloša 7

tel. +381/11/3243-563

e-mail: izgradnja@sezampro.rs

President

Asst. Prof. Borko Bulajić, Ph.D.

Society for Information Systems and Computer Networks

- Information Society of Serbia

1000 Belgrade, Kneza Miloša 9

e-mail: office@informacionodrustvo.org

President

Prof. Miodrag Ivković, Ph.D.

United Association of Serbia for Quality

11000 Belgrade, Kneza Miloša 9

tel. +381/11/3236-266

e-mail: jusk@eunet.rs

President

Prof. Valentina Marinković, Ph.D.

Engineers Society for Corrosion

11000 Belgrade, Kneza Miloša 9

tel. +381/11/3230-028

e-mail: idk@idk.org.rs

President

Prof. Časlav Lačnjevac, Ph.D.

Serbian Society of Corrosion and Materials Protection

11000 Belgrade, Kneza Miloša 7

tel. +381/11/3230-028

e-mail: sitzams@eunet.rs

President

Prof. dr Miomir Pavlović, Ph.D.

Union of Mechanical and Electrical Engineers and Technicians of Serbia

11000 Belgrade, Kneza Miloša 7

tel. +381/11/3230-041

e-mail: office@smeits.rs

President

Milovan Živković, Ph.D.

Association of Metallurgical Engineers of Serbia

11000 Belgrade, Tehnološko metalurški

fakultet, Karnegijeva 4,

tel. +381/11/3303-607

e-mail: info@metalurgija.org.rs

President

Miroslav Sokić, Ph.D.

Serbian Society of Mechanics

11000 Belgrade, Kneza Miloša 9

tel. +381/11/3242-273

e-mail: ssm@mas.bg.ac.rs

President

Prof. Mihailo Lazarević, Ph.D.

Serbian Association of Landscape Architects

11000 Belgrade, Kneza Miloša 7

tel. +381/11/3234-487

e-mail: office@upa.org.rs

President

Vesna Šabanović, BSc Landscape Architecture

Union of Agricultural Engineers and Technicians of Serbia

11000 Belgrade, Kneza Miloša 7

tel. +381/11/3230-119

e-mail: spits.office@gmail.com

President

Prof. Miladin Ševarlić, Ph.D.

Association of Inventors of Serbia

11000 Belgrade, Timočka 18

tel. +381/11/2835-361

e-mail: ljubicakampus@yahoo.com

President

Predrag Pešović

Association of Mining and Geological Engineers of Serbia

11000 Belgrade, Kneza Miloša 9

e-mail: tomlav.subaranovic@rgf.bg.ac.rs

President

Prof. Tomislav Šubaranović, Ph.D.

**Association of Serbia for Systems,
Automatic Control and Measurement**
18000 Niš, Mašinski fakultet Niš, Aleksandra
Medvedeva 14,
tel. +381/18/500-606
e-mail: v.nikolic@masfak.ni.ac.rs
President
Prof. Vlastimir Nikolić, Ph.D.

**Union of Textile Engineers and
Technicians of Serbia**
11000 Belgrade, Kneza Miloša 9
e-mail: saveztekstilacsrbiije@gmail.com
President
Stanko Kiš, B.Eng.

**Society of Engineers and Technicians
for Directing Fire Risks**
11000 Belgrade, Osmana Đikića 11,
tel. +381/11/2762-867
e-mail: vidakovic.m@sbb.rs
President
Prof. Milovan Vidaković, Ph.D.

Serbian Town Planners Association
11000 Belgrade, Kneza Miloša 9
tel. +381/11/3347-418
e-mail: urbanist@eunet.rs
President
Aleksandar Jevtić, Ph.D.

**Association of Chemists and
Chemical Engineers of Serbia**
11000 Belgrade, Kneza Miloša 7
tel. +381/11/3230-455
e-mail: z.popovic@shts.org.rs
President
Zoran Popović, M.Sc.

**Association of Forest Engineers and
Technicians of Serbia**
11000 Belgrade, Kneza Miloša 7
tel. +381/11/3232-327
e-mail: sumarstvo@open.telekom.rs
President
Vladan Živadinović, B.Eng.

PROVINCIAL, CITY, REGIONAL
AND MUNICIPAL UNIONS,
ASSOCIATIONS AND SOCIETIES

Association of Belgrade Engineers
11000 Belgrade, Kneza Miloša 7
tel. +381/11/3241-456
e-mail: uib_beograd@ptt.rs
President
Prof. Vesna Zlatanović Tomašević, Ph.D.

**Union of Engineers and
Technicians of Vojvodina**
21000 Novi Sad, Maksima Gorkog 39
tel. +381/21/457-668
President
Mirjana Manić, B.Eng.

**Association of Engineers and
Technicians of Vrbas**
21460 Vrbas, Maršala Tita 89
e-mail: ditvrbas@gmail.com
President
Igor Milović, B.Eng.

**Association of Engineers and
Technicians of Grocka**
11307 Boleč, Cvijićevo 1,
e-mail: duborovic@gmail.com
President
Dušica Nikolić, B.Eng.

**Association of Engineers and
Technicians of Zrenjanin**
23000 Zrenjanin, Makedonska 11
tel. +381/23/531-0703241-456
e-mail: diz.zr@outlook.com
President
Milorad Rančić, Ph.D.

**Association of Engineers and Technicians
of Kovačica**
26210 Kovačica, Prvomajska 1
e-mail: ditok.kovacica@gmail.com
President
Aleksandar Žjak, B.Eng.

Association of Engineers and Technicians of Kragujevac

34000 Kragujevac, Belodrimska 23
tel. +381/63/572-602
e-mail:sreckovicradisav@mts.rs
President
Radisav Srećković, B.Eng.

Association of Engineers and Technicians „Dobrivoje Božić“ Kraljevo

36000 Kraljevo, IV kraljevački bataljon 4
tel. +381/36/371668
e-mail:sitkraljevo@gmail.com
President
Nenad Nerić, B.Eng.

Association of Engineers and Technicians of Leskovac

16000 Leskovac, Stojana Ljubića 12/45
e-mail:uitleskovac@gmail.com
President
Slobodan Ćor ević, B.Eng.

Union of Societies of Engineers and Technicians of Loznica, Krupanj,

Mali Zvornik and Ljubovija
15330 Loznica, 27. marta 11
tel. +381/15/883-018
President
Radmilo Ćordević, B.Eng.

Union of Engineers and Technicians of Niš

18000 Niš, Generala Milojka Lešjanina 52
tel. +381/18/520-608
e-mail:drustvoarhitekata@yahoo.com
President
Miomir Živković, B.Arch.

Association of Engineers and Technicians of Municipality Paraćin

35 250 Paraćin, Dom tehnike,
Branka Krsmanovića 55
Tel. +381/64/1926-360
e-mail:pnudruzenje.it@gmail.com
President
Boško Ivanković, B.Eng.

Association of Engineers of the Pirot District

18300 Pirot, Branka Radičevića 20
tel. +381/63/421-451
e-mail:zlatkopirotd@gmail.com
President
Zlatomir Jovanović, B.Eng.

Union of Engineers and Technicians of the Municipality of Požarevac

12 000 Požarevac, Veljka Dugoševića 14
tel. +381/12/543-485,
e-mail:sditop@mts.rs
President
Milutin Stanković, B.Eng.

Society of Engineers and Technicians of Sokobanja

18230 Sokobanja, Sv. Save 23
e-mail:soko.napredak@mts.rs
v.d. President
Saša Drljača

Society of Engineers and Technicians of Subotica

24 000 Subotica, Bajmočka 108
tel. +381/24/576-840
e-mail:kerekesi@tippnet.rs
President
Imre Kerekeš, B.Eng.

ПРЕДСЕДНИЦИ
САВЕЗА

Први председник Техничарске дружине 1868.
проф. Емилијан Јосимовић (1823-1897)

Први председник Друштва инжењера Србије 1990.
проф. Миливоје Јосимовић (1885-1911)

Први председник Друштва инжењера и архитеката Србије
проф. Милан Андоновић (1849-1926)

Акад. др Борђе Лазаревић,
дипл. инж. грађ.
(1945-1947)

Никола Добровић,
дипл. инж. арх.
(1947-1949)

Гвозден Симић,
дипл. инж. грађ.
(1949-1950)

Василије Драговић,
дипл. инж. грађ.
(1950-1955)

Михаило Банковић,
виши техничар
(1955-1958)

Владимир Ненадовић,
дипл. инж. грађ.
(1958-1960)

Борисав Спасојевић,
дипл. инж. руд.
(1960-1963)

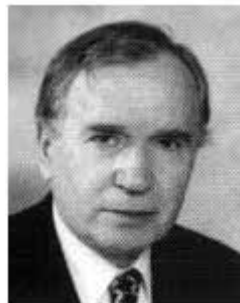
Драгомир Нешић,
дипл. инж. технол.
(1963-1965)

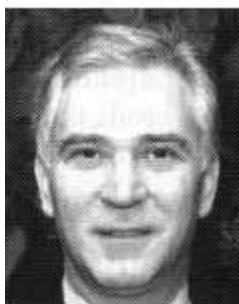
Драган Васиљевић,
дипл. инж. метал.
(1965-1976)

Милован Стефановић,
дипл. инж. пољопр.
(1976-1981)

Мр Раде Чолић,
дипл. инж. руд.
(1981-1984)

Др Милан Драговић,
дипл. инж. маш.
(1984-1989)

Борђе Јанковић,
дипл. инж. пољопр.
(1989-1992)

Мр Бранислав Вујиновић,
дипл. инж. пољопр.
(1992-2003)

Мр Стеван Шамшаловић,
дипл. инж. маш.
(2003. -2008)

Проф. Часлав Лачњевац,
дипл. инж. технол.
(2008-2017)

Др Игор Марић,
дипл. инж. арх.
(2017-

НАЗИВИ САВЕЗА ИНЖЕЊЕРА ОД ОСНИВАЊА ДО ДАНАС

- I. 3.2.1868. Техничарска дружина
- II. 23.2.1890. Удружење српских инжењера
- III. 09.1919. Удружење југословенских инжењера и архитеката УЈИА
Пет секција: српска, хрватска, Љубљана, Далмација, Сарајево,
затим Секција Нови Сад и Скопље (1920) и Ниш (1932).
Секција Београд је основана 1919. године.
- IV. 4. 1939. Савез инжењерских друштава Краљевине Југославије
- V. 11.1944. У оквиру Народног фронта Јединствени народноослободилачки
фронт инжењера, архитеката и техничара ЈНОФИАТ
- VI. 28.12.1945. Друштво инжењера и техничара Народне Републике Србије
- VII. 25.2.1951. Савез инжењера и техничара Србије (оснивају се струковни савези)

ОРГАНИ
СИТС-а

Свој дорпинос раду и развоју СИТС-а и чланица Савеза у претходном периоду дали су многи чланови органа Савеза и чланица, носиоци одговорних функција, аутори великог броја стручних радова и организатори, учесници и реализатори стручних испита, стручних скупова, трибина, семинара, презентација и великог броја стручних часописа, затим запослени у стручним службама Савеза и чланицама Савеза.

Дужност генералног секретара СИТС у претходном периоду обављали су Миладин Влаховић, геометар од 1971 до 1976. године, мр Саво Пантовић, диплинж. од 1976. до 1993. године, Мирољуб Беочанин, диплинж. од 1993. до 1997. године, мр Миодраг Оцокољић, диплинж. од 1997. до 2002. године, мр Бранислав Вујиновић, диплинж. од 2002. до 2017. године. Дужност генералног секретара од 2017. године врши проф. др Часлав Лачњевац.

Од посебног значаја је активност Управног одбора СИТС, који се у складу са својим статутарним задужењима, између осталог стара о спровођењу програма и плана рада и остваривању утврђених циљева и задатака СИТС; утврђује предлог годишњег плана и програма рада и доноси финансијски план прихода и расхода; усваја годишњи обрачун о пословању и утврђује извештај о раду и пословању за Скупштину СИТС; утврђује и спроводи програме међународне сарадње СИТС и др. Поред председника СИТС др Игора Марића његови чланови су потпредседник СИТС др Милован Живковић, генерални секретар СИТС проф. др Часлав Лачњевац, руководиоца Развојног центра СИТС мр Зоран Пендић, проф. др Иван Алексић, Милутин Станковић и Драгослав Радисављевић.

Чланови Надзорни одбора, који има право и дужност да контролише пословање СИТС, а нарочито да прати доношење и спровођење Статута и других општих аката; затим да прати материјално и финансијско пословање СИТС, у складу са позитивним законским прописима, финансијским планом и завршним рачуном СИТС, као и наменско и рационално коришћење средстава СИТС су Милан Арсеновић, мр Горан Живанчевић, Петар Ковачевић, Борђо Симанић и мр Богдан Влаховић.

Међу органима СИТС своје значајно место има и Суд части, који има дужност да штити стручни углед инжењерско-техничарске организације Србије. Његови чланови су мр Зоран Поповић, проф. др Весна Златановић Томашевић, Радисав Срећковић, Драгослав Радисављевић и Гордана Миљевић.

ЗАХВАЛНОСТ

Захвалност на пруженој помоћи и успешној сарадњи припада: САНУ - Српској академији наука и уметности, многим техничким факултетима у земљи, научним и стручним институцијама, великом броју предузећа која су својим донаторским и финансијским средствима помогли велики број стручних и других активности, затим Привредној комори Србије и Београда, Инжењерској комори Србије, Инжењерској академији Србије ИАС и другима који су дали свој конкретан допринос.

Савез и чланице Савеза конкретну дугорочну и значајну помоћ и одговарајуће разумевање имале су од Министарства рударства и енергетике Републике Србије, Министарства просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије, Министарства заштите животне средине Републике Србије, Министарства грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре Републике Србије са којима је Савез сарађивао везано за реализацију стручних испита, као и многих других стручних активности, пројеката, научних скупова и сл. у протеклим деценијама, на чему смо посебно захвални. Многе који су дали свој стручни и радни допринос раду, активностима и развоју Савеза и његових чланица, настојали смо да на одговарајући начин поменемо у монографији. Многи од њих су носиоци одређених признања Савеза. Но, и поред жеље и настојања, многе активне чланове нисмо успели да посебно поменемо због ограниченог простора ове Монографије која је настојала да обухвати веома дуг период од 150. година постојања и рада Савеза. Сви они су свој рад, стручна знања и активност с љубављу, уважавањем и поштовањем струке и знања и верну припадност техничкој интелигенцији несебично уткали и подарили Савезу инжењера и техничара Србије и чланицама Савеза. Захваљујући њима, ове асоцијације су опстале у тешким временима, развијале и успешно радиле и сада по својој укупности припадају и представљају једну од водећих, добро организованих и успешних асоцијација у Србији и Европи.

Нова времена и нови изазови, са веома добром и солидном основом, припадају каковој тако и новим генерацијама којима желимо нове успехе и срећу.

A large, stylized orange number '150' logo. The '1' is a simple vertical bar. The '5' is composed of a horizontal bar at the top, a vertical bar on the right, and a horizontal bar at the bottom, with a white rectangular cutout in the center.

150 GODINA SAVAZA
INŽEŃERA I
TEHNIČARA SRBIJE
(ENGLJECKI PREVOĐ)

I. SERBIA IN EUROPEAN ENVIRONMENT AND BEGINNINGS OF ENGINEERING ACTIVITIES

1. BEGINNINGS OF SCIENTIFIC AND CULTURAL DEVELOPMENT

Serbs were already in the 18th century spiritually mature and ready to join turbulent scientific development in the world in the century that followed. They set foundations of modern education in the Serbian Principality. Amongst them, those disciplines which entered into the basis of Serbian national revival emerged and strongly developed. These were historiography and philosophy. The main difficulties were the lack of institutions which would enable scientific work of individuals. There were not enough two-year colleges and thus many went on schooling abroad. In Serbia, the schools that provided scientific work were: the Belgrade Great School and the Society of Serbian Letters (later the Serbian Learned Society, which grew into the Serbian Royal Academy of Science and Arts). Some of the educated people worked in state administration or parties which emerged in the 19th century.

During the past decades of the 19th century, a growing number of professionals and scientists gathered around the Serbian Royal Academy and the Great School.

At the very beginning of the 19th century, a circle of learned Serbs was formed around the Metropolitan Stevan Stratimirović. Most of the earliest progressive ideas emerged with the arrival of Dositej Obradović in the insurrectionary Belgrade. Back in 1807, the

Praviteljstvujušči sovjet (Engl. the Governing Council) passed a decision on taking all available steps for disseminating education and science countrywide. The leading role in this activity was played precisely by Dositej Obradović.

At the beginning of the 19th century, the first professional and scientific books were published which entered into spiritual foundations of the Serbian liberation movement. By that time, important cultural centers for Serbia were Vienna, Trieste, Venice, Budapest, Prague, Sremski Karlovci, etc. In the liberated Belgrade, Vuk Karadžić, Sima Milutinović, Vićentije Rakić and many others gathered around Dositej Obradović. Vuk Karadžić began his epochal work on gathering data on folk language, customs, literature, etc. When in 1830 Serbia acquired its autonomy, the works of Vuk Karadžić were already published: the "Pismenica serbskoga jezika" (Engl. the "Grammar of Serbian Language") in 1814; "Srpski rječnik" (Engl. the "Serbian Dictionary") in 1818, etc. Soon afterwards, in 1841, the Society of Serbian Letters was established. Learned philosophers, whose work on Serbian language was very important, also appeared - Šafarik, Đura Daničić, as well as Jovan Sterija Popović, Milovan Vidaković, and others. Prince Miloš encouraged live cultural activity and initiated establishing of a great number of cultural institutions which were, together with the Licej (Lycee), a basis of further intellectual development of the country.

Owing to the work of the Licej and the Society of Serbian Letters, Belgrade took a leading role in cultural life of Serbs, particularly from 1839 when it became the Serbian

capital city. The Serbian science also advanced, hence some of the educational fields developed according to the European models.

By the middle of the 19th century, Vladimir Jakšić introduced scientific methods in meteorology, climatology and statistics. Josif Pančić documented the flora of the Serbian Principality. After the period of Prince Miloš's First Reign, Prince Mihailo Obrenović continued developing his ideas. Later on, Prince Aleksandar Karađorđević encouraged the work of the Society of Serbian Letters and supported its renewal. Prince Miloš Obrenović shared the same attitude after his return to power in 1859.

The Serbian science found a certain support in large foreign communities. Studying history, language, art and life of common people gained a completely international character. As the end of the 19th century approached, the scientific criticism began to triumph. This was also the time of preparation for an upsurge of intellectual creativity with Serbs. Here, we should mention Ilarion Ruvarac, a superiorly sharp-witted scientist who gained victory of scientific criticism over political and national pragmatism.

The Serbian Learned Society grew into the Serbian Royal Academy by the 1886 Decree of King Milan Obrenović. The first President of the Academy was Josif Pančić, while the first Secretary was Jovan Žujović. Just before he died in 1888, Pančić pledged the Academy to govern itself with principles of truth and strictly scientific objectivity. To the day, this pledge remained to be the guiding idea for all.

By the end of the 19th and beginning of 20th century, Belgrade became a distinguished

center for natural and mathematical studies, as well as scientific activities. Undoubtedly, the accomplishments of Bogdan Gavrilović, Mihailo Petrović – Alas, Milutin Milanković, Kosta Stojanović, Đorđe Stanojević, Milan Nedeljković, Sima Lozanić, contributed most. To this end, contribution was also made by many other scientists, whose works were well-known and recognized outside Serbia borders. In that period, besides professionals in the fields of civil engineering, architecture and town planning, there was also a growing number of professionals in the fields of mechanical engineering, electrical engineering, chemistry and technological professions, geology and land surveying, agriculture and forestry, as well as other fields.

2. BEGINNING OF ENGINEERING ACTIVITIES

The roots of Serbian technical civilization date as early as the time of the Nemanjićs. Beginnings of engineering activities were associated to the mining and metallurgic undertakings (Novo Brdo) and to building of magnificent medieval sacral structures of the Serbian state. These significant and very valuable undertakings for that time were found in the shade of centuries-long Ottoman occupation, when the structures were built for the needs of Turkish authorities, which were mostly demolished, as well as renewed for war purposes during the Austrian conquests (1718-1739), or during the First Serbian Uprising. However, after the Serbian uprisings ended and, in parallel, with painful and gradual struggle for freedom, the technical tradition was renewed

and Serbia joined the then current European trends.

In fact, the renewal of technical tradition began when new organization of Belgrade Pashalic was provided by the Sultan's decrees (in 1774, and particularly in 1793 and 1794). New Serbian architecture gained a new momentum. Only until 1796, nine monasteries were renewed or built from their foundations, while in the coming years, until 1804, three new churches and three monasteries were built.

At the beginning of this period, craftsmen who came from southern parts of the Balkans or from Bosnia were – craftsman Sotir, architect Atanasije from Sarajevo, bricklayers Tzintzars from Ohrid surroundings, «mauer-craftsman» Jakob Vajni from Zemun, and other.

From the Twenties of the 19th century, the central figure of intensive construction activities was Prince Miloš. During the period of his First Reign, the construction activities were marked with abandonment of local Balkan construction practice and its poorly educated workers as he introduced the trends oriented towards western forms and concepts of construction. The coming of the first schooled engineer, the Slovakian France Jank, who was invited to Serbia from Vienna (1834), is also attributed to Prince Miloš. Thus, Belgrade and Serbia started their process of Europeanization. In the spring of 1830, Petar Cukić organized the first regulation works in Belgrade.

The first building in western style was a customs house on the Sava river bank. The design for the building was elaborated by Cvetko

Rajović, most probably by using efforts of Franz Janken, the «državni indžilir» (Engl. the “state engineer”). Two important state buildings date from the year of 1835 – Narodni sovjet (Engl. the National Council) and the Belgrade Garrison Headquarters buildings, both built in the spirit of western architecture. This job was entrusted to Franc Tobi, «bau-craftsman» from Pančevo. The «mauer-craftsman» Hengster from Zemun was nominated as a contractor of new state buildings. When Konstantin Radotić came in Serbia from Pančevo in the spring of 1837, the Prince entrusted him with finishing works on a representative palace for the crown prince. It seems that the building activities of Prince Miloš in Belgrade ended with this monumental building.

The initiated activities on modernization of Serbia were continued by princes Mihailo Obrenović and Aleksandar Karađorđević. By that time, the construction of the Cathedral Church in Belgrade also began (finished in 1841). In its architecture, the apprehension close to the architecture of Metropolitan's Residence in Sremski Karlovci prevailed, while many sacral structures in Serbia preserved the spirit of Serbian medieval art, that is, ideas of historicism which gained its full momentum only in the epoch of Romaniticism. A typical example of this early Romantic historicism is Saint Georgije Temple in Smederevo, which was completed in 1854 by a great builder Andreja Damjanović.

In Serbia, in the 19th century, there were a total of about 600 engineers engaged in various activities. In an eighty-year period from 1834 to 1914, the State Construction

Administration (which from 1880 also included railways) employed one third of these engineers. However, other ministries were also competent for some engineering affairs like, for example, the Ministry of Finance was responsible for mining (from 1882, the Ministry of National Economy) or the Ministry of Education and Church Affairs was responsible for education of technical staff. From 1838, this primarily referred to the Licej; according to «Ustrojenije javnog učilišnog nastavljenija» (Eng. the “Establishment of public institutions of learning”) of 1844, the Department for Philosophy included also the subjects such as Pure and Practical Geometry and Higher Mathematics, and Architecture, while in 1853 a separate Jestestvoslovno-tehničko odeljenje (Engl. the Natural Sciences and Technical Department) was introduced in the Licej, and in 1863, the Great School with Technical Faculty started operating.

In addition to some eighty mining engineers (out of which some fifty were foreigners), with the possibility of certain overlapping with professionals of the Ministry of Construction, there were another forty professors in higher education, some thirty builders, as well as some eighty engineers either employed somewhere else (for example, in the Military Ministry, including Military-Technical Institute in Kragujevac, or high schools), or were independent entrepreneurs or engineers.

The first classes held at the Technical Faculty of the Great School in 1863 marked a turning point in schooling of Serbian engineers.

Attempts of industrialization were made during the Prince Miloš's First Reign. In 1853, the Military-Technical Institute in Kragujevac

was the first true industrial company in Serbia. By the middle the 19th century, the first two breweries operated in Belgrade, the Vajfert's and the Bajloni's. In 1882, Djordje Vajfert founded a brewery at the foot of Dedinje, on the so-called Mostar location, with complex structures and, at that time, modern equipment for the production of beer and steam.

For expansion of engineering activities, accession of Serbia to the Meter Convention in 1879 and the Union for the Protection of Industrial Property in 1884 was of great importance. For the international trade of Serbia, adoption of the 1878 Rules of the Latin Union (when the value of one dinar was equal to one French franc), was significant.

Out of some 600 engineers, approximately one third were schooled in Serbia and one fifth of them studied abroad as “state grants students” (there is an overlapping with the first group), while about one fourth were foreigners and Serbs from «across the Danube». The biggest separate group included district engineers (about three seventh of the total number). Being unable to manage technical operations from the center, as of 1852 the Ministry of Construction started to continually send engineers to other districts, in form of the regional bodies of the Ministries.

There were many activities which Serbian engineering industry undertook in the 19th century. The legal text related to establishing the Main Construction Administration in 1859 illustrates the normative comprehension of the then current activity framework of the biggest engineering group. By planning three departments of the Administration – the «

Engineering», « Architecture» and «Accounting» departments - their domains of work were determined as well. Firstly, «they shall deal with making plans, bills of quantities and estimated bills of quantities for structures on water and in water; take care of constructing roads, bridges and warehouses; canals, regulation of rivers, embankment of rivers, drying of pools, irrigation and measurements in general». Secondly, «they shall take care of making plans, bills of quantities and estimated bills of quantities for layouts, details which contribute to perfect understanding of plans, and shall take care of their implementation». Thirdly, and finally, «they shall be engaged in investigating local building prices required for making estimated bills of quantities for bidding, monitoring execution of structures (technical acceptance), as well as all other legal bookkeeping and accounting activities».

In 1868, one of the preconditions which might have contributed to professional associating of engineers, was the numerosity of these professionals. At that time, in Serbia, there were some fifty of engineers – most of them in the Ministry of Construction, while several of them in mining and education; according to the place of employment, more than a third of them were outside Belgrade (district engineers and engineers in mines). However, the numerosity by itself was not necessarily the only motive for formal associating of engineers in the first forms of associations. It would be worth identifying some other motives as well.

3. FIRST PROFESSIONAL ASSOCIATIONS

Models from abroad established half a century earlier had influence on establishing professional associations in Serbia. The first founded association was the British Institution of Civil Engineers. A decade and a half later, the Serbian “Tehničarska družina” (“Technicians’ Society”) was preceded by engineering societies in America and Germany. That was a time of various gatherings in Serbia: a precursor of the Serbian Royal Academy of Arts was the Society of Serbian Letters, which existed from 1842, and which later, in 1864, grew into the Serbian Learned Society, as its successor. In 1857, Prince Aleksandar Karađorđević passed a decree on establishing the first Trade Board in Belgrade numbering 40 members, which is considered the beginning of work of chambers of commerce in Serbia. Further, preparations were made for establishing the Society for Agrarian Economy, that is, the Serbian Agricultural Society (established shortly afterwards – in 1869), as well as for the Serbian Medical Society (established in 1872). As the reflection of national aspiration to educate people, other forms of association occurred such as, for example, “Nada” Society, choir groups or reading rooms, as well as the United Serbian Youth with its critical attitude towards the then current regime. Educating people (Sunday schools were established) and popularization of science were general characteristics of the liberal movement since the fall of constitution defenders, also joined by both precursors of the Academy. All of afore was coupled with the European schooled engineers – enthusiasts, as initiators

of the Society. Related to this, there is a very broad understanding of the term a technician: all those dealing with mathematics, natural sciences and their application regardless of formal engineering educational qualifications, were considered technicians, that is, members of technical professions.

In the 19th century, agriculture and forestry were interconditioned, which is, amongst other things, also evident by the fact that forestry was administratively within agriculture. In the Sixties of the 19th century, there was neither occupation of agronomist and forester nor the Ministry of Agriculture – although 90% of population made their living from agriculture. Out of this reason, and for the lack of professionals, people of other professions appeared in the role of pioneers who, with their broad spirit and views, affirmed the importance of agriculture and forestry for economic and general prosperity of Serbia.

One of them was a man from «across the Danube», engineer – land surveyor Atanasije Nikolić, who dedicated his work to educating people. He was also the initiator of two magazines – «Čiča-Srećkov list za srpske zemljodjelce» (Eng. Uncle Srećko's magazine for Serbian farmers, 1844-1847) and «Iskusni zemljodjelac» (Eng. Experienced farmer, 1854). By his own merit, the first two-year agricultural school in Topčider was also established, for which he wrote a textbook titled «Zemljodjelsko gazdinstvo» (Eng. Agricultural holding). One of the lecturers at this school was also Josif Pančić.

By the end of the Sixties of the 19th century, important momentum to agricultural

development was also given by the Doctor of Philosophical Sciences Milovan Spasić (1818-1908), born in Rekovac, Jagodina District. As a chief of the Department of Economy of the Ministry of Finance, Spasić gathered professionals, agricultural workers and public figures, as well as eminent persons of good will and initiated establishment of the Society for Agrarian Economy (11th May, 1869). This Society became a pillar of all actions for promoting «agricultural – forest sciences and practice».

In October 1872, the first secondary agricultural school was established in Požarevac, whose professor was also Dr. Đorđe Radić (1839-1923), the first Serb who got a doctor's degree in the field of agriculture. New magazines and newspapers emerged, such as «Seljak», «Domaćin», «Težak», as well as books, brochures, calendars, etc.

The Forestry Section actively worked within the Society for Agrarian Economy. Its manager was Kosta Đorđević. In the Society, Milutin Savić, who was President of the Society in 1900, then Aleksa Stojković, Dr. Sima Lozanić, Dr. Marko Leko, Pavle Todorović, and many others who worked very professionally and diligently.

However, the positive presumptions for associating could have been opposed by acting of negative circumstances. First of all, the number of engineers in the then bureaucratized Serbian red-tape hierarchy was very small. Wider penetration of technics and technology into Serbian society was not strong enough. The status of engineers, as holders of technical progress in the country with an economy based

almost exclusively on agricultural production and primitive crafts, was not yet established. It should also be noted that, at the time when Technicians' Society was established in 1868, there were no technical associations on the Balkans. They were established in Rumania in 1881, Bulgaria in 1885, while on the territory of the former Yugoslavia the Club of Engineers and Architects was established in 1878 in Zagreb, while associations in Sarajevo and Ljubljana were established in 1896 and 1912 respectively.

4. PREPARATIONS FOR ESTABLISHING THE «TECHNICIANS' SOCIETY»

In the 19th century, institutional gathering of engineering cadres in Serbia was initiated twice. The first time it was done in 1868 with Technicians' Society, and then in 1890, with the Association of Serbian Engineers (since 1896, and «and Architects»). In the period between these two activities for institutional gathering of engineers, there was a "low tide" activity of these cadres. This was precisely the main reason to appeal for greater activity.

The agreements which preceded establishing of the Society are not known to us. The «Invitation to establish a technicians' society» was published in newspapers «Srbske novine» in issue 11 of 23rd January 1868, on behalf of 25, to us mostly unknown, technical professionals and it was signed by four respectable engineers of that time.

Engineer and architect Emilijan Josimović (1823-1897) was a prominent figure

of that time who made a great contribution to architecture and town planning, hence regarded as the originator of town-planning profession and sciences in Serbia. After having completed studies of philosophic and technical sciences in Vienna, he came to Belgrade in 1845 where he worked as a professor at the Licej, Artillery School and the Great School. Josimović was also a rector of the Licej and the Great School. Besides an exemplary pattern for the later plans of reconstruction of towns in Serbia of the 19th century, which he presented in 1867, Josimović also proposed the construction of a quay around Belgrade, basin port outside the Danube river bed, as well as execution of a tunnel beneath the town crest for the shortest connection of the Sava quay with the Danube wharf. Josimović wrote many textbooks, was a member of the Serbian Learned Society (SLS), honorary member of the Serbian Royal Academy (RSA) and the first President of the «Technicians' Society» in 1868. Emilijan Josimović being a versatile personality was interested in various contents and also supported the beginnings and later development of many important contents and institutions. He was a member and president of the commission for elaboration of the project of the Law on Standards and Money in Serbia, member of the Theatre Board for the construction and interior design of the National Theatre in Belgrade, member of Municipal Commission in Belgrade, engaged in introducing utilities in the city, member of agricultural association, Board member of the Society for Help and Upbringing of Poor and Neglected Children. Emilijan Josimović also wrote several textbooks and professional papers in the fields

of physics, mathematics, civil engineering, and architecture.

Jovan Ristić (1825-1890) was one of nine students of the *Indžinirska škola* (Eng. Engineering School) in 1846-1849, later the first student holder of state scholarship who studied technical sciences abroad. Jovan Ristić designed *Voznesenska Church* in Belgrade, and was Chief of Ministry of Construction for many years, a member and delegate of the Society for Agrarian Economy (the Serbian Agricultural Society).

Kosta Alković (1836-1909) was a professor of physics at the Great School of Belgrade from 1860 to 1892, and later Minister of Construction and the State Councilor. He was also a member of the SLS and honorary member of the RSA.

Dimitrije Stojanović (1801-1868) was a district engineer in Kragujevac, later a professor at the Technical Faculty of the Great School, first director of the Serbian State Railways and member of the State Council. Dimitrije Stojanović was also a member of the SLS and honorary member of the RSA.

The intentions of the founders are best illustrated in the Invitation: «The main aspiration of the current century is oriented to the basic study of natural sciences and particularly to their application... Industry, the mother and father of natural science, has become the main ... driving force of social life...», and it is further stated that «... we Serbs are very, very much lagging behind», to conclude: «If we also want to be a proper member of the European family... we should hurry to make up what was lost during the

difficult past». Therefore, «Governed by this idea, we believe that this very matter will be best supported through associating ... That is why we also want to organize a society of technicians», symbolizing by that name their belonging to technics and engineering.

In preamble of the *Ustrojstvo* (Statute), which was published in the same issue of newspapers «*Srbske novine*», the goal of associating was defined: «For the purpose of improving and faster disseminating technical knowledge in Serbia and, in parallel to this, crafts, trade and industry, the Technicians' Society is organized». The subject of the work «will be all theoretical and practical mathematics-related and natural science professions», whereas it is not necessary for members to be engineers: «...the Society understands under the term technician all those dealing with theory or practice of mathematics or natural sciences». The contents of work foresaw «oral agreement and exchange of thoughts on subject of his work», further, «collecting of technical terminology for better communication and its popularization», and «also foresee writing of original articles and books both scientific for specialist and those popular for common people». Publishing activities were also envisaged: «The Society will publish a periodical as soon as it obtains enough materials and material means, so that it could publish all of its work». Furthermore, the Society «will provide professional advices and assessments according to subject of their work in general to all requesting them». A certain market element may also be recognized: «Should any of members have a benefit, then 20% of such benefit will go to the Society».

The Statute foresaw regular and correspondence-members provided that membership fee was 5 groshs (grossus) monthly, whereas «the goal of stake is that usual social costs are settled, that scientific means are provided, that the Society prints its papers, and so on». Regular members received copy of every edition of the Society. Regular meetings were held every 15 days, while General Meeting was held annually.

5. BEGINNINGS OF THE «TECHNICIANS' SOCIETY» WORK

The Founding Assembly of the Technicians' Society was held in the afternoon of the 21st January (3rd February) 1868, in premises of the Great School. Engineer Emilijan Josimović was elected the president, engineer Mihailo G. Panić – a professor of the Artillery School, as vice-president, engineer Dimitrije Stojanović as a keeper of the minutes, and engineer Atanasije Vujić, of the Ministry of Construction, as a treasurer. Engineer Franjo Všetěčka, professor of the Artillery School, and Prof. Kosta Alković represented the Society together with the Chairman before the authorities. At the second meeting, which was held on 1st/13th February, it was decided that the Society should organize public lectures: it was determined that 35 regular members were enrolled. Except for engineer Jovan K. Ristić and six officers of the Society, names of other members are unknown, while one of them could be Dr. Jovan Valenta whose proposal for delivering public lectures was accepted at the second meeting. Although amongst these eight members seven

were engineers, it is quite unlikely that other members were also engineers.

It appears that the Society considerably reduced its activities for certain period.

6. ESTABLISHMENT OF ASSOCIATIONS OF SERBIAN ENGINEERS AND STARTING THE “SRPSKI TEHNIČKI LIST” JOURNAL

In more favorable circumstances conditioned, amongst other things, by economic development, increased number of engineers in Serbia (about 200), construction of the first Serbian railway lines and accumulated demand for engineering interventions, the initiatives for revitalizing the work and for more intensive gathering of engineers started in nineties of the 19th century.

In 1890, the Technicians' Society was very likely transformed into a newly established engineering organization with a new name. The first meeting of the Association of Serbian Engineers was held in the premises of the Great School on the 23rd February (7 March), 1890. The meeting was opened by the creators of the initiative, engineers Jefta Stefanović and Jefta Hadži Jeftić. Besides the Rector of the Great School, the then Minister of Construction also expressed his understanding for holding the meeting and provided his support. The Rector ensured the leave of absence for all present engineers so that they could take part in the meeting. Milivoje E. Josimović, Professor at the Great School, was elected as president of the Board, and the Editorial Board was formed. The Board was in charge of writing the first Constitution of the Association. Jefta

Stefanović read the first draft of the proposed Constitution of the Association of Serbian Engineers which had 11 sections. The report on the draft of the Constitution was submitted by the Board at the second meeting held on the 24th February 1890 and adopted at the third meeting held on the 25th February, 1890.

The adopted Constitution had 8 sections and 56 articles. The Constitution set out the main tasks: "to keep pace with the contemporary task of the overall technical science and its implementation, but of the closest auxiliary sciences as well, and, with the aim of self-improvement and the aim of enhancing the technical profession with Serbs, to spread the successes achieved in these fields through written and oral communications, and to take care of the material and moral position and improvement of the social class of engineers." The Constitution envisaged the existence of active (regular and extraordinary) and non-active (corresponding, honorary and founding) members. A regular member could be "any Serb, or foreign person who is a citizen of Serbia, who has a qualification that he completed the Technical Faculty of the Great School in Belgrade or who completed any technical school of the same rank abroad, so also that foreign person who is not a citizen of Serbia, but practised at least five years in Serbia, and who has the above qualification". The Constitution envisaged the official seal with the inscribed slogan "Number and measure, my faith" and with the inscription "Association of Serbian Engineers". After the adoption of the Constitution, a temporary board was elected which was in charge of admitting the members and managing the Association until the

permanent management was elected. The issue of establishing the Association was definitely resolved at this meeting. The Association of Serbian Engineers started to actively work on the organization and improvement of the technical profession in Serbia.

The first regular meeting of the Association of Serbian Engineers was held on 20 May, 1890, at which 70 engineers were present. The permanent Management of the Association was elected, and Milivoje Josimović, Professor at the Great School and Minister of Construction (son of President of the Technicians' Society, engineer Emilijan Josimović) was elected president, as well as engineer Marko Djurković, Chief of the Engineering Department of the Ministry of Construction, as Vice-Chairman; engineer Andra J. Stevanović, Professor at the Great School, as a keeper of the minutes; Jefta T. Stefanović, engineer in the Ministry of Construction, as deputy keeper of the minutes; engineer Atanasije Vujić, Chief of the Department of Architecture within the Ministry of Construction, as a treasurer; engineer Miša Marković, inspector of the Direction of Serbian State Railways, as a bookkeeper (and representative of the treasurer). The Management was also composed of Vlada Todorović, Ljuba Nikolić and Nikola Stamenković. At the meeting, it was, amongst other things, decided that Srpski tehnički list journal would be an official journal of the Association, and Nikola Stamenković, Professor at the Great School, was elected editor-in-chief.

The initiative to start the Srpski tehnički list journal was launched at almost the same time as the initiative for establishing the Association,

in 1890. One of the eminent engineers of that time, Toma Selesković, engineer in the Military Technical Institute in Kragujevac, compiled the Proclamation in which main goals for starting the journal were presented. The Proclamation was announced on the Saint Sava Day, in 1890. The Proclamation stated that the journal would publish the "original articles and discussions, as well as professional proposals for enhancing the technical profession, professional papers on all important buildings and papers in the field of auxiliary sciences: mathematics, mechanics, physics, chemistry, geometry, meteorology, astronomy, etc." The first issue of the journal was published in February 1890, under the editorial direction of Milivoje Josimović. Toša Selesković, Milivoje Josimović and Nikola Stamenković, professors at the Great School, Ljuba Nikolić, District Engineer, and Vukašin Panajotović, Chemist in the Management of the Military Technical Institute in Kraguje were the main contributors to the journal.

Already next year, in 1891, the second Annual Assembly of the Association of Serbian Engineers was held in Kragujevac at which new Management Board was elected. Pera Velimirović, Minister of Construction, was elected as president, Milan Milašinović as vice-president, Nikola Stamenković, Marko Djurković, Miland Andonović and Stevan Čadjević as members.

The gathering of engineers lasts in continuity to this day, through extended engineering association in the Kingdom of Serbs, Croats and Slovenes – Yugoslavia (Association of Engineers and Architects) to today's Union of Engineers and Technicians of Serbia.

Considering the fact that establishing of the Technicians' Society was a central event, particulars of further organization and activities of engineering organization of the 19th century shall not be discussed. However, attention should be drawn to at least another two special editions regarding the Technicians' Society.

The first edition relates to the interpretation of the destiny of the Technicians' Society within the Association of Serbian Engineers which may be found on the pages of the Srpski tehnički list in the discussions held on the occasion of establishing the Association, as well as in three superficial views of the Technicians' Society. The Chairman, Professor Milivoje E. Josimović, referring to the debate about the membership (either the Society of Engineers or the Society of Engineers and Technicians) said: «... It is not profitable to establish a technical association. One such association has already existed, but lasted for a short time, so it wouldn't be right for this one to end in the same way...», a critical remark which certainly refers to a wide range of professional education of the members according to the Statute of the Society. Engineer Dimitrije Stojanović, previous secretary of the Society, said «22 years ago we established an association, but, as it often happens with us, the same happened here as well...much wanted, much started», thereby targeting at ambitious tasks and program inappropriate to the capacities and circumstances. Finally, engineer Atanasije Vujić, a treasurer of the previous Society, said: «Already many years ago, an association similar to this one was established, but it had a bad luck». All this indicate a considerably reduced

activity of engineers during the previous ten years, until a new management was elected in 1890.

7. ENGINEERS IN SERBIAN ARMY

The Engineer Corps in Serbian Army represent a specific field of Serbian engineering activities. Here, only two sectors will be briefly discussed: the Geographic Department of the Supreme Headquarters (as of 1878), and the Military Ministry (as of 1897) and Military Technical Institute in Kragujevac (from 1853) respectively.

The Geographic Department was established with the task of trigonometric land surveying, making and copying maps, as well as other plans for military needs. From 1881 to 1892, the first land surveying of Serbia was performed: at the beginning of their war career, Stepa Stepanović, Petar Bojović and Živojin Mišić also participated in a team of 29 officers. In this Department, up to 1897, several high-quality maps were made, which were recognized by foreign professionals. The last significant work of the Geographic Department was a map of a part of Old Serbia and Macedonia, which was completed in the eve of breaking out of Balkan War. Based on war organization, the Geographic Department became the Topographic Department of Serbian Supreme Command which, during the First World War, was very active. From its founding, the Department was managed by engineers - officers: Jovan Prapočetović (1878-1882), Radovan Miletić (1882-1889), Svetolik Protić (1889-1895), Svetozar Mesić (1895-1898), Josif Simonović

(1898-1901), and Stevan Bošković (1901-1938).

In the summer of 1884, on the occasion of the visit of King Milan and Queen Natalija to Kragujevac, a small exhibition of products of the Military Technical Institute was prepared and, in the presence of high guests and other invited guests, the first installation of dynamoelectrical illumination in Serbia was put into operation. This was the idea of a young engineer Todor Toša Selesković from the Institute, who was the pioneer of electrification in Serbia, with intention to illuminate the training ground of a new cartridge case production facility and thus enable production during nighttime hours.

After an attempt of casting cannons in Belgrade, by the decision of the constitution-defending government, the Military Technical Institution was established in Kragujevac in 1853, for the purpose of supplying armed forces with weapons and other military equipment. Starting from the French Charles Loubry, a manager, the first Serb-manager Petar Protić Dragačevac (1825-1863), engineer - officer, and the first Serbian cannon-caster Milutina Jovanovića (1828-1888), engineer officer, though blooming supply of the army with cannons during the time of Milivoje Petrović Blaznavac as Military Minister, or Kosta Koka Milovanović (1847-1905), engineer officer, who developed a rifle called «kokinka». Civilian engineers came to the Institute as of 1873. Out of some twenty names, it is particularly worth mentioning Todor Toša Selesković (1856-1901), mechanical engineer, Dušan P. Ninković (1858-1912), civil engineer, and Živojin Dimitrijević (1871-1925), smelting engineer. Engineer Selesković, who

was the first Serbian constructor of machine tools (manufactured in Kragujevac, and which received high recognition at the World Exhibition in Paris in 1889) and water turbines, worked in the Institute from 1881 until 1892, and later was the first director of the Belgrade Waterworks and a professor of Technology of Materials at the Technical Faculty of the Great School. Engineer Ninković, to whom the credit is due for powder-mill in Obilićevo, was awarded a prize for his project of office in Timisoara, while in 1904 he made a project of the Belgrade sewerage system.

8. CONTRIBUTIONS OF INDIVIDUALS TO ENGINEERING DEVELOPMENT

Behind engineers who worked in Serbia in eighty-year period (1834-1914) stood their professional qualifications in engineering. In Serbia, engineers were schooled at the Engineering School as of 1846, at the Natural Sciences and Technical Department of the Licej as of 1853 and, what may be even more important considering the number and quality, at the Technical Faculty of the Great School as of 1863 and at the University as of 1905.

In Serbia in the 19th century, in addition to the State exploitation of mineral resources, there were many private concessionaires, but there were few mining engineers. However, at least one mining engineer needs to be highlighted, namely, engineer Felix Hofman (1830-1914) who was a foreigner who spent his entire active working life in Serbia. Mr. Hofman was born in an old and famous mining family in New Moldova and moved to Serbia in

1862 where he opened a mine in Kučajna. He was also engaged on behalf of the State in very responsible investigation works throughout Serbia. Amongst other things, Mr. Hofman investigated the entire route of Belgrade – Niš railway line before its construction. Felix Hofman is remembered as the righteous and most industrious mining engineer in Serbia of the 19th century.

Similarly to mining, the roots of Serbian construction practice date back to stone sacral structures of the Nemanjić's State, followed by a centuries-long period of building Turkish structures and then numerous demolitions of many structures during AustroHungarian wars in 17th and 18th centuries. From Franc Janke (1834) onwards, engineers were mainly employed in the state service, actually in the Department/Ministry of Construction. Some of them delivered lectures in professional subjects at higher schools – from the Licej to the Architecture Department of the Technical Faculty. Many of them worked in Belgrade Municipality as district engineers, some in the Military Ministry, and also as owners of private bureaus. Several tens of architects left partly preserved architectural heritage in Belgrade and other towns of Serbia. Architectural realizations introduced a modern, European appearance to Belgrade and other towns. Many structures built at that time are ornaments of Belgrade even nowadays. In the text below, only some twenty builders are mentioned (in a sequence according to year of birth), while only one building of each is listed: Franz Janke (Rajić's House – today the Pedagogic Museum), Jan Nevole (1812-1903; the Captain Miša's

Edifice), Jovan K. Ristić (1825-1890; the Voznesenska Church), Aleksandar Bugarski (1835-1891; the National Theatre), Kosta Šreplović (1836-1872; the "Old Edifice" in Aranđelovac), Dragutin S. Milutinović (1840-1890; the Railway Station with Flatih), Svetozar Ivačković (1844-1924; the Ministry of Justice), Konstantin Jovanović (1849-1923; the National Bank), Dušan Živanović (1853-1937; churches in Jagodina and Trstenik), Jovan Ilkić (1857-1917; the National Assembly), Andra Stevanović (1859-1929; the Funds Administration, together with N. Nestorović), Dimitrije T. Leko (1863-1914; the Athens Palace), Milorad Ruvidić (1863-1914; the High School in Pirot), Dragutin Đorđević (1866-1933; Barracks of VII Army Regiment in Belgrade), Milan Antonović (1868-1929; the Grand Hotel in Belgrade), Nikola Nestorović (1868-1957; the Belgrade Cooperative Society, together with A. Stevanović), Danilo L. Vladislavljević (1871-1923; the Military Hospital), Petar Popović (1873-1945; the District Administrative Office in Vranje), Branko Tanazević (1876-1948; the Telephone Exchange in Belgrade), Stojan Titelbah (1876-1916; the Royal Palace), and Jelisaveta Načić (1878-1955; the first Serbian woman architect: the Elementary School near the Cathedral Church). The leading figures of Serbian engineering science have been and are today of great significance for engineering in Serbia: Mihajlo Pupin, Nikola Tesla, Mihailo Petrović Alas, and Milutin Milanković.

Technical and technological development of the Principality and Kingdom of Serbia and its rise owing to which Serbia gradually

approached the developed European world in a relatively short time (1834-1918) was carried by thousands of technical professionals. Material traces of this large development and progress were considerably destroyed by war ravaging and human neglect, while the names of many meritorious creators, foundations of a new state, were almost forgotten.

Besides many professionals and scientists in the field of engineering who made significant contribution to the development of Serbia in the past 140 years, and some of which are specially mentioned in this Monograph, we would like to particularly refresh the memory of Miloš T. Savčić. Mr. Miloš T. Savčić (1865, Svilajnac – 1941, Belgrade), was one of the most versatile engineers of his time who, through diversity of his activities, far outgrew the standard concept of technical professional and thus earned the title of national worker. His engineering activities, as well as economic, industrial, social and humanitarian activities left a profound imprint in material and spiritual development of Belgrade and economic growth of Serbia. Mr. Savčić established and opened the first engineering and architectural office in which he engaged and put his trust to many local professionals who designed and participated in the construction of many residential, economic and other structures all over the then Serbia. Engineer Savčić, besides belonging to a small-numbered group of civil engineers who participated in the development of economy, and besides designing and constructing new structures, made an appreciable contribution to the development of banking and shareholding, as well as economic and financial activities

in that time. The image of multilayeredness of Savčić's personality, besides his devotion to the profession, is enriched with his social engagement in the role of parliamentarian (1905-1911 and 1923), the Minister of Construction (1908-1909) and President of the Belgrade Municipality (1929-1930).

Mr. Miloš Savčić made a particular contribution as a humanitarian worker and great donor. For the construction of House of Engineers of Serbia in the street of Kneza Miloša 7, the donation of Mr. Savčić was the greatest, in the amount of 250,000.00 dinars, while he also actively participated in the work and activities of the Section of Engineers of Serbia in the period between the two world wars.

Although builders were mainly employed in the Ministry of Construction, the Ministry with its departments in Belgrade and district engineers positioned in all districts of Serbia included the majority of the entire technical intellectual cadres of Serbia. Thus, the Ministry may also be regarded a "seed-plot" of engineering cadres in the country. To this effect, for example, most of professors at the Technical Faculty of the Great School, as of 1905 the University, started their professional career in this Ministry. This was more a part of the human resource policy than a coincidence. So, throughout this period there was an extensive exchange of engineers within departments: approximately every third engineer served in at least two and often three various sectors.

9. ENGINEERS AND ARCHITECTS FROM 1890 TO 1919

The «Srpski tehnički list», which was published from 1890, besides professional articles also published detailed information related to the work of the Association. The members at the time, who numbered around one hundred of them, initiated a whole series of issues and demand the same to be solved by the competent bodies. At the third and fourth meeting, and particularly at the General Gathering, which was held in June 1891, some state affairs, which were not in the opinion of the engineers publicized accordingly, were criticized and the members were invited to discuss them publicly.

The report from the 1893 gathering showed that membership contributions were also used for printing the «Srpski tehnički listi», because the «state support is uncertain». For the first time it was proposed that the matter of getting foreign professional magazines should be solved through exchange with the «Srpski tehnički list». Furthermore, the issue of regulating relations in the area of technical services was initiated. At one of the meetings, the Association discussed the project of the Law on Construction for «the town of Belgrade and other bigger and smaller towns» in Serbia. Considering that premises of the Association were inadequate, already at that time the issue of constructing a House of Engineers and Architects was initiated. This issue was on the agenda for many years in spite of the fact that contributions were collected soon after the conclusion was made. The relation between senior and younger engineers was evident in the report delivered by engineer Pavličević at

the General Gathering held in the same year. Amongst other things, the following was said «... a young man, full of ideas and desire to work, encounters a mechanism which, with its steel-like strength pushes him into inactivity, apathy towards everything which promotes engineering profession; dampens interest in his work, distances him from the road along which the cultural world of today is moving».

A decision on establishing a professional library of the Association was passed. For the purpose of collecting the initial funds necessary for buying books, the "Engineering Ball" was organized. Care for members was then, and in the future, one of the important activities of the Association. This care was evident in a «Petition» to the Minister of Construction in it was said that some engineers were neglected related to promotion, and that there was a need to find a better solution for their salaries. The organization also initiated an interesting activity according to which the district engineers should make programs of construction works to be executed in the following 5-6 years. The «Srpski tehnički list» began publishing «materials for Serbian technical terminology». The Association obtained an annual support for its work in the amount of 2,000 dinars, while in 1900, only 1,200 dinars. At the same time, the Serbian Medical Society received 5,500 dinars, Agricultural Society 3,000, while the Academy of Science received 6,000 dinars. At that time, annual membership fee was 20-40 dinars. The membership fee also included subscription to the «Srpski tehnički list». In this period, certain engineering works were assigned to foreign companies, or foreign professionals. The

Association did not approve such policy and filed a protest with the Belgrade Municipality for announcing such bidding. In 1895, an extensive discussion was initiated on various projects and town-planning concepts of Belgrade. It primarily related to the projects of sewerage system, quay and «entreport » of Belgrade. The Association took a very active part in these discussions. Professor Stamenković delivered a report «On conditions of creating healthy towns». Three different areas of towns were proposed: for residential buildings, area in which building factories would be prohibited and area in which building factories would be allowed.

However, in the period from 1897 to 1904, activities of the Association became ever lesser. This was also obvious in the frequency of publishing the «Srpski tehnički list». So, instead of being published monthly, the magazine was published as double issue, then triple issue, four-issue, and finally six-issue. What is more, in years of 1902, 1903, 1904 and 1905, only one volume was published for each of these years, each time in a running year for the following year. At the time, there were no means for paying author's fees for papers published in the magazine. In 1898, it was commented that existence of the Association could only be seen through publishing of the Technical magazine. At the Gathering, which was held in 1901, it was even considered that the Association should be closed, and « left to younger generations, which would be more willing and would have more energy to work».

In 1899, the magazine «Srpski tehnički list» published that in Vienna the «Academic Society of Serbs-technicians» was established

with a goal to deliver lectures, hold professional discussions, and provide mutual support, obtain professional literature, etc., so that technicians, after completing studies, could help their people in the best way as engineers. In the same year of 1899, the «Technical Society» at the Great School of Belgrade was established. Its objectives were to keep members informed on technical sciences and their progress, news, and alike.

The Association of Engineers established certain connections with many other societies of engineers and architects, such as societies in Croatia, Bulgaria, Bohemia, and Hungary.

Albeit some stagnation in social work, some significant initiatives were taken. In 1903, the question of constructing the «Institute for Materials Research» was raised, while the Serbian Agricultural Society offered support through giving advices. These advices related to finding solution for measures necessary to prevent river flooding and preserve fertile land against being covered with debris or washed away. Related to this, an extensive proposal was given.

In 1906, after 15 years of its publishing, the «Srpski tehnički list» was printed in 200 copies, while almost 150 persons became members of the organization. At the meetings of the Association held that year, as well as following years, various issues were discussed as well as all important events, in which members of the Association should participate. In addition to the mentioned, these issues also included the following: vessel fleet, electric illumination, construction of public buildings, waterworks, railway tariff, wharfs for ships,

and alike. Mention should be made of a speech - lecture delivered by Professor Đorđe Stanojević «On electrical illumination» held on 17th October 1890 at the Board of the town of Belgrade where it was argued whether to install electrical (supported by Professor Đ. Stanojević) or gas lighting (supported by Professor Marko Leko). This decision was postponed. It was only after Tesla's visit to Belgrade that the decision in favor of installing electric lighting prevailed.

Perhaps, the efforts of Serbian engineers to follow world trends in science and technics can best illustrate the work of Mr. Đorđe Stanojević. In the same year of 1894, when the first book about the work and achievements of Nikola Tesla was published (Th. C. Martin – The Inventions, Researches and Writings of Nikola Tesla, New York 1894.), Prof. Stanojević published a book entitled «Nikola Tesla and his discoveries», Belgrade 1894. Soon afterwards, in 1901, he published a book entitled «Electric power industry in Serbia» which was a collection of his lectures delivered on 10th, 15th and 17th June 1901 at the Physical Institute of the Great School of Belgrade. Already in 1909, Professor Stanojević published a book entitled «Industry of Refrigeration». The author was a delegate of Serbia at the founding congress of the International Institute of Refrigeration (IIR), which motivated him to write a book and report all details on the establishing of the Institute. Since then to the day, Serbia has been a member of this international organization.

In 1909, activities on strengthening connections with Croats, Bosnians, Bulgarians, Czechs, and Russians were carried out. The issue of constructing the House of Engineers

was reinitiated, as well as the issue of initiating jubilee publication, which was planned to be realized in 1915. However, the Balkan War and the First World War made the realization of these efforts impossible.

In 1910, the Association submitted a resolution to the National Assembly on the occasion of a draft law on regulating the Direction of the Serbian State Railways, stating that it was «full of deficiencies, ambiguous and inadequate regulations, which may be arbitrarily interpreted», as well as that it was «permeated with a general tendency to present technical staff as unconscientious, and to humiliate and put back the entire technical profession...». The resolution also required specific qualifications for a director of the Railways and chief of the department, as well as the protection of title “engineer” and “architect” by the new Criminal Code.

The last meeting of the Association was held just before the war, in 1914. In June of the same year, the magazine «Srpski tehnički list» published that making of «Spomenica» was under preparation in which all technical works in Serbia for the last 25 years would be published. This activity was also interrupted by the First World War.

By the end of the war, two volumes of «Srpski tehnički listi» were published in Thessaloniki (on 15th July and 24th September 1918). The magazine was initiated by the engineers and architects who were in Thessaloniki. Namely, by the end of 1915, most of the engineers were out of the country, mostly with the Army, then in England, France, Italy, and Switzerland. The first signs of reviving the

Association’s work may be seen in April 1918 when a bigger meeting was scheduled for 23rd April in Thessaloniki, in the premises of the high school. It was convened by engineer Sreten Burmazović, a Board member before the war. The General Assembly was held on 10th and 11th June 1918 in Thessaloniki. At that time, according to the data of the Assembly, it was attended by 463 engineers, of which 328 were members. In the country, 79 of them remained, while on the territory of Thessaloniki 231, and in allied countries and Switzerland 91, 62 were unknown, while 23 members died.

10. FIRST HONORARY MEMBER OF THE ASSOCIATION OF SERBIAN ENGINEERS

At the General Annual Meeting of the Association of Serbian Engineers held in 1892 at which 70 members of the Association from all parts of the Kingdom of Serbia, our world renowned scientist Nikola Tesla was elected the first honorary member of the Association. The proposal for the nomination of Tesla for honorary member of the Association of Serbian Engineers came from the Belgrade Board of the Association.

After his immigration to America in 1884, Nikola Tesla travelled to Europe twice. He first visited the World Exhibition in Paris in 1889, and then his homeland when he visited his mother and relatives in his native Lika. The second visit was in 1892.

In February 1892, at the invitation of the Association of Electrical Engineers of Great Britain, since Tesla was by the end

of 1891 nominated as its foreign member, Tesla delivered a lecture on experiments with alternate currents of high potential and high frequency, which he carried out in the previous period. After his stay in London, Tesla went to Paris where he delivered lectures on his discoveries at the joint meeting of the French Physical Society and the International French Society of Electricians.

Receiving the news of his mother's illness, Tesla went to Gospić and found his mother on her deathbed. After his mother's death, he went to Vienna, Zagreb, Varaždin, and Budapest where Tesla was visited by a delegation of the Belgrade Municipality which invited him to come to Belgrade. The delegation which invited Nikola Tesla was composed of representatives of the Association of Serbian Engineers: Milan Milašinović, Vice-President of the Association, and Stevan Čadjević, a member of the Managing Board of the Association. Tesla accepted invitation and arrived to Belgrade in the evening of 1st June 1892. The next day, Tesla was received in audience by King Milan Obrenović, and later delivered a lecture to students and professors of the University, visited sights of the then Belgrade, while the Association of Serbian Engineers received him as its first honorary member.

Although Nikola Tesla stayed in Belgrade only some 30 hours, this visit left a profound imprint on him. The visit positively influenced the beginning of country's electrification, which gave an impulse to the development of Serbian economy. In his conversation with Professor

Đorđe Stanojević, Tesla clarified advantages of alternating current over the direct current, which was of extreme importance for the beginning of the electrification by using Tesla's alternating current system. The Užice hydroelectric power station "Pod gradom" was put into operation only four years after the hydroelectric power station on Niagara Falls started operating – the first triumph of Tesla's ideas and the beginning of extensive use of alternating current in the world.

By electing Nikola Tesla as its honorary member, the Association of Serbian Engineers became the first institutions in Serbia which awarded Nikola Tesla the recognition for his work and achieved results. Other recognitions came later: in 1894 Nikola Tesla became a corresponding member of the Serbian Royal Academy of Scientists and Artists, while in 1937 he became its full member. In 1926, Tesla received a diploma of honorary doctorate from the Faculty of Engineering, University of Belgrade, and was awarded many high state decorations in period 1892-1936.

The Union of Engineers and Technicians of Serbia marks the anniversary related to Tesla and his work with occasional programs. On the 100th anniversary of Tesla's visit to Belgrade and his election for the first honorary member of the Association of Serbian Engineers, a memorial plaque was placed on the House of Engineers in Belgrade. On the next occasion of marking the 150th anniversary of Tesla's birth, the House of Engineers (Kneza Miloša 9) was given the name of "The House of Engineers Nikola Tesla". Certain recognitions awarded by the Union on

the occasion of anniversaries and jubilees are imprinted with Tesla's image.

II. ENGINEERS AND TECHNICIANS BETWEEN THE TWO WORLD WARS

1. FIRST POST-WAR ACTIVITIES

Immediately after the end of the First World War, engineers of the then Yugoslavia established their organization through a joint cooperation aimed at uniting all engineering associations in a single association for the entire country. In 1919, at the Founding Assembly in Belgrade, engineers and architects from all parts of Yugoslavia agreed on establishing the Association of Yugoslav Engineers and Architects (UJIA). Prof. Milan Andonović, the oldest member of the Belgrade's Section, gave a welcoming address, while Prof. Kosta Glavinić was elected the first president. The Assembly also elected committees for technical legislation, for technical teaching, for issuance of technical documents, as well as a committee for technical terminology. In the same year, a memorandum was sent to the Minister of Construction related to public works in the country in which, amongst other things, the proposal was made for the Ministry of Construction to become the Ministry of Public Works. Related to execution of works, a principle of protection and use of domestic labor and materials was emphasized. Given that the country was found itself in general paucity, the need for participation of capital and professionals was recognized,

as well as the need for public bidding. At the time of establishing the Association, a new professional magazine was published under the title of «Tehnički list».

The Association took care of protecting class-interests of its members: material status of engineers employed in the state service, protection of title «engineer» and «architect», protection of retired engineers, position of civilian engineers and architects, and other issues.

However, the Government and the Parliament did not recognize these demands. Resolutions of the Assembly of the Association which were delivered to ministers were received with many kind words and ended at that. Only as late as 1924, these demands of the Association were partially accepted. At the same time, members of the Association dedicated more time to their engineers' duties, while construction activities reached unimaginable scales.

Engineers, members of the Association, observed the development of science and technics in more advanced countries of Europe. The example for this may be work of Dr. Sima Marković's, an intellectual and sustainer of progressive social ideas. Amongst the first in this part of Europe, Mr. Marković presented the new theory of Albert Einstein and in 1929 he published an article on «Einstein's Theory of Relativity» in the «Književni glasnik». However, this was a continuation of raising scientific thoughts and awareness, which began in our country by the beginning of 20th century. Namely, the turn of two centuries, 19th and 20th, was marked by beginning of inclusion of

Serbian science into current trends of the world science. Mention should be made of works of Nikola Tesla and Mihajlo Pupin who created their works abroad, but who always emphasized their origin and connection with their homeland. Here, mentioned should also be made of the work of Mileva Marić, the first wife of Albert Einstein and his faithful and successful associate in the period of revolutionary discoveries and laying foundations of modern physics.

Then followed a whole army of scientist and engineers, who were schooled in the most prestigious European schools and universities and who returned to Serbia to lay foundations of our schooling system with their work and devotion. Their intention was to improve science and technics in this region as well as to help in producing our own engineers and professionals who would engage themselves in economy, industry and educational system. Amongst them were Milutin Milanković, Mihailo Petrović, Đorđe Stanojević, Petar Vukićević, Slavko Bokšano, and others.

2. RUSSIAN ENGINEERS IN SERBIA

A powerful stimulus to activities of civil and other engineers and architects in this region came from the Russian immigrants after the victory of the October Revolution. It is estimated that since 1919, pertaining to the so-called civil immigration, between 32,000 to 35,000 Russians - immigrants came to Serbia, while pertaining to the so-called immigrants from military formations, another 20,000 to 40,000 persons. These numbers vary depending on the source since the records for this group

of immigrants have not been precisely kept.

In 1920, the Union of Russian Engineers of Yugoslavia was established and in 1922 and already had 460 members. According to the estimations, in 1923 there were 1200 engineers of various professions in the then Yugoslavia, immigrants from Russia.

The Russian engineers got employment faster here than in surrounding countries. The then engineering organizations were particularly active in organizing their employment. Thus, already in 1923, 26 engineers, immigrants from Russia, were employed in different services of the Belgrade Municipality.

In the post-war period of development of the then Yugoslavia, the contribution of engineers who came from Russia was enormous in many sectors of life and work. About 60 Russian professors at the Yugoslav technical faculties and the Faculty of Agriculture and Forestry (Farmakovsy, Bilimovich, Hlitchiev, Anagnosti, and others) made an immeasurable contribution in the field of scientific and educational work and in creating our technical intellectuals. Owing to them, as well as to the others, new professional subjects and scientific disciplines were introduced at faculties. They wrote several tens of quality textbooks, initiated many professional and scientific journals in which they also published their papers. Furthermore, they actively participated in establishing the technical standards, writing practical instructions for work, and so on.

Their contribution in the fields of town planning, design, construction and exploitation was also great and significant. To mention only some of the important construction

undertakings: building of economically and strategically important 83 kilometers long road from Kubevac near Vranje to Bosilgrad, where engineers and labour from the structure of military immigrants participated; the finishing works on the Niš – Knjaževac railway line, as well as the construction of the Kraljevo – Raška road; construction of the Mala Krsna – Topčider railway line; the Valjevo – Osečina road; bridges on the Tisa river near Titel and on the Drina near Bajina Bašta; and many other roads and structures countrywide.

The contribution of professionals such as agronomists, forest engineers, mining engineers, survey engineers, as well as other engineers, was significant. Owing to them, several dairy plants and oil mills started operating. The research work in the fields of genetics and selection, exploration of ore and others minerals and land surveying were initiated, new wood processing plants were opened, etc.

A particular contribution of the Russian architects and civil engineers was made in the drawing up of urban plans for several towns in Serbia. Only in Belgrade, they designed and built over 200 buildings and other structures, new squares, parks, etc. The Master Plan of Belgrade, drawn up in 1925 under the guidance of architect - urban planner, Georgije Kovalevski, was awarded the main prize in Paris.

In 1925, Architect Nikolaj Krasnov was appointed as a manager of the Design Group within the Ministry of Construction. The buildings which today accommodate the Government of Serbia, Ministry of Foreign Affairs and the Archives of Serbia (1928) and

the Serbian Military Cemetery, the Mausoleum on Zeitinlik near Thessaloniki (1936) and on the Vido Island were built according to his designs, as well as the renewed Ružica Church in the Kalemegdan, interiors of the Royal Mausoleum Oplenac, White Royal Palace in Dedinje, buildings of the Parliament House, and many other.

Besides architect Krasnov, other Russian architects also left lasting marks: Architect Vasily Baumgarten, in the rank of major general, who arrived in Yugoslavia in 1919 and is remembered for his designs for the buildings of the Russian Home in Belgrade and the destroyed Army Headquarters Building; Architect Viktor Lukomski according to whose designs the following building were built: the building of the Serbian Patriarchate, the White Royal Palace in Dedinje, the Church of Saint Sava on the Vračar plateau, the Church of Saint Andrew in Dedinje, Church of Saint Basil in Žarkovo; Architect Vasilij Androsov who designed the facades of the Main Post Office in Belgrade and more than 50 churches throughout Serbia.

A special group of Russian engineers is made up of those who have obtained education in Serbia, amongst which are: Grigorije Samojlov, a graduate of and later a professor at the Department of Architecture, Technical Faculty, designed a great number of private houses, villas and endowed buildings amongst which the building of the Pension Fund and the Luka Čelović Trebinjac Endowment stand out; Aleksej Aleksejevich Vasiljev, also a graduate of the Department of Architecture, Technical Faculty, designed Military Museum in Kalemegdan; Andrej Vasilyevich Papkov,

designed the Ilija M. Kolarac Endowment and the "Balkan" Hotel; and Aleksandar Medvedev, a graduate of the Technical Faculty in Belgrade, who lived and worked in Niš. The Apprentice's Home (Šegrtski dom) in Niš, today the building of the City Assembly, the buildings of the Labour Exchange in Niš, Kruševac and Bajina Bašta, the building of the Technical High School in Niš, numerous pre-war palaces built in Niš and villas built in Niška Banja Spa are amongst his most important achievements. For his notable social and professional work, architect Medvedev was proclaimed a meritorious member of the Society of Architects of Serbia, as well as of the Society of Engineers and Technicians of Niš, while the city of Niš named a boulevard containing a complex of technical faculties after him.

Many other civil engineers and architects have also interwoven their knowledge in numerous buildings erected throughout the then Yugoslavia. They also made contribution in the military industry, as well as in many other fields of work and creativity. Amongst their descendants who have stayed on these territories, many names are known in the field of science, economy, culture, education, medicine, sports, and other spheres of creativity.

The today's generations are grateful to them for what they did. Because of them and their descendants, they keep in and refresh memory of their contribution and works, amongst other things, by publishing a book entitled Russian Engineers in Yugoslavia and also by this section in the Monograph.

3. PROFESSIONAL MAGAZINE «TEHNIČKI LIST»

The Association dedicated great attention to its internal activities. There was a considerable increase in number of members of the Association, and in 1922 there were 1435 regular members. In supplement of the «Tehnički listi», the «Jugoslovenska tehnička terminologija» (Eng. Yugoslav technical terminology) was also published, which was prepared by engineer Živojin Dimitrijević, who was at that time also President of the UJIA (the Association of Yugoslav Engineers and Architects).

In the Association, serious discussions on electrification of the country were initiated at the meetings and in the professional magazine. An extraordinary session of the Association was held (1922) at which civil engineering project of railway network for the entire country was supported, and particularly the part related to the connections with the seacoast. New President of the Association, Prof. Kirilo Savić, delivered at the annual meeting, which was held in Skopje in 1925, a lecture on traffic routes, with a specific reference to southern parts of the country.

At that time, there were three committees within the Association: for electrification of the country and railways, for organization of technical services, for modification of taking state-level technical examinations. Furthermore, the resolutions on general construction law, on exploitation of water power, electrification, the issue of foreigners in technical services, as well as on improving position of engineers and architects in the state service, were passed at the annual meeting in 1927.

The Association took a stand of

disapproving employment of foreign engineers in Yugoslavia. The new Law on Construction was adopted in 1931, while the Association submitted its remarks for this Law. The Law on Engineers was also about to be passed. The adopted resolutions requested returning independent status of engineers, improving their material positions and making them equal with other employees holding a university degree.

In 1934, the Association passed a resolution on economic crisis and gave its proposal on establishing a special economic body for fostering economic renewal of the country. The Association also argued in favor of public works, and they passed a resolution on that. They required that biddings for public works should, besides roads, also include railways. Within the Association of Yugoslav Engineers and Architects, the question of establishing society for roads was raised. Hence the Main Committee for Roads was nominated in 1934 whose task was to prepare regulations of the Society. Later on, two societies were established, one of which in Belgrade. Five regular meetings were held.

At the last General Assembly of the Association, held in 1939 in Novi Sad, eight resolutions on difficult position of majority of engineers and architects were adopted. The public works were not performed to the extent that the normal economic progress of the country required. By the resolutions, an increase of salaries for engineers employed in the public service was also requested, as well as that public biddings should be announced in cooperation with the Association. In one of the resolutions there was a word on women – engineers, that is, it objected the decree by

which the women – engineers were not to work in the state service. The seventh resolution objected the mass dismissal of public servants who voted their conviction by exercising their civil rights.

The Association of Yugoslav Engineers and Architects held a total of 20 general annual meetings in the main towns of the then main banats, as well as a number of plenary sessions of the Main Administration, at which issues related to the Association's work were discussed. The Association had even up to 2,600 members (in 1934). One of the main ways in which the Association worked was through the «Tehnički listi», in which all decisions and resolutions of the Association were published, while the magazine was free for all those who regularly paid their membership fees. Members of the Association were also entitled to fare reduction.

4. SECTIONS OF THE ASSOCIATION OF YUGOSLAV ENGINEERS AND ARCHITECTS

Within the Association of Yugoslav Engineers and Architects at the time when it was established, five provincial sections were operating (Serbian section, Croatian Section, and sections of Ljubljana, Dalmatia and Sarajevo). Sections of Novi Sad and Skopje were constituted in 1920, while the Section of Niš was established in 1932.

The Belgrade Section, as a general engineering association within Serbia, was known by its extensive activities. It was established in 1919, with 65 members present, while Dušan Božić was elected the president. The Section

then had 370 engineers and architects - members whose names were published in the «Tehnički list». Later, the number of members increased to over 1000 (in 1934). At the beginning, for only one year, the Section held 43 gatherings. In the years that followed, a great number of regular sessions and local gatherings in the countryside were also held. In 1933, for example, 150 meetings, conferences and scientific gathering were held.

Frequent topics discussed at the Belgrade Section were related to the problems of development of the Belgrade municipality: lack of flats and eclectic lighting, town water-supply, and similar issues. However, there was also a need for establishing clubs of a more specific specialty. Thus, the Club of Mechanical and Electrical Engineers was founded, as well as the Club of Civil and Railroad Engineers, Architects' Club, and the Club of Chemical and Engineers of Technology.

By the beginning of 1925, the Decree of competent government bodies was adopted by which the Chamber of Engineers was established and its work regulated in the then Yugoslavia. The Chamber of Engineers worked and developed its activities in cooperation with the Association of Yugoslav Engineers and Architects until the beginning of the World War II, when its work and existence ceased.

In 1928, the Club of Survey Engineers and the Club of Engineers of Hydrotechnics were also established, while the Club of Licensed Engineers was established many years later. The work of the Club of Engineers of Hydrotechnics was distinguished for its fruitful work. The Club also prepared the project of the Law

on Exploitation of Water Power, elaborated organization of hydrotechnical service and raised the question of establishing the National Committee for High Dams. Within the Belgrade Section, there was the Committee for Strategic Issues which took care of employment and protection of Serbian engineers and architects. The Section particularly took care of organizing library.

The first president of the Novi Sad Section was Mr. Sima Šević. On the occasion of holding Annual Assembly of the Congress of the Association of Yugoslav Engineers and Architects (UJIA) in Novi Sad, the Section issued an almanac containing a presentation of Vojvodina and life in Vojvodina. At the Founding Assembly of the Niš Section, 54 members were present, while Mr. Stevan Simić was elected the president of the Niš Section. The Belgrade Section held 20 annual Assemblies during its existence, while at its last regular Assembly in 1939 it celebrated 20 years of its work when architect Janko Šafarik was elected the president of the Section.

The process of associating secondary technical cadres into societies developed many years after establishing engineering societies. Only as late as in 1924 was the technical secondary school founded in Belgrade at the request of the Association of Engineers and Architects. The first generation of graduated technicians established its Association in 1928 in Belgrade, while the Association of Technicians of entire Yugoslavia was established later, in 1934.

5. THE UNION OF ENGINEERING SOCIETIES OF THE KINGDOM OF YUGOSLAVIA

The Association of Engineers and Architects of Yugoslavia ceased to exist under that name in 1939 when, at the General Annual Meeting held in Novi Sad, it became the Union of Engineering Societies of the Kingdom of Yugoslavia. The first Assembly of the new Union was held the following year in Skoplje at which Borivoje Đuričić was elected the president, while Đorđe Lazarević as the Secretary of the Union. When reflecting on this period, it is necessary to highlight names of some of the members closely associated to the development of our civil engineering. These are: Kirilo Savić, Milutin Milanković, Milan Nešić, Milan Luković, Petar Micić, Miladin Pećinar, Dragomir Andonović, Mijat Trojanović, Đorđe Lazić, Branko Žeželj, and many others.

III. ENGINEERS AND TECHNICIANS DURING AND AFTER THE WORLD WAR II

1. ENGINEERS AND TECHNICIANS IN THE WORLD WAR II

In addition to their specific engagement in appropriate technical tasks and various duties, a great many of engineers and technicians fought in first battle lines as soldiers, commanders, and many of them laid their lives fighting against the occupator. Not few of the members were decorated and received acknowledgment, while after the war many were on responsible jobs and positions in government bodies in the fields of economy, army, and education, as well as in

other working environments.

On this occasion, justice would not be done unless we mention by name those to whom highest decorations were conferred for their contribution and who were proclaimed national heroes of Yugoslavia: Aleksandar Vojinović – Vojin, Božidar Dimitrijević – Kozica, Boško Palkovljević–Pinki, Branko Krsmanović, Vlada Aksentijević, Dobrivoje Radosavljević – Bobi, Dragoslav Mutapović, Dragoslav Pavlović–Šilja, Zagorka Malivuk–Zaga, Isidor Baruh, Mijalko Todorović–Plavi, Momčilo Popović–Ozren, Olga Jovičić–Rita, Petar Drapšin, Petar Stambolić, Radomir Đurakić, Slobodan Penezić–Krcun, Sreten Mladenović–Mika, and Tihomir Matijević.

Engineers and technicians that were held in the occupator detention camps preserved diligent work and gathered in their sections and, albeit such difficult conditions, devoted a part of their time there to the technical profession and science.

2. WORK AFTER LIBERATION OF THE COUNTRY

Associating all technical professions and professionals with higher and secondary education, took place after the liberation in 1945 and 1946, as well as in the years to follow.

The Organization of Engineers and Technicians on the territory of Serbia began to work practically in the first days of Belgrade's liberation. As early as November 1944, at the initiative of a group of engineers and technicians within the National Front, a large gathering of engineers and technicians was organized, at which the JNOFIAT (the United National

Liberation Front of Engineers, Architects and Technicians) was established. At this gathering, it was decided that all patriot forces in lines of the technical intellectual cadres were made available to the National Liberation Army and the National Front, in works of renewing and building the country. The seat of the United National Liberation Front of Engineers, Architects and Technicians was in Belgrade, while the field of work included the entire territory of liberated Yugoslavia, although in those days activities of that organization mainly took place on the territory of Serbia, which was the only entirely liberated territory.

In this period, activities on the liberated territory included the renewal of factories, providing technical solutions in construction and repairing of damaged mechanical plants in factories. At the time, the support, besides having material and moral, also had a political significance considering the need of converging technical intellectual cadres on tasks of renewal and construction of the country ravaged by the war. Organized in such way, the JNOFIAT ceased to work in May of 1945, while it continued even more intensive work within the Trade Union Confederation of Yugoslavia.

In period of May - end of 1945, the work was carried out within the Association of Trade Unions of economic-administrative and technical institutions. However, already by the end of that period it was shown that it was necessary to carry out work through a separate of engineering technician organization. As a result of such need, by the end of 1945, in the Republic of Serbia and at the beginning of 1946 also in other republics, founding assemblies of

republic societies of engineers and technicians were held. Consequently, in March of 1946 in Zagreb, at the initiative of the President of the Republic Societies of Engineers and Technicians the I Congress of engineers and technicians of Yugoslavia was held, when the Union of Societies of Engineers and Technicians of the People's Republics of Yugoslavia was established.

In compliance with the regulations in force at the time, a group of engineers from Serbia organized the Founding Working Meeting in Belgrade and agreed to submit a request to the Ministry of Internal Affairs of Serbia for establishing the «Society of engineers and technicians of the People's Republic of Serbia». The Ministry of Internal Affairs of the People's Republic of Serbia by its Decision I No. 18181 dated December 28, 1945, granted approval for work and registering of the Society of Engineers and Technicians of the People's Republic of Serbia. The quoted Decision stipulated that: «According to submitted Rules and Program of the Society, ESTABLISHING AND WORK OF PROFESSIONAL – SCIENTIFIC SOCIETY IS HEREBY APPROVED under name of the « SOCIETY OF ENGINEERS AND TECHNICIANS OF THE PEOPLE'S REPUBLIC OF SERBIA » - with the seat in Belgrade and activities on the territory of PR of Serbia». The said Decision was published in the Official Gazette of Serbia.

The Founding Assembly of the Society of Engineers and Technicians of the People's Republic of Serbia was held in Belgrade on December 30 of 1945 in the presence of 358 engineers and technicians coming from all parts of the Republic. That presented the official start of the post-war work of engineering technician organizations of

Serbia, being the first established society of engineers and technicians in Yugoslavia at the time. At this Assembly the first Rules (Statute) of the engineers and technicians of the People's Republic of Serbia were adopted and basic tasks set for forthcoming period were as follows:

1. gathering all professional-technical forces in the Republic and mobilizing them in realizing tasks related to construction and renewal;
2. urgently establishing societies of engineers and technicians in other towns;
3. professionally and scientifically advancing members, keeping records of them and employing them for the purpose of the most suitable use of their professional skills;
4. popularizing science and technics, as well as support in training of cadres;
5. support to all government bodies in resolving various problems and actively participating in economic renewal of the country;
6. cooperation with the Trade Union Confederation and the National Front, as well as in other mass organizations in building a progressive society.

Professor Đorđe Lazarević, graduate civil engineer, was elected the first president of the Society of Engineers and Technicians of the PR of Serbia. First days following the establishing of the Society were characterized by the consolidation of the organization in all regions of the Republic.

Once the Society of Engineers and Technicians of the People's Republic of Serbia was constituted, the Society administration, in compliance with the regulations, commenced organizing local branches of the Society on the territory of the People's Republic of Serbia. By the end of 1948, twenty-five local branches of

the Society were established numbering around 2500 members as follows: in Belgrade, Bor, Valjevo, Vranje, Zvečan, Jagodina, Kragujevac, Kruševac, Kraljevo, Leskovac, Novi Pazar, Niš, Požarevac, Prokuplje, Priština, Pančevo, Paraćin, Subotica, Sombor, Titovo Užice, Čuprija, Čačak, Šabac, Zrenjanin, Novi Sad. Furthermore, the Secretariat of the Society for Vojvodina and later for Kosovo and Metohija were established as well.

With the support of the administration of the Society of Engineers and Technicians of the People's Republic of Serbia, the Society's local branch in Belgrade constituted sections according to following professions: architectural, civil engineering, electrical and mechanical engineering, forestry sections, section of chemists, miners and metallurgy profession, geodetics surveying section, as well as sections of hydro-technicians and agronomists.

The Second Assembly of the Society of Engineers and Technicians of the People's Republic of Serbia was held on March 30–31, 1947 in Belgrade in the presence of 250 delegates coming from the entire Republic. At the Assembly, the current President of the Society engineer Nikola Dobrović made the introductory presentation.

At this Assembly, engineer Milentije Popović, the then President of the Plan Commission of Engineers and Technicians of the People's Republic of Serbia, presented a paper on «The role and tasks of technical professionals in planned construction». At the Assembly, the challenges of the inclusion as many possible engineers and technicians from various parts of the Republic in the work of the Society of

Engineers and Technicians were discussed, as well as recommendations on improvement of work of the organizations of engineers and technicians.

As particularly interesting activities of the Society of Engineers and Technicians pertaining to the said period, were the «Week of Technics» and participation in the construction of Cooperative Houses. The Society took part in publishing following magazines which the Union of Societies of Engineers and Technicians of Yugoslavia begun to publish: «Tehnika», «Rudarstvo and metalurgija», «Šumarski list», «Geodetski list», and «Arhitektura».

By the end of the Forties of the 19th century, the Society organized 760 lectures in the trade union branches, factories, on construction sites, and in institutions, as well as 215 smaller exhibitions at which some 1500 engineers and technicians participated. In that period, the Society branches in Belgrade, Niš, Priština and Subotica were particularly active. Within the Belgrade organization, the following four professional sections were also notably active: sections of civil engineers, architects, engineers of hydrotechnics and chemical engineers. A characteristic pertaining to this period was in that the Society of Engineers and Technicians maintained records of its members, which offered a real account of working abilities and experiences of all members of the Society.

3. THE SOCIETY OF ENGINEERS AND TECHNICIANS IN MID 19th CENTURY

By the beginning of 1950, a total number of members of the Society was 3450 engineers

and technicians with registered membership in 30 organizations. Out of this number, 1850 members lived and worked on the territory of the City of Belgrade, 500 on the territory of Autonomous Province of Vojvodina, 220 on territory of the Autonomous Province of Kosovo and Metohija, while on the territory of central Serbia, another 880 members. Membership in the Society of Engineers and Technicians of the People's Republic of Serbia included 110 meritorious workers, innovators and rationalizers. In 1949, the Government of the FNR of Yugoslavia awarded many professional members of the Society of Engineers and Technicians of the People's Republic of Serbia, amongst whom were the following engineers: Milorad Milosavljević, Lazar Stojković, Evgenije Gipsnan, Sergije Kislovski, Boža Popović, Jaroslav Černi, Vujica Jevđević, Slobodan Dobrosavljević, Miroslav Nestorović, Milan Cvetnić, Aza Zubakin, Julij Kimer, Dušan Marković, Feodor Mesarević, Ivo Jamnicki, Vladimir Farmakovski, Kirilo Savić, and Petar Micić.

Up to 1951, the work of engineers was carried out mostly within the established Society of Engineers and Technicians of the People's Republic of Serbia, and the Secretariat of the Society for Vojvodina and Kosovo and Metohija, as well as within branches and sections in towns of Serbia.

The Society of Engineers and Technicians of the People's Republic of Serbia at its VI Assembly of February 25, 1951, a year which was claimed to be the turning point and important year, passed a Decision on establishing and organizing professional unions at which point the Society of Engineers and Technicians of the

People's Republic of Serbia changed its name to the Union of Engineers and Technicians of Serbia. After this session, the Assembly, management and administration of the Union of Engineers and Technicians of Serbia adopted new rules. Based on these rules they invested particular efforts together with the engineers to establish specific professional societies, associations or unions at Republic level. These are historical facts on the beginnings and establishing of associations of engineers and technicians in the Republic of Serbia after the World War II. These were later continually built in appropriate normative documents along with appropriate amendments. From that time, the said amendments pertained to establishing new societies, to societies that ceased to work, those that have renewed their work and activities to nowadays when the Union of Engineers and Technicians of Serbia has 42 member organizations throughout Serbia.

Assigning the Union of Associations of Engineers and Technicians of People's Republic of Serbia to manage and use the House of Engineers in Belgrade, was regarded as a significant success in that period. The People's Republic of Serbia, the Ministry of Internal Affairs passed the Decision Confidential No. JV. 93048/49 dated 10th October, 1949, based on which the "House of Engineers" in Belgrade in the street of Kneza Miloša 7, together with the land in the area of 1172 m², registered in the Land Register excerpt No. 748 of the Cadastral Municipality of Belgrade 5, as a plot number 594, is assigned for further management and use to the Society of Engineers and Technicians of the People's Republic Serbia with the seat in Belgrade, in the street of Kneza Miloša 7.

In that way, finally most of the space in the House of Engineers was freed for the needs of engineers and technicians of the People's Republic Serbia. The Union of Engineers and Technicians of Yugoslavia was also placed in the premises of the said House of Engineers until the new House of Engineers was built in the neighborhood of the existing one, now called the House of Engineers «Nikola Tesla».

At the Union Assembly in 1953, for the purpose of awarding specific acknowledgments to meritorious active individuals members of the Union, the institution of honorary members was once again introduced. Thus, honorary members of the Union of Engineers and Technicians of Serbia became academician Mr. Kirilo Savić, Professor Dr. Vladimir Farmakovski, and Professor Miroslav Nestorović.

4. ORGANIZATIONAL STRENGTHENING OF TECHNICAL INTELLECTUAL CADRES ORGANIZATIONS

Like in the previous period, the organization of engineers and technicians of Serbia in this period as well has continued to devote considerable attention to organizational strengthening and popularization, being aware of the fact that work results of this organization depends on that. In order to ensure efficiency of this activity, as form of support, the SITS (Serb. Savez inženjera i tehničara Srbije – SITS, Engl. the Union of Engineers and Technicians of Serbia) produced template materials for establishing and work of the societies of engineers and technicians (Serb. društva inženjera i tehničara – DIT;), produced a template statute and other

documents, which were published in two volumes of the SITS Bulletin.

Furthermore, the Union also organized several seminars and forums at which issues of the DIT organizations and work were discussed, as well as discussions on the work of organizations of engineers and technicians in big towns, at which representatives of other republic organizations also participated. Meetings and sessions of the Union bodies were convened regularly, although this was not the case in all member organizations, particularly not in some municipal organizations.

At that time, considerable attention was paid to the work of provincial Unions. Hence joint sessions of the Presidency of the SITS, Vojvodina and Kosovo and Metohija were held or joint professional gatherings at level of Republic, that is, at federal level were organized, as well as visits paid to societies of engineers and technicians in bigger towns, and alike.

In addition to providing support in galvanizing the already established societies, in a great number of Serbian towns preparatory committees were established for establishing new societies or reactivating the existing ones. Subsequently, societies were established in larger working collectives of Smederevo, then the Municipal Society of Smederevo, the DIT of the «FAP», Municipal Society of Priboj, the DIT of the Factory «Goša», then the Municipal Society of Smederevska Palanka, the DIT of the Factory «Prva petoletka», then Municipal Society of Trstenik, of «Zorka» in Šabac, and other. Societies were also established in Paraćin, Loznica, Prokuplje, Valjevo, Kladovo, Jagodna, Bor, Majdanpek, Vrnjačka Banja, Požega,

Mladenovac, and other places.

In course of their work, particularly in professional area of work, the engineering technician organization of Serbia realized a very good cooperation with specific government bodies, social organizations, chambers of commerce, the Union of Economists of Serbia, the National Technics, the Union of Scientific and Technical Education of the Young of Serbia – which was at a certain point a member of our organization, and others. Also, cooperation was established with the Union of Inventors and Authors of Technical Improvements of Serbia, and one joint session of presidency of both organizations was held in Kragujevac, while several of our members attended the Congress of Inventors of Yugoslavia in Užice 1989.

Due to the respect for the reputation which the Union enjoys, on several occasions meetings were held with state authority representatives at highest level, then chambers, trade unions and social organizations of Serbia related to the contribution of engineering technician (ET) organizations in the technical and technological development of Serbia, as well as other issues of importance for the development of our country and our organization. In one period, the Union had its official representatives in corresponding committees of the Serbian Chamber of Economy, its representative in the RK of the SSRNS (Engl. Republic Conference of the Socialist Union of Working People of Serbia), while representatives of the SITS were on two occasions chairmen at the Conference of Delegates of Social Organizations and Associations of Citizens in fields of economy, tourism and technics, which was attended by

some 60 similar organizations. The SITS also played an important role in all SITJ programmes, particularly in organizing congresses of engineers and technicians, or in implementing program of cooperation between SITJ and Yugoslav Chamber of Commerce, which was adopted in 1979.

Aspiring to paint the big picture of the creation, work, contribution, role and significance of technical intellectual cadres in Serbia, as well as to universally improve work, condition and improve influence and reputation of the Union, in 1992, at the SITS Electoral Assembly several conclusions were reached. These related to long-term tasks and interests of the Union, member organizations and organization of technical intellectual cadres of Serbia as a whole, which were continually implemented through annual plans and programmes of work and which were concretely developed and implemented for the last fifteen years. These shall be presented in more detail in Chapter V – The Union of Engineers and Technicians of Serbia at the end of the 20th and beginning of 21st Century.

5. PROFESSIONAL WORK OF ENGINEERS AND TECHNICIANS

A particularly significant place in the overall professional activities is taken by the professional journal Tehnika, which has been published since 1946 within the SITJ. Over the last twelve years, the journal has been taken over and published by the Union of Engineers and Technicians of Serbia. Today, the journal has eight sections: New Materials; Our Construction; Mining, Geology and Metallurgy; Electrical Engineering; Transportation; Management;

Quality-IMS, Standardization and Methodology, with their editorial boards, as well as the Editorial Board for the journal as a whole. The journal is published six times a year. Over the last five years, a special edition has also been published in English language. The Ministry of Education, Science and Technology of the Republic of Serbia has ranked the journal as one of the leading professional journals in Serbia. The journal is indexed in foreign databases, regularly sent to libraries and exchanged with about forty scientific institutions and associations in Serbia and worldwide.

Since 1980, the Union has acquired the right to prepare and conduct professional examinations prescribed at that time by the Law on Construction, Law on Mining and Law on Geological Explorations. In its endeavor to improve professional standards and conditions for taking the professional examination, as of 1998, the professional examinations for fifteen engineering professions have taken place in the Union of Engineers and Technicians of Serbia. A certain number of professional examinations have been organized and conducted in several republican professional organizations, members of the SITS - the unions of architects, civil engineers, mechanical engineers, electric engineers, town planners and surveyors. From 1998 to 2010, when the professional examination was taken according to the Law on Planning and Construction and conducting the examinations assigned to the Serbian Chamber of Engineers, over 38,000 engineers and technicians passed the professional examination in the SITS. Despite all difficulties, the work on organizing the professional examinations was carried out with

success and at the high professional level owing to the good cooperation between the Technical Service of the SITS and the mentioned member organizations, as well as owing to about 220 professionals from many faculties, institutes and companies who participated as presidents or members of examination boards. Since 2010, the professional examination in the field of mining and geology has also been conducted in the SITS, as well as the professional examination for those who work in facilities for the production, transmission and distribution of electricity, based on the Contract signed between the Ministry of Mining and Energy of the Republic of Serbia and the Union. The professional examination in the fields of management, maintenance and handling in the facilities for transport and distribution of natural gas are taken in the Union of Mechanical and Electrical Engineers and Technicians of Serbia.

In addition to this, the scientific symposiums, seminars, trainings, round tables and book presentations have been organized and held by the Union for many years. The projects supported by ministries, the Serbian Chamber of Engineers and the Centre for the Promotion of Science have also been realized in the Union.

The SITS has a large library fund which has been arranged and actively supplemented. The library is at disposal of all member organizations and members of the SITS.

In their work so far, the delegates and officials of the SITS have cooperated with many public workers, businessmen and scientific

workers, as well as with companies and institutions, for the purpose of determining and expanding the activities and operations of the engineering organizations in the economic life of the Republic.

For outstanding results and contribution of our organization to the development of Serbia, a great number of our activists were deservedly decorated and received many recognitions in the previous period. The following were conferred the high State decorations: the Union of Engineers and Technicians of Serbia, the Union of Mechanical and Electrical Engineers and Technicians of Serbia, the Union of Agricultural Engineers and Technicians of Serbia, the Union of Forestry Engineers and Technicians of Serbia, the Union of Textile Engineers and Technicians of Serbia, the journal *Izgradnja*, and other.

IV. THE UNION OF ENGINEERS AND TECHNICIANS OF SERBIA BY THE END OF 20th AND BEGINNING OF 21st CENTURY

A very important turning point for the Union of Engineers and for engineering organizations in Serbia is associated to the 6th Assembly of the Society of Engineers and Technicians of the People's Republic of Serbia held on February 25, 1951, when the then Society was transformed into the Union of Engineers and Technicians of Serbia. On that occasion, the new Statute was adopted. The Statute provided statutory norms which enabled a new flexible and decentralized internal organization and the possibility of establishing republican professional and multidisciplinary societies, associations and unions, which realistically and

objectively provided the necessary preconditions and incentives for a faster development, as well as for a more successful work of associations and unions of engineers in Serbia.

A similar turning point for the Union and, in general, for the engineering organizations of Serbia and its more versatile, faster and more successful development, work and activities is associated to the Electoral Assembly of the Union held on May 26, 1992. On this occasion, a new management of the Union was elected and a completely new approach to organization and work of the Union and its member organizations prevailed. At that time, many decisions were passed and put forward, as well as conclusions, opinions and long-term commitments and new concrete contents requiring numerous and essential changes in work and activities. The said required a different organization, better quality and clearly defined mutual relations along with strong independence of the Union and its member organizations as the professional associations and legal entities, clear division of assignments, rights and obligations along with more mutual respect, cooperation and support. At that time, many significant decisions, conclusions, opinions and commitments were made and passed that were later continually built in the annual work plans and programs of the Union. Further, these were gradually realized in previous fifteen-year period, and are the following:

A Decision was made to mark by working and solemnly the jubilee of 125 years of the existence and work of the Union of Engineers and Technicians of Serbia and its member organizations, as well as to continue to foster

such tradition by specially marking anniversaries each year:

With the intention and a wish to return to our own historical roots of the creation, existence and work from February 3, 1868 up to that time, as well as to affirm many significant events and individuals who contributed to and marked the previous 125 years, we passed a Decision by which the 3rd February was proclaimed the Day of Engineers of Serbia. Also, this Decision provided that the Day of Engineers would be marked by working and solemnly each year in future. At the same time, it was decided to revive the tradition of the Engineering Ball, which was organized again. Unfortunately, after several organized Engineering Balls, this activity ceased, but this tradition should be revived.

The Ethical Codex of Engineers of Serbia was prepared, discussed and adopted.

It was adopted that the commitment of the Union of Engineers and Technicians of Serbia, being the general Union, was to primarily contribute to the overall development of the organization of technical intellectuals of Serbia and to each member organization of the Union through association, to affirm this form of joint activity as a basic form of organization and work of the engineering organizations and members in Serbia, to develop and protect their common fundamental principles, denominators and values of engineering organizations, etc.

The Union was to support, help and contribute to the work of the Engineering Academy of Serbia and activities of the Chamber of Engineers of Serbia, as well as to the affirmation of their work as organization of engineering profession at all levels of common interest.

The SITS was to actively engage and support holding of the 8th Congress of Engineers and Technicians of Yugoslavia, which was held in September 29-30, 1997 under the title of «Engineers and Technicians of Yugoslavia at the threshold of the 21st Century». At that Congress, the SITS presented the prepared concept of rational and efficient organization of the SITJ, SITS and its member organizations, technical services and the use of both Houses of Engineers in Belgrade. The said was deemed to be in the interest of rationality, efficiency and economizing, all of which was done, and the Congress made separate conclusions which were, on the initiative of SITS bodies, implemented in the last five years.

A decision was passed that the work and business operations of the Union and its member organizations were organizationally, statutorily and functionally regulated in compliance with the law, thus securing running sound and legally founded work and business operations, secure an efficient and professional and ambiance for successful business operations in which the Union would more quickly and successfully develop itself and which influence and reputation would grow and be important to its members, member organizations and the society as a whole.

It was decided to undertake measures for the necessary transformation and reorganization of the SITJ - Union of the Engineers and Technicians of Yugoslavia, later Union of the Engineers and Technicians of Serbia and Montenegro, and to more rationally and efficiently organize joint work of technical services of general unions of Yugoslavia and Serbia, to provide single management of the

property and the business premises of the two houses of engineers in Belgrade situated one next to the another.

A decision was made to arrange and improve in the long term the conditions for taking professional examinations in cooperation with the competent republic ministries of Serbia.

It is important to highlight the work on the improvement of professional contents, professional and scientific research journals, publications and other editions, symposiums, forums, seminars, presentations and other activities in this field.

The improved work and business operations were to be organized more efficiently and rationally, as well as to secure business and financial accomplishments which would be functional to the development of the Union and its member organizations.

All these decisions, conclusions, opinions and long-term commitments have been included throughout the years in the annual programs and work plans of the Union and have, owing to the efforts, professional work, knowledge and skills of the Union bodies, holders of responsible offices in the Union and technical services, been realized gradually and successfully.

Marking the jubilee and summing up the work and accomplished results for the previous fifteen years, we may with pleasure conclude that the decisions, conclusions, opinions and commitments have been well-conceived and that the work and efforts have yielded good and successful results, as follows:

We have managed to conceive and realize an efficient, rational and functional internal organization, as well as the work and business

operations in compliance with the law, together with our normative documents which we have printed and published in a book and delivered to all our members. The sum of all this has secured sound work and business operations.

We have held several tens of professional symposiums on our own or jointly in cooperation with some of our member organizations, Engineering Academy, Chamber of Engineers of Serbia and some larger companies. We have also held a large number of forums, seminars and presentations, as well as published and printed a considerable number of collections of professional papers and publications, and considerably improved the overall level and dynamics of professional journal Tehnika, etc. By the end of 2002, we established the SITS Development Center which has realized a large number of professional symposiums, thematic discussions, seminars and presentations throughout Serbia. We have also realized specific projects and printed tens of professional books and publications.

We should also emphasize the organization of the annual competition for young innovators, who are awarded the Plaque of Nikola Tesla for the most successful ideas, as well as the cash prize. This form of stimulating the young talents makes the Union establish an active relationship with future engineers.

The SITJ, which was burdened with losses, various obligations, unpaid salaries to the employees for more than eight months, a great number of ongoing lawsuits and other difficulties, was successfully transformed and reorganized. Besides, Serbia became an independent state following the breakup of a

short-lived union with Montenegro. In June 2003, the SITS was merged and then the building of the House of Engineers "Nikola Tesla" in the street of Kneza Miloša 9 was repaired, The Technical Service of SITJ merged with the Technical Service of the SITS, while in October 2005, the Union of Engineers and Technicians of Yugoslavia, later the Union of Engineers and Technicians of Serbia and Montenegro, merged with the Union of Engineers and Technicians of Serbia. The SITS had to cover all losses, settle obligations and debts of the SITJ with its own funds, as well as settle many law suits inherited from the SITJ. All this was done until 2008.

During 2006 and in the first half of 2007, the SITS carried out necessary preparations, training, realization and implementation of the specific procedures according to JUS ISO 9001:2001 standard, thus providing the necessary conditions for the implementation and introduction of certification of the quality management system, and also acquired the national YU QS certificate and the international IQ NET certificate.

The SITS has become a full member of international organizations COPISEE and FEANI and has actively participated in the work of their bodies. The membership in FEANI – the European Federation of National Engineering Associations, needs to be particularly highlighted because our Union is the national representative of the engineering organizations of Serbia.

With our own work, knowledge, business skills and economical attitude and management, we have managed to stabilize the work and business operations of the Union albeit the unpredictable and enormous financial difficulties

we had. The funds were employed for covering the losses and settling the obligations and overall remedy of the situation in the SITJ and in the House of Engineers "Nikola Tesla", then for obtaining the certificates and introducing the quality management system, for membership and work in the bodies of international organizations, for significant current investments in both houses of engineers, for a great financial supports to the member organizations, financial resources for work of the Serbian Engineering Academy, and much other. Despite the increased expenses, we have managed to achieve the satisfactory and successful business results, without any liabilities and debts of the Union towards the State, third parties and others, and with a good current liquidity.

With the said, as well as with other work and business activities, we have succeeded to make a special contribution in winning name for the SITS and improving its reputation and image.

All the above mentioned and much more has been done and realized in the period in which Serbia experienced great challenges, sanctions, war in surroundings and bombing, as well as many other immense restrictions and shortage. This was also accomplished owing to the regular and good quality work of the SITS bodies, holders of responsible offices and SITS Technical Service, with specific active participation and contribution of the Managing Board along with the work, skills and abilities of the personnel in the leading positions who were elected and in charge of managing, representing and leading the Union of Engineers and Technicians of Serbia.

All that has been done and the accomplished results have objectively provided

the conditions for further and more successful work, business operations and development of the Union of Engineers and Technicians of Serbia.

Since the last jubilee, the 140th anniversary, the SITS has worked according to the established values, criteria and goals.

It is important to also highlight that we have managed to register in our name the most part of the appertaining area in the House of Engineers "Nikola Tesla" in the street of Kneza Miloša 9, which is today the property of the SITS. We are undertaking all necessary activities to regain the ownership of our House of Engineers of Serbia in the street Kneza Miloša 7 and 7a, which we currently use, because it was our property until 1945 and because it was built by engineers with their own resources.

The time of international financial crisis has been overcome, although the Union has had much less cash inflow and increased expenses. The cooperation with FEANI is also an important result we have achieved. We have already issued greater number of engineering cards, which has contributed both to our international reputation and to our recognizability.

The Union is dedicated most to the activities, but to the maintenance of the Houses as well. The projects have been made for the reconstruction of conference halls and they will be reconstructed in phases.

We wish that all engineers and businessmen include themselves in the modernization of the existing Houses, as they once used to do.

V. HOUSES OF ENGINEERS IN SERBIA

Embarking on the 20th Century, a particularly important task of the Section of Engineers of Belgrade, was to build a House of Engineers. This issue was initiated already in 1893. However, the Fund for Building a Social Home was established only in 1908. For the purpose of building their own House, the members of the Association of Engineers and Architects of Serbia paid a voluntary contributions in addition to the regular membership fees, each 10 dinars annually. In 1911, a decision was made to build a House in the following four years, by the time of the celebration of the Union's anniversary (1915). Even the solemn blessing of the future House was entered in the celebration program in advance as a second point of the program agenda. The wars, first the Balkan wars and then the world wars, distracted the execution of this decision. However, immediately after the liberation and uniting, the work on building the House was continued. At the solemn session of the Section of Engineers of Belgrade held on February 23, 1920, a standing committee for building the House was established, which, already the next year, purchased the real estate in the street of Kneza Miloša the Great 7 for a sum of 350,000 dinars. Considering the modest resources in the Fund (22,000), the Management Board first of all took a bank loan, and then issued a proclamation to its members on March 1, 1921. The proclamation was signed by the then president of the Section, Živojin Dimitrijević, and Dušan Božić, the cashier for the administration of the House. The members of the Section were informed on the purchase of the real estate and were asked to register the loan

(individual loans – editor's remark). The response was good and the entire loan was settled. The final decision on building the House was made in March of 1933, when the Management of the Section announced an architectural design competition. The first prize was awarded at the Competition and the author, Belgrade architect Miša Manojlović acquired the right to draw up the main design and to its implementation. In order to realize the construction, the Belgrade Section of the Association of Yugoslav Engineers and Architects applied on June 19 of the same year to the Section for the Civil Engineering Committee of the Belgrade Municipality for permission to build the building. The Belgrade Section of UJIA received approved to build the building by the Decision of August 22, and the construction started in September 1933. The foundation stone was solemnly laid on September 10, 1933, at 11.30 am. The building was completed on October 15, 1934, except for the interiors of the ground floor and basement which were completed the next spring. Architect Isak Azriel, who had a joint studio with Miša Manojlović, was a co-author of the first awarded design. It is believed that the finishing touches to the façade of the building were added by Dragiša Brašovan.

The estimate costs amounted to 3,500,000 dinars. The members of the Belgrade Section of UJIA were engaged in the realization of the project and collection of financial resources for the construction of the House. The complete activities related to the construction of the House were supervised by the Executive Board composed of Dragutin Maslač, President of the Belgrade Section, Dragiša Brašovan, President

of the Club of Architects, Svetozar Arandjelović, Milivoje Smiljanić, Dimitrije Leko, Dušan Glilšić, Stanojlo Veličković, Aleksandar Acović, Nikola Obradović and Karlo Šancer. The financial resources were obtained through a long-term mortgage loan granted by the State Mortgage Bank in the amount of 500,000 dinars, as well as through member contributions, issuing of bonds and a wide action of gathering voluntary contributions of money and building material from a great number of industrial and craft firms throughout entire Yugoslavia. In addition, many eminent members of the Association contributed to the realization of the entire project through their voluntary work and engagement. So, the Report of the Executive Board on the completion of new House stated the following: "In order for the finishing works to be carried out smoothly, and in order that everything would be prepared timely and the necessary details created for each work, it was decided to engage the architectural supervision. Mr. Veljko Milošević was asked to carry out the supervision which he accepted and performed his task conscientiously, accurately and devotedly. The supervising engineers were engaged for the installations who supervised the works and gave instructions and advices. These were the following: Mr. Miladin Pećinar for sewer and water pipes, Petar Ristić for central heating and ventilation, and, occasionally, Dušan Tomić, Nikola Obradović and Volohov. Miša Marković and Karlo Šancer were in charge of lighting installation. All these gentlemen, colleagues, performed their duties devotedly and with love, voluntarily and without any compensation. Owing to this cooperation and help, the works on the completion of four floors with facade to

the ground, as well as the partially carried out installation in the ground floor and basement, were completed by the end of October."

In his welcome speech on the occasion of opening the House of Engineers in 1935 in Belgrade, President of the UIJA Belgrade Section of Engineers, architect Svetozar J. Genić, amongst other things, said: "...We are grateful to the Foundation of the late Jovan, Stevan and Ljubica Jevtović, former goldsmiths from Belgrade, who donated to the Association a part of the Foundation's income and entrusted managing of the Foundation to the Association, then to engineer Miloš Savčić, former Minister of Construction and President of the Belgrade Municipality, who donated in cash an amount of 250,000 dinars; to the Ministry of Construction and Transportation on the financial and material support, and to many other individuals and companies which donated in money and material the contributions in amount of 10 to 50,000 dinars, and whose names, because of short time, I'm not listing, but which shall all be inscribed on the memorial plate which our Association shall place on this House".

Considering the architectural and design concept and the significance of this building located in the central zone of Belgrade, the House of Engineers of Serbia has been proclaimed the building of particular interest and put under the protection of the state.

Besides the House of Engineers of Serbia, the preparations for the construction of the federal House of Engineers and Technicians, today the House of Engineers "Nikola Tesla", started in 1957. The investment program for the construction was prepared by the „Arkon“

company and Komunalna banka, in May 1960. The Town Planning Institute issued the urban planning and technical requirements for the construction. The next year, in 1961, the final design specifications were created, while the design was drawn up in the „Projektbiro“ company under the leadership of architect Radivoje Tomić. From 1957 to 1966, all work of investor was led by the Union of Engineers and Technicians of Yugoslavia, although other future users also included themselves as co-investors as of 1964. Since 1966, the SITS and consortium of firms entrusted the work related to the construction to the Directorate for Construction of Public Buildings in the City of Belgrade, which entrusted the construction itself to the „Hidrogradnja“ construction company.

The complex of two adjacent buildings marked as Phase A and Phase B was built in period from 1966 to 1969. The construction was completed on 22 April, 1969, when the use permit was issued.

Besides the SITJ, the Directorate of the Velika Morava Basin Regulation, Institute for Textbooks Publishing Belgrade, „SOBEX“ business unit of agricultural and food processing industry, „Elektroistok“ and „Šipad“ were also the then users.

The relations were regulated so that the SITJ, as the holder of the right to construction, accepted other participants as co-investors of a certain part of the gross floor area, which would be managed by all of them, provided that all of them should co-finance the current and investment maintenance.

By later taking over all rights from the SITJ, the SITS has also undertaken the obligation

of managing the building, which is only natural because it owns more than 50% of the building.

It is important to emphasize that this House, named after Nikola Tesla, was indirectly built by engineers and engineering organizations, but in different political conditions.

Having in mind that the House of Engineers of Serbia was inhabited in 1935, the facade was completely worn out and ruined. In 1997 and 1998, the Union of Engineers and Technicians of Serbia renovated the roof and windows with a part of the office space, as well as the entire basement, elevated ground-floor and the façade. For this purposes, the considerable funds were invested, but also the funds of donor companies. This was a big and responsible task requiring an additional work, efforts and financial resources in very difficult times in Serbia.

Due to poor work of bodies and Technical Service of the SITJ, accumulated business losses, unsettled obligations and debts to various suppliers, unpaid taxes, low and unpaid salaries to the employees, and generally disturbed relations, with a lot of law suits, by mid-2003, at the initiative of the Management and bodies of the Union, the measures for reorganization and transformation of the Union of Engineers and Technicians of Yugoslavia, later the Union of Engineers and Technicians of Serbia and Montenegro, were implemented. By the Decisions of the SITJ and SITS Assemblies held on 26 June 2003, the House of Engineers in the street of Kneza Miloša 9, all rights and obligations were taken over by the Union of Engineers and Technicians of Serbia. The SITS successively settled debts, obligations and business losses and remedied the overall troubled situation, paid

the salaries, etc.

Based on the decision of the Assembly of the Union of Engineers and Technicians of Serbia dated February 3, 2006, on the occasion of the 150th Anniversary of the birth of Nikola Tesla, who was first honorary member of the Association of Engineers of Serbia, this House of Engineers was named after him and since then has been called the House of Engineers "Nikola Tesla".

In this House, besides a number of other owners, there are also twelve professional unions, one multidisciplinary society, the Serbian Engineering Academy (IAS), halls and other common spaces.

In addition to covering the losses, settling different obligations and debts taken over from the SIT, the Union of Engineers and Technicians of Serbia had to invest considerable financial resources in the rehabilitation, repair and reconstruction of office space, halls and auxiliary space, as well as in the electric, telephone and central heating installations, then to replace many devices and equipment in the House of Engineers "Nikola Tesla".

In the territory of Serbia, the organizations have their own premises for work and gathering in Belgrade, Novi Sad and Niš. In other places, the organizations either share small or inadequate premises with other or have no premises at all.

The House of Engineers in Niš and Novi Sad are legacies, whereby the House in Novi Sad was at a certain point taken from the engineers and technicians, but the Union of Engineers and Technicians of Vojvodina is pursuing the procedure for returning the ownership of the

House to the Union. The House in Niš has been entirely renovated and is now used by the Society of Engineers and Technicians of Niš and the Department of the Chamber of Engineers of Serbia for the Niš region.

Several of our organizations uses the premises of the National Technics, like in the case of Požarevac, Kraljevo, Paraćin, and other towns. The House of Graphic Designers in Belgrade is also given to others to manage it, but the Unions of Graphic Designers of Belgrade and Serbia are fighting to get it back for their needs.

As for legacies, it is also worth mentioning the building in Prčanj in Boka Kotorska, which was bought and renovated by the Chamber of Engineers of Belgrade before the World War II, but the same is, unfortunately, outside the competence of the SITS and has been alienated over time.

VII. PUBLISHING ACTIVITIES

From the very beginning of work of the engineering technician organizations, publishing professional and technical journals and books was closely associated to the existence and work of these organizations. Even as early as the time of establishing the first Technicians' Society, the publishing activity was introduced in its Statute as being particularly important for the engineering profession. Immediately after establishing the Association of Serbian Engineers in 1890, the Association started publishing the Srpski tehnički list. The journal was published until 1918. In the period from 1919 to 1939, the Tehnički list was a journal

of the Association of Yugoslav Engineers and Architects. This journal was published in 3,000 copies in Cyrillic and Latin alphabets and in Slovenian language as well. After the establishment of the Union of Engineering Societies of the Kingdom of Yugoslavia, the journal «Inženjer» was published until 1941.

Publishing professional books needed by the members became the usual content of work of engineering technician organizations in the first half of the 20th century, while after the World War II this activity entered its more developed phase. The libraries of independent editions of specific engineering technician organizations, and in particular of the republic professional unions and societies, increasingly developed and became in the last two decades the «condition it is impossible to be without». We are speaking of hundreds of books related to all technical fields and professions whose value is beyond doubt, and which deal with themes of unique originality. Books, including monographs, studies, handbooks, collections, and other, have remained an irreplaceable medium of knowledge of all accomplishments in science and technics and the most accessible means of transferring knowledge and information necessary in all kinds of professional work.

The professional periodicals also remain to have an extremely significant role in the development of the profession and engineering technician organizations. After the first SITS journal Glas that was published until 1951, more other scientific and professional journals were regularly published as well. Publishing of these has been continued even through difficult times and times of scarcity to the day. The Tehnika,

Izgradnja, Šumarstvo, Tekstilna industrija, Tekstil i praksa, Zastita materijala, ECOLOGICA, KGH (Klimatizacija, grejanje, hladjenje), Procesna tehnika, «Gradjevinski materijali i konstrukcije, as well as the bulletins of the SITS, Union of Architects of Serbia, Society of Engineers and Technicians of Zrenjanin, and other, have for decades with knowledge and authority regularly informed their devoted readers about the most important achievements of the profession and domains to which these journals have been dedicated. The publishers of these journals are professional unions and societies – members of the SITS – which need to be acknowledged for their perseverance in such a serious and important task, as well as for and their accomplishments.

The characteristic of all of these journals is the application of the world standards related to the presentation, appropriate scientific and professional contents and the necessary presentation in two languages (in Serbian and most often in English). These journals are distributed to individuals and institutions in the country and many reputable libraries, faculties, institutes and companies. Through exchange with journals of collegial publishers and organizations in the world, the minimal fund of foreign periodicals is provided and kept in premises of professional unions – publishers of our journals– and are available to our members.

Journals published by the Union and engineering organizations – members of the SITS

- TEHNIKA, (Engl. Technics), a scientific journal with a 73-year-long tradition and eight

sections (New materials, Our civil engineering, the Mining, Geology and Metallurgy, the Mechanical Engineering, the Electrotechnics, the Transportation, the Management, the Quality, Standardization and Methodology) covering almost all fields of technics. The journal is published every two months. Prof. Nebojša Bojović, PhD, is Editor-in-Chief.

- KGH (Klimatizacija, grejanje, hladjenje), the Serbian scientific professional journal published by the Union of Mechanical and Electrotechnical Engineers and Technicians of Serbia (SMEITS). It has been published every three months since 1972. Prof. Branislav Todorović, PhD, is Editor-in-Chief.

- Izgradnja, a journal of the "Izgradnja" Association, published since 1947. Arch. Branko Bojović is Editor-in-Chief.

- Građevinski kalendar, published by the Union of Civil Engineers of Serbia. It has been published each year in several thousand copies since 1969. Prof. Mihailo Muravljov, PhD, is Editor-in-Chief.

- Materijali i konstrukcije, today „Građevinski materijali i konstrukcije” published four times a year since 1958 by the DIMK - Society for materials and structures testing of Serbia. Prof. Radomir Folić, PhD, is Editor-in-Chief.

- Vodoprivreda, published twice a year by the Serbian Society for Irrigation and Drainage since 1969. Prof. Branislav Djordjević, PhD, is Editor-in-Chief.

- Water Research and Management, a multidisciplinary journal of the Serbian Water Pollution Control Society. It has been published four times a year since 2011. Prof. Milan Dimkić, PhD, is Editor-in-Chief.

- Menadžment totalnim kvalitetom, a

professional journal today published under the titled International Journal of Advanced Quality. It is published four times a year by the United Association of Serbia for Quality. Prof. Vidosav Majstorović, PhD, is Editor-in-Chief.

- Procesna tehnika is a Serbian scientific professional journal published by the Union of Mechanical and Electrotechnical Engineers and Technicians of Serbia (SMEITS). In the period from 1985 to 2004, the journal was published in printed form, while since 2009, it has been published in electronic form, twice a year. Prof. Dejan Radić, PhD, is Editor-in-Chief.

- Šumarstvo, (Engl. Forestry), a journal for forestry, technologies, management and design of furniture and wood products, landscape architecture and horticulture and ecological engineering for soil, water resources protection and protection against erosion. It has been published by the Union of Forest Engineers and Technicians of Serbia every two months since 1948. Prof. Ljubivoje Stojanović, PhD, is Editor-in-Chief.

- Tekstilna industrija, a professional journal for textile and clothing industry published by the Union of Textile Engineers and Technicians of Serbia. It has been published four times a year since 1953. Prof. Snežana Urošević, PhD, is Editor-in-Chief.

- Metalurgija, today the Metallurgical & Materials Engineering, a scientific journal published by the Union of Metallurgical Engineers of Serbia. It has been published every four times a year since 1995. Prof. Željko Kamberović, PhD, is Editor-in-Chief.

- Teorijska i primenjena mehanika, today Theoretical and Applied Mechanics, a scientific

journal of the Serbian Society for Mechanics, published twice a year since 1974. Prof. Vladimir Dragović, PhD, is Editor-in-Chief.

- Ecologica, a professional journal of the Scientific Professional Society for Environmental Protection of Serbia "Ecologica", published since 1993. Prof. Larisa Jovanović, PhD, is Editor-in-Chief.

- Arhitekt, a professional journal of the Society of Architects of Niš, published twice a year since 2000. Zoran Čemerikić is Editor-in-Chief.

- Zaštita materijala, a professional journal published by the Engineers Society of Corrosion, published four times a year since 1959. Prof. Časlav Lačnjevac, PhD, is Editor-in-Chief.

- Tekstil i praksa, a professional journal published by the Society of Textile Engineers of Leskovac since 1962. Dragomir Radovanović, PhD, is Editor-in-Chief.

- DANS, a journal of the Association of Architects of Novi Sad (DaNS) published every three months since 1982. Slobodan Jović is Editor-in-Chief.

- DIT, a scientific, professional and informative journal of the Society of Engineers and Technicians of Zrenjanin, published three times a year since 1995. Milan Zečar is Editor-in-Chief.

- Moje novine, a journal for the improvement of general and technical culture of students of the Society of Engineers and Technicians of Zrenjanin. It has been published twice a year since 1995. Prof. Milan Rančić, PhD, is Editor-in-Chief.

COOPERATION OF THE SITS AND ORGANIZATIONS-MEMBERS WITH FOREIGN ORGANIZATIONS

The Association of Engineers and

Architects of Yugoslavia established international cooperation with the Czech engineers already in 1920 at the All Sokol Rally in Prague. The main management of the Association (1923) was in a permanent contact with the International Building and Public Works Association, while seven members of the Association participated at the First International Congress for the Scientific Organization of Labour in Prague. The First World Energy Conference was held at the same time in London at which the Association was represented by four delegates with a professional report on natural potentials and opportunities in Yugoslavia, as well as on the possibilities of their usage. The Association also had representatives at the Railway Congress in Berlin and at the Road Congress in Rome. The representatives of the Association participated at the International Housing and Town Planning Congress (in Vienna, 1926), then at the 2nd Congress on Bridges (in Vienna, 1928) and at the International Congress on Scientific Organization of Labour (in Paris, 1929).

The Association of Engineers and Architects of Yugoslavia was very active in the Union of Slovene Engineers (SSI), that is, the Federation of Slovene Engineers (FSI). The idea of creating this Union was born on the occasion of the jubilee congress of the Czechoslovakian Engineering Association held in Prague in 1925. The Union was founded in Warsaw in 1926, while Prof. Kirilo Savić, the then President of the UJIA, participated at the Founding Congress. The Union was composed of Polish, Bulgarian, Czechoslovakian and Yugoslav engineers, and the Russian emigrants. The Second Congress was held in Zagreb in 1927, chaired by the then

President of the UJIA Ranislav Avramović. At the Congress, four commissions were established: Commission on the Uniform Normalization and Terminology, the Commission on the Position of Engineers and Their Role in Public Life, the Commission on the Technical Bibliography, and the Commission on Cooperation and Action of the Union at the international level, which was in charge of Yugoslavia. At the next Congress, another two commissions were established: the Commission on Technical Inventions and the Commission on Scientific Organization of Labour. In 1933, the Union gathered 17,000 engineers out of which 2,200 were from Yugoslavia. In total, there were 11 congresses of this Union which were held in capital cities of member organizations, also including Paris on two occasions. Yugoslavia was a host of these annual gatherings on three occasions, when the management of the Yugoslav Association took representation of the Federation, as well as the administration.

For many years, the Association of Engineers and Architects of Yugoslavia was involved in establishing of the Federation of European Engineers. For this reason, in 1934, Dušan Tomić, the then President of UJIA, was nominated at the Founding Assembly in Rome (1934) as the vice-president of this new Federation. However, this Federation never became operational. Yugoslavia was also engaged in the process of establishing the World Union of Engineers, hence Ranislav Avramović, the then President of the UJIA, participated at the First World Congress in Japan in 1929. Already then, there was an awareness of the need to have such cooperation of engineers developed

at the international level and not only related to the professional issues, but also to establishing the mutual connections. For this purpose, our professionals took part in a series of international congresses, amongst other, at the Congress on Bridges (in Berlin, 1936), Slavic Road Congress (in Prague, 1936), Congress of High Voltage Electric Network Associations (in Paris, 1938), Congress on Residential Architecture, World Energy Conference, and many other.

Activities of the SITS, republic professional unions and specialized organizations, town societies and branch offices at the international level were carried out also through and within the programs and plans for international cooperation and connections of the organization of engineers and technicians at the Yugoslav level, as well as through the realization of own programs.

For example, in the period 1960–1975, the Union of Mechanical and Electrotechnical Engineers and Technicians of Serbia had a very fruitful cooperation which was realized in many forms with the collegial professional organizations in Hungary and Poland, and with which it organized several scientific professional conferences in Budapest, Krakow, Warsaw, and Belgrade.

The basis of cooperation with national engineering and scientific technical organizations included the agreements or protocols on mutual cooperation which were concluded at the Yugoslav level and levels of republics, cities and individual companies. Until 1991, a very intensive cooperation was established and realized with similar organizations in the following countries: the USSR, Czechoslovakia, Poland, Hungary,

Rumania, Bulgaria, Greece, Italy, France, Eastern Germany, India, Palestine, Syria, and Cuba.

The stagnation of this cooperation is recorded in the period 1991-1994 when because of the agreements that were signed for the limited term for a duration of 2 + 2 years, the validity of these documents expired. From March 1994 to date, the documents on cooperation with collegial organizations have been signed with Rumania, Hungary, Russia, Slovakia, China, Macedonia, and Bulgaria. The cooperation has been realized with the organizations with which the cooperation agreements have not been signed, such as, for example, with the organizations from Germany, Great Britain, Switzerland, Austria, Turkey, Sweden, Finland, USA, Japan, Canada, Australia, Ukraine, Singapore, India, and other countries.

The cooperation has also been carried out in the following forms:

- Participation in the scientific and professional conferences abroad and inviting the foreign professionals to attend local conferences;
- Organization of the bilateral and multilateral conferences, as well as conferences of international organizations;
- Exchanging the publications, articles and information;
- Participation in the work of editorial boards of foreign journals and work of foreign professionals in editorial boards of our editions;
- Participation in making the international recommendations, drawing up technical regulations and standards;
- Organization of the study trips and professional parts of programs of group visits to our organizations, and study trips of our

professionals abroad;

- Organization of the exhibitions and presentations abroad and the foreign ones in our country;
- Exchanging the delegations with partner organizations;
- Drawing up joint projects and conducting the international competitions, and other;

The representatives of the engineering organizations of Serbia took part in great many meetings of the management and professional working bodies and in conferences which were organized worldwide by the international, world and regional non-governmental scientific and engineering organizations out of which the SITJ, SITS and other member organizations were members. According to 1971 data, the engineering organizations from Yugoslavia were members of 35 international organizations, to list some of them: the World Federation of Scientific Workers, the World Federation of Engineering Organizations, the International Union of Architects, the International Association of Horticulture, the International Institute for Refrigerating, the Federation of European Heating, Ventilation and Air Conditioning Associations, the International Confederation of Agricultural Engineers, the European Federation for Forage Plants, the International Federation of Surveyors, the International Society for Photogrammetry, the Society of Industrial Chemistry, the European Federation of Chemical Engineering, the International Council on Electrothermy, the International Conference for High Voltage Electrical Networks, the International Commission on Illumination, the World Energy Conference, the International

Union for Vacuum Techniques, the International Union of Radio Science, the International Electrotechnical Commission, the International Committee on Electrical Measurements, the International Federation of Automatic Control, the International Association of Applied Mechanics, the International Society for Rock Mechanics, the European Federation for Quality Control, the International Commission on High Dams, the International Society of Earthquake Engineering, the European Committee for Concrete, the International Commission on Irrigation and Drainage, the International Federation for Prestressing, the International Association of Navigation Congresses, the International Union of Testing and Research Laboratories for Materials and Structures, the International Society for the Prevention of Water Pollution, the International Association for Bridge and Structural Engineering, the International Association for Engineering Geology, and the International Association of Hydrogeologists, and other organizations.

In 1971, the Union became a member of another eight international organizations: COPISEE - Permanent Conference of Engineers of South East Europe, the Regional Council of Coordination of Central-East European Engineering Organizations, the International Cartographic Association, the European Association for Earthquake Engineering, the European Water Pollution Control Association, the European Federation of Corrosion, and FEANI – European Federation of National Engineering Associations.

In many of these organizations, the representatives of the Union and its member

organizations have occupied high-level positions in the managerial and professional bodies.

A good illustration of the reputation that our professionals and organizations enjoy includes the standing representative office of the Association of Air-Conditioning, Heating and Refrigeration (ACHR) and the Union of Mechanical and Electrotechnical Engineers and Technicians of Serbia (SMEITS) in the Federation of European Heating, Ventilation and Air Conditioning Associations (REHVA), where our representative, Academician Prof. Branislav Todorović, PhD, was President who served several terms since 1990. He was an official representative of Serbia in the Institute for Intergovernmental Research (IIR), member of the Board of Directors of the American Society of Heating, Refrigerating and Air-Conditioning Engineers (ASHRAE) which has 50,000 members from all continents.

Because of the overall situation on the territory of the former Yugoslavia, as of 1990 the international cooperation of the Union and its member organizations was reduced to minimum until 2000. In that period, there were some forms of cooperation of the SITS and some of its member organizations with similar organizations in Russia, Greece, Bulgaria, Rumania, and, to a certain extent, Germany, then with France, USA, Italy, England, and other countries.

After 2000, the cooperation with many organizations, primarily organizations from Europe, has been renewed or intensified.

The Union of Engineers and Technicians of Serbia has, instead of the SITJ, continued the cooperation with the COPISEE - Permanent Conference of Engineers of South-East Europe, and the Union's representatives have

participated in several sessions of COPISEE in Greece, Turkey and Romania.

The SITS undertook special activities related to the candidacy for membership in the FEANI - European Federation of National Engineering Associations. After necessary preparatory interviews, acquainting the FEANI representatives with the work of our Union and after the visit of FEANI's delegation, the Union was accepted as a full member as a national member organizations from Serbia at the FEAN Assembly held in Prague in 2006. FEANI is the leading engineering association in Europe which gathers national member organisations from 34 countries and represents interests of more than 3.5 million European engineers. It is one of the founders of the World Federation of Engineering Organisations and has a consultative status with the UNESCO, UNIDO and the Council of Europe. It is a founder of the ENAEE - European Network for Accreditation of Engineering Education. FEANI is officially acknowledged by the European Commission as representing the engineering profession in Europe. FEANI is striving for a single voice for the engineering profession in Europe and wants to affirm and develop the professional identity of engineers.

The European Monitoring Commission is a body of special importance within FEANI. The European Monitoring Commission is responsible at the European level for the contents of the FEANI INDEX, a list of the institutions of higher engineering education of the member countries and their related programs which meet special FEANI requirements, as well as for awarding the EUR ING title. This professional title is conceived as a guarantee of competencies of engineers

and is a specific form of official international verification of their qualifications in order to facilitate the freedom of engineers to move and practise inside and outside the FEANI ambit. In order to increase the mobility of engineers and facilitate the practicing of the profession outside their countries, FEANI has launched the EngineerING Card, or engineering card. The engineering card is a professional card issued in accordance with the procedures prescribed by FEANI, in English language and on a voluntary basis. The engineering card is valid for 10 years. It contains the information on individual engineers - cardholders, their qualifications acquired through formal education and later advanced training, as well as data on work experience in the form of an excerpt from the National Engineering Register. The engineering card is thus a guarantee to the cardholders that the educational programs they have completed are in accordance with the standards adopted by FEANI.

The Union has established its National Committee composed of representatives of the Union and its member organizations, as well as the National Monitoring Commission through which Serbian higher educational programs are included in the FEANI INDEX. The Union has entered into the realization of the engineerING card project in Serbia and signed appropriate agreements with FEANI and with the National Council for Higher Education of Serbia, as well as with the authorized state body.

Through their engagement in the related international associations, the collective members of the SITS have also continued exchanging the experiences and examples

of good practice. They have also continued strengthening the existing cooperation and establishing new forms of cooperation. In 2209, the Serbian Union of Surveyors has established the Balkan Association of Surveyors together with surveyor's associations from Bulgaria, Romania, Greece, Turkey and Macedonia. The Union of Mechanical and Electrotechnical Engineers and Technicians of Serbia has also continued cooperation with international associations through the membership in the American Society of Heating, Refrigerating, and Air-Conditioning Engineers (ASHRAE) and in the Federation of European Heating, Ventilation and Air Conditioning Associations (REHVA), while the Association of Architects of Serbia through the membership in the International Union of Architects, the Serbian Society of Mechanics through the membership in the International Union for Theoretical and Applied Mechanics (IUTAM), the DITUR - Society of Engineers and Technicians for Directing Fire Risks through the membership in the Confederation of Fire Protection Associations Europe (CFPA-Europe), the Association of Landscape Architects of Serbia through the membership in the International Federation of Landscape Architects (IFLA), the JUSK- United Association of Serbia for Quality through the membership in the European Organization for Quality (EOQ) and the International Federation of Standards Users (IFAN), etc.

Through active participation in the work of international associations, as well as by signing the bilateral agreements on cooperation, the SITS and its member organizations try to provide an insight into European and world trends and the possibility to participate in the

international projects, improve their knowledge and acquire, in a proper way, the awareness about the quality and place the engineering profession has in Serbia in relation to the trends in Europe and the world.

BODIES OF THE SITS

In the previous period, many members of the Union's bodies and member organizations of the Union, holders of responsible positions, authors of a great number of professional papers and organizers, participants and realizers of professional examinations, professional symposiums, papers, forums, seminars, presentations and plenty of professional journals, as well as the employees in the technical services of the Union and member organizations of the Union, made their contribution to the work and development of the SITS and member organization of the Union.

After the Second World War, the duties of president of the SITS were performed by: Academician Djordje Lazarević, B.Sc. (Civil Engineering), Ph.D. from 1945 until 1947; Nikola Dobrović, B.Arch., from 1947 until 1949; Gvozden Simić, BSc. (Civil Engineering), from 1949 until 1950; Vasilije Dragović, BSc. (Civil Engineering), from 1950 until 1955; Mihailo Banković, Senior Technician, from 1955 until 1958; Vladimir Nenadović, BSc. (Civil Engineering), from 1958 until 1960; Borisav Spasojević, B.Sc. (Mining Engineering), from 1960 until 1963; Dragomir Nešić, B.Tech from 1963 until 1965; Dragan Vasiljević, B.Metal, from 1965 until 1976; Milovan Stefanović, B.Sc. (Agr.), M.Sc., from 1976 until 1981; Rade Čolić,

B.Sc. (Mining Engineering), M.Sc., from 1981 until 1984; Milan Dragović, B.Sc. (Mechanical Engineering), M.Sc. from 1984 until 1989; Djorđe Janković, B.Sc.(Agr.), from 1989 until 1992; Branislav Vujinović, B.Sc.(Agr.), M.Sc., from 1992 until 2003; Stevan Šamšalović, B.Sc. (Mechanical Engineering), M.Sc., from 2003 until 2008; Prof. Časlav Lačnjevac, B.Sc.Tech, Ph.D., from 2008 until 2017; and Igor Marić, B.Arch., Ph.D., since 2017.

The duties of general secretary of the SITS in the previous period were performed by: Miladin Vlahović, Surveyor, from 1971 until 1976; Savo Pantović, B.Eng., M.Sc., from 1976 until 1993; Mirosljub Beočanin, B.Eng., from 1993 until 1997; Miodrag Ocokoljić, B.Eng., M.Sc., from 1997 until 2002; and Branislav Vujinović, B.Eng., M.Sc., from 2002 until 2017. Prof. Časlav Lačnjevac, Ph.D., has been general secretary since 2017.

The activity of the Management Board of the SITS is of special importance. Amongst other things, the Board, in accordance with its statutory duties, takes care of the implementation of programs and plans of work and takes care of achieving the goals and objectives of the SITS; drafts the annual plan and work programs, as well as adopts the financial plan for income and expenditure; adopts the annual statement of accounts and the report on the work and business operations for the Assembly of the SITS; adopts and implements the programs of international cooperation of the SITS, etc. Besides President of SITS, Igora Marić, Ph.D., the Board is also composed of Milovan Živković, Ph.D., Vice-President of SITS, Prof. Časlav Lačnjevac, Ph.D., General Secretary

of the SITS, Zoran Pendić, M.Sc., Manager of the SITS Development Center, and Prof. Ivan Aleksić, Ph.D., Milutin Stanković and Dragoslav Radisavljević, members of the Management Board.

The Supervisory Board has the right and duty to control the business operations of the SITS, and particularly to track the adoption and implementation of the Statute and other general documents; to track material and financial operations of the SITS, in accordance with the current legal regulations, the financial plan and annual statement of accounts of the SITS, as well as the authorized and rational spending of the SITS funds. The Supervisory Board is composed of Milan Arsenović, Goran Živančević, M.Sc., Petar Kovačević, Djordjo Simanić and Bogdan Vlahović M.Sc.

Amongst the bodies of the SITS, the Court of Honor occupies an important place. It is responsible for protecting the professional honor of the organizations of engineers and technicians of Serbia. It is composed of Zoran Popović, M.Sc., Prof. Vesna Zlatanović Tomašević, Ph.D., Radisav Srećković, Dragoslav Radisavljević, and Gordana Miljević.

THE UNION OF ENGINEERS AND TECHNICIANS OF SERBIA WAS AWARDED THE SRETENJE ORDER OF THE THIRD DEGREE

On the occasion of the Statehood Day of the Republic of Serbia, the state decorations were presented to the deserving public figures and institutions. We are very proud and pleased to emphasize that, on 11 February 2018, by the Decree of President of Serbia Aleksandar Vučić,

and on the occasion of the 150th anniversary of its existence, the Union of Engineers and Technicians of Serbia was presented the Sretenje Order of the Third Degree for special merits and outstanding achievements and improvements in engineering sciences and profession. Igor Marić, PhD, President of the Union, received the decoration from President Vučić on behalf of the Union, while Prof. Časlav Lačnjevac, PhD, General Secretary of the Union was present at the ceremony.

ACKNOWLEDGMENT

We would like to express our gratitude for the assistance and successful cooperation to the following: the Serbian Academy of Sciences and Arts (SASA), many technical faculties in Serbia, scientific and professional institutions, large number of companies which financially and with their donations supported many professional and other activities, then to the Chamber of Commerce and Industry of Serbia and the Belgrade Chamber of Commerce, the Serbian Chamber of Engineers, the Engineering Academy of Serbia (IAS), and to many others which have made their concrete contribution.

A long-term and significant support and appropriate understanding has been provided to the Union and its member organizations by the Ministry of Mining and Energy of the Republic of Serbia, Ministry of Education, Science and Technological Development of the Republic of Serbia, Ministry of Environmental Protection of the Republic of Serbia, Ministry of Environmental Protection of the Republic of Serbia, and

the Ministry of Construction, Transport and Infrastructure of the Republic of Serbia, with which the Union has, over the past decades, cooperated in the realization of professional examinations, as well as in the realization of many other professional activities, projects, scientific symposiums, etc., and for which we are especially grateful.

In this Monograph, we have tried to mention, in an appropriate way, many of those who have made a professional and work contribution to the activities and development of the Union and its member organizations. Many of them are holders of recognitions of the Union. However, in spite of our intention and efforts, we have not managed to mention many active members due to the limited space of this Monograph because this Monograph had the ambition to cover a very long period of 150 years of the Union's existence and work. All of their professional knowledge and activities, respecting the profession and knowledge, as well as their faithful belonging to the technical intellectuals, are unselfishly and with love woven into and bestowed on the Union and member organizations. Thanks to all of them, these associations have managed to persist, develop and successfully work in very difficult times, and today, considering their number, they belong in their totality to and represent one of the leading well-organized and successful associations in Serbia and Europe.

New times and new challenges, with a very good and solid basis, belong both to this generation and to new generations to which we wish new successes and luck.

16

ЛИТЕРАТУРА

ЛИТЕРАТУРА

- Шолаја, Владимир, Адела Магдић, *Путеви српског инжењерства током XIX века*, Музеј науке и технике САНУ, Београд, 1994.
- Магдић Адела и Владимир Шолаја, *Милош Савчић - градитељ, привредник, градоначелник*, Музеј науке и технике САНУ, Београд, 1997.
- Шолаја, Владимир, *Поуке из прошлости - поводом Дана инжењера и техничара Србије*, СИТС Београд, 1993.
- Шолаја Владимир уредник, *Пинус записи бр 1*, Музеј науке и технике Београд, Београд, 1995
- Шолаја Владимир уредник, *Пинус записи бр 2*, Музеј науке и технике Београд, Београд, 1995
- Шолаја Владимир уредник, *Пинус записи бр 4*, Музеј науке и технике Београд, Београд, 1996
- Шолаја Владимир, Магдић Адела, *Инжењери у Књажевству/Краљевини Србији од 1834. године до завршетка Првог светског рата*, Музеј науке и техника Београд, Београд, 1994
- Андрић Живадин, уредник, *Инжењерско - техничарске организације Србије 1868-1944-1974*, Савез инжењера и техничара Србије, Београд, 1974
- Шамшаловић Стеван уредник, *монографија 130 година Савеза инжењера и техничара Србије 1868-1998*, Савез инжењера и техничара Србије, Београд, 1999
- Шампшаловић Стеван уредник *монографија Савез инжењера и техничара Србије 140 година*, Савез инжењера и техничара Србије, Београд, 2008
- Петковић Лука уредник, *Развој и рад организација инжењера и техничара*, Издавачко предузеће „Техника“ Савез инжењера и техничара Југославије, Београд, 1971
- Јарић Милош, уредник, *25 година грађевинарства социјалистичке Југославије*, Савез грађевинских инжењера и техничара Југославије, Савез архитектата Југославије, Београд, 1970
- Симовић Веселин, уредник, *Достигнућа Југославије у бетонским конструкцијама*, Савез друштава грађевинских конструктера Југославије, Загреб, 1988
- Група аутора, *Монографија Савеза грађевинских инжењера и техничара Србије*, Савез грађевинских инжењера и техничара Србије, Београд, 1998.
- Никола Несторовић, *Грађевине и архитекти у Београду прошлог века*, Удружење југословенских инжењера и архитеката, Београд, 1937
- Дејан Медаковић, *Српска уметност у XIX веку. Из историје српског народа, том V-2*, Српска књижевна задруга, Београд, 1981
- Тома Миленковић, *Руски инжењери у Југославији*, Савез инжењера и техничара Србије, Београд, 1997
- Живковић Милован уредник, *монографија Шездесет година Савеза машинских и електротехничких инжењера и техничара Србије 1951-2011*, Савез машинских и електротехничких инжењера и техничара Србије, Београд, 2011
- Видосав Мајсторовић, Валентина Маринковић, *Квалитет у Србији - јуче, данас, сутра, 50 година националне организације за квалитет*, Јединствено удружење Србије за квалитет, Београд, 2012
- Раић Карло, уредник, *монографија 60 година Савеза инжењера металургије 1952-2012*, Савез инжењера металургије, Београд, 2012.
- Сања Рославцев, *Тесла - додири са Србијом*, ЈП „Електропривреда Србије“, Београд 2006
- Радован Самарџић, *Наука код Срба у XIX и XX веку. Из историје српског народа, том VI-2*, Српска књижевна задруга, Београд, 1983
- Петар Јовановић, *Рударство на тлу Србије*, ЈИНА, Београд, 2007
- Група аутора, *Југославија на техничком пољу 1919-1929*, репринт Савез грађевинских инжењера и техничара Србије, Београд, 2007
- Мирољуб Трифуновић, уредник. *Савез друштава инжењера и техничара града Пожаревца 35 година*

постојања и рада Билтен СДИТОП, Пожаревац 2014
 Бузовић Душан, уредник, *Савез друштава инжењера и техничара Београда 1959-1989*, Савез друштава инжењера и техничара Београда, Београд, 1989

Стипић Јосип, уредник, *ДИТ Суботице 1945-1995*, ДИТ Суботица, Суботица, 1995

Мирјана Савић, *150 година од када је Борђе Радић постао први српски доктор пољопривреде и 135 година Пољопривредно-хемијске школе „Др Борђе Радић“ Краљево*. Коларчев народни универзитет, Београд, 2017.

Живорад Гајић, *Од Друштва за пољску привреду до Савеза пољопривредних инжењера и техничара Србије (1869-2004)* Часопис *Пољопривреда*, СПИТС, Београд, 2004

Милорад Деспотовић, *Бескрајни зелени круг*, Друштво пољопривредних инжењера и техничара Лознице,

Крупња, Љубовије и Малог Зворника, Лозница, 1997
 Стојиљковић Братислав, *Никола Тесла почасни члан удружења српских инжењера*, RHLOGISTON 24/2016, Музеј науке и технике, Београд, 2016

Игњатовић Александар, Дом Удружења југословенских инжењера и архитеката, *Наслеђе*, Завод за заштиту споменика културе Београд, Београд, 2006

Бројеви Српског техничког листа, Удружење Српских инжењера и архитеката

Бројеви Техничког листа, Удружење југословенских инжењера и архитеката

Документација из Архива Србије и града Београда

Документација из Архива Савеза инжењера и техничара Србије и чланица СИТС-а

Приватна документација чланова

Слике коришћене за илустровање монографије потичу из Архива СИТС и Архива чланица СИТС

CIP - Каталогизација у публикацији - Народна библиотека Србије, Београд

62:061.2(497.11)"1868/2018"

САВЕЗ инжењера и техничара Србије = Union of Engineers and Technicians of Serbia : јубилеј 150 година / [уредник Игор Марић] ; [превод Снежана Мијатовић]. - Београд : Савез инжењера и техничара Србије, 2018 (Београд : Академска издања). - 404 стр. : илустр. ; 26 cm

Део текста упоредо на срп. и енгл. језику. - Тираж 800. - Библиографија: стр. 404.

ISBN 978-86-80067-38-4

1. Ур. ств. насл.

а) Савез инжењера и техничара Србије (Београд) - 1868-2018

COBISS.SR-ID 263566604